DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

NİZÂM-I CEDÎD KANUNLARI
(1791-1800)

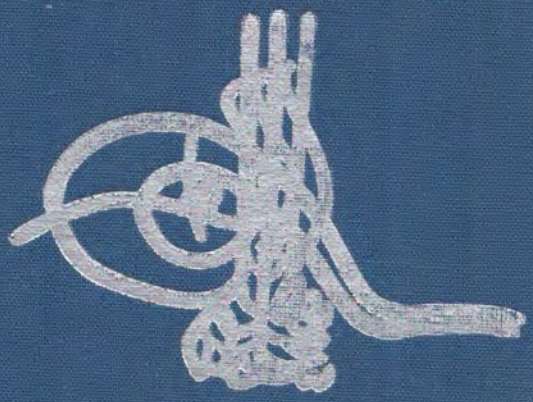

YUNUS KOÇ
FATİH YEŞİL

TÜRK TARİH KURUMU

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

NİZÂM-I CEDİD KANUNLARI

(1791 - 1800)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI
IV/A.2-2.2. Dizi - Sayı: 1

NİZÂM-I CEDÎD KANUNLARI

(1791 - 1800)

YUNUS KOÇ
FATİH YEŞİL

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ - ANKARA
2012

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nizâm-ı Cedid kanunları (1791-1800) / haz. Yunus Koç, Fatih Yeşil.—
Ankara : Türk Tarih Kurumu, 2012.
xxxvi, 185 s., [153] s. tıpkıbasım : tıpkıbasım ; 24 cm. — (AKDTYK Türk Tarih Kurumu yayınları ; IV/A-2-2.2. Dizi-Sa. 1)

İndeks var.
ISBN 978 - 975 - 16 - 2475 - 8

1.Nizâm-ı Cedîd _ Osmanlı İmparatorluğu. 2. Osmanlı İmparatorluğu _ Yönetim ve politikalar, 1791-1800. 3. Osmanlı İmparatorluğu _ Tarih, askeri. 4. Nizâmnâmeler _ Osmanlı İmparatorluğu, 1791-1800. 4. Kanunlar _ Osmanlı İmparatorluğu, 1791-1800. I. E.a. II. Koç, Yunus III. Yeşil, Fatih IV. Dizi.

956. 10154

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun 24.02.2010 tarih ve 606/9; 13.07.2011 tarih ve 641/11/35 sayılı Yönetim Kurulu kararları gereği 3.000 adet basılmıştır.

ISBN 978 - 975 - 16 - 2475 - 8

Raportör: Prof. Dr. M. Alaaddin Yalçınkaya

Türk Tarih Kurumu Basımevi
Akhun Caddesi No: 1
Sincan Organize Sanayi Bölgesi / ANKARA
Tel: (0312) 267 16 11

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VII

KISALTMALAR XI

GİRİŞ XIII

I. ÜÇÜNCÜ SELİM DÖNEMİNDE ÇIKARTILMIŞ NİZÂMNÂMELER BİBLİYOGRAFYASI XXI

Nizâmnâmelerin Topluca Bulunduğu Eserler XXI

Müteferrik Nizâmnâmeler XXIX

Yayımlanmış Nizâmnâmeler XXX

II. MECMUANIN ÖZELLİKLERİ VE İHTİVA ETTİĞİ NİZÂMNÂMELER XXXIII

III. METİN 1

DİZİN 169

TIPKIBASIM 187

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

Kanun ve nizâmlar, en karmaşık sosyal ve siyasal sistemlerden biri olan devletin oluşum, işleyiş ve devamlılıklarının en somut göstergelerinden biridir. Devletin ayakta kalması, kurucu ve başarılı bireylere bağlı olarak teşekkül ettikten sonra da varlığını sürdürmesi ve gelişmesi ancak kurulan düzenin kabulüne ve meşruiyetine bağlıdır. Bu meşruiyeti sağlayan en önemli unsur ise vâzedilen cezaî, idarî, medenî, ticarî vs. kurallar manzumesidir. Bu kurallar manzumesi sistemin sadece kurucu ya da emredici bir şahsa bağımlılığını, varlığını onunla eşdeğer görme zafiyetini ortadan kaldırır. Kurucu güçlü şahsiyetler ortadan kalktıktan sonra da sistem, toplum tarafından meşru olarak kabul edilmeye devam ettikçe bu kural ve kaideler vasıtasıyla hayatını sürdürür. Kısaca, kurulan sosyo-siyasal sistemin devamı için başlangıçta ve zamanla zorlayıcı, toplumsal nizâmı kollayıcı kural ve kaideler konulması ve bunların toplum tarafından benimsenmesi ve bunlara uyulması, sistemin devamlılığını bireye bağlı olmaktan çıkarır. Böylece kanunların üretilmesi sırasında rol alan ve adına bürokrasi denilen mekanizma sahneye çıkar ve konulan kurallar ve kaideler çerçevesinde düzen işler.

"Devlet" olarak tanımlanan karmaşık sosyo-politik örgüt böyle bir yapıdır ve bürokratların yorum salahiyeti dahilindeki kural ve nizâmlar çerçevesinde hayat bulur. Doğal olarak insan ve toplumun ihtiyaçları ve değişen şartlar doğrultusunda kimi kurum ve kuruluşlar işlevlerini yitirir ve yerine yenileri ihdas olunur. Devlet organları ve bu organların uyumlu bir şekilde varlığını sürdürmesini isteyen sosyo-politik elit, yeni şartlara göre yeni kural ve kaideler çerçevesinde yeni kurumlar ihdas eder ve sonuçta bu kurumlar da kuruluş amaçları doğrultusunda hayatlarını ve işlevlerini sürdürür, değişir, uyum sağlar ya da yok olurlar.

Bütün bir sistemin işlemesini sağlayan kural, kaide ve yaptırım gücüne sahip zorlayıcı prensiplere Osmanlı döneminde zaman, mekan ve

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rahley.org

toplumsal kapsamlarına göre örf, örf-i maruf, kanun-ı kadim, kanun, şer-i şerif veya nizâm adı verilir. Tüm bunlar Osmanlı adalet anlayışı (daire-i adliye) çerçevesinde toplumsal nizâmı (nizâm-ı alem) korumak ve sürdürmek üzere tasarlanır. Bunların dönemlik yürütme hükümlerini ve zaman içerisindeki değişiklikleri içeren yeni kurallar da ferman, kanun, hüküm, adaletnâme ve nizâmnâme olarak kaleme alınır. Esasen kanun yapma gücü teorik olarak bizzat yasa koyma erkini elinde bulunduran makama (sultan, padişah) aittir. Divan veya Bâb-ı Âlî bürokrasisi tarafından tasarlanan yasak ve kuralların ferman, hüküm, hâtt-ı hümâyûn veya en genel hali ile kanun şeklinde formüle edilerek emr-i padişahî kuvvetinde teyid ve tekid edildikten sonra divan, üst bürokrasi, meclis, kadı ve ehl-i örf (veya bazen de hepsi) aracılığı ile yürürlüğe sokulur. Yeni bir takım askerî, idarî, malî ve toplumsal kurumların ihdası da bu hukukî prosedür çerçevesinde gerçekleşir.

Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyılın sonlarına geldiğinde özellikle idarî, askerî ve iktisadî kurumlarının çoğunun artık işlemediğini fark edip bunların bir kısmında köklü değişikliklere gitmek zorunda kalırken, dönemin ihtiyaçlarına uygun yeni kurumlar oluşturmaya da başladı. Özellikle askerî ve idarî kurumlarda bu değişim acil bir zorunluluk olarak kendisini hissettirdi. Daha da önemlisi kurumlardan bir tanesinde yapılması düşünülen yenilik, diğer kurumları da alakadar ettiği için aslında top yekûn bir değişim söz konusuydu. Askerî alanla ilgili bir değişim en azından idarî ve malî alanlardaki değişimi de zorunlu kılıyordu. Bu sebeple Nizâm-ı Cedîd ordusunun teşkili, arka planda, taşra idaresi, merkez ve taşra maliyesi, vergi toplama düzeni ve askere alma biçimlerinde de ciddi ve köklü değişimleri beraberinde getirdi. Tüm bu değişim sürecinin merkezî bürokrasinin istek, öngörü, tasarım, uygulama ve kontrol sistemi altında yürütülüyor olması, işe ilk önce konuyla ilgili hukukî altyapının hazırlanması süreciyle başlamayı zorunlu kıldı. Hukukî süreçte, "eskinin/kadimin" yani mevcudun yerine düşünülen "yeni" bir uygulama olduğu için bu kanunların/ nizâmnâmelerin çıkarılması esnasında kanun koyucunun uygulaması gereken bir dizi prosedür vardı. Zira mevcudun ilgası ya da revizyonunda toplumsal, kurumsal ya da bireysel tepkilere maruz kalınması kaçınılmaz olduğundan, hem meşruiyet açısından hem de muhtemel tepkilere karşı, bu "yeni" işin padişah, yani meşru sayılan otorite emriyle yapıldığı ortaya konulmalıydı. Dolayısıyla hemen her yenilik, eski/kadim/mevcut ile kurumsal ve hukukî uzantılarının

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

değişimini beraberinde getirmekte (ki bu da bir sürü hukukî prosedür gerektirmekteydi) ve yeninin ihdası ancak bu şekilde tatbik imkanı bulmaktaydı. Nizâm-ı Cedîd'le ilgili olmak üzere hatt-ı hümâyûn formunda çok sayıda kanun ya da nizâmnâme çıkartılmış olmasının sebebi de budur. Bugün arşiv ve kütüphanelerde yeni, düzen ve döneme ait çok sayıda nizâmnâme bulunmasının (bkz. ek liste) ve işin yıl yıl takibinin zorlaşmasının sebebi de yine aynı tarzdaki çok yönlü ve sancılı değişim biçimidir.

Türk Tarih Kurumu Arşivinde Y/534 numara ile kayıtlı bulunan elinizdeki nizâmnâme mecmuası, bu süreçte kaleme alınmış en dikkat çekici eserlerden birisidir. Eserin derlenme biçimi ve muhtevadaki bazı işaretler, nizâmnâmelerin teşekkül süreciyle alakalı ipuçları sunmaktadır. Padişaha sunulan takrirler ve çıkartılan hatt-ı hümâyûnların, kanunnâmelere nasıl ilave olunması gerektiği gibi hususlar, bazen olduğu gibi aktarılmıştır. Diğer taraftan yazmada yer alan kanun ve nizâmnâme suretlerinin sıralanma biçimi tesadüfi değildir. İlk başta "Timar ve zeamet kanunu" yer alır. Ardından da Humbaracı, Lağımcı ve Donanma kanunları sıralanır. Nizâmnâme nüshasındaki kanunlardan en eski tarihli olanı (1206/31.8.1791-18.8.1792) Donanma kanunudur. Fihrist sıralamasında bu sonuncu kanuna takaddüm eden Humbaracı ve Lağımcı kanunlarının tarihleri verilmemiştir. Ardından bu üç askerî teşkilat ile Topçu ocağı ve bunların teşekkül, işleyiş ve iç nizâmları ile malî yapıları için çıkartılan kanun ve zeyiller sıralanır. En sonda yer alan ilavenin başlığı "Levend Çiftliliği Ocağı Kānūnnāmesine Zeyl" olup 1800 tarihlidir. Kısaca yazmada yer alan kanun ve zeyillerinin tarih aralığı 1791-1800 arasıdır.

İmparatorluğun kadim yapılarından olan timar sisteminin son dönemlerdeki işleyiş biçiminden eyaletlerin XVIII. yüzyıl sonlarında yeniden tanzimine, Mora Adası'nın vergi düzeninden Nizam-ı Cedid adı altındaki tüm askerî düzenlemelere kadar önemli olan birçok konuda çıkarılan kanun ve nizâmnâmeleri ihtiva eden bu mecmuanın yayımlanması, son dönem Osmanlı askerî ve idarî müesseselerinin kuruluş, işleyiş ve işlevleri konusunda ilgililere ve genel okuyucuya faydalı alacaktır. Eserin yayına hazırlanmasında emeği geçen Hale Aktaş, Fatma İlhan ve Yrd. Doç. Dr. Hulusi Lekesiz'e teşekkür ederiz.

Y. KOÇ-F. YEŞİL

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KISALTMALAR

ADVN.d	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Bâb-ı Asafî Divan Beylikçi Kalemi.
ADVNS.NZAM.d	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Nizâmat Defterleri.
A.RSK.d	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Ruus Kalemi Defterleri.
Bkz	: Bakınız.
BOA	: T.C. Başbakanlık Osmanlı Arşivi.
CAS	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Cevdet Askeriye Tasnifi.
C. Maliye	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Cevdet Maliye Tasnifi.
DPYM d.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Piyade Mukabelesi Kalemi Defterleri.
FO	: The National Archives Foreign Office Papers (Public Record Office)
HAT	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Hâtt-ı Hümâyûn Tasnifi.
HAZ	: Hazırlayan.
Hk	: Hakkında
İk	: İç kapak.
JAOS	: *Journal of the American Oriental Society.*
MAD	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliyeden Müdevver Defterler Tasnifi.
TSMA	: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi.
TY	: Türkçe Yazma

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GİRİŞ

Her sosyal organizasyonun bir nizâmı vardır. Bu nizâmı tanımlayarak çerçeveleyen yasalar, hafızanın ön planda olduğu göçebe toplumlarda daha çok sözel iken, sözün daha kalıcı hale gelmesi aşamasına gelindiği ve devletin damgasını vurduğu yerleşik, bilhassa şehirli toplumlarda genellikle yazılıdır. Nizâmın yazıya geçirilmesiyle somut/nesnel/mutlak bir form kazanan yasalar, Osmanlı Devleti'nde ferman, yasaknâme, kanunnâme ve adaletnâme olarak tezahür eder. Bu bağlamda kanunnâmeler ve diğer yasa formları Osmanlı devlet idarecilerinin kısmen hazır buldukları, kısmen de olmasını istedikleri sosyal organizasyonun tanımlandığı metinlerdir. Söz konusu yasa metinlerinin formları çok sık değişmese de metinlerin dili, bir başka ifadeyle kullanılan kavramların, bizzat kendisinin ya da anlamının, değişmesi aslında idare heyetinin sosyal ve devlet organizasyonlarına dair beklentilerindeki değişikliği ortaya koyar.

Osmanlı toplumunu oluşturan sosyal grupların sahip oldukları haklardan ve idarî daire içerisindeki özgürlüklerinden çok, devlet organizasyonu içerisinde oynadıkları rolün ve işlevlerin ön plana çıkışı[1], bir başka ifadeyle herkesi ait olduğu yerde tutan "adil bir düzen"in, daha çok kişi ve grupların devlet açısından ifade ettiği anlama nazaran tasnif edildiği ve gözetlendiği bir organizasyona doğru evrilmesi, hiç şüphesiz Weberci anlamda bir rasyonel bürokrasinin de oluşumunu gündeme getirmişti[2]. Dolayısıyla artık sadece kanunnâmelerin çıkartılması ve yürürlüğe girmesini denetlemenin ötesinde nazırlar, uygulamalara da nezaret etmeye başlıyordu.

[1] Boğaç Ergene, "On Ottoman Justice: Interpretations in Conflict", *Islamic Law and Society*, VIII, 2001, 53-87 ve Mack Walker, "Rights and Functions: The Social Categories of Eighteenth-Century German Jurists and Cameralists", *The Journal of Modern History*, 50, 1978, 234-251.

[2] Avrupa'da meydana gelen benzer süreçler için bkz: Christopher Dandeker, *Surveillance, Power and Modernity: Bureaucracy and Discipline from 1700 to The Present Day*, Cambridge, 1990.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nitekim askerî kurumlarda dahi katip nazırlar, asker ağaların fevkindeki nizâmın tahtına otururken, sıradan neferler için bile kimin kim olduğunu ortaya koyan sicil kayıtları tutulmaya başlanıyor, askerî ve sivil bürokrasi içerisinde kazanılacak irtifada birincil ilişkilere referans veren "iltimas", "hatır ve gönülün" yerini, sınavlarla ölçülen "liyakat ve istihkak" alıyordu. Böylesine muntazam bir devlet organizasyonunun[3] hayata geçirilebilmesi için, hiç şüphesiz kurumların işleyişi, makamların görev tanımları, yetkilerinin sınırları ve birbirleriyle olan ilişkileri en ince ayrıntısına kadar tasvir edilmeliydi. Bu bağlamda rasyonel bir meratib-i silsile çerçevesinde herkesin herkesi gözetlediği bir idarî yapılanmanın oluşturulması, kanunların da muhtevasını ve şeklini değiştirecekti. Zira "kullar" ve "kanunnâmeler" tarihe karışırken nazırların ve nizâmnâmelerin çağı başlamaktaydı.

Ancak nizâmnâmeleri bütün bir devlet veya sosyal organizasyonu eksiksiz tasvir eden metinler olarak görmek, Osmanlı Devleti'nin hiç bir probleminin olmadığını kabul etmek anlamına gelecektir. Zira az önce de belirtildiği üzere burada neşredilen ya da edilmeyen nizâmnâmeler, diğer tüm kanun metinleri gibi, devlet görevlilerinin/nâzımların yaratmak istedikleri toplumu ve devleti tasvir eden metinlerdir ve bu anlamda Osmanlı düşünce tarihi açısından da büyük bir önemi haizdir. Fakat asl olan söz konusu metinlerin nasıl uygulandığıdır[4].

[3] Marc Raeff, "The Well-Ordered Police State and The Development of Modernity in Seventeenth- and Eighteenth-Century Europe: An Attempt at a Comparative Approach", *The American Historical Review*, 80, 1975, 1221-1243.

[4] Örneğin, Humbaracı kanununa zeyl yazmak üzere görevlendirilen Atıf Efendi'nin de belirttiği üzere Humbaracı Ocağı Nazırı Seyid Mehmed Efendi varolan nizâmnâmeyi uygulamamış ve "*andan sonra gelen nāzırlar dahi bu ocakların nizāmı işte bu kadar imiş gayrı birşey lazım değil*" diyerek "*bālāsı hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn-ı şahāne ile müveşşah mücelled kānūnnāme-i hümāyūn şurūtını mütāla'a*" etmemişlerdi (BOA HAT 58412). Nizâmnâmelerin sadece kağıt üzerinde kaldığını gösteren bu türden örnekler çoğaltılabilirse de en az bir o kadar da doğru uygulamalara dair misaller bulunabilir. 1802 tarihinde ölen, Levend Çiftliği'ndeki Tüfengciyânı Bostanî Ocağı Ağası Veli Ağa'nın yerine "*emekdār ve neferātın meşk u ta'limlerine ve zabt u rabtlarına* [dikkat ettiği] *ve sa'ir ocak hidmetinde gece ve gündüz say' ve gayreti bedidār*" olduğu için atanan aynı ocağın kethudası Ömer Ağa ve onun yerine getirilen binbaşı Süleyman Ağa, ocağın nizâmnâmesinde önceden belirlenmiş olan makamların gerektirdiği nesnel özelliklere sahip oldukları için atanmışlardı. Söz konusu atama kayıtları, ocağın zirvesinde meydana gelen bu değişim ve meratib-i silsilenin alt tarafında bulunan görevlilerin bir üst kadroya taşınması konusunda bkz: BOA DPYM.d 35366, s:106 vd.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İslam'ın adaletini, "Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesi" aracılığıyla Dünya'da icra ettiği anlayışını iddia eden kurgularıyla kanunnâmelerde[5] olduğu gibi devleti ve toplumu "*nizâmın tahtına idhal*" etmeyi amaçlayan nizâmnâmeler de söylem düzeyinde yine "kâdime" ve dine referans vererek meşruiyetlerini pekiştirmekteydi. Nitekim nizâmnâmelerin tasvir ettiği devletin bekası anlayışının bir yansıması olarak söz konusu metinlerde, her ne olursa olsun -"*bu madde 'ibadullaha gadr oldı, geçinecek hal kalmadı, halk ne yapsun*" gibi "*sızlanmalarda*" buna dahildir- kesinlikle her hangi bir değişikliğe izin verilmemekte, fakat mevcut nizâmnâmelere zeyl yapılmasına müsaade edilmekteydi. Yapılan zeyllerde ise henüz birkaç yıl önce çıkartılmış nizâmnâmeler "kanun-ı kadim" olarak nitelendirilerek yeni bir "ideal" geçmiş inşa edilmekteydi. Zira şer' ve örfe dayalı kanunnâmelerin yerini yavaş yavaş Avrupaî nizâmnâmelerin almaya başladığı bir dönemde "kadim"in yeniden kurgulanması, aslında her şeyin olageldiği üzre devam ettiğini göstermenin bir başka ifadesiydi. Bu bağlamda Osmanlı İmparatorluğunda XV.-XVI. yüzyıllarda kaleme alınan kanunnâmeler, varolan düzene rakip bir nizâm inşası için vâzedilmekten çok, mevcut durumun konsolidasyonunu esas alan bir zeminde şekilleniyordu. Nizâmnâmeler ise, varolan gerçekliğin hukukîleşmesi değil, fakat idare heyetinin muhayillesinin bir ürünü olan yeni nizâmın inşasını öngörmekteydi ve işte tam da bu noktada III. Selim'in nizâmnâmeleri klasik kanunnâmelerden ayrılmaktaydı.

Vüzerâ Nizâmnâmesinde de görüldüğü gibi, kimi zaman padişahın kendisini de bağladığı Nizâm-ı Cedîd'in nizâmnâmeleri, taşıdıkları bir takım rasyonel unsurlarla yeni bir devlet tasarımını öngörmekteydi. Hem düşman hem de ilham kaynağı olarak görülebilecek Avrupa'da kök salan muntazam politik bir örgüt olarak modern devletin inşası, ancak iç güvenlik uygulamaları, güçlü bir ordu ve bunları finanse edebilecek merkezî bir malî yapının varlığıyla mümkündü. Bu bağlamda III. Selim döneminde çıkartılan bütün nizâmnâmelerin bu üç temel konuda yayınlanmış olması gayet doğaldı. Ancak tam da burada Osmanlı Devleti'nin çıkardığı nizâmnâmeler Avrupa'daki benzerlerinden ayrılmaktaydı. Nitekim Avrupa'da aynı dönemde daha çok sosyal hayatı düzenleyen nizâmnâmeler yürürlüğe girerken Osmanlılar, devletlerini yeni nizâma göre uyarlamaya

[5] Rifaat Abou-El-Haj, "Aspects of the Legitimization of Ottoman Rule as Reflected in the Preambles of Two Early Liva Kanunnameler", *Turcica*, 21-23, 1991, 371-383.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

çalışmaktaydılar. Avrupa etkisi daha belirgin bir şekilde nizâmnâmelerde kullanılan dil ve terminolojide görülmektedir. Neferlerin i'malini/industry esas alan askerî nizâmnâmelerde kullanılan terminoloji ve dil Avrupa'daki, bilhassa Avusturya, Rusya ve Prusya gibi ticaret ve endüstriden ziyade ziraî üretime ve cebre dayalı devletlerinkiyle büyük benzerlikler taşımaktaydı[6].

"*Şeyler*"e merkezden nizâm vermenin ve bir merkezileşme projesi olarak yeni kurulan ordunun masraflarını karşılayabilmek için merkezî hazine gelirlerini artırmanın, dönemin genel eğilimleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu hedeflere ulaşmanın araçları olarak nizâmnâmeler ve taşıdıkları rasyonel öğeler hiç şüphesiz Avrupa'nın nizâm-ı cedîdini tanıyan ve Osmanlı ordusunu savaş meydanlarında gözlemleyen Bâb-ı Âli katiplerinin dikkatlerini yansıtmaktaydı. Nitekim III. Selim döneminden itibaren devlet idaresine damgasını vuracak olan katipler, nizâmnâmeleri hem kaleme alan hem de uygulanmasına nezaret eden aktörler olarak karşımıza çıkacaktır.

Kurumsallaşmanın gelişmesiyle birlikte ihtisaslaşmanın artışı, dünyayı algılama şekillerinin ve gerçeklik tanımlarının birbirinden farklılaşmasını ve rekabetini beraberinde getirir[7]. Osmanlı Devleti'nde diplomasinin bir dış politika aracı olarak daha sık kullanılmaya başlanmasıyla birlikte ön plana çıkan katiplerin[8] "şeyler"e bakış açıları ise bu süreçle birlikte devleti oluşturan diğer "tarik"lerinkine üstünlük sağlayacak ve artık Osmanlı Devleti

[6] Bu dönemde Avrupa'nın üç önemli başkentine, Berlin, Viyana ve St. Petersburg'a, gönderilmiş olan Azmî, Ratib ve Rasih efendiler tarafından reform önerileri olarak kaleme alınan metinler ile söz konusu nizâmnâmeler arasındaki benzerlikler görmezden gelinemeyecek boyutlardadır. Bu konuda bkz: Gümeç Karamuk, *Ahmed Azmî Efendi's Gesandtschaftsbericht als Zeugnis des osmanischen Machtverfalls und der beginnenden Refoemara unter Selim III*, Bern, 1975; Sema Arıkan, "Nizâm-ı Cedîd'in Kaynaklarından Ebubekir Râtib Efendi'nin Büyük Lâyihası", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1996 ve Yılmaz Karakaya, "Mustafa Rasih Efendi'nin 1793 Tarihli Rusya Sefâretnâmesi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul:İstanbul Üniversitesi, 1996. Bu konuda ayrıca bkz: Marc Raeff, *The Well-Ordered Police State. Social and Institutional Change through Law in The Germanies and Russia, 1600-1800*, New Haven, 1983 ve Virginia Aksan, "Locating the Ottomans Among Early Modern Empires", *Journal of Early Modern History*, 3, 1999, 103-134.

[7] Peter L. Berger, Thomas Luckmann, *The Social Construction of Reality, A Treaty of Sociology of Knowledge*, New York, 1966.

[8] Thomas Naff, "Reform and the Conduct of Ottoman Diplomacy in the Reign of Selim III", *JAOS*, 83, 1963, 295-315 ve R.A. Abou-el-Haj "Ottoman Attitudes toward Peace Making: The Karlowitz Case", *Der Islam* , 51, 1974, 131-137.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dünyaya katiplerin gözünden bakmaya ve onlar gibi algılamaya başlayacaktı. III. Selim dönemine gelindiğinde bu durumun en açık ifadesi, Avrupa'daki benzerlerine paralel olarak, Prusya'da I. Friedrich Wilhelm devrindeki tütün sofraları ya da Fransızların salonları gibi, resmî olmayan ve fakat izlenecek siyasetin karakterini belirleyen ve padişaha yakın katiplerden oluşan bir sofra kabinesinin varlığıydı[9]. İşte III. Selim devrinde çıkartılan nizâmnâmeler de ağırlıklı olarak bu grup tarafından kaleme alınmıştı. III. Selim'in sofra kabinesi reforma ihtiyacı olan kurumu belirleyerek söz

[9] Dönemin önemli seyahatnâme yazarlarından Oliver, III. Selim'in, uygulamaya konulacak reform projelerinin oluşturulması, devletin temel problemlerine yönelik çözüm önerileri üretilmesi ve takip edilecek siyasetin belirlenmesi için bir divan/*council* teşkil ettiğini belirtmektedir. III. Selim'in tahttan indirilmesinden kısa bir süre sonra İngiltere'nin İstanbul elçisi olarak görev yapan Stratford Canning de bu dönemde meydana gelen isyanları tasvir ettiği raporunda III. Selim'in *Council of Nizam-Gedid* isimli bir divan oluşturduğundan ve yapılan tüm reformların söz konusu divan tarafından hayata geçirilmiş olduğundan bahsetmektedir. Schlechta-Wssehrd ise III. Selim'in Avrupa'da *Comité Secret, Staatsrathes, Conseil d'Etat* olarak bilinen bir komite/kabinecik (*Camarilla*)/reform meclisi oluşturduğunu söylemektedir. Padişah'ın etrafını kuşatan saray erkanının ve katiplerin etkin olduğu bu grup, devlet içerisinde bir *alterego* gibi çalışmakta ve sadrıazamın otoritesini sınırlamaktaydı. Saray'da ve Levend Çiftliği'nde toplanan bu grubun üyeleri daha çok sabık ve görevdeki önemli katipler, örneğin Mustafa Reşid Efendi, Elhaç İbrahim Reşid Efendi ve Raşid Efendi, saray erkanı, örneğin Valide Kethüdası Yusuf Ağa, padişaha bağlı ulema, örneğin Tatarcık Abdullah Efendi gibi dönemin önde gelen şahsiyetlerinden oluşmaktaydı. Dolayısıyla Behiç Efendi, layihasında âkil ricalden oluşan *kalb-i devlet* olarak nitelediği bir heyetin kurulmasını savunurken aslında III. Selim devrinde zaten varolan bir kurumun, bu sefer resmî olarak yeniden teşekkül etmesini önermekteydi. Bu konuda bkz: Stratford Canning, *Account of the three last insurrections at Constantinople and of the present state of the Turkish Empire*, FO, 78/63 (25 Mart 1809 tarihli rapor), 183a; Ottokar Freiherrn v. Schlechta-Wssehrd, *Die Revolutionen in Constantinopel in den Jahren 1807 und 1808*, Viyana, 1882, 30-31, 36, 58-59; G. A. Olivier, *Travels in The Ottoman Empire, Egypt and Persia*, c:I, Londra, 1801, 206-207; J. W. Zinkeisen, *Geschichte des osmanischen Reiches*, c:7, Hamburg-Gotha, 1863, 321; Stanford J. Shaw, *Between Old and New*, Cambridge Mass., 1971, 87; Kemal Beydilli, "Küçük Kaynarca'dan Tanzimat'a Islahat Düşünceleri", *İlmi Araştırmalar*, 8, 1999, 44; Ali Osman Çınar, "Es-Seyyid Mehmed Emin Behic'in Sevânihü'l-Levayih'i ve Değerlendirmesi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul:Marmara Üniversitesi, 1992, 17-20; Kahraman Şakul, "Nizâm-ı Cedîd Düşüncesinde Batılılaşma ve İslami Modernleşme", *Divan*, 19, 2005, 118 ve Virginia Aksan, *Ottoman Wars 1700-1870, An Empire Besieged*, Londra, 2007, 181-182. Levend Çiftliğinde sık sık yapılan meşveretler ve muallem neferatın talimlerini izlemenin ötesinde, devlet meselelerinin de görüşüldüğü toplantılar için ayrıca bkz: Vasıf Efendi, *Tarih-i Vasıf*, İ.Ü Kütüphanesi, TY 5981, 151b ve Nuri Efendi, *Tarih-i Nuri*, Süleymaniye Kütüphanesi, Aşir Efendi 239, 5b-6b ve pek çok yerinde.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

konusu kurumun/ocağın ve ilgili ocakların[10] daha önce çıkartılmış olan kanunnâmelerini de göz önünde bulundurarak yeni bir nizâmnâme kaleme alıyor ve daha sonra söz konusu nizâmnâme müsveddesi Bâb-ı Âli'de toplanan geniş katılımlı bir meşverette madde madde okunup oldukça sert tartışmaların ardından oy birliği ile kabul ediliyordu[11]. Nizâmnâmenin öngördüğü şartların kabulünü takiben de bürokratik dile ve yazışma şekillerine hakim olan bir katip tarafından metin, nizâmnâme formunda kaleme alınıyor ve III. Selim'e onaylanması için sunuluyordu[12]. Nizâmnâmenin padişah tarafından onaylanarak hatt-ı hümâyûn formunda kaleme alınmasından sonra ise metnin ilmuhaberleri, çıkartılan nizâmnâmeyle ilgili kalemlere gönderiliyordu. Kimi zaman da yeni bir nizâmnâme yazılması talebi doğrudan doğruya tebâdan geliyordu. Zira mevcut düzende çeşitli nedenlerle oluşan değişmelerden olumsuz yönde etkilenenlerin başvurusuyla devlet, sorunu çözebilmek için ilgili sektöre yeni bir nizâm veriyordu[13].

Çıkartılmış olan nizâmnâmelere rağmen yeterli verimin alınamadığı Humbaracılar ve Lağımcılar gibi kadim ocaklarda ise uygulamalar gözden geçirilerek ek nizâmnâmeler çıkartılmaktaydı. Burada da prosedür çok farklı değildi. Genellikle sofra kabinesi içerisinde yer alan katiplerden birisi, ocağın cedîd nizâmnâmesini, ocağın nazırı, ağası ve kurumla ilişkili diğer üst düzey idarecilerden müteşekkil "*erbab-ı istişare*" ile, hangi

[10] Kavânîn-i Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âlî'nin 1210 tarihinde istinsah edilmiş bir nüshasının bulunması burada zikre değer bir ayrıntıdır. Bu konuda bkz: İstanbul Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları O.97.

[11] Bu prosedür III. Selim döneminin dış ruznâmesinde şöyle tasvir edilmekteydi: "*...nizâm-ı cedîd olarak bir maddeyi cümlesi* [sofra kabinesi üyeleri] *müzakere ve karar verildikte bedi olunacağı vakit Kapuda bir meşveret olup kibar ve ulema cem olup madde be madde ol nizâm cümleye kıraat ve nik ü bedi ve faide ve zarar ayan ve beyan olup cümlesi ol mecliste kabul eyledikten sonra himmet edip iktizada* [sofra kabinesinin] *reylerinin hilafına bir ferd kalmayub* [devlet ricaline] *cümlesine beğendirmek...*". Meşveretlerin, reformların meşruiyetini sağlamak konusunda oynadığı temel rolü de ifade eden bu metin için bkz: İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Üçüncü Sultan Selim Zamanında Yazılmış Dış Ruznâmesinden 1206/1791 ve 1207/1792 Senelerine Ait Vekayi", *Belleten*, 37, 1973, 656-7.

[12] Vüzera Nizâmnâmesi için yapılan meşveretler, meşveretlerin zabıtlarının tutulması ve nizâmnâmenin kaleme alınmasın sürecinde Abdullah Efendi'nin rolü için bkz: BOA, HAT, 13414.

[13] Barut üretimi ve satışı konusunda yabancı tüccarla baş edemeyen barut üreticilerinin başvurusu ve konuya "nizâm verilmesi" hususunda bkz: BOA, HAT, 57105.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

maddelerin "*terk ve ibkâ ve cerh ve ta'dil*" edilmesi gerektiğini tartışarak, nizâmnâmeye zeyl olunacak maddelerin müsveddesini hazırlıyor ve bu müsvedde tekrar geniş kapsamlı bir meşverette tartışıldıktan sonra padişahın onayı ile yürürlüğe giriyordu. Ancak burada nizâmnâmenin ilk haliyle neden uygulanamadığı, hangi maddelerinin hangi sebeplerle değiştirilmesi gerektiği gibi konularda padişah önceden ayrıntılı bir raporla bilgilendiriliyordu[14]. Levend Çiftliğindeki Bostanî Tüfengcileri Ocağı'nda ve İrâd-ı Cedîd Hazinesi'nde ise durum biraz daha farklıydı. Zira bu kurumların nizâmnâmelerine yapılacak olan zeyller, doğrudan III. Selim'in sofrasında yer alan Mustafa Reşid Efendi ya da Elhac İbrahim Reşid Efendi gibi nazırların, uygulamada gördükleri eksikliklerin düzeltilmesi için ve aslında mevcut siyasî ve malî yapıya uygun olmayan Nizâm-ı Cedîd'i, karşılaşılan sorunlar zemininde Osmanlı Devleti'ndeki mevcut uygulamalarla uzlaştırmaya yönelik olarak kaleme aldıkları takrirler çerçevesinde şekilleniyordu[15]. Bu bağlamda İrâd-ı Cedîd Defterdarlığı ve Talimli Asker Nazırlığı görevlerinde meydana gelen değişmeler, söz konusu kurumların işleyişini de etkiliyor ve izlenen siyasette nüansların oluşmasına sebeb oluyordu. Bu bağlamda her ne kadar III. Selim'in sofra kabinesi temelde aynı şekilde düşünen, birbirleriyle uyumlu katiplerden ve ilmiye mensuplarından müteşekkil ise de aralarında görüş farkları bulunması olağandı. Nitekim Elhaç İbrahim Reşid Efendi'nin İrâd-ı Cedîd Defterdarlığına atanmasıyla birlikte Levent Çiftliği ve İrâd-ı Cedîd Hazinesi nizâmnâmelerine peş peşe zeyller yapılması, bu durumun en açık göstergelerinden birisidir.

Ağırlıklı olarak reformist katiplerin elinden, tasvir edilen prosedürler çerçevesinde çıkan nizâmnâmelerin, daha önce de vurgulandığı üzere ne kadar uygulanabildiği hâlâ cevaplanmayı bekleyen önemli sorulardan birisidir. Bunun yanı sıra, tıpkı kadim kanunnâmelerde gözlemlendiği gibi, nizâmnâmelerin de ömrü, onları yayınlayan padişahınkiyle sınırlıydı. Zira halef tarafından onaylanmayan hiç bir nizâmnâmenin bir geçerliliği yoktu. Ancak saltanatın yeni sahibi, karşısına çıkan problemleri kendisinden önce yayınlanmış nizâmnâmelere başvurarak çözmeye çalışıyordu. Bu bağlamda

[14] BOA, HAT, 58412 ve BOA, CAS, 22012.

[15] Talimli Asker Nazırlarının daha sonra ocak nizâmnâmesine zeyl olarak ilave edilen fikirleri içeren takrirlerinden birkaçı için bkz: BOA, CAS, 11211; 9590 ve 1985.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

II. Mahmud, III. Selim'in ve hatta I. Abdülhamid'in nizâmnâmelerine sık sık başvuracaktı[16].

[16] II. Mahmud döneminde yayınlanan nizâmnâmeler ile, III. Selim dönemi nizâmnâmeleri arasında büyük benzerlikler olduğu bir gerçektir. II. Mahmud'un kapısız leventlerle ilgili sorunu, I. Abdülhamid döneminde çıkartılan vüzera kanunnâmesinde bulunan ve III. Selim devrinde yayınlanan vüzera kanunnâmesinde de neredeyse aynen yer alan maddeler çerçevesinde çözmeye çalışması konusunda bkz: BOA, HAT, 33125. Asakir-i Mansure için hazırlanan ilk nizâmnâmenin "devr-i Selimiyye'de yazılan kanunnâme-i Nizâm-ı Cedîd" mütalaa edilerek bir günde kaleme alınması konusunda ayrıca bkz: Esad Efendi *Vak'a-nüvis Es'ad Efendi Tarihi*, haz: Ziya Yılmazer, İstanbul, 2000, 613.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

I. ÜÇÜNCÜ SELİM DÖNEMİNDE ÇIKARTILMIŞ NİZÂMNÂMELER BİBLİYOGRAFYASI[17]

Nizâmnâmelerin Topluca Bulunduğu Eserler

1. Kemal Beydilli-İlhan Şahin, *Mahmūd Ra'if Efendi ve Nizām-ı Cedîd'e Dā'ir Eseri*, Ankara, TTK Yay., 2001

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler (özet halde):

Nizām-ı İrād-ı Cedîd-i Hümāyūn, s. 63-65.

Nizām-ı Zahā'ir, s. 65-66.

Nizām-ı Yeniçeriyān, s. 66-67.

Nizām-ı Cebeciyān, s. 67.

Barut Nizāmı, s. 68-69.

Nizām-ı Tobcıyān, s. 69-71.

Nizā[m]-ı 'Arabacıyān, s. 71-72.

Tobcu ve 'Arabacı Ocağı'nın Tertîb Olunan Süvāri Neferātının Nizāmı, s. 72.

Tobcu ve 'Arabacı Ortaları'nın Taşraya Me'mūriyyetleri Nizāmı, s. 72.

Nizām-ı Humbaracıyān, s. 72-74.

Nizām-ı Lağımcıyān, s. 74-75.

Nizām-ı Tersāne-i 'Āmire, s. 75-79.

Bahr-i Siyāh Boğazında Vāki' Kılā'-ı Seb'a Nizāmı, s. 79-81.

[17] Bu bibliyografya, III. Selim döneminde çıkartılan nizâmnâmelerin tam bir kaynakçası olmaktan çok bu alanda çalışanlar için mütevazî bir giriş bibliyografyası olma özelliğini taşır. Hiç şüphesiz burada zikredilen nizâmnâmelerin dışında, aynı nizâmnâmelerin farklı nüshaları ya da burada yer verilemeyen III. Selim dönemi nizâmnâmeleri, araştırmaların daha da derinleştirilmesiyle keşfedilecektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bahr-i Siyāh Boğazında Vāki' Kılā'-ı Erba'a Nizāmı, s. 81.

Levend Çifitliği'nde Mu'allem 'Asker-i Sultānî Nizāmı, s. 81-82.

2. Ahmed Cevdet, *Tārîh-i Cevdet*, C. V-VI, Dersa'ādet, 1309[18]

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler (özet halde):

Tersāne Nizāmı, C.V, s. 286.

Tecdîd-i Kānūn-ı Timar ve Ze'āmet, C.V, s. 289.

Humbaracı ve Lağımcı Kānūnnāmeleri, C.VI, s. 356-358.

Tobcu ve 'Arabacı Kānūnnāmeleri, C.VI, s. 359-363.

Vezāret Kānūnnāmesi, C.VI, s. 363-366.

Levend Çiftliği Kānūnnāmesi, C.VI, 366-371.

Tashîh-i Sene İçün Sādır Olan Fermān-ı 'Ālî, C.VI, 372.

İhrāc-ı Mevācib Hakkında Sādır Olan Hatt-ı Hümāyūn, C.VI, 385-386.

3. 'Āsım Efendi, *Tārih-i 'Āsım*, C. I, İstanbul, 1293

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler (özet halde):

Bed-i Nizāmāt-ı Tobhāne-i 'Āmire, s. 41-43.

Nizāmāt-ı Tüfengendāz Ocağ-ı Tobcu, s. 43-45.

Nizāmāt-ı Ocağ-ı Süvāri-i Tobcu, s. 45-46.

Nizāmāt-ı Ocağ-ı Tob 'Arabacıyān-ı Piyāde, s. 46-48.

Zikr-i Nizāmāt-ı Dökümhāne-i Tobhāne-i 'Āmire, s. 49.

Zikr-i Nizāmāt-ı Baruthāne-i 'Āmire-i Selanik ve Gelibolu ve İstanbul ve Ta'mîr-i Binā-yı İstanbul, s. 49-51.

Zikr-i Nizāmāt-ı Tersāne-i 'Āmire ve Kapudān ve Nasb-ı Hüseyin Paşa, s. 51-55.

Zikr-i Nizāmāt-ı Ocağ-ı Humbaracıyān-ı Süvāri ve Piyāde, s. 55-57.

Zikr-i Nizāmāt-ı Ocağ-ı Lağımcıyān, s. 57-58.

[18] Cevdet Paşa önemli gördüğü kimi nizâmnâmelerin özetlerini ya da giriş kısımlarını *Tarih*'inin sonuna eklediği "Tezyil" bölümlerine dahil ederken, tıpkı Kethüda Said Efendi gibi kimi nizâmnâmeler hakkında sadece bilgi vermekle yetinmiştir. Bu konuda bkz: Ahmed Cevdet, *a.g.e*, c:VI, s. 53, 55-67, 70-73,124-127, 220-221 ve c:VII, s.106. Kethüda Said Efendi *Vekāyināmesi* için ayrıca bkz: Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Kitapları no:2143 ve Ahmet Özcan, "Kethüda Said Tarihi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, 1999.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Zikr-i Nizāmāt-ı Kılā'-ı Seb'a-yı Halic-i Bahr-i Siyāh, s. 58-60.

Zikr-i Nizām-ı Ebniye, s. 138-141.

4. Nūri Efendi, *Tārîh-i Nūri*, Süleymaniye Kütüphanesi, Aşir Efendi Kitapları no:239[19].

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

Beyān-ı Nizām-ı Zehā'ir, vr. 63a-76b.

Şurūt-ı Vezāret ez-Nizām-ı Cedîd, vr. 83b-91b.

Sūret-i Nizām-ı İ'māl-i Barut, vr. 107b-113b.

Sūret-i Nizām-ı Zabt-ı Vekāyi', vr. 114b-116a.

Sūret-i Nizām-ı Tımar ve Ze'āmet, vr. 118a-131b.

Sūret-i Nizām-ı Defter-i Tevzî'-i Mesārıf der Bilād-ı Anatolu ve Rumeli, vr. 133b-136a.

Sūret-i Nizām-ı Teftiş-i İstanbul, vr. 136a-b.

Sūret-i Nizām-ı Tersāne-i 'Āmire, vr. 138a-156b.

İrād-ı Cedîd Şurūtı, vr. 176b-183b.

Zeyl-i Şurūt-ı Mezkūre [İrād-ı Cedîd], vr. 183b-184a.

On Kîseden Ziyāde Fā'izlü Mukāta'ātın Zabtı Şurūtı, vr. 184a-187b.

Mahlūl ve Nā-mevcūd Tımarların Bir Sene İlerüden Tevcîh Olunub Tevcîh Senesi Zabtı Şurūtı, vr. 187b-189a.

Sūret-i Nizām-ı Mu'accelāt-ı Mukāta'āt, vr. 189a-190b.

Dergāh-ı 'Ālî Tobcuları Ocağı'na Virilen Nizām-ı Cedîd Şurūtı, vr. 191a-208a.

Ber Vech-i Zeyl Tüfengendāzānın Tüfengcibaşı ve Usta ve Yamak ve Neferātının Tertîb ve Tanzîm ve Yevmiyeleri Şurūtı, vr. 208a-209a. [Tobcu Ocağı Kānūnnāmesine zeyl]

Tobhāne-i 'Āmire Ocağına Tertîb Olunan Beş Nefer Cerrāhların Şurūtı, vr. 209a-b.

Sābık ve Esbāk Ağa ve Kethüdāların Ma'aşları Şurūtı, vr. 209b-210a.

[19] Diğer nüshaları için ayrıca bkz: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY no: 5996, Beyazıd Devlet Kütüphanesi no:3369/72, British Museum, India Office Library (Oriental Collections), No: or 3209 ve Österreichische Nationalbibliothek, HO, 107.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Rîzendgān-ı Cedîdenin Şurūtı, vr. 210a-211b.

Ber Vech-i Zeyl Tobhāne-i ‘Āmire’de Rūznāmecilik Şurūtı, vr. 211b-212a.

Tobcu Tulumbacı Serodalarının İki Senede Bir Teka‘üdlükleri Şurūtı, vr. 212a-b.

Ber Vech-i Zeyl Mahlūlāt-ı Mütekā‘idîn İhbarîyesi Şurūtı, vr. 212b-213a.

Dergāh-ı ‘Ālî Tobcu ve Tob ‘Arabacılarının Serhādāt-ı Hākanîyye Muhāfazalarında Olan Neferāt Mevāciblerinin Nizāmı Şurūtı, vr. 213a-214b.

Tob ‘Arabacılarının Şurūtı, vr. 214b-229a.

Humbaracıyān Ocağı Şurūtı, vr. 229a-239b.

Şurūt-ı Mezkūra[Humbaracı Kānūnu] Zeyl Olunan Mevād, vr. 239b-242b.

Diğer Zeyl-i Şurūt-ı Mezkūre [Humbaracı Kānūnu], vr. 242b-250a.

Lağımcıyān Ocağı Şurūtı, vr. 250a-262b.

Levend Çiftliği’nde Ta‘lîm Olunan ‘Asākir-i Cedîde Şurūtı, vr. 262b-270a.

Bahr-i Siyāh Boğazında Vāki‘ Kılā‘-i Seb‘a Neferātı Şurūtı, vr. 270a-272b.

Bahr-i Siyāh Boğazında Vāki‘ Kılā‘-i Erba‘a’ya Tahsîs Olunan Bostāniyān Neferātı Şurūtı, vr. 272b-274b.

Ba‘zı Nizām-ı Kuyudāt-ı Aklām, vr. 293b-298b.

Sūret-i Nizām-ı Kahve, vr. 302a-305b.

Ba‘zı Hūcec ve İ‘lāmātın Aklāma Kaydı Husūsuna Dā'ir Virilen Nizāmın Sūretidir, vr. 313a-315a.

Hazîne-i Haremeyn ve Musakkafāt Mu‘accelātının ve ‘İmāretlerde Tabh Olunan Fodlaların Sūret-i Nizāmıdır, vr. 350a-356a.

Sūret-i Nizām-ı Mukāta‘āt-ı Hama ve Hums ve Ma‘arrātü'n-nu'mān ve Kura ve Mezāri‘-i Hısnü'l-ekrād, vr. 389a-390a.

Tobcu ve ‘Arabacı Ocaklarına Sonradan Tertîb ve Kānūnnāmelerine Zeyl Olunan Süvārî Neferātı Şurūtıdur, vr. 391b-393b.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sūret-i Nizām-ı Fūruht-ı Mukāta'āt-ı Mîrîye ve Haremeyn, vr. 422b-424a.

Humbara ve Lağımcı Ocaklarının Ma'aş ve Yevmiyelerinin Mevācibe Tertîbi ve Her Birine Birer Tulumba Vaz'ı Nizāmı, vr. 427b-428b.

Kuzāta ve Tārik-i 'İlme Dā'ir ve Ba'zı Ahkām-ı Şer'iyyeye Mütedā'ir Nizāmāt, vr. 477b-479b.

5. Vāsıf Efendi, *Tārîh-i Vāsıf*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY no:5981[20]

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

Zikr-i Nizām-ı Dādān-ı Zehā'ir-i Āsitāne-i Sa'ādet, vr. 28b-31b.

Nizām-ı Dādān-ı Ahvāl-i Vüzerā ve Mirmirān, vr. 36a-38b.

Nizām-ı Ahval-i Vekāyi', vr. 49a.

Zikr-i Himmet-gerden-i Şehriyārî sütūde Hāsılāt be-Nizām-ı Erbāb-ı Timar ve Ze'āmet, vr. 50b-60b.

Muvāfık-şüden Şehriyār-i Rub'-ı meskūn be-Nizām-ı Umūr-ı Donanma-i Hümāyūn, vr. 64a-74a.

Mühimme ve Zikr-i Şurūt-ı İrād-ı Cedîd, vr. 82a-91a.

Zikr-i Nizām-ı Dudman-ı Tobcıyān, vr. 91a-103a.

Şurūt-ı Tüfengendāzān-ı Tobcıyān, vr. 103a-b.

Şurūt-ı Cerrāhān-ı Tobhāne-i 'Āmire, vr. 103b-104b.

Beyān-ı Şurūt-ı Ma'aş-ı Ağayān ve Kethudāyān-ı Sābık ve Esbāk, vr. 104a-b.

Zikr-i Şurūt-ı Rizidegān ve Keyfiyyet-i Rūznāmeci-i Tophāne-i 'Āmire, vr. 104b-105b.

Şurūt-ı Tekā'üd-i Ser-ortahā-i Tulumbacıyān ve Tobcuyān, vr. 106a.

Şart-ı İhbāriyye-i Mütekā'idîn, vr. 106a-b.

Beyān-ı Şurūt-ı Toçıyān ve 'Arabacıyān-ı Serhad-ha Nizām ve Mevācib, vr. 106b-107b.

Kānūn-ı Du[d]mān-ı 'Arabacıyān, vr. 107b-117a.

[20] Diğer nüshaları için ayrıca bkz: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY no: 5979.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Zikr-i Şurūt-ı Dudmān-ı Humbaracıyān, vr.117a-124a.

Zeyl-i Şurūt-ı Humbaracıyān, vr. 124a-130a.

Zikr-i Şurūt-ı Lağımcıyān, vr. 130a-134a.

Zeyl-i Şurūt-ı Lağımcıyān, vr. 134a-138b.

Beyān-ı Şurūt-ı 'Asker-i Mu'allem-i Bostāniyān ve Zeyli, vr. 138b-144a.

Zikr-i Şurūt-ı Neferāt-ı Kılā'-i Seb'a, vr. 144a-149a.

Zikr-i Nizām-ı Kuyūdāt-ı Ba'zı Aklām, vr. 159b-161a.

Nizām-ı Kahve, vr. 162b-164a.

Zikr-i Nizām-ı Hücec ve 'İlāmāt, vr. 166b-167a.

Sūret-i Nizām-ı Musakkafāt ve Mu'accelāt-ı Haremeyn, vr. 181b-183b.

Şurūt-ı Neferāt-ı Süvāri [Süvāri Tobcuları ve 'Arabacıları Nizāmnāmesi], vr. 199b-200b.

6. *Tobculuğa ve Tobculara Dā'ir Kavānin*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY no:3208

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

Tobcu ve 'Arabacı Ocakları Nizāmnāmeleri ve Zeylleri, vr. 1b-18a ve 50b-58a.

'Arabacı Ocağı Nizāmnāmeleri, vr. 23b-31a.

Bahr-i Siyāh Boğazında vāki' Kılā'-i Erba'a Zābitān ve Neferātına Dā'ir Nizāmnāme, vr. 32b.

Levent, Üsküdar ve Taşra Ocaklarına Dā'ir Nizāmnāmeler, vr. 33b-49b ve 59a.

7. Ahmed Cevad, *Tārîh-i 'Asker-i 'Osmānî*, C. II, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY no:4178

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

İrād-ı Cedîd Nizāmnāmesi, s. 14-18.

Mezkūr Nizāmnāmenin [İrād-ı Cedîd] Zeyli, s. 19-21.

Nizām-ı Cedîd 'Askerinin Tertîbini Mucib Olan Esbab, s. 23-29.

8. BOA, *Piyāde Mukābelesi Kalemi Defterleri* no: 35566

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Levent Çiftliği ve Üsküdar Ocağı Nizāmnāmeleri ve Zeyilleri, s. 1, 3-5, 7, 9-13, 30-32, 42, 88-98, 101-103, 108-110.

Üsküdar Ocağına Bağlı Taşrada Kurulan Ortaların Nizāmnāmesi, s. 35-38.

9. BOA, *Tahvil Defterleri* no: 84

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

Vüzerā Kānūnnāmesi, s. 15-18.

Timar ve Ze'āmet Kānūnnāmesi, s. 18-23.

Humbaracı Ocağı Kānūnnāmesi, s. 23-27.

Lağımcı Ocağı Kānūnnāmesi, s. 27-30.

Bender ve Hotin Sancakları Şurūtı, s. 30-31.

Humbaracı Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli, s. 31-34.

Lağımcı Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli, s. 34-36.

10. BOA, *Ru'us Defterleri* no:111

İhtiva ettiği Nizāmnāmeler:

Tobcu Ocağı Nizāmnāmesi, s. 19-27.

Tob 'Arabacıları Ocağı Nizāmnāmesi, s. 39-45.

Tobcu ve Tob 'Arabacı Ocakları Nizāmnāmeleri Zeyli, s. 45-51.

Tobcu ve Tob 'Arabacı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli, s. 68-69.

Tobcu ve Tob 'Arabacı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli, s. 110-111.

Tobcu Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli, s. 96.

'Arabacı Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli, s. 105.

Humbaracı Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli, s. 116-128.

Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli, s. 97-98.

Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli, s. 128-130.

Mühendishāne-i Hümāyūnların Nizāmnāmesi, s. 154-159.

Levent Çiftliği Nizāmnāmesi, s. 64-67.

Levent Çiftliği Nizāmnāmesi Zeyilleri, s. 71, 88-92, 94, 104 ve 106-109.

Donanma-ı Hümāyūn Nizāmnāmesi, s. 134-136.

Tersane Hazinesi Nizāmnāmesi, s. 136-137.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Donanma-ı Hümāyūn Nizāmnāmesi Zeyli, s. 138-144.

Bahr-i Siyāh Boğazında Vāki' Kılā'-ı Seb'a Nizāmnāmesi, s. 160-163.

Serhadāt-ı Şāhāne Muhāfazasına Me'mur Yerliler Nizāmnāmesi, s. 56-61.

Tevcihāt-ı Vezā'if Nizāmnāmesi, s. 100.

Emtia Gümrüğü Mukāta'ātı Nizāmnāmesi, s. 113.

Kalyoncu Tüfengcileri Nizāmnāmesi, s. 144.

Mühendishāne Nizāmnāmesi, s. 154-159.

11. BOA, *Kamil Kepeci* no:2380

İrād-ı Cedîd Hazinesi Nizāmnāmesi, s. 1-4.

On Kîseden Ziyāde Fā'izlü Mukāta'anın Zabtı Şurūtı, s. 4-5.

Zecriye Rüsumunun Şurūt-ı Nizāmı, s. 6-8.

Penbe Rüsūmunun İlzam ve Şurūtı, s. 8-9.

Harc-ı Muhāsebe Nizāmı, s. 11.

Senevî Maktū'an Virilecek Mu'accele Nizāmı, s. 11-12.

Tersāne-i 'Āmirenin Marangoz ve Burgucu Neferātından Gediklü Tertîbi Nizām-ı Şurūtı, s. 12-13.

Eshāmın Darbhāneden Zabtı Nizāmı, s. 14.

Mevkūf ve Ātîyyeye Tahsîs Kılınan Mu'acelle Māhiyesi Nizāmı, s. 15.

Tefāvüt Nizāmı, s. 15-17.

Tersāne-i 'Āmire Kapudanlarının Ma'aşlarına Zamm Olunan Mebāliğin Keyfiyeti 'İlmuhaberidir, s. 17-18.

Fîmāba'd Kalyonlar Mevācibi Tevzi'ātı İrād-ı Cedîdden İ'tā Olunması Nizāmıdır, s. 19-20.

Tevcîh Olunan Ze'āmet ve Tımarların Bir Senelik Hasılātı Zabtı Şurūtı, s. 20-21.

İrād-ı Cedîdden Kalay Mübāya'asının Nizāmı, s. 21.

Gediklü Mevācibi Muhtass Mukāta'āt Fā'izlerine Āhar Mukāta'a 'İlāvesiyle Tevsî'i Husūsu, s. 22.

İrād-ı Cedîdden Temur Mübāya'ası Nizāmı, s. 23.

İrād-ı Cedîd Nizāmı Zeyli, s. 24.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mîrî Mukāta'ātın Mu'accelāt Bedeli Nizāmı, s. 25-27.

Derya Kalemi Tımarı Evlādı Olanlardan Ma'dā Bilāveled Fevt ve Kasr-ı yedden Āhara Tevcîh Olunmamak ve Havass-ı Hümāyūn ve Evkāfa ve Eşkinciliğe Tasrîh Olunmak Nizāmı, s. 30-31.

Mühendishāne Nizāmnāmesi, s. 35-40.

Müteferrik Nizâmnâmeler

BOA, A.RSK.d, 1698/E Tobcu Ocağı Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 4356/A Tobcu ve Tob 'Arabacı Ocakları Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 5124-5125 Tobcu Ocağı Nizāmnāmesi.

BOA, CAS, 21108 Tobcu Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 55035 Tobcu Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli.

Humbaracı Ocağı Kānūnnāmesi, İstanbul Belediye Kütüphanesi, Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, no: B 34.

BOA, HAT, 12515/A Humbaracı Ocağı Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 58411 Humbaracı Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 3722 Humbaracı Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 16188 Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 12529 Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 12515/K Humbaracı ve Lağımcı Ocağı Nizāmnāmesi.

BOA, CAS, 47797 Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, CAS, 22012 Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, CAS, 5601 Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 3722 Humbaracı ve Lağımcı Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, HAT, 2059/A Liman Nezareti Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 57898 Mühendishāne Nizāmnāmesi.

BOA, Kamil Kepeci, no: 60/2 Mühendishāne Nizāmnāmesi, s. 123-134.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mühendishāne-i Sultanî'nin Te'sîs ve Küşādını Āmir Sultān Selîm Hān-ı Sālis Fermānı, İstanbul, 1328.

BOA, ADVN.d, no: 860 Lağımcı Ocağı Kānūnnāmesi.

BOA, CAS, 3875 Lağımcı Ocağı Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 3721 Lağımcı Ocağı Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 3713 Lağımcı Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, CAS, 6734 Lağımcı Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, C. Maliye, 23134 İrād-ı Cedîd Hazînesi Nizāmnāmesi.

BOA, ADVNS.NZAM.d, no: 34/32 Kalem Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 4356/B Levend Çiftliği ve Üsküdar Ocakları Nizāmnāmesi.

BOA, HAT, 4391 Levend Çiftliği ve Üsküdar Ocakları Nizāmnāmesi Zeyli.

BOA, CAS, 5397 İsmā'il Kal'ası Nizāmnāmesi.

BOA, CAS, 7732 Bender Kal'ası Nizāmnāmesi

BOA, MAD, 8886 Donanma-ı Hümāyūn Nizāmnāmesi, s. 319-320.

BOA, HAT, 4356 Tersane Nizāmnāmesi Zeyli.

TSMA, E., 6689 Donanma-ı Hümāyūn Nizāmnāmesi.

TSMA, E., 6048 Tımar ve Ze'āmet Nizāmnāmesi.

Yayımlanmış Nizâmnâmeler

BEYDİLLİ, Kemal, "Mühendishâne Kütüphânesi Nizâmı", *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishāne, Mühendishāne Matbaası ve Kütüphānesi (1776-1826)*, İstanbul, 1995[21].

BEYDİLLİ, Kemal, "Mühendishâne Matbaası Nizâmı", *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishāne Matbaası ve Kütüphânesi (1776-1826)*, İstanbul, 1995: 427-428[22].

BEYDİLLİ, Kemal, "Mühendishāne'nin 1808 ve 1806 Tarihli Kanunnāmeleri", *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne,*

[21] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, MAD, 7917, s. 288.

[22] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, MAD, 7917, s. 465 ve 466.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mühendishâne Matbaası ve Kütüphânesi (1776-1826), İstanbul, 1995: 436-445[23].

CEZAR, Mustafa, "Onsekizinci Asır Sonlarına Ait Bir Tımar Kanunnâmesi", *Osmanlı Tarihi'nde Levendler*, İstanbul, 1965: 459-463[24].

CEZAR, Yavuz, "Osmanlı Devleti'nin Mâlî Kurumlarından Zâhire Hazînesi ve 1795 (1210) Tarihli Nizamnâmesi." *Toplum ve Bilim*, 6-7, 1978: 111-56[25].

CEZAR, Yavuz, "Osmanlı Devleti'nin Mâlî Kurumlarından Tersâne-i Âmire Hazinesi ve Defterdarlığı'nın 1805 Tarihli Kuruluş Yasası ve Eki", *İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası*, 41, 1984[26].

CEZAR, Yavuz, "Vüzerâ Kanunnâmesi'nin Baştarafı", *Osmanlı Maliyesi'nde Bunalım ve Değişim Dönemi*, İstanbul, 1986: 344[27].

ÇADIRCI, Musa, "Ankara Sancağında Nizâm-ı Cedîd Ortasının Teşkili ve Nizâm-ı Cedîd Askerî Kanunnâmesi", *Belleten*, 36, 1972: 1-13[28].

GENÇER, Ali İhsan, "İstanbul Tersanesinde Açılan İlk Tıb Mektebi", *Tarih Dergisi*, 31, 1978: 301-313[29].

GÖKÇE, Turan, "Vüzerâ Kanunnâmesi", *Tarih İncelemeleri*, 8, 1982:99-125[30].

[23] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, HAT, 57898.

[24] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, İbnülemin, Maliye, 12219.

[25] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, C. Maliye, 23347 ve BOA, MAD, 8591, s. 11-17.

[26] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, MAD, 8886, s. 319-323.

[27] Orijinal metin için ayıca bkz: BOA, HAT, 12343; BOA, MAD, 7584, s. 2 vd.

[28] Orijinal metin için ayrıca bkz: Ankara Şeriyye Sicili no:201/104. Nizâmnâmenin, Anadolu'da inşa olunan bütün kışlalar için kaleme alınmış daha geniş versiyonu için bkz: BOA, DPYM.d, 35366 ve İ.Ü. Kütüphanesi TY 3208, vr:45b-47a. Musa Çadırcı'nın bu çalışması için ayrıca bkz: Musa Çadırcı, "Ankara Sancağında Nizâm-ı Cedîd Ortasının Teşkili ve Nizâm-ı Cedîd Askerî Kanunnâmesi", ed: T. Ercoşkun, *Tanzimat Sürecinde Türkiye, Askerlik*, Ankara, 2008: 9-25.

[29] Orijinal metin için ayrıca bkz: BOA, MAD, 8886, s. 341.

[30] Orijinal metin için ayıca bkz: BOA, MAD, 7584, s. 2 vd.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

II. MECMUANIN ÖZELLİKLERİ VE İHTİVA ETTİĞİ NİZÂMNÂMELER

Yayına hazırlanmış olan elinizdeki Mecmua, Türk Tarih Kurumu Arşivinde Y/534 numara ile kayıtlıdır. Mecmua iç kapakta yer alan bir nota göre muhtemelen Türk Tarih Encümeni Kütüphanesi 70 numarada kayıtlı bulunurken Türk Tarih Kurumu Arşivine geçmiştir. Mecmuanın kapağında başlığı yoktur. İç kapakta başlık olarak "**Merhūm Sultān Selîm Hān-ı Sālis'in Zamānında Tanzîm Olunan Kavānîn**" cümlesi yer alır. Cildi iyi durumda olup sırtı bordo, üst ve alt kapak lacivert meşin kaplı mukavvadır. Mecmua rika hattıyla temiz bir şekilde yazılmış, gövde metin için siyah, başlıklar için de kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Her sayfada ortalama 27 satır bulunmaktadır. Mecmuanın cilt ebadı 320x210 mm, sayfa ebadı 315x197 mm, yazı alan ebadı ise 256x135 mm'dir. Toplam 90 varaktan oluşan mecmuada önden 4, sondan da 9 varak boştur.

Mecmuanın ilk varaklarında bir de fihrist yer alır. "Fihristü'l-kavānîn" başlığı altında verilen listede içerikte bulunan nizamnameler başlıklar halinde tarihleri ile birlikte sıralanmıştır. Ardından, Mecmuanın kendi varak numarası ile 1b den itibaren ana metin başlar. Genellikle Kanunnâme ya da Nizâmnâme mecmualarında görüldüğü üzere yine "Besmele" ile başlayan metin kırmızı mürekkeple kaleme alınmış "gerekçe" kısmıyla devam eder. Buna göre "..fi'l-asl bu kadar memālik teshîrinde yüz aklıkları itmiş böyle muntazam 'askerin bir işe yaramaz derecelerine vardıkları bu seferde zāhir oldı. Bunlar içün ilāmāşāallāhü te'ālā bozulmayacak bir kānūn-ı cedîd vaz'ı murād-ı kat'î-i şāhānem olub şimdiki hālde.." diye devam eden cümleler ile Askerî Nizâmnâmelere neden ihtiyaç duyulduğu ve bunların hangi amaçlarla çıkarıldığı ifade edilmiştir. Ardından bu çıkarılan kanunların Padişah tarafından çıkarılan "yeni" kanunlar olduğu vurgusu "..ittifāk-ı ārā ile bu kānūn-ı cedîdi vaz' eyledim ve tecdîd-i şurūt

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

değil kānūn-ı müstebidd ittim.." ifadesiyle teyit edilmiştir. Sonrasında da bu kanunlara uymanın ne derece gerekli olduğu hususu tenbih edilir ve uymayanların uğrayacağı belalar tehdit şeklinde sıralanır. Dikkat çeken bir diğer husus ise bu tehditlerin ardından kanunların "..feshine veyā te'vîl ve hîle ile bātılı hakk sūretine komağa cür'et iden olur ise Allāhü 'azîmü'ş-şānın ve Resūl-i Erkem'in la'netine mazhar ve dünya ve āhirette 'azāb-ı elîme mübtelā.." olacağı fikrinin yer alıyor olmasıdır. Kısaca Nizâm-ı Cedîde uymama ya da karşı gelmenin mukabili ya da tehdidi yine uhrevidir.

Daha sonrasında Devlet-i Aliyye'ye geçmişten beri "müstesna hizmetler" vermiş timar ve zeamet ehlin durumlarına dair tespitler yapılarak, "..esās-ı kavî olan ahvāl-i selāseye ri'āyet olunmadığından ihtilāl-i küllî tārî olub.." ifadesiyle timar sisteminin bozulma sebepleri sıralanır. Ardından da yeni hükümlere yer verililir. Bu türden tespitler hemen her yeni nizâmnâme ya da kanunnâme maddesinin baş kısımlarında yer alır. Dolayısıyla ilgili tespitler, yeni nizâmnâme ya da kanun maddelerinin çıkarılma gerekçelerini oluşturmaktadır. Böylece sözkonusu ifadeler, mevcut düzenin aksama ve bozulma sebeplerine dair Osmanlı kanun koyucusu ve bürokrasisine ait bakış açısı ve tespitleri de görme imkanı verir.

Mecmuanın ihtiva ettiği Kanun ve Nizâmnâmeler aşağıda varak aralıkları ile verilmiştir. Her bir nizâmnâmenin içeriğine dair eski, mevcut ve yeni maddeleri her bir kurumun kendi tarihi tekamül seyri içerisinde ele almak ve mevcut Mecmuayı ihtiva ettiği kanun ve nizâmnâmelere göre müessesenin tekamül seyri içinde ayrı ayrı incelemek daha uygun olacaktır. Bu sebeple biz burada sadece gene başlıklar halinde varak aralıkları ile birlikte bir sıralama yapmakla yetineceğiz.

Kanunname veya Nizamname ya da ilgili maddenin başlığı	Varak aralığı
Timar ve Zeamet Kanunnâmesi	1b-7b
Humbaracı Ocağı Kanunnâmesine Eklenen Bazı Şurut	8a-12a
Lağımcı Ocağı Kanunnâmesine Eklenen Bazı Şurut	12a-15a
Donanma Kaptanlarının Azl, Nasb ve Tayinatları Hususunda Çıkarılan Nizâmnâme	15b-18a

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Donanma Zabitlerinin Görev ve Sorumluluklarına Dair Kanun. 18a-19a

Mora Cezîresinin Vergi Düzeni Hakkında Çıkarılan Kanunnâme..... 19a-22a

Hotin ve Bender Kalelerindeki Tımarlı Sipahiler Hakkındaki Kanunnâme..... 22a-22b

Vüzerâ Kanunnâmesi..... 23a-26b

Topçu Ocağı Kanunnâmesi..... 27a-30a

Topçu Ocağı Kanunnâmesine Zeyl Olunan Topçu Tüfenkçileri Nizâmnâmesi..... 30b-35a

Arabacı Ocağı Kanunnâmesi..... 35a-42a

İrâd-ı Cedîd Hazinesi Kanunnâmesi..... 42a-45b

Mekke ve Medine Kadılıklarının Tevcih Usulü Hakkında Kanunnâme..... 45b-46a

İrâd-ı Cedîd Hazinesi Kanunnâmesine Zeyl..... 45b-46a

Kuzat İçin Çıkarılan Kanunnâme..... 46a-46b

Tophâne Ocağı Cerrahları Hakkındaki Kanunnâme..... 47a

Topçu Tüfenkçileri Hakkındaki Kanunnâme'ye Zeyl..... 47a-47b

Tophâne-i Amire Neferlerinin Kıyafetleri Hakkında Kanunnâme..... 47b

Tophâne-i Amire Top Dökücüleri Hakkında Kanunnâme..... 48a-48b

Topçu Tüfenkçileri Hakkındaki Kanunnâme'ye Zeyl..... 49a

Arabacı Ocağı Hakkındaki Kanunnâme'ye Zeyl Olunan Maddeler..... 49b

Lağımcı ve Humbaracı Ocakları Kanunnâmeleri'ne Zeyl Olunan Maddeler..... 50a-50b

Topçu Ocağı Kanunnâmesine Zeyl Olunan Maddeler..... 50b-51a

Topçu Ocağı Kanunnâmesine Zeyl Olunan Maddeler..... 51a-51b

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Arabacı Ocağı Hakkındaki Kanunnâme'ye Zeyl Olunan Maddeler..... 51b-52a

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Bostani Tüfenkçileri Hk.) 52b-57a

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Yeni Ocak İhdası ve Ocak Kethudalığı, Terfi Hk.)..... 57b-58a

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Ocaktan Mütekaid Olanların Maaşları Hk.)..... 58b

Humbaracı Ocağı Kanunnâmesine Zeyl (Dirlik Tasarruf Edenlerin Nöbetleri Hk.)..... 59b-62b

Lağımcı Ocağı Kanunnâmesine Zeyl (Dirlik Tasarruf Edenlerin Nöbetleri Hk.)..... 63a-66b

Topçu Ocağı Kanunnâmesine Zeyl (Topçu Ocağı Süvarilerinin Teşkili Hk.)..... 67a-67b

İrâd-ı Cedîd Hazinesi Kanunnâmesine Zeyl (Mahlulatın Zabtı ve İltizama İhalesi Hk.)..... 68a-69a

Tophâne Amire Kanunnâmesine Zeyl (Ruznameci Nasbı)..... 69b

Topçu ve Arabacı Ocakları Kanunnâmesine Zeyl (İlk Atama Tezkeresiyle Birlikte Yapılacak Kesintiler Hk.)..... 69b-70a

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Ocağa Yapılacak Muhtelif Atamalara Hk.)..... 70b-71b

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Ocaklarda Kullanılan Muhtelif Silah Hk.)..... 71b-72a

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Ocaklarda Yapılması Gereken Talimler Hk.)..... 72a-73a

Levent Çiftliği Kanunnâmesine Zeyl (Üsküdar'da İnşa Olunacak Kışla ve Ulufeler Hk.)..... 73a-74a

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

III. METİN

Merhûm Sultân Selîm Hân-ı Sâlis'in Zamânında Tanzîm Olunan Kavânîn

ik/a

Türk Târih Encümeni 70

ik/b

Fihristü'l-kavânîn

Timar ve Ze'âmet Kânûnu	Sene, 1207 [19.8.1792-8.8.1793][31]
Humbaracılar Kânûnu	
Lağımcı Kânûnu	
Donanma Kânûnu	Sene, 206 [31.8.1791-18.8.1792]
Zâbitân-ı Bahriye İçün Kânûn	Sene, 207 [19.8.1792-8.8.1793]
Mora Cezîresi Hakkında Kânûn	Sene, 207 [19.8.1792-8.8.1793]
Hotin ve Bender Timarluları Hakkında	Sene, 7 [19.8.1792-8.8.1793]
Şurût-ı Vezâret	15 B, Sene, 7 [26.2.1793]
Tobcu Ocağı Hakkında	
'Arabacı Ocağı Hakkında	Gurre-i R, Sene, 7 [16.11.1792]
Nizâm-ı İrâd-ı Cedîd	17 B, Sene, 7 [28.2.1793]
Zeyl- Nizâm-ı Mezkûr	
Nizâm-ı Tarîk-i Kazâ	Evasıt-ı Ş, Sene, 7 [28.3.1793]
Cerrâhîn-i Ocağ-ı Tobhâne	9 N, Sene, 7 [20.4.1793]
Tüfenk Endâzân-ı Tobcıyân	9 N, Sene, 7 [20.4.1793]
Yine Tüfenk Endâzân-ı Tobhâne	21 B, Sene, 8 [22.2.1794]

[31] Hicrî tarihlerin miladî karşılıklarında Y. Dağlı-C. Üçer, *Tarih Çevirme Kılavuzu*, C. IV-V, Ankara, 1997, esas alınmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Zeyl-i Kānūn-ı Tobciyān 14 R, Sene, 7 [29.11.1792]
Sür'at Tüfenkcileri 9 N, Sene, 7 [20.4.1793]
'Arabacı Kānūnuna Zeyl
Lağımcı ve Humbaracı Kānūnlarına Zeyl
Tobcu Ocağı Kānūnuna Zeyl 25 R, Sene, 8 [30.11.1793]
Def'a 19 C, Sene, 8 [22.1.1794]
Tob 'Arabacı Kānūnuna Zeyl 19 C, Sene, 8 [22.1.1794]
Mu'allem 'Asker Kānūnuna Zeyl 21 S, Sene, 9 [17.9.1794]
Def'a 24 C, Sene, 214 [23.11.1799]
Def'a 5 M , Sene,14 [9.6.1799]

ik/c

Humbaracılar Kānūnuna Zeyl 9 N, Sene, 211 [8.3.1797]
Lağamcılar Kānūnuna Zeyl 9 N, Sene, 11 [8.3.1797]
Tobcılar Hakkında Nizām 13 C, Sene, 12 [3.12.1797]
Mukāta'atın İrād-ı Cedīde Zabtı 20 L, Sene, 12 [7.4.1798]
Tobhāne Rūznāmçesinin Tekā'üdü 28 R, Sene, 7 [13.12.1792]
Tob 'Arabacılarına Dā'ir 28 R, Sene, 7 [13.12.1792]
Levend Çiftliği Ocağı
Kānūnnāmesine Zeyl 17 L, Sene,14 [14.3.1800]
Def'a 18 RA , Sene,15 [9.8.1800]
Def'a 21 RA, Sene, 15 [12.8.1800]
Def'a R, Sene, 15 [28.8.1800]

1/a boş

1/b

Bismillāhirrahmānirrahîm ve bihî nesta'în

Saltanāt-ı Seniyyemin sunūf-ı 'askeriyyesinden başı bağlu ve rābıtalusı eyālet halkı olub şurūt ve kānūnları bir vakte dek mer'î iken bakılmayarak muhtell olduğuna binā'en 'Ammim[32] vaktinde şurūtları tecdîd ve fîmāba'd halelden siyāneti va'id ile te'kîd olunmuş iken 'adem-i dikkat ve belki irtikāb-ı rehāvet hasebiyle ol günden ziyāde muhtell olub fi'l-asl bu kadar

[32] I. Abdülhamid'in 1 S 1191 (11 Mart 1777) tarihli tımar kanunnâmesi için bkz: *Tahvil Defterleri* no: 84, s:10-13.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

memālik teshîrinde yüz aklıkları itmiş böyle muntazam ‘askerin bir işe yaramaz derecelerine vardıkları bu seferde zāhir oldı. Bunlar içün ilāmāşāallāhü te‘ālā bozulmayacak bir kānūn-ı cedîd vaz‘ı murād-ı kat‘î-i şāhānem olub şimdiki hālde sefer bertaraf olmağla ittifāk-ı ārā ile bu kānūn-ı cedîdi vaz‘ eyledim ve tecdîd-i şurūt değil kānūn-ı müstebidd ittim. Bu günden sonra mādde be mādde ve harf be harf ilāmāşāllāhü te‘ālā düstūrı'l-‘amel tutılub vükelā-yı devlet ve hayırhāhān-ı saltanātım, farza ri‘āyet ider gibi ri‘āyet ve min külli'l-vücūh ile'l-ebed tenfîz ve icrāsına dikkat ve nezāret ideler. Şöyle ki bu kānūn-ı cedîd, dîn ve devlete hayr mehāz olmağla ‘Ammim vaktinde muhtell olduğu gibi bir māddesinin ihtilāli vukū‘a gelmemesi taraf-ı şāhānemden mültezemdir. Vükelā-yı devletimden dahî zerre mikdārı

2/a

mugāyiri harekete cesāret idenler her kim olur ise olsun dîn ve devlete hiyānet itmiş olacağı āşikar olduğuna binā'en o makūlelerin bilā-emānin cezāların tertîb iderim ve bundan sonra hatıra ve gönüle veyāhud tama‘a mebnî feshine veyā te'vîl ve hîle ile bātılı hakk sūretine komağa cür'et iden olur ise Allāhü ‘azîmü'ş-şānın ve Resūl-i Erkem’in la‘netine mazhar ve dünya ve āhirette ‘azāb-ı elîme mübtelā olsun. İşte bu kānūn-ı cedîd bundan sonra ile'l-ebed vedi‘atullāhdır. Tenbîhāt ve te'kidāt ve la‘net ve tehdidātı bilüb ve işidüb herkes ana göre ‘amel ve hareket ve hilāfından hazer eylesün.

Devlet-i ‘Aliyye-i ebedi'l-istimrārın cünūd-ı gayretşi‘ār ve cüyūş-ı hamiyyetgirdārından sefer ve serhadlerde ve me'mūr oldukları muhāfazalarda öteden beru küllî hidmetleri ve gayret ve bahādırlıkları zāhir ve bedîdār ve akva-yi ‘asākir kesîrü'l iktidārdan olan eyālet ve elviye zü‘emā ve erbāb-ı timarı her vechile müsellem ve mu‘tenā ve her hālde ‘itidād ve i‘tibāre şāyeste ve sezā olmalarından nāşî ibtidā Devlet-i ‘Aliyyem’de ze‘āmet ve timar vaz‘ olunduğu zamanlarda dā'imā muntazam ve müctemi‘ ve muktedir bulunmaları mülāhazasıyla alaybeğilik erbāb-ı istihkāka merbūt ve ze‘āmet ve timar tevcîhātı alaybeğlerine münhasır ve menūt ve zü‘emā ve erbāb-ı timar bi'n-nesf sancağında sākin ve alaybeği bayrağı altında mevcūd bulunmak üzere meşrūt kılınub bu halāt-ı selāse nizām-ı kānūnlarının esās-ı küllîsi olub ‘ale'l-devām şerā'itine ihtimām rütbe-i vücūbda olan mehāmdan iken esās-ı kavî olan ahvāl-i selāseye ri‘āyet olunmadığından ihtilāl-i küllî tārî olub Rumili ve Anatolu’da vāki‘ eyālet ve elviye zü‘emā ve erbāb-ı timarı bu vakte gelince me'mūr oldukları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

seferlerde ve muhāfaza ve muhārebelerde ve kal'a ta'mîri hidmetlerinde bulunmaları takrîbiyle evlerinde ve yerlerinde karār ve ze'āmet ve timarların kendüleri zabt ve tasarruf ve umūrların gereği gibi rü'yet mümkün olmamak hasebiyle kesb-i servet ve yesār ve iktisāb-ı kuvvet ve iktidār idemediklerinden ahvālleri ziyāde mükedder ve perişān olduğundan gayri alaybeğler dahî müddet-i vafireden berü ba'zı nā-ehl kimesnelere me'kel ve vālilere celb-i nefi' olmağla himāyet ve şefā'at ve ricā ve kuvvet-i māliye ve irtişā ile edānî ve esāfilden nizāma ri'āyet itmez ba'zı kimesnelere virülüb ve her iki üç ayda bir ancak cerr-i menfa'at içün bilā-sebeb 'azl ve tebdîl olunduklarından ol makūle ihlāfdan olub devām ve sebātlarından me'mūnü'l-gā'ile olmıyan alaybeğleri dahî sancağı halkının ze'āmet ve timarların nāmevcūd ve terk-i hidmet ve sā'ir bahāne ile gayr-i vāki' ve mezāmini kāzib 'arzlar ile ref' ve ibkā itdirmeği 'ādet-i müstemirre eylediklerinden ve Āsitāne-i sa'ādetimde dahî 'arz-ı hāl ile kuzād ve nüvvāb 'arzlarıyla ecānibden olan hademe ve eşhāsa ze'āmet ve timar tevcîh olunageldiğinden vüzerā ve mirmirān ve a'yān ve ricāl-i devlet etbā'larından ba'zılar 'arz-ı hāl ile ze'āmet ve timar alub vakt-i hazarda sancağında sākin olmayub ve vakt-i seferde alaybeğisi bayrağı altında mevcūd bulunmadığından

2/b

Devlet-i ebed müddet-i 'Osmānīye'nin böyle mümtāz ve mu'tenā 'askeri muhtelü'l-ahvāl ve müşrif-i derece-i izmihlāl olduğı vāsıl-ı sāmi'ā-yı hümāyūn ve zümre-i mezbūreye bu vechile za'af ve vehn-i tetarrukundan nizāmları bozulmasının zarar ve hasāreti mutlakā dîn ve Devlet-i 'Aliyye'ye rāci' bir keyfiyet-i reddiye olduğu muhāt-ı 'ilm-i savab-nümūnum olmağla imdi alaybeğlerin nizām ve intizāmları ve ze'āmet ve timarın tevcîhātı alaybeği 'arzına münhasır olmak husūsı ve her kim olur ise olsun nefs-i vāhide himāyet olunmayub ze'āmet ve timar mutasarrıfları bi'n-nefs sancağında sākin olmaları ahvāli ki bu üç mādde esās-ı nizām kılınub bir sūreti mergūbe-i müstahseneye ifrāğ olunmak aksā-yı murād-ı hüsrevāne ve gāyet māfi'l-fevā'id-i hidîvānem olduğundan gayrı bu nizām bi-tevfîki'llah-i te'ālā mukaddemāt-ı galebe ve nusret ve esbāb-ı fevz ve kuvvet olub lākin bu mühimme-i cemîlenin husūlü, mücerred vükelā-yi Devlet-i 'Aliyyem'in mezîd-i ihtimām ve dikkat birle hareketlerine ve 'ale'l-husūs ecmel ve ekmel-i ahvāl olan perhîz ve 'iffetde tesebbüt ile menşe'-i mekā'id ve mefāsid olan hırs ve tama' vahîmetü'l-'ākıbetden mücānebetlerine mevkūf bir māna' olmağla vülāt ve vükelā ve alaybeğleri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve zü'emā ve erbāb-ı timar ve sıgar ve kibar tebdîl ve tağyîrine bir dürlü ruhsat ve müsā'de göstermeyüb 'ale'l-ittifāk hıfz ve himāyet ve tenfîz ve vikāyed itmek şartıyla bu vechile şurūt-ı mü'ekkede beyānına şuru' olunur ki; fî-māba'd alaybeğlikleri çün vāli-i vilāyetler ve ma'iyyetlerine me'mūr bulundukları vüzerā-yı 'izām cānibinden 'arz akçesi ve sā'ir 'avā'id ve fevā'id nāmıyla bir akçe ve bir habbe alınmamak şartıyla alaybeğlik her sancağın zü'emā ve erbāb-ı timarından hidmetkār ve vakār sāhibi ve i'māl-i neferāta ve tesviye ve temşit-i umūra kādir sadākatkār ve mu'temed ve müstakimü'l-etvār ve sāhib-i nüfūz ve kavîyyü'l-iktidār olub zümresinin müstehakk ve gayretşi'ārı ve cümlesinin bi'l-ittifāk mensūb ve muhtārı olan ehl-i hakk ve alaybeğliğe her vechile ehakk ve elyāk her kim ise gereği gibi tefahhus ve ziyāde taharrî ve tecessüs olunarak sancaklusunun bi'l-ittifāk re'y ve istisvābları ve taleb ve istihsānları ve cümlesinin garazından 'ārî ahbarlarıyla ol makūle kimesneler eyālet vālilerinin veyāhud hasbe'l-iktizā ma'iyyetlerine me'mūr bulundukları vüzerā-yı i'zāmın 'arzları ve sancaklusunun dahî bi'l-ittifāk mahzar-ı sadākat eserleriyle alaybeği nasb oluna ve zü'emā ve erbāb-ı timar dahî garazlarına tebā'iyyet ile falanı alaybeği isteriz dimeyüb ve iki fırka olmayub cümlesi birden zikrolunan evsāf ile alaybeğiliğe müstahakk olan kimesneyi ihtiyār ve kemāl-i mertebe itā'at ve inkıyād ideler ve vāli-i vilāyet dahî bir tarafı himāyet itmeyüb sancaklınun muhtarı olub mahzar virdikleri kimesneye 'arz vireler ve alaybeğiler hidmet-i lāzimesinde kusūr ve tekāsülü ve tevcîhāt māddesinde gadr ve himāye gibi sū'-i hareket ve irtikābı zuhūr itmedikçe ve bu misillü keyfiyātda dahî kavl-i vāhide 'amel olunmayub istiknāh-ı hale tekāyyüd birle gereği gibi resîde-i rütbe-i sıhhat ve yakîn olmadıkça 'azl olunmaya ve bu makūle harekāt-ı gayr-i maraziyyesi zuhūrunda yalnız 'azliyle iktifā olunmayub

3/a

'ibreten li's-sā'irîn katl ile mücāzāt olacakları evvelemîrde her birine tefhîm oluna ve hilāf-ı şurūt hareketine binā'en alaybeğilerden biri katl olundukda hā'in olmak hasebiyle maktūlün mahlūl olan nānpāresi evlādına virilmeyüb ber-müceb-i şurūt sancaklunun intihāb idecekleri alaybeği tarafından lāzım gelen sancak mülāzımına 'arz oluna ve alaybeğleri dahî gayz ve garāz ve nef' ve 'avz içün kendülere vedî'atu'llah olan tevcîhāt husūsunda cādde-i hakkdan 'udūl ve inhirāf ve tarîka-i istikāmetden nükūl ve insırāf ile nā-hakk yere ba'zı kimesnelere gadr ve ba'zılara himāye vechi üzre ze'āmet ve timar ref' ve ibkāsını mutazammın hilāf-ı vāki' ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

birbirlerine muhālif çatal ‘arzlar virmeyeler ve eyālet ‘askeri bir vāli ma‘iyyetine me'mūr oldukda taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye’den fermān-ı ‘ālî ile kendülere izin gelmedikçe vāli buyruldısı ve sā'ir vechile ‘avdet itmeyeler; iderler ise alaybeğileri ve çeribaşıları ve eyāletlüden cesāret idenleri tahkîk olunub bilā-emānîn mazhar-ı siyāset kılınalar ve lede'l-iktizā meştāya ta‘yîn olunan eyāletlü taraflarından meştāya ba‘de'd-dühūl her on neferde bir neferi intihāb ve harclıkcı olarak vilāyetlerine irsāl olunması kānūn-ı kadîm olmağla harclıkcı nāmıyla kānūndan ziyāde bir neferine ruhsat virilmiye ve bulundukları mahalde kasım dühūl itmedikçe harclıkcılarının dahî ‘avdetleri tecvîz olunmaya ve harclıkcılar dahî kasımda vilāyetlerine gitdikde rūz-ı hızırda tamāmen yine bayrağı altında mevcūd bulunalar ve bu makūle vülāt ma‘iyyetine hasbe'l-iktizā me'mūr kılınan eyālet ‘askeri gerek taraf-ı Devlet-i ‘Aliyye’den bā-fermān-ı ‘ālî ‘avdetlerine izin virildikte ve gerek meştāya tevkîf birle vilāyetlerine harclıkcı irsāl eylediklerinde ma‘iyyetine me'mūr oldukları vāliler alaybeğileri ve sancakluyu tazyîk ile küllî akçe aldıklarından anlar dahî teferruka vesîle olmak içün tav‘an ve kerhen virdiklerinden eyālet ‘askerinin perişānlığına ve ‘adem-i sebātlarına bā'is olmağla fî-māba‘d vülātdan ve āherden her kim eyālet halkından gerek bā-fermān-ı ‘ālî izinlerinde ve gerek harclıkcı irsāllerinde tamā‘a meyl ile akçe ahz ider ise taharrî olunub lede't-tahkîk bilā-emānin te'dîb oluna ve alaybeğileri dahî bu keyfiyeti haber virmeyüb ketm ve ihfā iderler ise ketmleri ve vāliler tarafına akçe ‘arzıyla hilāf-ı rızā hareketleriçün tertîb-i cezā olunalar ve eyālet halkı ez-kadîm seferlerde nice yüz aklıkları idüb envā‘-ı şecā‘at izhār eylediklerinden başka metrîs kazmak ve lede'l-iktizā metrîse girmek ve tabya yapmak ve sebed örmek ve toprak taşımak ve hendek tathîr itmek ve tob nakli hidmetinde bulunmak kānūn-ı kadîmleri olmağla bu hidmetleri ve bunun emsāli hidemātı rü'yetde can ve baş ile say‘ ideler ve vakt-ı hazarda kānūn-ı kadîm üzre cenk ve harbe yarar ‘askerî ve ocakzādelerden her sancakdan kaydının öşrü mikdārı mülāzımlar intihāb ve sefer ve hazarda sancağıyla bulunmak şartıyla eşgalleri ve isim ve şöhretleri gereği gibi izāh olunarak kimin oğlu kim ve ne mahalde mütevellid

3/b

ve şöhret şāyi‘ası ne oldığını alaybeğiler ‘arzlarında tahrîr ve beyān iderek yedlerine mülāzemet emr-i şerîfi virilmek içün ‘arz eyleyeler ve āher mahalde sākin olanlara ve ‘arz-ı hāl ile taleb idenlere ve esāfil makūlesinden harb ve darbe gayr-i muktedir olanlara mülāzemet virilmeye ve mülāzemet hükmü virildikten sonra āher mahalde sākin olub ze‘āmet ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

timar mahlûl düştükde "ben mülâzım-ı evvelüm" deyü taleb ve iddi'â ider ise ol makûle bayrağı altında bulunmayan ve sancağında sâkin olmayan mülâzımlara ze'âmet ve timar virilmiye ve mülâzımlardan fevt olanların ve sancağında sâkin olmayanların mülâzemet emirleri i'tibârdan sâkıt olmak ve kaydı terkîn olunmak içün alaybeğiler 'arz eyleyeler; her sancağın alaybeğisi intihâb ve yedine istihdâm emri ve kânûn-ı cedîd şurûtu virildiği hengâmda ol sancağın dâhilinde müteferrika ve çavuş ve küttâb gediklüleri ve ketebe mülâzımları ve gediklüyân-ı cedîdeden mâ'dâ kaç 'aded eşkinci ve mütekâ'id ze'âmet ve timar var ise bir kıt'a cebe defteri Defterhâne-i 'Âmire'den ihrâc ve yedine teslîm oluna ve zikr olunan alaybeği defter-i mezkûrede mestûr eşkinci ve mütekâ'id nânpârelerinden her birinin hâsılât-ı senevîsi ne mikdâr idiğini ol sancağın çeribaşı ve çerisüricileri ve ihtiyârân ve söz sâhibleri ve sâ'ir ashâb-ı vukûfı ma'rifetleriyle tahkîk ve başkaca defter idüb cebe defterini yedinde hıfz ve hâsılat defterini Defterhâne-i 'Âmire'ye vaz' içün Der-'aliyyeye irsâl eyleyeler ve işbu kânûn târîhinden bir sene tamâmında sancakların mevcûd ve nâ-mevcûdlarını yoklayub ve yoklama esnâsında dâhil-i sancakda olan nânpârelerin hâsılâtını dahî tahkîk itmek içün taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den yoklamacı ve muharrir olarak mu'temed ve mevsûk birer kimesne ta'yîn olunmak musammem olmağla muharrir-i mezkûrun hâsılât defterine alaybeğinin defteri muvâfık zuhûr itmez ise alaybeğinin mazhar-ı mücâzât olması mukarrer olacağı peşince kendülere bildirile ve her sancağa mevcûd ve nâ-mevcûd yoklamasıçün her üç senede bir def'a yoklamacı ta'yîni esâs-ı kânûn-ı cedîd olan mevâdd-ı selâseye mâdde-i râbi'a ola şöyle ki zikr olunan yoklamacılar yalnız timar ve ze'âmet mutasarrıflarının dâhil-i sancakda yoklama hengâmında mevcûdiyetleri ile iktifâ itmeyüb dâhil-i sancakda temekkün itmiş midir ve mesken ve me'vâları ne mahallerdedir 'ilm-i yakîn hâsıl idecek derecede tahkîk eyleye ve mahall-i âherde sâkin iken sancağına yoklamacı 'azîmetini haber alub fakat "yoklamacı anda iken isbât-ı vücûd ideyim sonra yine oldığım mahalle giderim" deyü irtikâb-ı hîle idenler var ise anları başkaca defter idüb sıhhati üzre Der-'aliyyeye inhâ eyleye ve yoklamacının tahkîk ideceği mâddeleri alaybeğiler mukaddemce haber virmedikleriçün mazhar-ı cezâ olmaları mukarrer ola ve âher sancakda temekkün idenleri yoklamacı tahkîk eyledikde ol makûlelerin ze'âmet ve timarları sancağında sâkin olmadığı içün ref' ve sancak mülâzımlarına 'arz olunmak üzre defteri alaybeğine gönderile

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

4/a

ve seferde mülāzımlardan gayrı hāricden bir kimesnenin yararlığı zāhir oldukda ba'dehū mülāzımlardan fevt oldukça yine hadd-i mu'ayyene tenzîl olunmak şartıyla mücerred vakt-i seferde o makūle şuce'an tard olunmayub eşgal ve isim ve resm ve şöhretini ya'ni ne mahalde mütevellid ve ne oğlu dimekle müteşehhir olduğunu derc iderek mülāzemet 'arzı virile ve mülāzımînin yerine bast olunan kānūn üzre ze'āmet ve timar 'arz olunmak iktizā eyledikde yedinde olan mülāzemet emri alaybeği 'arzıyla ma'an gelüb kalemde battal olmak üzre hıfz oluna ve alaybeğiler her ne makūle 'arz virmek iktizā ider ise her bir nāhiyenin çeribaşları ve müstakim ve dindār birkaç nefer zü'emā ve erbāb-ı timar ile müzākere ve müşāvere itmedikce 'arz virmeyeler ve kimler ile müşāvere ve müzākere ider ise derūn-ı 'arzında isim ve resmleriyle ze'āmetinin baş kalemini tahrîr ve tasrîh ve 'arzlarda tārih tahrîr eyleyeler tārihsiz 'arz viren alaybeği te'dîb oluna ve alaybeğiler taraflarından tevcihāt içün virilecek 'arz derūnunda isimlerini tahrîr eylediği sancaklunun mühürleriyle memhūr başka mahzar güne kağıdları alaybeğilerin 'arzlarıyla ma'an Der-sa'ādet'e irsāl olunmak şart-ı kavî ola ve işbu mahzar ashābının tatbîk mühürleri taleb olunub kalemde hıfz oluna ve ze'āmet ve timar mutasarrıflarının yerlisi gerek seferde ve gerek hazarda fevt olub gerek kılıca kādir ve gerek sabî müteveffānın evlād-ı zükūrı var ise kebîrleri olan üç nefer oğulları rağbet iderler ise iştirāken virile üçden ziyāde müşterek virilmeye ve bir oğlu var ise tamāmen sinnî tasrîh ile 'arz oluna; kānūnî evlādına ma'adāsı āher kimesneye virilmek kat'ā cā'iz olmayub evlāda münhasır olmak kānūn-ı kavî ola; eğer evlād-ı zükūru olmayub seferde fevt olmuş ise ol seferde yanında mülāzemet ile mevcūd karındaşı bulunur ise karındaşına virile ve bu makūle seferde yanında bulunan mülāzım karındaşı hakkında tertîbe i'tibār olunmayub heman rağbet ider ise mülāzım olan karındaşına 'arz oluna ve eğer karındaşı seferde mevcūd bulunmaz ise āher mahalde bulunan karındaşına virilmeyüb seferde mevcūd sancağının mülāzım-ı evveline 'arz ideler mülāzım-ı evvel rağbet itmez ise sānîye ve sānî rağbet itmez ise sālise bu siyāk üzre virile ve mülāzımlardan rağbet itmeyenlerin 'adem-i rağbetlerini müş'ir yedlerinden alaybeğiler sened alub ol senedi 'arzlarıyla ma'an Der-sa'ādet'e göndereler ve mülāzım-ı evvel mevcūd ve tālib iken alaybeği tam'an ve himāyeten mādūnuna 'arz ider ise mülāzım-ı evvel gelüb bā-'arz-ı hāl inhā eyledikde gereği gibi taharrî olunub sıhhati mütehakkık olduğu sūretde cesāret iden alaybeğinin cezāsı tertîb olunub

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yerine nasb olunan alaybeği nānpāre-i mezkūreyi alan mülāzımdan ref' ve mülāzım-ı evvele 'arz eyleye ve mülāzım-ı evvel tālib iken tama'a mebnî sānîye mahlūl 'arzı viren alaybeğinin cezāsı tertîb olundukda maktūl olan alaybeğinin nānpāresi ile mülāzım-ı evvelin haber virdiği

4/b

nānpāre beyninde tahbîr oluna; eğer maktūlün nānpāresine mülāzım-ı evvel tālib ise ana, değil ise maktūlün mülāzım-ı sānîye 'arz eylediği nānpāre, haber viren mülāzım-ı evvele ve maktūlün mahlūlü dahî mülāzım-ı sānîye virile ve mülāzım-ı evvel bu bābda hilāfî irtikāb eylediği tahkîk olunur ise o makūle mülāzım dahî te'dîb oluna ve işbu şart fî-māba'd virilecek mülāzemet emirlerine derc oluna; farazā üç etmek bir günde def'aten mahlūl oldukda ziyāde nemālusu mülāzım-ı evvele, ve ma'dūnı sānîye, bu minvāl üzre virile; bu dahî mülāzemet emrine derc oluna ve babası fevt olduğu vakitde vālidesi karnında bulunan evlāda ze'āmet ve timar olmaya ve babası fevtinde oğlu üzerinde āher dirlik bulunur ise dirliği olan oğluna virilmeyüb mülāzım karındaşına ve karındaşı yoğise sā'ir mülāzımına virile ve babası fevtinde diyār-ı āherde bulunan oğluna haber gönderilüb gelinceye dek te'hîr ve geldikde 'arz oluna ve gelinceye dek mahsūlüne mevkūfcu ta'arruz itmeye ve haber gidüb gelinceye dek mesāfesine göre tahmîn olunan vakit zarfında gelmez ise mülāzımına 'arz oluna ve eyyām-ı hazarda mahsūlünü yeyüb sefer oldukda terk-i hidmet idenlerin timarı ref' olunmağla kana'at olunmayub cezā tertîb oluna ve şimdiye dek ığmaz sebebi ile alaybeğiler ve ba'zı kimesnelerin me'kell idindikleri sepet timarlarını alaybeğiler ve sancaklunun zü'emā ve erbāb-ı timarı ketm ve ihfā itmeyüb mülāzımından rağbet idenlere 'arz ideler mülāzımlar bu makūle sepet timarlarını alaybeğiden 'arzını isteyüb, virmez ise gelüb devlete şikāyet ve inhā eyleye; tahkîk olundukda alaybeğinin hakkından gelinüb, yerine olan alaybeği ol sepet timarını tertîbine ri'āyet itmeyüb haber viren mülāzım-ı mezkūra 'arz eyleye; bu dahî mülāzemet emrine derc oluna ve işbu kānūn tārîhinden sonra ze'āmet ve timar tevcîhi içün alaybeğiler taraflarından 'arz virilen kimesneler bi'n-nefs huzūr-ı Āsafiye gelüb yedlerinde olan 'arzları Dîvān-ı Ālîye kendüleri takdîm birle isbāt-ı vücūd iderek berātlarını tanzîm eylemek şart-ı kavî kılınmağla hilāfına hareket olunmaya ve lede'l-iktizā ser'asker ma'iyyetlerine eyāletlü ta'yîn olundukda fî-māba'd tevcîhātları ser'askerlere havāle olunmaya; ba'de izin mādām ki hāsılāt-ı senevîsi ekall mertebe yarım kîse akçeden dūn olmaya, kılıc cem'i kat'ā cā'iz olmayub ve bundan mukaddem cem'

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

olanlar dahî tefrîk olunmaya ve senede bir kerre defter-i hâkânî kaydları yoklanub kayd mücebince tüvâna olan sabîlerin cebelüleri ref' ve kezâlik alaybeğilerine ihbâr oluna; sabîye ze'âmet ve timar tevcîh olundukda derece-i sinninî ihbârda ihtiyâr kizb ve dürûğ olunub farazâ dokuz on yaşında iken iki üç yaşında kayd ittirildiği ve ekseriyâ sinninün mikdârı açık bırağıldığı muhakkak ve meczûm olmağla fî-mâba'd alaybeğiler bu husûsa dikkat idüb sabînin derece-i sinninî tahkîk ve tasrîh iderek 'arz ideler; hilâfı irtikâb iderler ise alaybeğiler mazhar-ı cezâ olalar ve bu def'a ber-mûceb-i kayd

5/a derece-i sinnî onbeş seneye bâliğ olanların cebelüleri ref' olunmuş olmağla ber-vech-i muharrer cebelüleri açılanlardan mâ'dâ hîn-i tevcîhinde kizb ve dürûğ ile sinnî noksan kayd olunub hâlâ tüvâna iken kaydında sabî kalmışlar var ise kendüleri istid'â ile cebelülerini ref' itdirüb sancağına gideler; bu makûleler sancağına gidüb sâkin olmazlar ise mülâzımlar ve alaybeğiler tashîh idüb mutasarrıf oldukları nânpâreleri ref'lerinden sancağında sâkin mülâzımlara ber-mûceb-i şurût 'arz oluna ve bu def'a cebelüleri ref' olunanlar ve kaydında sabî kalanların defterleri alaybeğilerine gönderile ve bu mâddeleri yoklamacılar dahî taharrî ve tahkîk eylemek üzre me'mûr olalar, zü'emâ ve erbâb-ı timarın sancağında sâkin olmaları fevâ'id-i kesîreyi müstelzim olduğundan gayrı 'imâr-ı memlekete ve himâyet-i ra'iyyete vesîle olacak halât-ı merğûbeden olmağla fî-mâba'd eşkinci zü'emâ ve erbâb-ı timarın 'atîk ve cedîd cümlesi sancağında sâkin olmak ve bir mahalle me'mûriyetleri emri vardıkda üç beş gün zarfında alaybeği bayrağı altında ictimâ' itmek mâddesine alaybeğiler ve sancaklınun zü'emâ ve erbâb-ı timarı ve mülâzımları gâyetü'l-gâye ihtimâm ve ketm ve himâyeden ihtirâz ideler ve sancağında sâkin olamayanlara işbu kânûn-ı cedîd târîhinden i'tibâr ile bir sene mehil virilüb ol müddetde ze'âmet ve timarını sancağında sâkin olur ve sefere muktedir makûleye kasr-ı yed eyleye; senesi hıtâmında kasr-ı yed itmediği ve sancağında sâkin olmadığı tahkîk olundukda târik hükmünde olmağla sancağı alaybeğisi ber-mûceb-i şurût lâzım gelen müstehakkına 'arz eyleye ve fî-mâba'd o makûle ze'âmet ve timar, sâhib-i evveline ibkâ kabûl eylemeye ve eyâlet 'askerinin muhârebe ve mukâteleye teşvîk ve iğrâlarına sebeb-i küllî olmak içün ze'âmet ve timarlarına ilhâk bi'l-küllîye men' olunmayub sefere me'mûrriyetleri evkâtda muhârebe ve muhâsaralarda iclerinde şecâ'at ve yararlığı zâhir ve nümâyân olub dil ve kelle getürenler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

isti'dād ve istihkāklarına göre bin akçeden altı bin akçeye ve dahî ziyādeye varınca yedlerine terakkî emri virilüb ve virilen emr mikdārı terakkîye müstahakk olmağla o misüllülere yedlerine virilen emr-i 'ālî mikdārı ilhāka müsā'ade olunub kānūn-ı kadîm üzre icmāllüsü ve müşterekine ilhāk oluna; ve eyālet ve elviyede ba'zı timarların hāsılātı yetmiş, seksen, yüz guruş ve belki dahî noksan olub o makūlenin mutasarrıfı sefere eşmekde muhtāc-ı i'ānet oldığına binā'en hāsıl-ı senevîsi yarım kîse akçeden dūn olan timarların mahlūlātı vukū'unda yine hāsıl-ı senevîsi yarım kîseden dūn olan müştereki ve icmāllüsüne ilhāk olunmak cā'iz ola ve bu bahāne ile hāsıl-ı senevîsi yarım kîseden ziyāde olan timarların yine mikdār-ı mezkūreden ziyāde hāsıllı timarlara ilhākına cesāret olunmaya ve'l-hāsıl bundan maksūd

5/b

hāsılı beşyüz guruşdan noksan olan timarları beşeryüz guruşa iblāğ kaziyyesi olmağla kılıc cem'i eğerçe cā'iz olmayub lākin işbu yarım kîseden dūn hāsıllı timarlarda cem'i cā'iz ola ve bu vesîle ile alaybeğiler mikdār-ı mezkūrdan ziyāde ilhāk 'arzına cesāret ider ise lede't-tahkîk alaybeğinin mazhar-ı mücārāt olması mukarrer ola ve böyle ilhāklarda timarların hāsılāt-ı senevîyyeleri ne ise mikdārı alaybeği 'arzında tasrîh ola ve bu makūle yarım kîseden dūn hāsıllı timar ashābından kasr-ı yed murād idenler āhere 'arz olunmayub yine hāsılı yarım kîseden dūn olan müşterek ve icmāllüsüne 'arz oluna ve bi'l-cümle zü'emā ve erbāb-ı timar beyninde bi't-terāzi kasr-ı yed cā'iz olub alaybeğiler 'arz ideler; lākin kasr-ı yed dahî sancağında sākin tüvāna evlādına ve sefere eşmeğe muktedir akrabāsına ve mülāzımına cā'iz ola; yohsa hāricden olan kimesnelere ze'āmet ve timar kasr-ı yed zinhār ve zinhār olmaya ve kasr-ı yed idenlere tekrār mahlūlden ze'āmet ve timar virilmeye ve fî-māba'd 'ale'l-ıtlāk mübādele cā'iz olmaya ve zü'emā ve erbāb-ı timardan biri mutasarrıf olduğu nānpāresinden bilā-bedel kendü rızāsıyla keff-i yed ider ise mülāzımlardan ber-müceb-i şurūt lāzım gelenlere 'arz oluna ve ol keff-i yed iden hakkında kasr-ı yedden āher nānpāre almak ve rağbet ider ise mülāzemet virilmek cā'iz ola ve zü'emā ve erbāb-ı timardan biri mecrūh ve pîr ve 'amelmānde olub rükūb ve nüzūle iktidārı olmadığı zāhir ve muhakkak olmadıkça tekā'üd 'arzı virilmeye; eğer bu şurūta mugāyir himāye ve şefā'at ve rüşvet ile birisi tekā'üd olur ise mülāzımlardan biri haber virüb sıhhati ma'lūm oldukda o makūle hilāf-ı şurūt tekā'üd ihtiyār idenlere ve 'arz iden alaybeğilere cezā tertîb olunub ze'āmet ve timarı haber viren mülāzıma virile; bu dahî mülāzemet emrine

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

derc oluna ve henüz cenk ve harbe yarar iken himāye ile bundan akdem mütekā'id olmuş var ise eşkinci olmak üzere 'arz ideler; mütekā'id olanlar fevt oldukda itmeği evlādına virilmemek kadîmden kānūn olmağla kānūn-ı mezkūr fî-māba'd mu'teber ola ve alaybeğilerin mesārıflarına medār ve istikāmetlerine vesîle olmak içün fevt ve ref' ve kasr-ı yed ve'l-hāsıl mülāzemet 'arzından gayrı ne makūle 'arz virirler ise her ze'āmet ve timarın sancaklusu beyninde meşhūr ve mütevātir olan hāsılınun humsı mikdārı 'arz akçesi alalar meselā beşyüz guruş hāsılı meşhūr ise yüz guruş 'arz akçesi alınub bu siyāk üzre murā'āt olına ve'l-hālet-i hāzā gerek sadr-ı 'azām ve gerek sā'ir vüzerā-yı 'izām şerhlüleri mahsūs hatt-ı hümāyūnum ile ref' olunub ba'de'l-yevm sadr-ı 'azām ve sā'ir vüzerā-yı 'izām şerhlüsü olmamak üzre kānūn-ı cedîd vaz' olunmağla fî-māba'd hacc-ı şerîfe gidenlerden mā'dānın kaydlarına şerh virilmeye ve hacca gidenlere dahî bir senelik şerh virile ve sefer vaktinde hacc şerhi virilmeye ve zü'emā ve erbāb-ı timardan birisi kendü maslahatlarıçün Āsitāne-i sa'ādete ve āher mahalle gitmek iktizā eyledikde alaybeğiden, izni müş'ir maslahatı ve müddeti tasrîhile 'arz olmadıkca gitmek cā'iz olmaya ve alaybeğiler

6/a

bu makūle 'arzlardan bir akçe harc almaya ve Dergāh-ı 'ālî müteferrika ve çavuş gediklüleri ikiyüzden dörtyüz kayda münhasr olmağla bunlara dahî şu vechile kānūn olunur ki zikr olunan müteferrika ve çavuş gediklülerinden birisi sefer ve hazarda fevt oldukda kat'ā āhere virilmek cā'iz olmayub evlād-ı zükūru var ise ze'āmeti iştirāken ve gedüği, gedüğe müstehakk olan büyük oğluna virilüb gediksiz kalan oğullarının hisseleri birkaç sancakda bulunur ise tefrîk cā'iz olmayub diledikleri sancağın birinde sākin olalar ve kankı sancakta sākin olacağı istihbār olunub ol sancağın alaybeğisine fermān ile ihbār oluna; eğer sancağında sākin olmağa rağbet itmez ise hisseleri gediklü olan müşterek karındaşına virile ve müşterek karındaşlardan biri fevt olub veled-i zükūru bulunmaz ise hissesi āhere virilmeyüb yine müşterek karındaşlarına virile ve eğer fevt olan gediklünün bir oğlu var ise ze'āmeti tamāmen tevcîh olunub āhere virilmek ve tefrîk olunmak cā'iz olmaya ve gedik şurūtına bāliğ ve müstehakk ise gedüği dahî ze'āmetiyle ma'an virile ve sabî ise cebelü vire ve tüvāna oldukda sancağına gidüb sākin ola ve eğer fevt olan gediklünün veled-i zükūru yoğise ze'āmeti her kime fermān-ı hümāyūn buyrulur ise ana tevcîh oluna; Enderūn-ı hümāyūn hademesinin çırağlıkları husūsuna vus'at gelmek ve eyālet 'askeri i'tibār olunan eşkincilerin ze'āmet ve timarları fî-māba'd bunlara tevcîh olunmamak üzre Anatolu ve Rumili'de

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

vāki‘ elviyeden yetmiş ‘aded ze‘āmet ve timar intihāb ve başkaca defter olunub kankı sancaklardan ise alaybeğilerine bu def‘a ‘ilmuhaberleri gönderilmiş olmağla işbu etmekler gerek Enderūn-ı hümāyūn hademesinden ve gerek zülüfliyān ve taberdārān ocaklarından çırağlığa şāyeste olanlara bāhatt-ı hümāyūn tevcîh olunmak üzre muhassas olduğundan bunların tevcîhleri alaybeği ‘arzına muhtāc olmaya ve alaybeğiler ber-müceb-i şurūt bunlardan mā‘dāyı ‘arz eyleye ve işbu etmekler ile çırağ olanlar ocaklarında sinîn-i ‘adîde hidmetleri mukābelesinde olmağla bunlara sefer ve sancağında sākin olmak teklîf olunmaya ve başkaca yetmiş ‘aded gedik tertîb olunub her gedik içün cānib-i mîrîye bin guruş virilmek üzre zikr olunan defterlü ze‘āmet ve timarlar ashābına gedik-i mezkūr defterdār-ı ‘asr olanlar ‘arzıyla ilhāk oluna ve işbu yetmiş nefer gediklüler sefer vukū‘unda müteferrika ve çavuş gedüği gibi sancāğ-ı şerîf ma‘iyyetinde bulunmak iktizā itmeyüb müteferrika ve çavuşān seferde bulunmak takrîbiyle bunlara dahî sefere gitmek ve hidmetde istihdām olunmak teklîf olunmıya ve sefere eşmemeleri takrîbiyle evlādlarına virilmek kānūn olmayub kat‘ā evlāda virilmek cā'iz olmıya ve Nişān ve Rü'us ve Beylik ve Āmedî odalarından ‘ibāret olan Dîvān-ı Hümāyūn küttābı gediklülerine elli kitābet ve yigirmi şāgirdlik gedüği ve kırk mülāzemet ve Defterhāne-i Āmire küttābı

6/b

gediklülerine onbeş kitābet ve onbeş şāgird gedüği ve otuz mülāzemet minheysü'l-mecmū‘ Dîvān-ı Hümāyūn küttābına yetmiş gedik ve kırk mülāzemet ve Defterhāne-i Āmire küttābına otuz gedik ve otuz mülāzemet ta‘yîn ve tahsîs olunmağla bu mikdārdan ziyāde ve noksan kabūl itmeye ve zümre-i küttāb eşref-i hademe-i devlet ve e‘azz-ı ricāl-i saltanāttan olmağla zikr olunan gediklüler ve mülāzımlar, fenninde māhir ve hatt ve inşā ve umūr-ı mühimme tahrîrine kādir olub gice ve gündüz kaleme müdāvemet ve mülāzemet eyledikce kadr ve i‘tibārları mültezem ve kānūn-ı tevcîhātları bu vechile rāsih ve müstahkem ola ki küttābın biri fevt oldukda birkaç oğlu olub cümlesi kitābete kādir ise babaları ze‘āmeti iştirāken ve gedüği, gedüğe müstehakk olan büyük oğluna virilüb gediksiz kalan oğlu gedik tedārik edinceye dek kaleme mülāzemet itmek şartıyla sancağında sākin olmak teklîf olunmaya ve eğer oğullarının içinden biri kitābete kādir ve sā'iri āher san‘ata meşgūl bulunur ise kitābete müsta‘id oğluna ze‘āmet ve gedüği virilüb kitābet bilmeyen oğluna müşterek olmak ve müstakilen virilmek cā'iz olmıya ve eğer veled-i zükūru sabî bulunur ise cebelü virüb kitābet ve ma‘rifeti kesb ve ta‘lîm itmek şartıyla yine ze‘āmeti tevcîh oluna ve eğer evlād-ı zükūru

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yoğise kātib ve şāgird ve küttāb mülāzımının ze'āmet ve timarları kat'ā hāricden olan kimesnelere virilmeyüb mülāzımlardan tālibi zuhır ider ise ve tālib olan mülāzımın kitābet ve ma'rifeti ricāl-i kalem beyninde müsellem ve mu'teber ise o makūle mülāzıma virile ve ol mülāzımın üzerinde bulunan ze'āmet ve timar rü'uslu şāgirdlerden kaleme müdāvemet üzre olub müsta'id ve ehakk her kim ise ana virile ve eğer mülāzımlardan taleb zuhır itmez ise yine kaleme müdāvemet iden müsta'id ve ehakk rü'uslu şāgird olanlara virile; vechen mine'l-vücūh kātib ze'āmet ve timarı āhere virilmeyüb kaleme müdāvim olan müsta'id kātibzādelere ve ma'rifetlü mülāzımına ve rü'uslu şāgirdāna virile ve gediklü kātibler ve şāgird ve mülāzımlar gice ve gündüz kaleme müdāvemet idüb umūr-ı mühimme tahrîrātına meşgūl olmak şart-ı kavî ola; bilā-i'zār ve 'ilel kaleme gelmez ise ze'āmet ve gedüği müdāvemet ve rağbet iden mülāzımından müsta'iddine virile ve küttāb içün bast olunan şerā'it gereği gibi vikāyed olunub mu'teber olmuş ricāl-i kalemin garezden 'ārî ihbārlarıyla bi'l-cümle tevcîhātları ve sā'ir nizāmları Re'isü'l-küttābların ve Defter Emîni bulunanların re'y ve 'arzına mevkūf ola; ancak kaleme emeği sebkāt ve müdāvemet itmiş küttābdan birisi sipāh ve silahdār kitābetleri derecede mansıb ile ihrāz-ı rütbe eylemek ve pîr ve 'amelmānde olmak takrîbiyle hānesinde ikāmet ider ise sebkāt iden emeğine ikrāmen o makūle küttābın ze'āmet ve gedüğüne dahl ve ta'arruz olunmıya; zikrolunan yüzon nefer Dîvān-ı Hümāyūn ve altmış nefer Defterhāne gedik ve mülāzemetlerinden ba'zıları kaleme müdāvemet itmemiş hāricden ba'zı hademe ve sā'irleri 'uhdelerinde olmağla zikrolunan nizām-ı ketebenin icrā ve istimrārı bu makūlenin dahî bir zābıtāya

7/a

idhāline menūt olmağla o makūlelerin 'uhdelerinde bulunan gedik ve mülāzemetler ref' ve zikrolunan Dîvān ve Defterhāne kalemlerinde bilā-gedik ve mülāzemet, müdāvim ve müstahdem bulunan ze'āmet ve timarlara ilhāk oluna; bu vechile Dîvān-ı Hümāyūn kaleminin yüzon nefer ve Defterhānenin altmış nefer gedik ve mülāzemetleri kalemlerine idhāl olunmuş ola ve işbu mikdār Dîvān ve Defterhāne gediklü ve mülāzımları bu vechile rābıta buldukda 'adedleri işbu kānūn-ı cedîd tārîhinden i'tibār oluna ya'ni birinin vefātı ve ze'āmetinin iki üç nefer evlādına virilmesi takrîbiyle aslı bir ze'āmet ve yüz on 'aded olmak cihetiyle ziyāde olmuş denilmiye ve ber-vech-i muharrer hāricde bulunub üzerlerinde bu def'a gedik ve mülāzemetleri ref' olunanlarından Hācegān ve Mektūbî-i Sadr-ı 'azāmî ve Kātib-i Kethudā odalarında ve ba'zen defterî kalemlerinde müstahdem ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

müdāvim olanların 'uhdelerinde bulunan nānpāreleri ve kezālik ta'dād olunan sunūf, üzerlerinde bilā-gedik ve şerh bulunan ze'āmet ve timarları Defterhāne-i Āmire'den gereği gibi dikkat ve taharrî olunarak defter olunmuş olub bu makūleden mā'dāsı defter-i mezkūra idhāl olunmamış olduğu ve her biri kim idüği Kethudā-yi Sadr-ı 'Ālî ve Defterdār ve Re'isü'l-küttāb ve Defter Emîni bulunanların 'ilmleri lāhıkk olarak bu misillüler kaç nefer idikleri bilinmek ve fî-māba'd ziyāde kabūl itmemek içün mümā-ileyhimin her biri başka başka defteri imzā ve temhîr itmiş olduklarından gayrı, bir nüshası Dîvān-ı Hümāyūn Kalemi'nde ve diğer nüshası Defterhāne-i 'Āmire'de hıfz olmağla işbu defterde mestūr olanlar hayatta oldukça sancağında sākin olmak teklîf olunmaya ve alaybeğilere gönderilecek cebe defterlerinden hāric kala ve içlerinden biri fevt oldukda bilā-veled ise sancağı alaybeğisine Kethudā-yi Sadr-ı 'Ālî tarafından mektūb ile inhā olunub sancağı mülāzımlarından ber-mūceb-i şurūt lāzım gelen alaybeğisi 'arz eyleye ve eğer veled-i zükūru var ise tüvāna ise sancağında sākin olacağı ifāde olunub rāzı olur ise altı ay hitāmına dek sancağına varub sākin olmak şartıyla tevcîh oluna ve eğer evlādı müte'addid ise üç neferine iştirāken şart-ı mezkūr üzre tevcîh oluna ve eğer evlādı sabî ise cebelü bedeliyesiyle tevcîh olunub tüvāna oldukda sancağında sākin olmak şart kılına bu makūlenin tüvanası vakt-ı tevcîhinden altı aya dek ve sıbyānı ba'de'l-büluğ sancağında sākin olmaz ise alaybeğisi mülāzımından lāzım gelenlere terkinden 'arz eylemek içün vakt-ı tevcîhinde kezālik alaybeğine inhā oluna ve bālāda ta'dād olunan sunūfdan mā'dā ya'ni Hācegān ve Mektūbî-i Sadr-ı 'Ālî ve Kātib-i kethüdā odalarında ve Defterî kalemlerinde müstahdem ve müdāvim olanlardan mā'dā fi'l-asl gedik ve mülāzemeti ve sā'ir vechile kaydları meşrūh olub bu def'a gedik ve mülāzemeti ve şerhleri ref' olunanlar işbu kānūn-ı cedîd vaz'ı tārîhinden bir seneye dek sancağına gidüb sākin olmak yāhud sākin olur makūleye kasr-ı yed eylemek şartı bunda dahî cāri ola; gitmezler ve kasr-ı yed itmezler ise alaybeğiler mülāzımına 'arz eyleye; bālāda tahrîr olunan kavānîn ve şerā'it min evvelihî ilā-āhirih Dîvān-ı Hümāyūn ve Defterhāne-i 'Āmire

7/b

defterlerine sebt ve tahrîr ve işbu şurūt ilā-māşā'allah-ı te'ālā düstūru'l-'amel olmak üzre vakten mine'l-evkāt ve sebeben mine'l-esbāb ve vechen mine'l-vücūh hilāfına rızā ve cevāz gösterilmiye ve alaybeğilerden 'arz gelüb Defterhāne-i 'Āmire'ye derkenāra vardıkda Defterhāne-i 'Āmire küttābı nazar-ı tedkîk ile bakub bālāda bast olunan şerā'ite tatbîk ideler ve işbu şurūt,

nizām-ı müstekārr oluncaya dek nezāret içün ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'den biri me'mūr olub şurūta ve alaybeğilerin ahvāline nezāret eyleye; ve Defterhāne küttābı şerā'ite mugāyir bir hālet fehm iderler ise derkenār itmeyüb şerā'ite mugāyirdir deyü Defter Emîni'ne telkîn ideler ve Defter Emîni dahî ol vechile Re'isü'l-küttāba ol 'arzı tebliğ eyleye ve Re'isü'l-küttāb dahî Sadr-ı 'azāma 'arz ve ifāde eyleye ve eğer alaybeğinin hatası Defterhānede fehm olunmayub sehven derkenār olunub buyrulur ise buyruldu tahvîle vardıkda Dîvān-ı Hümāyūn kîsedārı dā'imā dikkat ve taharrî idüb şurūta mugāyir olan halātı Re'isü'l-küttāba tefhîm ve Re'isü'l-küttāb dahî Vezîr-i 'azāma 'arz idüb ol makūle alaybeğinin cezāsı tertîb oluna. Bu nizām hüsn-i 'avn ve 'ināyet-i Rabb-ı 'izzet ile ā'dā-yi dîn ve Devlet-i 'Aliyye olan düşmanlara galebe itmek esbābından olduğundan mā'dā mahzā dîn ve devletin takviyeti ve 'askerin tezāyüd-i kuvvet ve mikneti içün ihtiyār olunmuş bir emr-i müstahsen ve münāfi' ve fevā'id-i kesîresi zāhir ve müberhen olduğuna binā'en sebāt ve istikrārı ve devām ve istimrārı husūsuna irāde-i rāsiha-i hümāyūnum te'alluk eylediği vechile vükelā-yi Devlet-i 'Aliyye'nin bu mühimm-i celîl ve vācibü'l-ihtimāmın infāz ve icrāsına ve dā'imā vikāye ve siyānetine say' ve ikdāmları fāriza-i zimmet-i sadākat ve diyāetleri iken ma'āzallahü te'ālā tama'-ı hāmm ve hāmet-i encāma meyl ve tabi'iyyet ve 'özr-i himāye vechlerini irtikāba cevāz ve cesāretle mikdār-ı zerre hilāfına tasaddî ve bu kavānîn ve şerā'it-i mu'teberenin bozulmasına say' ve tasaddî ider ise, **"femen beddelehū ba'de mā-semi'ahū fe-innemā ismühū 'ale'llezîne yübeddilūnehū, innellāhe semî'un 'alîm"**[33] nāss-ı kerîminde münderic olan vebāl-i 'azîm ve vizr-i cesîme mübtelā olsun ve bu şerā'it-i mu'teberenin bir sūreti yazulub Re'isü'l-küttāb ve Defter Emînlerinin hatemleriyle mahtūm kılındıktan sonra alaybeğilerin yedlerine virülüb selefden halefe teslîm olunarak hıfz ve zabt oluna kazā'en zayi' olur ise tekrār bir sūret ihrācına tālib olalar gerek vülāt ve vükelānın ve gerek alaybeğilerin sırren ve 'alenen ahvālleri tecessüs ve tefahhus ve der-i devlet-i medāra vārid olan 'arzları dahî dā'imā nazar-ı taharrî ve basîret ile tedkîk olunub mugāyir tavır-ı istikāmet-i sekāmet ve hıyānetleri meşhūd olunur ise veballeri boyunlarına, haklarında tertîb-i cezā müsammem ve meczūmdur.

fi 21 M, sene 1207[34]

[33] "Onu işittikten sonra kim değiştirirse, günahı, yalnızca onu değiştirene ait olur. Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir", *Kur'an*, "Bakara", 181.

[34] 8 Eylül 1792.

8/a

İşbu şurūt düstūrü'l-'amel tutulmak üzre kānūn-ı cedîde ilhāk olunub hilāfına hareket bir vaktde cā'iz olmıya; cesāret ider olur ise haklarından geline.

İşbu humbaracı ve lağımcı ocakları kānūnlarına bā-hatt-ı hümāyān tezyîl olunan ba'zı şurūt dahî zīrde mestūrdur.

Öteden berü humbaracı neferātı Devlet-i 'Aliyye'nin sunūf-ı 'asākîr-i mu'tenā bihāsından olduğuna binā'en fenn-i hendese ve sanāyi'-i humbara ve ateşbāzîyi kesb-i hüner ve kemāl itmiş üstādlarından meşk ve ta'lîm ile vāki' olan esfār-ı hümāyūnda tevā'if-i 'askeriyye-i sā'ireden ziyāde i'māl-i edevāt-ı harb ve kıtāl ve icrā-i sanāyi'-i ateşbāzî ve cidāl eylemeleri mülāhazasına mebnî ze'āmet ve timarlu humbaracıyāndan mā'dā müceddeden yevmiyye ile dahî neferāt tahrîr ve tertîb olunmuşken şurūt-ı nizāmlarına ri'āyet olunmadığından ekser humbaracı dirlikleri taraf taraf şefā'at ve ricā ve humbaracıbaşılara intisāb ve ilticā ile hademe makūlesine ve nā-müstehakk kimesnelere geçüb o makūleler dahî fennlerini tahsîle meyl ve rağbet eylemediklerinden ocağ-ı mezbūrun hîn-i ihdāsında rabt olunan şerā'it-i nizāmiyyesine halel gelüb el-yevm şurūt ve nizāmlarının küllîsi metrūk ve nā-mer'î olmaktan nāşî el-hāletü'l-hāzihî humbaracı ocağından başlu başuna humbara doldurub nişāna isābet itmek vechiyle humbara atmağa müsta'id olanları mefkūd ve ekseri hidemāt-ı lāzimelerinde nā-mevcūd olub bā-husūs seferlerde işe yarayacak humbaracı bulunmadığından düşman-ı dîn sanāyi'-i ateşbāzî icrāsıyla ekser mahalde galebe ve istilāya fırsatyāb oldukları bi't-tecrübe zāhir ve humbaracıbaşı olanlar dahî hîn-i nasbında taharrî olunmayub birer muflîs ve mechūlü'l-ahvāl kimesneler etrāfa ricā ve şefā'at ile birer takrîb humbaracıbaşılığı ihtilās eylediğinden anlar dahî ocağ-ı mezbūrun şerā'it-i nizāmiyyesine ri'āyet itmeyüb tam'a teba'iyyet ve celb-i menfa'at da'iyesiyle vukū' bulan mahlūlātı bilā-imtihān nā-ehle 'arz itmek ve fennlerini tahsîle isti'dād ve istihkākı olmayan eşkinci timar sāhiblerinden akçe ahzıyla humbaraciyāna idhāl eylemek ve mahlūl ve tarîk-i hidmet olan humbaracılık yevmiyyelerini ketm itmek ve yevmiyyelü humbaracıların mevāciblerini hîn-i tevzî'de noksan 'itāsıyla ekl ve bel' eylemek misillü hilāf-ı rızā etvār ve harekāta cesāret eyledikleri bāhir olub bu keyfiyet humbaracı ocağının küllîyen izmihlālini mūcib olmağla ber muktezā-i vakt ve hāl, humbaracı ocağının bir taht-ı nizāma idhāliyle müceddeden ihyāsı zimmet-i himmet-i

şāhāneye lāzım gelüb fî-māba'd humbaracıbaşı bilā-mücib 'azl ve nasb olunmamak ve mecmū' humbaracı neferātı Āsitāne-i sa'ādetde sākin olub 'ale'd-devām ta'lîm ve te'allüm eylemek ve vukū' bulan tevcîhātları 'arz-ı hāl ve ricā ve şefā'atle olmayub müstehakkına ağaları 'arzı ile

8/b

olmak üzre işbu ahvāl-i selāse esās-ı nizām kılınub e'āzim-i ricāl-i devlet-i 'aliyye'den mu'temed ve sādık biri dahî humbaracı ocağına nāzır nasb ve ta'yîn olunmak husūsuna irāde-i kāti'a-i mülūkāne ta'allük itmekle humbaracı ocağı kemāl-i i'tinā ve i'tibāra şāyān oldığından bu vechile şurūt-ı mü'ekkede beyānına şurū' olunur ki fî-māba'd humbaracı ocağına esās-ı nizām 'add olunan ahvāl-i selāseye ri'āyet ve her māddesine dikkat eylemek üzere mütehayyizān-ı ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'den mu'temed ve sadākatkār birisi nāzır nasb ve ta'yîn oluna ve işbu nezāret me'mūriyeti bir vakitde mansıb i'tibār olunmaya gerek timarlu ve gerek yevmiyyelü humbaracı neferātının başka başka defterleri kalemlerinden ihrāc ile ol nāzıra teslîm oluna ve işbu nizām şurūtunun dahî birer 'aynı, nāzır ve humbaracıbaşıların yedlerine virilüb dā'imā mütāla'a ile icrāsına say' ideler ve ber takrîb zāyi' olur ise bir sūretini tekrār mutālebe eyleler ve şimdiye dek humbaracıbaşılık rütbesini ihtilās iden eşhās irtikāb ve ifsādı 'itiyād itmeleriyle birisinin humbaracı ocağına takrîbî tecvîz olunmayarak āher müstakim ve dindār ve zabt ve rabt-ı neferāta ve şerā'it-i nizāmı icrāya sāhib-i iktidār bir müte'ayyen kimesne humbaracıbaşı olmak üzre Humbaracı Ocağı'na ağa nasb oluna ve vakten mine'l-evkāt humbaracıbaşılardan cā'ize ve hediyye ve sā'ir vechile bir akçe ve bir habbe alınmayub ve ol dahî neferātdan ve zābıtāndan almayub şurūta muhālif bir hareketi zuhūr itmedikçe 'azl olunmamak vechiyle ağalıkda dā'imî ve müstemirr ola ve vukū' bulan tevcîhātı ber-mūceb-i şurūt nāzır ma'rifetiyle ağaları 'arzına merbūt olub nāzır ile bi'l-iştirāk 'arz ideler ve 'arz akçesi ve sā'ir vechile bir nesne mutālebe itmeyeler ve eğer hilāf-ı şurūt humbaracıbaşı olanların ednā bir harekete cesāretleri zāhir olur ise nāzır tarafından ihbār olunub tahkîk olundukda 'azl ile iktifā olunmayub tertîb-i cezā ile sā'ire 'ibret kılınalar ve eğer nāzır dahî hatıra ri'āyet ile haber virmez ise nāzır dahî mu'aheze oluna ve 'umūmen humbaracı neferātının 'ale'd-devām İstanbul'da mevcūd bulunub ta'lîm ve te'allüm ile kesb-i mahāret eylemeleri esās-ı nizāmdan olmağla humbaracı nefarātına mahsūs olarak Okmeydānı vehāhud Kağıdhāne'de bir humbaracı kışlası inşā olunub sanāyi'-i humbara ve ateş-bāzîye vākıf fennlerinde māhir üstād humbaracılar tedārikiyle sā'irlerine

ta'lîm ve te'allüm itdirile ve işbu bin iki yüz yedi senesi rūz-ı hızırında gerek yevmiyyelü ve gerek timarlu mecmu' humbaracı neferātı İstanbul'da isbāt-ı vücūd-birle taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'den nasb olunan nāzır ve ağa ma'rifetleriyle yegān yegān yoklanub mevcūd olmayanların yevmiyyeleri hazînemānde ve timarları zabt oluna ve yoklamada mevcūd bulunanlar kānūn ve kā'ideleri üzre imtihān olunub isti'dād ve mahāreti zāhir olanların nānpāreleri ibkā zābitliğe şāyān olanları zābıt nasb oluna ve mahāreti olmayanların nānpāreleri ref' olunmak lāzım iken bundan böyle

9/a

ta'lîm ve te'allüm ile kesb-i mahāret eylemeleri me'mūlüne mebnî o makūlelerin şimdilik nānpāreleri ref'i tecvîz olunmayub ancak, fî-māba'd humbaracı neferātı zābitlarıyla ma'an dā'imā kışlalarında mukîm olmak ve vilāyetlerine gitmemek ve āher kār ve kisbe meşgūl olmamak şartıyla 'ale'd-devām ta'lîm ve te'allüm eylemeleri kānūn kılınmağla o makūle imtihān olanlardan mahāreti olmayanlar şurūt-ı mezkūr üzre ta'lîm ve te'allüme rağbet idüb tahsîl-i fenne say' iderler ise üzerlerinde olan nānpāreleri nihāyet bir buçuk seneye dek iktisāb-ı mahāret idinceye dek istihkāmen kemākān ibkā kılına ve bu müddet tekmîlinde tekrār 'umūmen yoklanub imtihān olundukda ta'lîm ve te'allüme say' ile kesb-i mahāret ve tahsîl-i fenn idemeyenlerin lede'l-imtihān nānpāreleri ref' ve zabt oluna ve yoklama esnāsında fi'l-asl müte'ehhil bulunanlar tahkîk olunub fî-māba'd zābitāndan gayri neferāt mücerred ve bekār olmak şart kılına mücerred olmayub ehl ve i'yāl sāhibi olanlar müceddeden ocağa bir vechile idhāl olunmaya. Bu husūsa nāzır ve humbaracıbaşı ve zābıtları dā'imā dikkat ideler ve el-hālet-ü-hāzihî timarlu ve yevmiyyelü humbaracı neferātı kaç kayd ise beher humbaranın çaplarına göre i'māl ve idāresine vāfi' neferātı ba'de nāzır ve ağa m'arifetiyle vukūfı olanlardan bi't-taharrî tahkîk ile iktizāsına göre tertîb olunmak şartıyla şimdilik elli 'aded humbaraya beş yüz nefer humbaracı ve iki yüz elli nefer mülāzım takdîr olunub hîn-i yoklamada isbāt-ı vücūd birle dā'imî kışlalarında ikāmet ve ta'lîm ve te'allüme rağbet iden yevmiyyelü ve timarlu 'atîk humbaracıyāndan mā'dā yedi yüz elli nefere varınca kusūrı müceddeden nāzır ve ağa ma'rifetleriyle güclü ve kuvvetli ve fennlerini tahsîle meyl ve rağbet ile istidādı zāhir olan mücerred ve bekār yektelerden yevmiyye ile tahrîr ve tekmîl oluna ve bunların rābıtaları şu vechile ola ki farazā bir humbaraya onbeş nefer lāzım ise on neferi humbaracı ve beş neferi mülāzım tertîb olunub on nefer humbaraciyānın birisi halîfe ve tokuzı yamak ola ve onbeş neferin cümlesi

kankı humbaraya merbūt oldukları bilinmek içün her humbaraya birbirine müşābih olmıyarak birer 'alāmet vaz' olunub her humbaranın 'alāmeti ne ise neferātı dahî ol 'alāmet ile ma'lūm ola ve bir mahalle bir humbara gönderilmek lāzım geldikde, mu'ayyen olan neferātı derhāl ol humbaranın lüzūmı mikdār mühimmātını bi'l-istishāb kāmilen gidüb, birisi merbūt olduğu humbara ma'iyyetinde mevcūd bulunmamak lāzim gelür ise derhāl ocakdan tard ve nānpāresi ref' ve ber-müceb-i şurūt müstehakkına tevcîh oluna ve her beş humbaranın neferātı üzerlerine içlerinden zabt ve rabta kādir ve fenninde māhir sadākatkār kimesneler serhalîfe nāmıyla zābıt nasb olunub ol beş humbara ile mu'ayyen olan halîfeleri ve neferātının i'māl ve istihdāmları ol serhalîfe nasb olunacak zābıtın zîr-i idāresinde ola.

9/b

ve bundan başka içlerinden dirāyetlü ve i'māl-i nefarāta kādir nüfūz ashābından biri ocak kethudāsı ve biri çavuş ve biri ocağa 'alemdār nasb ve intihāb oluna ve ashāb-ı istikāmetden sādık bir kimesne nāzır ma'rifetiyle hāricden intihāb birle ocağa kātib nasb olunub vukū' bulan tevcîh ve mülāzemet 'arzları ve sā'ir tahrîrātı ol kātib kalemiyle tahrîr oluna ve işbu zābıtān-ı ocak bilā-mūcib 'azl ve nasb kabūl itmeyüb hilāf-ı şurūt bir güne hareketi ve hiyāneti zuhūr itmedikce 'azl olunmamak üzere dā'imi ve müstemirr olalar; şurūtun hilāfı hareket ve hiyāneti zāhir ve mütehakkık olanlar 'azl ile iktifā olunmayub mazhar-ı siyāset kılınalar ve kātibden mā'dā mülāzımdan humbaracıbaşılığa varınca fîmāba'd cümlesi ocakda hidmet iderek ve ta'lîm ve ta'allüm ile kesb-i mahāret eyleyerek yoluyla gelmek üzere tertîb-i tarîkleri şöyle mer'î ola ki humbaracıbaşı olan fevt oldukda veyāhud nizāma muhall hareket ile tertîb-i cezā olundukda veyāhud ihtiyār ve 'alîl olub idāre-i neferāta 'adem-i iktidārı hasebiyle tekā'üd olmak lāzım geldikde yerine ocak kethudāsı humbaracıbaşı ve çavuş kethudā ve 'alemdār çavuş olub 'alemdārlık zikr olunan serhalîfelerden muktezā-i tarîki üzere eskisine ve ol serhalîfelik kezālik yoluyla ol serhalîfenin zîr-i idāresinde olan beş 'aded humbara halîfelerinden eskisine ve halîfelik yoluyla yamaklardan lāzım gelene tevcîh oluna bu sūretde bir humbaraya ta'yîn olunan yamaklardan biri halîfe oldukda fi'l-'asl müretteb olan yamak kaç nefer ise tertîbine halel gelmemek içün mülāzımlardan mülāzım-ı evvel yamak olub hāricden rağbet idenlerden biri müceddeden mülāzemete idhāl oluna ve mülāzımın hîn-i tahrîrinde biri karakullukcı ve biri aşcı ve biri saka ve ikisi 'arabacı yazılub 'arabacılarun müsta'idi başmülāzım ve diğeri mülāzım-ı sanî ve

saka ve mülāzım-ı sālis ve aşcı mülāzım-ı rābi‘ ve karakullukcı mülāzım-ı hāmis i‘tibār oluna ve humbaranın çapı ziyāde olub mülāzımların dahî ziyāde olması lāzım gelür ise bu tertîb üzere iktizāsına göre tanzîm oluna ve işbu mülāzımlardan yolıyla başmülāzım yamak oldukda mā‘dā mülāzımların tertîblerine ri‘āyet oluna ve humbaracı ile mülāzım başka ‘add olunmayub merbūt oldukları humbara hidemātında cümlesi müşterek olmağla hîn-i hācetde ve her hālde birbirlerine i‘ānet ideler ve bunların habs ve te'dîbleri ağaları ve zābıtları ma‘rifetiyle iktizāsına göre icrā oluna ve iki nefer ‘arabacıların hidmeti ol humbarayı ‘arabasına vaz‘ ile bir mahalle götürmek lāzım geldikde bargirlerine koşub ‘arabayı çekmek ve bargirlere bakmak olmağla hidmetinde tekāsül idenlerin yevmiyyeleri ref‘ile ocakdan tard olunalar ve humbaracı ve mülāzım yazılan gerek timarlu ve gerek yevmiyyelü neferātın yedlerine virilecek berātlarda tertîbleri derc ve tasrîh oluna eyāletlü sancağı dāhilinde sākin olmak meşrūt oldığı gibi yevmiyyelü ve timarlı mecmū‘ humbaracı neferātı dahî

10/a

İstanbul'da ağaları ma‘iyyetinde mevcūd bulunmak ve ‘ale'd-devām kışlalarında sākin olmak şurūt-ı kavî olmağla humbaracı neferātına mahsūs olarak inşā olunacak kışlalarında her humbaranın ma‘a-halîfe yamak ve mülāzımlarına bir oda ve bir matbah ve her serhalîfenin zîr-i idāresinde olan beş humbara neferātiçün başka başka matbahlarıyla odaları bir dā'ire olub ol dā'irede serhalîfe içün dahî mahsūs bir oda ve ol beş humbaraya ihtiyāten mevcūd bulunmak içün ikişer bargirden on re's bargire vāfi‘ bir ahur ve zikr olunan kışla civārında elli humbaranın ‘arabalarını ve lüzūmı derece mühimmāt ve barut va sā'ir levāzımını muhāfazaya cesbān-ı münāsib mahzenler ve evkāt-ı hamseyi cemā‘atle edā itmek içün bir mescîd inşā ve mescîd-i mezkūre bir imām ve neferāta ‘ilm ve hallerini öğretmek ve va‘z ve nasîhāt eylemek içün bir hoca ta‘yîn oluna ve imām ve hocaya münāsibi vechile yevmiyye tertîb oluna ve humbaracı neferātı hengām-ı hazarda kışlalarında ve vakt-i seferde ordu-yı hümāyūn ma‘iyyetiyle veyāhud sā'ir me'mūr kılındıkları mahallerde bilā-kusūr mevcūd bulunmaları i‘zām-ı şerā'it-i nizāmdan olmağla vakt-i seferde imāmları ve hocaları dahî ağaları bayrağıyla bi'lma‘iyye mevcūd bulunalar ve fîmāba‘d humbaracıbaşı nasb olunacak ağa dā'ire ve nüfūz sāhibi olmak lāzım geldiğine bināen mesārıfına medār içün senevî mîrîden yedîbinbeşyüz guruş mā‘aş ve ikibin beşyüz guruş bedel-i ta‘yînāt tertîb oluna ve ‘uhdesinde humbaracı ze‘āmeti ve yāhud timar var ise hassa zabt oluna ve

humbaracı neferātı bu tertîbden ziyāde olmak lāzım gelür ise ağanın dahî tezāyüd-i miknet ve nüfūzunı mūcib esbābı istihsāl içün mā'aşına menāsıbı vechile zamm olunmak cā'iz ola ve kātibe dahî senevî mîrîden binbeşyüz guruş mā'aş ve beşyüz guruş bedel-i ta'yînāt tahsîs oluna ve nāzır 'uzmā-yı ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'den olmağla başka ta'yînāt bedeli iktizā itmeyüb fakat nezāret mesārıfına medār olmak içün senevî altı bin guruş mîrîden mā'aş virile ve ocak kethudāsına ve çavuşa ve 'alemdāra ve on nefer serhalîfeler ve elli nefer humbara halîfelerine 'alā merātibihîm nemāluca ze'āmetler tahsîs oluna ve bundan böyle humbaracı ocağının ze'āmet ve timar tahsîs olunan sālfü'z-zikr zābıtāndan mā'dā 'atîk timarlu humbaracıyāndan mahlūlleri vukū' buldukca āhere virilmeyüb mahlūlātı zabt oluna ve evlāda virilmek kānūn olmaya. Ancak bu misillü zābıtān evlādı rağbet iderler ise silsile vukū'ında mülāzim olmaları cā'iz ola ve zābıtāna tahsîs olunacak ze'āmetler nemāluca olmak lāzım olmağla bunların fi'l-asl üzerlerinde bulunan ze'āmet ve timarlarının hāsılātı nāzır ve ağa ma'rifetleriyle tahkîk olunub hāsılı kalîl olanlara terk-i hidmet ve nā-mevcūddan zabt olunacak timar ve ze'āmetlerden iktizāsına göre birikdirilüb kethudānın ze'āmeti dörtbin beşyüz guruşa ve çavuşun ze'āmeti ikibin guruşa ve 'alemdārın ze'āmeti bin beşyuz guruşa ve serhalîfelerin ze'āmetleri biner guruşa ve halîfelerin

10/b

ze'āmetleri yedişeryüz ellişer guruşa iblāğ oluna ve işbu zābıtāna bu mikdār hāsıl-ı ze'āmetler vefā itmedüği sūretde iktizāsına göre 'ilāve olunmak cā'iz ola ve el-yevm humbaracı olmak üzere mukayyed olan ze'āmet ve timarların işbu bin ikiyüz yedi senesi muharremînden i'tibār ile fî-māba'd birisi kasr-ı yed geçmemek ve ber-takrîb humbaracılık kaydı ref' olmamak üzere Defterhāne'de kayıdları mahalline sebt olunmağla humbaracı ze'āmet ve timarları bundan böyle kat'ā kasr-ı yed olmaya fi'l-asl humbaracı iken sefere eşmeye tālib olanlar zümrelerinden ihrāc ve yerlerine rızālarıylan humbaracılığa tālib olan eşkinci timar sāhibleri humbaracı zümresine idhāl olunmak memnū' ola ve eslāfdan birer takrîb humbaracıbaşılığı tahsîl ile küllî ihtilāle bā'is olan Ömer ve Receb ve Mustafa ve sā'ir bu makūle ocakda bulunub kendülerden sadākat ve hidmet me'mūl olunmayanlar bundan böyle bir vechile ocağa idhāl olunmayub bunların üzerlerinde yevmiyye ve timar her ne ise nāzır ma'rifetiyle bi't-taharrî tahkîk olunub zabt oluna bālāda beyān olunduğu üzere ze'āmet ve timar tahsîs olunan zābıtāndan mā'dā yevmiyyelü neferātın fîmāba'd

yevmiyyeleri ziyâde ve noksan kabûl itmemek üzere şu vechile tertîb ola ki her humbaranın halîfesinden mâ'dâ meselâ dokuz nefer yamakaların evveline yirgirmidört akçe sânîye yirgirmi altı akçe sâlise yigirmi sekiz akçe râbi'a otuz, hâmise otuziki akçe sâdise otuzdört ve seb'a otuzaltı ve sâmina otuzsekiz tis'a kırk akçe ve beş nefer mülâzımların yevmiyyeleri 'ale's-seviye yigirmişer akçe ola ve 'atîk yevmiyyelü neferâtın yevmiyyeleri terkîn ile hîn-i tertîbde ne vechile tahrîr olunur ise anların dahî yevmiyyeleri bu tertîb üzre tanzîm oluna ve bu def'a yoklamadan sonra tertîb olunacak humbaracıların isim ve şöhretleri ve eşgalleri ve vilâyetleri tasrîhiyle kimin oğlu kim ve ne mahalde mütevellid olduğı izâh olunarak yedlerine virilecek 'arzlarda beyân oluna ve kâ'ide-i kadîme üzere defterdâr-ı 'asr olanların humbaracı ocağına nezâret-i şâmileleri olmağla yine defterdârların telhîsi olmadıkca sâde 'arz üzerine tevcîhleri buyurulmaya ve hîn-i yoklamada ze'âmet ve timar ashâbı olan humbaracıyândan ber-müceb-i şurût dâ'imî kışlalarında ikâmete rağbet idüb tahsîl-i fenne istidâdı zâhir olanlardan zâbıtlığa şâyân olanlar bâlâda mezkûr tertîb üzere iktizâsına göre zâbıt nasb olundukda kusûrları her humbaraya 'ale's-seviye yamak tertîb oluna. Fîmâba'd zâbıtândan gayrı humbaracı neferâtı tedricî yevmiyyelü olmak ve ze'âmet ve timar zâbıtâna mahsûs olmak karârgir olmağla o makûle ze'âmet ve timarlu humbaracıyândan hîn-i tahrîrde her humbaraya taksîm ile yamak tahrîr olanlardan mahlûl ve vukû'ında veyâhud yoluyla gelüb halîfe oldukda veyâhud hidmetlerini terk ile nânpârelerin ref'i îcâb eyledikde ze'âmet ve timarları zabt olunub yerlerine tertîbi ile yevmiyyelü neferât idhâl oluna ve timarludan mâ'dâ yevmiyyelü humbaracı neferâtı ve mülâzımlarına beher yevm yüzer dirhemden ikişer etmek

11/a

ve beşer pâre katık bahâ mîrîden tahsîs oluna ve öteden berü humbaracıyâna mahsûs libâs üzre senede bir kerre 'aynı kisveleri dahî mîrîden dikdirilüb her birine 'itâ oluna ve işbu kisve ancak yevmiyyelüye mahsûs olmağla humbaracı ile mülâzım kisveleri mütefâvit ola ve bunların katık bahâlarıyla mevâcibleri ve ağa kâtibin bedel-i ta'yînâtı mâh be mâh mîrîden nâzır olanlara 'itâ olunub nâzır olan dahî ağa ve kâtibin bedel-i ta'yînâtlarını yedlerine 'itâ eyledikden sonra 'ulûfeli neferâtın mevâciblerini humbaracı kışlasında sergi idüb ağa ve kethudâ ve çavuş ve 'alemdâr mevâciblarini de kâtib ma'rifetiyle her neferin yedlerine tamâmca teslîm eyleye ve sipâriş ve havâle diyerek bir neferin 'ulûfesini âher bir nefere virmeye ve mevâcib vaktinde hastalık ve yâhud 'özr-i şer'î ile bulunmazı olur ise mevâcibleri

defteriyle diğer mevācib vaktine dek nāzırında emāneten hızf olunub o makūlelerin hîn-i mevācibde bulunmadıkları ve hastalığı 'özr-i şer'îye mebnî olduğı ve hidmet-i lāzimesinde tekāsülü olmadığı nāzır 'indinde mütehakkik olur ise sāhiblerine teslîm oluna ve hidmet-i lāzimelerinde devām ve sebātları olmayub hemān mevācib vaktinde 'ulūfesini almak içün isbāt-ı vücūd idenleri nāzır olanlar dā'imā taharrî ve tedkîk idüb bu misüllülerin yevmiyyeleri ref' ve ber-müceb-i şurūt lāzım gelene 'arz oluna ve sefer ve hazarda neferāt-ı merkūmeden firār ideri olur ise bulundukları mahallerde ahz ve te'dîbleri husūsuna dikkat olunub bir vechile ihmāl ve tekāsül olunmaya ve mukaddem humbaracı yazılub bir müddetden sonra rızāsıyla yevmiyyesinden keff-i yed ve hidmet-i lāzimesini terk murād ideri olur ise yevmiyye-i merkūmenin hîn-i tevcîhinden berü aldığı 'ulūfe temamen o makūlelerden istirdād olunub Hazîne-i 'Āmire'ye teslîm oluna ve böyle hilāf-ı nizām hareket iden neferātı humbaracıbaşı olanlar her bār taharrî birle nāzır olanlara ihbār eyleye ve eğer humbaracıbaşılar bu makūle muhall-i nizām māddeleri ihbār itmeyüb nāzır olanlar ba'de taharrî ve tedkîk eylediklerinde humbaracıbaşı evvelce haber virmeyüb ketm eyledüği içün mazhar-ı 'ukūbet ola ve her humbaranın neferāt ve mülāzımları kışlada odalarında ikāmet idecekleri kandil ve şem'i bahā ve çarub ve hatab ve kömür ve sā'ir mālzemeler içün i'ānete muhtāc olduğundan her odaya bu makūle mesārıf içün senevî yüzer guruşdan beşbin guruş mîrîden başkaca tahsîs olunub işbu akçe nāzır ve ağa ma'rifetleriyle serhalîfelere teslîm ile zîr-i idārelerinde olan odaların bu makūle mesārıflarını idāre eyleyeler ve humbaracıbaşı ve kethudā ve çavuş ve 'alemdār bu husūsa nāzır olalar humbaracı ocağının bālāda bast olunduğu üzere şerā'it-i nizāmîyyesi her vechile mer'î olmak matlūb-ı kat'î olmağla bu def'a ve bundan böyle yoklamalarda nāzır olanlar taharrî idüb ağa ve kethudā ve zābıtān etbā'ında humbaracı nān-pāresi bulunur ise derhāl ref' olunmak ve mahlūl vukū'ında zābıtān etbā'ına humbaracı dirliği virilmemek ve zābıt olanlar neferātdan etbā' istihdām eylememek husūslarına kemāl-i dikkat oluna ve beher māh mevācib 'itāsında 'umūmen neferātı yoklama kānūn ola ve her humbaranın halîfesi kendü neferātını ayda bir kerre yoklamağla iktifā itmeyüb

11/b

halîfe olanlar kendü neferini beher yevm yoklayub hidmet-i lāzimelerinde sebāt eylemelerine dikkat ideler ve humbaracı neferātının bundan böyle timarlusu süvāri olub yevmiyyelüsü piyāde olmak kānūn kılınmağla timarludan mā'dā yevmiyyelü humbaracılar ve mülāzımlar sefer ve

hazarda süvāri olmayub piyāde olmaları husūsuna gāyetü'l-gāye müra'at oluna ve ba'zan seferlerde humbara i'māl idecek mahal olmayub zarurî humbaracı neferātı mu'attal kalmağla böyle vakitde nev icād obüs tobları lede'l-iktizā humbara atmak içün ihdās olunmuş olduğundan humbaracı neferātı obüs tobları i'mālinde istihdām olunub humbaracı hidmeti değildir diyerek 'itizār olunmıya ve hengām-ı hazarda beher gün on humbaranın neferātı ta'lîm mahallinde halîfeleri ve serhalîfeleri ile münāvebe üzre mevcūd bulunub ta'lîm ve ta'allüm eyleyeler ve halî günlerde izā'a-i vakt itmeyüb humbaracı ocağı fünūn-ı harbiyyeyi şāmil olduğundan tob atmak ve tüfenk atmak ve metrîs almak ve fenn-i hendese ve sā'ir sanāyi'-i cedîde-i harbiyyeyi ta'lîm eylemeleri husūsuna nāzır ve ağa olanlar dikkat eyleyeler ve neferāt-ı merkūmeden 'alîl ve ihtiyār ve 'amelmānde olanları ve hengām-ı hazarda ta'lîm esnāsında kazā'en mecrūh ve 'amelmānde olanları gümrükden ve āher mukāta'atdan yevmiyyeleri mikdārı vazîfe ile tekā'üd olalar ve seferde düşman karşusunda muhārebe hengāmında mecrūh ve 'amelmānde olanlar yevmiyyeleri her ne mikdār ise za'fı mikdārı diledikleri mukāta'atdan vazîfe ile tekā'üd olmaları cā'iz ola ve zābıtāndan sefer ve hazarda mecrūh ve 'amelmānde olanlar ve ihtiyār olub idāre-i umūrda kudretden 'ātıl olanlar her bār taharrî ve tahkîk olunub münāsibi vechile hāline göre āher mahalden cihet-i mā'aş ta'yîniyle tekā'üd olmaları husūsuna dikkat oluna ancak gerek seferde ve gerek hazarda ber vech-i meşrūh tekā'üdliği iktizā idenlerin bi'z-zat huzūr-ı āsāfîde isbāt-ı vücūd birle 'amelmānde oldukları mu'āyene olunmadıkca tekā'üdliği i'tibār olunmaya ve hengām-ı hazarda ihtiyāten elli humbaraya ikişer bargirden yüz re's bargir dā'imî humbaracı kışlasında mevcūd bulunub yem ve yiyecekleri ve mesārıf-i sā'ireleri mîrîden rü'yet oluna ve işbu bargirler kankı humbaralara tahsîs olunur ise ol humbaranın 'alāmeti ile tamgalanub her beş humbaranın onar re's bargirleri serhalîfe olanlara teslîm olunub, eğer yem ve yiyeceklerine ve timarlarına bakılmadığından telef olmak lāzım gelür ise bahāsı ol serhalîfenin timarı hāsılından tazmîn oluna ve mu'ayyen olan 'arabacılar bargirlerin timarlarına ve yemlerine ihtimām eyleyeler ve ikişer bargir çapları ziyāde olan humbaralara kifāyet itmemekle sefer oldukta ziyādesi tedārik oluna ve humbaraların 'arabaları ve sā'ir takımları humbaracı kışlasında mevcūd bulunub lede'l-iktizā bir mahalle bir humbara irsāli lāzım geldikde hemān bargirlerini 'arabalara koşub ve humbarayı 'arabalarına vaz' ve sā'ir mühimmāt-ı lāzimesini istishāb ile derhāl 'azîmet eyleyeler ve humbaracı ocağının kāffe-i

mühimmāt-ı lāzimesi nāzır ma'rifetiyle san'atlarında māhir üstād 'ameleler tedārikiyle mîrî kıyyesiyle olmıyarak humbaracı kışlasında inşā olunub her birinin

12/a

muhkem ve kavî olmasına dikkat oluna ve seferlerde her humbaranın ellişer atım mühimmātı humbaracı ocağı ile berāber bulunmak ve bu mikdār mühimmātı humbara neferātı istishāb eylemek ve bu takımları tahmîl ve istishāb içün her humbaraya birer kıt'a cebehāne 'arabaları inşā olunmak husūsuna dikkat oluna ziyāde mühimmāt iktizā ider ise cebehāneden alına ve humbara mühimmātına cebehāne 'arabalarından mā'dā lāzım gelen 'arabalar dahî kavî ve hayvanları tüvāna olmak üzere mîrîden akçesiyle tedārik olunub vakt-i seferde humbaracı ocağına teslîm oluna ve serhadlere ve kalyonlara humbaracı iktizā itdikce humbaracı ocağından ikitzāsına göre tertîb oluna işbu ittifāk-ı ārā ile karār-dāde olan şerā'it-i şettānın ednā bir māddesine vakten mine'l-evkāt ve sebeben mine'l-esbāb naks ve halel îrās idecek hālāta her kim cesāret ider ise dîn ve Devlet-i 'Aliyye'ye ika'-i mazarret itmiş olacağına binā'en mazhar-ı la'n olub vizr ve vebāli boynuna olsun.

Bu def'a müceddeden tertîb ve tahrîr olunacak beş yüz nefer esāmelü humbaracıyānun on neferi bir takım i'tibār olunmağla, ibtidā duhūl iden yigirmi dört akçe yevmiyye ile tahrîr olunub yoluyla dokuzuncu, onuncuya dek terakkî alarak yevmiyyesi kırk akçeye bāliğ olub yevmiyye ikişer etmek ile ta'yîn ve māh be māh 'itā olunub ba'de yolu geldikde bir kîse iki kîse dahî ziyāde fā'izlü timar tevcîhiyle halîfe ve onuncu olub dokuz nefere zābıt olur giderek dahî ziyāde mahāret kesb ider ise dahî iğrā timar ile serhalîfe ve çavuş ve kethudā ve ağa olur. Devlet-i 'Aliyye'nin bu vechile ni'met ve 'ināyetine ve i'tibār ve rütbelerine nā'il olurlar lākin tahrîr olunacak neferāt, olur olmaz kimesnelerden ve nā-halef gürūhından tahrîr olunmayub ehl-i 'ırz ve güçlü ve kuvvetlü ve kudretlü ve isti'dādlı dilāverlerden tahrîr oluna ve hîn-i tahrîrde dā'imā kışlasında bulunmak ve ta'lîm ve ta'allüm eylemek ve zābıtāna ita'at eylemek ve biriyle niz'a vāki' olsa zābıtāna ifāde idüb kabāhat kankısında ise zābıtı ta'zîz ve te'dîb idüp ol kimesne ile gavga itmemek ve eğer zābıtāna haber virmeyüb gavga ider ise zābıtı ma'rifetiyle te'dîb olunmak ve zābıtāna ita'at itmez ise te'dîb olunmak ve eğer bir husūsda zābıtāna silah çeker ise iktizāsına göre sā'ire ibret içün te'dîb-i küllî ile te'dîb olunmak; ve'l-hāsıl bālāda mestūr in'āmāt

ve hidmet-i lāzimeleri ve te'dîbleri ve zābıtāna itā'ate ve leyl-ü nehār devām ve istikrārları tahrîr olunacak neferāta evvelemîrde ifāde olunub, bu şurūt üzre hareket idüb hilāfında hareket itmeyeceğine yemîn eyledikden sonra deftere tahrîr ve ocağa idhāl oluna ve illā kabūl olunmaya.

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn

Bu vechile şurūtlarına zeyl oluna

'Askerî ocakların ortalarından esfār-ı sābıkada ve esnā-yi muhārebede izhār-ı sebāt ve metānet

12/b

itmeyenlerin orta kazgānları yedd-i a'dāya girifdār oldukda yerine tedārik itdikleri kazgānlarını sā'ir ortalar meyānında 'alenen izhār ve nakl ve i'māl idememeleri sābıkda mer'î olmağla işbu humbaracı neferātının dahî me'mūr-ı idāre ve muhāfaza ve i'māli oldukları humbaralardan biri māzallāhü te'ālā vakt-i seferde düşman yedine geçmek ihtimāli olur ise kankı humbara ise ol humbaranın neferātına muhāfazada kusūrlarıçün ile'l-ebed nişānlarını izhār itmek cā'iz olmayub sā'irleri meyānında bu vechile ma'yūb olalar.

Sūret-i Hatt-ı Şerîf meymenet redîf

İşbu şurūt düstūru'l-'amel tutulmak üzre kānūn-ı cedîde ilhāk olunub hilāfına hareket bir vakitde cā'iz olmaya, cesāret ider olur ise haklarından geline.

Lağımcı neferātı öteden berü fenn-i hendese ve sā'ir sanāyi'-i m'imāriyyeyi ta'lîm ve ta'allüm ile lağım bağlamak ve buna müteferri' fünūnda māhir olmak şerā'it-i nizāmlarında iken ve fi'l-asl ikiyüz kayda münhasır olub ta'lîm ve ta'allüm ile fenn-i mezkūrı tahsîle isti'dād ve istihkākı olmayan ecnebîye mahlūlleri 'arz olunmak şurūt-ı nizāmlarının mugāyiri iken lağımcı ze'āmet ve timarları mahlūl oldukca ricā ve şefā'at ve tam'a tebā'iyyet ile ekseriyā nā-ehle tevcîh olunarak, el hālet-i hāzihî lağımcı neferātı tertîb-i kadîmlerini tecāvüz eylediğinden başka hîn-i hācetde lağım bağlayacak ve fenn-i mezkūre dā'ir sanāyi'i icrā idecek iclerinde erbāb-ı isti'dād kalmayub ve mevcūdları dahî ta'lîm ve ta'allüm ile fenlerini tahsîle meyl ve rağbet itmeyüb bu vechile ocağ-ı mezbūrun hîn-i ihdāsında rabt olunan şerā'it-i nizāmiyesine halel-i küllî tatarruk eylediğinden fîmāba'd, lağımcı ocağının bir taht-ı nizāma idhāliyle müceddeden ihyāsı

emrine irāde-i kātı'a-i hüsrevāne ta'alluk itmekle. İmdi Humbaracı ocağına bu def'a rabt olunan şerā'it-i cedîdenin icrāsıçün 'uzmā-yi ricāl-i Devlet-i 'Aliyyeden mu'temed ve sadākatkār birisi nāzır nasb ve ta'yîn olunacağına binā'en ol nāzır işbu lağımcı ocağına dahî nezāret itmek üzere me'mūr ola ve lağımcı neferātının Defterhāne-i 'Āmire'den kayıdları ihrāc ile defteri nāzır-ı mūmāileyhe teslîm olunub lağımcı neferātı her kac kayd ise işbu bin iki yüz yedi senesi rūz-ı hızırına dek müddet-i mu'ayyene tahsîs birle, rūz-ı hızırda yoklama olacağı şimdiden ihbār olunub müddet-i mezkūre tekmîlinde yegān yegān İstanbul'da nāzır-ı mūmāileyh ve ağaları ma'rifetiyle yoklanub nāmecvūdların nānpāreleri terk-i hidmetden ref' ve zabt oluna ve mevcūd olanlar imtihān olunub isti'dād ve mahāreti olanların dirlikleri ibkā

13/a

ve isti'dād ve istihkākı olmayanları ref' olunmak lāzım iken bundan böyle ta'lîm ve ta'allüm ile kesb-i mahāret eylemeleri me'mūlüne mebnî o makūlelerin şimdilik nānpāreleri ref'i tecvîz olunmayub ancak fîmāba'd, lağımcı neferātı zābıtlarıyla ma'an dā'imā kışlalarında mukîm olmak ve vilāyetlerine gitmemek ve āher kār ve kisble meşgūl olmamak şartıyla 'ale'd-devām ta'lîm ve ta'allüm eylemeleri kānūn kılınmağla o makūle fenlerinde mahāreti olmayanlar dā'imā İstanbul'da kışlalarında ikāmet ve ta'lîm ve ta'allüme rağbet ile kesb-i hüner eylemeye sa'y iderler ise üzerlerinde olan nānpāreleri nihāyet iki seneye dek iktisāb-ı mahāret idinceye dek kemākān istihkāmen ibkā kılına ve bu müddet tekmîlinde tekrār 'umūmen yoklanub lede'l-imtihān tahsîl-i fenn idemeyenlerin nānpāreleri ref' oluna ve bunlar hîn-i yoklamada isim ve şöhretleri ve vilāyetleri ve ne mahalde mütevellid ve kimin oğlu kim idüği tasrîh olunarak şöhret-i şāyi'aları ile eşgalleri tahrîr olunarak defter oluna ve defter-i mezkūru nāzır ile ağa bi'l-iştirāk temhîr idüb mahalline kayd ile yedlerine istihkāmen başka başka ibkā berātları virile ve lağımcı neferātının fî-māba'd 'ale'd-devām İstanbul'da mevcūd bulunub ta'lîm ve ta'allüm ile kesb-i mahāret eylemeleri esās-ı nizāmdan olmağla humbaracı neferātıçün inşā olunacak kışla civārında bunlara dahî yüz yigirmi beşer nefere vāfi başka başka iki kıt'a kışla inşā olunub lağımcı neferātı ba'dezîn iki sınıfa taksîm ile bir sınıfı lağım bağlamak fennine dā'ir sanāyi'i meşk ve ta'allüm eylemek ve diğer sınıfı köprü ve tabya ve kal'a yapmak ve metrîs almak misüllü sanāyi'-i m'imāriyyeyi ve fenn-i hendeseyi tahsîl eylemek üzre zikr olunan kışlalar işbu iki sınıfa tahsîs oluna ve bu iki sınıfın her ne

kadar kışlaları başka başka tahsîs olunmuş ise dahî ta'lîm ve te'allüm idecekleri fünûn ve sanâyi' tev'em olub cümlesi kadîmden bir ocak i'tibâr olunmağla kadîmî üzre iclerinden veyâhud fenn-i mezkûrda mâhir hâricden müstakim ve dindâr ve zabt ve rabt-ı neferâta sâhib-i iktidâr biri evvelemîrde lağımcıbaşı olmak üzre ağa nasb ve intihâb oluna ve şimdiye dek lağımcıbaşı olan mechûlü'l-ahvâl eşhâsın birisi fî-mâba'd lağımcıbaşılığa iltizâm olunmak değil, ocağa dahî takrîbleri tecvîz olunmaya ve bunların üzerlerinde ze'âmet ve timar var ise kaydları açılub sancağında sâkin olmak şartıyla eşkinci olalar; vakten mine'l-evkât lağımcıbaşılardan cā'ize ve hediyye nâmı ve sā'ir vechile bir akçe ve bir habbe alınmayub madâm ki şurûta mugâyir bir hareketi zuhûr itmeye, ağalıkdan 'azl olmamak üzre dā'imî ve müstemmir ola ve eğer hilâf-ı şurût lağımcıbaşı olanların ednâ bir harekete cesâretleri zâhir olur ise nâzır tarafından taharrî ve tedkîk ile ihbâr olundukda 'azliyle iktifâ olunmayub tertîb-i cezâ ile sā'ire ibret kılına ve yerine yine fünûn-ı mezkûrede kesb-i kemâl idüb mahâret

13/b

ve hüneri cümle 'indinde nümâyân olan erbâb-ı istihkâkdan lağımcıbaşılığa ehakk ve elyâkı herkim ise iclerinden veyâhud hâricden nâzır ma'rifetiyle ba'de't-taharrî imtihân ile ağa nasb oluna ve kezâlik erbâb-ı istihkâkdan ve dirâyetlü ve i'mâl-i neferâta kâdir nüfûz ashâbından biri ocak kethudâsı ve biri çavuş ve biri 'alemdâr nasb ve intihâb oluna ve kethudâ ve çavuş ve 'alemdâr iclerinden olmak lâzım olub ancak işbu zâbıtân nasbında dikkat ve taharrî birle erbâb-ı istihkâkdan olmayanlar bir dürlü zâbıtlığa tecvîz olunmayub ehakk ve elyâkı nasb oluna ve humbaracı ocağına kâtib ta'yîn olunan kimesne lağımcı ocağının dahî iktizâ iden kitâbeti hidmetinde bulunmak içün lağımcıya dahî kâtib tahsîs oluna ve bunun içün başka mâ'aş virilmeye ve timarludan mâ'dâ otuz akçe yevmiyye ile müceddeden rağbet iden müsta'idînden nâzır ve ağa ma'rifetleriyle elli nefer mülâzım tahrîr olunub yedlerine virilecek senede, her birinin eşgalleri ve isim ve şöhretleri ve kimin oğlu kim ve ne mahalde mütevellid olduğu ve hidemât-ı lâzımeleri derc ve tahrîr oluna ve işbu mülâzımlar kankı sınıfa meyl ve rağbet iderler ise yigirmi beşer neferi ol iki sınıfa idhâl ile anlar dahî ta'lîm ve ta'allüm eyleyeler ve timarlu lağımcıyândan fevt olanların ve ber-müceb-i şurût dā'imâ İstanbul'da kışlalarında isbât-ı vücûd itmeyüb terk-i hidmet idenlerin ve iki seneye dek tahsîl-i fenn idemeyenlerin nânpâreleri mahlûlden ve ref'den âhere virilmeyüb timarlu iki yüz kayda tenzîl

oluncaya dek hassa zabt oluna ve timarlu iki yüz kayda tenzîl olundukda mahlûl olan lağımcı timarının hâsılı bilinüb zikr olunan iki yüz timarludan kadîm timarı bîhâsıl olanlar tâlib olur ise lede'l-imtihân fenninde mahâreti zâhir oldukda mahlûl-ı mezkûr ol kadîm timarluya tevcîh oluna ve onun bîhâsıl olan nânpâresi zikr olunan elli mülâzımdan kezâlik imtihân ile isti'dâdı zâhir olan mülâzıma virilüb ol mülâzımın yerine müceddeden rağbet idenlerden idhâl ile yevmiyyesi ana virile. Lağımcı dirliği mahlûl oldukda evlâda virilmek kânûn olmaya. Müteveffânın evlâdı tüvâna olub mülâzemete rağbet ider ise ocaklarında silsile vukū'nda mülâzemete idhâli câ'iz ola ve vukū' bulan tevcîhâtı kā'ide-i kadîme üzere ağaları 'arzına merbût olub nâzır ile bi'l-iştirâk 'arz eyleyeler ve 'arz akçesi ve sā'ir vechile bir nesne mutâlebe olunmaya ve fîmâ nâzır olanlar taharrî idüb ricâ ve şefâ'at ve intisâb ve ilticâ ile ecnebîye ve nâ-ehle 'arz virilmemesi husûsuna dikkat eyleye ve defterdâr-ı 'asr olanların Lağımcı Ocağı'na nezâret-i şâmileleri kā'ide-i kadîme olmağla yine defterdâr olanların telhîsi olmadıkca sâde 'arz üzerine tevcîhleri buyurulmaya ve'lyevm Defterhâne-i 'Âmire'de mukayyed olan lağımcı timarları işbu bin iki yüz yedi senesi muharreminden i'tibâr ile fîmâba'd birisi kasr-ı yed geçmemek ve ber takrîb lağımcılığı ref' olmamak üzre

14/a

mahalline kayd olunmağla lağımcı ze'âmet ve timarları bundan böyle kat'â kasr-ı yed olmaya ve timarlu lağımcılardan sefere eşmeğe tâlib olanlar zümrelerinden ihrâc ile yerlerine eşkinci timar sâhibi lağımcı zümresine idhâl olunmak min-külli'l-vücûh memnû' olub bir dürlü müsâ'ade olunmaya ve lağımcıbaşı nasb olunacak ağaya senevî beş bin guruş hâsıllı bir ze'âmet tahsîs oluna kadîmden 'uhdesinde olan nânpâresi bilinüb ana göre nâ-mevcûd ve mahlûlâtdan birikdirilüb ol mikdâr hâsıllı ze'âmet tanzîm oluncaya dek mirîden ol mikdâr cihet-i mâ'aş virile ve bundan böyle ağalara senevî bin iki yüz elli guruş bedel-i ta'yînât virile ve zâbıt olan kethudâ ve çavuş ve 'alemdârın dahî timarları bîhâsıl olduğu sûretde 'alâ merâtibihim iktizâsına göre ilhâkk olunarak timarları hâsılâtı derece-i kifâyeye iblâğ oluna ve yevmiyyelü mülâzımlara bâ'is-i şevk olmak içün yevmiyye yüzer dirhemden ikişer etmek ile beşer pâre katık bahâ mîrîden tahsîs olunub beher mâh mevâcibleriyle ma'an katık bahâları ve ağanın bedel-i ta'yînâtı nâzır tarafından bi'l-istid'â mîrîden nâzıra 'itâ olunub nâzır dahî kışlada sergi idüb ağanın bedel-i ta'yînâtını ağaya virdikden sonra 'ulûfeli neferâtın mevâcibleriyle katık bahâlarını deftere tatbîk iderek her

birinin yedlerine teslîm eyleye ve sipāriş ve havāle diyerek bir neferin 'ulūfesini āher bir nefere virmeye ve mevācib vaktinde hastalık veya 'özr-i şer'î ile bulunmazı olur ise mevācibleri nāzır yedinde emāneten hıfz olunub o makūlelerin hîn-i mevācibde bulunmadıkları hastalığa ve 'özr-i şer'îye mebnî olub hidmet-i lāzımesinde 'ale'd-devām tekāsülü olmadığı nāzır 'indinde mütehakkik olur ise sāhiblerine teslîm oluna ve hidmet-i lāzımelerinde devām ve sebātları olmayub hemān mevācib vaktinde 'ulūfesini almak için isbāt-ı vücūd ideri olur ise nāzır olanlar taharrî ve tedkîk idüb bu misüllülerin yevmiyyeleri ref' ile yerlerine ber-müceb-i şurūt müceddeden rağbeti olanlardan mülāzım tahrîr oluna ve ta'lîm ve te'allümde tekāsül idüb hidmet-i lāzımelerinde sebāt ve devāmları olmayan neferātı lağımcıbaşı olanlar dahî her bār taharrî ile nāzıra ihbār eylemek lāzım iken dikkat eylemediği içün lağımcıbaşı dahî te'dîb oluna ve sefer ve hazarda neferāt-ı merkümeden firār ideri olur ise bulundukları mahalde ahz ve te'dîbleri husūsuna dikkat olunub bir vechile ihmāl ve tekāsül olunmaya ve mukaddem mülāzım yazılub bir müddetden sonra rızāsıyla yevmiyyesinden keff-i yed ve hidmet-i lāzımesini terk murād ideri olur ise yevmiyye-i merkümenin hîn-i tevcîhinden berü aldığı 'ulūfe tamāmen o makūlelerden istirdād ve Hazîne-i 'Āmire'ye teslîm oluna. Gerek timarlu ve gerek yevmiyyelüden ba'de'l-yevm ta'lîm ve te'allümde

14/b

ve hidmet-i lāzımesinde sebāt ve devām itmeyüb mütemādî bilā-'özr bir māh terk ider ise o makūlelerin timarları ve yevmiyyeleri ref' ve ber-müceb-i şurūt tanzîm oluna ve bu misüllüler ibkā ricāsında olurlar ise fi-māba'd ibkā kabūl itmeye ve hengām-ı seferde gerek timarlu ve gerek yevmiyyelü lağımcı neferātının mecmū'ı seferde ağaları bayrağıyla mevcūd bulunub iktizā ider ise hasbe'l-vakt irāde-i 'aliyye buyrulduğu mikdārı āher mahalde me'mūriyet mülāhazasına binā'en Āsitāne'de kışlalarında kalmaları cā'iz ola ve bunlar Āsitāne'de oldukça yine ta'lîm ve te'allümlerini terk itmeyüb kemākān tahsîl-i fennlerine sa'y eyleyeler ve beher māh mevācib 'itāsında 'ulūfeli mülāzımlar yoklandığı misüllü timarlılar dahî nāzır ve ağa ma'rifetleriyle her ayda bir kerre yoklanub ağa ve sā'ir zābıtān etbā'ına lağımcı dirliği virilmemek ve zābıt olanlar neferāttan etbā' istihdām itmemek ve ağa ve zābıtān etbā'ında lağımcı dirliği bulunur ise ref' olunmak ve timarlu öteden berü süvāri olmağla 'ulūfeli mülāzımlar piyāde olmak husūslarına nāzır va ağa ve sā'ir zābıtān dikkat eyleyeler ve ba'zı mahallere iktizā idüb lağımcı ve mühendis irsāli

lāzım geldikde iclerinden irāde-i seniyye buyrulduğu mikdārı bā-emr-i ʻālî me'mūr kılınub irsāl oluna. O makūle me'mūrların nizām-ı sābıkı üzre kaydlarına şerh virilmesiçün nāzır ile ağa bi'l-iştirāk memhür defterini takdîm ile mahalline kayd itdireler ve'l-hālet-i hāzihî tersānede olan mühendishāne gibi humbaracı ve lağımcı kışlalarının civārında bir mühendishāne dahî inşā olunub sanāyi'-i mezkūre ta'lîm ve te'allümüne iktizā iden ālāt ve edevātı nāzır ma'rifetiyle mîrîden tanzîm birle ol mühendishāneye bir hoca ve dört halîfe tahsîs oluna ve senevî mîrîden hocaya ikibin guruş ve baş halîfeye bin beş yüz ve halîfe-i sānîye bin iki yüz elli ve halîfe-i sālise bin ve halîfe-i rābi'a yedi yüz elli guruş cihet-i mā'aş ta'yîn oluna ve lağımcı timar ve ze'āmetlerinden olmak üzre nā-mevcūd ve terk-i hidmet ve mahlūlden bu mā'aşlara mu'ādil bunlara başka başka ze'āmet veyāhud timar birikdirilüb tertîb-i mezkūre üzre tanzîm olundukda ol-vakt mā'aşları ref' oluna ve bunlardan biri fevt oldukda tarîk i'tibār olunmayub hāricden ve dāhilden hüner ve kemāli lede'l-imtihān zāhir olanlara tevcîh oluna ve işbu hoca ve halîfeler fünūn-ı mezkūrenin ʻilmiyyesine ve ʻameliyyesine vākıf olmak şart kılınmağla ʻilmiyesine vākıf olub ʻameliyyesine vukfu olmayanlar ʻameliyyesini tahsîl itmedikce hoca ve halîfe olmayalar iktizā ider ise āher mahallerden fennlerinde māhir üstād humbaracı ve lağım bağlayıcı ve mühendisler celbiyle ʻameliyyesini anlardan tahsîl eyleyeler ve işbu hoca halîfeler

15/a

humbara atmak ve ana dā'ir sanāyi'-i ateşbāzî ve fünūn-ı harbiyyeyi humbaracı neferātına ve lağım bağlamak ve ana dā'ir sanāyi'in ʻilmiyesini ve ʻameliyesini lağımcı neferātına ve fenn-i hendese üzre metrîs hafr itdirmek ve tabya inşā itdirmek ve kal'a tabyası yaptırmak ve ordu mahallini tahsîs itmek ve tob kundağı ve tekerlek ve humbara kundağı ve cisr tombazı yapdırmak ve ana dā'ir sanāyi'i lağımcılardan fenn-i hendeseyi tahsîl idecek mühendislere ʻale'd-devām meşk ve ta'lîm eyleyeler ve zikr olunan dört halîfe kifāyet itmeyüb işbu tertîb ve nizāmlara şurū'dan sonra halîfelerin ziyāde olması iktizā ider ise bir kaç dahî halîfe ta'yîni ile her birinin iktizāsına göre senevî mîrîden mā'aşları tanzîm oluna ve kezālik mā'aşlarına mu'ādil ze'āmet ve timar virildikde mā'aşları ref' oluna ve'l-yevm tersānede ta'lîm ve ta'allüm üzre olan mühendisler işbu mühendishāneye nakl olunub lede'l-imtihān ber-vech-i meşrūh fünūn-ı mezkūrede kesb-i hüner ve kemāl idenlerden halîfeliğe şāyeste olanlar halîfeliğe tahsîs olunub müsta'idd olanları yevmiyye ile

tahrîr olunacak mülâzımîne idhâl ile yevmiyyelü mülâzıma mahlûl timar virilmek lâzım geldikde anlar baş mülâzım i'tibâr olunmak üzre yedlerine mülâzemet emri virile ve lağım bağlayıcı ve mühendislere iktizâ iden âlât ve edevât-ı hendesiyye ve m'imâriyye ve boya ve kağıd ve kitâb ve ta'lîm ve te'allümde sâ'ir mâlzemeleri ve 'amele herbâr nâzır ma'rifetiyle iktizâsına göre mîrîden tedârik oluna ve neferât-ı merkûme kışlalarında ikâd idecekleri kandil ve şem'i bahâ ve çârûb ve hatab ve kömür ve sâ'ir lâzımeleriçün i'ânete muhtâc olduğundan senevî iki bin guruş bu makûle masraflariçün mîrîden tahsîs olunub kışlaları inşâsında kaç oda tanzîm olunur ise meblağ-ı mezbûr nâzır ma'rifetiyle her odaya tertîb ve taksîm oluna ve işbu lağımcı mühendislerden gerek seferde ve gerek hazarda mecrûh ve 'amelmânde olanların humbaracı şurûtuna tatbîk ile tekâ'üd olmaları câ'iz ola; ancak ber-vech-i meşrûh tekâ'üdlüği iktizâ idenler timarludan ise münâsibi vechiyle âher mahalden, cihet-i mâ'aş ve yevmiyyelüden ise âher mukâta'âtdan hazarda yevmiyyeleri mikdârı ve seferde yevmiyyelerinin zı'fı mikdârı vazîfe tevcîh oluna. Sefer ve hazarda minvâl-i meşrûh üzre tekâ'üdlüği lâzım gelenler huzûr-ı âsâfîde isbât-ı vücûd birle lede'l-mu'âyene bi'l-küllîye 'amelmânde oldukları zâhir ve mütehakkık olmadıkça tekâ'üdlüği i'tibâr olunmaya; ittifâk-ı ârâ ile karârdâde olan işbu nizâm-ı müstahsen ilâ mâşâallâh-ı te'âlâ düstürü'l-'amel tutulmak üzre iktizâ iden mahallere kayd ile fî-mâba'd vükelâ-yı Devlet-i 'Aliyye taraflarından şerâ'it-i lâzımesine kemâl-i ri'âyet ve devâm ve istikrârına sa'y ve dikkat olunub hilâfına bir dürlü hareket olunmaya.

15/b

Donanma-yı Hümâyûn kalyonları kapudânlarının kapudânlık umûru ve 'azl ve nasbları ve zehâ'ir ta'yînâtları ve neferât ve mühimmâtlarına dâ'ir husûsât nizâm-ı cedîde tevsîk olunduğu muhit ve şâmil, kalyonlar rûznâmçesine ve sâ'ir iktizâ iden mahallere kayd içün virilen 'ilmuhaber kâ'imesinin sûretidir.

Donanma-i Hümâyûn kapudânesi ve patronası ve riyâlesi[35] ve liman re'islerinin mahlûl vukû'u veyâhud cünhaları zuhûrunda hîn-i 'azl ve nasblarında kapudân paşa bulunan zât-ı kirâm hazerâtı, fi'l-asl olduğu misüllü Bâb-ı 'Âlî'ye bâ-takrîr süvâri kapudânlardan fenninde mâhir ve

[35] Bahriye mirlivası.

sadâkat ve şecâ'atde ve ehliyeti zâhir ehakk ve eslahı kim ise ol nasb ve ta'yîn olunmak ve sâ'ir Donanma-yı Hümâyûn sefînelerinden kalyon ve fırkateyn ve şehtiyye[36] ve sâ'ir kapudân irkâbına ve fîmâba'd seferber olmağa şâyetse olanlarına sancak kapudânları ve liman re'isi meşveret ve ittifâklarıyla vech-i münâsibi üzre süvâri kapudânlardan bireri tahsîs ve mülâzim kapudânlar dahî iktizâ iden sefînelere mülâzım kapudânlardan bireri intihâb ve inhâ ve yine kapudân paşa hazretlerinin rey' ve irâde-i seniyyeleri ve Bâb-ı 'Âlî'ye bâ-takrîr isti'zânları ile nasb ve ta'yîn buyrulmak ve süvâri olacak kapudânların ancak istihkâk ve liyâkatine ve fenn-i deryâda kemâl-i mahâretine bakılub zinhâr etrâf ricâsıyla ve hatıra ri'âyet olunmamak ve hiç birinden câ'ize ve 'ubûdiyyet ve 'avâ'id alınmamak; fîmâba'd kapudân paşalar süvâri kapudânândan câ'ize ve rüşvet ve 'avâ'id ahz itmeyeceklerinden gayri Devlet-i 'Aliyye tarafından kapudânâna belgan-mâ-beliğ ikrâmiyye tertîb ve 'itâ olunacak olmağla kapudânân dahî süvâr oldukları sefînenin, kassâb ve kahve ve bunlara dâ'ir hidmetleri sâbıklarda mezâd ile füruht itdikleri gibi satmayub sefînenin re'is ve yelkenci ve tobcıbaşı ve zikr olunanları ve sâ'ir bu misillü gediklülerden istihkâk ve ehliyeti zâhir olanlara akçesiz tertîb ve tahsîs eylemelerini ve eğer bu misillü kârlı gedik ve hidmetlerden kapudânânı gemi gediklülerine 'alâ-merâtibihim akçesiz tertîb ve tahsîs eylemezler ise bilâ-kusûrın te'dîb olunmak ve cünhaları olmadıkça bilâ-mûcib tenzîl ve 'azl olunmayub sefîneleri seferber oldukça ma'an 'azîmet ve Tersâne-i 'Âmire'de kaldıkda taşra gitmeyüb ve bir gün tersâneden ve sefîne nezâretinden münfekk olmamak ve her bir süvâri kapudâne sefînesi mühimmâtı me'mûr olacak âdem ve Tersâne-i 'Âmire emîni ve liman re'isi ma'rifetleriyle tahrîr ve teslîm olunub mühimmât-ı mezkûre hâfız ve kâbızı kapudân olmak ve sefer virüb 'avdet eyledikde veyâhud tersânede durduğu yerde muhâfazada kapudânın kusûrı hasebiyle olmayub bî-isti'mâl ve yâhud mürûr-ı vakt ile mühimmât-ı mezkûreden nâkıs ve fersûde olanları dahî kezâlik me'mûr olacak âdem nezâreti ve tersâne emîni olmayan re'is ma'rifetleriyle iktizâsına göre tahrîr ve tetmîm ve yine kapudâna teslîm birle yedinden memhûr temessük ahz ve liman kâtibinde hıfz ve liman defterine kayd olunub kâtib-i merkûm bir sûretini kapudânı yedine ve defterin bir sûretini kapudân-ı deryâ bulunan zevât-ı kirâma ve bir 'aynını nezârete me'mûr ma'rifetiyle defterdâr-ı vakt olanlara ba'de'l-irâ'e

[36] Brik nevinden iki direkli beylik gemisi.

16/a

baş muhāsebeye ‘itā eylemek ve bahre ‘azîmet ve ‘avdet eyledikde me'mūrlar ma‘rifetiyle yoklanub mühimmātının kemiyyet ve keyfiyyeti sıhhati üzre tahkîk ve zāhire ba‘de'l-ihrāc masrūf ve köhne-pezîr olanları vech-i meşrūh üzre tebdîl ve tekmîl ve kapudānına öylece teslîm itdirilüb her ne zaman deryāya hurūcu emr olunur ise cemî‘ mühimmātıyla hāzır ve āmāde bulunmak ve her kapudānın sefînesi mühimmātıyla kendüye teslîm olunduktan sonra kendünün ma‘rifetiyle liman re'isleri hıfzında olan çeşmilerde her bir sefîne lāzimesi birbirlerine karışdırılmayarak başka başka vaz‘ olunub meselā bir sefînenin ālāt-ı zîrîne ve makaraları üzerine ve yelkenleri dahî üzerine vaz‘ ve tob ‘arabaları yanına konılub hîn-i iktizāda bir yerde bilā-noksan bulunmak ve bādbānlarından nemnāk olanları var ise keşāyiş hevāda açub kurutmak ve mānde olan sefînelerin ve ālāt-ı lāzımesinin gözedilmesine ve neferātının timarına ve husūsāt-ı sā'iresine liman re'isleri nāzır olub tekāsülleri zuhūrunda kapudānı cezāya mazhar ve liman re'isi mu‘āteb olmak ve gümāne ve ālāt ve sā'ir edevāt-ı muktezāyı fenāpezîr olmakdan siyānet içün dā'imā gözetmek ve her kapudān sefînesini pāk sildirüb ve süpürdüb ve suladub bi'l-cümle timardan hānesi ve mülki misillü hālî olmamak ve sefîne seferden gelüb tahliye ve rabt olunduğu henkāmda kamaraların ve çam çarçöpelerini ve tüfenk ve ta‘lîk olunacak teymurlarını ve bunların emsāli şeylerini ve mankalarını bozmak bahānesiyle sefînenin muktezî ve lāzımesinden olanları söküp ve telef itmeği bir müddetden beru ‘ādet etmeleriyle her sefînenin gerdel ve fenār ve fucı ve tarafdārına varınca me'mūrîn ma‘rifetleriyle yoklanub defterlere tatbîk olunacak olmağla bunlardan bir şey' ya‘ni bir tahtası noksan gelür ise kapudāna tazmîn itdirilmek ve hengām-ı ‘azîmetlerinde pirinç ve mercimek ve zeytinyağı ve peksimādı zîrde rabt olunan şurūt üzre virilecek olmağla neferātdan ba‘zıları fevt veyāhud firār ve gayri sūretle noksan olmaları vāki‘ olur ise Tersāne-i ‘Āmire'ye hîn-i vürūdlarında me'mūrîn ma‘rifetleriyle yoklanub neferāt-ı noksanın fazla kalan pirinç ve mercimek ve revgān-ı zeyt ve peksimādı cānib-i mîrîye redd ve teslîm itdirilmek ve eğer furuht ve zayi‘ itmek lāzım gelür ise ba‘de't-tahkîk mev‘ūd olan te'dîb haklarında icrā olunmak; ve mānde sefîne kapudānlarının ma‘iyyetine ta‘yîn olunacak mikdār-ı kifāye gediklüsüyle küllî yevmin sefînesinde ve mühimmātı üzerinde olub ber-vech-i muharrer sefînelerini timar ve mühimmātını telef ve sarfden muhāfazaya sarf-ı makdūr eylemek ve eğer süvāri kapudānlardan biri

sefînesini timar itmek veyāhud mühimmātı itlaf itmek ve itdirmek veyāhud bilā-'özr her gün gelüb iktizāsına göre tersānede ve sefînede bulunmamak veyāhud neferātının tenkîsine ve mevācib ve me'külātına dā'ir ve sā'ir bir güne hileye cesāret itmek gibi cünhası zuhūr ider ise lede't-tahkîk sefînesinden nezi' ve ihrāc ve cünhası derecesine göre te'dîb ve siyāsetden hakkında lāzım gelen her ne ise bir vechile himāyet olunmayub

16/b

bilā-tevakkufin icrā olunmak ve bu makūle cünhaya cesāret idenleri cümleden evvel sancak kapudānları ihbār eylemek ve bunlar ihbār itmeyüb āherden tashîh olunduğu sūretde 'adem-i ihbārları içün bunlar dahî sāhib-i cünha olan kapudān ile ma'an mazhar-ı te'dîb kılınmak ve yerine mūmāileyhim sancak kapudānları ittifāk ve ihtiyārları ve müşārunileyh hazretlerinin rey' ve irādeleriyle mülāzım kapudānlardan biri nasb olunmak ve mahlūl vukū'unda dahî bu vechile tanzîm olunmak ve cünhası zuhūr iden eğer sancak kapudānlarından ise kezālik cürmüne göre mazhar-ı te'dîb ve siyāset kılındıkdan sonra yerine iktizā ideni nizām-ı mezkūr üzre kapudān paşa ihtiyār eylemek ve ashāb-ı cünhanın te'dîb ve siyāsetlerine ığmaz olunur ise kapudān paşalar mu'āteb olmak ve münhal olan mülāzım-ı kapudānlık, Kapudāne-i Hümāyūn başre'isine tevcîh olunub ba'dehu patrona başre'isi kapudāneye ve riyāle başre'isi patronaya 'alā vechü't-tesāsül nakl eyleyüb sā'ir gemilerin başre'islerinden bir müsta'iddi cümle kapudān ve rü'esā ma'rifetleriyle intihāb ve riyāleye başre'is virmek ve hālî kalan başre'isin gedüğine ikinci re'is ve yelkencilerden kezālik cümle ma'rifetiyle biri i'sāl ve ānın yerine dahî üçüncü re'is ve tobcu başı ve sā'ir gediklülerden kim münāsib ise ba'de'l-imtihān istihkāk ve liyākatı nümāyān oldukda ta'yîn ve tahsîs ve ber-vech-i muharrer imtihān olunacaklar dahî derece-i istihkākda müsāvî olur ise ahd-hümānın kapudānzāde veyāhud aba ve ecdādı Tersāne-i 'Āmire huddāmı olması esbāb-ı tercîhden 'addolunmak ve 'ale'd-devām bu silsile ve nizāma ri'āyet kılınarak kapudānlık, merkūm tersāne-i 'āmireye hidmeti sebkat itmemiş fenn-i deryāda mahāreti olmayan ecānibden adamlara ricā ile virilmemek ve ecānibden olub fenn-i deryāda mahāreti nümāyān, derece-i istihkākı zāhir ve 'ayān olunduğu hālde o makūleye kapudānlık virilmekde şurūt-ı mezkūreye mugāyirdir dinilmeyüb ehliyet ve istihkākı cihetiyle kapudānlık virilmek ve seferber olanlar hîn-i vürudlarında sefînesinin tob ve gümāne ve bādibān ve sā'ir ihrāc ve tesviyesi mu'tād olan mühimmāt ve edevāt-ı

sefîneyi neferāta ihrāc ve mahallerine vaz' itdirmedikçe çuvalları küşād olunub 'ulūfeleri virilmemek ve neferāt 'ulūfeleri ibtidā-yı tahrîrde olduğu misillü me'mūrîn ma'rifetleriyle deftere tatbîk olunarak yoklanub neferāt-ı nākısanın çuvalda olan 'ulūfeleri mîrîye 'ā'id ve bāz be-hazîne kılınmak neferātdan kat'-ı nazar bir sefînenin gediklüsü kendü irādesiyle sefînesini bıragub āher sefîneye gediklü yāhud nefer kayd olunmak murād ider ise kapudānı kabūl itmemek, meğer kapudānı bir gediklüsünden hoşnūd olmayub rūberāh ve tard ider ise kapudānın izin ve irādesiyle āher sefîne kapudānı kabūl eylemek ve süvāri kapudānlarından kavā'id-i tersāneyi bilür ve müceddeden sefîne techîzine muktedir mücerreb ve müstakim okur ve yazar birisi liman re'isi olub bi'l-cümle mesārıf-ı tersāne me'mūr olacak kimesne nezāreti ve tersāne-i 'āmire emîni ma'rifeti

17/a

ve re'is-i liman-ı mezkūrun tezkiresiyle olub meselā donanma-yı hümāyūn sefînelerinden bir gemînin gumānesi köhne olduğun kapudānı ihbār eyledikde mūmāileyhim mu'āyene eyleyüb fi'l-hakîka köhnepezîr olmuş ise tebdîl ve kezālik sā'ir ālātı fersūde oldukda liman re'isine ihbār, ol dahî tersāne emînine ifāde ve bi'l-ittifāk ba'de'l-mu'āyene her kaç kulaç ve kaç kantār edevāt iktizā ider ise lüzūmu mikdārı virilüb ziyāde virilmemek ve eğer gumāne ve edevāt-ı sā'iresi denizde kat' olmuş ise parçalarını liman re'isi ve emîn ve nāzır-ı mūmāileyhüma mu'āyene ve mesāha eyleyüb ba'dehu cedîdin 'itā eylemek ve eğer kat' olan ālātın parçaları denizde gitmiş ise mülāzım kapudānı ve başre'isi ve yelkencisi ve sā'ir gediklülerden tashîh ve tahkîk olunmadıkça cedîdi virilmemek ve bunlar dahî hatıra ri'āyet veyāhud tam'an şehādet itmiş oldukları hafiyyeten neferātdan tashîh olundukda cümlesi te'dîb olunmak ve kezālik sufūn-ı mezkūrenin bādbānlarından biri köhne idüğin kapudānı lede'l-inhā yine mūmāileyhim mu'āyene idüb ol bādbānın içinden birkaç yaprağını ta'mîr ile isti'māl mümkün olur ise ol mikdārı ta'mîr ile iktifā olunub zinhār tecdîd olunmamak, ve ta'mîr ile kullanılmak mümkün olmaz ise ol vaktde tecdîd olunub 'atîki lüzūmu olan mahalle sarf içün mühimmāt mahzeninde hıfz olunmak beher gemînin gumāne ve ālāt ve bādbānı ve sā'ir mühimmātı ve tecdîdi muktezî olan yelkene kaç yaprak ve ne mikdār kirpas iktizā ider ise hesābiyle ol mikdār kirpas virilüb dikildikden sonra yine mūmāileyhim mu'āyene ve mesāha idüb mutābık gelmediği sūretde kusūr iktizā iden kirpas kapudāndan mutālebe ve ahz olunmak ve yelken ve gumāne sefînesinin zirā'ına göre kaç kantār ve kaç kulaç ve kaç yaprak ve

ne mikdār olur mukayyed ve mesbūk ve ma'lūm olan keyfiyyātdan olmağın sābıkı ve iktizāsı üzre tanzîm olundukda kapudānların bî-vech-i 'özr ve bahāneleri ve kapudān paşalara ve sancak kapudānlarına şikāyetlerine bir vechile havāle-i semi' ve i'tibār olunmamak.

Ve matbāh-ı 'āmire anbarından donanma-yı hümāyūn neferātıçün 'itāsı fermān buyrulan erzāk ve mercimeğin beher kilesinden ikişer vukıyye ve dahî ziyāde noksan fāhiş virildiğin kapudānān kulları inhā birle bu husūsun dahî bir hüsn-i nizāmına rabtını istid'ā itmeleriyle iktizā-ı nizāmı dermiyān-ı müzākere olundukda fî-māba'd kapudān paşalar hazerātı taraflarından bir mu'temed-i 'aliyye ādem ta'yîn ve dîvān tezkiresiyle kantār emîni tarafından bir müstakim kantārcı tahsîs olunub hakk ve 'adl üzre vezn-i kantār ve çuval ve zenbil turreleri ihrāc olunarak kapudānān taraflarından ta'yîn olunacak hoca ve vekîlharclarına teslîm olundukda beher kilede birer vukiyye noksana rāzı olmalarıyla birer vukiyyeden ziyāde kat'ā teklîf olunmamak ve ber-vech-i muharrer ta'yîn olunacak kantārcının vezn eylemesiçün müdāfa'a kılınmamak ve teklîf-i müdāfa'a olunur ise takrîr-i

17/b

kapudān-ı deryā ile Bāb-ı 'Ālî'ye inhā ve teklîf ve müdafa'aları men' olunmak üzre mahalline kayd ve matbāh-ı 'āmire emîni tarafına 'ilmuhaberin 'itāsı ve neferāt-ı merkūme içün tersāne-i 'āmire yağcı başısı tarafından virilen revgān-ı zeytin yüz vukiyyede yedi vukiyye noksan virilmesi mukaddemā bi't-terāzi karārgir-i nizām olmuşken yağcı başı buna kāni' olmayub dahî noksan virmek ve revgān icine ba'zı nesne karışdırmak gibi hiylelere tasaddî eylediği kezālik inhā olunmağla bu mādde dahî söyleşildikde fî-māba'd revgān-ı zeyt dahî müşārunileyhim tarafından ta'yîn oluncak mu'temed-i 'aliyye ādemi ma'rifeti ve mîrî kantārcısı yediyle vezn-i kantār olunarak kapudānlar tarafından ta'yîn olunacak hoca ve vekîlharclarına tulum tareleri ihrāc olunarak teslîm olundukda mukaddemā karār virildiği üzre yüz vukiyyede yedi vukiyyesi kat' olunub ziyāde kat' olunmamak ve yağcı başılar virdikleri revgānı saf virüb mahlūt ve mağşūş virmemek ve eğer bundan ziyāde kat' ideyim dir ise veyāhud bu nizāma muhālefeti ihsās olunur ise kapudān-ı deryā taraflarından inhā ve yağcı başının te'dîbi icrā olunmak üzre mahalline kayd olunub yağcıbaşı-yı merkūme 'ilmuhaber virilmesi; Kalyonlar ser-habbāzı ma'rifetiyle tabh ve donanma-yı hümāyūna 'itā olunan peksimād dahî erz ve mercimek misüllü

müşārunileyhim hazerātı taraflarından mu'temed ādem ma'rifetiyle mu'temed kantārcıya vezn ve çuval tareleri tamāmca ihrāc olunarak tamāmca virmek, noksan virmekden hazer ve mücānebet eylemek ve kapudānān seferber oldukları hālde kendülere mu'ayyen olan ve evlād esāmilerinin peksimādların hānelerine nān-ı 'azîz ve dakîk virmek üzre tevkîf idüb gemilerinde yoldaş peksimādlarından ekl idegelmeleriyle fîmāba'd evlād esāmilerinin peksimādların tevkîf itmeyüb gemilerinde kendüleri ekl eylemek üzre ahz ve fakat hîn-i seferberliklerinde mu'ayyen olan peksimādlarının mahall-i kaydı terkîn ile virilmeyüb ve hîn-i hazerlerinde virilügelen ber mu'tād nānları kat' olunmamak ve işbu nizāmdan sonra noksan virüldiği tahkîk olunur ise te'dîb olunacağı serd ve beyān olunarak ser-habbāzîn tarafına 'ilmuhaber 'itāsı;

Ve zehā'ir-i mezkūreyi mahallerinden ve barutu Baruthāne-i 'Āmire'den nakl içün iktizā iden mā'unaların ücretleri kalyonlar tarafından virilmekden nāşî beher sene mutazarrır olmalarıyla bundan böyle kapudānlara ma'una kirası virdirilmeyüb īcāb iden ücretleri cānib-i mîrîden virilmek üzre cebehāne ve tobhāne ve sā'ir bu makūle hidemātda lede'l-hāce istihdām olundukları misüllü kethudāları ma'rifetiyle zāhire içün kifāyet mikdārı ma'una ve barut nakliçün at kayığı dîvān tezkireleriyle ta'yîn ve zehā'ir ve barutları sefînelerine nakl itdirmek;

Zîyk-i mā'aşdan vāreste olub hidemāt-ı me'mūrelerinde kemāl-i sadākat ve istikāmet itmeleri şartıyla kapudān kullarının istid'ā-yı 'ināyet eyledikleri medār-ı mā'aş ve kumanya bahāları ve tersāne-i 'āmirede merbūt kılınacak süfun-ı hümāyūn kapudānlarının ma'iyyetlerinde müstahdem olmak içün muktezî olan gediklü neferātı ve mevācibleri cümle ittifākıyla tertîb ve işbu sene-i mübārekede bu tertîb üzre iktizā idecek ziyāde masārif hesāb ve iki kıt'a defter tanzîm itdirilmekle defter-i mezkūrelere

18/a

ba'de'n-nazār keyfiyyet ve kemiyyeti müstebān olacağı işbu māddeler Tersāne-i 'Āmire'nin cemî' mevādd-ı nizāmiyyesini muhît ve şāmil olmayub fakat kapudānlıkların 'azl ve nasblarına ve alacakları mühimmātın nizāmına maksūd olmağla bundan böyle tersānenin cüz'î ve küllî ve usūl ve fürū' sā'ir mevādd-ı nizāmiyyesi dahî tasmimgirde-i şāhāne olmağın inşāllah-ü te'ālā birer birer kaleme alınub 'arz olunacağı; lede'l-'arz, tersāne-i 'āmire nizāmına dā'ir şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn mūcebince bundan sonra kalyoncu 'askerî nizāmına ve bir hüsn-i sūrete

ifrāğ olunmasına mübāşeret olunmak üzre kapudānānın ʻazl ve nasbını ve mühimmātın muhāfazasını ve zehā'ir ve sā'ir usūl ve fürūʻın nizāmını hāvî ʻizzetlü kapudān paşa hazretleri tarafından takdîm olunan mazbata derūnunda münderic olmağla şerā'it-i mezkūrenin ʻale'd-devām icrāsına mübāderet olunmak içün mazbata-i mezkūreyi bi-ʻibāretihā baş muhāsebeye baʻde'l-kayd kapudānlık māddesiçün kapudān-ı müşārunileyh ve tersāne-i ʻāmire emînine ve kapudānān taraflarına başka başka virilmek üzre kalyonlar rūznāmçesine ve mahzen-i sürb ve çupa kayd olunmak içün kezālik bi-ʻibāretihā bir sūretini ihrāc ve irsāl ve fakat zehā'ire müteʻallik māddelerden erz ve mercimek husūsiçün matbah-ı ʻāmire emînine ve revgān-ı zeyt içün yağcı başıya ve peksimād içün peksimādcı başıya ve kalyonlar habāzına iktizāsına göre ʻilmuhaberleri ʻitā olunmak bābında sādır olan fermān-ı ʻālî mūcebince kayd olunub iktizāsına göre mahall-i mezkūreye ʻilmuhaberler virilmekle kapudān-ı müşārunileyhe ve tersāne-i ʻāmire emînine ve kapudānāna başka başka virilmek üzre kalyonlar rūznāmçesine dahî işbu ʻilmuhaber kā'imesi virildi. Fî 21 Ra sene 1206[37].

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn

Kānūn olmak üzre mahalline kayd olunub düstūrü'l-ʻamel tutula.

Donanma-yı hümāyūn kalyonlarının gerek suvāri ve mülāzım kapudānlıkları ve gerek medār-ı māʻaşları ve edevāt ve mühimmātının muhāfazası husūsları bundan akdemce taht-ı rābıtaya bend ve tevsîk olunmuşdı; el-hālet-i hāzihî bi'l-cümle süfun-ı mezkūrenin gayr-ez-nefrāt, tam gediklüsü ve zābıtānı dahî tertîb olunmak yaʻni sayf ve şitāda hidmet-i lāzimelerinde ʻale'd-devām bulunub başı bağlu olmak üzre tanzîmine emr ve irāde-i ʻaliyye taʻalluk ve ol bābda beyāz üzerine mübārek hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn sudūr itmekden nāşî işbu gediklünün nizāmı māddesi sancak kapudānları ve sā'ir ricāl-i tersāne-i ʻāmirenin erbāb-ı vukūfuyla bi'd-defaʻat müzākere ve hākipāy-ı veliyyü'n-niʻmelerinden dahî isti'zān olunarak şu vechile karārgir olmuşdur ki; Donanma-yı hümāyūn kalyonları evvel baharda techîz ve ihrāc ve neferāt ve zābıtānı seferber olduklarında kalyonlar rūznāmçesinde mukayyed olduğu üzre herkese ʻale'l-ʻumūm dörder kıst mevācibleri ve altışar aylık taʻyînātları ʻitā olunagelüb ancak Kasım hulūlünde donanma-yı hümāyūn ʻavdet eylemek muʻtād

[37] 18 Kasım 1791.

olmağın bu sūretde müddet-i hurūc ve 'avdetleri altı māh iken bir senelik mevācib aldıkları ve ba'de'l-'avdet gediklü neferātdan kimesne kalmayub

18/b

vilāyetlerine 'avdet eyledikleri cümlenin ma'lūmu olmakdan nāşî fîmāba'd işbu gediklülüler 'ale'd-devām sayf ve şitāda gerek tersāne-i ma'mūrede ve gerek seferberlikleri hālinde hidmet-i lāzımelerini bir sene kāmilen te'diye ve rü'yet idüb muktezā-yı fenleri ne ise ta'lîm ve te'allüm ile lede'l-iktizā her bir sefînede mütefennin gediklü ve zābıtān bulunmak ve gün be gün kalyoncu ocağı ve donanma-yı hümāyūn sefā'ini ma'mūr olmak içün el-yevm taşra mahallerde derdest inşā olan merākib-i bahriyyeden mā'dā gerek mersā-yı tersāne-i ma'mūrede merbūt ve mevcūd ve gerek 'avn-i hakkile 'ahd-i karîbde tersāne sahāsında nüzūlü melhūz olan kalyon-ı cedîd ile ma'an bi'l-cümle kalyonlar ve işe yarar fırkateynlerin tam gediklüsü defter itdirildikde üç bin nefer kadar zābıtāna resîde olmağla bunların içinden başre'is ve yelkenci ve ikinci ve üçüncü re'isler ve gemi ağası tobcu başı misillü ya'ni otuz akçeden ziyāde yevmiyyelüsüne sülüs ve otuz akçelisine ve dahî aşağısına nısf mevācib zamm ve izāfe olunmak ve lākin yevmiyye-i kadîmelerine halel gelmemek içün ve ziyāde-i mezkūreye zamm i'tibār olunmayub gerek seferber ve gerek mānde merbūt olan sefā'in takımına donanma-yı hümāyūnun hîn-i 'azîmetinde ber mu'tād-ı kadîm virilügelen mevācibleri güyā rūz-ı hızırdan rūz-ı kasıma değin i'tibār olunarak 'itā olunmak ve zemā'im-i merkūme donanma-yı hümāyūnun 'avdetinde rūz-ı kasımdan rūz-ı hızıra değin mā'aş-ı şitā'iyye ta'bîri kalyonlar rūznāmçesi icmālinde ve kış 'ulūfesi nāmı elsine-i 'askerîde mezkūr olarak sālifü'l-beyān zamîmenin icmāli tekrār tanzîm ve kasımdan yigirmi otuz gün sonra sergi ferşiyle tevzî' olunub nısfları neferātın yedlerine 'itā ve nısf-ı āherleri çuvala vaz' ve ba'de mart hulūlünde işbu çuvala konulan nısf-ı bākileri dahî yine bā sergi neferāta virilüb içinde mahlūl zuhūr ider ise bāz bi-hazîne kılınmak ve yine şitā'iyye olmak üzre altı aylık ta'yinātları dahî 'aynen virilmek; kaldı ki işbu gediklü ve zābıtānın fi'l-hakîka hidmetleri ağır olduğundan ma'a-zamm tanzîm olunacak 'ulūfe ve ta'yînāt ile matlūbları gibi mutayyeb olmayub āher sūretle dahî terğîb ve teşvîkden lābüd olunduğundan gayri bundan mukaddemce tanzîm olunmuş olan kapudānlık māddesinde münderic olduğu üzre fîmāba'd kapudānlık münhal oldukda mutlakā kapudāne-i hümāyūn başre'isi bulunan kim ise ana kapudānlık tevcîh olunmak ve bu tertîb üzre patrona, başre'is-i kapudāneye ve riyāle, başre'is-i patronaya ve karavele

re'islerinden bir müsta'idi riyāle-i hümāyūna başre'is olmak şurūtı dahî çendān münāsib olmayub zîrā başre'islik fenn hidmeti olmağla sā'ir Donanma-yı Hümāyūn kalyonlarında isti'dād-ı zātî ḥasebiyle cümleden ziyāde mütefennin ve māhir başre'is bulunmak agleb-i ihtimāl iken mahlūl olacak kapudānlığın min-gayr-i-istisna'în kapudān-ı hümāyūn başre'isine virilmesi rüchān ve istihkākı zāhir olan āher müsta'idinin fütūruna bā'is olduğı ecilden şurūt-ı mezkūr fesh olunub fîmāba'd kapudānlık mahlūl oldukda donanma-yı hümāyūnun

19/a

başre'islerinden her kankısı müsta'id ve mütefennin ve ehakk ve elyāk ise sancak kapudānları ma'rifetleriyle lede'l-imtihān ana tevcîh olunmak ve bu sūretle münhal olan başre'islik gedüği dahî yine ol sefā'inin yelkencisi veyāhud ikinci ve üçüncü re'isleri ehakk ve cümleden elyāk ise yine mūmāileyhim ma'rifetleriyle ehliyetlüsi bi'l-imtihān ana başre'islik virilüb, değil iseler sancak gemileri ve sā'ir sefā'inin ikinci ve üçünci re'islerinden ehakk ve elyāk olana virilmek ve kezālik bir gemînin tobcubaşılık gediği mahlūl olsa ol gemînün tobcu başısı ehil ise ana, değil ise sudagabolarından fenn-i tob endāzîde mütefennin ve mahāreti zāhir olana yine sancak kapudānları ma'rifet ve ittifāk ve ihbārlarıyla bilinerek virilmek ve'l-hāsıl gediklünin mahlūlātından mādem ki ol geminin içinde münhal olan gediğe ehil ve müstahak ādem buluna lede'l-imtihān ana virilüb hāricdeki geminün gediklüsinden tefrîk olunmamak ve cem'i ezmānda münhal olan gedikler hatır ve gönüle ri'āyet olunmak ve falana virilsün ve bu gedik falana muhtass olsun dinmeyüb bi'l-cümle sancak kapudānlarının 'arzından 'arā-i ittifāk ve ihbārlarıyla mütefennin ve işgüzār ve eli ayağı tutar erbāb-ı istihkākına virilmekde begāyet dikkat ve taharrî olunub el-hazer nā-ehle virilmemek ve bu vechile sayf ve şitāda mütemādî Tersāne-i Ma'mūrede Süfun-ı Donama-yı Hümāyūnda hidmeti sebkat iderek emekdār ve pîr ve ihtiyār olub 'amelmānde olan gediklüye sülüsānı ve kezālik vakt-i ḥazarda hidmet-i lāzimesini rü'yet iderken kazā'en düşüb sakat ve 'amelden sākıt olanlar yine yevmiyye-i kadîmesi kadar ve vakt-i muhārebede a'dā karşusında mecrūh ve 'amelmānde olanlara dahî ma'a-zamm yevmiyyesi kadar gümrüklerden tekā'üdlik vazîfesi 'ināyet ve ihsān buyrulmak ve bu kadar 'ināyetden sonra kapudānları dahî gediklülerine hidmet-i lāzimeleri gördürmekde kusūr ve rehāvet iderler ise mu'āheze ve te'dîb olunmak; ve işbu gediklülerin bin ikiyüz yedi senesi rūz-ı kasımından i'tibār ile tahrîrlerine şurū' ve mübāşeret olunub bālāda beyān olunduğu

üzre lāzım gelen kış ‘ulūfeleri ve ‘aynî ta‘yînleri virilmek üzre tanzîm ve işbu nizām baş muhāsebeye kayd olunub kalyonlar rūznāmçesine ‘ilmuhaber ‘itā buyrulmak bābında fi gurre-i C. sene 1207[38]

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn-ı Şevketmakrūn

Mahalline kayd ve sūreti Mora’ya irsāl olunub ve tescîl ve düstūrü'l-‘amel olmasına say‘-ı cemîle olunub hilāfı hareket idenler mazhar-ı te'dîb kılınalar.

Mora Cezîresi’nin bi'l-cümle cizye evrākı ez-kadîm Mora muhassılı bulunan vüzerānın ‘uhdelerine kayd olunagelmekle ma‘rifetleriyle cibāyet ve tahsîlinde re‘āyaya te‘addî olunageldiğine binā'en beher varaka birer guruş vālilere mā‘aş zamm birle āher vechile te‘addî olunmamak üzre nizāma rabt olmuşken müsmir olmayub re‘āyānın cizyeleri mālına

19/b

katî vāfir akçe zamm ve evvelemîrde kendülerinin zamm itdikleri akçeyi içinden çıkarub ahz ve asıl cizye mālından olan akçeyi cizye bekāyāsı diyerek ceste ceste tahsîl idegeldiklerine binā'en hîn-i ‘azillerinde cizye bekāyāsı olarak re‘āya üzerinde küllîyetlü bekāyāları kalub cānib-i Devlet-i ‘Aliyye’den taleb olundukda Mora kazālarını gösterdikleri ve ‘azl ve nasb vukū‘unda emvāl-i cizyeyi halef selefin, selef halefin zimmetinde kaldı diyerek biribirini gösterüb aralıkda cānib-i mîrîye gadrları āşikār olduğundan mā‘dā Mora vālilerine veyāhud Mora’ya dā'ir ba‘zı husūsa me'mūriyyete giden Devlet-i ‘Aliyye mübāşirlerine ve mevādd-ı sā'ireye masraf olarak vilāyet masrafı nāmıyla defter tertîb olunub pek ‘itidāle mā'il olan vāli üç katı olarak tevzî‘ ve tahsîl itmekle meselā asıl masraf yüz kîse ise üçyüz kîse tarh ve tahmîl ve bi'l-cümle masārıf ve zulmiyye evvelemîrde tahsîl olunub cizye ve māl-ı ‘avārız yine nā-tahsîl ve bekāya kalarak ‘ale'd-devām bekāya tahsîliyle Mora kazāları re‘āyası bekāya virmekden amān ve aralık bulamayub ‘ale'l-ittisāl medyūn ve vesā'il-i mezkūre ile mübtelā-yı inzi‘āc ve halleri diğergūn olmakdan nāşî ba‘zı kazālar kendülerini selāmete çıkarmak içün birer takrîb ile cizyelerini Mora’dan ifrāz ve kazāları mukāta‘asına rabt ile selāmete resîde ve Mora

[38] 14 Ocak 1793.

vālilerinin tekālif-i zulmiyyelerinden vāreste olub ancak bu makūleye zamm olunacak zulmiyye tekālif sā'ir kazālara tahmîl olunduğından re'āya-yı Mora be-gāyet mağdūr olmağla Mora re'āyasının mezālim ve te'addiyātdan tahlîsleri ve haraba yüz tutan Mora cezîresinin 'imārı irādesiyle ikiyüzbir senesinde Mora kazālarının cem'-i cizyeleri ahālînin rızā ve istida'sıyla mukāta'āta rabt olunub Mora vālilerine dahî cizye mā'aşı ve zulmiyyeye bedel idāre-i dā'iresiçün toksan bin ikiyüz dört guruş hazariyye tertîb ve tahsîs kılınmış olmağla nizām-ı mezkūr hem mîrîye ve hem re'āyaya vücūhla ehven iken Mora vālilerinden cā'ize, boğca bahā ve 'ubūdiyyet olarak nizām-ı mezkūrdan sonra küllî akçe ahzine cesāret olunduğundan vāliler dahî hazariyye-i mezkūresine kana'at itmeyüb vilāyet masrafı defterine diledikleri mikdār akçe zammıyla cebren ve kahren re'āyadan tahsîle ikdām ve evvelki gibi cizye ve 'avārız ve mukāta'at yedlerinde olmadığından akla gelmedik mezālim ve ta'addiyāta ibtidār eylediklerine binā'en her bir kazā ahālîsi birer vechile semt-i selāmeti cüst-ı cuyā zāhib olarak Balya Badra kazāsı misillü serbestiyetnāme tahsîline ve ba'zı kazālar selātin-i 'izām hazerātının 'uhdelerinde olmağla anlar dahî istiklāl ve serbestiyet üzre emirler ısdārına destres olub Mora vālilerinin zulmiyyelerini tahmîl idecek fakat beş altı kazā kalub mā'dāsı Mora'dan müfrez gibi olmağla serbestiyetnāme tahsîliyle mümtāz olan selātin-i 'izām mukāta'atı re'āyaları dahî taraflarından mansub voyvodaların zulm ve sitemîne ibtilā ile el-hālet-i hāzihî Mora'nın bir tarafı vālilerin zulmuyle ve taraf-ı diğeri voyvodaların gadr ve te'addî ve sitemiyle harāb ve vîrān

20/a

olmakda idüği bedîdār ve cezîre-i mezkūrenin fî-māba'd dahî nizāmına bakılmayub hālî üzre terk olunmak lāzım gelür ise memleket-i mezbūre küllîyen harāb olub niçe niçe mehāzir tekevvünü derkār olmağla fî-māba'd Mora cezîresinin ezser-i nev 'imārı içün müceddeden işbu kānūnname-i müstahsen tertîb olunub mukaddimāt-ı nizāmiyyesi beyānına şu vechile şurū' olunur ki ikiyüzbir tārihinden beri Mora cezîresinin māl-ı cizye ve 'avārızı bālāda beyān olunduğu üzre mukāta'āta rabt ile cānib-i mîrîden tahsîl olunmak hasebiyle cizye ve 'avārız bekāyası diyerek vülāt-ı Mora'nın zulm ve siteminden ve cizyelerin üzerine vülātın zamm itdikleri tekālif ve masārıf-ı vilāyet nāmıyla hadden efzūn vāki' olan te'addîlerinden Mora re'āyası halās olmakdan nāşî Mora cezîresinin cizye ve 'avārızı kemākān merbūt oldukları mukāta'ātda ibkā olunması mîrîye ehven olub ancak cezîre-i mezkūrenin bundan böyle kesret ve kıllet-i re'āyasına ve arāzî ve

mezāri'nin ve vāridāt ve 'ā'idātının keyfiyyātına vukūf-ı tāmmı istihsāl olunmak levāzım-ı mukteziyyeden olmağla inşāllahü te'āla vaktile Mora cezîresine bir tahrîr-i cedîd gecinceye dek ikiyüz bir tārîhinde istidā'-ı ahālîye mebnî rābıta-pezîr olan sūret-i mezkūre üzre hareket oluna ve Mora cezîresinde olan bi'l-cümle re'āya pādişāh re'āyāsı olub cümleye seyyān olarak mu'āmele olunmak muktezā-yı insāf ve hakkāniyet ve bu kazā filanın mukāta'ası ve çiftliği ve filanın vakfı ve hassıdır diyü himāyet ve āheri o takrîbi karîn-i cevr ve ezîyet itmek münāfi-i şîme-i 'adālet ve mugāyir-i şefkat-i saltanāt olduğuna binā'en fi'l-asl Defterhāne'de kadîmî mukayyed ve kānūnen serbestiyetleri mu'teber olan icmāllü ze'āmet ve selātin-i 'izām evkāfı ve havāss-ı hümāyūndan mā'dā sonradan birer takrîb mugāyir-i kānūn istihsāl-i serbestiyet itmiş ve hîn-i tahrîrde mu'āf kayd olunanlardan mā'dā kezālik birer takrîb tahsîl-i mu'āfiyet eylemiş ve tekāliflerini maktū' itdirmiş her ne kadar selātin-i 'izām ve evkāf mukāta'ātı ve havāss ve kurrā ve çiftlik var ise cümlesinin serbestiyetleri ve o makūle muhdes olan mu'āfiyetleri ve tekālif ve maktū'iyyetleri fîmāba'd mu'teber olmayub evāmir-i 'aliyye ile vāride olan tekālif ve menzil mesārifi ve sā'ir umūr-ı mühimmeyi hāl ve tahammüllerine göre 'ale's-seviye kabzına me'mūrlara edā eyleyüb tekālif şurūtı mūcebince 'amel ve hareket oluna ve Mora vālilerine cizye mā'aşı ve zulmiyyeye bedel idāre-i dā'iresiçün mukaddemā tahsîs olunan doksan bin iki yüz dört guruş hazariyye tertîb-i mezkūr üzre tahsîl olunmayub vāli tarafından buyruldu ve mübāşir irsāliyle kethudā'iyye ve mübāşiriyye ve harc-ı bāb diyerek iki katı tahsîl olunmağla fî-māba'd zikr olunan hazariyyeden her kazānın hissesi ahālî-i kurā ve kazā beyninde emlāk ve arāzilerine göre ta'dîl ve tesviyye şurūtuna ri'āyet olunarak voyvodaları tarafından tahsîl ve vakt ve zamanile vālilere teslîm olunub vāli tarafından beyhūde kazālara mübāşirler irsāliyle bilā-mūcib re'āyā fukarāsı mübāşiriyye ve kethudā'iyye ve halāsiyye ve harc-ı bāb nāmıyla bir kat dahî tecrîm olunmaya

20/b

ve ber takrîb serbestiyet tahsîl iden kazāların serbestiyetleri fî-māba'd mu'teber olmayub cümlesine Mora vālilerinin hükmü cārî ve buyruldusu nāfiz olmak üzre bu mukābelede Mora vālileri mesārif-i Mora ve memnū' olan mevāddan keff-i yed eyleyüb ancak hazariyyeleriyle dā'irelerini idāre ve ihtiyār-ı kanā'at ideler ve Mora vālileri tebeddül idüb mansıblarına hîn-i dühüllerinde vesîle-i menfa'at olmak üzre ibtidā dā'irelerine lüzūmundan birkaç kat ziyāde zāhire defteri tertîb idüb ol defter mūcebince rāh-ı rastı

olan Kürdüs ve İnebolu ve Ayapetros ve Trapolice kazālarından zāhire ve mekāri ve kımar akçeleri nāmıyla küllî mebāliğ aldıklarından başka tekrār cezîreye dahî tarh ve tevzî‘ ve tahsîl itmeleriyle fî-māba‘d Mora vālisi mansıbına hîn-i dühūlunde Kürdüs’de bir gice ve Arhos’da ve Ayapetros’da birer gice beytutet ile Trapoliçe’ye vüsūle müsāra‘at ve mesārif-i lāzimelerini kendü taraflarından idāre ve rü'yet idüb masārif-i mezkūre mukābili zikr olunan dört ‘aded kazā fî-māba‘d Mora vālileri ibtidā mansıblarına gelür iken fakat bir def‘a maktū‘an biner guruş virüb ziyāde bir nesne virmeyeler ve vāliler dahî almıyalar ve bir az vaktden berü aforozmenaki[39] ta‘bîriyle Mora vālileri beher varakdan kāh birer guruş ve kāh dahî ziyāde hediyye bahā sūretinde bilā-tevzî‘ fukarā-yı ra‘iyyetden cebren mebāliğ-i küllîye tahsîl eylediklerinden gayri bā-hatt-ı hümāyūn memnū‘ olan revgān-ı sāde ve şa‘îr ve saman bahā ve sā'ir vesîleler ile tecrîm-i ahālîyye ibtidār üzre olmalarıyla bundan böyle gerek aforoz akçesi ve gerek revgān-ı sāde ve şa‘îr ve saman bahā mutālebesi ve sā'ir mezālimin cümlesi men‘ olunub mevādd-ı merkūme küllîyen merfū‘ olmağla hilāfına bir dürlü hareket olunmaya ve her kazānın voyvodası ‘aşār-ı şer‘iyye ve rüsūmāt-ı mukayyede-i kadîmeden mā‘dā fukarādan bir akçe ve bir habbe almayub hilāfı hareket iderler ise lede't-tahkîk bilā-emānin cezāları tertîb ile sā'ire ‘ibret kılınalar ve kuzāt ve nüvvāba memleket umūriçün virdikleri i‘lamāt harc ve tevzî‘ defterleri imzāsı nāmıyla senevî her kazānın evrākı başına beş bāre tahsîs olunub senede iki def‘a olacak tevzî‘ defterine ikişerbuçuk bāre vaz‘ olunub ziyāde tevzî‘ ve tahsîl olunmaya; ve Mora cezîresi kazālarının ekserinde bu evānda kocabaşılar ta‘addüd kesb itmekle bu takrîb fukarāya te‘addî ve ezāları ziyāde ve her biri bir tarafı iltizām ve kimi vāli ve kimi voyvoda ve ‘ayān tarafıyla ittifāk idüb bu vechile fukarāya zulmleri āşikār olmağla bundan böyle kazālarda birden ziyāde kocabaşı olmaya ve anların dahî fukarāya bir vechile te‘addîleri vukū‘a gelmemek içün her bār halleri taharrî olunub işbu kānūn şurūtuna muhālif hareketi zāhir olan kocabaşıların haklarında icrā-yı siyāset oluna ve cezîre-i merkūmede biraz vaktden beru tercümānların bi'l-cümle Mora’ya müdāhale ve tasallutları olmakdan nāşî

[39] Bu birleşik kelime Yunanca “aforoz” ve pasif forma dönüştürme eki olan “μένα/mena” son ekine ilaveten “-cık, cik” anlamında bir küçültme eki olan “κι/ki”nin birleşiminden türemiştir. Kelime, “Afarozdan kurtulma bahası” olarak tanımlanmıştır. Bu konudaki yardımlarından dolayı Filiz Yaşar ve Smaragda Kiryakopulu’ya müteşekkiriz.

istedikleri gibi zulm ve te'addiye cesāret idegelmeleriyle fî-māba'd tercümānlık hidmetinden mā'dā Mora tercümānları bir maslahata karışıyorlar ise ve zulm ve te'addiye ve fukarānın celb-i emvāline

21/a

bir vechile vesîle bulurlar ise derhāl haklarından geline ve fîmāba'd Arnavud makūlesi ve yerlü ve gayriden zaleme gürūhu Mora kazālarına voyvoda nasb olunmaya ve asıl cezîre-i mezbūrenin 'umūm mesārıfi nāmıyla fî-māba'd vāliler tarafından ve a'yān ve voyvoda ve kocabaşı ve tercümān taraflarından kalîl ve kesîr mādde içün defter tutulmayub harc-ı vilāyet nāmı küllîyen ref' oluna ve bundan böyle her bir kazānın cizye ve 'avārız ve menzil ve emr-i 'ālî ile vārid olan tekālifi beher altı ayda bir def'a gāyet taharrî ve 'itidāl üzre defter olunub mūcebince masārifi ta'dîl ve tesviye vechiyle tevzî' ve tahsîl olunub vāli ve a'yān ve voyvoda ve kocabaşı ve tercümān içün defter-i tevzî'a bir akçe idhāl olunmaya ve bu defter tevzî' ve tertîbi ma'rifet-i şer' ve a'yān ve vücūh-ı belde ve kocabaşılar ve ihtiyārān-ı re'āyā ma'rifetleriyle olub vāliler ve voyvodalar vechen mine'l-vücūh müdāhale itmeyeler ve işbu defterin mümzî ve mahtum birer sūreti ba'de't-tevzî' vāliler tarafına ve birer sūreti dahî voyvodalar tarafından ashāb-ı mālikāne cānibine gönderilüb vāli-yi memleket ve ashāb-ı mālikāne dahî Bāb-ı 'Ālî'ye takdîm ideler ve zikr olunan defterler lede'l-vürūd Devlet-i 'Aliyye tarafından dahî nazar olunub eğer içinde fāhiş bir masraf var ise ardı aranub niçün olduğı ve kim itdiği ba'de't-tahkîk idenlerin muhkem haklarından geline ve cezîrenin masārifi ve ismi mevcūd cismi nā-mevcūd sekbān 'ulūfesi dinilerek şimdiye dek 'ale'd-devām Mora defterine mebāliğ-i kesîre zamm ve 'ilāve olunagelmekle bi'l-küllîye cezîrenin 'umūm masrafı defteri merfū' olmak hasebiyle sekbān 'ulūfesi dahî fîmāba'd ref' olunub defter-i tevzî'a idhāl olunmaya ve kadîmden Mora kazāları ahālîleri kazālarını haydud ve haramzāde tasallutundan ne vechile himāyet idegelmişler ise fîmāba'd dahî kimsenin mālına ve cānına ve 'ırzına eşkıyā tarafından tasallut vukū'a gelmemek içün bi'l-cümle kazālarını eşkıyā ve haramzāde tasallutundan vikāye idüb bir vechile iğmāz ve müsāmaha itmeyeler ve bir kazā dāhilinde eşkıyā zuhūrunda ber vech-i muharrer ol kazā ahālîsi def'-i şekāvet-i eşkıyāya muktedir olmayub vāli tarafına mürāca'at eylediklerinde Mora vālileri iktizā-yı hāle göre neferāt irsāliyle def'-i [te']kid-i eşkıyāya ve ahz ve te'dîblerine ikdām içün 'ale'd-devām Mora vālileri kapuları halkını teksîr idüb dā'iresi muntazam olmayan ve eşkıyā tasallutu def'i bir kazādan inhā olundukda serî'an def'ine ikdām

eylemediği tahkîk olunan vülât mü'âheze ve mes'ûl ola ve vâli bulunanlar hıfz ve hırâset-i memleket ve himâyet ve siyânet-i ra'iyyet ve icrâ-yı ve evâmir-i 'aliyye ve infâz-ı ahkâm-ı şer'iyyeye dikkat idüb bî-vech-i müsvedde ile kazâlara mübâşir irsâli ve fukarâdan zulmiyye ve cerâ'im ahzi misüllü hâlâta cesâret itmemek ve hilâfı hareket olunur ise te'dîb olunmak husûsuna dikkat oluna ve Devlet-i 'Aliyye tarafından ve gerek Mora vâlileri cânibinden kesret üzre kazâlara mübâşir irsâli re'âyâya bir nev' başkaca zulmü mûcib olmağla fî-mâba'd Devlet-i 'Aliyye'den kesret üzre Mora'ya mübâşir gönderilmeyüb hasbe'l-iktizâ ba'zı mühim mâddeler zuhûrunda

21/b

birkaç mâdde bir mübâşire tahsîs ile irsâl oluna veyâhud ol tarafdan mübâşir bulunur ise ona gönderilmek ve gönderilen mübâşirin mâddesi eğer vâliye dâ'ir ise o misillü mübâşire hidmeti hadd-i 'itidâl üzre Mora vâlileri hazînesinden virüb ve 'avdetine dek vâliler besleyüb bu bahâne ile dahî fukarâdan akçe alınmamak ve taleb olunmamak ve eğer mübâşir bir kazâ husûsiçün gitmiş ise o makûle mübâşirin hadd-i 'itidâl üzre mübâşeriyyesi kazâ ahâlîsi tarafından virilüb ol kazânın defterine 'aynıyla idhâl olunub kâdî ve voyvoda ve kocabaşılar kendüleriçün bir nesne zammından ihtirâz birle ber vech-i istikâmet hareket olunmak ve eğer mübâşir bir âdem bir âdemdan da'vâ eylediği maslahata gitmiş ise mübâşiriyyesi hadd-i 'itidâl üzre şurûtu vechile müdde'î mütemerrid ise mütemerrid olan müdde'îden ve müdde'un'aleyh mu'ânid ise müdde'un'aleyh tarafından 'itâ olunmak ve o makûle mübâşirler mübâşiriyye şurûtu mûcebince ücret-i mübâşiriyye kimin tarafından virilmek lâzım gelür ise 'avdetlerine değin ânın tarafından beslenüb kazâ teklîfi defterine bu vesîle ile habbe-i vâhide vaz' olunmamak ve bir mâdde zımnında bir kazâya vâliler tarafından mübâşir ta'yîn olunmak iktizâ ider ise hadd-i 'itidâle tatbîk ile mübâşiriyye virilmek meselâ her bir sâ'ate bir guruş ve mâddenin tahammülüne göre iki veyâhud üç guruş olarak gitdiği mahal kaç sâ'atlik ise ol mikdâr akçe virilüb hâsılı hadd-i 'itidâl ve iktisâda 'ale'd-devâm ri'âyet olunmak husûslarına kemâl-i ikdâm ve dikkat oluna ve Mora cezîresinden olan kal'a ve kastellerin gerek bi'l-cümle timarlu müstahfız ve gerek esâmilü yerlü neferâtı her ne kadar ise bir neferi târik ve mahall-i âherde sâkin olmayub kal'alarında hidemât-ı lâzimeleri her ne ise cümlesi işleri başında mevcûd bulunmak lâzimeden olmağla yoklanub nâ-mevcûdları ne mikdâr ise yerlerine hidemât-ı lâzimelerinde kıyâm ider erbâb-ı istihkâka tevcîh ile tekmîl-i neferâta say' oluna ve Mora ve Mizistre sancaklarının ashâb-ı

ze'āmet ve timarının sancağında sākin olmaları lāzım olmağla işbu iki yüz yedi senesi rūz-ı hızırına mahsūs Mora'ya yoklamacı gideceğini ve sancağında sākin olmayanların nānpāreleri müstehakkına tevcîh olunacağını mübeyyin şimdiden alaybeğilerine evāmir-i şerîfe gönderilüb ba'de müddet-i mezkūre hulūlünde yoklamacı ma'rifetiyle sancağında sākin olmayanların nānpāreleri fî-māba'd ber-müceb-i şurūt 'ale'd-devām sancağında sākin olacak erbāb-ı istihkāka 'arz itdirilmek üzre nizāmına ve muhāfaza-i şurūta kemāliyle ri'āyet oluna.

İş bu kānūn-i cedîd şerā'itini şāmil Mora'ya lāzım's-sudūr olan evāmir-i 'aliyye neşr olunduktan sonra her bir kazānın vāliler ve voyvodalar taraflarından der-'Aliyye'ye gelecek mesārif defterleri yoklanub işbu nizāmdan hāriç defterde bir pāre muharrer ise aşağı varılmak üzre ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'nin ashāb-ı temyîz ve tedkîkinden biri bu tarafda me'mūr kılınub ber vech-i meşrūh defterler vārid oldukda evvelemîrde mümāileyh ma'rifetiyle temyîz ve tedkîk ve fāhiş ve hilāf-ı nizām olan māddeler tahkîk birle cesāret idenler te'dîb olunmak için me'mūr olan mümāileyh Bāb-ı 'Ālî'ye

22/a

takrîr ve tefhîm eylemek üzre bālāda mezkūr şerā'it-i müstahsene ilā maşāalahu te'ālā düstūrü'l-'amel tutılub Mora cezîresine dā'ir kāffe-i mesālihde mürāca'at ve mūcibiyle hareket olunmak içün bi'l-ittifāk rābıta-pezîr olmağla bundan böyle vechen mine'l-vücūh hilāfına bir dürlü hareket tecvîz olunmaya; tahrîren fî 3 C sene 1207[40].

Mübārek hatt-ı şerîf sūreti.
İşbu şerā'it mahallelerine kayd ve sebt ve lafz be lafz
düstūrü'l-'amel tutılub muktezāsıyla hareket oluna.

Hüdāvendigār-ı sābık merhūm ma'rifet nişān 'ammüm Sultān Abdü'l-hamîd hān hazretlerinin zamān-ı saltanātında bin yüz toksan bir senesi receb-i şerîfinin on birinci günü tārîhinde Bender ve Hotin sancakları zü'emā ve erbāb-ı timarı haklarında virilen nizāmda Bender ve Hotin sancaklarında olan ze'āmet ve timarlar hîn-i tahrîrlerinde Bosna ve Semendre misillü hüsn-i rābıtaya bend olunmayub ve sefer 'akabinde dahî mechūl kalarak alaybeğilerinin 'arzlarına 'itimāden tevcîh ve ibkāları cereyān itmekle mutasarrıfları kimlerdir ve şurūt-ı serhad üzre cümlesi sancakları dāhilinde mukîm ve mevcūdlar mıdır yoğsa isimleri mevcūd ve

[40] 16 Ocak 1793.

cisimleri mefkūd olub alaybeği ve sā'irlere me'kel mi olmuşdur nā-ma'lūm ve bunlar ise süvāri 'asākirden olub sā'ir sancaklar timarluları gibi sancaklarından hāric mahalle me'mūr olagelmediklerinden dā'imā livāları dāhilinde karār idüb lede'l-iktizā derhāl serhad muhāfızı ma'iyyetiyle alaybeğileri bayrakları altında hidemāt-ı dîn ve Devlet-i 'Aliyye'ye kıyām ve bezl-i iktidār eylemek vazîfe-i zimmetleri idüği emr-i meczūm iken hallerinde rābıta ve nizām olmamak hesebiyle vukū'yafte olan seferlerde gerek livāları dāhilinde ve gerek hāricde şu hidmeti dahî Bender ve Hotin sipāhileri gördüler ve şu mahalde muhāfazada bulundular diyecek bir hālet ve bir ferd müşāhede olunmadığından ze'āmet ve timar tasarruf eylemeleri 'abes makāmına kā'im olmakdan nāşî beher hāl yoklanub nā-mevcūdları tahkîk ve cümlesi mevcūd kılınmak ve Semendre zü'emā ve erbāb-ı timarı gibi şurūt-ı nizām-ı haseneye rabt olunmak lāzime-i hālden olub ancak Semendre sancağı misillü tevcîhleri husūsu muhāfızlara tefvîz ve ihāle olunsa defter kethudāsı ve timar defterdārı ve tezkirecisi ve çavuşlar kethudāsı gibi lüzūmu olan zābıtānın vaz' ve ta'yînine ve hāllerine göre hāsıldār ze'āmet ve timar tevcîhine muhtāc olub Bender ve Hotin sancaklarında Semendre'ye kıyāsen hāsılātları kesîr ze'āmet ve timarlar olmadığından mā'dā Defterhāne-i 'Āmire'den yoklama için virilen süret-i defterler mūcebince el-yevm Bender sancağının kırk sekiz kayd ve Hotin sancağının yüz elli beş kayd ze'āmet ve timarları olmağla o makūle zābıtāna muhtāc olmamak için fakat tevcîhleri māddesi alaybeğilerden serhad muhāfızına ve muhāfız dahî 'arz akçesi nāmıyla kalîl ve kesîr bir akçe ve bir nesne mutālebe ve ahz itmeksizin alaybeğisi 'arzı mūcebince

22/b

ba'de't-taharrî Dersa'ādete 'arz ve tevcîh olunmak ve za'îm ve sipāhilerden yerlü neferātı ve sā'ir serhadnişîn 'askerî makūlelerinin 'ulūfe ve esāmilerine meyl ve rağbet iderler ise ve 'ulūfelü olan neferātdan dahî yerlisi bir takrîb ze'āmet ve timar alur ise derhāl eski dirliği ocak mülāzımı ve müstehakk olanlara şurūt ve kānūnları üzre 'arz ve tevcîh olunub bu bābda himāye ve setr olunmamak ve ba'de'l-yevm livāyeyn-i mezbūreyn ze'āmet ve timarları tevcîhinde Semendre şurūtı mūcebince sayf ve şitāda 'ale'd-devām sancağı dāhilinde ikāmet ve alaybeğisi bayrağı altında muhāfızı ma'iyyetinde hidemāt-ı 'aliyyede bulunmak şurūtu berātlarına derc olunmak ve fevt olanların ze'āmet ve timarları şefā'at ve ricā ile ecnebîye virilmeyüb ve tefrîk ve ilhāka dahî müsā'ade olunmayub müteveffānın nānpāresi evlād-ı zükūruna yoğ ise kılıca kādir karındaşına,

yoğise akrabāsına, yoğise bilā-dirlik ve kılıca kādir sancak mülāzımlarından her kim akdem ve ehakk ise ana virilmek ve livāyeyn-i mezbūreyn za'îm ve sipāhilerinden şurūt-ı mezkūrenin hilāfına hareket ve āher diyārda te'ehhül ve ikāmet veyāhud gayrı kār ve tarîka sülūk ve mübāşiret ider zuhūr ider ise ze'āmet ve timarları gayz ve garazdan 'ārî alaybeğileri ve muhāfızlarının 'arz ve inhālarıyla üzerlerinden ref' olundukda kendüsü ve evlād ve akrabāsı minba'd da'vāya sālih olmayub ve eğer da'vāya tasaddî ve ısrār iderler ise hālleri 'arz olunduğu minvāl üzre olduğu mütebeyyin oldukda red ve def' olunmak ve bu rābıta ve nizāmın tetarruk-ı halelden vikāyesi matlūb olmağla Hotin ve Bender'in muhāfızı bulunan vüzerā ve mirmirān kendü etbā'ını kayırmak fikriyle bu makūle mahlūlātdan sancak mülāzımlarına gadr-i irtikāb ve alaybeğilere cebren 'arz itdirüb sancağında sākin olmayacak hademe makūlesine nānpāre tevcîhini kaleme götürmekten ictināb eylemek şerā'iti münderic ve mastūr olub nizām-ı mezkūr nefsü'l-emrde nizāmāt-ı mergūbe ve makbūleden olmak hasebiyle fî-māba'd dahî lafzan be-lafzin mer'î olmak üzere işbu rābıta-i hasene ve zābıta-i müstahseneye ilā māşāallāhu te'ālā kemāl-i dikkat ile nezāret müceb ve iktizāsı 'ale'd-devām livāyeyn-i mezbūreyn zü'emā ve erbāb-ı timarı haklarında icrā olunmak içün dîvān-ı hümāyūn kaleminde kîse tarafına kayd ve sebt olunub işbu sūret Bender mahkemesi sicillātına kayd olunmak içün virildi. fi 15 RA sene 1207[41]

Bir sūreti dahî Hotin mahkemesi sicillātına kayd ve sebt olunmak içün yazılmışdır.

23/a

Sūret-i hatt-ı şerîf-i 'ināyet redif.

Bu vechile kānūn ola ve kaleme kayd olunub vükelā-yı devletim muktezāsıyla hareket eyleyüb zinhār hilāfından mübā'det birle ilā māşāallāhu te'ālā düstūrü'l-'amel tutula; mugāyiri hareket ider olur ise bilā-tevekkufin haklarından gelineceği mukarrer bileler ve irād ve mā'aş-ı vüzerā bundan sonra def'-i mezālim ile tanzîm olundukda işbu kānūna zeyl oluna.

Vüzerā-yı 'izām iyāde-i saltanāt mesābesinde olub Devlet-i 'Aliyye icrā-yı ahkām ve tesviye-i mehāmmı vüzerā-yı i'zāmın nüfūz ve kudretleriyle hāsıl

[41] 31 Ekim 1792.

olacağından rütbe-i vālā-yı vezāret Devlet-i 'Aliyye'nin min-külli'l-vücūh mücerreb ve terbiyetgerdesi olub herhālde mu'temed ve şāyeste-i hitāb düstūru olan zevātā mahsūs iken biraz vaktden berü seferler takrîbiyle hasbe'l-iktizā vüzerā-yı 'izām tekessür idüb el-yevm mevcūd olanları idāreye vāfi' menāsıb yetişmediğinden fi'l-asl mirmirān ile zabt olunan menāsıbın dahî ekseri vüzerā-yı i'zāma tevcîh olunub bu takrîb mansıbları mütehammil olmayan vüzerā, oldukları mansıbda idāre-i dā'ireden 'āciz ve boşda olan mirmirān dahî mansıb kifāyet itmediğinden perişān-ı hāl ve muzdarib olduklarına binā'en sefer ve hazarda Devlet-i 'Aliyye'nin vüzerā-yi 'izām yedleriyle görülecek mesālihi vüzerāda 'adem-i kudret ve nüfūz hasebiyle mu'attal kalub bā-husūs imtidād-ı esfār ile taşralar perişān ve re'āyā fukarāsı min küllî'l-vücūh mağdūr ve şāyeste-i merāhim ve eşfāk iken ba'zı zaleme makūlesi havf ve haşyeti selb ile gücü yetdikleri mahalleri tahrîbe ictisār idüb bu makūle zalemenin def'i vüzerānın nüfūz ve kudretlerine, vüzerānın nüfūz ve kudretleri dahî nemālu mansıb ile refāh-ı hāl ve servet husūlüyle gavā'il-i mā'aşdan vāreste olmalarına vüzerānın nemālu mansıb ile kayrılması el-yevm mevcūd olan menāsıba göre bi't-taharrî vüzerāyı taklîle tevakkuf eylediğinden bā'is-i nizām-ı mülk ve saltanāt olan işbu emr-i ehemm ve akdemde idāre-i pürkār-ı efkār ile şöyle kānūn-ı cedîd tertîb olunub fî-māba'd vakten mine'l-evkāt hilāfı tecvîz olunmamak şartıyla mukaddemāt-ı şurūt ve kuyūd bast ve temhîdine şurū' olunur ki;

Biraz vaktden berü vüzerā-yı i'zāmdan kadîmi mu'tād olan cevā'iz ve 'avā'ide kanā'at olunmayub küllî cā'ize ve 'ubūdiyyet ve boğça bahā alınmağla anlar dahî mansıblarının kable't-tevcîh ekser hāsılātını ol mansıbı tahsîl edinceye dek virmeğe mecbūr olduklarından vardıkları mansıbda zulme bādi olmakdan nāşî fî-māba'd vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirāma mansıb tevcîh ve ibkāsında kendülerden bu def'a bā-hatt-ı hümāyūn-ı

23/b

şevketmakrūn teşrifāta kayd itdirilen nizām-ı cedîd muktezāsınca alınması lāzım gelen cā'ize-i mu'ayyeneden başka ziyāde cā'ize ve 'ubūdiyet ve boğça bahā ve sā'ir bir nesne hafî ve celî mutālebe olunmaya ve cā'ize-i mu'ayyene dahî senede bir def'a tevcîh veyāhud ibkālarında alınub senesi tekmîl olmaksızın hasbe'l-iktizā 'azli lāzım gelür ise kendüye diğer mansıb virildikde mukaddem virdiği cā'ize ol mansıbın cā'izesine takas olunub başka cā'ize mutālebe olunmaya ve sābıkda olduğu misillü vüzerā-yı

i'zāmın mansıblarında 'adem-i devām ve istikrārları her eyāletin ihtilāl-i 'umūruna bādi olduğundan başka her mahalde birer ikişer derebeği ve zaleme makūlesinin ferceyāb olmasına ve fukarānın beyhūde payimāl-i huyūl-ı hasār olmalarına bā'is olub vüzerā-yı 'izām mansıblarına müstemirr ve müstebid oldukda her vāli kendü eyāletini beyti mesābesinde ittihāz ve gittikçe ahvāl-i fukarāya kesb-i ittılā' ile zaleme makūlesinin te'dîblerine tahsîl-i nüfūz ve iktidār ideceğine binā'en ba'de'l-yevm vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirām oldukları mansıblarında ekall mertebe üç sene nihāyet beş seneden evvel 'azl ve te'dîbi mūcib cürmü zühūr itmeksizin 'azl olunmaya ve bu makūle beş sene bir mansıbda devām üzre ikāmet iden bir vāliden ahālî hoşnūd olub kendünün dahî tarz ve tavrı muvāfık-ı rızā-i Devlet-i 'Aliyye olduğu ve ibkāsı husūsunda bir güne mahzur olmadığı ve Devlet-i 'Aliyye'ye ve fukarāya nef'i zāhir ve 'imār-ı memleketi mūceb olacağı bāhir olduğı sūretde bu makūleye beş seneyi tecāvüz itdi dinilmeyüb mansıbı ibkā olunması cā'iz ola vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirām bir mansıbdan diğer mansıba nakl ve tahvîl olundukda onbeş konak mesāfeyi yemîn ve yesāre inhirāf ve fukarāyı tecrîm ve tağrîme ibtidār iderek otuz kırk günde kat' idüb bu vechile hilāl-i tarîkde tasaddî eyledikleri mezālime binā'en vüzerā ve mirmirān mürūr ve 'ubūruyla beyhūde nice memleketler harāba varmakla fî-māba'd bu māddeye dahî kemāliyle ri'āyet olunub bālāda mezkūr müddet-i mu'ayyene mikdārı bir mansıbı zabt idüb diğer mansıba nakl ve tahvîli lāzım gelen vülāt-ı kirām esnā-yı tarîkde olan fukarāyı siyāneten mesāfe-i ba'îde olan mansıba tahvîl olunmayub olduğu mansıbın civārında münāsib mansıb kankısı ise ana nakl oluna sefer-i hümāyūn vukū' bulmadıkça veyāhud zarūret-i mülkiyye messitmedikce Anatolu'da mansıb mutasarrıfı olanlara Rumili mansıbları tevcîhi ile Anatolu'dan Rumili'ye kezālik Rumili'den Anatolu'ya imrārları bir vechile tecvîz olunmaya ve Kandiya ve Hanya ve Resmo ve Cidde gibi mansıblar kesret-i devvāb ve mevāşi ashābı olan vüzerāya aralıkda tevcîh olunduğundan bi'z-zarur teferruk-ı dā'ire ve def'-i mevāşi ile ba'dehu āher mansıba çıkması lāzım geldikde ol vālinin bu keyfiyyet za'af hālini mūcib olmağla bu makūle menāsıbdan fi'l-asl vüzerāya mahsūs mansıbın tevcîhātı vukū'unda bu dakîka mütāla'a olunub vüzerānın mūceb-i perişānî-i nizām hālî olacak

24/a

esbāb tecvîz olunmaya ya'ni devvāb ve mevāşisi kesret üzre olanların mā'dāsına virile ve işbu mansıblardan infisāl ile Anatolu ve Rumili'den mansıb virileceklerine def'aten devvāb ve mevāşi terakkî sikletinden

vāreste olmak içün sevāhil mansıblarından münāsibi virile vüzerāya mahsūs olan eyāletlerin hāsılāt cihetiyle ba'zısı ba'zısından dūn olmağla üç sene veyā beş sene bir vāli nemādār mansıb zabt eyledikde ba'dehu ol mansıb nemāsız mansıb zabt iden vāliye tevcîh ile ikdār oluna. Bu husūsda mevcūd olan vülāta göre vükelā-yı Devlet-i 'Aliyye dā'imā nemālu ve nemāsız mansıb zabt iden vülātın hālini ve ehliyetini taharrî ve mütāla'a ile tevcîhātları vukū'unda dikkat eyleyeler ve vüzerāya mansıb tevcîhi husūsu beyān olunmağla mirmirān-i kirāma dahî siyāk-ı meşhūr üzre tevcîhe münāsib olunmak lāzım gelmeğle bu bābda dahî vüzerā-yı i'zāmın tezāyüd-i nüfūz ve istiklālleriçün her eyālet dāhilinde olan sancakların işbu kānūn üzre tevcîh veyāhud ibkāları mevsimi geldikde eyālet vālileri 'arzlarıyla ola ve mirmirānın kesreti olmağla mansıb mutasarrıfı olmayıb boşda olan ve memleketinde ikāmete kudreti olmayan mirmirān lāyıkı üzre vüzerā ma'iyyetine ta'yîn olunmak içün İstanbul'a celb olunub zātları ma'lūm oldukdan sonra münāsib olan vüzerā ma'iyyetlerine iktizāsına göre ta'yîn ve irsāl oluna. Lākin cümle mirmirānın İstanbul'a celbi su'ūbetli ve 'abes olacağına binā'en iclerinden mechūlü'l-ahvāl olanları isticlāb oluna. Hālleri ve reftār ve girdārları anlaşılmış mücerreb mirmirān-ı kirāmın celbleri muktezî olmamakla ana göre hareket oluna ve işbu mirmirān vāliler ma'iyyetlerinde ikāmet idüb dāhil-i eyāletlerinde olan sancakların mutasarrıfları üç veyā beş sene mürūr itdikce münāvebe üzre liyākatlerine göre ol sancakları işbu ma'iyyetlerine gönderilen paşalara 'arz eyleyeler ve bi'lā mansıb mirmirānın vüzerā yanında kethudālık misillü hidemātda istihdāmı cā'iz ola.

Anatolu ve Rumili'de olan eyāletler yigirmi sekiz mansıbdan 'ibāret olub eyālet-i mezkūre şunlardır ki beyān olunur: Mısır ve Şam ve Bağdad ve Basra ve Şehrizor ve Haleb ve Karaman ve Rakka ve Diyarbekr ve Adana ve Sayda ve Musul ve Anatolu ve Trabzon ve Erzurum ve Çıldır ve Van ve Kars ve Mar'aş ve Sivas ve Cidde ve Trablusşam ve Girid ve Rumili ve Silistre ve Bosna ve Mora ve Eyālet-i Cezāyir işbu yigirmi sekiz eyāletden Kars ve Mar'aş ve Adana başka başka vezîre mütehammil olmayub Musul ile Trablusşam dahî ekser beglerbeğilere virildiğinden menāsıb-ı mezkūre yigirmi üce tenzîl olub elhālet-i hāzihî Şehrizor ile Basra eyāletleri dahî Bağdat vālisinin 'uhdesinde bulunmağla işbu Şehrizor ve Basra eyāletleri tefrîk ve āher vezîrlere tevcîh olununcaya dek şimdiki hālde vüzerāya mahsūs menāsıb yigirmi bir eyālete; ve Belgrad ve Vidin serhadlerine münhasır kalmağla vüzerā kesret üzre olub el-yevm mevcūdlara işbu menāsıb kifāyet

itmediğinden fî-mâba'd vüzerâ-yı i'zâmın 'adedi yigirmi ücden

24/b

ziyâde olmaya ve Basra ve Şehrizor eyâletlerinin âhere tevcîhi ve Anapa tarafına iktizâ hasebiyle vüzerâdan birinin ta'yîni lâzım geldikde yigirmi üc 'adedinin inhisârı mâni' 'add olunmayub zikr olunan mahall-i sülüseye dahî başka vüzerâ nasb ve tahsîsi câ'iz ola ve hall-i ilâhî vukū'uyla işbu tertîbe noksan gelüb birine müceddeden rütbe-i vezâret tevcîhi lâzım geldikde mirmirândan ve sâ'irden Devlet-i 'Aliyye'nin mücerrebi ve terbiyet gerdesi asl ve menşe'i ma'lûm olub taşralardan icrâ-i ahkâm ve tesviye-i mehamma kâdir, hakk ve bâtılı farka muktedir 'âkil ve dindâr ve emekdâr munsaf ve mu'tedil ve sâdık ve mustakim zevâta virilüb nâ-ehl ve devleti bilmez derebeği ve delilbaşı makûlelerine ve mechûlü'l-ahvâl ve aslı ve menşe'i bilinmez kimesnelere bir vakitde rütbe-i vezâret ve merâtib-i sâmiye-i devlet virilmek bir vechile tecvîz olunmaya. Bu husûs eğerçe irâde-i seniyye-i hüsrevâneye ta'alluk ider mevâddan olub ancak nâ-ehle vezâret tevcîhinin mazarrât-ı 'adîdesi meşhûd olduğundan işbu kânûnnâme-i şâhânenin icrâsına 'ale'd-devâm kemâliyle ri'âyet olunub taraf-ı şâhâneden birine vezâret tevcîhi irâde olundukda ol vezâret tevcîhi irâde olunan kimesne işbu şartın hilâfı nâ-ehl makûlesinden ise şurût-ı kânûnnâmeye menâfî olduğu bilinmek içün keyfiyyet rikâb-ı hümâyûna 'arz ile ifâde oluna ve hasbe'l-iktizâ vezîr-i 'azâm tarafından bi'l-müzâkere birine rütbe-i sâmiye-i vezâret 'itâsı tasvîb olundukda ol zâtın evsâf-ı mezkûre ile ittisâfı ve kendüye vezâret tevcîhi şurût-ı kânûnnâmeye muvâfık olduğu sûretde kânûnnâmenin bu fıkrası ve şurût-ı kânûnnâmeye muvâfakati sadr-ı 'azâm tarafından huzûr-ı lâmi'un-nûr-ı şâhâneye 'arz olunub nezd-i hümâyûnda dahî kânûna mutâbakatı tahkîk eylediği sûretde tevcîhi rey'-i hümâyûna mevkûf ola. Ammâ kânûna muvâfakat husûsunda vezâret tevcîhi murâd olunan kimesnenin zikr olunan evsâf ile ittisâfı te'vîl iderek ligarazın veyâhud hatıra ri'âyet ile tahrîr ve beyân itmeyeler. Hâsılı bu bâbda kat'â garz-i hafî gözedilmeye ve mücedden rütbe-i mirmirânî tevcîhi lâzım geldikde mirmirânlıkdır deyü müsâmaha ve iğmâz olunmayub 'aynı ile vezâret tevcîhinde olan ihtimâm ve i'tinâ misillü şurût-ı muharrere-i mezkûreye ri'âyet oluna.

Memâlik-i mahrûsede sâkin 'ibâdu'llah cânib-i cenâb-ı Rabb-ı 'izzetden taraf-ı hazret-i hilâfetpenâhiye vedî'a ve emânet olmakdan nâşî vüzerâ-yı 'izâm dahî vükelâ-yı Devlet-i 'Aliyye olub dâhil-i mansıblarında olan kâffe-i

ahālî-i memleket ve ʻāmme-i sekene ve raʻiyyet ganî ve fakîr müslim ve zımmî cānib-i şāhāneden vülāt-ı kirāma emānet kılınub demleri ve nefsleri ve māl ve ʻırzlarının siyāneti ber muktezā-yı emānetkārî ve sadākat, kendülerinin vazîfe-i zimmet ve lāzime-i ʻuhde-i emānet ve diyānetleri olmakdan nāşî muhāfaza-i dimā-yı ʻibādullahda ziyādesiyle dikkat ve hilāf-ı şerʻ-i şerîf hareketden begāyet mücānebet ideler. Mesālih-i iʻbādullahı rü'yete vesîle-i sühūlet olmak içün hasbe'l-iktizā etrāfa mübāşir taʻyîni baʻzen eğerçe lāzım gelüb ancak mubāşir taʻyîni zulm

25/a

ve siteme vesîle-i kavîyye olageldiğinden baʻdezîn işbu mübāşir māddesine vüzerā-yı ʻizām ve mirmirān-ı kirām ziyādesiyle dikkat idüb bilā-iktizā bir mahalle mübāşir göndermiyeler ve mübāşir taʻyîn ve tesyîri iktizā eyledikde müsvedde taʻbîr eyledikleri masnūʻ ve mechūl māddeler ve bitmiş gitmiş birkaç defʻa şerʻle rüʻyet olunmuş veyāhud istimāʻı memnūʻ-ı ʻatîk husūslar veyāhud mahz-ı iftirā ve bühtān makūlesi umūr içün mübāşir göndermekden ve buyruldu tahrîriyle sekene-i memleketi ızrārdan ziyādesiyle ittikā oluna. Bir mādde içün bir ʻarzıhāl takdîm olundukda evvelemîrde tahkîk-i mādde eylemeksizin mübāşir gönderilmeye ve tahsîs-i etbāʻ hidmetlenmek içün mübāşir göndermekden ziyāde ictināb oluna ve hasbe'z-zarūr mübāşir gönderilmek lāzım geldiği hālde dahî eğer gideceği mādde bir karye veyāhud bir kazā ve kasaba ve şehre müteʻallik ise maslahat hitām buldukda kurb ve buʻdîne göre hidmet-i mübāşiriyye ber vech-i ʻitidāl virile. Karyeye dā'ir ise kazāya mübāşiriyye tarh olunmaya ve şehr ve kasabaya müteʻallik ise karyelere tevzîʻ itdirilmeye. Mübāşirin müddet-i karārında iş bitinceye dek me'kūlātı iktizā iden tarafdan virilüb gayrılar teşrîk kılınmaya ve eğer mādde bir kimesnenin zātına müteʻallik ve mahsūs ise meksinde masrafı ve hitāmında mübāşiriyyesi ol kimesne tarafından virilüb kasaba ve kazā ve kurāya hisse-i tarhdan tevakkî kılına ve eğer müddeʻî mütemerrid ise şurūtu üzre mübāşiriyye müddeʻîden zecren tahsîl oluna. Müddeʻun ʻaleyh muʻānid ise kezālik mübaşriyye andan tahsîl oluna. İş bu mübāşiriyye māddesinde kemāl üzre hakkāniyyet ve insāfa riʻāyet itdirile. Bir mahalle mübāşir gönderildikde kesret-i neferāt ile gönderilmeye, cebr ve tazyîka vesîle olacak ziyāde neferāt gönderilmekden el-hazer mücānebet kılına ve esnā-yi rāhda gidüb gelince konduğu konaklarda ziyāde perhizkārlık idüb ancak konak sāhiblerinin virdikleri mahzara kanāʻat eyleye. Ahālînin gönderdiği mahalle konub fukarā hānesine konmayalar ve kondurulmaya. Bir mahalde şekāvet veyāhud hilāf-ı rızā tuğyānı zuhūr itmiş bir kimesne bulunur ise Devlet-i

'Aliyye'ye tahrîr ve isti'zān ile vakt mürūr idüb ol makūle tāğînin ferce bulacağı zāhir olur ise mümkün olduğu sūretde ol memleket ahālî ve zābıtānıyla haberleşüb 'asker ve neferāt göndermeksizin muktezā-yı şer' üzre hakkından geline. Zarūri neferāt-ı 'askeriyye gönderilmek lāzım gelür ise kadr-i vāfi neferāt ib'āsıyla hilāf-ı şer' ve rızā hareket iden ol zālimin te'dîbine mübāderet eyleyeler. Vüzerā-yı 'izām etbā'ı 'ale'd-devām ehl-i 'ırz ve rızāperver ve her vechile hidemāt-ı lāyikaya kābiliyyet ashābından olagelmişken biraz vakitden berü ecnās-ı muhtelife vüzerā hidmetlerinde kabūl olunduğundan içlerine eclāf makūlesi dühūl itmekle ol makūleden hilāf-ı rızā vaz'a cesāret iden ve oldukları dā'ireyi terk misllü hareketde bulunan ma'dūd iken bunların bu vaz'ları sā'ir ehl-i 'ırza dahî 'azuv ve isnād olunmağla vüzerā dā'iresinin perişānlığını ve ehl-i 'ırz makūlelerinin 'adem-i nizām hāllerini müstevcib olmakdan nāşî fî-māba'd vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirām dā'irelerinde bulunan

25/b

iç ağası ve delîl ve tüfengci ve karakullukcu ve bi'l-cümle etbā' oldukları dā'irelerde devām üzre 'ırzlarıyla mukayyed olarak hidemāt-ı lāzimelerinde kıyām idüb hod be hod müfārekat idemeyeler ve içlerinde töhmet ve kabāhati zuhūr idenleri mahdūmları te'dîb ve güşmāl idüb müte'eddib ve mütenebbih olmayanları var ise redd ve tard ve fî-māba'd bir mahalde kabūl olunmamak içün yedlerine izin buyruldusı dahî virilmeye ve yedinde izin buyruldusu olmayan etbā' bir dā'irede kabūl olunmayub o makūleden serseri geşt ü güzār idenleri bulunur ise kangı sancak ve eyālet dāhilinde ise hükkām ve zābıtān ma'rifetleriyle ahz ve te'dîb olunmak içün bu māddeler iktizāsına göre memālik-i mahrūseye neşr-i evāmir-i 'aliyye ile tenbîh ve te'kîd oluna ve eğer bir vezîrin dā'iresi kesîr olub gideceği mansıb ol kadar etbā'ı idāresine vāfi olmadığı sūretde taklîl-i cemm'iyyete muhtāc olacağına binā'en lüzūmu olmayan etbā'ı āher mahalle intisāb içün her kaç nefer ise iktizāsına göre yedlerine eyālet mühriyle memhūr izin buyrıldısı 'itā eyleye. O makūle 'itā olunacak buyruldılarda me'zūn olan kimesnenin müfārekati tārîhi yazılub buyruldının tārîhi mahalline göre iki üç ayı mütecāviz olur ise i'tibārdan sākıt ola ve tārîhi 'atîk buyrıldı ile vāli ma'iyyetine vardıkda 'adem-i kabūlünden gayri buyruldısı dahî yedinden ahz ve şekk oluna. Zira izin buyruldısı aldıkdan sonra serseri etrāf ve eknāfda izin buyrıldısı yedimde mevcūddur kimesne muhālefet eylemez deyü geşt ü güzār eylemeleri muhtemel olmakdan nāşî buyrıldılarda tārîh konılub tārîh-i buyrıldı iki üç ay tecāvüz eylediği hālde buyrıldı yedlerinden zābıtān ma'rifetleriyle ahz ve

şekk oluna ve o makūle me'zūn olub mansıbı mütehammil vülāt dā'iresinde alıkonılan etbā'ın derhāl yedlerinden buyrıldıları alına ve şekk oluna. Mansıbı mütehammil olan vülāt kapularında o makūle me'zūn olan hademenin kabūlünde tereddüd olunmaya. Vüzerā kapularından izin virilmiş etbā'ın bî-vech geşt ü güzārları tecvîz olunmayub vardıkları mütehammil kapularda ahz oluna.

Vüzerā kapu kethudālıkları biraz vaktden berü ricā ve şefā'at ve hatıra ri'āyetle ba'zı mechūlü'l-ahvāl kimesnelere ihāle olunub onlar dahî hidmetlerinde oldukları vüzerānın rü'yet-i umūrunda sarf eyledikleri mebāliği defterlerine iki kat tahrîr eylediklerinden başka murābaha zammıyla dahî bir vezîrin bulunduğu mansıb irādından ziyāde kapu kethudāları matlūb ibrāzıyla defter takdîm idüb vüzerā-yı 'izām oldukları mansıb hāsılātını kapu kethudālarına virseler dahî īfā-yı deyn mümkün olmayacağından zarūrî nemālu bir mansıb zuhūruna ta'lik ile kapu kethudālarını iskāt ve anlar dahî Der-i 'aliyyeye küllî cā'ize ve 'arz-ı 'ubūdiyyet ve etrāfa ilticā ile bir vezîrin 'uhdesinde olan mansıbı bî-vakt alub āhere virmeğe teşvîk ve tergîb idüb bu vechile vüzerānın mansıblarından 'adem-i devām ve karārlarına bā'is olmağla fî-māba'd vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirām kapu kethudālıkları hademe-i devletden mu'temed ve sādık sāhib-i iktidār

26/a

zevāta tahsîs olunub mechūlü'l-ahvāl kimesneler kapu kethudālığına takrîb olunmaya ve fî-māba'd vüzerā kapu kethudālığı altı nefere münhasır olub ziyāde olmamak husūsuna dikkat oluna ve mirmirānın umūrları dahî işbu vüzerā kapu kethudālarına münhasır olub hāricden kimesnenin müdāhalesi tecvîz olunmaya ve kapudān paşaların ekser evkātları Āsitāne'de gecüb kapu kethudālarını ba'zen kendü adamlarından istihdām idegeldikleri ve bu usūlde kapu kethudāsına muhtāc olmadıkları zāhir olmağla kapudān paşalar işbu kapu kethudālığı māddesinden müstesnā olalar. Kapu kethudālarının beher hāl mesārıfları mütezāyid olacağına binā'en Rumili ve Anatolu ve Bağdad ve Şam ve Mısır vālileri taraflarından mansıbları irādına göre ve Bosna ve Mora ve Erzurum ve Sayda ve sā'ir eyālāt ve sancak mutasarrıfları tarafından dahî hāsılātı mansıblarına kıyās ile ecr-i misil yollu mesārıflarına medār içün kapu kethudālarına mikdār-ı münāsib nesne ta'yîn ideler ve ba'de't-ta'yîn mikdār-ı mu'ayyeni rābıta bulub sūret virildikde teşrîfāta kayd itdirile ve kapu kethudāları hadd-i 'itidāl üzre vüzerānın ta'yîn eyledikleri

nesneden ziyāde şey' taleb itmeye ve kapu kethudāları vülātın ancak mansıb umūrunı ve vilāyet mesālihini mahdūmunın tahrîrātıyla rü'yet ve asıl me'mūriyetleri üzre vārid olan tahrîrātı Bāb-ı 'Ālî'ye 'itā ve aralık aralık su'āl ve ihtār ile māddeyi unutdurmayub cevābını ahz ve mahdūmuna irsāle maksūr ola. Mansıb tevcîh ve ibkāsında Bāb-ı 'Ālî'ye virilecek cevā'iz ve 'avā'idin mikdārları mukayyed ve mu'ayyen olmağla kapu kethudāsı bermūceb-i teşrifāt 'itā eylediği cevā'iz ve 'avā'idin defterini bi-eyyi-hālin derhāl gönderüb mahdūmu dahî kapu kethudāsının matlūbunu mevcūdı var ise ol an irsāl eyleye yoğise evvel be-evvel zuhūr iden hāsılātından te'diye-i deyn eyleye. Kat'an ve kātıbeten o makūle masārıf akçesini irāde te'hîr itmeyeler ve vülāt tarafından kapu kethudāsının matlūbu irsāl olunmakda te'hîr ve betā'et olunur ise Devlet-i 'Aliyye tarafından bi-eyyi-hālin alacakları tahsîl oluna ve edā-yı deynde kat'ā tehāvünleri cā'iz olmaya. Kapu kethudāları senede bir def'a cā'ize vireceğine binā'en vüzerā ile senede bir def'a hesāb görmeleri iktizā itmekle beher hāl senede bir def'a hesāblarını rü'yet ve kat' ve itmām iderler. Hesāb kağıdlarını her 'asrda kethudā-ı sadr-ı 'ālî olanlar rü'yet idüb cā'ize ve 'avā'idi sıhhati üzre beyān iderek defterlerini münāsibi üzre temhîr ideler. Sadr-ı 'azām kethudālarının temhîr eyledikleri defter mūcebince vireceklerini vüzerā edāda te'hîr ve betā'et itmeyeler ve kapu kethudālarının vüzerā ve mirmirāndan matlūbu olan alacağını ahz ve istifā eylemeksizin medyūnen fevt olduklarında evvelemîrde māl-ı müteveffādan tamāmen edā oluna kat'ā bu bābda tehāvün olunmaya. Kapu kethudāları vefāt ider ise alacakları vüzerādan tahsîl ve veresesinde 'alā-eyyi-hālin tamāmen edā itdirile kusūr ve betā'et itdirilmeye ve şimdiki hālde bulunan kapu kethudālarının bilā-mūceb ihrācları gadri mūcib olub bu def'a iclerinden altı neferi intihāb olunmağla

26/b

fî-māba'd kapu kethudālık tebdîl ve tefvîzi iktizā eyledikde işbu intihāb olunan altı neferden birine ihāle olunub āhere virilmesi memnū' ola ve bu altı neferden fevt olanların yerlerine bālāda mezkūr evsāf ile muttasıf hüdemā-yı Devlet-i 'Aliyye'den mu'temed ve sādık kimesneler bi'l-intihāb tahsîs kılına ve el-hālet-i hînde mevcūd olan kapu kethudālarından birinin tebdîli lāzım geldikde hakkāniyyet üzre hesābı görülüb sahîh matlūbu her ne ise ya halefi tarafından kabūl veyāhud paşası tarafından edā olunmadıkça halefine ilbās-ı hil'at olunmaya.

Vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirāmın evvelemîrde işbu kānūnnāme

mefhūmu ma'lūmları olmak içün iktizāsına göre birer sūreti ihrāc ve taraflarına neşr ve ib'ās olunub vülāt-ı kirāma mansıb tevcîh ve ibkāsında cā'izeleri taklîl ve rüşvet ve sā'ir güne hediyye ve kapu kethudālarının tasallutları def' ve boğca bahā nāmı ve sā'ir sūretler ile kāffe-i mutālebāt ref' olunduğu bildirilmek ve bundan böyle kadîmi olan hāsları ve hazariyyelerinden dahî mu'āf olanları sūret-i haseneye ifrāğ olunmak ve Āsitāne'de kapu kethudāsı ve mālikāne sāhibleri ma'rifetleriyle virilmesi müretteb olan hazariyye hisseleri dahî sūret-i 'asliyyesi üzre vülāt ma'rifetleriyle mahallinde tahsîl olunmak üzre nizām virilmek ve mansıblarında müstemirr olmaları kānūn kılınub levāzım-ı nüfūz ve istiklālleri istikmāl olunmağla bundan sonra cümlesinin keyfiyetleri ba'de't-tahkîk vüzerā-yı 'izām ve mirmirān-ı kirāmın mutasarrıf oldukları eyālet ve sancağa göre cihet-i mā'aşları teksîr ve tevfîr olunmak içün işbu kānūnnāmeye müte'ākib tertîb kılınacak def'-i mezālim māddesinde rābıta virilecek kānūn nizāmının hîn-i müzākeresinde vülāt-ı kirāmın dahî kemāyenbagî ikdār ve takviyeleri husūsu müzākere ve tanzîm ve sūret-i mā'aşları her bir eyālet ve livānın keyfiyyetine göre tesviye ve tertîb olunmak üzre bālāda mezkūr şerā'it-i hasene fî-māba'd kānūn-ı cedîd olarak mer'î ve mu'teber tutulub hilāfına bir dürlü 'amel ve hareket olunmaya.

El-yevm mevcūd olan vüzerā kapu kethudālarından fî-mā inhilāl vukū'unda kapu kethudālık ihālesiçün intihāb olunan kulları

Hācegāndan sābık şehremîni Seyyid Mehmet Efendi kulları	[[Hācegāndan Ken'an Efendi kulları]] (üstü çizili,)
Hācegāndan Hasan Efendi kulları	Hācegāndan Rāşit Efendi kulları
Kapucıbaşı Haleblizāde Ahmed Ağa kulları /fevt 206 S. 25/[42]	Hācegāndan Mükellefzāde Mustafa Beğ kulları /fevt/
Kapucıbaşı Süfyān Ağa kulları	Hācegāndan Seyyid Sādık Efendi kulları /fevt/

27/a

İşbu kānūnnāme-i hümāyūnum ittifāk-ı ārā-yı 'ulemā ve erbāb-ı şūrā ile tertîb ve tanzîm ve pesendîde-i mülükānem olmağla ilā māşāallāhü te'ālā düstūrü'l-'amel tutulmak üzre iktizā iden mahallere kayd oluna ve

[42] 24 Ekim 1791.

kānūnum olmağla bir vakitde hilāfına cesāret vukū'a gelmiye mugāyiri hareket ider olur ise haklarından geline.

Tobcu ocağı Devlet-i 'Aliyye'nin mu'teber ocağı olub ve tobcu i'māli bir fenn-i lāzımü'l-i'tinā olduğuna binā'en ibtidā tobcu ocağının 'indü'd-devle kadr vukū'u derkār ve meşmūl-i lahza-i i'tibār olduğu beyān olunmak irādesiyle tobcu ocağına cebeci ocağı misillü bir tuğ ihsān oluna ve tobcu ocağının kemāl-i i'tibārını işā'a ve i'lān içün tobcubaşılar cebeci başı misillü serāsere kaplu üst kürkü ve dîvān rahtı isti'māliyle karîn-i imtiyāz olalar ve fî-māba'd tobcubaşı olanlar 'ākil ve dindār ve zî-'ırz ve vakār ve sefer ve hazarda zabt u rabta ve i'māl-i neferāta sāhib-i iktidār kimesnelerden olmak kānūn ola ve cevā'iz ve 'avā'id ve hediyye ve rüsūma dā'ir tobcu başılardan bir vakitde bir nesne alınmaya ve serhaddāt ifrāzātı ve sā'ir bu makūle menāfi' küllîyen ref' olunmağla bu mukābelede senevî dā'iresine vakt-i hazarda vefā eyledikden sonra sefer zuhūrunda dahî esbāb-ı seferiyyesini idāreye kifāyet mikdārı ber-vech-i ātî mā'aş ta'yîn ve tahsîs kılınmaktan nāşî ağalar dahî kethudā ve sā'ir zābıtāndan ve bir kimesneden kat'ā bir nesne almaya ve topcu başıların işbu kānūn-i cedîd şurūtunu ber-vech-i ātî icrāya sarf-ı makdūr eyledikleri nümāyān oldukca bilā-cürm 'azl olunmaya.

Ve hilāf-ı rızā ve mugāyir-i kānūn ednā kusūru zuhūr ider ise bir def'ası sehv ve hatāya haml birle 'afv ile mu'āmele olunub def'ā-yı sāniyesinde bilā-te'hîrin lāzım gelen te'dîbi icrā kılına.

Ve ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'nin küberāsından mu'temed ve kārgüzār ve 'ākil ve dindār ve sāhib-i 'ırz ve vakār biri ocağa nāzır nasb ve tahsîs olunub nāzır ve ağa ma'rifetleriyle bi'l-cümle ocak ricāl ve zābıtānı intihāb ve ba'de'l-isti'zān nasb olunub bi'l-cümle umūr-ı ocak nāzır ve ağa ile ittifāken rü'yet oluna.

Ve fî-māba'd sür'at nezāreti ve tobcular kitābeti ikisi bir ādeme tevcîh oluna ve ocağa dā'ir iktizā iden 'arzları nāzır ile tobcu başılar berāber temhîr ideler; ikisinin mührü cem' olmadıkça yalnız birinin mührüyle 'arz olunur ise i'tibār olunmaya ve bu makūle 'arzlar tobcular kātibi her kim ise

27/b

ānın hattıyla yazılub 'arz içün bir akçe alınmaya ve ocak nāzırı bulunanlar bi'l-cümle tophāneye müte'allik umūra nāzır-ı müstakil olduğuna binā'en gerek tanzîm-i zābıtān ve neferāt ve gerek kadîmden tobhāne nāzırlarının

vazîfeleri olan tob dökümi ve ocağın cümle mühimmâtına hâsılı cüzî ve küllî bi'l-cümle tobhâne ve tobcu umûruna bi-tevâbi'ahâ nezâret ve her birine gereği gibi dikkat eyleye ve işbu tobcu ocağı nezâreti mansıb olmayub me'mûriyet-i mahsûsa makûlesi olmağla âher mansıba mâni' olmıya. Cümle umûr-ı ocak nâzır ile ağaya tefvîz ve zabt u rabt-ı neferât ağanın ve idâre-i umûr-ı mevâcib kâtib ma'rifetiyle nâzırın müstakillen vazîfe-i me'mûriyetleri olub mevâcib defterlerine ve tevzî'-i mevâcibe nâzır ve kâtibden gayri ocakludan kimesne ta'aruz itmeyüb tevzî'-i mevâcibde kâtib ma'rifetiyle ocak nâzırı bi'l-küllîye müstakil ola. Resîd defteri ve şöhret defteri ikişer nüsha olub bir nüshası kâtibde ve diğer nüshası nâzırda bulunub bi'n-nefs mevâcib umûruna nâzır olanlar dikkat eyleye.

Eğer nizâmın muhâlifi bir hâlet meşhûdu olur ise tobcu başı ma'rifetiyle def'ine ve lede'l-iktizâ Bâb-ı 'Âlî'ye ifâdesine ihtimâm ve hatıra ri'âyeten ketmden mübâ'adet ve ittikâ-i tam eyleye ve ketm ider ise mes'ûl ve mu'âteb ola. Ocak mevâcibini mevcûd olan eşgâl-i muharrerelerine muvâfık neferâta tevzî' eyledikden sonra zuhûr iden nâ-mevcûdun 'ulûfesini ahz idüb cümlesini bâzbe-hazîne itdirüb şu masraf içün bu masraf içün diyerek bir akçesi ocakda alıkonulmaya. Ve ağalar müstemmir olduğu misillü kâtibler dahî mâdem ki umûr-ı lâzımesinde tekâsül itmeye bilâ-sebeb üç seneden evvel 'azl olunmayub beher sene tevcîhâtda ağa ve kâtiblerin bilâ-câ'ize ve 'avâ'id kâ'ide-i kadîme üzre ibkâ olunmaları câ'iz ola. Nasb olunan nâzır ve ağa ve ma'rifetleriyle ocak ricâlinin emekdâr ve işgüzâr ve ashâb-ı liyâkatden tob fenninde mâhir her kankısı var ise bi'l-intihâb kethudâ nasb ve kezâlik kethudâ yeri ve ocak çavuşu intihâb ve Bâb-ı 'Âlî'den isti'zân iderek yerlü yerine ta'yîn oluna. Ve ocak ricâli cem' ve istişâre olunarak ocaklunın ehl-i 'ırz ve zî-hayâ olanlarından ve fenninde mahâret erbâbından ve zabt u rabt-ı neferâta muktedirlerinden orta çorbacıları tertîb olunub birinden bir akçe câ'ize ve 'avâ'id alınmaya ve zikr olunan ocak çavuşu işbu çorbacıların müsta'id ve kârgüzâr ve sadâkatkârlarından intihâb ve nasb oluna. Her hidmet ehline virilmekde be-gâyet dikkat oluna. Kezâlik odabaşı ve vekîlharc ve bayrakdâr ve zâbıtân-ı sâ'ire dahî bu vech üzre erbâbından intihâb kılına ve işbu ocak tevcîhâtının birisinde ricâ ve şefâ'at ve hatıra ri'âyet bir vechile câ'iz olmayub zâdeliğe dahî i'tibâr olunmaya vech-i tercîh ve intihâb mücerred liyâkat-ı zâtiye ola; hüneri var ise zâdeliği dahî mâni'-i nasb olmaya. Ve işbu intihâb olunacak

28/a

zābıtān-ı ocak liyākat ve isti'dād erbābından mıdır değil midir nāzır olanlar taharrî ve tahkîk eyleyüb zābitliğe ehakk ve elyāk olduğu nümāyān ise nāzır ile ma'an ağası 'arz eyleye bi'l-cümle ocağın sūret-i tevcîhātı dahî işbu vech-i ātîyü'l-beyān üzere ola ya'ni ağalık münhal oldukda kethudā tobcu başlığı idāreye ehil olub hāricden tobcu başı nasbına hācet mess itmediği sūretde kethudā ağa olub kethudā yeri kethudā ola ve baş bölükbaşı kethudā yeri ve sā'ir çorbacılar eskiliği tertîbi üzre baş bölükbaşı ola. Çorbacılık münhal oldukda ol ortanın odabaşısına çorbacılık tevcîh olunub vekîlharc odabaşı ola. Kezālik vekîlharclık münhal oldukda 'alemdār vekîlharc ola ve 'alemdārlık münhal oldukça ol ortanın tob ustalarıyla ahcısının tarîkine bakılub her kankısı eski ise ol eski bulunan bayrakdār ola. Tob ustalığı münhal oldukda tob ustası yamağı tob ustası olub tob ustası yamaklığına bāki ol tob ustası neferātının ziyāde mahāret kesb itmişi intihāb ve ta'yîn oluna ve mahāretde müsāvî şerîk bulunur ise bu sūretde eskisi i'tibār oluna. Ber vech-i muharrer çorbacılardan intihāb ve nasb olunan ocak çavuşunun ocakcı tarîki çavuşluk cihetiyle yürümeyüb çorbacılık i'tibārıyla yürüye; ya'ni mā-fevkine vüsūl çorbacılıkda olan eskiliği ile mu'teber ola; bu vechile çavuş olanlar ber vech-i ātî ta'yîn olunan ma'āşıyla kanā'at idüb hidemāt-ı Devlet-i 'Aliyye'de sādıkāne say' ve dikkat eyleye. Tama'a teb'iyyet ile hilāf-ı kānūn-ı cedîd hareketde bulunmaya; bulunur ise te'dîb oluna ve çavuş ma'iyyetinde bulunmak üzre bir kapu çukadārı dahî lāzım olmağla münāsib bir kimesne kapu çukadārı nasb ve ta'yîn olunub işbu kapu çukadārı ebedî çorbacılardan olmaya. Hālā küşāde olan yiğirmi üç ortaya iki orta dahî 'ilāve ile cümlesi yiğirmi beş ortaya iblāğ olunub herbir ortanın çorbacıları ber minvāl-i meşrūh erbāb-ı liyākatden olmak şart-ı kavî olduğundan fazla, dā'imā çorbacılar ortalarında mevcūd bulunub ortanın umūrunı idāre ve rü'yet içün iş başında olmaları lābüd ve mühim olmağla ağa ve kethudā ortalarında dahî birer başka çorbacı nasb ve ta'yîn olunub ve yine ol iki ortanın merbūtiyetleri ağa ve kethudāya ola. Lākin çorbacıları başka olub sā'ir çorbacılar ne vechile umūr-ı neferāt ve ortayı idāre ve rü'yet idecekler ise öylece rü'yet ideler. Ortalara yine ağa ve kethudā ortası ıtlāk oluna. İş bu yiğirmi beş nefer çorbacılardan mā'dā kusūr kalan serbölüklerden liyākati olanlar fî-māba'd yiğirmi beş ortadan ziyāde orta küşādı iktizā eylediği zaman ol vakt yiğirmi beşden fazla küşād olacak ortaya çorbacı olmak üzre yanlız kendü mutasarrıf olduğu

28/b

eşkinci esāmîsine şerh virilüb halleriyle ibkā oluna ve liyākatı olmayanların mutasarrıf oldukları eşkinci kendü esāmîleri kaç akçe ise ocağa geçen hidmeti mukābili üzre bir akçe zamm ile tekā'üd ola. Tobcu ocağında serrācbaşı ve kullukcular istihdāmı dahî lāzım olduğundan bir nefer serrācbaşı ve otuz nefer kullukcu ve yiğirmi nefer mülāzımları tertîb oluna. İşbu serrācbaşılar kullukculardan olub üç sene hidmet eyledikten sonra gümrükden altmış akçe tevcîhiyle tekā'üd ola. Üç seneden evvel ebedî tekā'üdlük tevcîhi cā'iz olmaya.

Tekā'üd olan serrācbaşı fevt olub yevmiyyesi mahlūl oldukda sā'ir tekā'üdler gibi iki akçe ihbāriyyesi virilüb mā'd hazînemānde itdirile. Bu makūle ve bi'l-cümle ocakdan mütekā'id olan esāmî ashābının hayāt ve memātını tecessüs ve ihbār, nāzır ve ağa ve kātib ve kethudā-ı ocağın vazîfeleri ola. Sālifü'z-zikr ortaların her birine onar tob tevzî' ile cem'an iki yüz elli tob olmak üzere tertîb oluna ve neferātı dahî onlara kıyās ile her bir topa onar nefer olmak üzre ta'yîn olunub şāhî tobları dahî sür'at topı gibi serî'an i'māl olunması murād olmağla fî-māba'd neferāt-ı merkūme şāhî toblar dahî sür'at mühimmātiyla i'māl eylemeği meşk ve ta'lîm eyleyeler ve her tob ustasının bir nefer yamağıyla sekiz nefer cem'an dokuz neferi olmağla ol ustanın zîr-i idāresinde olan neferleri mu'ayyen olub gayri ustanın neferine karışmaya ve her on nefer müstakil ve mahsūs olub ve kankı nefer kankı tob ustasına merbūt idiği bilinmek içün her bir tob ustasına ortası nişānından mā'dā mahsūsça bir 'alāmet dahî tahsîs olunub ol 'alāmeti tob ustası ve neferātı ortaları nişānıyla ma'an haml olmak lāzım olmağla evvelen ortası nişānını kaçıncı orta olduğının rakamıyla kisvelerine vaz' eyleyeler.

Bundan mā'dā her ortada tertîb-i mezkūr üzre on tob ustası olmağla ol ustalara filanıncı ortanın birinci, ikinci, üçüncü bu minvāl üzre dokuzuncu, onuncu tob ustası ıtlāk olunub kisvelerine vaz' idecekleri orta nişānlarının aşağısına kaçıncı usta olduğunın rakamını dahî kendisü ve neferleri vaz' eyleyeler. Bālāda mestūr mahsūsça 'alāmet işbu rakamdan 'ibāret ola; şöyle ki bunlardan birisi görüldüğü gibi tobcu ocağının filanıncı ortasının filanıncı tob ustası veyāhud neferidir deyü ma'lūm ola ve her ortaya virilen toblara ol ortanın nişānı hakk ile vaz' olunmak eğerçe lāzımeden olub lākin ortaların her birine sür'at ve obüs ve balyemez ve şāhî tobları mahlūlātdan virilecek olub hîn-i hācetde bir ortanın tobları bir hesāb olmak iktizā

eyledikde bir ortanın tobı diğer ortaya virilmemek lāzım gelib bu sūretde tob üzerinde hakk ile nişān bulunmak tobun āher ortaya virilmesine māni' olacağı zāhir olmağla tobların nişānı hakk ile vaz' olunmayub ortalara virildikçe yağlı boya ile vaz' olunarak ortadan ortaya tob virildikde evvelki nişānı imhā olunub, yerine virildiği ortanın nişānı yine yağlı boya ile

29/a

vaz' oluna; sefer ve hazarda böylece olmak düstur ola. Muhārebe esnāsında her ustanın yedine virilüb tob üzerinde yağlu boya ile ber vech-i muharrer mevzu' olan orta nişānı yanına ol ustanın kendüye mahsūs rakam nişānı dahî kezālik yağlı boya ile vaz' oluna ve her usta neferātıyla ma'an tobunın yanından ve nefer ustasından ve ustası neferden ayrılmak cā'iz olmaya. Tob ustasının yevmiyyesi ma'a-kisve bahā doksan akçe ve yamağının kezālik ma'a-kisve bahā yevmiyyesi altmış akçe olub mā'dā sekiz neferin eskisi her kim ise elli akçe ve yenisi otuz altı akçe yevmiyyelü ve kisve bahālı ola. Bu vechile otuz altıdan elliye dek neferāt yevmiyyeleri tertîb oluna.

Ve işbu yevmiyyeler tertîbi māddesinde cihet-i rüchān mücerred ve isti'dād-ı zatî olmağla ocak nāzırı tobcubaşı ile berāber tertîb-i neferātda dikkat eyleyüb māhiri ve eskisi yevmiyyeli ve gayr-i mütefennin cedîdi mādūni olmak üzre tertîb ideler. Müsta'idd olmayan erbāb-ı isti'dāda tercîhden be gāyet ihtirāz ideler. Her ortaya aşcı ve başkarakullukcı ve sakadan mā'dā onbeş nefer karakullukçu ve ağa ortasına otuz beş nefer karakullukçu tahsîs olunub ma'a-kisve bahā yevmiyyeleri otuzar akçe ola ve bunlar ortalara mülāzım olmalarıyla karakullukçu koşıldığı günden beher hāl tob atmak fenninde mahāret kesb eylemeleri meşrūt olub bi'l-münāvebe 'ale'd-devām tahsîl-i fenn itmeğe say' ve dikkat eyleyeler. Bi'l-cümle ocak ricālinin kayd-ı zarūretden tahlîs ve 'ale'd-devām refāh-ı halleri istihsāliçün mā'aşları husūsunun tanzîmi lābüd ve lāzım olduğuna binā'en ocak ağasına senevî otuz bin, nāzıra yedi bin beşyüz, kātibe altı bin, kethudāya yedi bin beşyüz, kethudā yerine çorbacılığından mā'dā bin beşyüz, çavuşa çorbacılığından mā'dā bin beşyüz, kapu çukadarına yediyüz elli guruş mā'aş tayîn ve ocak ağasına yiğirmi kıyye lahm ve seksen çift nān ve sā'ir zîrde beyān olunduğu vechile tayināt tertîb oluna ve tertîb olunan nān-ı 'azîzin her çifti yarımşar vukıyye ola; işbu mā'aşları bu vechile teksîri zābıtānın vaktiyle sefer masārıfıçün evvelemîrde tahsîl-i refāh ve şurūt ve iddihār iderek nā'il-i gınā ve vüs'at olmaları maslahatı olmağla eyyām-ı

hazarda te'azzüz ve tereffüh fikriyle sefāhat ve israf vādilerine düşmeyüb olurıyla kanā'at iderek sefer içün sermāye iddihār eylemeye say' ve gayret ideler. Şöyle ki bu irāde ve maksūdun mugāyiri telef ve sarf ider makūleleri zuhūrunda men' ve tehzîr olunub mütenebbih olmayanlar te'dîb olunanlar. 'Ale'd-devām libās ve mā'aş ve mesken ve me'vālarında 'itidāle ri'āyet idüb israfdan ihtirāz eyleyeler ve işbu zābıtāna ta'yîn olunan mā'aş mevācib icmāline idhāl olunmaya. Lākin mevācibin hîn-i tertîbinde bu dahî berāber tertîb olunub dîvān-ı hümāyūndan mevācib ihrāc olunduğu gün hazîne-i hümāyūndan bir kıst da iktizā eden mā'aş dahî her ne ise derhāl ocağa irsāl oluna. Nāzır ma'rifetiyle ashābına 'itā ve tevzî' olunmak ve ketm ve te'hîr olunmamak husūslarına dikkat oluna. Kadîmden olan kışlak

29/b

neferāt-ı mezkūreye vāfî olmamak cihetiyle bu def'a kışlakları tevsî' ve iktizāsına göre müceddeden inşā'sı tasmîm olunmakdan nāşî neferāt-ı mezkūre kışlalarında ārām eyleye. Çorbacıya virilecek ta'yināttan mā'dā odabaşı ve vekîlharc ve bayrakdār ve aşcı ve baş karakullukuçu ve sā'ir karakullukçular ve neferāt içün ortalara dahî ta'yināt tertîbi lāzım gelüp lākin neferātın tertîb ve tahrîrine henüz şurū' olunacak olmağla bunların dahî kışlada mevcūdlarına göre dört üstüne ta'yinātları virile ve işbu ta'yināt kışla mevcūduna göre nāzır ve kātib ma'rifetiyle tertîb olunub nāzırlar tezkereleriyle mahsub ola. Ağa ve çorbacılar ve bir kimesne işbu orta ta'yinātına dest-i dırāzlık itmeye iderler ise te'dîb oluna. Tobcu ocağından Devlet-i 'Aliyye'ye küllî hidmet me'mūl olduğuna binā'en taraf-ı hazret-i sultānî ve cānib-i cenāb-ı cihanbānîden kendülere iltifāt ve 'ināyet-i tamme derkār olmak hasebiyle tobcı zābıtān ve neferatının kesb-i temeyyüz eylemesi matlūb olmağla çorbacıların esvāb-ı dîvāniyyeleri al sāye çukadan şemseli bol yenlü ferāce olub sefer ve hazarda sayf ve şitāda çuka 'intari ve çuka cebe ve sāye kapud iktisā eyleyeler ve hengām-ı sayfda 'intārileri beyāz boğasîden olmak cā'iz ola.

Bu def'a iktisā idecekleri libāslarının numūnesi olmak üzre taraf-ı hümāyūndan yigirmi beş nefer çorbacıya yigirmi beş kat libās ihsān buyrulmağla fî-māba'd libāslarını işbu def'a numūne olarak 'itā buyrulan elbiseye muvāfık tanzîm eyleyeler. Eyyām-ı şitāda şiddet-i berdden muhāfaza içün mecbūr olan olur ise zağrasız Anatolu nāfesi cübbe kürk giymek dahî cā'iz ola. Sāye kapud ve cuka 'intāri ve cuka cübbe ve sayfda buğasi 'intariye hey'etleri mahsūs ve münhasır olmağla bu vechile karîn-i

imtiyāz olalar ve orta aşcıları ve odabaşı ve bayrakdār ve vekîlharc dahî yeşil çukadan serhādli iktisā eyleyeler ve neferātdan temyîz içün tob ustaları güvez çukadan nimten ve yamakları fıstıkî çukadan nimten ve mā'dā tobcu neferātı yeşil çukadan nimten ve tüfeng endāz neferātı mor çukadan nimten ve 'ale's-seviye ma'î Leh çukasından potur giyüb ve cümlesi kırmızı fes üzerine İstanbul kārî siyāh poşı saralar. Sālifü'z-zikr tob ustası ve yamağı ve sā'ir neferātın beher mevācibde 'itā olunmak üzre ber vech-i ātî kisve bahālarıçün mu'ayyen yevmiyyeleri olmağla kezālik numūne olmak üzre ibtidā-i tertîbde bir def'a virilecek elbise-i mahsūseye fî-māba'd libāslarını kisve bahā-ı mu'ayyenelerinden kendüleri uydurarak tanzîm ideler ve karakullukcuların heyet-i asliyeleri elvirmeğle tağyîr olunmayub açık mā'î çuka nimten ve başkarakullukçuları iktizāsına göre kırmızı telli mukaddem sarılınsunlar. Hālā mevcūd olan eşkinci neferāt her ne mikdār ise bir kimesneye gadr olmamak irādesiyle eşkinci tobcularda yevmiyyesi otuz altıdan dūn olanları ber-mūceb-i şurūt hidmet-i lāzımesine rağbet ve müdāvemet ider makūleden ise yevmiyye ve kisve bahāları otuz altıya iblāğ ve yevmiyyeleri otuz altıdan ziyāde ve elliden dūn

30/a

olanları elliye varıncaya dek tertîb-i mezkūre tevfîk oluna ve elli akçeden ziyāde yevmiyyeli olarak işbu kānūn tārîhinden mukaddem eşkinci topcu esāmesine mutasarrıf olanların iclerinden mahāret ve liyākat ashābı olanlar zābıt nasb ve ta'yîn olunub tertîbe göre yevmiyye ve kisve bahāları uydurıla ve işbu kadîm eşkinci topculardan liyākat ve hüneri olmayanlar nefer olarak ta'lîm-i fenn itmek içün dā'imā ta'lîm mahallinde mevcūd bulunub kesb-i san'at ve hüner itmeğe bezl-i mechūd eyleye bir seneye dek tahsîl-i hüner idebilür ise neferlikde takrîr olunub yolu geldikde tertîb-i tarikleri üzre işbu kānūn-ı cedîd nizāmına tatbîk ile hakkında mu'āmele oluna. O makūlenin ziyāde yevmiyyesi bulunmak şart-ı mezkūr üzre nefer olmaklığına māni' olmaya. Ya'ni neferin esāmisi yevmiyyesi otuz altı akçe ile elli akçe beyninde dā'ir olduğuna binā'en böyle san'at tahsîline meyl iden eski ağır yevmiyyeli kimesne yevmiyyesi ziyāde olmaklık ile neferlikde istihdām olunmasına 'özr bulunmaya. Amma şart-ı mezkūr üzre tahsîl-i fenn itmesi lāzım geldiğine binā'en işbu 'atîk eşkincilerden küllî ve cüzî yevmiyyeye mutasarrıf olanlar böyle mu'teber ve manzūr ocağa rağbet ve tahsîl-i hünere meyl itmez ise ve ta'lîme gelmez ve kışlasına devām eylemez ve bulunduğu kārı terke rāzı olmaz ise ve taşrada bulunub Āsitāneye gelmez ise ve yāhud fevt olub yevmiyyesi mahlūl olur ise bu

makūlenin esāmisi hazînemānde olunub yerine mülāzımlardan biri ibtidā neferin dühūl ideceği otuz altı akçe ma'a-kisve bahā yevmiyye ile nefer tahrîr oluna. Bu māddeye gereği gibi dikkat olunub hilāf-ı şart ve kānūn harekete kimesne cür'et itmeye. O makūle 'atîk eşkinci esāmelü neferātdan 'alîl ve hidmete yaramaz makūlesi olur ise sebkat iden hidmetine mükāfāten hakkında merhamet olunub nāzır ve ağa ma'rifetleriyle taharrî ve dikkat olunarak iktizāsına göre münāsib-i mikdār tekā'üdlük tevcîhi cā'iz ola.

Zikr olunan neferāt-ı 'atîkadan mā'dā iktizā iden mezkūrü'l-mikdār neferātın nāzır ve ağa ve intihāb olunacak ocak ricāli ma'rifetleriyle tahrîr ve tertîbine şuru' ve mübāşeret oluna. Sür'at tobları metrîs tobu olmayub saf cenginde müsta'mel olmak cihetliyle her ne kadar sā'ir ocaklar piyādeleri saflarında isti'māl olunacak ise dahî tobculardan mā'dā yine tobcu ocağı neferātı olmak üzere başkaca tüfeng endāz muhāfız neferātına muhtāc olduğu vāreste-i kayd-ı eşgāl olmağla her sür'at tobuna mahsūs olan on nefer sür'atcilerden mā'dā onar nefer dahî tüfeng endāz neferāt tahrîr ve ta'yîn olunacak mu'allimler ma'rifetleriyle tüfeng endāzlık fünūnı ta'lîm oluna. Bunların hidmetleri merbūt olduğu topun muhāfazasıyla tüfeng endāzlık ola. Bir ortadan tobcu neferinin biri münhal oldukda ortasının mülāzımlarıyla işbu tüfeng endāz neferāt beynlerinde tob endahtinde sāhib-i mahāret kim ise ol kimesne nefer olub yerine hāricden mülāzım yāhud tüfeng endāz yazıla. Bu sūretde işbu tüfeng endāz neferāt dahî tob fenninde mahāret kesb itmek muktezā-yı tarîklerden olmağla vakitlerini yalnız

30/b

(İşbu tüfeng endāz neferātı içün müceddeden zeyl ve tertîb olunan nizām zîrde kayd ve tezyîl olunmuşdur)

tüfeng endāzi ta'lîmine hasr itmeyüb aralıkda tob endahtı fennini dahî tahsîle say' ve ikdām eyleyeler. İş bu tüfeng endāzānın yevmiyye ve kisve bahāları yigirmi beşer akçe ola ve işbu tüfeng endāz neferātı toblara mahsūs neferāt tekmîlinden sonra tahrîr oluna. Esnā-yı seferde bir ortaya bi'l-cümle sür'at tobu virilmek iktizā eylediği hālde diğer ortalarda olan sür'at toblarından virilmek lāzım geldiğine nazaran ol tobların muhāfazasına me'mūr tüfeng endāz neferāt toblar ile berāber bulunmak

muktezā-yı me'muriyyetlerinden olmağla zikr olunan tüfeng endāz neferātı sür'at tobu virilen ortaya yamak olarak istihdām oluna.

Ya'ni bunlar sür'at toblarının muhāfızları olmalarıyla sür'at tobları ne mahalle gider ise sür'at toblarının yanlarından bir vakitde ayrılmayalar. Ba'de hitāmü'l-hademe sür'at tobları tertîb-i sābıkı üzre ortalarına rücū' eyledikde tüfeng endāz neferātı dahî asıl yoldaş oldukları ortalara ricāt eyleyeler. Tobcu ocağına işbu tertîb üzre bu mikdār toblara neferāt-ı merkūme vāfî olduğuna binā'en fî-māba'd taslakcı nāmı ve sā'ir isimler ile ocakda esāmisiz neferāt olmaya ve esāmisiz kimesneye tobcıdır dinilmeye. Nāzır ve tobcu başı ve kedhudā ve sā'ir zābıtān-ı ocak etbā'ını esāmilü neferden istihdām itmek ebedî cā'iz olmaya. Herkes istihdām idecek etbā'ı hāricden esāmesiz makūleden istihdām eyleyeler. Pādişāh kulunun hidmedkār olmasına bir vechile rızā-yı hümāyūn olmamağla gerek ocaklu ve gerek ricāl ve gayriden bir ferd tobculardan bir neferi hidmetkār itmeyeler. Bu husūsa 'ale'd-devām nezāret ve dikkat oluna. Müsāmaha ve ihmāl cā'iz olmaya hilāfına cesāret ider olur ise te'dîb oluna.

Üç ayda bir mevācib ihrāc olundukda kātib olan sā'ir me'mūrlar ile ma'an dîvān-ı hümāyūndan mevācibi kānūn-ı kadîm üzre ahz ve doğru tobhāneye isāl ve hıfz eyleyüb nāzır ve tobcu başı hazır oldukları hālde sergiferş birle tevzî'ine şürū' eyleyeler ve tevzî' ve tekmîline dek mevācib akçesi nāzırlar rey'i ile kātiblerin hıfzında ola. Sergiden ba'zı fukarāya sadaka ve 'atiyye olarak virilmek mu'tād olan masraf-ı sergi nısf-ı yevmiyyeyi tecāvüz itmemek üzre sarf olunub mā'dā fazla-i mevācib her bir ortaya yevmiyyelerine göre ne mikdār iktizā ider ise orta orta ayrılub nāzırların zîr-i yed-i muhāfazalarında olarak ol ortanın umūr-ı mesārıfı görülmek için iktizāsı mikdārını ortanın vekîlharcına teslîm ve her ortada ikād olunacak kandil ve şem' ve çarub ve hatab ve kömür ve me'kulāt ve levāzım-ı sā'ireleri bahāları zikr olunan fazla-i sergiden vekîlharc ma'rifetiyle idāre oluna ve mevsim-i lāzımında hesābına rü'yet ve bir sergiden diğer sergi ferşine dek mesārıfden fazla her ne mikdār nesne kalur ise orta mālı olmak üzre 'ale'd-devām nāzırların hıfzında ola. Kezālik diğer mevācib ihrācında ānın dahî ilerüki mevācibe dek mesārıfi

31/a

fürū-nihāde olunduktan sonra fazlası minvāl-i muharrer üzre idāre olunub fazlaları ortaların çorbacı ve zābıtānı ve ocak ağası vākıf olarak ocak kātiblerinin defterine kayd ile nāzırların hıfzında ola. İşbu fazla-i sergiye

nāzır ve ağa ve kātib ve kethudā ve çorbacı ve odabaşı ve bayrakdār ve zābıtān-ı sā'ire tama‘ itmeyeler. Tama‘ fikrinde olanlar tedîb olunalar ve işbu muayyen olan fazla-i sergiden mā‘dā neferāt yevmiyyesinden bir akçe tenzîl ve tenkîs olunmaya. Her kim mevācibi tenkîse cesāret ider ise hakkından bi-eyyi-hālin geline. Karakullukcu ve aşcı ve saka ve bayrakdār ve vekîlharc ve odabaşıların mu‘ayyen yevmiyyeleri olmağla mecāvib tevzî‘ esnāsında bahşiş ve tas akçesi nāmı ve sā'ir vesîle ile bir neferden ve bir kimesneden bir akçe taleb itmeyeler. Ahz ve ‘itā ider olur ise elan viren ve ruhsat irāe iden bi-eyyi-hālin te'dîb olunalar. Bu husūsa ağa ve nāzır ve kātib ve ocak kethudāsı dikkat ideler ve bi'l-cümle mevācib neferātın kendü yedlerine teslîm oluna ve sipāriş ve havāle diyerek bir neferin ‘ulūfesi āher nefere virilmeye ve mevācib vaktinde hastalık ve yāhud ‘özr-i şer‘î ile bulunamāzı olur ise mevācibleri defteriyle nāzır ‘ilmü'l-ehakk olarak kātib yedinde emāneten hıfz olunub mevācibde bulunmadığı ve hastalığı vāki‘ ve ‘özr-i şer‘îsi olduğu ve hidmet-i lāzımesinde tekāsüli olmadığı nāzır ‘indinde mütehakkık olur ise sāhiblerine teslîm oluna ve hidmet-i lāzimelerinde devām ve sebātları olmayub heman mevācib vaktinde ‘ulūfesini almak icin isbāt-ı vücūd idenleri nāzır olanlar ve ağalar dā'imā taharrî ve tedkîk idüb bu misillülerin yevmiyyeleri ref‘ ve ocakdan tardı ile iktifā olunmayub belki aldığı ‘ulūfenin reddiyle dahî sā'ire ‘ibret kılına ve ref‘ olunan yevmiyye-i merkūme mutasarrıfının yerine mülāzımlarından nefer yazılub ānın yerine hāricden ber-mūceb-i şurūt mülāzım yazıla. Tevzî‘-i mevācibde bi'l-cümle neferātın ‘ulūfeleri sergide kendü yedlerine teslîm oluncağına mebnî, bu vechile yoklanma sūreti hāsıl olmağla nā-mevcūdları nāzır olanlar kātib ma‘rifetiyle başkaca defter idüb Bāb-ı ‘Ālî’ye ba‘de'l-‘arz yerlerine yarar neferāt tedārik ve tahrîr oluna. Bu husūsta kat‘ā iğmāz ve tekāsül olunmaya ve tobcu ortalarından ba‘zılarının musakkafātlı vakfları ve nükūd-ı mevkūfeleri olmağla nāzır olanlar buna dahî nezāret eyleyüb muktezā-yı şart-ı vākıf her ne ise icrā itdirilmesine dikkat eyleye ve ocağın beytü'l-mālını dahî telef ve sarfdan siyānet husūsuna nāzır olanlar lāyıkı üzre ihtimām ideler. Şöyleki o makūle emvāl-i beytü'l-māl nāzırların ‘ilmleri lühūkıyla ortaların lede'l-iktizā mesārıf-ı seferiyyelerine sarf içün ocakda memhūren hıfz oluna. Neferin yolu giderek odabaşı olmak ve ondan mā-fevkine vüsūl bulmak kaziyyesi idiği bālāda mestūr şurūtdan zāhir ve oda başılar müte'ehhil olmamak ocakların kavānîn-i kadîmesinden idiği bāhir olmağla işbu kānūn-i cedîd tārîhinden sonra

31/b

müceddeden yazılan neferāt te'ehhül itmek lāzımgelür ise odabaşı olamayacağını ve mā-fevkine vāsıl olamayub neferlikde kalacağını mukarrer bileler ya'ni ocakda yolu gelmek mücerred olmağa mevkūf olduğuna binā'en yolu gelmeği istiyenler çorbacı olmadıkça te'ehhül itmeyeler ve tobcu ocağında fi'l-asl müte'ehhil bulunanlar tahkîk olunub anlardan mā'dā müceddeden tahrîr olunacak neferāt mücerredlerden yazılub ehl ve 'ıyāl sāhibi olanlardan tahrîr olunmaya. Bu husūsa nāzır ve ağa ve zābıtān dā'imā dikkat ideler ve tobcu yazılub bir müddetten sonra rızāyasıyla yevmiyyesinden keff-i yed ve hidmet-i lāzımesini terk ideri olur ise yevmiyye-i merkūmeden o makūlenin aldığı 'ulūfe tamāmen istirdād olunub hazîne-i 'āmireye teslîm oluna ve bu kadar ağır yevmiyye ile tahrîr olunan tobcular hazar vaktinde 'ulūfesini yiyüb seferde ortasını bıragu firār eder ise hic bir ocakda kabūl olunmadığından başka bi-eyyi vechin kān buldurulub derhāl cezāsı tertîb oluna ve böyle hilāf-ı nizām hareket iden neferātı zābıtān her bār taharrî birle ağa ve nāzırlara ihbār eyleye ve bu makūleleri ve böyle muhall-i nizām māddeleri ihbār itmeyen zābıtān mazhar-ı 'ukūbet ola. Tobcu ocağının şerā'it-i nizāmiyye-i kānūniyyesi her vechile mer'î olmak matlūb-ı kat'î olmağla hîn-i 'itā-yı mevācibde nāzır olanlar taharrî idüb ağa ve kethudā ve zābıtān ve çorbacıyān ve odabaşı ve bayrakdārān yedlerinde ve tevābi' ve müte'allikleri ellerinde ve mutlakā esnāf ve etbā'da tobcu yevmiyyesi bulunur ise derhāl ref' oluna ve mahlūl vukū'unda zābıtān etbā'ına yevmiyye virilmeye ve yevmiyyelü tobcu neferātı bu vechile karîn-i imtiyāz ve i'tibār olmağla asıl yevmiyyelü tobculardan birisi bir töhmet ile ahz olundukda kānūn ve kā'ide üzre bir mahalde alıkonulmayub doğru tobcu ocağına irsāl oluna. Ocağa geldikden sonra cürm ve kabāhati ne ise kānūn ve kā'ide üzre lāzım gelen te'dîbi zābıtı ma'rifetiyle ocağında icrā oluna. İşbu yevmiyyeli tobcu neferātından biri firār idüb sā'ir ocaklardan birine ilticā ider ise ol ocaktan zinhār kabūl ve istishāb olunmaya ve bu makūleden biri hilāf-ı şer' hareket eyledikde muktezā-yı şeri'at-i garrānın beher hāl icrāsı lāzimeden olmağla kānūn-ı ocak icrā-yı şeri'ate māni' olmaya ve ocak tarafından şer'-i şerîfin hilāfı sūret tecvîz ve kabūl olunmaya.

Ahz ve habs ve te'dîbine sā'ir ocaklardan müdāhale olunmaya ve tobcu ocağında bi-lā esāmi nefer olmamak meşrūt olmakdan nāşî fî-māba'd esāmesiz yoldaş iddi'āsında olanlara i'tibār olunmayacağı misillü bu makūle esāmesizlerden biri kabāhat ile ahz olunur ise iktizā iden te'dîbine

tobcu ocağından kat'ā müdāhale ve bir vechile tesahhüb olunmaya. Bu māddeye Āsitāne'de ve taşrada dikkat oluna. Gerek zābıtān ve gerek neferāt-ı sā'ire haklarında işbu vechile cārî ve mer'î olacak 'ināyāt-ı 'aliyyenin īfā-yı teşekkürü zımnında bi'l-cümle şurūt-ı lāzımeyi icrāya dikkat ve 'ale'l-husūs eyyām-ı muhārebe ve esnā-yı tertîb-ı sufūfda merdlik ve gayretkeşlik ve nāmus-ı devlet

32/a

ve ocak gayretini yerine getirüb ebedî düşmandan yüz çevirmemeğe te'ahhüd ve iltizām ideler ve esnā-yı muhārebe ve mukātelede ref'-i mazarrat i'dāde izhār-ı şece'āt ve ibrāz-ı besālet idenlerin esāmilerine terakkî virilmek cā'iz ola ve kankı tob ve orta bir mahalle ta'yîn olunur ise neferātı ebedî tobun yanından ayrılmayub sayf ve şitāda me'mūr olduğu mahalde 'ale'd-devām muktezā-yı me'mūriyeti üzre ikāmet eyleye ya'ni ordu kışlaya girdi deyü tobculardan bir neferin Āsitāne'ye gelmesi bir vechile cā'iz olmaya ve sefer vukū'unda esfār-ı sābıka misillü ortasını terkle hidmet-i lāzımesini bıragub firār itmek ihtimāli olur ise o makūlelerin bulundukları mahallerde bi't-taharrî cezāları tertîb oluna ve her tobun neferātı merbūt oldukları tob hidmetini medār-ı mā'aş bilüb beher hāl muhāfazası vazîfemizdir ve toba hidmetden garez işte böyle günlerde i'māl idüb düşman ocağına ateş urmak ve bağrını yakmak maslahatıdır diyü böylece bilerek 'ale'd-devām müte'ākıben bilā-fāsıla metrîsde ve meydān cenglerinde ve kal'ada ve kal'a muhāsarasında ve tabur cenglerinde tamām yiğitlik nāmını yerine getüreler ma'āzallah şemm-i ma'āzallah-ı te'ālā muhārebede bir tob esîr olur ise ol tobun neferātı ile ortasının çorbacı ve zābıtān-ı sā'iresi mazhār-ı 'ukūbet ve cezā olub yerlerine āher gayretkeş zābıtlar tedārik oluna ve ma'āzallah-ı te'ālā bir ortaya virilen tobların cümlesi esîr olur ise mevā'id-i mezkūrenin icrāsından başka ol orta yeriyle kaldırılub nām ve şānı bir vaktde mezkūr olmaya. Her ortaya dört sür'at ve iki obus ve iki şāhî ve iki balyemez tobu virilüb cümle ortanın on tobu olmağla bu vechile her ortaya dört nevi' tob virilmekden murād ancak cümle neferāt vakt-ı hazarda enva'î tob i'mālini te'allüm itmek ve hîn-i iktizā ve muhārebede her nevi' tobu kullanmak garazı olmakdan nāşî esnā-yı sefer ve hîn-i muhārebede işbu ortalara her ne güne tob virilür ise meselā bir ortaya sür'at ve diğer ortaya balyemez ve şāhî ve obüs tobu 'itā olunur ise ben balyemezciyim yāhud sür'atciyim ve obüscüyüm dimeyüb kendülerine virilen tobu i'mālde tereddüd itmeyeler vakt-ı hazarda Salı ve Cum'a günlerinden mā'dā eyyāmda beher yevm beş orta bi'l-cümle

neferātları ve ecnās-ı tobları ile bi'l-münāvebe tahsîs olunan mahallerde ta'lîm ideler. İşbu ortaların zābıtānı dahî ta'lîm mahallinde buluna ve iktizāsına göre nāzır ve ağa ve kātib ve kethudā münāvebeten ta'lîm mahallinde mevcūd bulunub ta'lîm ve te'allümlerine nezāret ve dikkat ideler. Sür'at iktizā ider ise gülleli veyāhud kuru sıkı ve balyemez ve şāhî ve obüs tobları gülleleri ile ta'lîm oluna ve nevbetleri olmadığı gün kışlalarında barutsuz sādece kuru sür'at tobu ta'lîm ve te'allüm ideler ve ber vech-i muharrer münāvebe tarîkiyle her orta beher hāl haftada bir kerre ta'lîm mahallinde mevcūd buluna ve aralık aralık gāh sadr-ı 'azām hazretleri

32/b

ve gāh kapudān paşalar ve defterdār efendi ta'lîm mahalline varub san'atlarını temāşā birle mahāretleri zuhūr idenler mazhar-ı iltifāt ve ikrām olub ta'lîm iden tob ustaları dahî mükerrem ve mültefit ola ve tob ustası hasta olub veyāhud māni'-i şer'îsi zuhūruyla ta'lîme gelemez ise yamağı, ustası makāmına kā'im olub neferātı kumanda ve hidmet-i lāzımesini rü'yet eyleye ta'lîm günü nevbeti iken māni'-i şer'îsi olmayub mevcūd bulunmayan tob ustası ve sā'ir zābıtān ve neferāt bi-eyyi-vechin kān te'dîb olunalar ve'l-hāsıl aralık aralık hidmet-i lāzımesini edā idenler ve itmeyenler ta'lîm mahallerinde yoklanub ve gereği gibi taharrî olunub nā-mevcūdların te'dîblerinde bir vakitde bir vechile iğmāz cā'iz olmaya. Gerek balyemezci ve gerek sür'atci ve sā'ir bi'l-cümle tobcu neferātı olmalarıyla ocak hidmetini müsāvāt üzre rü'yet eyleyeler. Mütekā'idlerin yevmiyyeleri mahlūl oldukda bilā-ketm ihbār ve hazînemānde oluna. Mütekā'id yevmiyyesi mahlūlünü haber virene kānūn üzre iki akçe ihbāriyesi fî-māba'd gümrükden tevcîh oluna. Mahlūl satmaktan ağaları hazer ideler. Gerek eşkinci ve gerek tekā'üd fî-māba'd bir esāmi alınub satılmaya ve alur satan olur ise bilā-ihmāl 'alā eyy-i hālin hakkından geline ve yalnız alanın ve satanın te'dîbiyle iktifā olunmayub hilāf-ı kānūn hareket vukū'unu tecvîz veyāhud istihbārda kusūr eylediği içün nāzır ve ocak ağası ve sā'ir zābıtān dahî mazhar-ı te'dîb olacakları mukarrer olmağla işbu mahlūlāt māddesine nāzırlar ve ağalar ve zābıtān ve çorbacılar kemāliyle dikkat ve dā'imā taharrî eyleyeler ve mütekā'idlerin mevācibleri 'itāsında sāhib-i esāmi olduğu gereği gibi tahkîk olunub öylece 'ulūfesi virile ve ocak zābıtānı yedinde işbu kānūn-ı cedîdden mukaddem bulunan eşkinci ve mütekā'id yevmiyyelerini kendü rızāları ve ağaları ma'rifetiyle nāzıra teslîm idüb hazînemānde oluna. Nizāmdan sonra o

makūle zābıtān esāmi virmeyüb ketm eylediği nümāyān olur ise ocağından tard ve mazhār-ı eşedd-i i'kāb ola ve ocakda hidmeti sebkat iderek emekdār ve pîr ve ihtiyār olub 'amelmānde olan neferātın yevmiyyesinin nısfı mikdārına varınca ve kethudāhaya yüz yigirmi akçeye ve kedhudā yerine doksan ve çorbacılara seksen akçeye dek gümrükden tekā'üdlük vazîfesi virilmek cā'iz ola ve eğer bunlar muhārebede mecrūh olub fîmāba'd hidmete liyākat ve iktidārı kalmayarak 'amelden sākıt olduğu cerhî iltiyāmından sonra mütehakkık olur ise merhameten dahî ziyāde tekā'üdlük vazîfesi virilmek cā'iz ola. Ya'ni tekā'üd olacak zābıt ve neferin emek ve istihkākına nazar olunub kābiliyeti ile mekādir-i mezkūreyi tecāvüz itmemek şartıyla mikdār-ı münāsib gümrükten tekā'üdlük vazîfesi virile. Ber vech-i meşrūh nihāyet istihkākları mikdār-ı mezkūr ola ve bu vechile neferin biri tekā'üd oldukda esāmi-i sābıkı yerine tahrîr olunacak neferin ismini tasrîh ile nāzırı ve ağası 'arz eyleye ve kezālik

33/a

vakt-i hazarda hidmet-i lāzımesini rü'yet ider iken kazā'en sakat ve vakt-ı muhārebede düşman karşusunda mecrūh ve 'amelmānde olan neferāta yevmiyyesi mikdār gümrüklerden tekā'üdlik vazîfesi ihsān oluna ve tekā'üdlik māddesi gāyet dikkat olunacak umūrdan olmağla sābıkda olduğu gibi aralık aralık kimesne ricā ve şefā'at ve tama'a tabi'iyyeten mādūnından akçe ahziyle tekā'üdlik ebedî virilmeye ve tekā'üd olacak kimesneye sadr-ı 'azāmların bi'n-nefs manzuru olmadıkca ebedî tekā'üdlik tevcîh olunmaya tahrîrāt ile tekā'üdlik tevcîhi cā'iz olmaya ve bu makūle gümrükden virilen tekā'üd esāmilerinin mutasarrıflarından fevt olanları bilinmek ve alınub satılmamak husūsuna dikkat lāzimeden olmağla işbu kānūn tārîhinden sonra gümrükden mütekā'id vazîfesi tevcîh olunanların vazîfeleri her ne ise 'ulūfe ihrācında nāzır ma'rifetiyle tobdan gümrükden götürdilüb eşkinci mevācibi tevzî'inden sonra nāzır ile tobcu başı ve zābıtān-ı ocak huzurlarında eşkinci neferātı mevācibi misillü mütekā'idlerin vazîfeleri dahî tevzî' olunub 'itā-yı vazîfelerinde ihtimām oluna. Esnā-yı seferde nāzır ve tobcu başı sefere gittiklerinde Āsitāne'de kalacak nāzır ve tobcu başı vekîli kezālik tekā'üd vazîfelerini mevācib ihrācı 'akebinde gümrükden tobdan götürdüb sergi ferşiyle tevzî' eyleyeler tobcu tekā'üdleri vazîfeleri gümrükden havāle olunmak cihetiyle ocakdan çıkmış olmayub yine vazîfeleri ocakda virileceğine binā'en vakt-i seferde Āsitāne'de olan ocak hidmetini kemā fi'l-kadîm tobcu tekā'üdleri rü'yet eyleyeler ve mahlūl vukū'unda derhāl nāzır ve ocak tarafından ihbār olunub iki akçe

ihbāriyyesi tevcîh ve kusūru hazînemānde ola ve işbu tekā'üd vazîfeleri kat'ā alınub satılmamak meşrūt olmağla eger biri satub işlenmişini almağa āheri vārid ise virilmeyüb derhāl hazînemānde oluna ve elan satan mazharı 'ukūbet ola. Zikr olunan ortaların çorbacıları taşraya me'mūr kılınmayub eğer me'müriyyeti iktizā ider ise mükemmelen ma'a-zābıtān ortasıyla ta'yîn oluna ve bir mahalle mükemmel orta ta'yîni iktizā itmeyüb bir iki üç kıt'a tob irsāli lāzım gelür ise ol tobların neferātı üzerlerine ortaları zābıtānından münāsibi sergerde intihāb ve nasbıyla ta'yîn kılına. Her bir ortaya virilecek on kıt'a topun yüz def'a atılacak mikdārı barut ve yuvarlakları ve cebehāne mühimmātı ve levāzım-ı sā'iresi her ne ise ortasıyla berāber olmak ve ol yuvarlak ve mühimmātdan her bir tobun levāzımı başka başka tefrîk olunub verasından ebedî ayrılmamak şart-ı kavî ola ve tob 'arabacılar ocağı tobcuların yamağı misüllü olmağla her bir toba iktizā iden 'arabacı neferātı 'arabacı ocağı kānūnına derc olunacak olmağla mücebiyle hareket oluna. Ber vech-i meşrūh

33/b

her bir ortaya onar tob tertîb olunub tertîb-i mezkūr dahî tafsîl olunmağla zikr olunan toblar kifāyet itmediği hālde muktezā-yı hāle göre ziyāde kılınması lāzım geldiği emr-i āşikār olub ancak ol mikdār neferātın tekmîli vakte tevakkuf itmekle şimdilik ikişer üçer tob tertîbinden başlanub neferātları tekmîl olundukça refte refte birer ikişer tob dahî 'ilāve ile neferātı tedārik ve ikmāl olunarak bu vechile onar toba iblāğ ve dahî ziyāde tertîbi lāzım geldikçe inşāallah-ı te'ālā cümle toblar beşyüze iblāğ kılınmak üzre rābıtası virile. İşbu nizām her ortaya onar tob 'itāsı farzıyla olub dahî ziyāde tob 'ilāvesi ve ol toblara neferāt tahrîri iktizā eyledikde ber vech-i ātî mülāzım olan karakullukcuların dahî bu tertîbe tevfîk ile teksîri lāzım gelmekle bu minvāl üzre her bir ortanın tobcu ve karakullukcuları ikiyüz elliye bāliğ olup dahî ziyāde tob 'ilāvesiyle neferāt tahrîri iktizā eyledikde bir ortanın bundan ziyādeye tahammülü olmayacağı mülāhazasına mebnî ol vakt müceddeden yigirmi beşten fazla orta küşādı cā'iz ola ve cümle ocağın yevmiyye-i mevācib ve zābıtān mā'aşı ve ta'yînātları vech-i ātî üzre mer'î ola.

Tobcu başı ağaya

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
30.000	20	80

Tobcu ocağı nāzırına

Ancak mā'aş
Guruş
7500

Tobcular kātibi efendiye

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
6000	8	32

Tobcu ocağı kethudāsına

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
7500	8	32

Kethudāyeri gayr ez çorbacılık

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
1500	3	12

Çorbacı

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
1000	2	8

Çavuş gayr ez çorbacılık

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
1500	2	8

Kapu çukadārı

Ancak mā'aş
Guruş
750

34/a

Bir tobun tertîbi

Tob ustası

Neferān
1

Yevmiyye	Kisve bahā
25 [75]	15

Yekūn

90

Tob ustası yamağı

Neferān
1

Yevmiyye	Kisve bahā
50	10

Yekūn

60

Tobcu neferātı

Neferāt

8

Otuz altından elliye varınca ikişer akçe tefāvüt ile yevmiyye ve kisve bahā

Yekūn

344

Bir ortanın tertîbi

Orta

1

Tob

10

Çorbacı otabaşı
nefer
1
yevmiyye kisve bahā
akçe akçe
105 15
yekūn
130

vekîlharç
nefer
1
yevmiyye kisve bahā
akçe akçe
85 15
yekūn
100

bayrakdār
nefer
1
yevmiyye kisve bahā
akçe akçe
80 15
yekūn
95

Tob ustası
Neferan
10

Tob ustası yamağı
Neferan
10

Tobcu neferātı
Neferan
80

Aşcı
Nefer
1

Yevmiyye ma'a-kisve bahā
Yekūn
900

yevmiyye ma'a-kb.
Yekūn
600

yevmiyye ma'a-kb.
Yekūn
3440

Yevmiyye kisve bahā
7515
Yekūn
90

Başkarakullukcu
Nefer
1
Yevmiyye kisve bahā
akçe akçe
50 10
Yekūn
60

Saka
Nefer
1
Yevmiyye kisve bahā
akçe
35
Yekūn
45

Karakullukcu ve sā'ir mülāzimāt
Neferan
15
Beher nefere yevmiyye ma'a-kb.
akçe akçe
10 30
Yekūn
450

On tob tertîbine göre
Bir ortanın ma'a-çorbacı
Yekūn-i neferātı
122

On tob tertîbine göre
Bir ortanın yekūn-i yevmiyyesi
5900

34/b

Ağa ortasına mahsūs ziyāde olan karakullukçu
Neferan
20
Beher neferine yevmiyye ma'a-kisve bahā
akçe
30
Yekūn
600

Bu cümle ortalardan mā'dā kārhāne ve tobhāne hidmetinde olmak üzere tertîb iktizā iden neferāt

Serrāc başı	Kullukçu
Nefer	nefera
1	30 beher nefere yevmiyye ma'a-kisve bahā 20
Yevmiyye kisve bahā akçe	20 mülāzımlara beher nefere yevmiyye ma'a-kisve bahā 10
75 15	50
Yekūn	Yekūn
90	800

Mā'aş-ı ocak

Guruş

Ağa 30 000

Nāzır 7500

Kātib 6000

Kethudā 7500

Kethudāyeri gayr ez-çorbacılık 1500

52500

Çavuş gayr ez çorbacılık 1500

Kapu çukadārı 750

Yigirmi beş nefer çorbacıyān 25000

Yekūn

79750

Tertîb-i mezkūr üzre her bir ortaya on tob virilüb her ortanın asçı ve karakullukcu ve odabaşı ve sā'ir zābıtānıyla neferātı min-haysü'l-mecmū' yüz yigirmi iki ve yalnız ağa ortasının yüz kırk iki neferi olmağla yigirmi beş ortanın üç bin yetmiş neferi ve kullukçu ile bi'l-cümle tobcu ocağı zābıt ve neferi üç bin yüz yigirmi bir nefere bāliğ olur ve her bir ortaya onar tob virilüb dört kıt'ası sür'at tobu olduğu sürette her sür'at tobuna onar nefer tüfeng endāzdan beher ortaya kırkar nefer tüfeng endāz zamm ile cümlesi ağa ve kātib ve yamaklarından mā'dā dört bin yüz yigirmi bir nefer olmak iktizā ider.

Tobhānede fi'l-asl mühimmāt zabt ve tahrîrine me'mūr olan rūznāmçe kaleminin rūznāmecisi ve dört nefer şākirdānı olmağla bunların dahî rābıta-i nizāmları rihtegān nizāmıyla ma'an bundan sonra müzākere ve tanzîm oluna ve yigirmi beş ortanın ta'lîm günleri neferātını yoklayub

ta'lîmde bulunan ve bulunmayanları tahrîr içün ocak kātibi ma'iyetine iki nefer kātib ta'yîn olunub bunlara senevî beşer yüz

35/a

guruş mā'aş tertîb oluna ve işbu iki nefer kātibin istishābları ve elvirmeyüb tebdîlleri lāzım geldikde tebdîl olunmaları nāzır ile kātibin ma'rifetiyle ola. Rihte neferātının nizāmı bundan sonra başkaca söyleşilüb kaleme alınacak tobhāne mühimmātı şerā'itinde başka mādde olmak üzre rābıtası virile ve tulumbacı neferātı heyet-i asliyye ve nizām-ı sābıkları mer'î olarak 'alā-hālihî ibkā oluna ve işbu tobcu ocağı māddesinde bunlardan mā'dā ba'zı fā'idelü ve lāzımlu şerā'it ve istikrār-ı nizāmı müş'ir revābıt hātıra gelüb ba'de'l-'arz ve'l-istişāre tasvîb olunduğu hālde işbu kānūnnāmeye zeyli cā'iz ola. fi 15 B. sene 1207[43].

İşbu kānūnnāme-i hümāyūnum ittifāk-ı ārā-yı 'ulema ve erbāb-ı şūrā ile tertîb olunub makbūl-ı hümāyūnum olmağla ilā māşāallāhu te'ālā düstūrü'l-'amel tutulmak üzre mahalline kayd ve iktizā iden mahallere ve ocağa birer sūreti 'itā oluna ve bir vakitde hilāf-ı hareket vukū'a gelmiye; ider olur ise haklarından geline.

'Arabacı ocağı neferātı tobcu ocağının yamağı misillü olub her bir ocağın hidmetlerine nazaran birbirine muhtelit olduğu hasebiyle tobcu kānūnu misillü işbu 'arabacı ocağının tanzîm-i ahvāli dahî lāzım gelmekden nāşî nizām ve rābıtasına şu vechile kānūn vaz' ve tertîb olunur ki 'arabacı başı olanlar 'ākil ve dindār ve zî-'ırz ve vakar ve seferde ve hazarda zabt u rabt ve i'māl-i neferāta sāhib-i iktidār kimesnelerden ola ve cevā'iz ve 'avā'id ve hediye ve rüsūma dā'ir 'arabacı başılardan bir vakitde bir nesne alınmaya ve serhadāt ifrāzātı ve sā'ir bu makūle menāfi' küllîyen ref' olunmağla bu mukābelede senevî dā'iresine vakt-i hazarda vefā eyledikden sonra sefer zuhūrunda dahî esbāb-ı seferiyyesini idāreye kifāyet idecek mikdārı mā'aş ta'yîn ve tahsîs kılınmakdan nāşî 'arabacıbaşılar dahî kethudā ve sā'ir zābıtāndan ve bir kimesneden kat'ā bir nesne almaya ve 'arabacıbaşıların işbu kānūn-ı cedîd şurūtunu icrāya sarf-ı makdūr eyledikleri nümāyān oldukça bi-lā cürm 'azl olunmaya.

[43] 26 Şubat 1793.

Ve 'arabacıbaşı bulunan kimesnenin hilāf-ı rızā ve mugāyir-i kānūn ednā kusūru zuhūr ider ise bi-lā te'hîr lāzım gelen te'dîbi icrā kılına ve küberā-yı ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'den tobcu ocağına ta'yîn olunan

35/b

nāzır işbu tob 'arabacı ocağına dahî nāzır tahsîs olunub nāzır ve 'arabacıbaşı ma'rifetleriyle bi'l-cümle ocak ricāl ve zābıtānı intihāb ve ba'de'l-isti'zān nasb oluna ve bi'l-küllîye umūr-ı ocak nāzır ve 'arabacıbaşı ile ittifāken rü'yet kılına ve lede'l-hāce ba'zı iktizā iden husūslardan tobcubaşılar ile dahî müzākere iderek icrā-yı şurūta lāyıkı üzre dikkat oluna ve 'arabacılar kātibi dahî hācegāndan mütedeyyin ve kārgüzār bir kimesneye tevcîh olunub ocağa dā'ir iktizā iden 'arzlar ānın hattıyla yazılmak şart kılına ve işbu 'arzlar içün bir akçe alınmaya ve bu makūle 'arzları nāzır ile 'arabacıbaşı berāber temhîr ideler; ikisinin mührü cem' olmadıkca yalnız birinin mührüyle 'arz olunur ise i'tibār olunmaya ve nāzır-ı mümā-ileyh tobcu ocağına olan me'müriyeti misillü 'arabacı ocağının kāffe-i umūruna dahî nāzır-ı müstakil olduğuna binā'en bi'l-cümle 'araba mühimmātına ve sā'ir ocağın levāzım-ı cüz'iyye ve küllîyesine ve 'arabacı neferātı umūruna nezāret ve her birine gereği gibi dikkat eyleye cemi'-i umūr-ı ocak, nāzır ile 'arabacıbaşıya tefvîz ve zabt ve rabt-ı neferāt 'arabacıbaşının ve idāre-i umūr-ı mevācib kātib ma'rifetiyle nāzırın müstakilen vazîfe-i me'müriyetleri olub mevācib defterlerine ve tevzî'-i mevācibe nāzır ve kātibden gayri ocakludan kimesne ta'arruz itmeyüb kātib ma'rifetiyle tevzî'-i mevācibde nāzır bi'l-küllîye müstakil ola. Resîd defteri ve şöhret defteri ikişer nüsha olub biri kātibde ve diğeri nāzırda bulunub mevācib umūruna nāzırlar dikkat eyleye. Eğer nizāmın muhālifi bir hālet meşhūdu olur ise 'arabacıbaşı ma'rifetiyle def'ine ve lede'l-iktizā Bāb-ı 'Ālî'ye ifādesine ihtimām ve hatıra ri'āyeten ketmden mübā'adet ve ittikā-ı tam eyleye ve ketm ider ise mes'ūl ve mu'āteb ola. Ocak mevācibini mevcūd olan ve eşgāl-i muharrerelerine muvāfık neferāta tevzî' eyledikden sonra zuhūr iden nā-mevcūdun 'ulūfesini ahz idüb cümlesini bāz bahāzîne itdürüb şu masraf içün bu masraf içün diyerek bir akçesi ocakda alıkonulmaya ve 'arabacı başılar müstemirr olduğu misillü kātibler dahî madāmki umūr-ı lāzımesinde tekāsül itmeye bilā-sebeb üç seneden evvel 'azl olunmayub beher sene tevcîhātda 'arabacı başılar ve kātiblerin bilā-cā'ize ve 'avā'id, kā'ide-i kadîme üzre ibkā olunmaları cā'iz ola.

Nasb olunan nāzır ve 'arabacı başı ma'rifetleriyle ocak ricālinin

emekdār ve işgüzār ve ashāb-ı liyākatden 'arabacı ocağına müteferri' hidemātın te'diyesine kādir her kankısı var ise anlardan kethudā ve kethudāyeri ve ocak çavuşu intihāb ve Bāb-ı 'Ālî'den isti'zān iderek yerlü yerine ta'yîn oluna.

Ve 'arabacı ocağına müntemî olanlardan ehl-i 'ırz ve sadākatkār ve zabt ve rabt-ı neferāta sāhib-i iktidār orta çorbacıları tertîb olunub birinden bir akçe cā'ize ve 'avā'id alınmaya ve zikr olunan ocak çavuşu

36/a

işbu çorbacılardan kankısı müsta'id ve kārgüzār ve sadākatkār ise intihāb ve nasb oluna ve kezālik tobcu ortaları misillü odabaşı ve vekîlharc ve bayrakdār ve zābıtān-ı sā'iresi dahî bu vech üzre erbābından intihāb kılına ve işbu ocak tevcîhātının birisinde ricā ve şefā'at ve hatıra ri'āyet bir vechile cā'iz olmaya ve işbu intihāb olunacak zābıtān-ı ocak liyākat ve isti'dāt erbābından mıdır değil midir nāzırlar taharrî ve tahkîk eyleyüb zābıtliğe ehakk ve elyāk olduğu nümāyān ise nāzır ile ma'an 'arabacıbaşı 'arz eyleye. Bi'l-cümle ocağın sūret-i tevcîhātı dahî şu vechile ola ki 'arabacıbaşılık münhal oldukda kethudā 'arabacıbaşılığı idāreye ehl ve 'ākil ve dindār tahsîl-i rızā-i Devlet-i 'Aliyye'ye say' ider erbābından olub hāricden 'arabacıbaşı nasbına hācet mess itmediği sūretde kethudā 'arabacıbaşı olub kethudā yeri kethudā ve başbölükbaşı kethudā yeri ola ve çorbacılık münhal oldukda ortasının odabaşısına çorbacılık tevcîh olunub vekîlharc odabaşı ola. Kezālik vekîlharclık münhal oldukda 'alemdār vekîlharc ola ve 'alemdārlık münhal oldukda ol ortanın 'araba halîfeleriyle aşcısının tarîkine bakılub herkangısı eski ise ol eski bulunan bayrakdār ola. 'Araba halîfeliği münhal oldukda neferātının ziyāde mahāret kesb itmişi intihāb ve halîfe nasb oluna ve mahāretde müsāvî şerîk bulunur ise bu sūretde eskisine i'tibār oluna. Ber vech-i muharrer çorbacılardan intihāb ve nasb olunan ocak çavuşunun ocakca tarîki çavuşluk cihetiyle yürümeyüb çorbacılık i'tibāriyla yürüye. Ya'ni ma'a-vefkine vüsūl çorbacılıkda olan eskiliğiyle mu'teber ola. Bu vechile çavuş olanlar dahî ta'yîn olunan mā'aşıyla kana'at idüb hidemāt-ı Devlet-i 'Aliyye'de sādıkāne say' ve dikkat ide. Tama'a teb'iyyet ile hilāf-ı kānūn-ı cedîd hareketde bulunmaya, bulunur ise te'dîb oluna.

Bu def'a tob 'arabacı ocağı beş orta i'tibār olunmağla zikr olunan beş ortanın biri ağa ortası ve diğeri kethudā ortası olduğundan şimdiye dek başka çorbacıları olmamağla bu def'a tobcu ocağına kıyāsen işbu iki ortaya

dahî başka çorbacılar nasb oluna ve işbu beş ortanın çorbacıları berminvâl-i meşrûh erbâb-ı liyâkatden olmak ve dâ'imâ çorbacılar ortalarında mevcûd bulunub ortanın umûrunu idâre ve rü'yet içün işbaşında bulunmak husûsları şart-ı kavî ola ve ağa ve kethudâ ortaları yine ağa ve kethudâ ortası olarak mezkûr ola. İşbu beş ortanın beş nefer çorbacısından mâ'dâ kusûr kalan serbölüklerden liyâkati olanlar fîmâba'd ziyâde orta küşâdı iktizâ eylediği zaman ol vakt beşden fazla küşâd olacak ortaya çorbacı olmak üzere

36/b

yalnız kendü mutasarrıf olduğu eşkinci esâmesine şerh virilüb halleriyle ibkâ olunalar ve liyâkati olmayan serbölüklerin mutasarrıf oldukları yalnız kendü eşkinci esâmesü her kac akçe ise ocağa geçen hidmeti mukâbili ondabir akçe zamm ile tekâ'üd ola ve 'arabacı ocağında tobhâne misillü kullukcılar istihdâmı lâzım olduğundan bir nefer başkullukcı ve dokuz nefer kullukcı tertîb oluna. İş bu başkullukcı kullukculardan olmağla mahlûl oldukda tertîbi ile eskisi başkullukcı ola. 'Arabacı ocağı muktezâ-ı hidmetleri üzere tobcı ocağının yamağı misillü olub tobcı ocağı kânûnnâmesinde beyân olundığı üzre yigirmibeş tobcu ortalarının her birine dört sür'at ve iki obüs ve iki şâhî ve iki balyemez tobı olarak cem'an on tob ta'yîn ile şimdilik ikişer üçer tob tertîbinden başlanub neferâtı tekmîl oldukca refte refte birer ikişer tob 'ilâvesiyle on kıt'aya iblâğ olunmak ve ba'de dahî ziyâde tertîbi lâzım geldikde iktizâsına göre neferât teksîri veyâhud müceddeden orta küşâdı ile râbıta virilmek üzere tanzîm olunmuş olmağla balyemez tobları içün nev icâd olarak bundan böyle ihtirâ' olunacak parmak tekerleklü 'arabalar inşâ ve tanzîm olunıncaya dek zikr olunan balyemezlerin nakli sâbıkı üzre tobcı neferâtının vazîfesi olub sâlifü'l-beyân 'arabalar inşâ ve tanzîm olundukdan sonra balyemez nakli dahî 'arabacı ocağına mahsûs ola ve bundan böyle mârrü'z-zikr sür'at ve obüs ve şâhî toblarının nakli ve 'araba ve hayvânât ve levâzım-ı sâ'iresinin idâresi 'arabacı neferâtının hidmeti olmakdan nâşî her bir tobcı ortasında beş tob farzıyla bir kıt'a balyemez tobundan mâ'dâ iki sür'at ve bir obüs ve bir şâhî cem'an dört kıt'a tobun ve her toba mahsûs birer kıt'a cebehâne 'arabalarının idâreleriçün her bir toba beşer nefer 'arabacı ile birer 'arabacı halîfesinden lâbüd olmak hasebiyle bu tertîb üzere her toba ma'a-halîfe altışar neferden bir tobcı ortasında olan dört kıt'a tob ve cebehâne 'arabalarının yigirmidört neferi olmak iktizâ idüb elhâletihâzihî tertîb olunan yigirmibeş tobcı ortasına bu hesâb üzre gayr-ez- balyemez lâzım

gelen yüz kıt'a envā' tobun altıyüz 'arabacı neferi olmak muktezî olmağla işbu neferāt bālāda beyān olunan beş 'aded 'arabacı ortasına tevzî' ile her bir 'arabacı ortasına bir çorbacı ve bir odabaşı ve bir bayrakdār ve bir vekîlharc ve bir aşcı ve bir saka ve bir başkarakullukcı ile on nefer karakullukcı ve yüzyigirmi 'arabacı neferi tertîb oluna ve her bir tobcı ortasına gönderilecek yigirmidört 'arabacı neferi üzerlerine zābıtān-ı merkūmeden birer müstakil zābıt ta'yîn kılına ve balyemez 'arabaları tanzîmi husūle geldikde balyemez bargirleri ziyāde olmak mülābesesiyle anlar içün dahî iktizāsına göre diğer toblar neferātından ziyādece 'arabacı neferātı tertîb oluna. Her tob 'arabası halîfesinin beşer neferi olmağla ol halîfenin zîr-i

37/a

idāresinde olan neferleri mu'ayyen olub gayri halîfenin neferine karışmaya ve merbūt olduğı tob ustasının yanından ayrılmayub ol tob ustasının nişānı ne ise 'arabacı halîfesi dahî ol nişānı kisvesine ortası nişānıyla ma'an vaz' idüb neferleri dahî orta ve halîfesinin nişānlarını başka başka kisvelerine vaz' eyleyeler. Şöyle ki bunlardan birisi görüldüğü gibi halîfesi felan tob ustasına ve neferātı dahî felan halîfeye merbūt olduğu biline ve her halîfe neferātıyla ma'an me'mūr olduğu tob 'arabasının yanından ve nefer halîfesinden ve halîfesi neferden ayrılmak cā'iz olmaya. 'Araba halîfesinin zîrde müfredāt üzere beyān olunduğu vechile yevmiyyesi ma'a-kisve bahā elli akçe olub mā'dā beş neferin eskisi her kim ise kırk akçe ve yenisi otuziki akçe yevmiyyelü ve kisve bahālı ola. Bu vechile otuzikiden kırka kadar neferāt yevmiyyeleri tertîb oluna ve işbu yevmiyyeler tertîbi māddesinde cihet-i rüchān mücerred isti'dād olmağla nāzır 'arabacıbaşı ile berāber tertîb-i neferātda dikkat eyleyüb müsta'iddi ve eskisi yevmiyyeli ve gayrı mütefennin ve cedîdi mādūnî olmak üzre tertîb ideler. Müsta'id olmayanları erbāb-ı isti'dāda tercîhden begāyet ihtirāz ideler ve sālifü'z-zikr karakullukcuların dahî ma'a-kisve bahā yevmiyyeleri yigirmi dörder akçe olub bunlar ortalara mülāzım olmalarıyla karakullukcu koşulduğu günden beher hāl 'arabacı ocağına mahsūs hidmete dikkat ile kesb-i mahāret eylemeleri meşrūt olmağla bi'l-münāvebe 'ale'd-devām tahsîl-i mahārete say' ve dikkat eyleyeler. Bi'l-cümle ocak ricālinin kayd-ı zarāretden tahlîs ve 'ale'd-devām refāh-ı halleri istihsāliçün mā'aşları husūsının tanzîmi lāzım olduğuna binaen 'arabacı başıya senevî on bin ve 'arabacılar kātibine dört bin ve kethudāya ikibin beşyüz ve kethudā yerine gayr ez-çorbacılık beşyüz ve çavuşa gayr ez-çorbacılık bin yüz elli ve

çorbacılara beşeryüz guruş senevî mā'aş virilüb gerek bunların ta'yînātı ve gerek sā'irlerin yevmiyye ve ta'yînātları ber vech-i atî tertîb olunmağla virilecek ta'yînāt-ı etmeğin her çifti yarımşar kıyye ola. İşbu mā'aşların teksirinden murād zābıtānın hazer ve seferde kudretlü bulunmaları maslahātı olmağla eyyām-ı hazarda te'azzüz ve teraffüh fikriyle sefāhet ve israf vādilerine düşmeyüb oluruyla kana'at iderek sefer vaktinde harçlığa muhtāc olmayacak vechile muktedir bulunalar ve işbu zābıtāna ta'yîn olunan mā'aş mevācib icmāline idhāl olunmaya. Lākin mevācibin hîn-i tertîbinde bu dahî tobcular misüllü berāber tertîb olunub dîvān-ı hümāyūndan mevācib ihrāc olunduğu gün hazîne-i hümāyūndan bir kıstda iktizā iden mā'aş dahî her ne ise derhāl ocağa isāl oluna. Nāzır ma'rifetiyle ashābına 'itā ve tevzî' olunmak ve ketm ve te'hîr olunmamak husūslarına dikkat oluna. Bu def'a 'arabacı kışlası tobhāneye

37/b

nakl ve tahvîl ile tobcu kışlası civārında neferāt-ı mezkūreye vāfî 'arabacı kışlası inşāsı tasmîm olunmağla dā'imā kışlalarında mevcūd bulunalar. Çorbacıya virilecek ta'yînātdan mā'dā odabaşı ve vekîlharc ve bayrakdār ve aşcı ve başkarakullukcu ve sā'ir karakullukcular ve neferāt içün ortalara dahî ta'yînāt tertîbi lāzım gelüb lākin neferātın tertîb ve tahrîrine henüz şurū' olunacak olmağla bunların dahî kışlada mevcūdlarına göre tobcular misillü dört üstüne ta'yînātları virile ve işbu ta'yînāt kışla mevcūdına göre nāzır ve kātib ma'rifetiyle tertîb olunub nāzır tezkeresiyle mahsūb ola. 'Arabacıbaşı ve çorbacılar işbu orta ta'yînātına dest-i dırazlık itmeyeler; iderler ise te'dîb olunalar. Tob 'arabacı zābıtān ve neferātının tobcu misillü temeyyüz eylemesi matlūb olmağla çorbacıların esvāb-ı dîvāniyyeleri güvez çuka ferrace olub hazer ve seferde sayf ve şitāda çuka i'ntari ve çuka cübbe ve kırmızı kaput iktisā eyleyeler ve hengām-ı sayfda 'intārileri tobcu misillü beyāz buğāsiden olmak cā'iz ola. Bu def'a iktisā idecekleri libāslarının numūnesi olmak üzre taraf-ı hümāyūndan beş nefer çorbacıya beş kat libās ihsān buyrulmağla fîmāba'd elbiselerini işbu numūne üzre kendüleri tanzîm eyleyeler. Eyyām-ı şitāda şiddet-i berdden muhāfaza içün mecbūr olan olur ise zağrasız Anatolu nāfesi cübbe kürk giymek dahî cā'iz ola. Kırmızı kaput ve cuka 'intāri ve çuka cübbeye hey'etleri mahsūs ve münhasır olmağla bu vechile karîn-i imtiyāz olalar ve orta aşcıları ve odabaşı ve bayrakdār ve vekîlharc dahî mor çukadan serhadli iktisā eyleyeler ve neferātdan temyîz içün 'araba halîfeleri yeşil çukadan ve mā'dā 'arabacı neferātı māî çukadan nimten ve 'ale's-seviye māî çuka potur

giyüb ve cümlesi kırmızı fes üzerine siyāh poşı saralar. Sālifü'l-beyān 'araba halîfeleri ve sā'ir neferātın dahî beher mevācibde 'itā olunmak üzre zîrde beyān olunduğu vechile kisve bahālarıçün mu'ayyen yevmiyyeleri olmağla kezālik numūne olmak üzre ibtidā-i tertîbde bir def'a virilecek elbise-i mahsūsaya fîmāba'd libāslarını kisve bahā-yı mu'ayyenelerinden kendüleri uydurarak tanzîm ideler ve karakullukcuların he'yet-i asliyyeleri elvirmekle tağyîr olunmayub karanfilî çuka nimten giyeler. Hālā mevcūd olan eşkinci neferāt her ne mikdār ise bir kimesneye gadr olmamak irādesiyle eşkinci 'arabacılarda yevmiyyesi otuz ikiden dūn olanları bermūceb-i şurūt hidmet-i lāzımesine rağbet ve müdāvemet ider makūleden ise yevmiyye ve kisve bahāları otuz ikiye iblāğ ve yevmiyyeleri otuz ikiden ziyāde ve kırkdan dūn olanları kırka varınca tertîb-i mezkūre tevfîk oluna ve kırk akçeden ziyāde yevmiyyelü olarak işbu kānūn tārîhinden mukaddem eşkinci

38/a

'arabacı esāmesine mutasarrıf olanların içlerinde mahāret ve liyākat ashābı olanlar zābıt nasb ve ta'yîn olunub işbu tertîbe göre yevmiyye ve kisve bahāları uydurula ve işbu kadîm eşkinci 'arabacıları gelüb ocaklarında hidmet-i lāzımelerinde mukîm olalar. Fî-māba'd 'arabacı neferātının esāmesi otuz iki akçe ile kırk akçe yevmiyye beyninde dā'ir olunduğuna binā'en 'atîk eşkinci 'arabacılardan ağır yevmiyyeli kimesne yevmiyyesi ziyāde olmaklık ile neferlikte istihdām olunmasına 'özr bulunmaya.

Amma ber vech-i muharrer hidmetinde kıyām itmesi lāzım geldiğine binā'en işbu 'atîk eşkincilerden kullî ve cüz'î yevmiyyeye mutasarrıf olanlar ocağına rağbet ve kışlasına devām eylemez ve ta'lîme gelmez ve bulunduğu kārı terke rāzı olmaz ise ve taşrada bulunup Āsitāne'ye gelmez ve yāhud fevt olub yevmiyyesi mahlūl olur ise bu makūlenin esāmisi hazînemānde olunub yerine mülāzımlardan biri ibtidā neferin dühūl ideceği otuz iki akçe ma'a-kisve bahā yevmiyye ile nefer tahrîr oluna. Bu māddeye gereği gibi dikkat olunub hilāf-ı şart ve kānūn harekete kimesne cür'et itmeye. O makūle 'atîk eşkinci esāmelü neferātdan 'alîl ve ihtiyār ve hidmete yaramaz makūlesi olur ise hakkında merhamet olunub nāzır ve 'arabacı başı ma'rifetiyle taharrî olunarak iktizāsına göre münāsibi mikdār tekā'üdlük tevcîhi cā'iz ola. Zikr olunan naferāt-ı 'atîkadan mā'dā iktizā iden mezkūrü'l-mikdār neferātın nāzır ve 'arabacı başı ve intihāb olunacak ocak ricāli ma'rifetleriyle müceddeden tahrîr ve tertîbine şüru' ve mübāşeret

oluna. Sālifü'z-zikr toblar içün bu mikdār 'arabacı neferātı vāfî olduğuna binā'en fî-māba'd taslakcı nāmı ve sā'ir isimler ile ocakda esāmesiz neferāt olmaya ve esāmesiz kimesneye 'arabacı dinilmeye. Nāzır ve 'arabacı başı ve kethudā ve sā'ir zābıtān-ı ocak etbā'ını esāmelü neferden istihdām itmek ebedî cā'iz olmaya. Herkes istihdām edeceği etbā'ı hāricden esāmesiz makūleden istihdām eyleyeler. Gerek ocaklu ve gerek ricāl ve gayriden hiç kimesne 'arabacılardan bir neferi tesahhüb itmeye. Bu husūsa 'ale'd-devām nezāret ve dikkat oluna. Müsāmaha ve ihmāl cā'iz olmaya; hilāfina cesāret ider olur ise te'dîb oluna.

Üç ayda bir mevācib ihrāc olundukda kātib olan sā'ir me'murlar ile ma'an dîvān-ı hümāyūndan mevācibi kānūn-ı kadîm üzre ahz ve doğru 'arabacı kışlasına i'sāl ve hıfz eyleyüb 'arabacı başı ve kātib hazır oldukları hālde sergi ferş olunub nāzır ma'rifetiyle tevzî'ine şurū' eyleyeler ve tevzî' ve tekmîline dek mevācib akçesi nāzır re'yile kātiblerin hıfzında ola. Sergiden ba'zı fukarāya sadaka ve 'ātiyye olarak virilmek mu'tād olan masraf-ı sergi, nısf yevmiyyeyi tecāvüz itmemek üzre sarf olunub mā'dā fazla-i mevācib her bir ortaya yevmiyyelerine göre ne mikdār iktizā ider ise

38/b

orta orta ayrılub nāzırın zîr-i yed-i muhāfazasında olarak ol ortanın umūr-ı masārıfı görülmek içün iktizāsı mikdārını ortanın vekîlharcına teslîm ve mevsim-i lāzımda hesābını rü'yet ve bir serginden diğer sergi ferşine dek masārıfdan fazla her ne mikdār nesne kalur ise orta mālı olmak üzre 'ale'd-devām nāzırı hıfzında ola. Kezālik diğer mevācib ihrāc olundukda ānın dahî ilerüki mevācibe dek masārıfı fürūnihāde oldukdan sonra fazlası minvāl-i muharrer üzre idāre olunup fazlaları ortanın çorbacı ve zābıtānı ve 'arabacıbaşı vākıf olarak ocak kātiblerinin defterine kayd ile nāzırın hıfzında ola. İşbu fazla-i sergiye nāzır ve 'arabacıbaşı ve kātib ve kethudā ve çorbacı ve odabaşı ve bayrakdār ve zābıtān-ı sā'ire tama' itmeyeler; tam'a fikrinde olanlar te'dîb olunalar ve işbu mu'ayyen olan fazla-i sergiden mā'dā infirāt yevmiyyesinden bir akçe tenzîl ve tenkîs olunmaya. Her kim mevācibi tenkîse cesāret ider ise hakkından bi-eyyi-hālin geline. Karakullukcu ve aşcı ve saka ve bayrakdār ve vekîlharc ve oda başının mu'ayyen yevmiyyeleri olmağla mevācib tevzî'i esnāsında bahşiş ve tas akçesi nām-ı ve sā'ir vesîle ile bir neferden ve bir kimesneden bir akçe taleb itmeyeler. Ahz ve 'itā ideri olur ise alan viren ve ruhsat irā'e iden bi-eyyi-hālin te'dîb olunalar. Bu husūsa nāzır ve 'arabacı başı ve kātib ve ocak

kethudâsı dikkat ideler.

Ve bi'l-cümle mevâcib neferâtın kendü yedlerine teslîm oluna ve sipâriş ve havâle diyerek bir neferin 'ulûfesi âher bir nefere virilmeye ve mevâcib vaktinde hastalık veyâhud 'özr-i şer'î ile bulunmazı olur ise mevâcibleri defteriyle nâzır 'ilmü'l-ehakk olarak kâtib yedinde emâneten hıfz olunub mevâcibde bulunmadığı ve hastalığı vâki' ve 'özr-i şer'îsi olduğu ve hidmet-i lâzımesinde tekâsülü olmadığı nâzır 'indinde mütehakık olur ise sâhiblerine teslîm oluna.

Ve hidmet-i lâzımelerinde devâm ve sebâtları olmayub hemân mevâcib vaktinde 'ulûfesini almak içün isbât-ı vücûd idenleri nâzır olanlar ve 'arabacı başılar dâ'imâ taharrî ve tedkîk idüb bu misillülerin yevmiyyeleri ref'i ve ocakdan tardı ile iktifâ olunmayub belki aldığı 'ulûfenin reddiyle dahî sâ'ire 'ibret kılına ve ref' olunan yevmiyye-i merkûme mutasarrıfının yerine mülâzımlardan nefer yazılub anın yerine hâricden ber-müceb-i şurût mülâzım yazıla. Tevzî'-i mevâcibde bi'l-cümle neferâtın 'ulûfeleri sergide kendü yedlerine teslîm olunacağına mebnî bu vechile yoklanma sûreti hâsıl olmağla nâmevcûdları nâzır olanlar kâtib ma'rifetiyle başkaca defter idüb Bâb-ı 'Âlî'ye ba'de'l-'arz yerlerine yarar neferât tedârik ve tahrîr oluna. Bu husûsda kat'â iğmâz ve tekâsül olunmaya ve ocağın beytü'l-mâlini dahî

39/a

telef ve sarfdan siyânet husûsuna nâzır olanlar lâyıkı üzre ihtimâm ideler; şöyleki o makûle emvâl-i beytü'l-mâl nâzırlarının 'ilmleri luhûkıyla ortaların lede'l-iktizâ mesârıf-ı seferiyyelerine sarf içün ocakda memhûren hıfz oluna. Neferin yolu giderek oda başı olmak ve andan mâ-fevkine vüsûl bulmak kazıyyesi bâlâda mestûr şurûtdan zâhir ve odabaşılar müte'ehhil olmamak ocakların kavânîn-i kadîmesinden idüği bâhir olmağla işbu kânûn-i cedîd târîhinden sonra müceddeden yazılan neferât te'ehhül itmek lâzım gelür ise oda başı olamayacağını mâ-fevkine vâsıl olamayub neferlikde kalacağını mukarrer bileler. Ya'ni ocakda yolu gelmek mücerred olmağa mevkûf olduğuna binâ'en yolu gelmeği isteyenler çorbacı olmadıkça te'ehhül itmeyeler ve 'arabacı ocağında fi'l-asl müte'ehhil bulunanlar tahkîk olunub anlardan mâ'dâ müceddeden tahrîr olunacak neferât mücerredlerden yazılub ehl ve 'ıyâl sâhibi olanlardan tahrîr olunmaya. Bu husûsa nâzır ve 'arabacıbaşı ve zâbıtân dâ'imâ dikkat ideler ve 'arabacı yazılub bir müddet sonra rızâsıyla yevmiyyesinden keff-i yed ve

hidmet-i lāzımesini terk ideri olur ise yevmiyye-i merkūmeden o makūlenin aldığı 'ulūfe tamāmen istirdād olunub hazîne-i 'āmireye teslîm oluna ve işbu mikdār ma'a-kisve bahā yevmiyyeler ile tahrîr olunan 'arabacılar hazar vaktinde 'ulūfesini yiyüb seferde ortasını bıragub firār ider ise hiç bir ocakda kabūl olunmadığından gayri bi-eyyi-vechin-kān buldırılub derhāl cezāsı tertîb oluna ve böyle hilāf-ı nizām hareket iden neferātı zābıtān her bār taharrî birle nāzır ve 'arabacıbaşıya ihbār eyleye ve bu makūleleri ve böyle muhall-i nizām māddeleri ihbār itmeyen zābıtān mazhar-ı 'ukūbet ola. 'Arabacı ocağının şerā'it-i nizāmiyye-i kānūnniyyesi her vechile mer'î olmak matlūb-ı kat'î olmağla hîn-i 'itā-yi mevācibde nāzır olanlar taharrî idüb 'arabacı başı ve kethudā ve zābıtān ve çorbacıyān ve odabaşı ve bayrakdāran yedlerinde ve tevābi' ve müte'allikleri ellerinde ve mutlaka esnāf ve etbā'da eşkinci 'arabacı yevmiyyesi bulunur ise derhāl ref' oluna ve mahlūl vukū'ında zābıtān etbā'ına yevmiyye virilmeye. Yevmiyyelü 'arabacı neferātı bu vechile karîn-i imtiyāz ve i'tibār olmağla asıl yevmiyyelü 'arabacılardan birisi bir töhmet ile ahz olundukda kānūn ve kā'ide üzre bir mahalde alıkonulmayub doğru 'arabacı ocağına irsāl oluna. Ocağa geldikden sonra cürm ve kabāhati ne ise kānūn ve kā'ide üzre lāzım gelen te'dîbi zābıti ma'rifetiyle ocağında icrā oluna.

İşbu yevmiyyeli 'arabacı neferātından biri firār idüb sā'ir ocaklardan birine iltică ider ise

39/b

ol ocakdan zinhār kabūl ve istishāb olunmaya ve bu makūleden biri hilāf-ı şer' hareket eyledikde muktezā-yı şeri'at-ı garra beher hāl icrā oluna ve ocak tarafından şer'-i şerîfin hilāfı sūret tecvîz ve kabūl olunmaya ve ahz ve habs te'dîbine sā'ir ocaklardan müdāhale kılınmaya.

Ve 'arabacı ocağında bilā-esāme nefer olmamak meşrūt olmakdan nāşî fî-māba'd esāmesiz yoldaşlık iddi'a idüb bu makūlelerden biri kabāhat ile ahz olunur ise iktizā iden te'dîbine 'arabacı ocağından kat'ā müdāhale ve bir vechile tesahhüb olunmaya. Gerek zābıtān ve gerek neferāt-ı sā'ire haklarında işbu vechile cārî ve mer'î olacak 'ināyet-i 'aliyyenin îfā-yı teşekkürü zımnında bi'l-cümle şurūt-ı lāzımeyi icrāya dikkat ve 'ale'l husūs eyyām-ı muhārebe ve esnā-yı tertîb-i sufūfda merdlik ve gayretkeşlik ve nāmus-ı devlet ve ocak gayretini yerine getürüb ebedî düşmandan yüz çevirmemeğe te'ahhüd ve iltizām ideler ve esnā-yı muhārebe ve mükātelede me'mūr olduğu tob ma'iyyetinde izhār-ı şeca'at ve ibrāz-ı

besâlet idenlerin esâmelerine terakkî virilmek câ'iz ola.

Ve kankı tob bir mahalle ta'yîn olunur ise 'arabacı neferâtı dahî ebedî topun yanından ayrılmayub sayf ve şitâda me'mûr olduğu mahalde 'ale'd - devâm muktezâ-yı me'mûriyeti üzre ikâmet eyleye. Ya'ni ordu kışlaya girdi deyü 'arabacılardan bir neferin Âsitâne'ye gelmesi bir vechile câ'iz olmaya ve sefer vukū'unda esfâr-ı sâbıka misillü ortasını terk ile hidmet-i lâzımesini bıragub firâr itmek ihtimâli olur ise o makûlelerin bulundukları mahallerde bi't-taharrî cezâları tertîb oluna. Tob 'arabacı ocağı neferâtının ve zâbıtân ve çorbacı ve'l-hâsıl bi'l-cümle tob 'arabacı ocağının hidmet-i mahsûsaları mücerred tob ve cebehâne 'arabalarını idâre olmakdan nâşî 'araba ı'mâl ve idâresi dimek ancak 'araba inşâ ve ta'mîrini ve 'araba koşub ı'mâl eylemesini bilmekden ve bargilerini gözetmekden ve yemîne otuna ve suyuna bakmakdan ve timar itmekden 'ibâret olmağla ber vech-i muharrer işbu hidemât-ı lâzimelerinin te'diyesine gereği gibi dikkat eyleyüb tobkeşân bargirlerini âher hidmetde istihdâmdan kemâl-i tehâşî ve mübâ'adet eyleyeler ve hayvânâta bakmayub timarlarında tekâsül ve yem ve yiyeceklerinde kusûr itmek ve otuna yemîne tama' eylemek ve tobkeşân bargirlerini âher hidmetde kullanmak veyâhud binmek ve âheri bindirmek misillü harekete cür'et ider nefer bulunur ise zâbıtları ma'rifetiyle te'dîb oluna ve zâbıtân dahî tobkeşân bargirlerine ebedî süvar olmakdan ittikâ-yi tâm eyleyeler. Bu makûle hilâf-ı rızâ hareketde bulunan neferâtı te'dîb ve küşmâlde tekâsül iden zâbıtân dahî te'dîb oluna. Neferât ve zâbıtân

40/a

ve çorbacı bi'l-cümle işbu hayvânât mâddesine kemâyen-bâği dikkat ve 'arabacı başılar dahî neferât ve zâbıtânın bargirlere hidmetleri ne vechiledir bi'n-nefs nezâret eyleye ve neferât-ı mezkûre 'araba ta'mîr ve inşâsı san'atını ta'lîm idüb ol san'atda tahsîl-i kemâl eylemek lâzıme-i zimmet-i me'mûriyetleri olduğu misillü gerek neferât ve gerek karakullukcu 'arabaların koşumlarını dahî müceddeden yapmak ve fenâpezîr olur ise ta'mîr eylemek içün serrâclık san'atını dahî tahsîl ile hâricden serrâc celbine muhtâc olmamağa cedd-i 'azîm eyleyeler. Her tobcu ortasına bâlâda mübeyyin olduğu vechile şimdi tertîb olunacak beşer tobdan dörderini 'araba ile 'arabacı neferâtı idâre idicek olmağla bu takdirce beş ortanın yigirmi topuna işbu eyyâm-ı hazarda ikişer bargirden iktizâ iden kırk bargir şimdilik beher 'arabacı ortasına virile. Bu tertîb üzre 'arabacı kışlasında iki yüz re's topkeşân bargiri lâzım gelmekle eyyâm-ı

seferde mevcūd olan topa göre tertîbi muktezî olan ‘arabaların dörder bargir ile iktizāsı mikdārı yedek hayvānātlarını dahî gözedüb timar ve yem ve yiyeceklerine ve bi'l-vücūh kāffe-i husūslarına sadākat üzere hidmet eyleyeler.

Tobcu ortalarının evkāt-ı hazarda salı ve cum‘a günlerinden mā‘dā beher yevm beş ortası bi'l-cümle neferātlarıyla bi'l-münāvebe tahsîs olunan mahallerde ta‘lîm ideceklerine mebnî ta‘lîme giden toplara me'mūr ‘arabacı neferātı ve zābıtānı dahî berāber tobları ta‘lîm mahalline nakl ve i‘māl eyleyeler ve iktizāsına göre nāzır ve ‘arabacı başı ve kātib ve kethudā ve kethudāyeri münāvebeten ta‘lîm mahallinde mevcūd bulunub nezāret ve dikkat ideler ve nevbetleri olmadığı gün dahî kışlalarında mevcūd bulunub lede'l-iktizā tob nakli ve ‘araba ta‘mîri ve bargirlere gereği gibi bakmak hidemāt-ı lāzımesine dikkat eyleyeler.

Ta‘lîm günü nevbeti iken māni‘-i şer‘iyyesi olmayub mevcūd bulunmayan ‘araba halîfesi ve sā'ir zābıtān ve neferāt be-eyyi-vechin-kān te'dib olunalar ve'l-hāsıl aralık aralık hidmet-i lāzimesini edā idenler ve itmeyenler ta‘lîm mahallerinde yoklanub ve gereği gibi taharrî olunub nā-mevcūdların te'dîblerinde bir vaktde bir vechile ığmaz cā'iz olmaya. Bi'l-cümle ‘arabacı zābıtān ve neferātı işbu hidmetleri evkāt-ı hazarda ve husūsen hengām-ı seferde gerek esnā-yı rāhda ve gerek mahall-i ikāmetde tamāmen edāya sarf-ı makdūr eyleyeler ve muhārebe mahallinde ve mahall-i sā'irede her bār merbūt oldukları tob ile berāber bulunub sebāt ve devām ideler. Ma‘āzallāhu şemm-i m‘āzallahu te‘ālā muhārebede bir tob esîr olur ise ol topun tobcu neferātıyla çorbacı ve zābıtān-ı sā'iresi mazhar-ı ‘ukūbet olacağı misillü ol toba me'mūr olan ‘arabacı neferātı ve ortası zābıtānı dahî karîn-i ‘ikāb ve cezā olub yerlerine

40/b

āher gayretkeş neferāt ve zābıtān tedārik oluna. Mütekā‘idlerin yevmiyyeleri mahlūl oldukda bilā-ketm ihbār ve hazînemānde oluna. Mütekā‘id yevmiyye mahlūlünü haber virene kānūn üzre iki akçe ihbāriyyesi fî-māba‘d gümrükten tevcîh oluna. Mahlūl satmaktan ‘arabacı başılar hazer ideler; gerek eşkinci ve gerek tekā‘üd fî-māba‘d bir esāme alınub satılmaya.

Ve alur satan olur ise bilā-imhālin ‘alā-eyyi-hālin hakkından geline ve yalnız alanın ve satanın te'dîbi ile iktifā olunmayub hilāf-ı kānūn hareket vukū‘unu tecvîz veyāhud istihbārda kusūr eylediği içün nāzır ve

'arabacıbaşı ve sā'ir zābıtān mazhar-ı te'dîb olacakları mukarrer olmağla işbu mahlūlāt māddesine nāzırlar ve 'arabacıbaşılar ve zābıtān ve çorbacılar kemāliyle dikkat ve dā'imā taharrî eyleyeler ve mütekā'idlerin mevācibleri 'itāsında sāhib-i esāme olduğu gereği gibi tahkîk olunub öylece 'ulūfesi virile. Ocak zābıtānı yedinde işbu kānūn-ı cedîdden mukaddem bulunan eşkinci ve mütekā'id yevmiyyelerini kendü rızāları ve 'arabacıbaşı ma'rifetiyle nāzıra teslîm idüb hazînemānde ola. Nizāmdan sonra o makūle zābıtān yedinde olan esāmeyi virmeyüb ketm eylediği nümāyān olur ise ocağından tard ve mazhar-ı eşedd-i i'kāb ola ve ocakda hidmeti sebkat iderek emekdār ve pîr ve ihtiyār olub 'amelmānde olan neferātın yevmiyyesinin nısfı mikdārına varınca ve kethudāya yüz ve çorbacılara altmış akçeye dek gümrükden tekā'üd vazîfesi virilmek cā'iz ola ve eğer bunlar muhārebede mecrūh olub fî-māba'd hidmete liyākat ve iktidārı kalmayarak 'amelden sākıt olduğu cerhi iltiyāmından sonra mütahakkık olur ise merhameten daha ziyāde tekā'üdlük vazîfesi virilmek cā'iz ola.

Ya'ni tekā'üd olacak zābıt ve neferin emek ve istihkākına nazar olunub kābiliyeti ile mekādir-i mezkūreyi tecāvüz itmemek şartıyla mikdār-ı münāsib gümrükden tekā'üdlük vazîfesi virile. Ber vech-i meşrūh nihāyet istihkākları mikdār-ı mezkūr ola ve bu vechile neferin biri tekā'üd oldukda esāme-i sābıkı yerine tahrîr olunacak neferin ismine tasrîh ile nāzır ve 'arabacıbaşı 'arz eyleye ve kezālik vakt-i hazarda hidmet-i lāzimesini rü'yet ider iken kazā'en sakat ve vakt-i muhārebede düşman karşusunda mecrūh ve 'amelmānde olan neferāta yevmiyyesi mikdār gümrüklerden tekā'üdlük vazîfesi ihsān oluna ve tekā'üdlük māddesi gāyet dikkat olunacak umārdan olmağla sābıkda olduğu gibi aralık aralık kimesneye ricā ve şefā'at ve tama'a teb'iyyeten mādūnından akçe ahziyle tekā'üdlük ebedî virilmeye. Meğer vech-i muharrer üzre

41/a

'amelmānde ve ihtiyār olub rükūb ve nüzüle kudreti olmaya veyāhud mecrūh olub işe yaramayacağı muhakkak olur ise ol vakt tekā'üd ola ve tekā'üd olacak kimesne sadr-ı 'azāmların bi'n-nefs manzūru olmadıkca ebedî tekā'üdlük tevcîh olunmaya. Tahrîrāt ile tekā'üdlük tevcîhi cā'iz olmaya ve bu makūle gümrükden virilen tekā'üd esāmilerinin mutasarrıflarından fevt olanları bilinmek ve alunub satılmamak husūsuna dikkat lāzimeden olmağla işbu kānūn tārîhinden sonra gümrükden mütekā'id vazîfesi tevcîh olunanların vazîfeleri her neyse 'ulūfe ihrācında

nāzır ma'rifeti ile tobdan gümrükden getürdilüb eşkinci mevācibi tevzî'inden sonra nāzır ile 'arabacı başı huzurlarında eşkinci neferātı mevācibi misillü mütekā'idlerin vazîfeleri dahî tevzî' olunub 'itā-i vazîfelerinde ihtimām oluna. Esnā-yı seferde nāzır ve 'arabacı başı sefere gitdiklerinde Āsitāne'de kalacak nāzır ve 'arabacıbaşı vekîli kezālik tekā'üd vazîfelerini mevācib ihrācı 'akabinde gümrükden tobdan getirdüb sergi ferşiyle tevzî' eyleyeler 'arabacı tekā'üdleri vazîfeleri gümrükden havāle olunmak cihetiyle ocaktan çıkmış olmayub yine vazîfeleri ocakda virileceğine binā'en vakt-i seferde Āsitāne'de olan ocak hidmetini kemāfiü'l-kadîm 'arabacı tekā'üdleri rü'yet eyleyeler ve mahlūl vukū'unda derhāl nāzır ve ocak tarafından ihbār olunub iki akçe ihbāriyyesi tevcîh ve kusūru hazînemānde oluna ve işbu tekā'üd vazîfeleri kat'a alınub satılmamak meşrūt olmağla eğer biri satub işlemişini almağa āheri varır ise virilmeyüb derhāl hazînemānde oluna ve satan ve alan mazhar-ı 'ukūbet ola.

Zikr olunan ortaların çorbacıları taşraya me'mūr kılınmayub bir ortada olan 'arabacı neferātının me'mūr oldukları toblardan ba'zıları bir mahalle gönderilmek lāzım geldikde mu'ayyen olan 'arabacı neferātı dahî münāsib sergerde ta'yîni ile tesyîr oluna. Eğer tobcu ortalarından beş orta bir mahalle gitmek iktizā ider ise ol vakit tertîb olunduğu üzre beş tobcu ortasına mülhak olan bir 'arabacı ortası mükemmelen çorbacı ve zābıtānıyla ta'yîn kılına.

İşbu nizām üzre tobcu ortalarının tobları onar kıt'aya iblāğ veyāhud daha ziyāde zamm veyāhud müceddeden tobcu ortası küşād olundukda 'arabacı neferātı dahî tertîb-i mezkūre kıyāsen teksîr ve tobcu ortası yigirmi beşi tecāvüz itmek lāzım geldikde tobcu kānūnu gibi ol vakt beş ortadan fazla müceddeden 'arabacı ortası küşādı cā'iz ola.

Ve cümle ocağın yevmiyye-i mevācib ve zābıtān mā'aşı ve ta'yînātları vech-i ātî üzre mer'î ola.

41/b

'Arabacı başı ağaya

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
15.000	10	40

'Arabacılar kātibi efendiye

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
40000	5	20

'Arabacılar Ocağı kethudāsına

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
4000	5	20

Kethudāyerine, çorbacılık mā'aş ve ta'yînātından mā'dā

Mā'aş
Guruş
750

Çorbacıya

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
750	2	8

Ta'yînāt gayr ez-çorbacı

Lahm	nān
Kıyye	çift
2	8

Çavuş gayr ez-çorbacılık

Mā'aş	lahm	nān
Guruş	kıyye	çift
750	2	8

Kapu çukadarı, tarikde olmamak şartıyla

Mā'aş
Guruş
500

Bir tob 'arabasının tertîbi

'Araba halîfesi
Neferan
1
Yevmiyye
Akçe
45

kisve bahā
akçe
15

Cem'
60

'Arabacı neferātı
Neferan
5
otuzikiden kırka varınca ikişer akçe tefāvüd ile yevmiyye ve kisve bahā
Yekūn
180

Bir ortanın tertîbi

Tob 'arabası
20

Çorbacı
Nefer
1

Odabaşı
Neferan
1

Yevmiyye	Kb
75	15

Yekūn
Akçe
90

Vekîlharc
Nefer
1

Yemiyye	Kb
55	15

Yekūn
Akçe
70

Bayrakdār
Nefer
1

Yevmiyye	Kb
50	15

Yekūn
Akçe
65

‘Araba halîfesi	‘Arabacı neferātı	Aşcı	Başkarakullukcı
Neferan	Neferan	Neferan	Neferan
20	100	1	1
Yevmiyye ma‘a-kb.	Yevmiyye ma‘a-kb.	Yemiyye Kb.	Yevmiyye Kb.
		45 15	35 10
Yekūn	Yekūn	Yekūn	Yekūn
1200	3600	60	45

Saka	Karakullukcu	Kullukcu
Neferan	Neferan	Neferan
1	10	9

Yevmiyye kb.	Beher nefere yevmiyye ma‘a-kb.	Her birine ma‘a-kisve bahā
30 10	24	Yevm, akçe
		20
Yekūn	Yekūn	Yekūn
40	240	180

Başkarakullukcuya

Yevmiyye	kisve bahā
55	15
Yekūn	
70	

Bir ortanın ma‘a-çorbacı yekūn-ı neferātı	Bir ortanın yekūn-ı yevmiyyesi
127	5410

Tafsîl-i mā‘aş

Guruş	
15.000	‘arabacıbaşı ağaya
4000	‘arabacılar kātibi efendiye
4000	‘arabacılar ocağı kethudāsına
750	kethudā yerine
3750	çorbacılara
750	çavuşa
500	kapu cukadarı
28750	

42/a

Müceddeden 'araba inşāsıçün iktizā iden marankoz ve çilingir ve serrāc ve hayvānāt içün na'lband neferātının ve ustalarının sūret-i rābıta-i nizāmiyyeleri tobcu ocağı rihtegānına sonradan zeyl olunacağı misillü bundan sonra bi'l-müzākere ne vechile karārgîr olur ise işbu kānūnnāmeye tezyîl ve dahî ba'zı şurūt iktizā ider ise 'ilāve kılına.

fi gurre-i N. sene, 1207[44]

Bi 'avnihî te'ālā ittifāk-ı ārā ile karārgîr olan işbu kānūnnāme-i hümāyūnum iktizā iden kalemlere kayd ve ilā-māşāallāhu te'ālā muktezāsıyla 'amel ve hareket ve bir vaktde hilāfından mubā'adet oluna, cesāret ider olur ise bilā-imhālin hakkından geline.

Her hālde rüsūm-ı hazm ve ihtiyāta ri'āyet cümleye farîza-i zimmet iken seksen iki tārîhinden berü vāki' olan seferlerde akvā-yı vesā'ili hurūb olan hazîne ve zāhire ve mühimmāt māddelerine bir hoşça tekāyyüd ve ihtimām olunmayub hazîne bulunduğu vakitlerde zehā'ir ve mühimmāt noksan ve anlar bulunduğı zaman hazînede fıkdān 'illetleri Devlet-i 'Aliyye ve memālik-i islāmiyyeyi ne hāle koyduğu 'akl ve zehî erbābına ma'lūm ve bundan böyle dahî kusūr ve tekāsül olunmak kemāl-i gaflet idiği āşinā-yı umūr olanlara göre meczūm olduğuna binā'en ve mühimmāt ve zāhirenin lede'l-iktizā hazîne ile tedāriki mümkün olmak cihetiyle vakt-ı hazarda sefer içün cem'-i hazîne akdem-i tedābir olmak lāzım geldiğine ibtinā'en fî-māba'd esbāb-ı huzūr ve arāmişe iltifāt ile izā'a-i vakt ve zaman olunmayub 'asker ve hazîne ve vücūhat-ı sā'ire ile devlete vüs'at ve kudret gelecek hālāte nasb-ı nefs ikdām-ı mertebe-i vücūbda olmağla imdi üsūl ve edevāt-ı mîrîyyeden başka kalîl ve kesîr gerek şimdiye değin ittifāk-ı ārā ile tanzîmine ibtidār olunan ve gerek bundan böyle bi'l-müzākere cümlenin ittifāk ve istisvābıyla tedārikine himmet olunacak zevā'id-i menāfı' her ne ise henkām-ı hazerin dahl ve hāricine karışdırılmayarak başkaca hıfz ve el-hālet-i hînde Devlet-i 'Aliyye'nin mesārıfı irādına gālib olmakdan nāşî ecānibe mü'ekkel olmuş menāfı'-i mîrîyye refte refte beytü'l-māl-ı müslimîne ircā' ve israfāt mesārıf yoluyla kat' olunarak

42/b

inşāallāhu te'ālā irād masrafa galabe eylemesine ikdām-ı tām ve ocakların

[44] 12 Nisan 1793.

kavânîn-i kadîmelerini ihyā ve bi'l-cümle rü'esā ve tevā'if-i 'askeriyyeyi hallü hāllince terfîh ve ve ığnā maslahātı şimdikinden başka lā-ekal yigirmi bin kîse irād-ı cedîde ve sefer içün şöylece hāzır ve mevcūd bulunmak üzre yüz elli bin kîse ve belki dahî ziyāde nakd akçeye muhtāc olmakdan nāşî bi-eyyi-hālin çāresi bulunmasına sa'y mā-lā-kelām olunmak maslahāt-ı hayriyyesine şimdiden şurū' ve mübāşeret olunmak içün bundan mukaddemce vüzerā-yı 'izām ve 'ulemā-yı a'lām ve ricāl-i zeviyü'l-efhām ittifākıyla karārdāde olduğu üzre fî-māba'd topunun fā'izi senede on kîseden ziyāde olan mîrî ve harameyn mukāta'āları ve hisselerinden mahlūl olanlar füruht olunmayub mîrîye zabt olunmak nizāmının muhāfaza ve vikāyesine hālā me'mūr-ı dahl ve harc olan başdefterdārlardan ve darbhāne-i 'āmire nāzırlarından başka i'zām-ı ricālden birinin kadr ve şānı terfi' ile me'müriyetinden lābüd ve bu hidmet zîrde beyān olundığı üzre ta'lîmlü piyāde 'asker nāzırı olacak zātın 'uhdesine ihāle ve merātib-i celîle-i devletden bir mansıb-ı kadîm dahî bu mansıba ilhāk olunmak münāsib olduğuna binā'en şu vechile kānūn-ı cedîd vaz' olunur ki

Fî-māba'd Devlet-i 'Aliyye'nin muhtāc olduğu ta'lîmlü 'asker nezāretine sıdk ve reviyyetle mevsūf i'zām-ı ricālden biri me'mūr olacağına binā'en işbu 'asker nezāreti me'müryet-i cihādiyye olmak hasebiyle nāzır olanların bā'is-i nüfūz ve i'tibārı olmak içün köveze kaplu üst kürki ile dîvān-ı hümāyūna gelüb kubbe altında sadr-ı 'azām huzūrunda başdefterdārların alt yanında ku'ūd eylemeleri ve yedek götürmeleri kānūn ola ve fi'l-asl şıkk-ı sāni defterdārları bu makāmda ku'ūd idegeldiklerinden gayrı umūr-ı istîfānın bir şıkkını dahî ikinci defterdārlar rü'yet eylemek kānūn-ı kadîm olduğuna binā'en şıkk-ı sānîlik mansıbı dahî nezāret mansıbına ilhāk ve 'ilāve oluna ve şıkk-ı sānî dinilmeyüb bu masıb-ı celîlenin ismi ta'lîmlü 'asker nezāreti ola ve irād-ı cedîdin idāre ve muhāfazası dahî ber vech-i āti nāzır-ı mümāileyhin 'uhdesine tefvîz ve işbu hidmet bir mansıb-ı celîl i'tibār olunub tevcîhāt-ı hümāyūn defterinde şıkk-ı sānîlik ve irād-ı cedîd defterdārlığı inzimāmıyla ta'lîmlü 'asker nezāreti deyü kayd oluna ve kendüye hitāb olundukda "ta'lîmlü 'asker nāzırı 'izzetlü efendi" ta'bîri yazıla ve ta'lîmlü 'askere ne vechile nezāret ideceğini mübeyyin nişān-ı şerîf-i 'ālişān ile ma'nūn yedine ta'lîmnāme virilmekle 'amden

43/a

kusūr ve tekāsülü zuhūr ider ise mü'āhaze oluna ve kable'l-nizām darbhānede olan harameyn mukāta'ālarından mā'dā şimdiye dek darbhāneden zabt olunan gerek tersāne mesārıfına merbūt ve muhtass ve gerek gayr-i mecmu' mukāta'āt ve deryā ze'āmet ve timarları her ne ise ve hālā taraf-ı mîrîden idāre olunmakda olan rusüm-ı penbe ve sā'ir mukāta'āt iki yüz sekiz senesinden ve eshām mahlūlātı işbu nizām tārîhinden i'tibār ile mecmū'ı ve kezālik kānūn-ı cedîd muktezāsınca fā'izi on kîseden ziyāde olub zabt olunacak mîrî ve harameyn mukāta'āları ve eshāmı humbaracı timarları bi-cümleha nāzır-ı mūmāileyh ma'rifetiyle ilzām ve idāre oluna ve hāsıl olan mebāliği kapu arasında bir mahsūs ve müstakil kārgir hazînede mîrînin ve darbhānenin ve enderūn-ı hümāyūn hazînesinin ahz ve 'itāsına kat'en karıştırılmayarak başkaca hıfz olunub bilā-hatt-ı hümāyūn bir akçesi bir mahalle sarf olunmaya ve nāzır-ı mūmāileyh ilzām ve idāre ideceği mukāta'ātın emvāl-i mîrîyye ve kalemiyyelerini hazîne-i 'āmireye ve mahallerine edā idüb fā'izini kendüsi hıfz idecek olmağla mu'temed sarrāf ve kefîl almağa dikkat ve ihtimām idüb emvāl-i mîrîyyeyi müflislere ve cebābireye kapdırmakdan gāyetü'l-gāye ittikā eyleye ve emvāl-i mîrîyyeyi bu vechile muhāfazaya ve sağlamağa me'mūr olduğu misillü nizām-ı mülki dahî hıfz ve vikāye itmek vazîfe-i hāli olmakdan nāşî ziyādeye tālibdir deyü fukarānın ciğerini sökecek zalemeye mukāta'a virmeyüb vedî'atüllāh olan fukarā-yı ra'iyyeti min küllî'l-vücūh te'addiyātdan siyānet eyleye. Hidmeti tahsîn olunmak mülāhazasıyla inkisār kılub fukarāyı tecvîzden tevakki ve mücānebet idüb herhālde hakk-ı 'itidāle ri'āyet eyleye ve bir mukāta'ayı deruhde eyledikde virdiği adamın isim ve söhretini ve cemi' şerā'itini vireceği temessükde beyān idüb ol temessükü başdefterdārlar şurūt ve kuyūduna tatbîk eyledikden sonra üzerine telhîs yazub mūcebince zabtiçün fermān virile.

Ve mukāta'atın mālikānelik vechiyle idāresinde harc olagelen küttāb ve çavuşbaşı ve başbākîkulı ağalar içün ta'yîn ve kalemine kayd olunan harc-ı kalemden mā'dā mülteziminden ferd-i vāhid bir akçe almayub ve harc-ı mezkūrı dahî nāzır-ı mūmāileyhe ahz ve ashābına tevzî' birle tuğralı fermān-ı 'ālîyi nāzır olanlar mültezimlere kendüleri teslîm eyleyeler ve iltizām olunacak mukāta'ātın bedel-i iltizāmından harc alınmayub yalnız fā'izi ne kadar ise fā'izinden alına ve fā'izi yigirmi bin guruşdan ziyāde olan mukāta'ātın ziyādesinden ve mîrîsinden bir vechile harc alınmaya ve hîn-i ihdāsından i'tibāriyle zecriyye hāsılātının mecmū'ı sermāye olarak nāzır-ı

mūmāileyh yedinde hıfz olunub nizām-ı cedîd mūcebince mîrîden zabt olunacak mukāta'āt-ı mahlūlenin

43/b

beş senelik ve eshām-ı mahlūlenin üç senelik hesābınca mu'acceleleri baş muhāsebeden virilecek memhūr ve mümzî sūret mūcebince mîrî hazînesine ve kasr-ı yed olunacak eshāmın beş senelik mu'acceleleri virilecek sūretler mūcebince fāriglerine teslîm oluna. Fakat bunlar içün başka hatt-ı hümāyūn taleb olunmaya ve bir mukāta'a mahlūl oldukda bir tarafdan başdefterdār ve bir tarafdan nāzır-ı mūmāileyh fā'iz-i senevîsini tashîh ve tahkîk ve ol bābda birbirlerini tasdîk eyledikten sonra beş senelik mu'accelesi zecriyye mālinden mîrî hazînesine virile ve mukāta'ātdan mahlūl olan hisselerin fā'izini tashîh husūsunda yalnız müteveffānın alageldiği fā'izin mikdārını tashîh ile iktifā olunmayub mukāta'anın topunu idāre iden hissedār ve mültezim fā'iz ve kapu harcı ve hediye nāmı ve nām-ı āher ile sahîhan ettiği menāfi' hesābıyla fā'iz verir ise hisse-yi mahlūle ol kimesneye ilzām olunub "sā'ir müşterekler ve müteveffā şu mikdār alur idi mîrî dahî bu mikdār alsun" didiğine kat'an i'tibār olunmaya ve zecriyye mukāta'asının şerā'it-i nizāmiyyesini cāmi' virilen ta'lîmnāme-i hümāyūn mūcebince nāzır-ı mūmāileyh zecriyye emînleri üzerlerine mahsūsca nezāret idüb emîn-i mūmāileyh yedinde hemān onbin guruş müctemi' oldukca yedinden ahz ve hazîne-i mezkūrede hıfz oluna ve mukāta'ātın zabtı nizāmının şurū' tārîhi olan ikiyüz yedi senesi cumādiü'l-āhirinden[45] sene-yi ātiyye cumādiü'l-āhirine kadar bir sene zarfında temāmı on kîseden ziyāde fā'izlü olarak mahlūl düşüb mukaddemce virilen nizām-ı cedîd mūcebince nāzır-ı mūmāileyh tarafından zabt ve idāre olunacak mukāta'āt ve hisselerin fā'izleri ba'de't-tahkîk beş seneliği mikdār-ı mu'accele zecriyye akcesinden hazîne-i 'āmireye teslîm oluna ve bu sūretle tārîh-i nizāmdan senesi hıtāmına değin bir sene zarfında zabt olunan mukāta'ātdan kaç kîse fā'iz hāsıl ve ol mikdār fā'izin beş senelik hesābıyla hazîne-i 'āmireye virilen mu'accelesi kaç kîseye bāliğ olduğu hitām-ı senede hesāb ve mîzān olundukda farazān fā'iz yüzelli kîse olub mu'accele yediyüz elli kîseye mi bāliğ yoksa fā'iz ikiyüz kîse olub mu'accele bin {bin} kîseye mi resîde olur bilindikden sonra sinîn-i ātîyesine mikyās olub fî-māba'd ol mikdār akçe sene be-sene zecriyyeden nāzır-ı mūmāileyh yediyle

[45] 14 Ocak 1793.

defterdārlara teslîm olunub düşen mukāta'ātın mu'accele hesābına bakılmaya ya'ni sinîn-i ātîde mahlūl düşüb zabt olunacak mukāta'ātın ziyāde ve noksan olması müsāvî ola ve giderek ibtidāki sene zabt olunan mukāta'āt mu'accelesi mikdārı fā'iz hāsıl oldukda kıyās-ı mezkūr üzre sene be-sene mîrî hazînesine virilecek mu'accele

44/a

fā'iz-i mukāta'attan çıkacağına binā'en zecriyye mālı ol vakt bütün bütün irād-ı cedîd olarak kayd oluna ve bu hazîne içün rūznāmçe-i hümāyūn kaleminden başkaca bir kātib ve mîrî veznedārbaşı ve ocaklusu kefāletiyle bir mu'temed veznedār ta'yîn olunub bunlar ve nāzır-ı mūmāileyhin bir mu'temed ve sādık ādemisi 'ale'd-devām hazîne-i mezkūrenin hāricinde tahsîs olunan mahalde ikāmet eyleyeler ve bir kātib dahî nāzır-ı mūmāileyh ma'iyyetinde defter tutmak ve nāzır-ı mūmāileyhin emr-ü re'iyle temessükāt ve tekārir ve mekātib yazmak içün baş muhāsebeden ta'yîn oluna ve harc-ı bāb ve harc-ı temessük mîrîye 'ayid ola ve mukāta'āt voyvodolarından ve sā'ir 'ummāl ve muhassılından hediyye nāmı ve sā'ir vechile bir nesneye nāzır ve hademesi tama' itmeyüb, ederler ise tahkîk ve tazmîn ve mu'āhaze oluna ve nāzır-ı mūmāileyhin me'mūr-ı idāresi oldığı māddelerden kendüye ta'yîn olunan mā'aşı ile şıkk-ı sānîlere mu'ayyen olan hass akçesi birikdirilüb hidemāt-ı mezkūrede ba'zen bahşiş ve 'atāyāsına ve bunlar emsāli mesārıfine medār olmak içün meblağ-ı mezbūr yüz kîseye iblāğ oluna ve mürūr-ı zaman ile bu māddelerin mahfî akçe almak misillü tama' teba'iyyet ve celb-i menfa'āt kaydına düşerler ise 'azl ve mazhar-ı eşedd te'dîb olub yerine bu makūle mekārihden müctenib bir sādık zāt intihāb ve nasb oluna ve başmuhāsebeden me'mūr kātibin işbu me'mūriyyeti kalemde olan hidmet ve tarîkine ve kalemden kesbine māni' olmayacağına binā'en bu maslahātdan bir akçe harc almamak şartıyla mîrîden senevî bin beş yüz guruş ve kezālik rūznāmçe-yi hümāyūndan ta'yîn olunacak kātib dahî kalemce tarîkine halel gelmemek şartıyla dā'imā tahsîs olunan hazînede bekleyecek ve bir akçe harc almayacak oldığına binā'en senevî binbeşyüz guruş ve veznedār dahî kezālik tarîkine halel gelmemek şartıyla bütün gün bekleyüb ta'dāt-ı nükud ve muhāfaza-i hazîne hidmetini rü'yet idecek olmakdan nāşî āna dahî yalnız bin guruş mā'aş ta'yîn oluna ve bunlar birşeyden tav'an ve kerhān bir akçe harc ve 'avā'id almayalar ve hazîne-i mezkūreye gelen akçeyi noksan getürmek ve virdikleri vakitde noksan virmek misillü irtikābları zuhūrunda te'dîb olunalar ve rūznāmçe-i hümāyūndan ta'yîn olunacak kātib küllî yevm zabt

itdiği irâd ve mesârıfın bir pusulasını nâzır-ı mümâileyhe ve bir pusulasını başdefterdâra vire ve her aybaşında bir kerre defterdâr ve nâzır bir yere gelüb yevmiyye pusulalarını tatbîk eyledikden sonra üç kıt'a aylık defteri yazdırılub nâzır-ı mümâileyh temhîr ve baş defterdâr sahh eyledikden sonra bir kıt'ası Bâb-ı 'Âlî'ye takdîm ve bir kıt'ası dahî başmuhâsebeye ve bir kıt'ası rüznâmçe-i hümâyûna kayd oluna ve nizâm târîhinden i'tibâr ile temâm bir sene mürûr eyledikde

44/b

rüznâmçe-i hümâyûndan ta'yîn olunan kâtib on iki aylık defteri müfredât üzere bir deftere geçirüb ol defteri nâzır-ı mümâileyh temhîr ve başdefterdâr sahh eyleyüb bir kat dahî başmuhâsebede ve rüznâmçe-i hümâyûnda olan kaydlarıyla tatbîk ve mîzân olundukdan sonra başdefterdâr ve nâzır-ı mümâileyh huzûr-ı sadr-ı 'azâmîye gelüb defter-i mezkûru irâ'e ve sadr-ı 'azâmlar dahî rikâb-ı hümâyûna 'arz eyleye. Beher sene işbu irâd-ı cedîdin mikdârı ma'lûm-ı hümâyûn oldukdan sonra gayr ez mesârıf fazlası kapuarası hazînesinden kaldırılub darbhâne-i 'âmirede başkaca âmâde itdirilen kârgir hazîneye nakl olunub başdefterdâr ve nâzır-ı mümâileyh ve darbhâne nâzırları hazînenin kapusunı muhkem temhîr eyleyeler ve bu hazînenin böylece başka ifrâzı düşman üzerine sefer vukû'unda balâda beyân olunduğu üzere lâ-ekall yüz elli bin kîse ve belki dahî ziyâde akçe cem' olub vukû'-ı seferde hazîne fikri küllîyen bertaraf olub ordu hazînesinde ve burada bâligân mâ-beliğ akçe bulunmak ve sefer her ne kadar müstemirr ve mütemâdî olur ise dahî akçe yokdur deyü 'askere ve erbâb-ı sefere fütur gelmemek irâde-i hayriyyesine mebnî olmağla bunun bir akçesi mahall-i âhere sarf ve telef olunmaması husûsuna her 'asrın vükelâsı kemâliyle i'tinâ ve dikkat eyliyeler.

Ve işbu mukâta'at ve eshâmın fîmâ-ba'd nizâm-ı cedîd şurûtı mûcebince cânib-i mîrîden zabt olunması ittifâk-ı ârâ ile bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevketmakrûn karârdâde olmuş mevâddan olmağla bu nizâmın ma'âzallâhu te'âlâ bozulması izmihlâl-i devleti mûcib olacağına binâ'en bunun hilâfını tecvîz değil hayâl ve hatıra getürenler dahî mazhar-ı la'n olalar ve işbu nizâm târîhine gelinceye dek gerek kul mevâcibi ve gerek ümenâ mürettebâtı ve kalyoncu mevâcibi ve bunlar emsâli mesârıf-i mühimme-i sâ'ire üsûl ve edevât-ı mîrîye ve zuhûratdan mîrî hazînesine 'â'id emvâlden idâre olunugelüb el-hâlet-ü hînde muktezâ-yı nizâmat-ı cedîdeye nazaran humbaracı ve lağımcı ve tobcu ocaklarının mesârıf-ı

sābıkasına tezāyüd gelüb mu'allem 'askeri dahî ihtira' olunduğundan gayri kalyoncu neferātı ve zābıtānı zābıta-ı uhrāya idhāl olunmağla bu cihetler ile bu māddelerin mesārıfı tezāyüd kabūl itdiği zāhir olmağla gerek işbu tezāyüd kabūl iden mesārıf-ı mezkūrenin ve gerek kānūn-ı cedîd muktezāsından olarak bundan sonra ihtirā' olunacak mesārıf-i levāzım-ı seferiyyenin cümlesinin idāresine mîrî hazînesi müsā'id olmadığı tahakkuk eyledikde bā-hatt-ı hümāyūn işbu irād-ı cedîdden māddesi ve mikdārı ve mahall-i sarfı tasrîhiyle i'ānet olunmak cā'iz ola ve defterdārların cemî'-i beytü'l-māl-i müslimîne nezāret-i 'āmme ve şāmileleri olmağla bu māddeye dahî kemākān nezāret ve cemî' mesārıfda

45/a

irād-ı cedîdi yok farz idüb nizām-ı mezkūre halel gelmemesine sehv ve hatta vukū' bulmamasına kemāliyle dikkat ve ihtimām eyleyeler; itmezler ise mes'ūl ve mu'āteb olalar.

Ve fā'izi on kîseden ziyāde olan mukāta'anın tamāmı yāhud bir hissesi mahlūl oldukda nāzır-ı mūmāileyh tarafından ilzām ve idāre olunmak kānūn oldığı misillü fā'izi on kîseden dūn olan mukāta'anın tamāmı ve yāhud hissesi mahlūl oldukda sekiz senelik fā'izinden noksan mu'accele ile füruht olunmamak dahî kānūn kılınmağla mukāta'ātın fā'izleri tahkîkine ziyādesiyle dikkat oluna ve ma'āzallāhu te'ālā sekiz seneliğinden noksan mukāta'a füruht olunmak ve mukāta'āt-ı mahlūleden birinin fā'izi on kîseden ziyāde iken taharrîde kusūr hasebiyle noksan haber alınmak yāhud mer'îyyü'l-hātır bir tarafdan fā'izi noksandır dinildiğine mebnî taharrîde müsāmaha olunmak ve on kîseden noksandır 'addiyle ricā ve şefā'at ve hatıra ri'āyet ve yāhud şefi'-i mücbîrin derece-i nüfūz ve i'tibārından havfa teba'iyyet ile virilmek lāzım gelür ise bu hālet defterdāra 'azîm töhmet olmağla bir vechile i'zārı kat'an kabūl olunmayub mazhar-i mu'āheze-i şedîde olalar ve fā'izi tashîh olunmayarak ber takrîb dūn mu'accele ile mukāta'a satılmak lāzım gelür ise alan ve viren mes'ūl ve mu'āteb olalar. Fe-emmā aldığı vakitde mukāta'anın fā'izi kalîl iken kendi idāresi sebebiyle yāhud mukāta'ayı ma'mur eylemek takrîbiyle fā'iz-i mukāta'a ziyādeye çıkar ise mazhar-ı tahsîn ve 'āferin kılınub rāhis bahā ile almış diyü ta'arruz olunmaya ve bu bābda hilāf-ı inhāya mebnî satılacak mukāta'anın sekiz seneliğinden dūn mu'accele ile virilmesini mūcib veyāhud fā'izi on kîseden ziyāde olmak hasebiyle mîrîden zabt olunacak mukāta'anın on kîseden noksandır diyü ihbāra mübtenî füruhtını müstevcib hatt-ı hümāyūn dahî

sudūr ider ise defterdārlar sadr-ı ‘azāma ve sadr-ı ‘azāmlar dahî ‘atabe-i ‘ulyā-yı mülūkāneye ‘arz idüb bu sūretle dahî kānūn-ı cedîdin hilāfı hareket olunmamasına dikkat oluna.

Ve işbu mukāta‘āt ve eshām halkın bildiği gibi kimesnenin hakkı olmayub gazā ve cihāda ve umūr-ı devlete ve ‘asākir-i mansure'ye sarf olunmak üzere beytü'l-māl-ı müslimîn iken herkesin hakk-ı sarîhi gibi beytü'l-māl-ı müslimîn taht-ı tasarruflarına geçmekle giderek devletin irādı azalub mesārıfı çoğalub Devlet-i ‘Aliyye zulmen akçe cem‘ine mecbūr olmakdan nāşî bu keyfiyyet harāb-ı memlekete bā'is olduğundan fî-māba‘d irād-ı devlete tedrîcle vüs‘at ve beytü'l-māl-ı

45/b

müslimîne refāhiyyet gelmek içün cümle ittifākıyla fā'izi on kîseden ziyāde olan mukāta‘ātın ve mecmū‘ı eshāmın mahlūl oldukça cānib-i mîrîden zabtına nizām virilmekle bundan böyle sebeben mine'l-esbāb ve vakten mine'l-evkāt ba‘zı bahāne ile veyāhud bu mādde i‘bādullaha gadr oldı, geçinecek kalmadı halk ne yapsun diyü sūret-i terehhüm ve hakkāniyyetden gelinerek bu nizāmı bozmak veyāhud āhere sirāyet itmemek şurūtıyla nizāmın hilāfı birine mukāta‘a ve sehm virilmek misillü hālet vukū‘ bulmak lāzım gelür ise ne‘ūzübillāhi te‘ālā bunı tecvîz idenler devletin izmihlālini mūcib olacaklarına binā'en kat‘a ısgā ve i‘tibār olunmayub eğer bu teklîfe cesāret idenlere cevāb virilemeyecek ve muhālefet olunamayacak mahal ise işbu nizāmın ihdāsı ne hikmete mebnî olduğını ve hilāf-ı hareket devlete hasarāt-ı a‘zîme olacağını bildirmek içün kaydları ihrāc ve sadr-ı ‘azām tarafından rikāba ‘arz ile işbu nizāmın ilā māşāallāhu te‘ālā düstūrü'l-‘amel tutulmasına ihtimām ve hilāfından ziyādesiyle ittikā oluna. Fî 17 B sene 1207[46].

Bu vechile İrād-ı Cedîd kānūnuna zeyl oluna[47]

İşbu İrād-ı Cedîd kānūnunda İrād-ı Cedîd ve şıkk-ı sāni defterdārlığı ve mu‘allem ‘asker nezāreti şimdiki hālde mu‘temedān-ı ricāl-i Devlet-i

[46] 28 Şubat 1793.

[47] Bu zeyl sayfası yazmada 45 ve 46. varaklar arasına bir yaprak olarak yerleştirilmiş olup konusu itibariyle ilgili bölümün baş tarafına yerleştirilmesi uygun bulunmuştur.. YK-FY.

'Aliyye'den birine havāleyle cümlesi ol zāta idāre itdirilmek üzere mestūr olduğuna binā'en hidemāt-ı mezkūre 'izām-ı ricāl-i Devlet-i 'Aliye'den Reşid Mustafa Efendi'ye ihāle olındı. Lākin bu vechile cümlesinin bu def'a yalnız mūmāileyhe ihālesi mesālih-i mezkūrenin evā'ili oldığından şevāğili pek de kesîr olmamak hasebiyle idiği ve giderek ocakların ve İrād-ı Cedîd'in şevāğili tekessür eyledikde cümlesini bir ādem idāre idemeyeceği zāhir ve şıkk-ı sānîlik ile İrād-ı Cedîd defterdārlığı birbirine merbūtan başka ve tobhāne ve 'arabacılar ocakları nezāretleri dahî kezālik birbirine merbūtan başka ve ta'lîmlü 'asker nezāreti dahî şimdiki hālde bu ocaklar nezāretine muzāf olub bundan sonra mesālih-i hidemāt-ı mezkūre mütekessir ve cümlesini bir zātın idāre eylemesi müte'assir oldukda zikr olunan ocaklar ve ta'lîmlü 'asker nezāretleri İrād-ı Cedîd ve şıkk-ı sānî defterdārlığından ayrılub başka birine ihālesi cā'iz ola. İşbu ocaklar nezāretiyle ta'lîmlü 'asker nezāreti dahî bir ādem idāre idemeyecek dereceye varır ise ta'lîmlü 'asker nezāreti dahî ocaklar nezāretinden ayrılub kezālik başka ādeme havāle olunmak karîn-i mesāğ ola ve bunlar ber-vech-i muharrer iktizā hasebiyle her ne vakt ayrılub başka başka ādemlere tefvîz olunur ise kānūn-ı mezkūrde mestūr yüz kîse mā'aş iktizāsına ve hidmetlerine göre ol ādemlere hisse hisse tahsîs oluna işbu şerā'it dahî bālāda mestūr İrād-ı Cedîd kānūnu'nun zeyli olmak üzre i'tibār ve mer'î kılına.

45/b'den devam

Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere mevleviyyetleri erkān-ı dînden olan hacc-ı şerîfi mutazammın cāh-ı vālā iken mevleviyetlerine nevbeti gelenler ekseri izār-ı vāhiye ile kabūl itmediklerine binā'en şeyhü'l-islām-ı esbak Sālih-zāde merhūm Mehmed Emîn Efendi'nin[48] sevk ve rey'i ile Haremeyn-i muhteremeyne nevbeti gelüb kabūl itmeyenlere Mekke-i Mükerreme pāyesi virilmesün diyü kat'î hatt-ı hümāyūn sādır olmuş iken ba'zılar hem gidmeyüb Āsitāne-i 'Aliyyem'de kalub ve hem bir takrîb ile Mekke-i Mükerreme pāyesi tahsîl itmekle hezār-ı meşakkat-i tarîk ile gidenlere be-hasbe't-tarîk tekāddüm idüb ma'a-hāzā Mekke-i Mükerreme'de Cidde gümrüğü mālından haremeyn kādîlarına 'avdetleri mesārıfına vāfî ve kāfi on üçer bin guruş vazîfe-i mu'ayyene ve Mısır-ı Kahire'den gılāl ve sā'ir mālzeme ve haremeynde mevcūd medāris

[48] I. Abdülhamid devrinde şeyhülislamlık makamında (1775-1776) bulunan Salih Efendizâde Mehmet Emin Efendi, azlini takiben sürgüne gönderildiği Bursa'da, 1777 senesinde ölmüştür. M. İpşirli, "Mehmet Emin Efendi", *TDVİA*, 28, s. 463.

evkāfından ve zuhūrat-ı haremeynde müddet-i ikāmetleri mesārıfına kāfi olduğundan mā'dā haremeyn-i muhteremeyn kendülere tevcîh olundukda Āsitāne-i 'Aliyyem'de beşer bin ikişer yüz ellişer guruş mîrîden her birine 'itā olunmağla vücūb-ı hacc-ı şerîf kudreti müyessere mütehakkık olur her birine meblağ-ı mezbūr temlîk olunduğu anda bir pāresi dahî olmasa ihcāc-ı hac her birine farz-ı 'ayn olmuşiken itā'at-ı

46/a

emr-i hakdan 'udūle ve fermān-ı 'ālişānımı 'adem-i kabūle cesārete müveddî olmakdan kendülerin siyānet içün fî-māba'd ancak hidmet-i şāhānemde olanların Mekke-i Mükerreme pāyesi ihsān-ı hümāyūn olmağa irāde-i 'aliyye-i cihāndārāneme ta'allūk ider ise hatt-ı hümāyūn-ı 'ināyet makrūnumla tevcîh olunub bilā-özr-i şer'î kabūl itmeyüb gitmekden imtinā' idenlere kat'ā Mekke-i Mükerreme pāyesi virilmeyüb ve yedlerinde olan arpalıklarına zamîme arpalık virilmeyüb her sene nevbeti gelüb gitmeyenlere teklîf olundukda nükūl ider ise mādunlarına tevcîh oluna diyü şeyhü'l-islām ve müftiyü'l-enām olan Muhammed Mekkî Efendi[49] Hazretleri'nin işāretleri mūcebince Emr-i 'Ālî yazılmışdır.

Fî 28 M. sene 1206[50]

Semāhatlü Efendi Dā'îmiz

Fî-māba'd bu vechile 'amel ve hareket ve ilā māşāallahü te'ālā düstūrü'l-'amel tutula bir vaktde hilāfından kemāl-i mertebe mücānebet olunmak üzere işbu emr-i şerîfi iktizā iden mahallere kayd ve dā'imā nezāret eyleyesiz; her vechile icrāsı ve infāzı sizden matlūb-ı kat'î-i şāhānemdir.

Bi'l-fi'il şeyhü'l-islām ve müftiyü'l-enām olan Dürrîzāde Es-Seyyîd Mehmed 'Ārif[51] edāmallāhu te'ālā fezā'ilehūye hüküm ki Memālik-i

[49] Osmanlı alim ve şeyhulislamlarından olan Mehmed Mekki Efendi, 1714-1797 yılları arasında yaşamış ve 1787-1788 ile 1791-1792 tarihlerinde iki ayrı dönemde Şehulislamlık vazifesinde bulunmuştur. T. Özcan, "Mehmed Mekki Efendi", *TDVİA*, 28, s. 577-578.

[50] 27 Eylül 1791.

[51] 1740? yılında doğan Dürrizade Mehmed Arif, Mekki Mehmed'in azlinden sonra 1792 yılnda ikinci defa şeyhülsilam oarak tayin edildi ve 1798 yılına kadar bu görevi sürdürdü. Vefat tarihi 1800'dür. M. İpşirli, "Dürrizade Mehmed Arif Efendi", *TDVİA*, 10, s. 37.

mahrūse-yi Rumili ve Anatolu'da vāki' kazālarda olan hükkām-ı şeri'atın bazıları gürūh-ı cehleden olmaları hasebiyle icrā-ı ahkām-ı şer'-i şerîfe 'adem-i iktidārları Devlet-i 'Aliyyeme vürūd iden senedāt-ı nā-meşrū' ve harekat-ı nā-sezālarından zāhir ve bedîdār ve bulundukları kazāların a'yān ve erkānları taraflarına vākı'a olan de'āvî-i şer'iyyeden tervîc-i umūrlar içün a'yān ve erkān taraflarına müte'allik olanları āherlerine tercîh ve hilāf-ı şer'-i şerîf hükmü ihtiyār ile ibtāl-i hakk-ı sarîh eyledikleri hilāf-ı emr-i bārî ve mugāyir-i rızā-yı hümāyūnum olduğundan muhall-i nizām-ı 'ālem olmağla devām ve sebāt-ı Devlet-i 'Aliyye ve kıyām-ı bekā-yı saltanāt-ı seniyyem def'-i mezālim ve ta'addiyāt ile ta'zîm ve ri'āyet-i şeri'at-ı mutahhere ve icrā-yı ahkām-ı ilāhiyyeye menūt ve merbūt olmağın bināberîn hükümet-i şer'iyye ile taşra memālikine giden kuzāt ve nüvvāb 'ālim-i bi'l-mesā'il olub hakk ve 'adl üzere icrā-yı ahkām-ı şer'-i şerîfe sāhib-i iktidār ve dindār olmak ehemm ve elzem olmağla arpalık ve ma'îşet ashābı efendilere taraf-ı şeyhü'l-islamîyeden ve Rum menāsıbı ashābına Rumili kazı'askeri ve Anatolu menāsıbı ashābına Anatolu kazı'askeri taraflarından fî-māba'd hükümet-i şer'iyyeye ehl olanları ta'yîn eylemeleriçün aralık aralık ekîd ve şedîd tenbîh ve tahvîf olunmak ve ba'de'l-yevm hükkām-ı beldeden birinin hilāf-ı şer'-i şerîf zulm ve ta'adîsi mesmū' olmak ihtimāli olur ise ba'de't- tahkîk

46/b

hakk-ı tarîk ve nefy ve te'dîb olunmak ve ashāb-ı arpalık ve sā'ir ashāb-ı menāsıb kazāların tahammüllerinden ziyāde şehriyye ve harc-ı bāb almamak ve nā'ib olan kimesne virmemek hālātına ihtimām-ı tām ve dikkat ve hilāfına her kim 'amel ve hareket ider ise bade't-tefahhus nā'ibleriyle ma'an te'dîb olunmak ve dahî Rumeli ve Anatolu kuzātı tarîklerine bir alay nā-ehl kimesneler dühūl ve evlād-ı kuzāt ve 'ulemādan nicesin ve ihtiyār kimesnelere tekāddüm ve tasaddur iderek hasebi'n-nevbet otuz kırk senede kat'-ı mesāfe-i tarîk idebilecekleri sitte rütbesine ricā ve şefā'at ile müddet-i kalîlede vüsūl ve bu vechile ehl olan ricāl-i tarîk mağdur olmalarıyla bā'is-i inkisār-ı derūn olduğundan mā'dā zümre-i kuzāt beş altı bin nefere bāliğ olub kesret ve vefreti hadden efzūn olmakla vech-i lāyıkı üzre taht-ı nizāma rabt olunmak elzem olduğuna binā'en Rumeli ve Anatolu menāsıbından şeyhü'l-islām-ı vakt olanlara üçer mansıb ve ma'zūline ve Rumeli ve Anatolu'dan ma'zūl sudūra ve bi'l-fi'il sadreyn olanlar kendülerine ikişer mansıb ve İslambol'dan ma'zūllere birer mansıb hükūmete muktedir emekdārlar içün ricā ve şefā'at eyledikleri hālde 'itā

olunub bunlardan mā'dā ricā ve şefā'at ile her kim olur ise olsun bir ferde mansıb verilmemek ve āhāddan bir ahde bilā-imtihān mülāzemet verilmemek ve bilā-imtihān tarîke dühūl ettirmemek ve fî-māba'd rütbesi ve fevkinde mansıba ve hevāya kayd ile kat'-ı merātib itdirmemek ve herkes muktezā-yı tarîkleri üzere üç ayda bir vāki' olan dîvān-ı kazı'askerîde ilā kıdem fi'l-akdem kavā'id-i kadîmesi üzre rütbeleri îsāl eylediği mansıb ile bekām olmak ve bālāda tafsîl ve beyān olunanlardan başka bir ferde ricā ve şefā'atle ve elden bir mansıb dahî verilmemek ve mahlūle olan menāsıbın ma'rifetleri kimler ise tencîz ve her kim hilāf-ı emr-i 'ālî harekete mütecāsir olur ise te'dîb ve aylıkları icrā olunmak üzre bālāsı hatt-ı hümāyūn-ı 'adālet makrūnumla mu'anven ve müzeyyen bir kıt'a mü'ekked emr-i 'ālişānım südūrunu sen ki Mevlanā-yı müşārunileyhsin takrîrinle iltimās eylediğine binā'en vech-i meşrūh üzere 'amel ve hareket olunmak içün hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūnum şerefriz-i sudūr olmağın mahsūsen işbu emr-i 'āl-i şānım ısdār olunmuşdur imdi bu rābıta ve nizām vekāyā-yı nāmus-ı şer'iat-ı garrā ve tahsîl-i āsāyiş-i fukarā ve zu'afā ile 'imār-ı memālik ve inhāyı mūcib olmağla işbu emr-i münîfimin mazmūn-i ita'āt-makrūnu ilā māşāallāh-ı te'ālā düstürü'l-'amel tutulub devām ve istikrārı ve infāz ve icrāsı husūsuna tarafınızdan ve ihlāfınız cāniblerinden 'ale'd-devām nezāret ve vakten mine'l-evkāt ve sebeben mine'l-esbāb hilāfı hareket tecvîz olunmamasına begāyet i'tinā ve dikkat olunmak bābında emr-i 'ālî sādır olmuşdur. Fî Evāsıt-ı Ş. sene 1207[52]

[52] 28 Mart 1793.

47/a

Berā-yı Cerrāhîn-i Ocağ-ı Tobhāne-i 'Āmire

Tobhāneli 'Abdüllatif Cerrāh-ı evvel	Galatalı 'Abdullah Cerrāh-ı sānî	Tobhāneli El-hac Ebubekir Cerrāh-ı sālis	Galatalı 'İsmail Cerrāh-ı rābi'	Galatalı Es-seyyîd Mehmed Cerrāh-ı hāmis
māhiyye mā'aş guruş 20	māhiyye mā'aş guruş 18	māhiyye mā'aş guruş 17	māhiyye mā'aş guruş 15	māhiyye mā'aş guruş 14
Nān Çift 6	Lahm Kıyye 12	Nān Çift 4	Lahm Kıyye 1	Nān Çift 4	Lahm Kıyye 1	Nān Çift 4	Lahm Kıyye 1	Nān Çift 4	Lahm Kıyye 1

Tobhāne-i 'Āmire ocağından çend nefer cerrāhîn mevcūd bulunmaları ehemm ve elzem olmakdan nāşî tahsîs kılınacakları mahalde ve ta'lîm yerinde dā'imā bulunub mecrūhlara timar eylemek üzre bir nefer cerrāhbaşı ve dört nefer cerrāh halîfesinin tertîb ve tanzîmi husūsu ocağ-ı mezbūr nāzırı 'izzetlü Mustafa Reşid Efendi ile bi'lmüzākere bālāda tahrîr olunduğu üzre cerrāh-ı evvel ve sāni ve sālis ve rābi' ve hāmis i'tibārıyla fenn-i cerrāhda māhir ve kāmil beş nefer cerrāh intihāb ve māhiye mā'aşları ve yevmiyye lahm ve nān ta'yînātları esāmileri tahtına tahrîr ve māhiye ve edviye bahā olarak ve mecrūhlara iktizā iden estārın mikdārı tahmîn ve kıyās ile ma'lūm olur makūleden olmağla hasbe'l-iktizā mecrūhlara sarılacak estār mūmāileyh nāzır efendi ma'rifetiyle cebehāneden iktizāsına göre ahz olunacağı misillü lāzım gelen edviye dahî iktizā itdikçe nāzır-ı mūmāileyh ma'rifetiyle tedārik olunmak üzre tanzîm ve müretteb beş nefer cerrāhdan her kankısı bi-emrullāh-i te'ālā fevt veyāhud āher tarîkle yeri münhal olur ise tahtında bulunan müteveffānın yerine ve ānın dahî tahtında bulunan kezālik onun yerine hāmise varınca tertîb üzre hareket ve hāmis olacak kimesne hāssa cerrāhbaşısı ma'rifetiyle lede'l-imtihān istihkākı numāyān oldukdan sonra 'arz ve inhāsıyla olmak ve neferāt-ı mezbūreden leyl ve nehar ve hidmetleri mahallinde iki neferi mevcūd ve ta'lîm vakitlerinde cümlesi mevcūd bulunmak şartıyla mahalline kayd ve lāzım gelen senedātı 'itā buyrulmak bābında ser-cerrāhîn-i hāssa el-hāc 'Ali Efendi i'lām itmekle şerefyafte-i sudūr olan

hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn ve i'lāmı mūcebince gayr-ez-edviye bahā mā'aş ve ta'yînātlarıyla tevcîh ve piyādeye kayd ve tezkereleri 'itā ve baş muhāsebe iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri virilmek. Fî 9 N. sene 1207[53]

Tobcu neferātı tekmîlinden sonra sür'at toblarının beherine onar tüfenkci tahrîr olunmak eğerçe şurūtda mezkūr olub ancak ortadan birer tüfenkci neferātı ustaları tahrîr olunmak ve hidmetlerini bilüb

47/b

ba'de neferāt tahrîr olundukta anlara ta'lîm eylemek husūsuna irāde-i 'aliyye ta'alluk idüb lākin kānūn-ı cedîdde tüfenk endāz neferātının yevmiyye ve kisve bahāları yigirmi beşer akçe tahrîr olunmuş olub emmā ba'zı 'ilāvesi muktezî hayırlu māddelerin 'ilāvesine cevāz olmağla tobcu tertîbi misüllü bir nefer usta ve bir nefer yamak ve sekiz nefer tüfenk endāz tertîb olunarak tahrîr olunmak rābıtayı mūcib olacağından bahisle bir nefer ustaya ma'a-kisve bahā altmış akçe ve bir nefer yamağa ma'a-kisve bahā kırk beş akçe ve mā'dā sekiz nefere şurūt mūcebince yigirmi beşer akçe yevmiyye tahrîr olunması bā-takrîr mübārek rikāb-ı hümāyūna 'arz olundukda takrîr mūcebince tanzîm oluna deyü hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn şeref-yafte-i sudūr olduğunu mübeyyen fermān-ı 'ālî sadr olmağla tüfenk endāz neferātı ustalarına ma'a-kisve bahā altmış akçe ve yamaklarına kırk beşer akçe ve neferātına yigirmi beşer akçe tertîbi sādır olan hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūna binā'en kānūn-ı cedîdin tüfenk endāz fıkrasına zeyl buyrulub ru'us-ı hümāyūna kayd ve piyāde mukābelesi ve tobhāne-i 'āmire ve ocağ-ı mezbūr nāzırı efendi taraflarına 'ilmuhaberleri 'itā olunmak bābında nāzır-ı mūmāileyh 'izzetlü Mustafa Reşid Efendi bā-takrîr inhā itmekle şeref-yafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn mūcebince işbu takrîr kānūn-ı cedîde zeyl olunub iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itā olunmak deyü fi 9 N. sene 207[54] tārîhinde sādır olan fermān-ı 'ālî rü'us-u hümāyūn tarafına kayd olunub iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri verilmişdir.

Tobhāne-i 'āmire ocağı ortalarının başkarakullukçuları çuka ābdestlik iktisā idegelmeleriyle kemā-fîyü'l-evvel çuka ābdestlik giymelerine ruhsat-ı seniyye erzānî buyurulmasını ocağ-ı mezbūr nāzırı tobcu başı isti'zān

[53] 20 Nisan 1793.

[54] 20 Nisan 1793.

itmeleriyle mor çukadan ābdestlik iktisā etmeleri bābında hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn şeref-yafte-i sudūr olmağın işbu mahalle kayd olundu.

Şeref-yafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn mūcebince rü'us-ı hümāyūna kayd ve mukaddemleri ne mahallere 'ilmuhaber virildi ise yine o mahallere başka başka 'ilmuhaberleri 'itā oluna deyü fermān-ı 'ālî sādır olmuşdur. Fî 28 B sene 208[55]

Tobcu ocağının sür'at toblarına bundan akdem tertîb ve tahrîr olunan onar nefer tüfenk endāzlarının bir neferi usta ve bir neferi yamak ve sekiz neferi bayağı neferāt olmak üzre tertîb ve ustalarına ma'a-kisve bahā yevmiyye altmış ve yamağına dahî kırk beş mā'dā sekiz neferinin beherine ma'a-kisve bahā eğerçi yevmiyye yigirmi beşer akçe tertîb ve kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunmuş olub ancak karakullukçuların yevmiyyeleri otuzar akçe olmağla tüfenk endāzların meşakkatleri anlardan ziyāde olduğundan karakullukçu yevmiyyeleri misüllü tüfenk endāz neferātına dahî beşer akçe zam ile otuzar akçeye iblāğ olunmak husūsu nāzır efendi takrîriyle rikāb-ı hümāyūna 'arz ve isti'zān olundukda ol vechile müsā'ade-i şāhāne erzān buyruldığını mutazammın mübārek hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn şeref-yafte-i sudūr olduğuna binā'en karakullukçu misüllü tüfenk endāz neferātın dahî ma'a-kisve bahā yevmiyyeleri otuzar akçeye iblāğ oluna ve 'ale'd-devām hidemāt-ı me'mūrelerinde kıyām ve muktezā-yı kānūnları üzre 'amel ve harekete ihtimām ve ednā-i kusūrdan ittikā-yı tām eyleyeler

48/a

Şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn mūcibince işbu kānūn dahî rü'us-ı hümāyūnda mahfūz tobcu ocağı kānūnnāmesine zeyl olunub baş muhāsebe ve piyāde mukābelesine ve nāzırı tarafına başka başka 'ilmuhaberleri 'itā olunmak deyu fermān-ı 'ālî sādır olmuşdur.

Fî 14 Z sene 1207[56].

[55] 1 Mart 1794.

[56] 23 Temmuz 1793.

Dökücübaşı	Kethudā, kayd-ı hayat ile,	Sekizinci, kayd-ı hayat ile	Fırun halîfesi	Destgāh halîfeleri
Nefera	Neferan	Neferan	Neferan	Neferan
1	1	1	1	3
Mā'aş	Mā'aş	Mā'aş	Yevmiyye	
Guruş	Guruş	Guruş	100	
5000	1500	1000		Yevmiyye
				270, beheri 90

Burgucu	Tābeci	Merammatcı	Kebcegir halîfe	Bayağı dökücü
Neferan	Neferan	Neferan	Neferan	Neferan
1	3	3	9	18
Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye
85	240 beheri 80	210 beheri 70	540 beheri 60	720 beheri 40

Fıruncu	Teymircü, 'ameledendir	Çilingir, 'ameledendir	Ocakcı
Neferan	Neferan	Nefer	Nefaran
3	1	1	3
Yevmiyye	Yevmiyye 30	Yevmiyye	Yevmiyye
90, beheri 30		30	30, beheri 10

YEKŪN	
Mā'aş-ı senevî	Neferan
Neferan	46
3	Yevmiyye
Guruş	2345
7500	

Tobhāne-i 'Āmire kārhānesinde tob isagasına tahsîs kılınan döküci neferātı mikdār-ı kifāyeden ezyed olduğundan başka tekallibāt-ı zaman ile bakılmayarak dört bin dört yüz sekiz buçuk akçe yevmiyyelü doksan üç nefer mikdārı döküci 'ulūfelerinin ekseri nā-ehle virilmiş ve hidmet erbābı elinde fakat sülüsi ve belki ancak rub'ı kalmış olub du'āgū vazîfeleri gibi halka mü'ekkel ve hidmet-i lāzımeleri mu'attal ve bu vechile umūr-ı devlet muhtel olmak mülābesesiyle bu husūs dahî bir nizāma muhtāc olduğına binā'en ba'de zîn döküci neferātı zābıtlarıyla ma'an mecmu'ı kırk dokuz nefer ve mā'aş ve yevmiyyeleri işbu tertîb olundığı vechile yedi bin beş yüz guruş mā'aş ve iki bin üç yüz kırk beş akçe yevmiyyeleri olub neferāt-ı merkūmeden kırk akçe yevmiyyesi olanlar yoluyla eskidikçe kepçegir halîfe ba'de meremmatcı ba'de tābeci ve ba'de isti'dādı var ise burgucı olub isti'dādı yoğ ise alt tarafında müsta'iddi burgucı ve ba'de üç nefer destgāh halîfelerinden sekizinci halîfesi ve ba'de kethudā halîfesi ve ba'de ağa halîfesi ve ba'de fırun halîfesiyle ağa halîfesinin

48/b

isti'dādına bakılub kankısı müsta'id ve döküm fenninde māhir ise ol māhir ve müsta'id olan sekizinci makāmına ve ba'dehu kethudā makāmına ta'yîn olunub bu vechile gelerek dökücibaşı ola ve bu tertîb erbāb-ı isti'dād hakkında cāri olub farazā yolu gelse dahî zātında müsta'id olmadığı sūretde alt tarafında müsta'id bulunan takdîm oluna ve tertîb-i mezkūr üç orta i'tibārıyla hall-i ilāhî vukū'ına değin böylece mu'teber olub kethudālık münhal ve sekizinci kethudā oldukda yerine nasb olunacak kimesneye halîfe-i sāni denilüb ol vaktde iki orta i'tibār oluna ve tekrār kethudālık münhal olub halîfe-i sāni kethudā makāmına geldikde halîfe-i evvel tesmiye olunub ol zaman çorbacısı dökücibaşı olmak üzere cümlesi bir orta i'tibār oluna ve kethudā ve sekizinci fevt oldukda yerlerine ta'yîn olunacak halîfe-i sānîye ve halîfe-i evvele bu def'a tertîb olunan mā'aşların nısfı verile ve dökücilere bu vechile ağır esāmi tertîbinden maksūd-ı aslî hidmetlerinde ikāmet eylemek ve dā'imā tahsîl-i fen eyleyüb imtihān olmadıkça gedüğe geçirilmemek ve isāga eyledikleri toplar pak ve a'lā ve nedersiz olmak maslahatı olmağla ba'de-zîn isgā olunan topların 'özrü zuhūr eder ise mā'rız-ı 'itābde olalar ve bu tarîk san'at yolu olmağla neferāt-ı merkūmeden 'adem-i kābiliyyeti sebebi ile bir seneye değin tahsîl-i fen idemeyenler içlerinden tard olunub yerlerine müsta'id adamlar tahrîr oluna ve bu zümreden hidmetinde bulunarak 'alil ve ihtiyār olanlar lāyıkı vechile tekā'üd olmaları cā'iz ola ve 'alîl ve ihtiyār olmayub dökücilikde dahî kalması tecvîz olunmayan rihtegān neferātı hālā tahrîr olunmakda olan tobcılığa rağbet iderler ise tobcılar eşkincilerinden fi'l-asl ağır esāmeye mutasarrıf olanlar haklarında olan mu'āmele bunlarda dahî cārî ola ve rihtegāndan dökücilige ve tobcılığa elvirmeyen ve rağbet etmeyen kimesnelerin yevmiyyeleri hazînemānde ola ve bunlara dahî tobcu ocağı nāzırı efendinin nezāret-i şāmilesi olub hasbe'l-iktizā dökücibaşılarının ihbār ve m'ağrifetleriyle tard ve ihrāc ve tahrîr ve idrācları nāzır-ı mūmāileyhin inzimām-ı rey' ve nezāretiyle temşiyyet bula.

Fî 14 Z sene 1207[57].

[57] 23 Temmuz 1793.

49/a

Şeref-yafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn mūcebince işbu takrîr kānūn-ı cedîde zeyl olunub iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itā olunmak diyü fermān-ı 'ālî buyruldu. Fî 9 N. sene 1207[58].

Tobcu neferātı tekmîlinden sonra sür'at toblarının beherine onar nefer tüfenkci tahrîr olunmak eğerçi şurūtda mezkūr olub ancak her ortadan birer tüfenkci neferātı ustaları tahrîr olunmak ve hidmetlerini bilib ba'de neferāt tahrîr olundukda anlara ta'lîm eylemek husūsuna irāde-i 'aliyye ta'alluk idüb lākin kānūn-ı cedîdde tüfenk endāz neferātının yevmiyye ve kisve bahāları yigirmi beşer akçe tahrîr olunmuş olub ammā ba'zı 'ilāvesi muktezi hayırlı māddelerin 'ilāvesine kānūnda cevāz olmağla tobcu tertîbi misillü bir nefer usta ve bir nefer yamak ve sekiz nefer tüfenk endāz tertîb olunarak tahrîr olunmak rābıtayı mūcib olacağından bahisle bir nefer ustaya ma'a-kisve bahā altmış akçe ve bir nefer yamağa ma'a-kisve bahā kırk beş akçe ve mā'dā sekiz nefere şurūt mūcebince yirmi beşer akçe yevmiyye tahrîr olunması takrîr-i bendegi ile isti'zān olunub rikāb-ı hümāyūna 'arz olundukda takrîr mūcebince tanzîm oluna diyü hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn şeref-yafte-i sudūr olduğunu mübeyyin fermān-ı 'ālîleri sādır olmağla tüfenk endāz neferātı ustalarına ma'a-kisve bahā altmış akçe ve yamaklarına kırk beş akçe ve neferātına yigirmi beşer akçe tertîbi sādır olan hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūna binā'en kānūn-ı cedîdin tüfenk endāz fıkrasına zeyl buyrulub rü'us-ı hümāyūna kayd ve piyāde mukābelesi ve tobhāne-i 'āmire taraflarına ve taraf-ı bendegîye 'ilmuhaberleri 'itā buyrulmak bābında emr ve fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

49/b

'Arabacı ocağı kānūnnāmesine sonradan zeyl olunan māddedir

El-yevm 'arabacı ocağı beş orta i'tibār olunmuş olmağla her ortaya dört marangoz ve iki çilingir ve iki sarrāc ve dört nefer na'lbanddan bir ortaya on iki nefer ve bu tertîb üzre beş ortaya altmış nefer tertîb oluna ve işbu 'amele el-yevm otuz beş kırk pāre ücret ile i'māl olunmakda olduğundan bunların san'atında māhir olanlardan bi'l-imtihān intihāb

[58] 20 Nisan 1793.

olunarak nāzırı ve 'arabacıbaşı ve zābitan-ı sā'ire ma'rifetleriyle yevmiyye altmışar akçe ile altmış nefer tahrîr ve zikr olunan beş ortaya bervech-i muharrer taksîm ve ortanın neferāt-ı sā'iresi misillü ta'yînāt tertîb kılına ve bunlara altmışar akçe yevmiyye verilmesi sefer vukū'unda ortalarıyla ma'an tamāmen seferde bulunmak içün olmağla hazarda dahî birisi karhāneden münfekk olmayub ocağın hidmeti var ise ocak işini görüb i'māl olundukları gün yevmiyyeleri olan altmış akçenin üzerine rāyic-i vakt ne ise ol kadar yevmiyye virilerek altmış akçesi rāyic-i vakte iblāğ oluna ve işsiz vakitlerde bunların taşrada işlemesi cā'iz olmayub dāhil-i karhānede kendü kārlarıçün iş işlemeleri tecvîz oluna ve mahlūlleri vukū'ında yevmiyyeleri nā-ehle gecmemek içün nāzır ve ağa ve kātib ve zābitan huzurlarında gereği gibi imtihān olunub mahlūl-ı mezbūr böylece bi'l-imtihān ehline virile ve hazarda 'ulūfe alub sefere gitmeyen veyāhud firār iden olur ise o makūlenin hazarda aldığı 'ulūfe tamāmen redd ve muktezā-ı te'dîbi icrā oluna ve iş vakti yevmiyyesinden ziyāde akçe verilmek māddesi sarrāc ve marangoz ve çilingire münhasır olub bu bābda na'lband müstesnā ola ve bunların cümlesi ehl-i islāmdan olmak şart olmayub ehl-i zimmetden dahî cā'iz ola.

50/a

Sūret-i Hatt-ı Şerîf

Bu vechile kānūnnāmeye zeyl ve mūcebince 'amel ve hareket oluna

Lağımcı ve humbaracı ocakları zu'amā ve erbāb-ı timarının nān-pāreleri hidmet etmeyi olmak mülābesesiyle vefātlarında ze'āmet ve timarları evlāda verilmeyüb kethudā ve çavuş ve 'alemdār misüllü zābıtānın derece-yi kifāyeye iblāğ içün ya timarlarına ilhāk ve 'ilāve veyāhud cānib-i mîrîden zabt olunması kānūnları tanzîmi esnāsında irāde ve şerā'it kānūnlarına derc ve tastîr olunmuş olub ancak eyālet 'askeri ta'bîr olunan eşkinci zu'amā ve erbāb-ı timarın münhal olan ze'āmet ve timarları evlāda virilmek muktezā-yı kānūnlarından ve bu müsā'ade-i behiyye anlar haklarında cārî olmağla humbaracı ve lağımcı ocakları zu'amā ve erbāb-ı timarı o misüllü nān-pāreleri evlāda verilmek müsā'ade-i seniyyesinden mahrūm olmak revā-yı dāşte-i tab'-ı hazret-i cihāndārî olmamağla bu bābda ya'ni vefātlarında münhal olan ze'āmet ve timarları evlādlarına verilimesi husūsuna mebnî' merāhim ve eşfāk olan ferîha-yı sabîha-i cenāb-i zıllullāhîden müsā'ade-i 'aliyye-i şāhāne erzān buyrulmağla eyālāt 'askeri

haklarında cārî olan müsā'ade misüllü ba'dezîn humbaracı ve lağımcı ocakları zu'amā ve erbāb-ı timarından dahî evlād terkiyle vefāt edenlerin ze'āmet ve timarları evlādına tevcîh olunmak cā'iz ola ve ze'āmet ve timar tevcîh olunan evlād sabî ise cebelü virüb irişüb tüvāna oldukda bābası misüllü humbara ve lağım fennini tahsîle ve kesb-i mahāret itmeğe ikdām ve eğer tüvāna ise tevcîh olunduğı günden ocağında ber-müceb-i şurūt hidemāt-ı lāzımesinde kıyām eyleye eğer evlād tüvāna ise tevcîhi gününden ve eğer sabî ise tüvāna olduğu günden bir buçuk seneye dek tahsîl-i fenn itmez ise balāda mestūr şurūt icrā oluna; kaldı ki eyālet 'askerinde tekā'üdin nān-pāresi evlāda verilmek cā'iz olmamakla bunlarda dahî tekā'üd olmuşların nān-pāreleri münhal oldukda evlāda virilmek cā'iz olmaya.

Humbaracı ocağında kethudānın fi'l-asl mutasarrıf olduğu timarı hāsılātı kalîl ise düşen mahlūlden zamm ve 'ilāve olunarak senevî hāsılı dörtbinbeşyüz ve çavuşun ikibin ve 'alemdārın binbeşyüz ve ser-halîfelerin biner ve bayağı halîfelerin yedişeryüz ellişer guruşa ve bi'l-iktizā dahî ziyādeye ve lağımcı ocağında lağımcıbaşının beşbin ve kethudā ve çavuş ve 'alemdārın dahî derece-i kifāyeye iblāğ olunması kānūnlarında mestūr ve münderic olmağla bu misüllü sonradan 'ilāve kabūl edilmiş zābıtān timar ve ze'āmetlerinden biri münhal ve evlāda verilmesi lāzım oldukda sonradan 'ilāve olunan mikdārı müteveffānın yerine nasb olunacak zābite virilüb müteveffānın kable'l-nizām üzerinde olan ze'āmet ve timarı her ne mikdār ise ol mikdārı oğluna tevcîh oluna bu husūsa nāzır ve ağaları begāyet ihtimām

50/b

ve dikkat ideler. Evlādlarına ifrāz ve tevcîh olunan mikdār-ı noksanı müteveffānın yerine nasb olunan zābıte ba'de bilā-veled fevt olanların mahlūllerinden 'ilāve ve tekmîl oluna işbu lağımcı ve humbaracı ocakları zü'emā ve erbāb-ı timarı haklarında mahlūlleri evlādına tevcîh olunmak husūsunda bu def'a sünuh ve zuhūr iden müsā'ade-i behiyye-i hazret-i tācdārî zikr olunan ocakların ve bā-hatt-ı hümāyūn vaz' ve tanzîm olunan kānūnlarında münderic kāffe-i şerā'itin harf be harf ve mādde be mādde tamāmen ve kāmilen icrā ve hidemāt-ı lāzımelerinin bilā-kusūr ifāsı şartıyla meşrūt ve ile'l-ebet bu 'ināyet ve müsā'afaya mazhariyyetleri her birinin ber muktezā-ı kānūn ve nizām 'amel ve harekete ikdāmlarına menūt olmağla bu müsā'ade ve 'ināyetin levāzım-ı şükrünü îfā zımnında erbāb-ı timar ve ze'āmetten olan neferāt 'ale'd-devām muktezā-ı kānūnları

üzre hidemāt-ı lāzımelerinde kıyāma mübāderet ve içlerinden hilāf-ı şurūt harekete cesāret iden olur ise yek diğere ihbār ve birbirlerini tahzîr ve inzār ve 'ale'l-husūs zābitlerine keyfiyeti iş'ār ile zābitleri ma'rifetiyle o makule mugāyir-i şurūt bi-edebāne hareket iden yolsuzların te'dîblerine bezl-i makderet ve cümlesi hāric ez-kānūn ednā mertebe hareket-i reddiyeden mübā'adet ideler.

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn
Bu vechile kānūnlarına zeyl olunub
muktezāsıyla 'amel ve hareket oluna

Bundan akdem tobcu ocağına vaz' olunan kānūn-ı cedîdde ocağ-ı mezbūre tahrîr olunacak tobcu neferātı tekmîlinden sonra sür'at toblarının beherine onar nefer tüfenkci tahrîr olunmak ve işbu tüfenkci neferātının yevmiyye ve kisve bahāları yigirmi beşer akçe olmak meşrūt olub sonradan kānūn-ı cedîde ba'zı hayurlu māddelerin 'ilāvesine cevāz derkār olmağla tobcu tertîbi misüllü işbu tüfenk endāz dahî beher toba bir nefer usta bir nefer yamak ve sekiz nefer tüfenk endāz olarak tertîb olunması ve usta ve yamaklarının yevmiyye ve kisve bahālarına birer mikdār zammla neferāt-ı sā'ireden mümtāz kılınmaları husūsları hāk-i pāy-ı hazret-i cihāndārîden ba'de'l-istizān şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn mūcebince tüfenk endāz neferātı ustalarına ma'a-kisve bahā altmışar akçe ve yamaklarına ma'a-kisve bahā kırk beşer akçe ve mā'dā neferāta ber-mūceb-i şurūt yirmi beşer akçe tahrîr olunmak üzre rābıta virilüb rābıta-ı mezkūre kānūn-ı cedîdin tüfenk endāz fıkrasına zeyl olunmuş olmağla işbu tüfenk endāz neferātı yigirmi beş ortadan

51/a

olduğuna binā'en herbirinin zabt ve rabtları ve te'dîb ve küşmālleri mensūb oldukları ortalar zābıtānına müfavvez olub ancak fakat cümlesi ta'lîm mahalline geldiklerinde ta'lîm ve ta'allümlerine nezāret ve ta'lîm hengāmında hatāları vāki' oldukda ikāz ve fenn-i tüfenk endāziyi yoluyla irā'et içün bunlara bir sergerde ta'yîninden lābüdd olmağla kisve-i mahsūsa ve senevî beş yüz guruş mā'aş ile bir kimesne intihāb ve cümle tüfenk endāz neferātı üzerine tüfenkcibaşı nasb oluna ve ba'de-zîn tüfenkcibaşılık münhal oldukda hāricden tüfenkcibaşı nasb olunmayub tüfenk endāz ustalarından sinn ü sāl ve mahāret ve liyākat cihetiyle ercehi her kim ise

iclerinden bi'l-intihāb tüfenkcibaşılığa nasb ve ta'yîn kılına ve pîr ve 'amelmānde oldukda tekā'üdlikleri kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr çorbacı tekā'üdlikleri misüllü ola. Kaldı ki tüfenk endāz ustalarının meşekkatleri tob ustaları misüllü olub sā'ir tüfenk endāz neferātı gibi tobcu neferi olmalarında tenezzül olmağla bunların dahî 'alemdārlığa yolu işlemek içün tüfenk endāz ustaları dahî tob ustalarıyla müsāvî olarak kendi ortaları 'alemdārlığı münhal oldukda tob ustalarıyla tüfenk endāz ustalarından kangısı eski ise ol eski bulunan tob ustası veyāhud tüfenk endāz ustası bulunduğu ortaya 'alemdār nasb oluna. Fî 25 R. sene 1208[59]

Sūret-i Hatt-ı Şerîf
Kānūnlarına zeyl olunub muktezāsıyla 'amel ve hareket ve hilāfından mücānebet oluna

Tobcu ocağına bundan akdem tahrîr olunan neferātın fî-māba'd hidmet-i lāzimelerinde kıyām ve devām eylemeleriçün kışlalarında beytutet eylemeleri ve kār ve kisb bahānesiyle hidmet-i me'mūrelerinde kusūr ve rehāvet ve tebdîl-i libāsa cesāret itmemeleri şurūt-ı kānūnları muktezāsından iken neferāt-ı merkūmeden b'azısı nevbetci olmadıkları günlerde kār ve kisb vesîlesiyle tebdîl-i libās ve hey'et ve ahşamları kışlaya irişemiyecek derece ba'îd mahallere 'azîmet eyledikleri tahkîk olunmağla neferāt-ı merkūmenin hic bir vaktde libās-ı mahsūslarını tağyîr itmeleri cā'iz olmadığı ve hidmet ve nevbetleri olmadığı günlerde kānūnlarının mesāgi olduğu derece kār ve kisbe hevāhişkār olanı olur ise kār ve kisblerini tebdîl-i hey'et ve kıyāfet itmeksizin tobculara mahsūs libās ile tobhāne ve havālisinde ve tobhāneye ba'îd olmayan ya'ni ahşamları kışlaya

51/b

irişmeleri mümkün olan sā'ir mahallerde idüb her ahşam kışlaya gelemeyecekleri ba'îd yerlerde [kār ve kisb] itmeyeler ve kānūnlarında mesāg olan kār ve kisb şān-ı ocağa mugāyir olmayan makūleye mahsūr olmağla mugāyir-i şān-ı ocağ olur kārdan ve bir vaktde ve bir mahalde vechen mine'l-vücūh tebdîl-i kıyāfet ve tagyîr-i libāsdan kemāl mertebe mücānebet eyleyeler. Şöyle ki, nevbetci oldukları gün kārını bahāne idüb ta'lîm içün nevbetine gelmezler ise hem gelmeyen nefer ve hem tob ustası

[59] 30 Kasım 1793.

ve husūsan ortası zābıtānı mü'āheze birle te'dîb oluna ve şurūtda mesāg olan kār bunların sā'ir esnāf gibi hemān kārlarıyla iştigāl içün olmayub hizmet-i lāzimelerinde kusūru ve tobcılıkda tahsîl-i mahāret-i kāmile eylemelerinde tekāsül ve fütūru mūcib olmayacak ve şān ve nizām-ı ocağa mikdār-ı zerre halel virmeyecek derecelerde olmağla mesāg-ı şurūt bu dereceden 'ibāret iken bunlar esnāf gibi kār ve kisbe meşgūl olub maslahāt-ı ticāretini muhāfaza fikriyle şān-ı ocağa ve tobcı nizāmına muhālif mu'āmelāt ve etvāra ictisār ya'ni umūrunı fakat kāra hasr ile sefer ve hazarda vācibe-i zimmeti olan tobcılık ve fürū'atı olan hidemātda kusūr izhār etmeği mūcib olacak derece kāra iştigāl iderler ise bu misüllüleri zābıtān 'ale'd-devām tecessüs birle men' ve def' ve memnū' ve mündefi' olmayanların ve tobcılık hünerine hilāf-ı şurūt kār ve kisbi tercîh idenlerin ve şurūtun hilāfı hareket eyleyenlerin ve kār ve kisb bahānesiyle elbise-i mahsūsalarını hilāf-ı kānūn tebdîl ve tagyîr ider olur ise bi't-taharrî o makūlelerin derhāl ahz ve gereği gibi te'dîbleri icrāsı husūsuna tobcıbaşı ağa ve zābıtān-ı sā'ire gereği gibi i'tinā ve dikkat eyleyeler ve mua'llem 'asker nāzırı olanlar dahî dā'imā taharrî ve nezāret ve dikkat idüb o makūle tobcılardan tebdîl-i libāsa ve işbu şurūtun mugāyiri harekete ve ocağın şānına yakışmayacak kāra ve kārını tobcılığa tercîhe ve akşam kışlaya gelemeyecek derece ba'îd yerlerde kisbe cesāret ider olur ise zinhār ve zinhār iğmāz eylemeyüb bilā-imhāl zābıtleri m'arifetleriyle te'dîblerini icrā itdirmeğe ikdām ile vikāye-i nizāma sarf-ı makderet eyleyeler.

fî 19 C. sene 1208[60]

Sūret-i Hatt-ı Şerîf

Kānūnlarına zeyl olunub muktezāsıyla 'amel ve hareket ve hilāfından mücānebet oluna

Tob 'arabacı ocağına bundan akdem tahrîr olunan neferātın fî-māba'd hidmet-i lāzimelerinde kıyām ve devām eylemeleriçün kışlalarında beytutet eylemeleri ve kār ve kisb bahānesiyle hidmet-i me'mūrelerinde kusūr ve rehāvet ve tebdîl-i libāsa cesāret itmemeleri şurūt-ı kānūnları muktezāsından iken neferāt-ı merkūmeden b'azısı nevbetci olmadıkları

[60] 22 Ocak 1794.

günlerde kār ve kisb vesîlesiyle tebdîl-i libās ve hey'et ve ahşamları kışlaya irişemiyecek

52/a

derece ba'îd mahallere 'azîmet eyledikleri tahkîk olunmağla neferāt-ı merkūmenin hicbir vaktde libās-ı mahsūslarını tağyîr itmeleri cā'iz olmadığı ve hidmet ve nevbetleri olmadığı günlerde kānūnlarının mesāgi olduğu derece kār ve kisbe hevāhişkār olanı olur ise kār ve kisblerini tebdîl-i hey'et ve kıyāfet itmeksizin tob 'arabacılarına mahsūs libās ile tobhāne ve havālisinde ve tobhāneye ba'îd olmayan ya'ni ahşamları kışlaya irişmeleri mümkün olan sā'ir mahallerde idüb her ahşam kışlaya gelemeyecekleri ba'îd yerlerde [kār ve kisb] itmeyeler ve kānūnlarında mesāg olan kār ve kisb şān-ı ocağa mugāyir olmayan makūleye mahsūr olmağla mugāyir-i şān-ı ocağ olur kārdan ve bir vaktde ve bir mahalde vechen mine'l-vücūh tebdîl-i kıyāfet ve tagyîr-i libāsdan kemāl mertebe mücānebet iyleyeler. Şöyle ki, nevbetci oldukları gün kārını bahāne idüb ta'lîm içün nevbetine gelmezler ise hem gelmeyen nefer ve hem 'araba halîfesi ve husūsan ortası zābıtānı mü'āheze birle te'dîb oluna ve şurūtda mesāg olan kār bunların sā'ir esnāf gibi hemān kārlarıyla iştigāl içün olmayub hidmet-i lāzimelerinde kusūru ve 'arabacılıkda tahsîl-i mahāret-i kāmile eylemelerinde tekāsül ve fütūru mūcib olmayacak ve şān ve nizām-ı ocağa mikdār-ı zerre halel virmeyecek derecelerde olmağla mesāg-ı şurūt bu dereceden 'ibāret iken bunlar esnāf gibi kār ve kisbe meşgūl olub maslahāt-ı ticāretini muhāfaza fikriyle şān-ı ocağa ve 'arabacı nizāmına muhālif mu'āmelāt ve etvāra ictisār ya'ni umūrunı fakat kāra hasr ile sefer ve hazarda vācibe-i zimmeti olan tob 'arabacılık ve fürū'ātı olan hidemātda kusūr izhār etmeği mūcib olacak derece kāra iştigāl iderler ise bu misüllüleri zābıtān 'ale'd-devām tecessüs birle men' ve def' ve memnū' ve mündefi' olmayanların ve 'arabacılık hünerine hilāf-ı şurūt kār ve kisbi tercîh idenlerin ve şurūtun hilāfı hareket eyleyenlerin ve kār ve kisb bahānesiyle elbise-i mahsūsalarını hilāf-ı kānūn tebdîl ve tagyîr ider olur ise bi't-taharrî o makūlelerin derhāl ahz ve gereği gibi te'dîbleri icrāsı husūsuna tob 'arabacıbaşı ağa ve zābıtān-ı sā'ire gereği gibi i'tinā ve dikkat eyleyeler ve mu'allem 'asker nāzırı olanlar dahî dā'imā taharrî ve nezāret ve dikkat idüb o makūle 'arabacılardan tebdîl-i libāsa ve işbu şurūtun mugāyiri harekete ve ocağın şānına yakışmayacak kāra ve kārını 'arabacılığa tercîhe ve akşam kışlaya gelemeyecek derece ba'îd yerlerde kisbe cesāret ider olur ise zinhār ve zinhār iğmāz eylemeyüb bilā-

imhāl zābıtleri m'arifetleriyle te'dîblerini icrā ittirmeğe ikdam ile vikāye-i nizāma sarf-ı makderet eyleyeler. fî 19 C. sene 1208[61].

52/b

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn-ı Şevket-makrūndur

İşbu nizām-ı mergūb neferāt-ı merkūme haklarında kānūn-ı hümāyūnum olub bir vaktde hilāfına cevāz gösterilmeyerek 'ale'd-devām şerā'it-i mukarreresi icrāsına bi'l-ittifāk ihtimām ve ikdām oluna.
İşbu nizām iktizā iden mahallere kayd ve 'ilmuhaberleri dahî 'itā kılına.

İşbu şerā'it-i nizāmiyeye dā'ir hatıra gelen ba'zı hayırlu ve fā'idelü māddelerin zeyl ve 'ilāve kılınması cā'iz olduğundan bu def'a bā-irāde-i hazret-i tācdārî zamm ve 'ilāve olunan fıkra ve māddeler şerhile işāret olunduğu vechile tanzîm olunmuşdır. fî 21 S. sene 209[62].

El hāletü hāzihî Levend çiftliğinde mevcūd mu'allem 'askerin ocak olmak üzre rābıtası husūsuna irāde-i hayriyyet ifāde-i hazret-i cîhandārî müte'allik olub ol-bābda hutūt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn sahife-i pirā-yı sudūr olduğundan başka Devlet-i 'Aliyye-i ebedîü'd-devāmın müretteb ve mu'allem 'askeri bulunması lede'l-iktizā sayf ve şitāda ma'iyyet-i serdār-ı ekremîde müstahdem ve 'asākir-i sā'ireye mu'ayyen olarak fevā'id-i 'azîmeyi mūceb olacağında şübhe olmamakla esās-ı nizāmı dermiyān ve müzākere ve usūl ve fürū'ı mütāla'a olunub şu vechile tensîki istisvāb olunmuşdur ki;

Devlet-i 'Aliyye'nin kavānîn-i kadîmesinden hāric olmamak içün işbu 'asker kadîm ocak olan Bostāniyān-ı hāssa ocağına mülhak olarak bostānî tüfenkcisi ocağı olub ricāl-i Devlet-i 'Aliyye'den bir nāzır ve dergāh-ı 'ālî kapucıbaşılarından bir ağa nasb ile bi'l-cümle umūr ve husūsları nāzır ve ağa ma'rifetleriyle ittifāken rü'yet olunmak ve hācegāndan bir kātib ve iki kātib yamağı ve iki nefer kātibi ta'yîn kılınmak ve bu nev' mu'allem 'askerin lā-ekal on iki bine iblāğı tabi'iyyet-i maslahāttan olmakdan nāşî zîrde beyān olunduğu vechile ma'a-zābıtān bin altı yüz iki nefer bostānî tüfenkcisi Levend çiftliğinde ve mā'dāsı Anatolu ve Rumili'de münāsib mahallerde iktizāsına göre {biner beşer yüz} bin altışar yüz yāhud nısfı olan sekiz yüz nefer tertîb ve ta'lîm olunmak iktizā itmek hasebiyle evvelemîrde

[61] 22 Ocak 1794.
[62] 17 Eylül 1794.

Levend çiftliğine tahsîs olunan sālifü'z-zikr bin altı yüz iki nefer tetemmîm ve mesārıfı tanzîm ile tahkîk olunub kusūrunun dahî mesārıfı mukāyese ile ma'lūm oldukda irādı bulunub tahsîs ve ba'de taşralarda 'asker tertîb ile refte refte lā-ekal on iki bine iblāğ olundukdan sonra istisvāb olunur ve irādı bulunur ise dahî

53/a

ziyāde tertîb olunmak ve taşralarda tertîb olundukca ta'lîm ve ta'allüm içün Levend çiftliğinden lüzūm-ı mikdār mu'allimler irsāl olunmak ve zîrde deftergüne tertîb olunduğu üzre bin altı yüz iki nefer zābıtān ve neferātdan 'ibāret on iki bölük olarak bir orta i'tibār ve ocak ağasından mā'dā orta-ı mezkūr içün erbāb-ı istihkākdan lāyıkı vechile binbaşı ve kethudā ve ağā-yı yemîn ve yesār olmak üzre beş yüzbaşılar ve mülāzımlar ve tobcıbaşı ve 'arabacıbaşı ve cebecibaşı ve tobcı ve 'arabacı ve cebeci çavuşları ve bölükbaşı ve mülāzım ve 'alemdār ve zābıtān-ı sā'iresi tahsîs ve her bölüğe ikişer nefer saka tertîb ve libāsları nefer misüllü tanzîm ve fakat sakalara mahsūs olan çapras ve kamçı ile temyîz olunmak ve zikr olunan neferāta karakullukcı lāzım olmağla kezālik her bölüğe altışar nefer karakullukcı tertîb olunub bunların temyîzi {bu bostānî ocağına mahsūsu olduğı üzre işci külahıyla} çaprast ile olmak ve işbu karakullukcıların esāmileri neferāt esāmisiyle müsāvî ve kendüleri mülāzım hükmünde olarak karakullukcılıkdan nefer olmak ve neferāt-ı merkūme evkāt-ı hamseyi cemā'atle edā eylemeleri ve Birgivî risālesi ve 'avāma lāzım olacak mikdār mesā'il-i dinîyye tefhîmi zımnında muvazzaf imāmlar ta'yîni lāzımeden olmağla zikr olunan on iki bölüğün her birine zîrde mezkūr vazîfe ve ta'yîn ile bir imām nasb ve tahrîr olunmak ve binbaşı ma'a-zābıtān bin altı yüz iki neferden 'ibāret olan on iki bölüğün zābıti ve beşyüz başı hükmünde olan ağā-yı yemîn ve yesār yedi yüz seksen yedi neferden 'ibāret olan altı bölüğün ve yüzbaşı yüz otuz neferden 'ibāret olan bir bölüğün zābıti olmak ve zîrde işāret olunduğı üzre zābıtāna timarlar hāsılātından mā'aş tertîb ve neferāta dahî yevmiyye tevcîh ve nān-ı 'azîz ta'yînātları 'aynen virülüb bedel-i lahm ve katık bahāları 'ulūfeleriyle ma'an māh be māh 'itā kılınmak ve neferāt-ı merkūmenin yevmiyye ve ta'yînāt bahāları māh be māh İrād-ı Cedîd hazînesinden verilecek olub ancak mîrî kā'idesince bir aylığı otuz ve bir aylığı yigirmi dokuz gün hesāb ve 'itā olundukda müceddeden nizāma rabt olunan mu'allem 'asākir bizim 'ulūfelerimiz bir ay temām ve bir ay noksan virileyor zü'mına düşüb şevk ve rağbetlerine fütūr irās ideceği ihtimāllerin ba'îd olmayub cānib-i mîrîye dahî mūcib-i kesr olmamak ve beyne'l-'asākir

bu ihtimāl mündefi‘ olmak içün bunların şimdiki tertîb olunan yevmiyye ve ta‘yînāt bahālarına ikişer üçer akçe ziyāde virilecek iken beher māh otuzar gün hesāb ve aylık sūretiyle virilmek içün şimdiki mikdāra iblāğ ve tertîb olunmağla ber-minvāl-i muharrer māh be māh ‘ulūfe ve ta‘yînāt bahāları aylık i‘tibāriyle otuz günlük hesāb ve ‘itā olunmak ve sālifü'z-zikr yevmiyyelü nefere rūz-ı hızırda bir takım kisve ve bir yemeni ve bir cizme timarlar hāsılātından olarak İrād-ı Cedîd tarafından ve eslihaları dahî cānib-i mîrîden ‘itā olunmak ve neferātdan biri zābıt oldukda levni ve nev‘i ma‘lūm olmak içün bir takım libās virilüb ba‘de iktizā eyledikde libās-ı mezkūru kendü

53/b

mā‘aşından tecdîd itmek ve ibtidā bir kimesne tüfenk endāz neferi olub ba‘de yoluyla eskiyerek onbaşı ve ba‘de çavuş ve ba‘de ‘alemdār ve mülāzım ve bölükbaşı ve ba‘de mülāzım ağa ve ba‘de bölük-i evvelde ise beşyüzbaşı hükmünde olan ağā-yı yemîn ve bölük-i sānide ise ağā-yı yesār olub ba‘de kethudā ve ba‘de binbaşı olmak ve ocak ağalığı münhal oldukda yine kabucıbaşı ağalardan münāsib biri nasb ve yāhud binbaşıların ‘ākil ve kārgüzār ve sadākatkārlarından birine kabucıbaşılık ‘ilāvesiyle tevcîh olunmak ve tertîb üzre yolu işlemesi eskilik i‘tibāriyle olub ancak fenninde mahāreti ve isti‘dādı dahî yoğise aşağıdan erbāb-ı isti‘dādın takdîmi cā'iz olmak ve kezālik ibtidā bir kimesne tobcı neferi olub ba‘de eskiyerek tob halîfesi ve tob ustası ve ba‘de çavuş ve ba‘de tobcıbaşı olmak ve kezālik ibtidā bir kimesne tob ‘arabacı olub ba‘de ‘arabacı halîfesi ve çavuş ve ‘arabacıbaşı olmak ve kezālik ibtidā bir kimesne cebeci karakullukcısı ve ba‘de nefer olub ba‘de yoluyla eskiyerek cebeci çavuşu ve ba‘de cebecibaşı olmak ve kezālik ibtidā bir kimesne surnazen ve tablzen oldukda eskiyerek yoluyla kangı tarafda ise mülāzım ve ba‘de ser-surnazen veyāhud sertablzen olub ba‘de mehterbaşı olmak ve bunların cümlesi ber-vech-i meşrūh yoluyla eskiyerek terfi‘ olunub eğer mahāret ve isti‘dādı yoğise mağdūnu müsta‘id bulundukda takdîm olunmak ve isti‘dādı müsāvî bulunur ise eskiliği sebeb-i tercîh olmak ve işbu on iki bölüğün her birine birer tob tertîb olunmak ve neferāt-ı merkūme leyl ve nehār kışlasında mevcūd ve ta‘lîm ve ta‘allüm ile meşgūl olub zābıtāna itā‘at eylemek ve neferāt-ı merkūmeden birinin töhmeti zuhūrunda cürm ve kabāhatine göre te'dîb ve eğer birbirine veyāhud zābıtine silah çeker ise iktizāsına göre te'dîbi icrā olunmak ve bir müddet rızā ve ihtiyārıyla ocağ-ı mezkūrda hidmet idüb sonra firār ider ise beher hāl buldırılub kezālik te'dîbi icrā kılınmak ve senede bir def‘a vakt-i hazarda vilāyeti karîb mahalde ise altı

māh kadar ve ba'îd mahalde ise sekiz māh kadar sılaya gidüb sā'ir işini görüb yine kışlasına gelmek üzre beş neferde birine münāvebe tarîkiyle izin virilmek cā'iz olub izni müddeti hitāmından evvelce 'avdet eylemek şartıyla nāzır ve ağanın imzā ve mühürleri ve kātibin hattıyla müddeti müsarrah izin tezkeresi virilmek [ve izin tezkeresi ve sā'ir husūs içün bir pāre harc alınmamak][63] ve izin alub gidenlerden müddet-i mu'ayyenesi inkızāsında gelüb isbāt-ı vücūd itmeyenlere iğmāz olunmayarak bulunub kışlasına ihzār ile te'dîbi icrā ve eğer sıla bahānesiyle gidüb 'avdet itmez ise mübāşir ta'yîni ile 'alā-eyyi-hālin buldurulub kezālik lāzım gelen te'dîbi icrā olunmak ve me'zūnen sılaya gidüb vaktiyle ocağına 'avdet idenlerin güzeşte yevmiyyeleri geldikden sonra temāmca kendülere 'itā olunmak ve bu sūretde ma'a-zābıtān bin altı yüz iki neferden 'ibāret olan binbaşının 'askerinin vakt-i hazarda me'zūnlarından mā'dāsı mevcūd bulunub beşde birden ziyādeye [sılaya] ruhsat virilmeyerek

54/a

bir nefer noksan olur ise binbaşı ve beşyüzbaşı ve yüzbaşı ve onbaşısının dördünün birden te'dîbleri icrā olunmak ve [sılaya] ruhsat māddesi vakt-i hazarda mahsūs olub vakt-i seferde hasta olandan mā'dā cümlesi sefere ve me'mūr olduğı mahalle eşmek sayf ve şitāda serdār-ı ekrem ve ser'asker ma'iyyetinde ve me'mūr olduğu mahalde mevcūd bulunmak ve ağa ve kethudālarından mā'dā zābıtānın dahî vakt-i hazarda sılā-yı rahm eylemelerine müsağ ve ruhsatda be'is olmayub lākin bunlar neferāt misüllü münāvebe tarikiyle mu'ayyen olmayarak lede'l-iktizā izin verildikde üç māh müddet ta'yîn olunmak ve inkizā-yi müddetde gelmeyenleri cebren getürülmek ve Sālifü'z-zikr zābıtān ve neferātdan biri ocağa girdiği tārîhden üç sene mürūrunda ticāret ve yāhud memleketinde çift peydā idüb zirā'at ve hirāsete iştigāl etmek veyāhud vilāyetinde mevrūsı vefāt idüb tarlaları ve yetimleri kalub idārelerine kādir akrabāsı olmayarak kendinün zarūri gitmesi iktizā eylemek misüllü maslahatla dirliğinden geçib ocağı terk murād eyledikde o makūlelerin ocağa gireli 'ulūfe ve ta'yînāt ve kisveden her ne almış ise hesāb ve istirdād olundukdan sonra ağa ve nāzır ve zābıtānın izin ve icāzetiyle ocakdan ihrācına müsā'ade cā'iz olmak ve neferāt ve zābıtāndan ruhsat verilmek iktizā idenleri ve gerek ba'de'l-izin hitām-ı müddetinde gelmeyenleri ve ber vech-i meşrūh

[63] Derkenardır.

dirliğinden geçüb ‘ulūfe ve sā'ir aldığını ve redd ile icāzet verilenleri nāzırları bā-takrîr Bāb-ı ‘Ālî'ye ifāde idüb ol vechile iktizāsı icrā olunmak

Vakt-i hazarda ocakda hıdmeti sebkat ederek mā‘aşa mutasarrıf olanlar ihtiyār veyāhud ‘alîl olur ise mutasarrıf oldığı mā‘aşın sülüsü ile yine timarlar hāsılātından verilmek üzre bā-berāt tekā‘üdlük tevcîh olunmak ve eğer seferde mecrūh olub ‘amelden sākıt olduğu cerhi iltiyamından sonra mütehakkık olur ise mā‘aşının nısfıyla veyāhud cerh ve istihkākına göre dahî ziyādecesiyle tekā‘üdlük cā'iz olmak ve kezālik yevmiyyelü neferātdan biri vakt-i hazarda ihtiyār ve ‘alîl olur ise yevmiyye ve ta‘yînāt bahasının nısfıyla ve eğer vakt-i seferde mecrūh olub cerhi iltiyāmından sonra ‘amelden sükūtı mütehakkık olur ise tamām yevmiyye ve ta‘yînāt bahasıyla veyāhud cerh ve istihkākına göre dahî ziyādesiyle tekā‘üdlük tevcîhi cā'iz olmak ve mā‘aşa mutasarrıf olanlar süvāri olub yevmiyyelü olanların cümlesi piyāde olmak ve süvāri olacak mā‘aşlı zābıtānın hîn-i me'mūriyetlerinde devvāb ve mevāşisini kendüleri rü'yet edüb fakat ta‘yînātı cānib-i mîrîden virilmek

Tobcı ve ‘arabacı ocakları misüllü nāzır ve ağa ma‘rifetleriyle işbu ocağın bi'l-cümle ricāl-i zābıtānı

54/b

intihāb ve şurūt mūcibince ‘ala-merātibihim nasb olunmak ve ocağa dā'ir ‘arzları nāzır ile ağa berāber temhîr idüb ikisinin mührü cem‘ olmadıkça yalnız birinin mührüyle olan ‘arza i‘tibār olunmamak ve bu makūle ‘arzlar ocak kātibi hattıyla yazılub ‘arz içün bir akçe alınmamak ve bi'l-cümle umūrun rü'yetinde nāzır müstakil olub cem‘-i umūr-ı ocak nāzırı ile ağaya tefvîz olunmak ve zabt ve rabt-ı neferāt ağanın ve idāre-i umūr-ı mevācib ve mesārıf kātib ma‘rifetiyle nāzırın yedinde olmak

Yevmiyyelü olanlara {birer nān-ı ‘azîz}[64] [mikdār-ı kifāye] ve mā‘aşluya dahî tertîb olunduğuna göre seferde beher yevm ol mikdār nān-ı ‘azîz virilüb hazarda mā‘aşluya mikdār-ı kifāye virilmek ve beher [çift] nān-ı ‘azîz iki yüz {yetmiş} dirhem olmak ve vakt-i hazar ve seferde kışlaklarında kandil ve mum ve matbah ve sobalar içün hatab kezālik timarlar hāsılātından olarak İrād-ı Cedîd tarafından ‘itā olunmak

[64] Metinde üstü çizilidir.

Neferlik yevmiyyesi nihāyetü'n-nihāye yigirmi yigirmi beş yaşını tecāvüz itmemiş pāk ve asîl ve tüvāna yektelere hüsn-i rızāsıyla tevcîh olunub ne kadar harîsü's-sinn ise dahî tahrîri cā'iz olmak ve bunlara böylece yol ve erkān tahsîs ve zābıtlarına timarlar hāsılātından mā'aş ve neferāta küllîyetlü yevmiyye ve ta'yināt bahā tevcîhi ve tekā'üdliklerine bu vechile ri'āyet olunması 'ale'd-devām kışlaklarında ve me'mūr oldukları mahallerde mevcūd olub ta'lîm ve ta'allüm ile sanāyi'-i harbiyeyi kemāl üzre tahsîl eylemek ve cümlesi saf-ı vāhid hükmüne girmek ve vakt-i seferde balāde mezkūr olduğu üzre Serdār-ı Ekrem ve Ser-'askerler ma'iyetlerine ve kala'-ı hākānîye muhāfazasına ta'yîn olunduklarında metānet ve şecā'at ve harb ve darb ve muhāfaza husūslarına bezl-i makderet itmek ve sayf ve şitāda bir neferi noksan bulunmamak irādesine mebnî olmağla hîn-i tahrîrlerinde kemāl-i te'kîd ve ihtimām ile ta'ahhüd ve kefālete bağlanub onbaşılar neferātına ve yüzbaşılar onbaşılara ve beşyüzbaşılar yüzbaşılara ve binbaşı beşyüzbaşılara ve ağaları dahî binbaşılara kefîl olmak sūretiyle ve revābıta-i kavîyyeye bend olundukdan sonra hilāf-ı nizām her kimde tekāsül ve kusūr zuhūr ider ise derhāl te'dîbleri icrā olunmak ve binbaşılar ve zābıtān-ı sā'ire yevmiyyelü neferātı hidmetkār itmeyüb āherden hidmetkār kullanmak ve hidmetkār kisvesi neferāt kisvesi gibi olmayub fakat berāta giymek

Levend çiftliğinde tertîb olunacak neferāt māddesi karîn-i hitām oldukdan sonra mukāyese ile irādı bulunarak taşralarda 'asker tertîbi iktizā eyledikde Anatolu'da ba'zı münāsib eyāletde vāli ma'iyetinde ve Çaparzāde ve Ma'den misillü mahallerde ve Rumili'de dahî Levend çiftliği gibi

55/a

mahsūs olarak Çorlu ve Silivri ve Edirne havālilerinde emlāk-ı hümāyūn olan ba'zı çiftlik ve bağçe misillü mahallerde ve münāsib olan vāli ma'iyetinde tertîbi husūsu yine meclîs 'akdiyle müzākere ve ne mikdār neferāt tahrîr ve ne mahallerde tertîbi lāzım gelür ise irādı tahsîs olunarak karār virildikden sonra tertîb ve mādde-i merkūme karārgîr oluncaya dek [hayırlu] ve muktezî olan şurūt ve kuyūd [bi'l-isti'zan] 'ilāve ve tezyîl olunmak

Ocak ağası ve kātibi zîrde mestūr zābıtān ve neferātdan mefrūz olmağla kaç orta ziyāde olur ise dahî bunların zîr-i idāresinde olur

Ocak ağası
Nān
Çift
Mā'aş ma'a-ta'yîn
Guruş
10000
2000 zam
12000

Ocak kātibi
Nān
Çift
Mā'aş
Ma'a-ta'yîn
Guruş
4000

Kātib yamağı
Neferan
2
Guruş
2000
Nān
Beher nefere
2 Çift
Beher nefere
Guruş
1000
Ma'a-ta'yîn mā'aş

Nefer kātibi
Neferan
2
Guruş
1000
Nān
Beher nefere
2 Çift
Beher nefere mā'aş
Ma'a-ta'yîn
Guruş
500

Bu zābıtān zîrde mestūr iki ortaya maksurdur

Binbaşı
Nān çift 10
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
4000

Kethudā
Nān çift 5
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
1250

Tobcı Başı
Nān çift 4
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
1000

[Tobcı] Çavuş
Nān çift 2
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
500

'Arabacıbaşı
Nān çift 4
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
800

['Arabacı] Çavuş
Nān çift 2
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
400

Cebecibaşı
Nān çift 3
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
500

[Cebeci] Çavuş
Nān çift 2
Nefera 1
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
300

Cebehāneci neferātı
Nefer 8
Yevmiyye
Beherine 20
Ta'yîn 30
50

Cebeci Karakullukcısı
Nefer 2
Yevmiyye
beherine 20
Ta'yîn 30
50

Beher bölüğe birer neferden imām
Nān 2 çift
Neferan
12
Yevmiyye
Vazîfe 50
Ta'yîn 30
Beher neferedir
80

Mehterbaşı Nān 3 Çift Nefer 1 Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 600	Sersurnazen 1 Nefera 1 Yevmiyye 60 Ta'yîn 30 90	Mülāzım Nefera 1 Yevmiyye 48 Ta'yîn 30 78	Sertablzen Nefera 1 Yevmiyye 60 Ta'yîn 30 90

Mülāzım Nefera 1 Yevmiyye 48 Ta'yîn 30 78	Ser-zilzen Nefera 1 Yevmiyye 60 Ta'yîn 30 90	Mülāzım Nefera 1 Yevmiyye 48 Ta'yîn 30 78	Sernakkarezen Nefera 1 Yevmiyye 60 Ta'yîn 30 90	Mülāzım Nefera 1 Yevmiyye 48 Ta'yîn 30 78

55/b

Bu zābıtān zîrde mestūr altı bölüğe maksūrdur

Ağā-yı yemîn, ya'ni Taburbaşı Nefer 1 Nān 4 Çift Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 1000	Mülāzım ağa Nefer 1 Nān 3 Çift Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 750

Altı bölüğün zābıtān ve neferātı

Bölükbaşı Beherine Nān 3 çift Neferan 6 Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 240 Zamm 260 500 Beher neferedir	Mülāzım Beherine Nān 2 çift Neferan 12 Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 180 Zamm 220 400 Beher neferedir	'Alemdār Beherine Nān 2 çift Neferan 6 Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 120 Zamm 230 350 Beher neferedir	Çavuş Beherine Nān 2 çift Neferan 6 Mā'aş, ma'a-ta'yîn Guruş 300 Beher neferedir

Onbaşı
Nefera
60
Yevmiyye
28
Zamm 12
40
Ta'yîn 30
70
Beher neferedir

Neferât
Yekûn
540
Yevmiyye
14
Zamm 6
20
Ta'yîn 30
50
Beher neferedir

Tob ustası
Nefera
6
Yevmiyye
40
Zamm 8
48
Ta'yîn 30
78
Beher neferedir

Tob halîfesi
Nefera
6
Yevmiyye
28
Zamm 8
36
Ta'yîn 30
66
Beher neferedir

Tobcı
Nefera
48
Yevmiyye
20
Zamm 8
28
Ta'yîn 30
58
Beher neferedir

'Arabacı halîfesi
Nefera
6
Yevmiyye
36
Ta'yîn 30
66
Beher neferedir

'Arabacı
Nefera
30
Yevmiyye
20
Ta'yîn 30
50
Beher neferedir

Surnazen
Nefera
6
Yevmiyye
28
Zamm 8
36
Ta'yîn 30
66
Beher neferedir

Tablzen
Nefer
6
Yevmiyye
28
Zamm 8
36
Ta'yîn 30
66
Beher neferedir

Beher bölüğe ikişer neferden
Saka
Nefer
12
Yevmiyye
Ma'a-zamm 20
Ta'yîn 30
50
Beher neferedir

Beher bölüğe altışar neferden
Karakullukçu
Nefer
36
Yevmiyye
Ma'a-zamm 20
Ta'yîn 30
50
Beher neferedir

56/a

Bu zābıtān zîrde mestūr altı bölüğe maksūrdur

Ağa-yı yesār, ya'ni Taburbaşı
Nefer 1
Nān 4 Çift
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
1000

Mülāzım ağa
Nefer 1
Nān 3 Çift
Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş
750

Altı bölüğün zābıtān ve neferātı

Bölükbaşı	Mülāzım	ʻAlemdār	Çavuş
Beherine Nān 3 çift	Beherine Nān 2 çift	Beherine Nān 2 çift	Beherine Nān 2 çift
Neferan	Neferan	Neferan	Neferan
6	12	6	6
Mā'aş, ma'a-ta'yîn	Mā'aş, ma'a-ta'yîn	Mā'aş, ma'a-ta'yîn	Mā'aş, ma'a-ta'yîn
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş
240	180	120	300
Zamm 260	Zamm 220	Zamm 230	Beher neferedir
500	400	350	
Beher neferedir	Beher neferedir	Beher neferedir	

Onbaşı	Neferāt	Tob ustası	Tob halîfesi
Nefera	Yekūn	Nefera	Nefera
60	540	6	6
Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye
28	14	40	28
Zamm 12	Zamm 6	Zamm 8	Zamm 8
40	20	48	36
Ta'yîn 30	Ta'yîn 30	Ta'yîn 30	Ta'yîn 30
70	50	78	66
Beher neferedir	Beher neferedir	Beher neferedir	Beher neferedir

Tobcı	ʻArabacı halîfesi	ʻArabacı	Surnazen
Nefera	Nefera	Nefera	Nefera
48	6	30	6
Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye	Yevmiyye
20	28	20	28
Zamm 8	Zamm 8	Ta'yîn 30	Zamm 8
28	36	50	36
Ta'yîn 30	Ta'yîn 30	Beher neferedir	Ta'yîn 30
58	66		66
Beher neferedir	Beher neferedir		Beher neferedir

Tablzen	Beher bölüğe ikişer neferden	Beher bölüğe altışar
Neferan	Saka	neferden
6	Neferan	Karakullukçu
Yevmiyye	12	Neferan
28	Yevmiyye	36
Zamm 8	Ma'a-zamm 20	Yevmiyye
36	Ta'yîn 30	Ma'a-zamm 20
Ta'yîn 30	50	Ta'yîn 30
66	Beher neferedir	50
Beher neferedir		Beher neferedir

Gerek işbu surhle olan mādde ve gerek sahîfenin zahrinde olan surhle muharrer şartlar sonradan bi'l-isti'zān zeyl olunanlardır.

Ocağ-ı mezbūr bostāniyān-ı hāssa ocağına mülhak olduğundan ocağ-ı merkūma ağa nasb ve ilbās-ı hil'at olundukda bostāncıbaşı ağaya dahî varub mülākāt eyleye ve ı'ydlarda dahî yine bostāncıbaşı ağaya varub mu'āyede eyleye.

56/b

Ocağ-ı mezbūr ağavāt ve zābıtān ve neferātına bu vechile mā'aş ve yevmiyye ve ta'yînāt bahā tertîb olunmakdan maksūd tertîb olunan bir ortanın bin altıyüz nefer zābıtān ve neferātı tekmîl olub hîn-i iktizāda bir mahalle me'mūr olduklarında tekmîlen varub hidmetde bulunmaları maslahatına mebnî olub eğer tertîbe göre neferātı tekmîl itmezler ise yāhud ba'zı esbāba binā'en şurūt-ı nizāmlarına mugāyir harekete tasaddî iderler ise ol vechile yalınız iki üç yüz nefer içün bu kadar zābıtān mā'aşı beyhūde olmağla ağa ve kātib ve zābıtānın mā'aşları kat' ile sūret-i āhere ifrāğı cā'iz ola.

Zābıtān ve neferātın vakt-i hazarda 'imāmeleri berta olub lākin vakt-i seferde berāta giymek meşekkati mūcib ve 'ale'l-husūs hîn-i muhārebede ve şiddetli rüzgarda başlarında turmayacağı bedîhî olduğundan vakt-i seferde ve hîn-i me'mūriyetlerinde berāta yerine yeknesak olarak münāsib bir güne 'imāme virilüb ānı giymeleri cā'iz ola.

Zābıtān ve neferātdan harc-ı kalem mutālebe olunmamak içün zikr olunan zābıtān ve neferātın mā'aş ve yevmiyyeleri tevcîh olundukda, rü'us ve piyāde kalemlerine kayd ve rü'us ve tezkereleri tahrîr ve māh be māh mevācibleri 'itā olunmak içün kalem-i mezbūrdan icmāli virilüb gerek senedāt ve gerek icmāl harcı olmak üzere rü'us ve piyāde kalemlerine bin

altıyüz iki neferden ‘ibāret olan bir orta içün māhiye yüz guruş harc-ı kalem icmāle idhāl olunub ‘asākir-i merkūmeden harc-ı kalem mutālebe olunmamak.

Neferāt-ı merkūme Āsitāne’de oldukda ‘ulūfe ve ta‘yînāt bahāları māh be māh irād-ı cedîd hazînesinden virilegelüb lākin bir mahalle me'mūr olduklarında nān-ı ‘azîz ve şa‘îr ve saman cānib-i mîrîden virilüb ‘ulūfe ve ta‘yînāt bahāları yine māh be māh ‘itā ve kalem ile hesābı rü'yet ve irād ve masraf olmak şartıyla irād-ı cedîd hazînesinden ‘ale'l-hesāb mikdār-ı kifāye akçe ‘itā olunmak. Fî 21 S, sene 209[65].

Ocağ-ı merkūmda olan mā‘aşlu zābıtānın ta‘lîm ve sā'ir hidmet-i lāzimelerini te'dîyede kusūr itmemek üzere te'ehhüle tālib olanlarına ruhsat virilüb lākin neferātın ‘ale'd-devām kışlalarında kıyām eylemeleriçün mücerred olmaları lāzımeden olmağla şerefyafte-i sudūr olan hattı hümāyūn-ı şevket-makrūn mūcebince mādde-i merkūme dahî işbu kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunmuşdır.

57/a

Levend çiftliğinde mevcūd mu‘allem ‘askerin ocak olmak üzre rābıtası husūsuna irāde-i şāhāne ta‘alluk ve kadîm ocak olan bostānîyān-ı hāssa ocağına mülhak olarak bostānî tüfenkcisi ocağı olub ocağ-ı mezbūrun zābıtān ve neferātından harc-ı kalem mutālebe olunmamak içün zikr olunan zābıtān ve neferātın mā‘aş ve yevmiyyeleri tevcîh olundukda rü'us ve piyāde kalemlerine kayd ve rü'us tezkereleri tahrîr ve māh be māh mevācibleri ‘itā olunmak içün piyāde mukābelesinden icmāli virilüb gerek senedāt ve gerek icmāl harcı olmak üzre rü'us ve piyāde kalemlerine bin altıyüz iki neferden ‘ibāret olan bir orta içün rü'us-ı hümāyūn kalemine yigirmi ve piyāde hocasına yigirmi ve başhalîfeye on ve ikinci halîfeye yedi ve üçüncü halîfeye üç ve şākirdāna hisselerine göre taksîm içün kırk guruş ki cem‘an māhiye yüzer guruş harc-ı kalem icmāline idhāl olunub ‘asākir-i merkūmeden harc-ı kalem mutālebe olunmamak üzere işbu fermān-ı ‘ālî ilā māşāallāhü te‘ālā, düstūru'l-‘amel tutılmak üzere rü'us-ı hümāyūna kayd ve ber minvāl-i muharrer piyāde mukābelesine ve ocakları tarafına ve nāzırı tarafına dahî başka başka ‘ilmuhaber kā'imeleri ‘itā diyü 8 Ra 209[66] tārîhinde sādır olan fermān-ı ‘ālî rü'us-ı hümāyūn tarafında hıfz olunmağla

[65] 17 Eylül 1794.

[66] 3 Ekim 1794.

vech-i meşrūh üzre piyāde mukābelesine ve ocakları tarafına ve nāzır-ı mūmāileyh tarafına başka başka 'ilmuhaber virildi.

Levend çiftliğinde mevcūd bostānî tüfenkcisi ocağı kānūnnāmesinde bundan sonra dahî hayırlu māddelerin kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunması meşrūt ve ocak zābıtānı ta'lîm-i fünūna sarf-ı evkāt ile kesb-i mahāret eylemeleri lāzime-i hallerinden olduğına binā'en zābıtlıkdan biri mahlūl oldukda kānūn üzre yoluyla yerine gelecek kimesnede mahāret olmayub mādūnı müsta'id ise takdîm cā'iz olub ocağ-ı merkūm zābıtān ve neferātının tahsîl-i fenn ve kesb-i mahāret eylemeleri matlūb olduğından bu vechile kendülere hasr ve kasr olunub hāricden müsta'idlerin zābıtlığa idhāli memnū' oldukca tahsîl-i fende ve kesb-i mahāretde beta'etleri melhūz olduğundan hem kendülerini tergîb ve hem ocağ-ı mezbūr zābıtānı fünūnda māhir bulunmak içün bir zābıtlık mahlūl olub mağdūnı musta'id bulunmayub hāricde müsta'id bulunur ise imtihān olunub hāricde olan kimesne fünūnda māhir zuhūr ider ise zābıtlığa idhāli cā'iz ola deyü irād-ı cedîd defterdārı ve mu'allem 'asker nāzırı 'izzetlü Mustafa Reşid Efendi'nin takrîri 'atabe-i 'ulyā-yı mülūkāneye 'arz ve istizān olundukda takrîri mūcebince işbu şurūt Levend çiftliği kānūnnāmesine zeyl oluna diyü hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn şerefyafte-i sudūr olmağla mūcebince mahalline kayd ve kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunub nāzır-ı mūmāileyh ve piyāde mukābelesine 'ilmuhaberleri virilmek diyü gurre-i Z 210[67] tārîhinde sādır olan fermān-ı 'ālî rü'us-ı hümāyūn tarafında mahfuz kānūnnāme-i hümāyūna zeyl ve nāzır-ı mūmāileyhe ve piyāde mukābelesine başka başka 'ilmuhaberleri virilmişdir.

57/b

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn-ı Şevketmakrūn

Takrîr mūcebince iktizā iden şurūt kānūnnāmeye zeyl olunub muktezāsı üzre nasb ve tanzîm oluna. Ta'lîmlerine ve zabt ve rabtlarına ve devām-ı rābıtalarına ve kānūnlarını icrāya gāyet dikkat olunsun. Hak te'ālā te'sîs eyleyüb devām ve sebāt ihsān eylesün. Hemān tertîb üzre zābıtān nasb oluna.

Sūret-i Buyruldı

İşbu takrîrde mestūr şerā'it-i müstahsene şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn-ı şāhāne mūcebince kānūnnāme-i hümāyūna

[67] 7 Haziran 1796.

zeyl olunub piyāde kalemine ve ocağ-ı mezbūr tarafına 'ilmuhaberi 'itā olunmak. Fî 24 C 214[68].

İrād-ı Cedîd Defterdārı Efendi'nin[69] takrîri sūretidir.

Levend çiftliğinde mevcūd mu'allem 'askerin ocak olarak hîn-i tanzîminde bir ağa ve bir kātib ve oniki bölük i'tibārıyla ma'a-zābıtān bin altıyüz iki neferden 'ibāret olmak üzre bir orta tanzîm olunmuş olub ancak neferāt-ı merkūmenin bi-'avnillāh-i te'ālā bundan böyle teksîri ve lā-ekall onikibin nefere iblāğı kānūnnāme-i hümāyūnda münderic ve mezkūr olduğundan gayrı bu nev'i mu'allem 'askerin Devlet-i 'Aliyye'ye her bār lüzūmı derkār ve bā-husūs bu def'a cümle 'indinde tecrübesi nümūdār olmakdan nāşî 'ināyet-i hazret-i rabbü'l-'ālemîn tertîb buyrulan işbu ocak neferātının yevmā fe-yevmen teksîri husūsuna ihtimām ve dikkat cümle vükelā-yı saltanāt-ı seniyyeye vācibe-i zimmet olmağın inşāllahü te'ālā neferāt-ı merkūmenin fîmāba'd Levend çiftliğinden mā'dā kānūn-ı kadîmde mezkūr olduğu üzre Edirne ve Çorlu ve Silivri havālilerinde emlāk-ı hümāyūn olan ba'zı çiftlik ve bağçe misillü mahallerde ve sā'ir münāsib olan vülāt ma'iyyetlerinde dahî tertîb ve tanzîm ve tahrîr ve tensîki husūsuna bi'l-müzākere karār virilmek şimdilik taşradan tertîb olunan cedîd neferāt geldükce elhālet-i hāzihî çiftlik-i mezkūrda mevcūd olan kadîm ortadan mā'dā diğer bir ortanın dahî müceddeden küşādına ruhsat birle iktizā iden zābıtān ve neferātının şurūt-ı nizāmları mūcebince tertîb ve tahrîrine irāde-i hayriyyet ifāde-i şāhāne ta'alluk itmiş olmağla işbu cedîd ortanın zābıtān ve neferātı kadîm ortanın tertîbi üzre tahrîr ve mā'aş ve yevmiyye ve ta'yînāt bahāları māh be māh irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesi tarafında 'itā ve tevzî' olunmak

Ber vech-i muharrer bu def'a müceddeden bir orta dahî tertîb olunduğundan el-hāletü hāzihî orta müte'addid olmağla ocağ-ı mezbūra müceddeden bir kethudā nasb olunub kac orta olur ise cümlesine hükmü ve ta'lîmi cārî olmak ve işbu ocak kethudāsı binbaşıların fevkinde ve ocak ağasının tahtında zābıt-ı mutlak olarak başbuğ olub senevî işbu ocak kethudāsına altıbin guruş mā'aş ve ta'yînāt bahā tertîb olunmak ve işbu ocak kethudāsı hassa hasekilerinden

[68] 23 Kasım 1799.

[69] Nisan 1799'da İrâd-ı Cedîd defterdarlığı görevini Mustafa Reşid Efendi'den devralan Elhaç İbrahim Reşid Efendi.

58/a

olub fîmāba'd ocak kethudāsından mā'dā ocağ-ı mezbūrda haseki olmamak ve bundan böyle ocak kethudāsı olanlar hasekilik i'tibārıyla cümle binbaşılardan mümtāz olub ocak ağasından gayrı mültehî bulunmamak.

Bu sūretde her ortaya bir kethudā nasbı iktizā itmeyüb kānūn-ı kadîmlerinde bin ikiyüz elli guruş mā'aş ile bin başının altında olan kethudālık i'tibārı fîmāba'd ref' ve ilgā birle kethudālık yalnız ocak kethudāsına münhasır olmak ve bundan böyle ocak kethudālığı münhal oldukda binbaşılardan kangısı eski ise yoluyla kethudā olmak ve binbaşılık münhal oldukda ağā-yi yemîn ve yesārdan kezālik kangısı eski [ise] binbaşı olmak ve bunların cümlesi bervech-i meşrūh yoluyla eskiyerek terfi' olunub eğer ehliyet ve isti'dādı yoğ ise madūnu müsta'id bulundukda takdîm olunmak ve isti'dādı müsāvî bulunur ise eskiliği sebeb-i tercîh olmak.

Ve işbu mu'allem 'askerin kānūn-ı kadîmlerinde mezkūr olduğu üzre neferātdan biri zābıt oldukda levni ve nev'i ma'lūm olmak içün bir takım libās virilüb ba'de iktizā itdikde libās-ı mezkūrı kendi mā'aşından tecdîd itmek ve yevmiyyelü neferāta senede bir takım kisve bahā virilmek muktezā-i nizāmlarından olmağla bunlara virilen kisvenin nısfı kırmızı ve nısfı mā'i olub ancak bu def'a iki orta tertîb ve bi-lütf-ı te'ālā tanzîm buyrulub kisve 'itāsı lāzım geldikde bir orta kırmızı ve diğer bir orta dahî mā'i kisve ile temyîz olunub ya'ni binbaşı ve sağ ve sol zābıtān ve neferāt ve mehterhāne ve sā'irlerinin cümlesi yekrenk ve diğer orta dahî renk-i diğer ile bütün ocak iki renge münhasır olmak şerā'iti bu def'a şeref-efzā-yi sudūr olan hatt-ı hümāyān-ı şevket-makrun mūcebince kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunub ocağ-ı mezbūra 'ilmuhaberi 'itāsı husūsunda emr-i fermān devletlü sa'detlü sultānım hazretlerinindir.

58/b

İrād-ı Cedîd Defterdārı Efendi'nin[70] takrîri sūretidir

Sūret-i Buyruldı

Takrîri mūcebince kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunub iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itā olunmak. Fî 5 B sene 214[71]

[70] İrâd-ı Cedîd Defterdarı Elhaç İbrahim Reşid Efendi.

[71] 3 Aralık 1799.

Levend çiftliği ocağının mā'aşlu zābıtān ve yevmiyyelü neferātından kānūnnāme-i hümāyūnda mezkūr olduğu üzre tekā'üdliğe müstahak olanlara tekā'üdlik tevcîh olunmasına müsā'ade-i hümāyūn buyrulmuş olmağla bunların 'ulūfe ve ta'yînāt ve kisveleri irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesinden rü'yet ve idāre olunduğı misillü muktezā-i kānūnları üzre mütekā'id olanlarının vazîfeleri dahî yine irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesinden ta'yîn ve tahsîs birle Levend çiftliği icmāline idhāl ve sā'ir eşkinciyānın 'ulūfe ve ta'yînāt bahālarıyla ma'an māh be māh irād-ı cedîd hazînesi tarafından 'itā ve tevzî' olunmak iktizā idüb lākin sā'ir ocaklar misillü bunların mütekā'idleri mahlūl oldukda vazîfeleri evlāda virilmeyüb temāmen hazînemānde olunmak ve kasr-ı yed māddesi küllîyen memnū' olmağla āhere değil evlāda dahî kasr-ı yedi cā'iz olmamak ve bu zümreden tekā'üd olanlar taşrada ve her ne mahalde sākin olur ise māh be māh vazîfesini almağa bi'n-nefs gelmeyüb ba'zı sipāriş ile virilmek lāzım gelür ise hayātda olduğu tashîh olunmadıkca virilmemek ve zikr olunan mütekā'idler evlād terkiyle vefāt iderler ise evlādına merhamet murād olundukda merhameten evlāda virilecek vazîfe ve āher ocaklar misillü mütekā'id mahlūlunun ikişer akçe ihbāriyesi gümrüklerden tevcîh olunub ebedî irād-ı cedîd hazînesine bu misillü vezā'if tahmîl olunmamak şerā'iti Levend çiftliği neferātının kānūnnāmesine zeyl kılınması lāzım geldiği bā-takrîr rikāb-ı hümāyūna 'arz olundukda mūcebince tanzîm olunmak bābında hatt-ı hümāyūn-ı şevket-makrūn şerefyafte-i sudūr olmağla fîmāba'd Levend çiftliği neferātının mütekā'idleri hakkında işbu şerā'it-i lāzimeye ri'āyet olunub hilāfından mücānebet olunmak içün kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunub ocak kātibi tarafına ve piyāde mukābelesine 'ilmuhaberleri 'itāsı bābında emr ve fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

59/a boş

59/b

İşbu zeyl-i şurūta şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūndur.

İşbu şerā'it dahî kānūnlarına zeyl olunub mūcebince 'amel ve hareket ve hilāfını tecvîzden mücānebet oluna.

Humbaracı ocağı kānūnuna zeyl olmak üzre kaleme alınan şurūtdır.

Humbaracı ocağına mukaddemā vaz' olunan kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr şerā'itden ba'zıları şerh ve tefsîr ve müceddeden ba'zı şurūt-ı nāfi'a derc ve 'ilāve olunarak kānūnnāme-i hümāyūn bir kat dahî tezyîn ve tenvîr kılınmasına bu def'a irāde-i kerāmet ifāde-i hazret-i tācdārî ta'alluk eylediğine binā'en zikr-i 'āti şerā'it 'alā tarîkü't-tefsîr ve't-tafsîl kānūnnāmelerine tezyîn olunmağla mazmūnı ilā māşāallāhü te'ālā düstürü'l-'amel tutıla.

Humbaracı ocağında olan mütezevvic ve müte'ehhil taşralu ashābı ze'amet ve timarın teshîl-i umūrlarıçün vakt-i hazarda sülüs sülüsān vechiyle münāvebeten vilāyetlerine gitmelerine ruhsat-ı seniyye ihsān buyrulmağla fîmāba'd tüvāna ve sabî humbaracı ashāb-ı ze'āmet ve timarî her kac nefer ise üç takıma taksîm ve beher sene sabîlerin 'adedine ve lede'l-iktizā serhadlere ve ba'zı mahallere me'mūr kılınan neferātın mikdārına nazar olunarak sabîler ve me'mūrlar üzerine iktizāsına göre tüvāna neferāt 'ilāve ve iki sülüse iblāğ ve vilāyetlerine gitmek üzre izin 'itā ve mā'dā bir sülüs tamāmca bu tarafda kışlalarında ibkā ve bir sene-i kāmile mürūrunda yine sabîlerin ve me'mūrların 'adedine nazar ve sabîlerden ve me'mūrlardan mā'dā bu cānibe celb olunacaklar kac nefer ise celb olunub geldiklerinde kezālik sabîler ve me'mūrlar üzerine iktizāsına göre zamm ve 'ilāve ile vilāyetlerine gidecek diğer sülüse izin virile ve vakt-i seferde münāvebe mer'î olmamağla gayr-ez sıbyān ve me'mūrin bi'l-cümle tüvāna humbaracı neferātı seferde ve me'mūr oldukları mahallerde mevcūd bulunalar. Gerek hulūl idecek işbu rūz-ı hızırda ve gerek sinîn-i ātiye rūz-ı hazerlerinde beher sene vilāyetlerine gidecek ve bu tarafda kışlada kalacak ve sabāvetleri cihetiyle vilāyetinde ve bu tarafda bulunacak bi'l-cümle tüvāna ve sabî humbaracı ashāb-ı ze'āmet ve timarî defter olunub huzūr-ı hazret-i sadr-ı 'ālîyye takdîm ve ba'de tevcîhātı

60/a

defterdār-ı 'asr olanların telhîsiyle olduğı misillü defter-i mezkūr dahî defterdār efendilerin telhîsi ile başmuhāsebeye kayd ve tahvîl ve Defterhāne-i 'āmireye başka başka 'ilmuhaberleri 'itā olundukdan sonra vilāyetlerine gideceklere ruhsatı şāmil başmuhāsebeden ocak tarafına sūret-i defter virilmedikce bir neferine vilāyetine gitmeye nāzır ve ağa ve kethudā ve sā'ir zābıtān ruhsat virmeyeler ve irtesi sene münāvebesi temām olub gelecekler celb ve gideceklere ruhsat virilecek oldukda kezālik yine böylece defteri tertîb ve başmuhāsebeden tatbîk olunub her sene gidüb ve gelen ve

vilāyetinde kalan bu vechile ma'lūm ola ve vilāyetlerinden celb olunacak sülüs timarlu tüvāna neferāt temamen gelmedikce bu tarafdan vilāyetlerine gideceklerin bir neferine izin virilmeye. Şöyle ki tevārüd ideceklerden bir neferi girüye kalmak lāzım gelür ise ol dahî vürūd itmedikce bu tarafdan vilāyetlerine gideceklere ruhsatı müştemil başmuhāsebeden sūret-i defter 'itā olunmaya ve vilāyetlerinde olan sabîlerden onbeş yaşına bāliğ olanların cebelüleri ref' olundukda vilāyetinde müte'ehhil iseler sā'ir tüvāna müte'ehhiller misillü münāvebeten Dersa'ādete amed-şod ideler ve tüvāna neferātdan evlād terkiyle vefāt idenlerin nānpāreleri evlādlarına tevcîh olundukda tüvāna vilāyetlerinde mütezevvic ve müte'ehhil iseler kezālik münāvebeten Dersa'ādete amed-şod idüb ve eğer sabî iselere vilāyetlerinde sākin sā'ir sıbyān misillü tüvāna oluncaya dek vilāyetlerinde ikāmet ideler ve bu tarafda bulunan sabîler dahî irişüb tüvāna olduklarında ocak hidmetine devām eyleyeler. Müte'ehhil ta'bîrinden murād vilāyetinde verāseti kendüye intikāl idecek yakın akrabāsı olan neferāt olmağla bu makūleler mütezevvic timarludan ma'dūd olalar. Humbaracı ocağından bir mahalle dört 'aded mikdārı humbara havanı irsāl olunmak lāzım geldikde iktizā iden timarlu neferāt Dersa'ādetde kışlalarında münāvebede bulunacak sülüs humbaracıyāndan tertîb ve irsāl olunub dört havandan ziyāde iktizā itdikde taşra münāvebesinde bulunan timarlu neferātdan nevbet ile tertîb ve irsāl oluna ve lāzım gelen mahallere humbaracı irsāli havan irsāline münhasır olmayub bilāhavan neferāt irsāli lāzım geldikde dahî dört 'aded mikdārı havanı idāre idecek humbaracı neferātının timarlusu Dersa'ādetde bulunacak sülüsden ve ziyādesi taşra münāvebesinde olan sülüsāndan nevbet ile tertîb ve irsāl oluna. Ocakları tarafından kendülerine haber vāsıl olduğı gibi hareket ve mahal-i me'mūrelerine 'azîmet idüb iclerinde tereddüt ve betā'et ideni olur ise nānpāreleri ref' oluna.

Hengām-ı hazarda yaz günlerinde kesret üzre beher gün humbaracı neferātı ta'lîm mahallinde halîfeleri ve serhalîfeleri ile münāvebeten mevcūd bulunub ve mā'dā neferāt dahî izā'a-i vakt itmeyüb humbaracı ocağı fünūn-ı harbiyyeyi şāmil oldığından obüs ta'bîr olunur tobları kuru ta'lîm itmek ve metrîs almak ve fenn-i hendese üzre humbara atmak

60/b

sanāyi'ni ta'lîm ve ta'allüm eyleyüb ve ber-müceb-i kānūnnāme-i hümāyūn ba'dezin salı ve cum'a haftada iki gün eyyām-ı ta'tîlden mā'dā 'atîk ve cedîd timarlu ve ze'āmetlü ve yevmiyyelü humbaracı neferāt ve mülāzımını nevbet

ile ma'a-zābıtān küllî yevm mühendishāne-i hümāyūna müdāvemet ve tahsîli zimmetlerine vācib olan fünūnu 'ilmen mühendishānede ve 'amelen dahî eyyām-ı sayfda ba'zıları nevbet ile ta'lîm mahallinde va ba'zıları kışlalarında tahsîle dikkat ve eyyām-ı şitāda dahî 'ilmiyyesini mühendishānede ve 'ameliyyesini kışlaları derūnunda ittihāz olunan ta'lîm mahallinde meşk ve ta'allüm ve bu vechile fünūn-ı ateşbāzîde 'ilmen ve 'amelen kesb-i mahāret ideler ve mühendishāne-i hümāyūn havācesi kavā'id-i lāzimeyi müştemil risāleler te'lifiyle fenn-i hendese üzre humbara atmak san'atını iktizā idenlere 'ale'd-devām tefhîm ve ta'lîm eyleye ve hülul idecek işbu rūz-ı hızırda humbaracı ocağında yoklama olub mühendishāne-i hümāyūnda nāzır ve ağa ve mühendishāne-i hümāyūn hocası ve taraf-ı hazret-i sadr-ı 'azāmîden me'mūr kılınacak mu'temed adamlar ve sā'ir huzurları lāzım gelen ashāb-ı fenn muvācehelerinde mevcūd olan zābıtān ve neferāta fenleri kavā'idi istifsār ve derece-i ma'lūmatları istiş'ār olundukdan sonra bir münāsib mahalde fennlerinin 'ameliyyesinde olan hünerleri dahî mu'ayene ve imtihān olunub fenn-i mezkūrun 'ilm ve 'ameliyyesine vākıf timarlu ve ze'āmetlü humbaracılar başka ve yevmiyyelü neferāt ve mülāzımîn dahî başka defter ve huzūr-ı hazret-i sadr-ı 'ālîye takdîm ve başmuhāsebeye kayd ve tahvîl ve Defterhāne-i 'āmireye 'ilmuhaberleri 'itā ve bundan böyle her altı ayda bir kerre ya'ni rūz-ı kasım ve rūz-ı hızır esnāsında vech-i muharrer üzre yoklama ve imtihān merāsimine dikkat ve i'tinā ve kezālik her imtihānda mahāretleri zāhir olanların defteri huzūr-ı hazret-i sadr-ı 'ālîye takdîm ve 'aklām-ı mezkūreye kayd oluna ve yoklama ve imtihān vakitleri hulūl itdikce nāzırları Bāb-ı 'Ālîye takrîr takdîmiyle ihtār ve isti'zān eyleye ve bundan böyle taşralu ve Āsitānelü ocağ-ı mezbūre dühūl idecek timarlu ve yevmiyyelü neferāt ve mülāzimîne evvelā icrāsı zimmetlerine vācib olan şerā'itin mecmū'ı yegan yegan ifāde ve beyān ve isim ve eşgal ve şöhretleri öylece deftere kayd birle iktizā iden senedleri yedlerine 'itā oluna ve neferāt-ı merkūme ba'îd menzillere humbara endahtına ve atdıkları humbaraları nişāna isābet itdirmeye verziş ve ihtimām idecek olmalarıyla eyyām-ı sayfda ta'lîm günleri ba'zan ok meydānında dahî bu vechile humbara endahtına idmān ve ikdām eyleyeler.

Humbaracı ocağında Āsitāneli ve Āsitāne-i sa'ādet ve civārında mütezevvic ve müte'ehhil olan ashāb-ı nānpāre ve yevmiyyelü neferāt ve mülāzimîn dahî iki takıma taksîm ile başkaca defter olunub bir takımı bazarirtesi güni ikindi namāzını kışlalarında edā itdiklerinden sonra Salı gicesi İstanbul ve civārında olan

61/a

hānelerine ‘azîmet ve beytutet ve ferdāsı yevm ta‘til olmağla levāzım-ı beytini tedārik içün hānelerinde ikāmet ve vakt-i ‘asr takarrüb itdükde kışlalarına vürūd ve salı günü ikindi namāzını yine kışlalarında edā ve hidemāt-ı lāzimelerine kıyām eyleyeler ve diğer bir takımı dahî cum‘a gicesi şurūt-ı mezkūre ile Āsitāne-i sa‘ādet havālisinde olan hānelerine gidüb ferdāı yine kışlalarına geleler ve münāvebeten vilāyetlerine gidüb gelecek timarlulardan ehl ve ‘iyālini bu cānibe nakl iden olur ise taşra münāvebesinden ihrāc ve haftada bir def‘a bu tarafda hānelerine gidecek Āsitānelü nevbetine idhāl oluna ve mukaddem ve mu'ahhar vaz‘ olunan kavānîn ve şerā'itden zābıtān ve neferāt ve mülāzimînin ber-müceb-i şurūt zimmetlerine müttehim olan hidemāta dā'ir şerā'it ocak kātibi m‘arifetiyle bir kağıda derc ve tahrîr ve beher māh muvācehelerinde kıra'at ve şurūt-ı mezkūre üzre hareket itmeleri tenbîh ve te'kîd oluna.

Ocağ-ı mezbūr zābıtānının fi'l-asl kendü nānpāreleri olarak üzerlerinde bulunan ze‘āmet ve timar nānpāre-i mu‘ayyeneden ma‘dūd olub ilhākları gedik zābıtān ilhākı timarları i‘tibār olunarak kuyūd-ı mu‘ayyeneden ta‘dād olunmaya ve ilhākı olmayan zābıtāndan biri vefāt itdikde timarı evlādına tevcîh ve yerine nasb olunan halîfenin timarı bî-hāsıl ve ilhāka muhtāc ise ba‘dezîn düşecek bilā-veled mahlūllerden ilhāk ‘itā oluna ve şimdiye dek ilhāk almamış hulefā var ise anlara ilhāk ve fennlerinde mahāreti zāhir olan yevmiyyelü neferāta dahî mūcib-i şevk ve gayret olmak içün hassa zabt olunmuş mahlūl humbaracı timarları münāsib olanlara tevcîh olunub ve zîrde mestūr mahlūllerden güçlü ve kuvvetlü erbāb-ı timar tahrîr ve idhāl olunarak humbaracı ocağı ashāb-ı nānpāresi beşyüz kayda iblāğ oluna ve bir nefere mahlūl timar ‘arz olunmak lāzım geldikde evvelā isti‘dād ve istihkākı mühendishāne havācesi efendiden tashîh ve tahkîk olundukdan sonra ocağ-ı mezbūrun timarlusundan on nefer kimesne istihkākını beyān zımnında nāzırları efendiye mahzar takdîm idüb nāzırları dahî ol mahzarı kendü ‘arzıyla ma‘an Bāb-ı ‘Āliye irsāl ve timar tevcîh olunacak mülāzım dahî dîvān-ı ‘ālîde isbt-ı vücūd eyleye ve bu def‘a ba‘zı hulefāya ilhāk virildikde ve bundan sonra hāl vukū‘nda cedîden nasb olunacak zābıtān ve hulefāya ilhāk-ı timar tevcîhi lāzım geldikde fi'l-asl mutasarrıf oludukları timarları ve ilhāk olunacak timarların bedel-i iltizāmları nāzır ve ağaları taraflarından virilüb mezkūr timarlar bir sene nāzır ve ağaları taraflarından ta‘şîr ve haber virdikleri hāsılātın mikdārları sahîh zuhūr ider ise ilhāk-ı tevcîhe hilāfı

zāhir olduğu sūretde üzerlerinde olan asıl nānpāreleri dahî ref' oluna. Zābıtāna ilhāk-ı timar 'arz olunmak iktizā eyledikde dahî nāzırları

61/b

li-ecli'l-ihtimām on nefer timarludan mahzar alub kendi 'arzıyla ma'an ol mahzarı Bāb-ı 'Ālîye takdîm eyleye ve ze'ametlü ve timarlu zābıtāndan biri evlād terkiyle fevt oldukda fi'l-asl kendüsinin mutasarrıf olduğı nānpāresi veledi bir nefer ise tamāmen ve müte'adid ise üç evlāda dek 'ale's-seviye müştereken tevcîh ve üzerinde bulunan ilhākı yerine nasb olunan zābıta 'itā oluna ve vefāt iden zābıt bilā-veled ise asl-ı nānpāresi bilā-tefrîk fenninde māhir yevmiyyelü neferāta tevcîh ve ilhākı yerine nasb olunan zābıt ilhāka muhtāc ise ilhāken ve ilhāka muhtāc değil ise timara müstahakk āher yevmiyyelü neferāta tevcîh oluna ve bir kayd nānpāre iki veyāhud üç nefer evlāda tevcîh olındukda topı bir nānpāre 'add olunub biri bilā-veled fevt oldukda bābası vefātında hisseü'l-mā'aş dördüncü ve beşinci karındaşları var ise hayatda bulunanlara 'itā yoğ ise hisse-i mahlūle-i kebîri takdîm olunarak müşterek karındaşlarına ilhāken tevcîh oluna ve ol dahî bilā-fevt oldukda üzerinde bulunan hisseler diğer karındaşına ilhāken tevcîh oluna ve ol dahî bilā-veled fevt olub ilhāka müstahak müşterek akrabāsı kalmaz ise nānpāre-i mezkūrun topı erbāb-ı hüner ve isti'dāddan yevmiyyelü neferāta tekrār bi'l-imtihān tevcîh oluna ve müşterek karındaşlarından biri evlād terkiyle vefāt itdikde kā'ide-i mezkūreye tevfîk olunarak üzerinde bulunan hissesi evlādlarına virile. Anlardan dahî bilā-veled vefāt idenlerin hisseleri müşterek 'ammisi ve 'ammisi evlādlarına ilhāken tevcîh olunarak nānpāre-i mezkūrun topı tedrîcî bir nefer kimesnenün üzerinde cem' itdirele. Sā'ir evlād terkiyle vefāt iden ze'āmetlü ve timarlu humbaracı neferātının evlādlarına nānpāreleri tevcîhinde dahî bu kānūna ri'āyet oluna ve evlād terkiyle vefāt iden timarluların nānpāreleri evlādlarına tevcîh olunmak lāzım geldikde mütevaffānın evlādı kaç nefer ise sahîh sülbî oğulları olduklarına ve karındaş ve akrabāya timar ilhākı 'arz olundukda dahî sahîh karındaş ve akrabādan oluduklarına şahādeti müş'ir nāzırları kezālik on nefer timarludan mahzar alub kendi 'arzıyla ma'an ol mahzarı Bāb-ı'Ālîye takdîm eyleye ve mezkūr timarlıların ba'de kizbleri zuhūr ider ise nānpāreleri üzerlerinden ref' ve takımıyla te'dîb olunalar ve ocağ-ı mezbūrda şimdiki mevcūd olan tüvāna timarlu neferāt ve bundan sonra idhāl olunacak timarlular her humbaraya 'ale's-seviye taksîm ve tahsîs olunalar ve ber-mūceb-i kānūnnāme-i hümāyūn ocağ-ı mezbūre şimdilik tertîb olunan elli 'aded humbaradan her

humbaranın ma'a-halîfe onbeş nefer idārecisi olacağına binā'en gerek şimdi ve gerek bundan böyle tedrîcî kuyūdāt-ı timar beş yüze iblāğ olundukda gayr-ez-sıbyān nānpāreli tüvāna humbaracılar her humbaraya kaçar nefer taksîm olunur ise her humbaranın idārecisi on beş nefere iblāğ olunmak içün gayr-ez-tüvāna timarluyān

62/a

elli 'aded humbaraya lüzūmı mikdār yevmiyyelü nefer ve mülāzım tahrîr oluna. Ya'ni elli 'aded humbaranın ma'a-hulefā timarlu ve yevmiyyelü tüvāna neferāt ve mülāzımînı kānūnnāme-i hümāyūn mantūkı üzre cem'an yediyüzelli neferi şimdilik tecāvüz itmeye.

Ocağ-ı mezbūrda tüvāna evlād sāhibi olan 'alîl ve 'amelmāndelerden nānpāresini rızāsıyla tüvāna sahîh sulbî oğluna kasr-ı yed itmek murād idenler evlādlarıyla dîvān-ı 'ālîye çıkub isbāt-ı vücūd ideler. Bu makūleler içün dahî nāzırları şahādeti müş'ir on nefer timarludan mahzar alub ol mahzarı kendi 'arzıyla Bāb-ı 'Ālîye takdîm eyleye ve isdār olunacak berāta şāhîdlerin isim ve timarları dahî derc olunub ba'de kizb ve dürūğları zühūr ider ise cümlesinin nānpāreleri üzerlerinden ref' ve te'dibāt-ı lāyıkaları icrā oluna ve timarlu 'amelmāndelerden rızālarıyla tekā'üdliğe tālib olanlar dahî ber vech-i muharrer dîvān-ı 'ālîde isbāt-ı vücūd birle mütekā'id olub hîn-i vefātlarında nānpāreleri fenninde māhir yevmiyyelü neferāta tevcîh oluna.

Humbaracı ocağı Devlet-i 'Aliyye'nin mu'tenā ocaklarından olub timarlu ve yevmiyyelü neferāt ve mülāzımlarının yol ve erkān bilmeleri ve 'ale'd-devām 'ırz ve edebleriyle mukayyed olmaları vācibeden olmağla hilāf-ı şurūt ve rızā harekete cesāret idenleri ağaları deynek darbı ve yarım mühürlü mektūb ile iktizāsına göre te'dîb ve kal'abend ideler

Ocağ-ı mezbūr neferātından vakt-i hazarda bir mahalle bilā-havan lüzūmu mikdār humbaracı irsāli lāzım geldikde Dersa'ādetde ve taşra münāvebesinde bulunanlardan nāzır ve ağaları ma'rifetleriyle intihāb ve irsāl olunmak ve vakt-i seferde humbaralardan biri 'amelden kaldıkda ol humbaranın neferātı üzerinde diğer nişān mahkūk olan yedek humbara hidmetine ta'yîn kılınmak ve bir humbaranın esnā-i muhārebede beş altı neferi ihrāz-ı rütbe-i şāhādet itdikde āher yedek humbaralar neferlerinden birer ikişer ādem tefrîk ve mu'ayyen olarak me'mūr ve ta'yîn kılınmak cā'iz ola ve'l-hāsıl gerek vakt-i hazarda ve gerek vakt-i seferde cemî' humbaracı neferātı idāre olundığı vechile i'māl ve istihdām olunalar ve eyyām-ı

hazarda serhadlere ve ba'zı lüzümlu mahallere gerek humbara atmak içün ve gerek ta'lîm içün humbarasıyla yāhud humbarasız neferāt irsāli iktizā itdikde bālāda beyān olunduğı üzre altmış nefer mikdārına değin Āsitāne-i sa'ādet nevbetinde olan sülüsün ve ziyādesi taşra münāvebesinde olan

62/b

sülüsāndan nevbetle ta'yîn oluna olmağla nevbetlerinde münāza'a tekevvün itmemek içün ze'āmet ve timarlarının hāsılātına yāhud mahāret ve 'adem-i mahāretlerine ve'l-hāsıl iktizāsına göre cümle ma'rifetiyle nevbetleri tertîb ve ta'yîn olundukları mahalde bir sene-i kāmile edā-i hidmet itdikde yerine āher nevbetlüsi gönderilüb ve müddet-i me'müriyyeti münkazıyye olanlar Āsitāne nevbeti defterine idhāl olunmayub vilāyetine gidecek neferāt münāvebesine idhāl olunarak bu husūslarda ya'ni sefersiz vaktlerde taşralara su'ub ve yesîr hidmetlere ta'yîn olunacak neferāt husūsunda tercîh bilā-müreccihden ittikā olunub herhālde 'adālet ve hakkāniyet-i lāzimesi icrā oluna.

Bālāda mestūr olduğu vechile şimdiki mevcūd irād-ı cedîd-i hümāyūndan 'ilāve buyrulacak timarlardan mā'dā Rumili eyāletinin Dersa'ādete kurbiyeti olan Paşa Sancağı'nda vāki' Sofya ve Filibe ve Tatarbazarı ve Dimetoka ve Edirne ve Manastır ve Siroz ve Dırama ve İbsala ve Malkara ve Keşan ve Cisr-i Ergene ve Selanik Sancağı'nda kā'in nefs-i Selānik ve Vidine ve Karaferye ve Köstendil Sancağında nefs-i Köstendil kazālarından eban-'an-ceddin yerlülerden ve erbāb-ı isti'dāddan olmak üzre ocağ-ı mezbūre ashāb-ı timar tahrîr olunarak ocağ-ı mezbūrun timarlusı beşyüz kayda iblāğ oluna.

İş bu zeyl-i kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr şerā'it harf be harf icrā ve asıl kānūnnāme-i hümāyūnda muharrer şurūt-ı mukarrere dahî kemāyen bāğî îfā olunmak matlūb-ı kat'î olmağla bir mādde vukū'ında evvelā asıl kānūnnāme-i hümāyūn şerā'itine imrār-ı nazār-ı dikkat ve ba'de işbu zeyl şurūtuna mürāca'at birle kankı şarta tevfîk ve tatbîki iktizā iderise bilā-te'vîl tatbîk oluna. Bundan böyle îcāb-ı evkāt hasebiyle ba'zı hayırlu ve nāfi' şerā'it dahî hatıra geldikde işbu zeyl-i şurūta tezyîl ve 'ilāvesi cā'iz ola. Fi 9 N sene 211[72].

[72] 8 Mart 1797.

63/a

İşbu zeyl şurūta şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūndur

İşbu şerāit dahî kānūnlarına zeyl olunub mūcebince ‘amel ve hareket ve hilāfını tecvîzden mücānebet oluna.

Lağımcı ocağı kānūnuna zeyl olunan şerā'itdir.

Lağımcı ocağına mukaddemā vaz‘ olunan kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr şerā'itden ba‘zılarının şerh ve tefsîr ve müceddeden ba‘zı şurūt-ı nāfi‘a derc ve ‘ilāve olunarak kānūnnāme-i hümāyūn bir kat dahî tezyîn ve tenvîr kılınmasına bu def‘a irāde-i kerāmet ifāde-i hazret-i tācdārî ta‘alluk eylediğine binā'en zikr-i ātî şerā'it dahî ‘ale't-tarîkü't-tefsîr ve't-tafsîl kānūnnāme-i hümāyūna tezyîl olunmağla mazmūnı ilā māşāallāhü te‘ālā düstūru'l-‘amel tutula.

Lağımcı ocağında olan mütezevvic ve müte'ehhil ashāb-ı ze‘āmet ve timarın teshîl-i umūrları içün vakt-i hazarda sülüs sülüsān vechiyle münāvebeten vilāyetlerine gitmelerine ruhsat-ı seniyye ihsān buyrulmağla tüvāna ve sabî lağımcı ashāb-ı ze‘āmet ve timarı şimdilik her kac nefer ise üç takıma taksîm ve beher sene sabîlerin ‘adedine ve lede'l-iktizā taşra ba‘zı mahallere me'mūl kılınan neferātın mikdārına nazar olunarak sabîler ve me'mūrlar üzerine iktizāsına göre tüvāna neferāt ‘ilāve ve iki sülüse iblāğ ve vilāyetlerine gitmek üzre izin ‘itā ve mā‘dā bir sülüs temāmca bu tarafda kışlalarında ibkā ve bir sene-i kāmile mürūrunda yine sabîlerin ve me'mūrların ‘adedlerine nazar ve sabîlerden ve me'mūrlardan mā‘dā bu cānibe celb olunacaklar kaç nefer ise celb olunub geldiklerinde kezālik sabîler üzerine iktizāsına göre zamm ve ‘ilāve ile vilāyetlerine gidecek diğer sülüse izin virile ve vakt-i seferde münāvebe mer‘î olmamağla gayr-ez-sıbyān bi'l-cümle tüvāna ze‘āmetlü ve timarlı lağımcı neferātı seferde ve me'mūr oldukları mahallerde mevcūd bulunalar. Gerek hulūl idecek işbu rūz-ı hızırda ve gerek sinîn-i ātîye rūz-ı hazerlerinde beher sene vilāyetlerine gidecek ve bu tarafda kışlada kalacak ve sebāvetleri cihetiyle vilāyetinde ve bu tarafda bulunacak bi'l-cümle tüvāna ve sabî lağımcı ashāb-ı ze‘āmet ve timarı defter olunub huzūr-ı hazret-i sadr-ı ‘ālîyye takdîm ve ba‘de tevcîhātı

63/b

defterdār-ı 'asr olanların telhîsiyle olduğı misillü defter-i mezkūr defterdār efendilerin telhîsiyle başmuhāsebeye kayd ve tahvîl ve Defterhāne-i 'āmireye başka başka 'ilmuhaberleri virildikden sonra vilāyetlerine gidecekler ruhsatı şāmil başmuhāsebeden ocak tarafına sūret-i defter virilmedikce bir neferine vilāyetine gitmeğe nāzır ve ağa ve kethudā ve sā'ir zābıtān ruhsat virmeyeler ve irtesi sene münāvebesi temam olub gelecekler celb ve gideceklere ruhsat virilecek oldukda kezālik yine böylece defteri tertîb ve başmuhāsebeden tatbîk olunub her sene gidüb gelen ve vilāyetlerinde kalan bu vechile ma'lūm ola vilāyetlerinden celb olunacak timarlu sülüs tüvāna neferāt temāmen gelmedikce bu tarafdan vilāyetlerine gideceklere ruhsatı müştemil başmuhāsebeden sūret-i defter 'itā olunmaya ve vilāyetlerinde olan sabîlerden onbeşer yaşına bāliğ olanların cebelüleri ref' olundukda vilāyetlerinde müte'ehhil iseler sā'ir tüvāna müte'ehhiller misüllü münāvebeten Dersa'ādete āmed-şod idüb ze'āmetlü ve tımārlı tüvāna neferātdan evlād terkiyle vefāt idenlerin nānpāreleri evlādlarına tevcîh olundukda evlādları tüvāna ve vilāyetlerinde mütezevvic ve müe'ehhil iseler anlar dahî sā'ir tüvāna mütezevvic ve müte'ehhiller münāvebesine dāhil olalar ve eğer sabî iseler tüvāna oluncaya dek vilāyetlerinde ikāmet ideler ve bu tarafda bulunan sabîler dahî irişüb tüvāna olduklarında ocak hidmetine devām eyleyeler. Müte'ehhil ta'bîrinden murād verāseti kendüye intikāl idecek vilāyetinde yakın akrabāsı olan timarlu neferāt olmağla bu makūleler mütezevvic timarlulardan ma'dūd olalar. Lağımcı ocağı ze'āmet ve timarları ikiyüz kayda tenzîl olundukdan sonra dahî tüvāna ve sabî taşra münāvebesi tertîbi yine işbu şarta tevfîk ve tatbîk oluna. Lağımcı ocağından bir mahalle timarlu neferāt irsāli lāzım geldikde yigirmi nefere dek Dersa'ādetde mevcūd olanlardan intihāb ve irsāl olunub mikdār-ı mezkūrdan ziyāde iktizā ider ise taşra münāvebesinde bulunan timarlu lağımcı neferātdan dahî nevbet ile tertîb ve 'ilāve olunmak cā'iz ola. Ocakları tarafından kendülerine haber vāsıl olduğı gibi hareket ve mahal-i me'mūrelerine 'azîmet ideler. 'Azîmetde tereddüd ve ihtiyār-ı betā'et ideni olur ise nānpāreleri ref' ve te'dîb olunalar.

Ze'āmetlü ve timarlu lağımcı neferātı ve yevmiyyelü lağımcı mülāzımları iki sınıfa taksîm ile bir sınıfı lağım bağlamak fennine dā'ir sanāyi'i meşk ve ta'allüm ve diğer sınıfı köprü ve tapya ve kal'a ve tob kundağı ve tekerlek ve humbara kundağı ve cisr tonbazı yapmak ve metrîs

almak ve ordu mahallini tahsîs itmeğe müte'allik sanāyi'-i m'imārîye ve fenn-i hendesiyyeyi tahsîl eylemeleri kānūnnāme-i hümāyūnda meşrūt olmağla bermūceb-i kānūnnāme-i hümāyūn

64/a

'atîk ve cedîd timarlu ve ze'āmetlü lağımcı neferātı ve mühendishāne-i hümāyūna merbūt timarlu ve yevmiyyelü mülāzımlar haftada iki gün ta'til olan salı ve cum'a günlerinden mā'dā nevbet ile küllî yevm mühendishāne-i hümāyūnda ve kışlalarında ta'lîm ve ta'allüm ile fenlerinde kesb-i mahāret eyleyeler ve tahsîline me'mūr oldukları fennlerine dā'ir mühendishānede resmler çizüb kışlalarında 'ameleye tefhîm ve irā'e ile alçıdan ve ağaçdan sağirce numüneler inşā itdireler ve yapılan numünelerden tahsîne şāyān olanları ba'zen nāzırları resmler ile ma'an Bāb-ı 'Ālîye huzūr-ı hazret-i sadr-ı 'azāmîye takdîm eyleye ve eyyām-ı sayfda neferāt-ı merkūme münāsib olan mahallerde lağım atmak ve metrîs almak ve ordu mahalli tahsîs itmek fennlerini dahî fi'len icrā ideler ve mühendishāne-i hümāyūn havācesi efendi tahsîl idecekleri ma'rife dā'ir müfîd risāleler te'lîfiyle fünūn-ı mezkūreyi etrāfıyla iktizā idenlere 'ale'd-devām ta'lîm ve tefhîm eyleye ve hulūl idecek işbu rūz-ı hızırda yoklama olub mühendishāne-i hümāyūnda nāzır ve ağa ve mühendishāne-i hümāyūn havācesi ve sā'ir huzūrları lāzım gelen ashāb-ı fenn ve taraf-ı hazret-i sadr-ı 'ālîden me'mūr buyrulan bir iki nefer mu'temed kimesneler muvācehelerinde mevcūd olan neferātdan fenleri kavā'idi istifsār ve derece-i ma'lūmātları isti'şār olundukdan sonra resimler çizdirilüb ve alçı ve ağacdan ba'zı numüneler yapdırılub fenlerinin 'amelîsinde olan hünerler dahî mu'āyene ve imtihān olunub fünūn-ı merkūmenin 'ilm ve 'amelîsine vākıf timarlu ve ze'āmetlü lağımcılar başka ve yevmiyyelü mülāzımîn dahî başka defter ve huzūr-ı hazret-i sadr-ı 'azāmîye takdîm ve başmuhāsebeye kayd ve tahvîl ve Defterhāne-i 'āmireye 'ilmuhaberleri 'itā ve bundan böyle her altı ayda bir kerre ya'ni rūz-ı Kasım ve rūz-ı Hızır esnālarında vech-i muharrer üzre yoklama ve imtihān merāsimine dikkat ve i'tinā ve kezālik her imtihānda mahāretleri zāhir olanların defteri huzūr-ı hazret-i sadr-ı 'azāmîye takdîm ve aklām-ı mezkūreye kayd oluna ve yoklama ve imtihān vaktleri hulūl itdikce nāzırları Bāb-ı 'Ālîye takrîr takdîmiyle ihtār ve isti'zān eyleye ve bundan böyle taşralu ve Āsitānelü ocağ-ı mezbūra duhūl idecek timarlu ve yevmiyyelü neferāt ve mülāzımîne evvelen icrāsı zimmetlerine vācib olacak şerā'itin mecmū'ı yegān yegān tafsilen ifāde ve beyān ve ba'de isim ve eşgal ve şöhretleri öylece deftere kayd birle iktizā iden senedleri yedlerine 'itā oluna.

Ocağ-ı mezbūrda Āsitānelü ve Āsitāne-i sa'ādetde mütezevvic ve müte'ehhil olan timarlu ve yevmiyyelü neferāt

64/b

ve mülāzimîn dahî başkaca defter olunub pençşembe günü ikindi namāzını kışlalarında edā itdiklerinden sonra cum'a gicesi İstanbul ve civar-ı İstanbul'da kā'in hānelerine 'azîmet ve beytutet ve ferdāsı yevm-i ta'til olduğuna binā'en levāzım-ı beytlerini tedārik içün hānelerinde ikāmet ve vakt-i 'asr tekārrüb itdükde kışlalarına ve mühendishāneye vürūd ve cum'a günü ikindi namāzını yine kışlalarında edā ve hidemāt-ı lāzimelerine kıyām ideler ve sülüs sülüsān vechiyle münāvebeten vilāyetlerine gidüb gelecek timarlulardan ehl ve 'iyālini bu cānibe nakl ideni olur ise taşra münāvebesinden ihrāc ve haftada bir kerre bu tarafda vāki' hānelerine gidecek neferāt ve mülāzımlar nevbetine idhāl oluna ve mukaddem ve mu'ahhar vaz' olunan şerā'itden zābıtān ve neferāt ve mülāzimînin zimmetlerine müttehim olan hidemāta dā'ir şerā'it ocak kātibi m'arifetiyle bir kağıda derc ve tahrîr ve beher māh bi'l-cümle zābıtān ve neferāt muvācehelerinde kıra'at ve şurūt-ı mezkūre üzre hareket itmeleri tenbîh ve te'kîd oluna.

Ocağ-ı mezbūr nānpāreleri ber-mūceb-i kānūnnāme-i hümāyūn iki yüz kayda tenzîl olununcaya dek bilā-veled düşecek mahlūllerden biri yevmiyyelü başmülāzıma tevcîh ve biri dahî irād-ı cedîd-i hümāyūna zabt ve ba'zan dahî neferātdan nānpāresi bî-hāsıl olanlara ilhāk oluna. Ocağ-ı mezbūr nānpāreleri ikiyüz kayda tenzîl olundukdan sonra düşen bilā-veled mahlūller bilā-tefrîk fenninde māhir başmülāzımlara tevcîh olunarak ikiyüz kayd ze'āmet ve timar içlerinde devarān eyleye ve ocağ-ı mezbūr zābıtānının fi'l-asl üzerlerinde bulunan ze'āmet ve timarları ocağ-ı mezkūrın iki yüz kayd nānpāre-i mu'ayyenesinden ma'dūd olub ilhākları gedik zābıtān ilhāk-ı timarları i'tibār olunarak kuyūd-ı mu'ayyene-i mezbūreden ta'dād olunmaya ve başmülāzımlara mahlūl timar 'arz olunmak lāzım geldikde evvelen isti'dād ve istihkākı mühendishāne havācesi efendiden tashîh ve tahkîk olundukdan sonra ocağ-ı mezbūrun timarlusundan on nefer kimesne istihkākını beyān zımnında nāzırları efendiye mahzar takdîm idüb nāzırları dahî ol mahzarı kendü 'arzıyla ma'an Bāb-ı 'Ālîye irsāl ve timar tevcîh olunacak mülāzım dahî dîvān-ı 'ālîde isbāt-ı vücūd eyleye ve hāl vukū'unda nasb olunacak cedîd zābıtān ve hulefāya ilhāken timar tevcîhi lāzım geldikde gerek fi'l-asl mutasarrıf

olduğı timarın ve gerek ilhāk olunacak timarın birer senelik bedel-i iltizāmı nāzır ve ağaları tarafından kendüye teslîm ve mezkūr timarlar bir sene nāzır ve ağaları taraflarından ta'şîr olunub mukaddem haber virdiği hāsılātın mikdārı sahîh zuhūr ider ise ilhāken tevcîh ve hilāf-ı zāhir olduğu sūretde üzerinde olan asıl nānpāresi dahî ref' oluna. Zābıtāna ilhāk-ı timar 'arz olunmak

65/a

iktizā itdikde dahî nāzırları li-ecli'l-ihtimām on nefer timarlıdan mahzar alub kendü 'arzıyla ma'an ol mahzarı Bāb-ı 'Ālîye takdîm eyleye. Evlād terkiyle vefāt iden zābıtānın fi'l-asl mutasarrıf oldığı nānpāresi veledi bir nefer ise temāmen müte'addid ise üç evlāda dek 'ale's-seviye müştereken tevcîh ve ilhāken üzerinde bulunan timar yerine nasb olunan zābıt-ı cedîde ilhāken 'itā ve eğer bilā-veled ise fakat asıl nānpāresi başmülāzıma ve ilhākı yerine nasb olunan zābıt-ı cedîd ilhāka muhtāc ise ana, ilhāka muhtāc değil ise timar-ı mezbūr dahî timara müstahak āher başmülāzıma tevcîh oluna ve bir kayd nānpāre iki veyāhud üç nefer evlāda tevcîh olundukda topı bir nānpāre 'addolunub iclerinden biri bilāveled fevt oldukda bābası vefātında hisse almamış dördüncü ve beşinci karındaşları var ise tertîb üzre anlara yoğ ise kebîri takdîm olunarak müşterek karındaşlarına ilhāken tevcîhe ve ol dahî bilā-veled fevt oldukda üzerinde bulunan hisseler diğer karındaşına ilhāken 'itā ve topı bir neferin üzerinde cem' olunarak kayda asla halel gelmiye. Ol dahî bilā-veled fevt olub ilhāka müstahak müşterek akrabāsı kalmaz ise nānpāre-i mezkūr yevmiyyelü başmülāzımlara şurūtıyla tevcîh oluna ve müşterek karındaşlardan biri evlād terkiyle vefāt itdikde bu kā'ide üzre hissesi evlādlarına virile. Anlardan dahî bilā-veled vefāt idenlerin nānpāreleri ecānibe virilmeyüb müşterek 'ammisi veyāhud 'ammisi evlādlarına ilhāken tevcîh oluna. Sā'ir evlād terkiyle vefāt iden ze'āmetlü ve timarlu lağımcı neferātının dahî evlādlarına nānpāreleri tevcîhinde bu kānūna ri'āyet oluna ve ocağ-ı mezbūrda evlād terkiyle vefāt idenlerin tüvāna ve sabî evlādı kac nefer ise sahîh sülbî oğılları olduğına ve karındaş ve akrabāya timar ilhākı 'arz olundukda dahî sahîh karındaş ve akrabādan olduklarına şehādeti müş'ir nāzırları kezālik on nefer timarludan mahzar alub kendi 'arzıyla ma'an ol mahzarı Bāb-ı 'Ālîye takdîm eyleye ve mezkūr timarlıların ba'de kizbleri zühūr ider ise nānpāreleri üzerlerinden ref' ve takımıyla te'dîb olunalar

Eyyām-ı hazarda sanāyi'-i hendese üzre lağım bağlamak fennini iktizā idenlere ta'lîm icün ba'zı mahallere lağımcı neferātı irsāli lāzım geldikde bālāda beyān olunduğı üzre yigirmi nefer mikdārına değin Āsitāne-i sa'ādet nevbetinde olan sülüsden ve ziyādesi taşra münāvebesinde olan sülüsāndan nevbet ile ta'yîn olunacak olmağla nevbetlerinde münāza'a tekevvün itmemek icün ze'āmet ve timarlarının haslılātına yāhud mahāret ve 'adem-i mahāretlerine ve'l-hāsıl iktizāsına göre cümle ma'rifetiyle nevbetleri tertîb ve ta'yîn olundukları mahalde bir sene-i kāmile edā-yi hidmet itdikde yerine āher nevbetlüsi gönderilüb müddet-i me'mūriyyeti

65/b

münkazıyye olanlar Āsitāne nevbeti defterine idhāl olunmayub vilāyetine gidecek neferāt münāvebesine idhāl olunarak bu husūslarda ya'ni sefersiz vaktlerde taşralara ta'yîn olunacak neferāt husūsunda tercîh bilā-müreccihden ittikā olunub her hālde 'adalet ve hakkaniyet-i lāzımesi icrā oluna.

Ocağ-ı mezbūrda tüvāna evlād sāhibi olan 'alîl ve 'amelmāndelerden nānpāresini rızāsıyla tüvāna sahîh sülbî oğluna kasr-ı yed itmek murād idenler evlādlarıyla dîvān-ı 'ālîye çıkub isbāt-ı vücūd ideler. Bu makūleler içün dahî nāzırları şehādeti müş'ir on nefer timarlulardan mahzar alub mahzarı kendü 'arzıyla ma'an Bāb-ı 'Ālîyye takdîm eyleye ve ısdār olunacak berāta şāhîdlerin isim ve timarları dahî derc olunub ba'de kizb ve duruğları zuhūr ider ise cümlesinin nānpāreleri ref' ve te'dibāt-ı lāyıkaları icrā oluna ve timarlu 'amelmāndelerden rızālarıyla tekā'üdliğe tālib olanlar dahî ber vech-i muharrer dîvān-ı 'ālîde isbāt-ı vücūd birle mütekā'id olub hîn-i vefātında nānpāresi başmülāzıma tevcîh oluna.

Lağımcı ocağı Devlet-i 'Aliyye'nin mu'tenā ocaklarından olub timarlu ve yevmiyyelü neferāt mülāzımlarının yol ve erkān bilmeleri ve 'ale'd-devām 'ırz ve edebleri ile mukayyed olmaları vācibeden olmağla hilāf-ı şurūt ve rızā harekete cesāret idenleri olur ise ağaları deynek darbı ve yarım mühürlü mektūb ile iktizāsına göre te'dîb ve kal'abend eyleye.

Nānpārelü lağımcı neferātına halîfeler nasbı her ne kadar kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr değil ise dahî neferātın zabt ve rabt ve i'māl ve istihdāmlarına medār olmak içün her tokuz nefer tüvāna timarlu lağımcıya birer nefer halîfe nasb oluna.

Ve mühendishāne-i hümāyūnun başmülāzımları bi'l-istihkāk timar aldıkda timarlu lağımcıyān zümresine dāhil olub yerlerine mülāzımlardan kangıları müsta'id ise bi'l-imtihān başmülāzım nasb ve yedine fermān-ı 'āl-i şān 'itā ve mülāzımlara noksan tārî oldukça bermüceb-i şurūt yevmiyye ile hāricden müsta'id mülāzımlar tahrîr oluna. Başmülāzım nasbında eskilik mu'teber olmayub ve ricā ve şefā'at ve hatır ve gönüle ri'āyet olunmayub fenninde māhiri kim ise bi'l-imtihān intihāb ve başmülāzım nasb oluna.

66/a

İşbu zeyl-i kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr şerā'it harf be harf icrā ve asıl kānūnnāme-i hümāyūnda muharrer şerā'it-i mukarrere dahî kemāyen bāğī īfā olunmak matlūb-ı kat'î olmağla bir mādde vukū'nda evvelen asıl kānūnnāme-i hümāyūn şerā'itine imrār-ı nazar-ı dikkat ve ba'de işbu zeyl şurūtuna mürāca'at ve kangı şarta tevfîk ve tatbîki iktizā ider ise bilā-te'vîl tatbîk ve hilāfını tecvîzden mübā'adet oluna. Bundan böyle îcāb-ı evkāt hasebiyle ba'zı hayurlu ve nāfi' şerā'itin dahî lede'l-iktizā kānūnnāme-i hümāyūna zeyl ve 'ilāvesi cā'iz ola. Fi 9 N sene 211[73].

Bu def'a humbaracı ve lağımcı ocaklarına virilen nizām üzre humbaracı ve lağımcıbaşılar zîr-i idārelerinde olan neferāta kabāhetleri vukū'unda deynek darbı ve yarım mühürlü mektūb ile kal'abend eylemelerine ruhsatı hāvî yedlerine 'itā olunan tuğralı evāmr-i şerîfenin sūretidir.

Dergāh-ı mu'allām kabucıbaşılarında lağımcıbaşı Mustafa dāme mecdehūya

Humbaracı ve lağımcı ocaklarının karîn-i intizām olması matlūb ve murād-ı pādişāhānem olduğı bedîdār ve şimdiye dek nizām bulamamasının bir sebebi neferātın zābıtāna 'adem-i itā'ati ve zābıtānın dahî zabt ve rabt-ı neferāt husūsunda 'adem-i dikkati māddesi idüği vāzih ve āşikār olmağla humbaracı ve lağımcı ocakları Devlet-i 'Aliyye'mîn kadîm ocaklarından olub zābıtān ve neferāt ve mülazmîni öteden berü 'ırz ve edebleriyle mukayyed ve ocaklarının şānına yakışmayacak etvārdan müctenib olmaları lāzım iken bir müddetden berü zābıtlarının iğmāz ve tekāsüllerine mebnî

[73] 8 Mart 1797.

iclerinden ba'zıları hilāf-ı şer'-i şerîf ve mugāyir-i emr-i rızā hareketden hālî olmadıkları ve ta'lîm mahalline gitmekden imtinā' eyledikleri bi'l-ihbār ma'lūm ve nümūdār olmakdan nāşî ba'dezin gerek timarlu ve gerek yevmiyyelü humbaracı veyāhud lağımcı ocağı neferātından ve mülāzımlardan birisi hilāf-ı şer'-i şerîf ve mugāyir-i emr-i rızā harekete mübāderet ve birbiriyle veyāhud hāricden āher kimesne ile münāza'a ve münākaşaya cesāret ider ise derhāl ağaları ma'rifetiyle ahz ve kışlalarında habs ve eğer değnek darbıyla ıslāh-ı nefs ideceği melhūz ise sā'ir ocaklar misillü sūffe tertîb olunub zābıtān muvācehesinde kabāhatine göre i'lānen değnek darb ve eğer kal'abend olunması lāzımgelür ise yarım mühürlü mektūb tahrîr olunub kal'aya gönderilmek

66/b

ve dā'imā neferātın cemî' ahvālini halîfeleri taharrî ve halîfeler başhalîfelere ve başhalîfeler dahî başçavuş ve 'alemdāra ve başçavuş ve 'alemdār dahî kethudālara ve kethudālar dahî ağalara inhā ve ihbār itmek ve ağa ve kethudā ve başçavuş ve 'alemdār fakat halîfelerin inhāsına muntazır olmayub neferātın hālini kendüleri dahî bizzat taharrî ve tefahhusdan hālî olmamak ve hülefā ve kethudā ve zābıtān-ı sā'ire kabāhatlerine vākıf iken ağalarına ihbār itmeyüb ketm iderler ise o makūle zābıtān dahî te'dib olunmak ve ağalarından ve zābıtlerinden gizli vāhi istida' ile hod be hod rikāb-ı hümāyūnuma ve dîvān-ı 'ālîye 'arz-ı hāl takdîm ideri olur ise o makūleler dahî te'dîb olunmak husūslarına irāde-i 'aliyyem ta'alluk itmeğin mahsūsan işbu emr-i şerîfim isdār ve yedine 'itā olunmuşdır. İmdi bālāda bast ve beyān olunan nizām ve şurūtın dā'imen ve müstemiren icrāsına ihtimām ve dikkat-i tām olunmak matlūb-ı katî'-i şāhānem idüği ve hilāfı hareket vukū'una cesāret iden ve ruhsat virenlerün te'dîbleri īfāsında dakîka fevt olunmayacağı ve bu husūs humbaracıbaşıya dahî başka emr-i şerîfimle tenbîh olunmuş olduğı sen ki kapucıbaşı mümāileyhsin ma'lūmun oldukda bervech-i meşrūh nizām-ı mezkūrun 'ale'd-devām infāz ve icrāsına ihtimām ve mufhūm-ı fermān-ı hümāyūnımı ocağ-ı merkūmun zābıtān ve neferātından iktizā idenlere gereği gibi ifāde ve ifhām birle ba'dezîn mugāyir-i nizām ve menāfî-i tenbîhat-ı hüsrevānem mikdār-ı zerre hālet ve hareket vukū'a gelmemesini kemāl-i i'tinā ve say'

ve mālā-kelām ve hilāfından gāyetü'l-gāye ittikā-yi tām olunmak bābında. Fî N evāsıt sene 211[74].

Bir sūreti

Dergāh-ı mu'allām kapucıbaşılarından humbaracıbaşı Süleymān Bey dāme mecdehūya ber vech-i muharrer.

67/a

İşbu sahîfede ve zîrde muharrer tobcı ve 'arabacı süvārileri tertîbine dā'ir takdîm olunan takrîr bālāsına şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūndur.

Takrîr mūcebince tanzîm olunub kānūnnāmelerine zeyl oluna.

Tertîb-i zābıtān-ı tobcıyān-ı süvāriyan

Süvāri serdengecdi ağası			'Alemdār	Baştob ustası
Neferan			Neferan	Neferan
1			1	1
Senevî mā'aş	Nān	Lahm	Senevî mā'aş	Senevî mā'aş
Guruş	Çift	Kıyye	Guruş	Guruş
1000	8	2	500	500

Bir Tob Tertîbi

Süvāri Tob Ustası		Süvāri Yamak		Tobcıyān-ı süvāriyān	
Neferan		Neferan		Neferan	
1		1		10	
Yevmiyye	Kisve bahā	Yevmiyye	Kisve bahā	Yevmiyye	Kisve bahā
Akçe	Akçe	Akçe	Akçe	Akçe	Akçe
100	20	70	20	55	20
Yekūn		Yekūn		Yekūn	
120		90		75 beher nefere	
				On nefere Yekūn	
				Akçe	
				750	

[74] 14 Mart 1797.

Dergāh-ı ʻālî tobcıları ocağından mekşūf olan yigirmibeş ortaya balyemez ve şāhî ve obüs ve sürʻat olarak beher ortaya onar tob tertîb ve zābıtān ve neferāt toblara göre tanzîm olunmuş olub hîn-i iktizāda baʻzı mahallere ʻacāleten tob yetişdirmek ve sahrāda yemîn ve yesārdan ve sā'ir mahalden bir fırka düşman zuhūr ider ise derhāl varub müdāfaʻasına ikdām eylemek ve süvāri olarak istiʻmāli mümkün olmayan mahallerde sā'ir tobcılar misillü piyāde olarak istiʻmāl eylemek ve piyāde tobcılarından tob ustası ve yamak ve tobcı olarak beher toba on nefer taʻyîn olunmuş olub süvāri tobcılarının bargir idāreleri oldığından iki nefer zamm ile beher toba maʻa-usta ve yamak oniki nefer tertîb olunmak binek bargirlerini kendüleri timar idüb gereği gibi muhāfaza eylemek ve eğer kendi bargirlerine tekayyüd itmeyüb dürlü bağlamak ve sā'ir bunlar emsāli hareket ile bargiri sakat olur ise yerine bargir alındıkda bahāsından bir mikdārı kendi mevācibine mahsūb olmak ve ocağ-ı maʻmūrede mahfūz kānūnnāme-i hümāyūn şurūt ve kuyūdı bunların hakkında dahî cārî olmak üzre süvāri serdengecdi tobcıları olarak beher ortaya birer tobdan yigirmi beş tob tertîbi maʻa-ağa ve zābıtān zamm olunıb şimdilik taʻlîm idenlerden maʻa-ağa ve zābıtānlardan on tob neferātı maʻa-kisve bahā māʻaş ve yevmiyyeleri bālāda tertîb olundığı vechile tahrîr ve baʻde taʻlîm ve taʻallüm olundukca yigirmi beş tob tertîbine iblāğ olunub neferāt-ı merkūmenin hasbe'l-iktizā bir orta ile bir mahalle me'mūr olunması īcāb ider ise sā'ir ortalarda olan süvāri serdengecdi tobcıları me'mūr ortaya yamak virile ve eğer birkac tobun bir ortaya irsāli iktizā ider ise ʻalemdār veyāhud baş tob ustası başbuğ olarak taʻyîn oluna ve üc dört tobun birkaç gün zarfında ʻacāleten bir mahalle irsāli iktizā ider ise taʻyînātları kendülere virilüb berāber götüreler veyāhud cümlesinin başkaca me'müriyyeti iktizā ider ise sā'ir ortalarda olan başkarakullukcı ve saka ve karakullukcı tahrîr olunub müstakil serdengecdi bayrağı ola. Fi 13 C sene 1212[75].

[75] 3 Aralık 1797.

67/b

Tertîb-i zābıtān-ı ‘arabacıyān-ı süvāriyān

Baş halîfe			Mülāzım-ı halîfe
Neferan			Neferan
1			1
Senevî mā‘aş	Nān	Lahm	Senevî mā‘aş
Guruş	Çift	Kıyye	Guruş
500	4	1	400

Bir tob ve bir cebehāne ‘arabası tertîbi

Halîfe		‘Arabaciyān-ı süvāriyān	
Neferan		Neferan	
1		7	
Yevmiyye	Kisve bahā	Yevmiyye	Kisve bahā
Akçe	Akçe	Akçe	Akçe
70	20	40	20
Yekūn		Yekūn	
90		60, beher nefere	
		Neferan, yedi,	
		Yekūn	
		420	

Dergāh-ı ‘ālî tobcıları ortalarından süvāri serdengecdi tobcıları tertîb olundığına binā'en tob ‘arabacıları dahî tertîb olunmak muktezî olmağla tob ‘arabacıları ocağında mahfūz kānūnnāme-i hümāyūnda mestūr şurūt ve kuyūd bunların hakkında dahî cārî olarak şimdilik bālāda tahrîr olundığı vechile on tob tertîbi olarak ma‘a-kisve bahā mā‘aş ve yevmiyye ile tahrîr ve ta‘lîm ve ta‘allüm olunarak tobcılar yigirmi beş tob tertîbine iblāğ olundukda ‘arabacılar dahî iblāğ olunmak ve bir tob ile bir cebehāne ‘arabasını idāre eylemek üzere ma‘a-halîfe sā'ir tobların tertîbi altı nefer olub süvāri tob ‘arabacılarının tertîbi iki nefer ziyādesiyle sekiz nefer olmak ve ‘arabacıların yedlerinde olan tob ve cebehāne ‘arabası kangı tob ustasının ise ol usta kangı mahalle me'mūr olur ise ‘arabacı dahî ol vechile hareket idüb tobcıların süvārileri şerā'iti tob ‘arabacılarda dahî cārî ola. Fi 13 C sene 1212[76].

[76] 3 Aralık 1797.

68/a

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn

Bu vechile kānūna zeyl olunub muktezāsıyla 'amel ve hilāfından hazer oluna

'İzzetlü Defterdār Efendi[77]

İşbu takrîriniz ve bālāsına şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn mūcebince fî maba'd fā'izinin tobu otuz kîseden ziyāde olan mahlūlāt irād-ı cedîde zabt olunub mā'dāsı bi'l-müzāyede füruht olunmak ve sekiz seneliğinden noksana virilmemek ve eshām kasr-ı yedi cā'iz olub mahlūlātı kemāfiyyü'l-evvel irād-ı cedîde zabt olunmak şurūtunu ve takrîrnizde muharrer şerā'it-i sā'ireyi kānūnnāme-i hümāyūna tezyîl ve mahalline kayd ile dîvān-ı hümāyūna ve iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itāsını tanzîm eyleyesiz diyü fermān-ı 'ālî sādır olmağla mūcebince mahalline kayd ve bālāsı hatt-ı hümāyūnlı asıl takrîr ve fermān-ı 'ālî hıfz olunub kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunmak içün dîvān-ı hümāyūna işbu 'ilmuhaber virildi. Fi 27 Ca, sene 212[78].

Defterdar Efendi'nin takrîri sūretidir.

Devlet-i 'aliyyenin mesārıfı irādına gālib olmakdan nāşî ba'zı menāfi'-i mîrîye refte refte beytü'l-māl-i müslimîne irca' ve israfat, mesārıf yoluyla kat' olunarak inşāallāhu te'ālā irād masrafa galabe itmesine ikdām-ı tām olunmak lāzımeden olduğına binā'en bu husūsun bir çāresi görülmek ve hîn-i hācetde sefer mesārıfına kāfî olacak mevcūd ve müdahhar akce bulunmak içün ittifāk-ı ārā ile irād-ı cedîd hazînesi ta'yîn ve ba'zı māddeler tertîb ve tahsîs olundığından başka tobının fā'izi senede on kîseden ziyāde olan mîrî ve Haremeyn mukāta'alarının temāmı veyāhud hisseleri mahlūl oldukda füruht olunmayub irād-ı cedîd hazînesine zabt olunmak ve on kîseden dūn olanları sekiz senelik mu'accele ile tāliblerine füruht olunmak husūsu dahî tanzîm olunmuşdı. El-hālet-i hāzihî irād-ı cedîd hazînesinden zabt olunan mukāta'at-ı mîrîyyenin bedel-i mu'accelātı olarak beş senelik hesābıyla bir sene mukāyese olunduğına nazaran senevî hazîne-i 'āmireye dört yük

[77] İrâd-ı Cedîd Hazinesi'nin kuruluşundan Nisan 1799'a kadar şıkk-ı sânî defterdarlığında bulunan Nizâm-ı Cedîd'in en önemli isimlerinden Mustafa Reşid Efendi.

[78] 17 Kasım 1797.

yetmişiki bin yüz yigirmi üç guruş maktū'an ve Haremeyn mukāta'atının mahlūlātı ber-mūceb-i şurūt zabt olundukda tahkîk olunan fā'izine göre yine beş senelik i'tibārıyla mu'accelesi darbhāne-i 'āmireye müstemirren irād-ı cedîd hazînesinden teslîm olunmakda olub li'llāhi'l-hamd ve li-menhü irād-ı cedîd hazînesinin irādı fi'l-cümle tekessür bulundığından topının fā'izi otuz kîseye dek vukū' bulan mahlūlāt fî maba'd irād-ı cedîd hazînesinden zabt olunmayub şurūt-ı sābıka üzre bi'l-müzāyede tāliblerine füruht olunmak ve topının fā'izi otuz kîse akcadan ziyāde olan mahlūlāt ber-mūceb-i nizām irād-ı cedîde zabt olunmak husūsuna müsā'ade-i seniyye-i erzanî buyrulmağla bu takdîrce mu'accele bedeli senevî hazîne-i 'āmireye māhiye i'tibārıyle virilügelen mebāliğ-i sālifü'l-beyānın sülüsānı olan mebāliğ ber vech-i muharrer on kîseden otuz kîseye dek

68/b

füruht olunacak mukāta'āt-ı mîrîye mu'accelātına takāzan tenzîl olunub sülüs-i āheri olan yüz elli yedi bin üçyüz yetmiş beş guruş beher sene irād-ı cedîd hazînesinden kemāfiü's-sābık māhiye i'tibārıyla hazîne-i 'āmireye ve kezālik tobının fā'izi hadd-i mu'ayyeneden ziyāde olub irād-ı cedîd hazînesine zabt olunacak Haremeyn mukāta'atının beş senelik mu'accelesi hazîne-i 'āmireye teslîm olunmak iktizā idüb ancak mukāta'āt-ı mahlūle hakkında işbu vüs'at ve müsā'adeden merām sāye-i şāhānede cümle bendegān müreffehü'l-hāl olmak irāde-i hayriyyesi olmağla bu bābda şurūt-ı kavîyye ve rābıta-i vesîkadan lābüd olub şöyle ki öteden berü bir mukāta'a mahlūl oldukda mezāde kā'imesi ihrāc ve dellāl başıya 'itā ve ol dahî defterine kayd ve kā'imeyi hıfz idüb Bāb-ı 'Ālîde ve bāb-ı defterîde beher gün füruht olunacak mukāta'ātı 'alenen savt-ı bülend ile nidā iderek beyne'n-nās defa'atle müzāyede eyledikden sonra rağbet münkatı' oldukda aralık aralık bu vechile karār bulan mukāta'āt defteriyle 'arz olunmak kānūn-ı kadîm iken bir müddetden berü işbu rābıtaya halel gelüb ekseri elden virilügelmekle fîmāba'd mîrî ve harameyn mukāta'ātından bir mukāta'a mahlūl oldukda mezad kā'imesi bedel-i mezāde 'ilmuhaberi virilüb mālikāne halîfesi ol mukāta'anın defterde kaydı mahālline mezād çıkdıkdan sonra 'ilmuhaberi mūcebince dellalbaşı defterine liecli'l-müzāyede kayd idüb zikr olunan 'ilmuhaber irād-ı cedîd defterdārı efendiye irsāl ve ol dahî mukat'anın satılub satılmayacağını ba'de't-tahkîk topının fā'izi ziyāde olmağla zabt olunacak makūleden ise zabt olunacağını işāret eyledikde ol 'ilmuhaber-mūcebince irād-ı cedîde zabt olunmak ve eğer füruht olunacak ise ol 'ilmuhaberleri dellālbaşı hıfz idüb ba'de karārını

bulub defter ile mukāta'at 'arz olunacağı vakt mezād kā'imeleri ihrāc ve nizām-ı sābıkı üzre irād-ı cedîd deftardārı efendi ka'imelere füruhtını tahrîr ve temhîr içün 'ilmuhaber ile kā'ime irād-ı cedîd defterdārı efendiye irsāl ve ol dahî 'ilmuhaberi şıkk ve füruhtını kā'imeye tahrîr ve temhîr eyledikden sonra mezād kā'imeleri defter ile rikāb-ı hümāyūna 'arz oluna ve'l-hāsıl defter 'arz olunmazdan evvel mezād kā'imesi yazılmamak ve virilmemek esās-ı nizām ittihāz oluna ve bu vechile satılacak mukāta'āt dellalbaşı ma'rifetiyle kānūn-ı kadîm üzre günde ve bir kerre Bāb-ı 'Ālîde ve bāb-ı defterîde 'alenen nidā olunub defa'at ve kerrātle lā-'ekall otuz gün müzāyede [müzāyede] olundukdan sonra temām rağbet-i nās münkatı' olub gerek evlād ve gerek āher tarafdan tālib-i diğeri zuhūr itmeyerek karār buldukda ol mukāta'anın fā'izi ve mu'accelesi gösterilerek bu vechile üçbeş mukāta'a müctemi' oldukda defter olunub defteriyle mezād kā'imeleri rikāb-ı hümāyūna 'arz oluna ve fîmāba'd mezād olunmadıkca ve ba'de'l-müzāyede rağbet-i nās münkatı' olmadıkca mukāta'āt mahlūli her ne tarafdan taleb olunur ise virilmemek ve rikāb-ı hümāyūna 'arz olunan deftere idhāl olunmamak ve fā'izi tahkîkinde şıkk-ı evvel defterdārı kemāl-i taharrî ve dikkat idüb dellālbaşı tahkîkine bırağılmamak

69/a

ve deftardār bulunanlar sekiz senelikden noksana mukāta'āt füruht olunmamak şerā'itine kemāl-i i'tinā ve dikkat ideler. Ya'ni bir mukāta'a mahlūl olub füruht olunacak oldukda beher hāl ekall otuz gün müzāyede olunmak ve eğer rağbet münkatı' olmaz ise dahî ziyāde müzāyede olunmak ve hîn-i müzāyededе her kim beş guruş ziyāde virir ise āna virilmek kānūn-ı kadîm olmağla bu takdîrce sekiz senelikden noksana bir vechile mukāta'a virilmeyüb ziyādeye tālib olan olur ise iltimās ve ricā ve şefā'at ve hatıra ri'āyet ile sekiz seneliğine diyerek āhere virilmek asla cā'iz olmaya ve'l-hāsıl her kim beş guruş ziyāde virir ise āna virile. Lā-ekall otuz gün müzāyede olunmadıkca virilmeye. Kaldı ki enderūn ve bîrūndan ledel-müzāyede şurūt-ı mezkūre üzre mukāta'a alanlar derhāl mu'accelesini teslîm idüb berāt itdürmezler ise tārîh-i kā'imeden kırk gün mürūrunda tekrār mezāde kā'imesi virilmek ba hatt-ı hümāyūn-ı şevkemakrūn virilen nizāmdan olmağla nizām-ı mezkūre kemākān ri'āyet oluna ve fā'izi mechūl olan veyāhud mesāfe-i bā'îde olub zabtı müte'assir olan Diyarbekr ve Rakka ve Haleb ve Trablusşam ve Tokad ve Dimos-ı 'Ayıntab aklāmından ve sā'ir ba'zı tevābi'inden olan mukāta'at ve maktū'ātda vukū' bulan mahlūlāt öteden berü müzāyede olunarak kānūn-ı kadîm üzre defter olunub 'arz

olunı gelmekle bu makūle tevābi'āt kemāfiyyü's-sābık müzāyede olunub başkaca defter ile 'arz oluna ve bunların dahî mezāda kā'imeleri defter 'arzında ihrāc olunub ol bābda işbu nizāma ri'āyet oluna ve mukaddemā eshām kasr-ı yedinin mîrîye inhisārı nizām-ı cedîd şurūtuna dāhil olub ancak nisvāna mukāta'āt virilmesi öteden berü memnū'atdan olmağla nisvān makūlesi cihet-i āher ile medār-ı tağyîş tedārikinden 'āciz ve dermānde olduklarına binā'en 'ammeye mebzūl olan merāhim-i eşfāk-ı şāhāne-i bîderiğ buyrulub ba'dezîn eshām kasr-ı yedi ta'mîm kılınmasına irāde-i seniyye ta'alluk itmekle ricāl ve nisvāndan eshāma mutasarrıf olanlar hisselerini diledikleri kimesneye şurūt-ı mālikāne üzre kasr-ı yed eylemeleri cā'iz ola. Fakat mahlūl olan eshām hisseleri kemākān irād-ı cedîd hazînesine zabt olunub üç senelik mu'accelesi mîrî ise hazîne-i 'āmireye ve Haremeyn ise darbhāne-i ma'mūreye irād-ı cedîd hazînesinden teslîm oluna. İşbu bālāda mezkūr māddelerin bu vechile şerā'ite rabtı ve asl-ı kānūnnāme-i hümāyūna zeyl kılınması istihsān ve istisvāb buyurılur ise nizām-ı sābıkda münderic şerā'it-i sā'irenin mecmū'ı kemākān mer'î olmak üzre işbu takrîr bālāsı hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn ile tevşîh buyurılub mālikāneye kayd ile iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri virilmek iktizā eylediği ma'lūm-ı devletleri buyruldukda ol bābda emr ve fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

69/b

Sūret-i Buyruldı

Takrîr mūcebince tanzîm oluna diyü hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn şerefyafte-i sudūr olmağla muktezāsı üzre rü'us-ı hümāyūna kayd ve rü'usı tahrîr ve mevācibe idhāl olunmak üzre tanzîm ve iktizā iden mahallere başka başka 'ilmuhaberleri 'itā olunmak, Fi 28 Z, sene 1207[79].

Mustafa Reşîd Efendi'nin takrîri sūretidir.

Berāt ile tobhāne-i 'āmirede rūznāmeci ve anbār emîni ve kātib ve şākirdlerin dökme māddesinden 'avā'idleri ve tobcı ocağından esāmileri olub nizām-ı cedîd şurūt-ı müstahsenesi üzre esāmileri hazînemānde olunub dökme māddesi dahî maktū' vechiyle rābıta virildiğinden medār-ı mā'aşları münkatı' olub merkūm kulları leylünehār hidmet-i kitābet ile

[79] 6 Ağustos 1793.

meşgūl olduklarından medār-ı mā'aş ta'yîni lāzımeden olub ma'iyyetlerinde olan kātib ve şākirdlerden bundan sonra çend neferi intihāb ve medār-ı mā'aşları tertîb ve isti'zan olunmak üzre olub ancak onbeş yiğirmi seneden berü rūznāmeci olan Abdürrahim Efendi iki seneden beri 'alîl olub umūrını birāderi anbār nāzırı Mustafa Efendi rü'yet itmekle mūmāileyh rūznāmecilikden ihrāc ve ancak hayātda oldukca mutasarrıf olmak şartıyla senevî beşyüz guruş mā'aş ta'yîn ve yerine birāderi Mustafa Efendi rūznāmeci nasb ve rūznāmecilere mahsūs olmak üzre senevî bin guruş mā'aş ta'yîn ve icmāle dāhil olmasına irāde-i seniyyeleri ta'alluk ider ise emr-i fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

Sūret-i Buyrıldı

Takrîr mūcebince tanzîm oluna diyü hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn şerefyafte-i sudūr olmağın muktezāsı üzre rü'us-ı hümāyūna kayd ve iktizā iden mahallere başka başka 'ilmuhaberleri 'itā olunmak, Fi 28 Z, sene 1207[80].

Mustafa Reşîd Efendi'nin takrîri sūretidir.

Dergāh-ı 'ālî tobcı ve 'arabacı ocaklarının ağa ve kethudā ve zābıtān ve neferātından hall vukū'ında rü'us-ı hümāyūn ve piyāde mukābelesine mu'tād üzre bir mikdār harc-ı kalem virilügeldiğinden

70/a

başka beher 'ulūfe ihrācında dahî piyāde ocaklarından yalnız piyāde kalemine 'avā'id nāmıyla bir yevmiyye virilmek kā'ide-i kadîmeden olub ancak fi'l-asl bu makūle tevcîhātda rü'us kaleminde rü'us-ı hümāyūn başına birer guruş ve piyāde mukābelesinde meselā kırk akçe bir esāmiden yedi akçesi ibtidā i'tibārıyla tezkeresinden ikiyüz akçe ve mā'dā otuzüç akcesi terki i'tibārıyla beher akçe başına ikişeryüz akçe alınu gelmekle bu def'a zikrolunan ocaklardan kaleme bir yevmiyye olarak virilügelen 'avā'id merfū' olduğundan başka ocakları neferātından dahî sābıkı vech üzre harc-ı aklām virilmek lāzım gelse ekseri silsileleri vukū'ıyla iclerinden

[80] 6 Ağustos 1793

tevcîhâtları eksik olmayacağına binā'en hadd-i 'itidālden ziyāde olmağla bu sūretde hem hülefā-yi aklām muhtāc-ı elîme oldukları harc-ı kalemden me'yūs olmamak ve hem neferāt ve zābıtānın dahî tevcîhâtları vukū'ında ziyāde harc 'itāsıyla hasarātları tecvîz olunmamak sūretleri mülāhaza olunarak şu vechile istisvāb olunur ki tobcı ve 'arabacı ocaklarından bu def'a tertîb-i cedîd üzre tahrîr olunan neferātın ibtidā yedlerine virilecek tezkerelerden bir def'a beher akçesine ibtidā i'tibāriyla dörder pāre ve ba'de silsile vukū'yla terakkî gecdikce ancak terakkîsine onar pāre virilmek ve ağa ve kethudā ve sā'ir zābıtānın dahî inhilālleri vukū'nda mu'ayyen olan mā'aşlarından beher guruşda birer pāre ve ocağ-ı mezbūrdan tekā'üdlik virilenlerden ve mahlūl oldukda ihbāriye alanlardan beher akçesine onar pāre alınub bu vechile tanzîm olunan harcın bir humsı rü'us tarafına ve mā'dāsı dahî kaydları kangı kalemlerde ise ol kalemlerin havāceleri ve kîsedār ve sā'ir şākirdānı beynlerinde 'ādetleri üzre tevzî' ve taksîm olunmak husūsu dünki gün Bāb-ı 'Ālîde müzākere olunmağla bu rābıta ve nizām muvāfık-ı rey'-i 'ālîleri ise fîmāba'd bu vechile mer'î ve mu'teber tutılmak içün rü'us-ı hümāyūn tarafına kayd ve iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itāsı lāzım geldiği ma'lūm-ı sāmileri buyruldukda emr-i fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

70/b

Sūret-i Buyrıldı

Şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn mūcbince işbu nizām Levend çiftliği ocağı kānūnnāmesine zeyl olunub iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itā olunmak, Fi 17 L, sene 214[81]

Dîvān-ı hümāyūnda kîse tarafına dahî îlmuhaber virile.

İrād-ı cedîd defterdārı efendinin takrîri sūretidir.

Timarlu mühendisîn

Eski ortanın sağ koluna	Eski ortanın sol koluna
Şehremînli Mela Mustafa	Masdāriyyecioğlu Hüseyin
Cedîd ortanın sağ koluna	Cedîd ortanın sol koluna
Gedizli Pehlivān Ahmed	Filibeli Seyyid Hāfız Ahmed

[81] 14 Mart 1800

Yevmiyyelü Mülāzimîn

Eski ortanın sağ koluna
Boşnak Mustafa
Merkūm Mustafaya mülāzemet fermānı virilecek

Eski ortanın sol koluna
Eyyūblü İbrahim

Cedîd ortanın sağ koluna
Eyyūblü Sūfî Mustafa
Merkūm Mustafaya mülāzemet fermānı virilecek

Cedîd ortanın sol koluna
Hasköylü Ahmed

Levend çiftliği neferātının kesret-i zābıtān ile ‘ale'd-devām ta‘lîm ve ta‘allüm eylemelerine ihtimām ve dikkat olunarak inşāallāhu te‘ālā peyderpey teksîr ve tevfîrine say‘ ve gayret olunur ancak bu makūle ta‘lîmlü ve müretteb ‘askerin iclerinde mu‘ayyen ve mahsūs mühendisler bulunmak lāzimeden olub bā-husūs böyle müretteb ‘askerin bir mahalle me'mūriyyeti iktizā eyledikde ordu kurmak ve metrîs hafr itmek ve zehāyir ve mühimmāt ve cebehāneyi neferāta kıyāsen tevzî‘ ve taksîm eylemek ve bunları bir mahalden bir mahalle nakl itmek ve lede'l-iktizā köpri kurmak ve hasm üzerine ne vechile ve ne vaktde hücum itmek ve tarafeyn ‘askerinin kemiyyet ve keyfiyyetini muvāzene ve mevsim-i cengi ve mevāki‘-i harbi ‘askere irā'e iylemek ve ‘arz ve hevā ve miyāhı keşf ve mu‘ayene eylemek ve'l-hāsıl bu makūle fenn-i hendeseye dā'ir dekāyıkı sefer ve hazarda icrā itmek içün elhāletü hāzihî hendesehānede mevcūd olan timarlu mühendis ve yevmiyyelü mülāzımların müsta‘iderinden hālā hendesehāne havācesi Abdürrahmān Efendi ma‘rifetiyle dört nefer timarlu mühendis

71/a

ve dört nefer yevmiyyelü mülāzım intihāb ve bālāda tahrîr olunduğı üzre Levend çiftliği ocağının mevcūd olan iki ortasını sağ ve sol i‘tibāryla her ortasına ikişer mühendis ve ikişer mülāzım olarak ta‘yîni tertîb ve istisvāb olunmakla tertîb olundığı vechile merkūmlar Levend çiftliği ocağına me'mūr ve merbūt kılınmak ve zikr olunan yevmiyyelü dört nefer mülāzımların iki neferi başmülāzım i‘tibār olunub hendesehāne başmülāzımları yedlerine virilen emr-i ‘ālî misillü merkūmāna dahî mülāzemet emirleri ‘itā ve yedlerinde olan mülāzemet emirleri tārîhine göre nevbetleri geldikde

hendesehāne nizāmı üzre timar ve ze'āmet tevcîh olunmak ve merkūmāna timar ve ze'āmet tevcîh olundukda diğer iki nefer yevmiyyelü mülāzımlara dahî kezālik ledel-imtihān mülāzemet emirleri 'itā olunmak ve bālāda mezkūrü'l-esāmi timarlu mühendislerden biri fevt oldukda timarı evlādı var ise evlādına olmadığı hālde bermūceb-i şurūt iktizā idene tevcîh olundukdan sonra müteveffānın yerine Levend çiftliği mülāzımlarından timar tevcîh olunmışı ta'yîn olunub ānın yerine hendesehāne mülāzımlarından bir müsta'idi yevmiyye-i mu'ayyenesiyle ta'yîn kılınmak ve işbu mühendis ve mülāzımları Levend çiftliği ocağına merbūtiyyetleri takrîbi ile hendesehānede olan şurūt-ı nizāmlarına çendān halel gelmeyeceğine mebnî fünūn-ı hendeseye dā'ir lāzım gelen 'ālāt ve kitāb kendülere teslîm ile aralık aralık hendesehānede fünūn-ı mezkūreyi ta'lîm ve ta'allüm iderek terbiye olunub her biri tahsîl-i kemāle say' ve ihtimām eylemek ve zikr olunan dört nefer mühendislerin neferāt beyninde imtiyāzlarına vesîle olmak içün bunlara zābıtān hizāsında münāsib bir rütbe-i i'tibārî lāzimeden olmağla el-hāletü-hāzihî Levend çiftliği tertîbinde sağ ve sol kol ağalarının mādūnı ve sā'ir zābıtānın mā-fevki olarak senevî yediyüz elli guruş mā'aş ile mukayyed olan sağ ve sol kol mülāzımlarının rütbesiyle işbu dört nefer timarlu mühendislerin rütbesi müsāvî i'tibār olunmak ve bu dört nefer mühendislerin timarları ve dört nefer mülāzımların kırkbeşer akçe yevmiyyleri olmağla bunlara başka mā'aş tertîb ve ta'yîni iktizā itmeyüb fakat ocağ-ı mezbūra merbūtiyyetlerine binā'en timarlu mühendislerin beherine yevmiyye ikişer çift nān ve mahiye yigirmişer guruş ta'yînāt bahā ve mülāzımların her birine dahî yevmiyye birer çift nān ve māhiye onbeşer guruş ta'yînāt bahā Levend çiftliği ocağı tarafından virilüb mülāzımlara timar ve ze'āmet tevcîh olununcaya dek kırkbeşer akçe yevmiyyelerine ocağı tarafından halel gelmemek ve bunlar Levend çiftliğine merbūt ve mahsūs oldığından sā'ir neferāt misillü çiftlik-i mezbūrda ikāmet ve beytutet idüb müte'ehhil olanları var ise haftada bir gece hānesine 'azîmete ruhsat virilmek veyāhud evlād ve 'ıyālini çiftlik civārında kā'in hānelerden birine nakl ve iskān eylemek ve Levend çiftliği neferātı bir mahalle me'mūr olduklarında işbu mühendis ve mühendis mülāzımları dahî ta'yîn

71/b

ve tertîb olundukları üzre neferāt-ı merkūme ile ma'an me'mūr oldukları mahalle 'azîmet ve hidemāt-ı lāzımelerinin te'diye ve rü'yetine kemāl-i ihtimām ve dikkat idüb eğer kusūr ve tekāsül ve me'mūr olduğı mahalle 'azîmetden nükūl ve imtinā ideri olur ise üzerinde olan timarı ve

yevmiyyesi ref' ve aldığı ta'yînât bahā kendüden redd ve fîmāba'd ocağından dahî tard olunarak te'dîbine ibtidār olunacağına binā'en ana göre herbār çiftlik-i mezbūrda mevcūd bulunub hidmet-i lāzimelerinin rü'yet ve te'diyyesine kemāl-i say' ve gayret eylemek üzre tanzîmi husūsu bā-takrîr rikāb-ı hümāyūna 'arz olundukda mūcebince tanzîm ve kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunub iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri 'itā ve icrā-yi kānūnlarına gāyet dikkat ve i'tinā olunmak bābında hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn sahîfe pirā-yı südūr olmağla şerā'it-i mezkūre bi-tabakahā Levend çiftliği ocağı kānūnnāmesine zeyl olunub ocağı tarafına başka ve dört nefer timarlu mühendislerin Levend çiftliğine me'mūriyyetlerini hāvî evāmir-i şerîfe ısdār ve dört nefer yevmiyyelü mülāzımların iki neferine dahî hendesehāne başmülāzımları yedlerine virilen emr-i 'ālî misillü mülāzemet emirleri 'itāsıçün lağımcı ocağına başka ve hendesehāneye başka ve işbu dört nefer mühendis ve dört nefer mülāzımlara virilecek ta'yînât bahā māh be māh Levend çiftliği icmāline idhāl ile irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesinden 'itāsıçün piyāde kalemine başka 'ilmuhaberleri virilmek iktizā eylediği ma'lūm-ı devletleri buyruldukda emr ve fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

Sūret-i Hatt-ı Hümāyūn-ı Şevketmakrūn

Kānūnnāmeye takrîr mūcebince zeyl olunub şedîd fermān yazılsun ve men'ine olmak zābıtān gāyet dikkat eylesünler. Bunların neferātı san'at ve ticārete me'zun kānūn olacak idi. 'Acaba ruhsat virildi mi? Bir de 'ulūfeleri icmāle dāhil olunmak içün söyleşilecek idi nasıl oldı? Bunlar devām ve sebātlarına sebebdir. Tanzîm olunsun.

Sūret-i Fermān-ı 'Ālî

Şerefbahş- i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn rü'us-ı hümāyūn tarafında mahfuz kānūnnāme-i hümāyūna zeyl ve hıfz olunub ocağ-ı mezbūr nāzırı mūmāileyhe ve piyāde mukābelesine ve Levend çiftliği ağası ve sā'ir zābıtānı muvācehelerinde kıra'at olunmak içün ocağı tarafına başka başka 'ilmuhaberleri virilmek. Fi 18 RA sene 215[82].

[82] 9 Ağustos 1800.

İrâd-ı cedîd defterdârı ve ocaklar nâzırı efendi[83] kullarının takrîri sûretidir.

Tevâ'if-i 'askeriyyenin isti'mâl eyledikleri alât ve eslihadan pişţov ve bıçak ve eğri kılıc ve şişhâne tüfenk bunların cümlesi eslâfda isti'mâl olunan tîr ve kemân ve gürz ve sinân misillü metrûk esliha i'dâdına dâhil olub zîrâ eğri kılıc çalımına gelince kesmiyeceği ve şişhâne tüfenk

72/a

bir def'adan ziyâde meydân mukâbelesinde atılmayacağı ve ma'a-hâzâ kangı taraf bir ziyâde atar ise ol gâlib olduğı ve pişţov ve bıçak ise meydân cenginde hiç işe yaramadığı ma'lûm ve bunlar ta'lîmlü 'askerin bir boyda ve bir dirhemde ve bir fitilde atılan tob ve tüfenklerine mukâbil olmayacağı hâricde dahî müsbet ve meczûm olmakdan nâşî el-hâletü hâzihî sunûf-ı 'askeriyyenin pişţov ve bıçak isti'mâl eylemeleri mücerred götürmekde suhûlet ve şehirlerde edebsizlik içün olduğu zâhir olmağla ta'lîmlü 'askere bir filinta tüfenk ve kebîr palaska ve bir toğrı kılıçdan mâ'dâ silâh isti'mâli câ'iz olmayub ol dahî cânib-i mîrîden virilügeldiğinden fîmâba'd ta'lîmlü 'askerin pişţov ve bıçak isti'mâl ve istishâb eylemeleri men'-i şedîd ile men' ve tahzîr olunub bu husûs kânûnnâme-i hümâyûna zeyl olunarak 'ale'd-devâm icrâsına ihtimâm ve dikkat lâzım geldiği ma'lûm-ı devletleri buyruldıkda ba'dezîn ta'lîmlü 'askere muktezî olan tob ve filinta tüfenk ve kebîr palaska ve toğrı kılıçdan mâ'dâ alât ve esliha hazer ve seferde istihsâb ve isti'mâl itdirülmemek ve neferâta bıçak ve pişţov asla takdırılmamak husûsu bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevketmakrûn kânûnnâme-i hümâyûna zeyl olunub 'ilmuhaberleri 'itâ ve Levend çiftliği ağası ve sâ'ir zâbıtânı muvâcehesinde kıra'at olunmak içün mü'ekked ve müşedded fermân-ı 'âlî ısdârı muvâfık-ı rey'-i sâmî ise emr-i fermân devletlü sa'âdetlü sultânım hazretlerinindir.

Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn-ı Şevketmakrûn

Takrîr mûcebince kânûnnâmeye zeyl olunub fîmâba'd icrâsına gâyet dikkat oluna.

Sûret-i Fermân-ı 'Âlî

[83] İrâd-ı Cedîd Defterdarı Elhaç İbrahim Reşid Efendi.

Şerefbahş-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı 'inâyetmakrûn mûcebince Rü'us-ı hümâyûn kaleminde mahfuz kânûnnâme-i hümâyûna zeyl ve hıfz olunub ocağ-ı mezbûr nâzırı mûmâileyhe[84] ve piyâde mukâbelesine ve ocağı tarafına başka başka 'ilmuhaberleri virilmek. Fi 21 Ra, sene 215[85]

İrâd-ı cedîd defterdârı efendi kullarının takrîri sûretidir.

Levend çiftliliğinde kâ'in tüfenkciyân-ı bostânî ocağı neferâtı 'avn-i 'inâyet barî ile peyderpey tekessürde olub el-hâleti-hâzihî mevcûd olan neferâtın muktezâ-ı kânûnları üzre hey'et-i mecmu'alarıyla küllî yevm ta'lîm ve ta'allümlerinde tekellüf olduğundan gayrı bundan böyle inşâallâhü te'âlâ yemn-i himmet-i şâhâne ile bir tarafdan teksîr ve tevfîr oluncağına mebnî fîmâba'd bunların bölük bölük meşk ve ta'lîm eylemeleri tobhâne-i 'âmire nizâmı misillü münâvebeye

72/b

idhâl ile hüsn-i râbıtaya bend ve tevsîkinden lâbüd idüği âşikar ve sonrada ba'zı hayırlu ve muktezî olan şurût ve kuyûdun kânûnnâme-i hümâyûna zeyl olunmasına ruhsat ve cevâz derkâr olmağla binâ'en'aleyh işbu ta'lîmlü ve müretteb tüfenkciyân-ı bostânî neferâtının merbût olduğı her ortanın sağ ve sol kolağalarına tâbi' onikişer bölüğün beher gün üçer bölük 'ale't-tertîb meşk ve ta'allüm içün nevbetci ta'yîn olunub bu sûretle el-yevm Levend çiftliğinde mevcûd iki ortanın altışar bölüği neferât ve zâbıtânıyla nevbetci olduğı gün kışlalarında mevcûd bulunub ta'lîm ve ta'allümlerini ve sâ'ir hidmet-i lâzimelerini rü'yet ve tekmîl iderek diğer altı bölük nevbete girinceye dek bir neferi bir mahalle münfekk olmamak ve nevbetci olan bölükler her gün muktezâ-i kânûn üzre ta'lîme çıkub kemâfîü's-sâbık meydânda tob ve tüfenk meşk ve ta'lîm eylemek ve nevbetci olmayanlar kışlalarında kurı ta'lîm idüb sâ'ir hidmet-i lâzimelerini rü'yet eylemek ve içlerinde serrâclık ve berberlik ve tüfenk ve çakmak ta'mîr itmek ve sâ'ir bu makûle beynlerinde lüzûmı olan ve şân-ı ocağa mugâyir olmayan san'at ve ticârete tâlib ve hevâhişkâr olanları olur ise tebdîl-i hey'et ve kıyâfet itmeksizin kisve-i mahsûsa ve berâtasıyla nevbetleri olmadığı günlerde çiftlik havâlisinde ve Beşiktaş'da ve çiftliğe ba'îd

[84] Elhaç İbrahim Reşid Efendi.
[85] 12 Ağustos 1800.

olmayan mahallerde kānūnlarına mesağı olduğı derece kār ve kisb eylemelerine ruhsat virilüb ancak idecekleri kār ve kisb şān-ı ocağa mugāyir olmayan makūleye mahsūr olmağla mugāyir-i şān-ı ocak olur kārdan ve bir vaktde ve bir mahalde tebdîl-i kıyāfet ve tağyîr-i libāsdan ve ahşamları kışlaya irişmeleri mümkün olmayan ba'îd mahallerde kār ve kisbden kemāl mertebe mücānebet olunmak şöyle ki nevbetci oldukları gün kārını bahāne iderek nevbetine gelmezler ise hem gelmeyen nefer ve hem onbaşısı ve husūsan ol neferin mensūb olduğı bölüğin zābıtānı mu'āheze ve te'dîb olunmak ve nevbetci olmayanlara bu vechile ruhsat virilmesi sā'ir esnāf gibi hemān kārlarıyla iştigāl içün olmayub hidmet-i lāzimelerinde kusūrı ve sanāyi'-i harbiyyede tahsîl-i mahāret-i kāmile eylemelerinde bir güne tekāsül ve fütūrı mūceb olmayacak ve nizām-ı ocağa mikdār-ı zerre halel virmeyecek derecelerde olmakdan nāşî bunlar esnāf gibi kār ve kisbe meşgūl olub maslahat-ı ticāreti muhāfaza fikriyle nizām-ı ocağa mugāyir mu'amelāt ve etvāra ictisār ya'ni umūrını fakat kāra hasr ile vācibe-i zimmeti olan meşk ve ta'lîm husūsunda ve hidmet-i lāzimesinde kusūr izhār iderler ise bu misillüleri zābıtānı 'ale'd-devām tecessüs birle men' ve def'e dikkat idüb hilāf-ı şurūt kār ve kisbi meşk ve ta'lîme tercîh ve kār ve kisb bahānesiyle elbise-i mahsūsalarını tebdîl ve tağyîr ider olur ise bi't-taharrî o makūleler derhāl ahz ve cezāsı tertîb olunmak ve bu māddelerde ocak ağası ve ocak kethudāsı ve binbaşılar ve sā'ir zābıtān

73/a

kemāl-i i'tinā ve dikkat ve mu'allem 'asker nāzırı olanlar dahî dā'imā taharrî ve nezāret eylemek üzre elyevm Levend çiftliğinde mevcūd olan iki ortanın 'ale't-tertîb beher gün altışar bölüği nevbetci ta'yîn ve tahsîs olunub münāvebe ile meşk ve ta'lîm eylemeleri istisvāb buyrulur ise bā-hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn müceddeden kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunmak lāzım geleceği.

Ocağ-ı merkūmda olan mā'aşlu zābıtāndan te'ehhüle tālib olanlarına ruhsat virilüb mā'dā neferātın 'ale'd-devām kışlalarında kıyām eylemeleriçün mücerred olmaları şurūt-ı kānūnlarından olmağla muktezā-i kānūn üzre eğerçe 'amel ve hareket olunub ancak fîmāba'd gerek mücerred ve gerek müte'ehhil ocağ-ı merkūme nefer tahrîr olundığı sūretde neferātın temekkün ve temeddünleriyle devām ve sebāt ve teksîr ve tevfîrine vesîle olacağı ecilden bu husūs dahî karîn-i müsā'ade buyrulur ise kānūnnāme-i hümāyūna 'ilāve kılınmak iktizā eylediği.

Ocağ-ı mezbūr neferātından sılaya gitmek murād idenler vilāyeti karîb mahalde ise altı ay ve ba'îd mahalde ise sekiz ay mikdārı sılaya gidüb yine kışlasına gelmek üzre vakt-i hazarda senede bir def'a beşde birine münāvebe tarîkiyle sılaya izin virilmek kānūnnāme-i hümāyūnda münderic olub bu sūretle neferātın beş senede bir def'a sılaya 'azîmetlerine nevbet gelmekle fîmāba'd işbu şurūt tevsî' buyrulub vilāyetinin karîb ve ba'îdi ve maslahatının iktizāsına göre vakt-i hazarda sılaya ruhsat taleb idenlere iki ay ve nihāyet altı māh kadar ruhsat virilmek husūsu nezd-i sāmîlerinde dahî istisvāb buyrulur ise kānūnnāme-i hümāyūna zeyl ve 'ilāve kılınmak lāzimeden idüği ma'lūm-ı devletleri buyruldukda mevādd-ı merkūmenin bu vechile kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunması irāde burulur ise iktizā iden mahallere ve taraf-ı çākeriye 'ilmuhaberleri 'itāsı husūsunda emr ve fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

Sūret-i Fermān-ı 'Ālî

İşbu takrîr zîrinde muharrer şurūt derciyle bermūceb-i hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri virilmek. Fi 7 R, sene 215[86].

İrād-ı cedîd defterdārı efendi[87] takrîri sūretidir.

Levend çiftliğinde kā'in tüfenkciyān-ı bostānî neferātının tertîb olundığı üzere mukayyed olan 'ulūfe ve ta'yînāt bahāları ve zābıtān mā'aşları māh be māh irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesinden virilüb

73/b

ba'de mevcūdlarına göre defteri piyāde kaleminden hesāb ve icmāl olunıgelmekle bu def'a bilütfullāhi te'ālā Üsküdar'da inşā' oluncak kışlaya iskān olunmak üzre tertîb olunan ortanın zābıtān ve neferātı Üsküdar bostānîlerinden ve hāricden tahrîr olunacağına mebnî bunların dahî 'ulūfe ve ta'yînāt bahālarıyla zābıtān mā'aşları Levend çiftliğinde kā'in diğer ortalar misillü māh be māh irād-ı cedîd hazînesinden virilmek iktizā idüb ancak ötden berü bostāncıların mevācibi dîvān-ı hümāyūnda Yeniçeri mevācibiyle ma'an ihrāc olınıgelmekle işbu Üsküdar tertîbinin mevācibleri

[86] 28 Ağustos 1800
[87] Elhaç İbrahim Reşid Efendi.

kadîmi üzre Yeniçeri mevācibiyle ihrāc olunmak ve çiftlikde olan ortalara māh be māh virilmek lāzım gelse maslahatda muvāfakat bulunmayacağı zāhir ve işbu ta'lîmlü 'asākir Devlet-i 'Aliyye'nin kavānîn-i kadîmesinden hāric olmamak içün kadîm ocak olan bostānîyan-ı hāssa ocağına mülhak olarak müstakil tüfenkciyān-ı bostānî ocağı i'tibār buyrulmuş olmağla zikr olunan tüfenkciyān-ı bostānî ocağının 'ulūfeleri dahî kānūn-ı kadîm üzre mevācibden mevācibe hesāb ve piyāde kaleminden icmāl olunub dîvān-ı hümāyūnda Yeniçeri mevācibiyle ma'an ihrāc olunsa Devlet-i 'Aliyye'nin kavānîn-i mer'îyyesine muvāfık olacağı bāhir olub lākin neferāt-ı merkūme hîn-i vaz'ından berü māhiyyeye ülfet itmiş ve māh be māh aldığı 'ulūfe ile kendüyi idāreye 'itiyād eylemiş olmalarıyla şimdi mevācibden mevācibe bir kıst da üç ay ve kısteyn de altı ay müzāyaka çeküb āher kār ve kisb ile harclık tedārikine muktedir olamıyanlar beher hāl zarūrete düçār olacakları āşikār olmağla Devlet-i 'Aliyye'nin kavānîn-i mer'îyyesine muvāfık olmak ve hem neferāt-ı merkūmenin kayd-ı zarūretden vāreste olmalarına vesîle olmak içün gerek Levend çiftliği ve gerek Üsküdar tertîbi, ve'l-hāsıl tüfenkciyān-ı bostānî ocağının neferātına māh be māh irād-ı cedîd hazînesinden virilecek 'ulūfe mevācibden mevācibe piyāde kaleminden hesāb ve başkaca icmāl olunub bostānîyān-ı hāssa neferātı misillü bunların dahî 'ulūfeleri dîvān-ı hümāyūnda Yeniçeri mevācibiyle ma'an ihrāc ve ba'de ağa kapusundan Yalıköşküne nakl ve irād-ı cedîd defterdārı efendi bendelerinin[88] inzimām-ı re'yi ve nezāretiyle iktizā iden mahalde hıfz olunub şimdilik neferātın mevcūdları tahkîk olunarak yine māh be māh nāzır-ı mūmāileyh huzūrunda sergi ferşiyle ortalara tevzî' ve taksîm olunmak husūsu bi'l-müzākere münāsib görülmekle bu vechile tanzîmi irāde buyrulur ise kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunmak iktizā eylediğini şāmil takdîm olunan takrîr-i çākeri bālāsına "pek güzel, böylece kaleme alınub zeyl oluna" diyü hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn şerefyafte-i sudūr olmakdan nāşî ber vech-i muharrer tüfenkciyān-ı bostānî ocağının māh be māh irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesinden virilecek neferāt 'ulūfeleri mevācibden mevācibe piyāde kaleminden hesāb ve başkaca icmāl olunub işbu

[88] Elhaç İbrahim Reşid Efendi.

74/a

ihrāc olunacak cemād mevācibinden i'tibār ile iktizā iden mevācibleri irād-ı cedîd-i hümāyūn hazînesinden hazîne-i 'āmireye nakl ve bostānîyān-ı hāssa neferātı misillü dîvān-ı hümāyūnda Yeniçeri mevācibiyle ma'an ihrāc ve ba'de bostānîyan-ı hāssa mevācibiyle ağa kapusundan Yalıköşkü'ne nakl ve ber-müceb-i icmāl tüfenkciyān-ı bostānî ocağının kethudāsı ve kātibine teslîm ve irād-ı cedîd defterdārı efendi bendelerinin nezāretiyle iktizā eden mahalde hızf ve yine māh be māh neferātın mevcūdlarına göre tevzî' ve taksîm olunmak nizāmı şerefyafte-i sudūr olan hatt-ı hümāyūn-ı şevketmakrūn mücebince kānūnnāme-i hümāyūna zeyl olunub piyāde kalemine ve iktizā iden mahallere 'ilmuhaberleri husūsunda emr ve fermān devletlü sa'ādetlü sultānım hazretlerinindir.

DİZİN

A

a'yān, 4, 47, 105
a'yān ve erkān, 105
Abdürrahim Efendi, 157
adālet, 45, 106, 141
Adana, 54
aforoz akçesi, 46
aforozmenaki, 46
Ağa, XIV, XVII, XXIII, 60, 66, 77, 78, 127
ağalık, 63
ahālî-i kurā, 45
ahkām-ı ilāhiyye, 105
ahkām-ı şer'iyye, 48
akce, 153
Akçe, 93, 150, 152
alaybeği 'arzı, 4, 8, 11, 13
alaybeği bayrağı, 3, 10
altı bölük, 163
Āmedî, 13
Anapa, 55
Anatolu, XXIII, 3, 12, 53, 54, 58, 66, 84, 105, 119, 124
Anatolu nāfesi, 66, 84
anbār emîni, 156
Arhos, 46
Arnavud, 47
arpalık, 104, 105
ashāb-ı fenn, 137, 144
ashāb-ı liyākat, 62, 81
ashāb-ı mālikāne, 47
ashāb-ı vukūf, 7
Āsitāne, XXV, 4, 12, 18, 31, 58, 60, 72, 74, 85, 89, 92, 103, 130, 137, 138, 141, 145, 147
Āsitāne-i sa'ādet, 4, 12, 18, 137, 138, 141, 145, 147
aşcı, 20, 65, 66, 70, 83, 84, 86
at kayığı, 39
Ayapetros, 46

B

Bāb-ı 'Ālî, 33, 38, 47, 49, 59, 62, 70, 80, 81, 87, 100, 123, 137, 139, 140, 144, 145-147, 154, 158
bāb-ı defterî, 154
bādibān, 36
Bağdad, 54, 58
Balya Badra, 44
balyemez, 64, 72, 82, 151
bargir, 25, 89, 151
barut, XVIII, 21, 39, 75
Baruthāne-i 'Āmire, XXII, 39
Basra, 54, 55
başbākîkulı, 97
başbuğ, 132, 151
başçavuş, 149
başdefterdār, 98, 100
başı bağlu, 2, 40
Başkarakullukcı, 94
başkullukcı, 82
başmülāzım, 20, 148, 159
bayrak, 4, 6, 7, 10, 50, 151

bayrakdār, 62, 63, 66, 67, 70, 77, 81, 83, 84, 86, 93
bazarirtesi, 137
bedel-i iltizām, 97, 138, 146
bedel-i mu'accelāt, 153
bedel-i ta'yînāt, 21, 23, 30
Belgrad, 54
Bender, XXVII, XXX, XXXV, 1, 49, 51
Berāt, 156
berberlik, 163
Beşiktaş, 163
beşyüzbaşı, 120, 121, 122
beyāz üzerine, 40
Beylik, 13
bıçak, 162
bilā-imtihān, 17, 106
binbaşı, XIV, 120-122, 124, 125, 133
Birgivî risālesi, 120
boğca bahā, 44, 60
Bosna, 49, 54, 58
bostānî tüfenkci, 119, 130, 131
Boşnak Mustafa, 159
bölükbaşı, 63, 120, 121
buğasi 'intari, 66
Burgucu, XXVIII, 110
buyruldu, 16, 45, 56, 112
bühtān, 56

C

cānib-i mîrî, 13, 35, 39, 43, 44, 100, 102, 113, 120, 123, 130, 162
cebe, 7, 15, 66, 107
cebe defteri, 7
cebelü, 12, 13, 15, 114
cebr, 56
Cedîd, VIII, XV-XVII, XIX-XXI, XXIII, XXV, XXVI, XXVIII, XXX, XXXI, XXXV, XXXVI, 1, 102, 121, 123, 132, 133, 153, 158, 159, 162
cedîd neferāt, 132
celb-i menfa'āt, 99
cerrāh, 107
Cerrāh, 107
Cezāyir, 54
Cidde, 53, 54, 103
cihādiyye, 96
cihet-i mā'aş, 25, 30, 32, 33, 60
cihet-i rüchān, 65, 83
cisr, 32, 143
cisr tonbazı, 143
Cisr-i Ergene, 141
cizme, 121
cizye bekāyāsı, 43
cizye mālı, 43
cum'a, 72, 90, 136, 138, 144, 145
cübbe, 66, 84
cünha, 36
cürm, 61, 71, 79, 88, 121

Ç

çakmak, 163
Çaparzāde, 124
çapras, 120
çarub, 24, 69
çatal 'arz, 6
Çavuş, 76, 78, 93, 125, 126, 128
çavuş gediklüleri, 12
çeribaşı, 7
Çıldır, 54
çırağ, 13
çift peydā, 122
Çilingir, 110
çorbacı, 63, 69, 71, 72, 76, 77, 82, 83, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 94, 111, 116
Çorbacı
Çorlu, 124, 132
çuka ābdestlik, 108
çuka cebe, 66

D

da'vā, 48, 51
dakîk, 39
darbhāne, 96, 97, 100, 154, 156

Darbhāne, XXVIII
def'-i mezālim, 51, 60, 105
Defter, XXIII, 14, 15, 16
Defter Emîni, 14, 15, 16
defterdār-ı 'asr, 13, 23, 30, 135, 143
Defterhāne, 7, 13-15, 22, 28, 30, 45, 50, 135, 137, 143, 144
Defterhāne küttābı, 16
Defterhāne-i Āmire, 13, 15
Defterî kalem, 15
delîl, 57
delilbaşı, 55
dellālbaşı, 154
dellalbaşı defteri, 154
derebeği, 53, 55
Dergāh-ı 'ālî, 12, 151, 152, 157
der-i devlet, 16
Der-sa'ādet, 8
Destgāh, 110
Destgāh halîfeleri, 110
dest-i dırāzlık, 66
devlet, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, 3, 4, 13, 16, 18, 55, 72, 88, 110
Devlet-i 'Aliyye, 3, 4, 6, 7, 16-18, 22, 26, 28, 33, 34, 43, 47, 49-51, 53-55, 57, 59, 61, 63, 66, 80, 81, 95, 96, 102, 103, 105, 119, 132, 140, 147, 148, 166
Devlet-i ebed müddet, 4
devvāb, 53, 123
deyn, 58, 59
deynek darbı, 140, 147, 148
Dırama, 141
Dimetoka, 141
Dimos, 155
dîn, 3, 4, 16, 17, 26, 50
dindār, 8, 18, 29, 55, 61, 79, 81, 105
dirhem, 123
dirliği, 9, 24, 30, 31, 50, 51
dîvān tezkiresi, 38
Dîvān-ı Ālî, 9
Dîvān-ı Hümāyūn, 13, 14, 16, 51, 66, 69, 84, 86, 96, 153, 165, 167
Dîvān-ı Hümāyūn Kalemi, 15
Dîvān-ı Hümāyūn küttābı, 13
dîvān-ı kazı'askerî, 106
Diyarbekr, 54, 155
diyār-ı āher, 9
Donanma-yı hümāyūn, 40
Dökücübaşı, 110
Dürrîzāde Es-Seyyîd Mehmed 'Ārif, 104
düşman, XV, 17, 25, 27, 72, 74, 91, 100, 151

E

eclāf, 57
eclāf makūlesi, 57
ecr-i misil, 58
edebsizlik, 162
Edirne, 124, 132, 141
eğri kılıc, 162
ehl-i 'ırz, 26, 57, 62, 81
El-hac Ebubekir, 107
emānet, 55
emekdār, XIV, 42, 55, 62, 74, 81, 91
emlāk ve arāzi, 45
emlāk-ı hümāyūn, 124, 132
emr-i ehemm, 52
emvāl-i mîrîyye, 97
Enderūn, 12
Enderūn-ı hümāyūn hademesi, 12
enderūn-ı hümāyūn hazînesi, 97
erbāb-ı isti'dād, 27, 65, 83, 111, 121, 141
erbāb-ı istihkāk, 3, 29, 42, 48, 120
erbāb-ı liyākat, 63, 82
erbāb-ı sefer, 100
erbāb-ı şūrā, 60, 79
erbāb-ı timar, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 49, 51, 113, 114, 138

erbāb-ı vukūf, 40
erz, 38, 40
Erzurum, 54, 58
esāmi, 71, 73, 111, 160
eshām mahlūlātı, 97
esnāf, 71, 88, 117, 118, 164
Es-seyyîd Mehmed, 107
esvāb-ı dîvāniyye, 66, 84
eşkıyā, 47
eşkinci, 7, 10, 12, 17, 22, 29, 30, 64, 67, 73, 74, 82, 85, 88, 90, 91, 92, 113
eşkinci ʻarabacıları, 85
eşkinci mevācibi, 74, 92
etbāʻ, 4, 24, 31, 51, 56, 57, 69, 71, 86, 88
evāmir-i ʻaliyye, 45, 48, 49, 57
evkāf mukātaʻātı, 45
evkāt-ı hamse, 21, 120
Evlād, 146
evlād-ı kuzāt, 105
evvel bahar, 40
Eyālet, 54
eyālet ʻaskeri, 6, 10, 12, 113
eyālet halkı, 2, 6
eyāletlü, 6, 9, 21
Eyyüblü İbrahim, 159
Eyyüblü Sūfî Mustafa, 159

F

farîza, 95
fenn-i cerrāh, 107
fenn-i deryā, 34, 36
fenn-i hendese, 17, 25, 27, 28, 32, 136, 137, 159
fermān, XXII, 6, 12, 38, 40, 97, 104, 108, 109, 112, 130, 131, 133, 134, 148, 149, 153, 156, 157, 158, 161, 162, 165, 167
fermān-ı ʻālî, 6, 40, 97, 108, 109, 112, 130, 131, 153, 162
fermān-ı hümāyūn, 12, 149
fes, 67, 85
fevt, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 20, 29, 32, 35, 50, 59, 60, 64, 67, 74, 85, 91, 107, 111, 114, 139, 146, 149, 160
fıkdān, 95
fırkateyn, 34
fırun, 110
fırun halîfesi, 110
fıstıkî çuka, 67
Filibe, 141
Filibeli Seyyid Hāfız Ahmed, 158
filinta, 162
firār, 24, 31, 35, 71, 72, 88, 89, 113, 121
fukarā, 46, 56, 97, 106
fünūn, 25, 29, 32, 136, 137, 144, 160
fünūn-ı ateşbāzî, 137

G

garz-i hafî, 55
gayz ve garaz, 51
gazā ve cihād, 102
gedik, 12, 13, 14, 34, 42, 138, 145
gediklü, XXVIII, 12, 14, 37, 39, 41
gediklüyān, 7
Gedizli Pehlivān Ahmed, 158
gemi ağası, 41
geşt ü güzār, 57
Girid, 54
guruş, 11, 12, 13, 21, 24, 30, 32, 33, 43, 44, 45, 46, 48, 65, 79, 84, 98, 99, 103, 107, 110, 115, 130, 132, 133, 154, 155, 157, 160
gümāne, 35, 36
gürūh-ı cehl, 105
gürz, 162
güvez çuka, 67, 84

H

habs, 21, 71, 88, 149
hacc, 12, 103
Hācegān, 14

hadd-i 'itidāl, 48, 58, 158
hadd-i mu'ayyen, 8, 154
hakk ve bātıl, 55
hakk-ı 'itidāl, 97
halāsiyye, 45
Haleb, 54, 155
Haleblizāde Ahmed Ağa, 60
halîfe, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 32, 81, 82, 83, 110, 111, 140, 147, 152
Hanya, 53
harāb-ı memleket, 102
harameyn mukāta'āları, 96, 97
haramzāde, 47
harc-ı bāb, 45, 99, 105
harc-ı kalem, 97, 129, 130, 157, 158
harc-ı temessük, 99
harc-ı vilāyet, 47
harclık tedāriki, 166
harclıkcı, 6
Haremeyn, XXIV, XXV, XXVI, 103, 153, 154, 156
Haremeyn mukāta'aları, 153
Hasan Efendi, 60
haseki, 133
hāsılat defteri, 7
Hasköylü Ahmed, 159
hass, 99
hass akçesi, 99
hāssa cerrāhbaşısı, 107
hasta, 73, 122
hastalık, 23, 31, 70, 87
hatab, 24, 33, 69, 123
hatıra ri'āyet, 18, 34, 37, 55, 58, 62, 80, 81, 101, 155
Hatt, XXII, 27, 40, 43, 113, 115, 116, 117, 119, 131, 153, 161, 162
hatt-ı hümāyūn, XIV, 12, 13, 39, 40, 46, 52, 97, 98, 100, 101, 103, 104, 106, 108, 109, 112, 114, 115, 131, 134, 142, 150, 153, 155, 156, 157, 158, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167
hatt-ı şerîf, 49, 51
havan, 136, 140
havāss-ı hümāyūn, 45
haydud, 47
hazar vakti, 71, 88
hazariyye, 44, 45, 60
Hazîne, XXIV, 24, 31
Hazîne-i 'Āmire, 24, 31
hazîne-i hümāyūn, 66, 84
hazînemānde, 19, 64, 68, 73, 75, 85, 90, 91, 92, 111, 134, 156
hazret-i sultānî, 66
hediye, 79, 98
hediyye, 18, 29, 46, 60, 61, 99
hediyye bahā, 46
hevā, 159
hidmetkār, 5, 69, 124
hil'at, 59, 129
hilāf-ı kānūn, 63, 73, 81, 90, 117, 118
hilāf-ı nizām, 24, 49, 71, 88, 124
hilāf-ı şart, 68, 85
hilāf-ı şer', 56, 57, 71, 88, 105, 149
hilāf-ı şer'-i şerîf, 56, 105, 149
hilāf-ı şurūt, 5, 11, 18, 20, 29, 115, 117, 118, 140, 147, 164
himāyet-i ra'iyyet, 10
hoca, 21, 32, 38
Hotin, XXVII, XXXV, 1, 49, 51
Humbara, XXV
humbara atmak, 25, 32, 136, 137, 141
humbara kundağı, 32, 143
Humbaracı, IX, XIV, XXII, XXIV, XXVII, XXIX, XXXIV, XXXV, XXXVI, 2, 18, 28, 114, 134, 135, 136, 137, 140, 148
humbaracıbaşı, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 150
huzūr-ı Āsafi, 9
Hüdāvendigār, 49

hükkām, 57, 105
hükkām-ı şeri'at, 105
hükümet-i şer'iyye, 105
hülefā-yi aklām, 158

I

ı'yd, 129
ıslāh-ı nefs, 149

İ

i'lamāt, 46
ibret, 18, 26, 29, 46, 70, 87
İbsala, 141
icmāl harcı, 129, 130
icmāllü, 45
icmāllü ze'āmet, 45
iç ağası, 57
idāre, 20, 24, 25, 27, 44, 45, 52, 62, 63, 69, 80, 82, 86, 89, 96, 97, 98, 100, 101, 103, 123, 134, 136, 140, 152
iftirā, 56
ihāle, 50, 58, 59, 96, 103
ihbāriye, 158
ihtilāl-i 'umūr, 53
ihtiyārān-ı re'āyā, 47
ikindi, 137, 138, 145
ilhāk-ı timar, 138, 145
ilticā, 17, 30, 58, 71, 88
imām, 21, 120, 125
imtihān, 17, 19, 28, 29, 32, 36, 42, 106, 107, 111, 112, 131, 137, 139, 144, 148, 160
infirāt yevmiyyesi, 86
intihāb, 5, 7, 13, 20, 29, 34, 36, 59, 60, 61, 62, 63, 68, 75, 80, 81, 85, 99, 107, 112, 115, 123, 140, 143, 148, 157, 159
irāde-i 'aliyye, 31, 40, 104, 108, 112, 149
irāde-i kāti'a, 18
irād-ı cedîd, XXI, XXIII, XXV, XXVI, XXVIII, XXX, 1, 96, 99, 100, 101, 102, 120, 123, 130, 131, 132, 133, 134, 141, 145, 153, 154, 156, 161, 165, 167
irād-ı cedîd defterdārı, 131, 154, 166, 167
İrād-ı Cedîd kānūnu, 102
irtikāb, 2, 7, 9, 18, 51
isbāt-ı vücūd, 7, 9, 19, 24, 25, 29, 31, 33, 70, 87, 122, 140, 145, 147
iskān, 160, 165
İslambol, 105
İstanbul, XVI, XVII, XVIII, XX, XXII, XXIII, XXV, XXVI, XXIX, XXX, XXXI, 18, 21, 28, 29, 54, 67, 137, 145
istihdām, 7, 13, 24, 25, 31, 39, 58, 67, 69, 85, 86, 140
istihkāk, 34, 36, 148
ita'at, 26
ittifāk-ı ārā, XXXIII, 3, 26, 33, 60, 79, 95, 100, 153
izin, XV, 6, 9, 37, 57, 98, 122, 135, 136, 142, 165
izin buyruldusı, 57
izin tezkeresi, 122

K

kā'ide-i kadîme, 23, 80, 157
kabāhat, 26, 71, 88
kadîm, 6, 11, 30, 41, 43, 67, 69, 74, 85, 86, 92, 96, 119, 130, 132, 148, 155, 166
Kağıdhāne, 18
kahve, 34
Kahve, XXIV, XXVI
kal'a, XXX, 4, 28, 32, 48, 72, 140, 143, 147, 148, 149
kal'a ta'mîri, 4
kal'abend, 140, 147, 148, 149
Kalem, XXX
kalyon, 34, 41

Kalyoncu, XXVIII
kalyoncu ocağı, 41
kalyonlar rūznāmçesi, 33, 40, 41, 43
kamçı, 120
kandil, 24, 33, 69, 123
kantār, 37, 38
kantār emîni, 38
kānūn, XXXIII, 3, 6-10, 12-14, 17, 19, 22, 24, 27, 28, 30, 45, 46, 49, 51, 52, 54, 60, 61, 63, 67, 69, 70, 71, 73, 74, 79, 80, 81, 85-87, 90, 91, 96, 97, 101, 103, 108, 109, 112, 114, 115, 117-119, 131-133, 154, 155, 161, 163, 164, 166
Kānūn, XXII, XXV, 1, 2, 40
kānūna ri'āyet, 139, 146
kānūn-ı cedîd, XXXIII, 3, 7, 10, 12, 14, 17, 27, 52, 60, 63, 67, 73, 79, 81, 91, 96, 97, 101, 102, 108, 112, 115
kānūn-ı kadîm, 6, 11, 69, 86, 96, 132, 133, 154, 155, 166
kānūn-ı kavî, 8
kānūn-i cedîd, 49, 61, 70, 87
kānūnnāme, XIV, 55, 59, 60, 79, 95, 109, 116, 130, 131-136, 139-142, 144, 145, 147, 148, 151-153, 156, 161-167
kapu cukadarı, 94
kapu harcı, 98
kapu kethudāları, 58, 59, 60
kapu kethudālığı, 58
kapu kethudālık, 58, 59, 60
kapu kethudāsı, 58, 60
kapuarası hazînesi, 100
Kapucıbaşı, 60
kapud, 66
kapudān, 33, 35, 36, 38-40, 42, 58, 73
kapudān paşa, 33, 36, 38, 40, 58, 73
Kapudāne-i Hümāyūn, 36
kapudāne-i hümāyūn başre'isi, 41
kapudānlık, 33, 36, 40, 41
kār ve kisb, 19, 28, 116, 117, 118, 164, 166
Karaferye, 141
Karaman, 54
karanfilî çuka, 85
kārgir hazîne, 97, 100
kārhāne, 78
karındaş, 139, 146
Kars, 54
karye, 56
kasaba, 56
kasım, 6, 137
Kasım, 40, 116, 132, 144, 153
kasr-ı yed, 10, 11, 15, 22, 30, 98, 134, 140, 147, 153, 156
Kasr-ı yed, XXIX
katık bahā, 23, 30, 120
kātib, 14, 20, 23, 29, 34, 62, 64, 66, 69, 70, 73, 78, 79, 80, 84, 86, 87, 90, 99, 100, 113, 119, 123, 129, 132, 156
Kātib, 14, 78, 125
Kātib-i Kethudā, 14
katl, 5
kavā'id-i tersāne, 37
kavānîn-i kadîme, 70, 87, 96, 119, 166
kazā, 16, 25, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 56, 74, 91
Kazā, 1
kāzib 'arz, 4
kebîr palaska, 162
keff-i yed, 11, 24, 31, 45, 71, 87
kefîl, 97, 124
kemān, 162
Ken'an Efendi, 60
kesb-i mahāret, 18, 19, 20, 28, 83, 114, 131, 137, 144
kesb-i san'at, 67
kesb-i servet, 4
Keşan, 141
keşāyiş, 35
Kethudā, 15, 78, 110, 125

kethudā yeri, 62, 63, 65, 81, 83, 94
kethudā-ı sadr-ı ʻālî, 59
kethudāyeri, 81, 90
Kethudāyeri, 76, 78
Kethudā-yi Sadr-ı ʻĀlî, 15
kılıc, 9, 11, 162
kılıc cemʻi, 9, 11
kımar, 46
kış, 41, 43
kışla, 21, 28, 66, 84
Kışla, XXXVI
kışlak, 66
kile, 38
kirpas, 37
kîse, 9, 11, 26, 43, 51, 96, 98, 100, 103, 154, 158
kîsedār, 158
kisve, 23, 65, 67, 68, 76, 77, 78, 83, 85, 88, 93, 94, 108, 109, 112, 115, 121, 133, 151, 152, 163
Kisve, 76, 150, 152
kisve bahā, 65, 67, 68, 76, 77, 78, 83, 85, 88, 93, 94, 108, 109, 112, 115, 133, 151, 152
Kisve bahā, 76, 150, 152
kocabaşı, 46, 47
kömür, 24, 33, 69
köpri kurmak, 159
Köstendil, 141
köveze kaplu üst kürki, 96
kubbe altı, 96
kulaç, 37
kullukcu, 64, 94
kumanya, 39
kuru sıkı, 73
kuru taʻlîm, 136
kuzād, 4
kuzāt, 46, 105
Kürdüs, 46

L

Lağımcı, IX, XXII, XXV, XXVII, XXIX, XXX, XXXIV, XXXV, XXXVI, 1, 2, 27, 30, 113, 142, 143, 147
Levend çiftliği, 119, 120, 124, 130, 131, 132, 134, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165
libās, 23, 66, 84, 116, 118, 121, 133
libās-ı mahsūs, 116, 118
liman defteri, 34
liman kātibi, 34
liman reʼisi, 34, 35, 37
liyākat, 62, 63, 67, 74, 81, 85, 91, 115

M

māʻaş, 21, 25, 29, 30, 32, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 51, 52, 60, 61, 65, 72, 75, 76, 78, 79, 81, 83, 92, 93, 94, 99, 103, 107, 110, 111, 115, 120, 121, 123-130, 132-134, 139, 150-152, 156, 158, 160, 164, 165
Māʻaş, 76, 92, 93, 110, 125,
māʻaş-ı şitāʼiyye, 41
māʻaşlu, 123, 130, 134, 164
Maʻden, 124
maʻrifet-i şerʻ, 47
māʻuna, 39
maʻyūb, 27
mahlūl, 5, 7, 9, 17, 23, 24, 27, 30, 33, 36, 41, 42, 64, 67, 71, 73, 74, 82, 85, 88, 90, 92, 96, 98, 101, 102, 106, 113, 131, 134, 138, 139, 145, 153, 154, 155, 158
Mahlūl, XXIII, 73, 90
mahlūl timar, 33, 138, 145
mahlūlāt, 30, 51, 64, 73, 91, 153, 154, 155
mahzar ashābı, 8
maktūʻ, 45, 46, 154, 155, 156
maktūʻāt, 155
maktūl, 9

mālikāne, 47, 60, 154, 156
mālikāne halîfesi, 154
mālikānelik, 97
Malkara, 141
Manastır, 141
māni'-i şer'î, 73
Mar'aş, 54
marangoz, 112
marankoz, 95
mart, 41
Masdāriyyecioğlu Hüseyin, 158
masraf-ı sergi, 69, 86
matbah, 21, 40, 123
matbāh-ı 'āmire, 38
mazbata, 40
mazhar-ı cezā, 7, 10
mazhar-ı siyāset, 6, 20
mecāvib tevzî', 70
mecrūh, 11, 25, 33, 42, 74, 91, 123
medāris, 103
Medine-i Münevvere, 103
Mehmed Emîn Efendi, 103
mehterbaşı, 121
mehterhāne, 133
mekāri, 46
mekātib, 99
Mekke-i Mükerreme, 103, 104
mektūb, 15, 140, 147, 148, 149
Mektūbî-i Sadr-ı 'Ālî, 15
Mela Mustafa, 158
memālik, XXXIII, 2, 57, 95, 106
memālik-i islāmiyye, 95
memhūr, 8, 57, 98
men'-i şedîd, 162
menāfı'-i mîrî, 95
menāfi', 61, 79, 98, 153
menāsıb, 52, 54, 105
menzil mesārifi, 45
Merammatcı, 110
mercimek, 35, 38, 40
mesārıf, 24, 25, 37, 70, 87, 95, 100, 123, 153
Mesārıf, XXIII
mesārif defterleri, 49
mescîd, 21
metrîs, 6, 25, 28, 32, 68, 136, 143, 144, 159
metrîs almak, 25, 28, 136, 144
metrîs tobu, 68
mevācib, 23, 31, 36, 41, 62, 66, 69, 70, 74, 75, 80, 84, 86, 87, 92, 123
Mevācib, XXII, XXV
mevācib akçesi, 69, 86
mevācib defterleri, 62, 80
mevāşi, 53
mevkūfcu, 9
mezad kā'imesi, 154
mezālim, 44, 51, 60, 105
mezāri', 45
Mısır, 54, 58, 103
Mısır-ı Kahire, 103
mîrî, 26, 38, 96, 97, 98, 99, 100, 120, 153, 154, 156
mîrî kantārcı, 38
mirmirān, 4, 51, 52, 53, 54, 56, 58, 59
Mirmirān, XXV
mîzān, 98, 100
Mizistre, 48
mor çuka, 67, 84, 109
Mora, IX, XXXV, 1, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 54, 58
mu'accele, 98, 101, 153, 154, 155
mu'āf, 45, 60
mu'āfiyet, 45
mu'allem 'asker nezāreti, 102
mu'tedil, 55
mugāyir-i kānūn, 45, 61, 80
muhālefet, 57, 102
muhall-i nizām, 24, 71, 88, 105
Muhammed Mekkî Efendi, 104
Muhārebe, 65

muharrir, 7
mukāta'a, 25, 43, 45, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 153, 154, 155
Mukāta'a, XXVIII, 2
mukāta'āt defteri, 154
mukāta'āt mu'accelesi, 99
mukāta'āt voyvodaları, 99
muktezā-yı şer', 57
mum, 123
murābaha, 58
Mustafa, XVI, XVII, XIX, XXXI, 22, 60, 103, 107, 108, 131, 132, 148, 153, 156, 157, 158, 159
Mustafa Efendi, 103, 157
Mustafa Reşid Efendi, XVII, XIX, 107, 108, 131, 132, 153
mustakim, 55
Musul, 54
mutasarrıf, 10, 11, 60, 63, 64, 67, 74, 82, 85, 91, 111, 114, 123, 138, 139, 145, 146, 156, 157
muvazzaf, 120
mübāşir, 45, 48, 56, 122
mübāşiriyye, 45, 48, 56
mücerred, 4, 8, 19, 62, 65, 71, 83, 87, 89, 130, 162, 164
müdāvemet, 13, 67, 85, 137
müdde'î, 48, 56
müddet-i karār, 56
müddet-i mu'ayyene, 28, 53, 122
müfrez, 44
mühendis, 31, 159, 161
Mühendishāne, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX
mühendishāne-i hümāyūn, 137, 144, 148
mühimmāt, 21, 25, 26, 34, 36, 37, 78, 95, 159
mühimmāt mahzeni, 37
Mükellefzāde Mustafa Beğ, 60
mülāzemet, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 20, 33, 106, 159, 161
mülāzım, 7, 8, 9, 19, 20, 23, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 40, 65, 68, 70, 75, 83, 87, 120, 121, 126, 127, 128, 138, 140, 145, 152, 159
mülāzım kapudān, 34, 36, 37, 40
mülāzım-ı evvel, 7, 8, 9, 20
mülāzım-ı sānî, 9
mültezim, 98
münāvebe, 25, 54, 65, 73, 83, 90, 122, 135, 142, 164, 165
münāvebe tarîki, 73, 122, 165
müretteb 'asker, 159
mürūr ve 'ubūr, 53
mürūr-ı zaman, 99
müslim, 56
müsta'id, 13, 17, 20, 29, 32, 36, 42, 62, 81, 83, 110, 111, 121, 131, 133, 148, 159, 160
müşterek, 8, 11, 12, 13, 21, 139, 146
müte'ehhil, 19, 70, 71, 87, 135, 136, 142, 143, 145, 160, 164
mütedeyyin, 80
mütefennin, 41, 42, 65, 83
müteferrika, 7, 12
mütehayyizān, 18
mütekā'id, 7, 12, 64, 73, 74, 91, 134, 140, 147
müteveffā, 98
mütezevvic, 135, 136, 137, 142, 143, 145
müzāyaka, 166
müzāyede, 153, 154, 155

N

na'lband, 95, 112
nā-ehl, 4, 17, 27, 30, 42, 55, 105, 110, 113
nakd, 96
nān-ı 'azîz, 39, 65, 120, 123, 130

nānpāre, 5, 9, 11, 20, 30, 50, 137, 138, 139, 145, 146, 147
nāss-ı kerîm, 16
nāzır, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 28-31, 33, 35, 37, 61-64, 66, 68-71, 73, 74, 79-81, 83-87, 90-92, 96-101, 107-109, 111, 113, 114, 119, 122, 123, 131, 135, 137, 138, 140, 143, 144, 146, 166
Nāzır, 66, 69, 78, 84, 86
nāzır tezkeresi, 84
Nefer, XXIII, 77, 78, 93, 110, 125, 126, 127
nemādār, 54
nemālu, 52, 54, 58
nemālu mansıb, 52
nemāsız, 54
nevbet, 105, 136, 143, 144, 147, 165
nidā, 154
nimten, 67, 84
nisvān, 156
Nişān, 13
nişāna isābet, 17, 137
niz'a, 26
Nizām, XX, XXI, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVIII, 1, 2
nizām-ı cedîd, 33, 52, 98, 100, 156
nizām-ı kānūn, 3
nizām-ı mülk, 52, 97
noksan, 10, 11, 13, 17, 23, 35, 38, 55, 95, 99, 101, 120, 122, 124, 148
nüfūz, 5, 20, 21, 29, 51, 53, 54, 60, 96, 101
nükūd-ı mevkūfe, 70
nüvvāb, 4, 105

O

obüs, 25, 64, 72, 82, 136, 151
ocak çavuşu, 62, 63, 81
ocak kethudāsı, 20, 22, 29, 70, 87, 132, 133, 164
Ocakcı, 110
ocaklar nezāreti, 103
odabaşı, 62, 63, 66, 67, 70, 71, 78, 81, 83, 84, 86, 88, 93
ok meydānı, 137
Okmeydānı, 18
okur ve yazar, 37
onbaşı, 121, 127, 128
Orta, 76
orta mālı, 69, 86

Ö

Ömer, XIV, 22

P

Pādişāh kulu, 69
pādişāh re'āyāsı, 45
parmak tekerlek, 82
paşa, 34, 36, 40
Paşa Sancağı, 141
patrona, 36, 41
patrona başre'isi, 36
peksimād, 38, 40
peksimādcı başı, 40
pençşembe, 145
perhizkārlık, 56
pîr, 11, 14, 42, 74, 91, 116
pirinç, 35
piştov, 162
piyāde, 24, 31, 96, 108, 109, 112, 123, 129, 130, 131, 132, 134, 151, 157, 161, 163, 165, 167
Piyāde, XXII, XXVI
piyāde mukābelesi, 108, 109, 112, 130, 131, 134, 157, 161, 163
poşı, 67, 85
potur, 67, 84

R

rāhis bahā, 101
Rakka, 54, 155
Rāşit Efendi, 60
rāyic, 113

re'āya, 43, 44
Receb, 22, 49
ref', 4, 5, 7, 9, 10, 12, 14, 19, 21, 22, 24, 28, 29, 31, 32, 47, 51, 60, 61, 70, 71, 72, 79, 87, 88, 133, 136, 139, 140, 143, 146, 147, 161
Resîd, 62, 80
Resîd defteri, 62, 80
Resmo, 53
Resūl-i Erkem, XXXIV, 3
Reşid Mustafa Efendi, 103
revgān, 35, 38, 40, 46
revgān-ı sāde, 46
revgān-ı zeyt, 35, 38, 40
rızāperver, 57
rızā-yı hümāyūn, 69, 105
ricā, 4, 17, 27, 30, 36, 50, 58, 62, 74, 81, 91, 101, 105, 148, 155
ricāl, 4, 13, 16, 18, 22, 28, 40, 49, 61, 69, 80, 86, 96, 102, 105, 119, 123, 156
ricāl-i devlet, 4, 18
Rihte, 79
rihtegān, 78, 111
rikāba 'arz, 102
rikāb-ı hümāyūn, 55, 100, 108, 109, 112, 134, 149, 155, 161
risāle, 120
riyāle başre'isi, 36
ruhsat, 5, 6, 70, 86, 108, 122, 130, 132, 135, 142, 143, 149, 160, 161, 163, 164, 165
Rum, 105
Rumili, 3, 12, 53, 54, 58, 105, 119, 124, 141
rusüm-ı penbe, 97
rūz-ı hızır, 6, 19, 28, 41, 49, 121, 135, 137, 142, 144
rūz-ı kasım, 41, 42, 137
rūznāmçe-i hümāyūn, 99, 100
rūznāmeci, XXV, 156
rüchān, 42, 65, 83
rüsūm, 95
rüsūmāt, 46
rüşvet, 11, 34, 60
rütbe, 3, 5, 14, 52, 55, 140, 160
rütbe-i vezāret, 55

S

sā'at, 48
sabî, 8, 10, 12, 13, 15, 114, 135, 136, 142, 143, 146
sadaka, 69, 86
sādık, 18, 20, 55, 58, 59, 99
sadr-ı 'azām, 12, 55, 73, 74, 91, 96, 100, 102, 137, 144
saf cengi, 68
sağ ve sol kol, 160, 163
sahh, 100
sāhib-i iktidār, 18, 29, 58, 61, 79, 81, 105
saka, 20, 70, 77, 83, 86, 94, 120, 127, 129, 151
salı, 90, 136, 138, 144
saltanāt, 45, 51, 105, 132
saman bahā, 46
san'at, 13, 26, 67, 73, 89, 111, 112, 137, 161, 163
sanāyi', 17, 18, 25, 27, 28, 32, 124, 136, 143, 147, 164
sanāyi'-i ateşbāzî, 17, 32
sanāyi'-i hendese, 147
sanāyi'-i humbara, 17, 18
sanāyi'-i m'imārî, 144
sanāyi'-i m'imāriyye, 27, 28
sancāğ-ı şerîf, 13
sancak kapudānları, 34, 36, 38, 40, 42
sancak mülāzımları, 7, 51
sarrāf, 97
Sayda, 54, 58
sāye kapud, 66

sayf ve şitā, 40, 41, 42, 50, 66, 72, 84, 89, 119, 122, 124
sebed örmek, 6
Sefer, 33
seferber, 34, 36, 39, 40, 41
sefer-i hümāyūn, 53
sehm, 102
sekbān ʻulūfesi, 47
sekene, 56
Sekizinci, 110
Selanik, XXII, 141
selātin-i ʻizām, 44, 45
Selîm Hān-ı Sālis, XXX, XXXIII, 1
Semendre, 49, 50
sened, 8, 137, 144
sepet, 9
sepet timar, 9
serʻasker, 9, 122
serbestiyet, 44, 45
serbestiyetnāme, 44
serdār-ı ekrem, 119, 122
Serdār-ı Ekrem, 124
serdengecdi ağası, 150
sergerde, 75, 92, 115
sergi, 23, 30, 41, 69, 74, 86, 92, 166
sergi ferşi, 41, 69, 74, 86, 92, 166
sergiferş, 69
ser-habbāz, 38
serhad, 49
serhaddāt, 61
serhadnişîn, 50
serhalîfe, 20, 21, 25, 26
sermāye, 66, 97
serrāc, 78, 89, 95
serrācbaşı, 64
serrāclık, 89, 163
Seyyid Mehmet, 60
Seyyid Sādık Efendi, 60
sıbyān, 135, 136, 140, 142
sıla, 122
sılā-yı rahm, 122
silah, 26, 121
silahdār, 14
Silistre, 54
Silivri, 124, 132
sinān, 162
sinn, 115, 124
sipāh, 14
sipāriş, 23, 31, 70, 87, 134
Siroz, 141
sitte rütbesi, 105
Sivas, 54
siyāk, 8, 12, 54
siyāset, 6, 20, 36, 46
Sofya, 141
sūret, 16, 45, 51, 58, 60, 63, 71, 81, 88, 95, 98, 102, 129, 135, 143
sūret-i defter, 135, 143
Surnazen, 127, 128
Süfyān Ağa, 60
sülbî oğlu (oğılları) , 146, 147
Süleymān Bey, 150
Sürʻat, 2, 68, 73
sürʻat nezāreti, 61
süvāri, XXI, XXII, XXVI, 24, 31, 33, 35, 37, 50, 123, 150, 151, 152

Ş

şaʻîr, 46, 130
şāgird, 13
şāhî tob, 64, 82
Şam, 54, 58
şart-ı vākıf, 70
şefāʻat, 4, 11, 17, 27, 30, 50, 58, 62, 74, 81, 91, 101, 105, 148, 155
şehādet, 37
şehr, 56
şehriyye, 105
Şehrizor, 54, 55
şehtiyye, 34
şekāvet, 47, 56
şemʻ, 24, 33, 69

şem'i bahā, 24, 33
şer'-i şerîf, 56, 71, 88, 105, 149
şerh, 12, 15, 32, 64, 82, 135, 142
şerîk, 63, 81
şıkk-ı evvel, 155
şıkk-ı sāni, 96, 102
şikāyet, 9
şişhāne tüfenk, 162
şöhret defteri, 62, 80

T

ta'addiyāt, 44, 105
ta'dāt-ı nükud, 99
ta'lîm, 13, 17, 18, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 41, 64, 67, 68, 73, 78, 85, 89, 90, 96, 98, 103, 107, 108, 112, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 124, 130, 131, 132, 136, 141, 144, 147, 149, 151, 152, 159, 160, 162, 163, 164, 166
ta'lîm mahalli, 25, 67, 73, 90, 115, 136, 137, 149
ta'lîm-i fenn, 67
ta'lîm-i fünūn, 131
ta'lîmlü 'asker nezāreti, 96, 103
ta'lîmlü piyāde, 96
ta'lîmnāme, 96, 98
ta'yîn, 6, 7, 9, 13, 18, 20, 21, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 43, 48, 50, 54, 55, 56, 58, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 72, 75, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 89, 92, 93, 97, 99, 100, 105, 107, 111, 113, 115, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 134, 140, 141, 147, 151, 153, 157, 159, 161, 163, 164, 165
ta'yînāt, 22, 23, 30, 33, 40, 41, 75, 84, 92, 93, 107, 113, 120, 122, 123, 129, 130, 132, 134, 151, 160, 161, 165
Ta'yînāt, 93
ta'yinât bahā, 124
ta'zîz, 26
Tābeci, 110
taberdārān ocakları, 13
tablzen, 121
tabur, 72
tabya, 6, 28, 32
tagyîr-i libās, 116, 118
tağyîş tedāriki, 156
tahrîr, 6, 8, 15, 17, 19, 20, 23, 26, 28, 29, 31, 33, 34, 45, 55, 57, 58, 68, 70, 71, 74, 79, 85, 87, 91, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 120, 124, 129, 130, 132, 138, 140, 141, 145, 148, 149, 151, 152, 155, 156, 158, 159, 164, 165
tahrîr-i cedîd, 45
tahsîl-i fenn, 19, 23, 28, 29, 31, 65, 67, 114, 131
tahsîl-i hüner, 67
tahsîl-i mahāret, 83, 117, 118, 164
tahvîl, 53, 84, 135, 137, 143, 144
tapya, 143
taraf-ı hümāyūn, 66, 84
taraf-ı şāhāne, 3, 55
tārîh, 57, 98, 155
tārik, 10, 48
tas akçesi, 70, 86
taslakcı, 69, 86
taşra, VIII, 34, 41, 105, 136, 138, 140, 142, 143, 145, 147
Tatarbazarı, 141
tazmîn, 25, 35, 99
te'allüm, 18, 19, 29, 31, 33, 41, 72
tebdîl, 4, 5, 35, 37, 59, 79, 116, 117, 118, 163
tebdîl-i kıyāfet, 116, 118, 164
tebdîl-i libās, 116, 117, 118
tecvîz, 6, 18, 19, 28, 29, 49, 52, 53, 55, 58, 71, 73, 88, 90, 100, 102, 106, 111, 113, 158

tefsîr, 135, 142
tekā'üd, 11, 20, 25, 33, 42, 64, 68, 73, 74, 82, 85, 90, 91, 111, 114, 116, 123, 124, 134, 140, 147, 158
tekā'üd 'arzı, 11
tekā'üd esāmileri, 74, 91
tekā'üd vazîfesi, 91
tekā'üdlük, 64, 68, 74, 85, 91, 123
tekālif, 44
tekārir, 99
temessük, 34, 99
temessükāt, 99
temhîr, 15, 28, 59, 61, 80, 100, 123, 155
tenzîl, 8, 29, 34, 54, 70, 86, 143, 145, 154
terakkî, 11, 26, 53, 72, 89, 158
tercümān, 47
terk-i hidmet, 4, 9, 22, 28, 29, 32
tersāne, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 97
tersāne emīni, 34
tersāne-i 'āmire, 36, 38, 39, 40
Tersāne-i 'Āmire emîni, 34
tertîb, 3, 6, 8, 9, 11, 13, 16-21, 23, 26, 27, 29, 32, 34, 39-41, 43-45, 52, 60, 62, 64-69, 71, 72, 75, 78, 79, 81-84, 88, 89, 92, 107-112, 115, 119-121, 123, 124, 129, 131-133, 135, 139, 141, 143, 146, 147, 149, 151-153, 157-160, 163-165
tertîb-i cezā, 6, 16, 18, 20, 29
tertîb-i sufūf, 88
tevcîh, 4, 10, 12, 13, 15, 20, 27, 30, 32, 33, 36, 41, 42, 48, 49, 50, 52, 54, 59, 60, 61, 63, 73, 74, 80, 81, 90, 91, 104, 108, 114, 120, 121, 123, 124, 129, 130, 134, 136, 138, 139, 140, 143, 145, 146, 147, 160
tevcihāt, 8
tevzî' defteri, 46
tevzî'-i mevācib, 62, 80
tezāyüd-i nüfūz, 54
ticāret, 122
timar, IX, XXII, XXV, XXVII, XXXIV, 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 17, 21, 22, 26, 29, 30, 32, 35, 50, 89, 90, 107, 114, 138, 139, 141, 145, 146, 148, 151, 160
timar tevcîhi, 9, 26, 50, 138, 145
timarlu, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 29, 30, 31, 48, 136, 139, 140, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 159, 160, 161
Timarlu mühendis, 158
tîr, 162
tob, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXVI, XXVII, XXIX, 1, 2, 6, 25, 32, 35, 36, 41, 42, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 88, 89, 90, 92, 93, 95, 100, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 121, 127, 128, 143, 150, 151, 152, 162, 163
tob dökümi, 62
tob kundağı, 32, 143
tob ustası, 63, 64, 67, 73, 83, 116, 121, 151, 152
tobcı ortası, 82
Tobcu, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXVI, XXVII, XXIX, 1, 2, 61, 64, 66, 69, 71, 76, 77, 90, 108, 109, 112, 116
tobcu kānūnu, 79, 92
tobcu ortaları, 70, 81, 82, 92
tobcular kātibi, 61
tobcular kitābeti, 61
Tobhāne, XXII, XXIII, XXIV, XXV, 1, 2, 107, 108, 110
tobkeşān bargirleri, 89
toğrı kılıç, 162
Tokad, 155
topcu başı, 61
töhmet, 57, 71, 88, 101
Trablusşam, 54, 155

Trabzon, 54
tuğ, 61
tuğralı fermân-ı 'âlî, 97
tulumbacı, 79
tüfeng endāz, 67, 68, 69, 78
tüfenk, 25, 35, 108, 109, 112, 115, 121, 162, 163
tüfenkci, 108, 112, 115
tüfenkcibaşı, 115
tüfenkcibaşılık, 115
tüvāna, 10, 11, 12, 15, 26, 30, 114, 124, 135, 136, 139, 140, 142, 143, 146, 147

U

umūr-ı mühimme, 13, 45
umūr-ı ocak, 61, 62, 80, 123
usta, 64, 65, 108, 109, 112, 115, 151, 152

Ü

ümenā, 100
Üsküdar, XXVI, XXVII, XXX, XXXVI, 165
üstād, 18, 26, 32

V

vakt-i hazar, 4, 42, 61, 74, 79, 91, 121, 122, 123, 129, 135, 140, 142, 165
vakt-i sefer, 4, 8, 21, 26, 27, 74, 92, 122, 123, 124, 129, 135, 140, 142
vāli ma'iyyeti, 6, 57
Van, 54
vazîfe, 25, 33, 50, 56, 62, 80, 97, 103, 120, 134
vekîlharc, 62, 63, 66, 67, 69, 70, 81, 83, 84, 86, 93
Vezîr, 16
vezn, 38
veznedār, 99
veznedārbaşı, 99
Vidin, 54
vilāyet, 5, 43, 44, 47, 59
vilāyet masrafı, 43
voyvoda, 46, 47, 48
vukiyye, 38
vücūh-ı belde, 47
Vükelā, 3
vükelā-yı devlet, 3, 51
vülāt, 4, 6, 16, 44, 48, 53, 56, 58, 59, 60, 132
vüzerā, 4, 5, 12, 51, 52, 54, 55, 56, 58, 60, 96

Y

yağcı başı, 38, 40
Yalıköşkü, 167
yamak, 19, 20, 21, 23, 69, 108, 109, 112, 115, 151
yarım mühürlü mektūb, 140, 147, 148, 149
yedek, 90, 96, 140
yelkenci, 34, 41
yemeni, 121
yemîn, 27, 53, 120, 121, 126, 133, 151
Yeniçeri, 165, 167
yerlü neferāt, 48, 50
yesîr hidmet, 141
yeşil çuka, 67, 84
yevmiyye, 17, 19, 21, 22, 24, 26, 29, 30, 32, 41, 42, 67, 68, 70, 71, 75, 76, 77, 78, 84, 85, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 100, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 120, 123, 124, 129, 132, 148, 152, 157, 160
yevmiyyelü, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 30, 31, 33, 65, 71, 83, 85, 88, 110, 121, 123, 124, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 159, 161
yoklama, 7, 19, 24, 28, 50, 137, 144
yoklamacı, 7, 49
yoldaş, 39, 69, 71
yolu gelmeğ, 71, 87

yuvarlak, 75
yüzbaşı, 120, 122

Z

zâhire, 35, 39, 45, 95
zaleme gürûhu, 47
zaleme makûlesi, 52, 53
ze'âmet, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 45, 49, 50, 97, 113, 114, 135, 136, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 160
Ze'âmet, XXII, XXIII, XXV, XXVII, XXVIII, XXX, 1, 143
zecriyye, 97, 98, 99
zecriyye akcesi, 98
zenbil, 38
zeytinyağı, 35
zımmî, 56
zî-'ırz, 61, 79
zilzen, 126
zirâ'at ve hirâset, 122
zulm, 44, 47, 56, 105
zulmiyye, 43, 48
zü'emâ, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 49, 51, 114
zülüfliyân, 13

TIPKIBASIM

74a

اخراج اولنه مبنی جماد مواجبندن اعتبار ایله اقتضا ایدن مواجبلری ایراد جدید همایون
خزینه سندن خزینهٔ عامره یه نقل وبوستانیان قاصه نفراتی مثللو دیوانه همایونده
یکیوی مواجبله معاً اخراج وبعده بوستانیان قاصه مواجبله اغا فیوسندن بالی کونکنه
نقل وبر موجب اجمال تفنگجیان بوستانی اوجاغنك کتخداسی وکاتبنه تسلیم وایراد جدید
دفتر داری افندی بنده لینك نظارتیله اقتضا ایدن محله حفظ وبنه ماه بماه نفراتك
موجب لرینه کوره توزیع وتقسیم اولنمق نظامی شرفیافتهٔ صدور اولان خط همایون
شوکتمقرونی موجبنجه قانونناهٔ همایونه ذیل اولوب بیاده قلمنه واقتضا ایدن محلده علم وخیرات
اعطاسی خصوصنده امر وفرمان دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرینکدر

بعده موجود اینه کوره وفقری زیاده قلمدن حساب واجمال اولنوب کلکه بوخصوصده بلطف الله تعالی
اکدار اوده افتا اولنمیوب قشلویه اسکان اولنمق اوزره ترتیب اظهار اورطه نك ضابطان
ونفراتی اکدار یوستانیلرندن وغاریدن تحریر اولنه جغنه مبنی بونلرك دخی علوفه وتعیناتی
بهالیله ضابطان معاشاری لوندمفتکزه کائن دیکر اورطه لر مثللو ماه بماه ایراد جدید
خزینه سندن ویریلمك اقتضا ایدوب لیمن اونه دنبر یوستانجیلرك مواجبی دیوان همایونده
یکیچری مواجبیله معاً اخراج اولنوب کلکله اشبو اکدار ترتیبنك مواجبی قدیمی اوزره یکیچری مواجبیله
اخراج اولنمق وحفتکده اولان اورطه لره ماه بماه ویریلمك لزوم کلمه مخالفت
یولنمیه مبنی ظاهر واشبو تعلیمات عساکر دولت علیه نك قوانین قدیمه سندن خارج اولمامق ایچون
قدیم اوجاق اولوب یوستانیان خاصه اوجاغنه ملحق اولمق وقت مستقل تفنکچیان یوستانی اوجاغی اعتبار
یورلمش اولمغله ذکر اولنان تفنکچیان یوستانی اوجاغنك علوفه لری دخی قانون قدیم اوزره مواجبی
مواجبیه حساب وزیاده قلمدن اجمال اولنوب دیوان همایونده یکیچری مواجبیله معاً اخراج اولنمسنه
دولت علیه نك قوانین مرعیه سنه موافق اوله مبنی باهر اولوب لکن نفرات مرقومه مین وضعفدن
ماعیه یه الفت ایتمش وماه بماه الدمبنی علوفه ایله کسبوبی اداره یه اعتیاد ایتمش اولمغله شمدی
مواجبدن مواجبه برقطعه اوجاق وقطعیه الی ای مضایقه جکوب آخر کار وکسب ایله
خرجلق تدارکنه مقتدر اوله میانلر. بهرحال ضرورتنه دوچار اوله جقلری اشکار اولمغله دولت علیه نك
قوانین مرعیه سنه موافق اولمق وهم نفرات مرقومه نك قید ضرورتدن وادسنه اولمیه
وسیله اولمق ایچون کرك لوندمفتکی وکرك اکدار ترتیبی والحاصل تفنکچیان یوستانی
اوجاغنك نفراتنه ماه بماه ایراد جدید خزینه سندن ویریلمك علوفه مواجبدن مواجبه
زیاده قلمدن حساب وبشقه بهه اجمال اولنوب یوستانیان خاصه نفراتی مثللو بونلرك دخی
علوفه لری دیوان همایونده یکیچری مواجبیله معاً اخراج وبعده اغا قپوسنده بالی کوشکنه نقل
وایراد جدید دفتر داری افندی بنده لرینك انضمام رای ونظار تیله اقتضا ایدن محله حفظ اولنوب
شمدیلك نفراتك موجودی تحقیق اولنرق بنه ماه بماه ناظر مومی الیه حضورنده سکه خزینه له
اورطه لره توزیع وتقسیم اولنمق مصرحی بالمذاکره مناسب کورلکله بوجهله تنظیمی اراده یورلدیغی
قانونامه همایونه ذیل اولمق اقتضا ایدیکنی شامل تقدیم اظهار تقریر حاکری بالوسنه
کوزل بویجه قلمه آلنوب ذیل اولنه ویوقطه همایون شوکتمقرون شرفیافته صدور اولمغله
بروجه محرر تفنکچیان یوستانی اوجاغنك ماه بماه ایراد جدید همایون خزینه سندن ویریلمك
نفرات علوفه لری مواجبدن مواجبه زیاده قلمدن حساب وبشقه بهه اجمال اولنوب اشبو

73a

كمال اعتنا و دقت و معلم عسكر ناظرى اولنلر و فى الحال تحرى و نظارت ايلك اوزره اليوم لوند
مفتكزه موجب اولنه ايكى اوردله نك على الترتيب بهركون التيشر بلوكى بونجى تعيين و تخصيص
اولنوب مناوبه ايله مشق و تعليم ايلمكى استصواب بيوريلورايسه باخط همايون خوكتفروف
مجرد قانونناسه همايونه ذيل اولمق لوزم كلدكى

اوجاغ مرقومه اولان معاشلو ضابطانك تاهله طالب اولنلرينه رخصت ويريلوب ماعدا نفراتك
على الدوام قشلولرنده قيام ايلمكيچون مجرد اولمك شروطه قانونلرى اولمغله مقتضاى قانون
اوزره اكر چه محل دركت اولوب انجق فيمابعد كرك مجرد و كرك متاهل اوجاغ مرقومه نفر تحرير
اولنمق صورتده نفراتك تمكن و تمدنلريله دوام و ثبات و تكثير و توفيرينه وسيله اولمه جهتله
اجدك بو مخصوص دخى قرين مساعدت بيوريلورايسه قانونناسه همايونه علاوه قلمق اقتضا ايدركى

اوجاغ مزبور نفراتندن صله يه كتمك مراد ايدنلر اولوبى قريب محله ايسه الى آى و بعيد
محله ايسه سكز آى مقدارى صله يه كيدوب يه قشلوسنه كلمك اوزره وقت مخصوصده سنده
بر دفعه بنده برينه مناوبه طريقيله صله يه اذن ويرلمك قانونناسه همايونه مندرج اولوب
بومصورتله نفراتك بش سنه ده بر دفعه صله يه عزيمتلرينه نوبت كلمكله فيمابعد اشبو
شرطله توسيع بيوريلمغله اولبابده قريب وبعيد و مسافتك اقتضاسنه كوره وقت مخصوصده
صله يه وضعت طلب ايدنلره ايكى آى و نهايت الى ماه قدر وضعت ويرلمك خصوصنه
تزد سامليرنده دخى استصواب بيوريلورايسه قانونناسه همايونه ذيل و علاوه قلمق
لوزمه دن ايدوكى معلوم دولتلرى بيوريلدقده مواد مرقومه نك بووجهله قانونناسه همايونه
ذيل اولمسى اراده بيوريلورايسه اقتضا ايدن محلده وطرف حاكمه يه علم و خبرلرى اعطاسى
خصوصنه امر و فرمان دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرينكدر

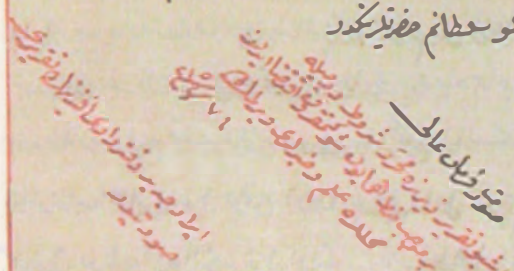

لوند مفتكزه كمان تفنكجيان بوستانى نفراتك ترتيب اولنمغى اوزره مقيد اولان علوفه هر
وقيناتله بهالى وضابطان معاشلرى ماه بماه ايراد جديد همايون خزينه سنه ويريلوب

اوحال ایله حس رابطه یه بند وتوثیقدن لوبد ایدوکی اشکار وسکره دن بعض غیرلو مقتضی
اولان شرطی وقیودک قانوتنامه همایونه ذیل اولنمسنه رعایت وجواز دوکار اولمغله بنا علیه
اشبو تعلیماتو مرتب تمکجیان بوستانی نفراتنک مربوط اولدیغی هر اوطه نک صاغ وصول قوله
اغالریله تابع اولن ایکیشر بلوکلی بهر کون اوجر بلوکی علی الترتیب مشق وتعلم ایجون نوبتجی تعیین
اولنوب بوصورتله الیوم لوندجیفتلکده موجود ایکی اوطه نک الیشر بلوکی نفرات وضابطانیله
نوبتجی اولدیغی کون قشلو لرنده موجود بولنوب تعلیم وتعلیمدن وسائر خدمتلوزمه لریچون رویت
وتکمیل ایدرلر دیکر التی بلوکلی نوبته کیرنجیه دک برنفری برمحله متفرق اولمامق ونوبتجی اولان
بلوکلرهرکون مقتضای قانون اوزره تعلیمه مقید کافی السابق میدانده طوب وتفنکلر مشق
وتعلیم ایلمک ونوبتجی اولمیانلر قشلو لرنده قوری تعلیم ایدوب سائر خدمتلوزمه لریچون دویت ایلمک
وایکلرنده سراجلق وبیرلک وتفنک ومقمق تعمیر ایتمک وسائر بومقوله بیکارنده لزومی اولان
وشان اوجاغه مغایر اولمیان صنعت وتجارته طالب وخواهشکار اولدقلری اولورایسه تبدیل هیئت
وقیافت ایتمکسزین کسوهٔ مخصوصه وبراطه سیله نوبتلری اولدیغی کونلرده جفتلک هوالیسنده هم
وبکطاشده ومفتکه بعید اولمیان محللرده قانونلریله مساغی اولدیغی درجه کار وکسب
ایتملرینه رخصت ویریلوب انجق ایده جکلری کار وکسب شان اوجاغه مغایر اولمیان مقوله یه
مخصوص اولمغله مغایر شان اوجاق اولورکارلرده وبروقته وبرمحده تبدیل قیافت وتغییر باسدت
واعمالری قشلویه ایرشمدکجه اولمیان یعنی محللرده کار وکسبدن کمال مرتبه مجانبت اولنمق
شویله که نوبتجی اولدقلری کون کاربنی بهانه ایدرلر نوبتنه کلنلرایسه هم کمیان نفرلرهم اون باشلیسی
ومخصوصا اول نفرلرک منسوب اولدیغی بلوکلی ضابطانی مواخذه وتادیب اولنمق ونوبتجی اولمیانلره
بوروجهله رخصت ویرلسی سائر اصناف کبی همان کارلریله اشتغال ایچون اولمیجه خدمتلوزمه لرینه
قصوری ومنابع حربیه ده تحصیل مهارت کامله ایلمکلرینه برکونه تکاسل وفتوری موجب اولمیه جق
ونظام اوجاغه مقدار ذره خلل ویرمیه جک درجه لرده اولمقدن ناشی بونلرک اصناف کبی
کار وکسبه مشغول اولوب مصلحت تجارتی محافظه ترکیله نظام اوجاغه مغایر معاملوف واطواره
اعتیاد یعنی امویتی فقط کاره مصرایله واجبهٔ ذمتی اولان مشق وتعلیم خصوصنده وضعیت
لوزمه سنده قصور اظهار ایدرلرایسه بوشللوکی ضابطانی علی الدوام تجسس برله منع
ودفعه وقت ایدوب خلافی شرطی کار وکسبی مشق وتعلیمه ترجیح وکار وکسب بهانه سیله
اقبالنه مخصوصه لریچی تبدیل وتغییر ایدرلرایسه اولورایسه بالتحری اومقوله لردرحال اخذ وجزای
ترتیب اولنمق وبومادهٔ لره اوجاق اغاسی واوجاق کتخداسی وبیک باشیلرو سائر ضابطان

72a

يروفعه دن زياده ميدان مقابله سنده آتميه مبني ومع هذا قفي طرف برزياده اقاراييه اول غالب اولديغي وبشتو بجاق ايسه ميدان بكنزه مهج ايشه يارامديغي معلوم وبونلرتعليم لوعسكراك بربويره وبردرهده وبرقيده اتيلدن طوب وتفنكلرينه مقابل اولميه مبني فاريجده دخي مثبت ومجزوم اولمقدن ناشي الحالة هذه صنف عسكريه نك بشتو بجاق استعمال ايلمكي مجرد كوتوركده سهولت وشهرزده اوبسبدن ايجون اولديغي ظاهراولمغله تعليملوعسكره برفلنطه تفنك وكبيرباوسقه وبرطوغري قيلجدن ماعدا سلوح استعمالي جائز اولميوب اولدغي جانب مديريت ويرباوكلريكزدن فيمابعد تعليملوعسكرك بشتو بجاق استعمال واستصحاب ايلمكي منع شديدايله منع وتحذير اولنوب بوخصوص قانوتنامه همايونه ذيل اولنه رق على الدوام اجراسنه اهتمام ودقت لوزم كلديكي معلوم دولتلري بيوردقده بعدازين تعليملوعسكره مقتضي اولان طوب وفلنطه تفنك وكبيرباوسقه وطوغري قيلجدن ماعدا آلوت واسلحه حضر وسفرده استصحاب واستعمال ايتمه لمامك ونفراته بجاق وبشتو اصلوطاقم دلماق خصوصي بافط همايون شوكتمقرون قانوتنامه همايونه ذيل اولنوب علم وخبرلري اعطا ولونرمفتشكي اغاسي وسائرضابطان مواجهه سنده قرأت اولنوب ايجون موكد ومشدد فرمان عالي اصدارى موافق رأى سامي ايسه امر وفرمان دولتلو سعادتلو سطانم حضرتلريندر

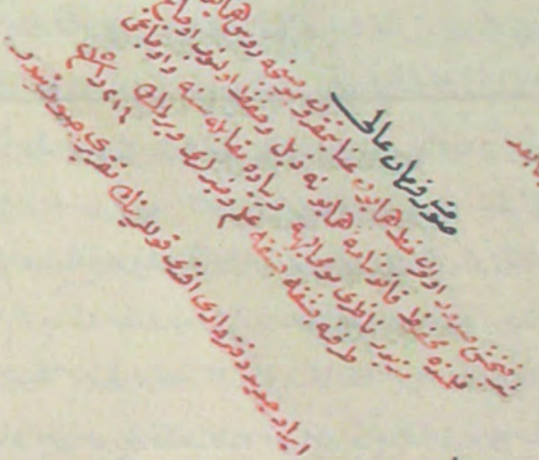

اون جفتكزه كاس تفنكجيان بوستانى نفراتى عون وعنايت بارى ايله بيدرى كثرده اولوب الحالة هذه موجود اولان نفراتك مقتضاى قانوندى اوزره هيئت مجموعه ايله كل يوم تعليم وتعلم ايله تكلف اولديغزدن غيري بونرك بويله ان شاالله تعالى بمرحمت شاهانه ايله برطرفون تكثير وتوفير اولنه جغنه مبني فيمابعد بونرك بلوك بلوك مشق وتعليم ايلمكي طوبخانه عامره نظامي مثللو مناوبه يه

وترتیب اولنه قدری اوزره نفرات مرفومه ایله معا مأمور اولدقدری محلّه عزیمت وخدمات لوازمه ایتمك
تأدیه ورویّته کمال اهتمام ووقت ایدوب اکر قصور وتکاسل ومأمور اولدیغی محلّه عزیمتدن تکول
وامتناع ایدرسی اولورایسه اوزرنده اولان تیمارك ویومیه سی رفع والدیغی تعیینات دخی کسیلوب رد
وفیما بعد اوجاغنده دخی طرو اولنرق تأیینه ابتدار اولنه جغنه بنا اکا کوره هریاد جفتلك نربوره موجب
بولنوب خدمت لوازمه ایتمك رویت وتأدیه سنه کمال سعی وغیرت ایلمك اوزره تنظیمی خصوصی بانقریه
وکایه همایونه عرض اولدقده بوصیغه تنظیم وقانوننامه همایونه ذیل اولنوب اقتضا ایدن محلّده
علم وخبرلك اعطا واجرای قانونلریله غایت دقت واعتنا اولنمق بابنده خط همایون شوکمتلو
صحیفه یراق صدور اولمغله شرایط مذکوره بطبقها لوندجفتلکی اوجاغی قانوننامه سنه ذیل اولنوب
اوجاغی طرفنه بنفشه ووروف نفر تیمارلو وهندسلك لوندجفتلکنه مأمور یازیخی هاوی اوامر شریفه اصدار
ووروف نفر یومیه لو ملوزملك ایکی نفریله دخی هندسه خانه باشی ملوزملری یدلریله ویریلوب امر عالی مثللو
ملوزمت امرلك اعطا سیوجه لغی اوجاغنه بنفشه وهندسه خانه یه بنفشه واشبو ورق نفر هندس
وورق نفر ملوزمده ویریله جك تعیینات بها ماه بماه لوندجفتلکی اجرانه اوغال ایله ایراد جدید
همایون خزینه سنه اعطا سیوجه یاده قلمنه بنفشه علم وخبرلی ویرلك اقتضا ایدیکی معلوم ووقتلی
بیورلدقده امر وفرمان دولتلو سعادتلو سطانم حضرتلرندر

صدور فرمان علیه

صدور خط همایون

طوایف عسکریه نك استعمال ایدکلری الوت واسلحه دن پشتو وبحاق واکری قلیچ وششخانه
تفنك بوندن جمله سی اسلوفده استعمال اولنان تیر وکمان وکرز وسنان مثللو متروك
اسلحه عداداینه داخل اولوب زیرا اکری قلیچ یالمنه کلیچه کسمیه جك وششخانه تفنك

71a

وودوت نفر یومیه لو ملوزم انتخاب وبالوده تحریر اولنیغی اوزره لوند جفتکی اوجاغنك
موجودی اولمق ایکی اوطه سنك صاغ وصول اعتباریله هر اوطه سنه ایکیشر هندس ایکیشر
ملوزم اوله رق قعیدی ترتیب واستصواب اولنمغله ترتیب اولنیغی وجهله مرقوم ملوزم لوند جفتکی اوجاغنه
مأمور ومربوط قلنمق وذکر اولنان یومیه لو دوت نفر ملوزملرك ایکی نفری باش ملوزم اعتباریله
اولنوب هندسه خانه باش ملوزملری بدلرینه ویریلك امر عالی مثللو مرقوم خانه دخی ملوزمت امرلری اعطا
وبدلرنده اولان ملوزمت امرلری تادیخنه کوره نوبتلری کلدکده هندسه خانه نظامی اوزره تیمار وزعامت
توجیه اولنمق ومرقوم خانه تیمار وزعامت توجیه اولدقده دیکر ایکی نفر یومیه لو ملوزملره دخی کذلك
لدی الوقتلان ملوزمت امرلری اعطا اولنمق وبالوده مذکور الوسامی تیمار لو هندسلردن بر کسی اولدقده
تیمارلی اولودی واولایسه اولودینه اولدیغی حالده برجب شروط اقتضا ایدنه توجیه اولنه قدر مکره
متوفانك برینه لوند جفتکی ملوزملرندن تیمار توجیه اولمغی تعیین اولنوب انك برینه هندسه خانه
ملوزملرندن برمستعدی یومیه معینه سیله تعیین قلنمق واشبو هندس وملوزملك لوند جفتکی
اوجاغنه مربوط تقریبله هندسه خانه ده اولان شروط نظامیه جنسان خلل کلیه جکنه مبنی
فنون هندسه یه دائر لوزم کلدکجه الوت وکتاب کتدوره تسلیم ایله اوالق اوالق هندسه خانه ده فنون
مذکوره یی تعلیم وتعلم ایدوك تربیه اولنمغه هرکس تحصیل کماله سعی واهتمام ایلمك وذکر اولنان
دوت نفر هندسلرك نفرات بخشه امتیازلرینه وسیله اولق ایچون بوندن ضابطان هندسه
مناسب رتبه اعتباری لوزمه دن اولمغله الحاله هذه لوند جفتکی ترتیبنده صاغ وصول
قول اغالرینك ماعدونی وسائر ضابطانك مافوقی اوله رق سنوی بدیوزالتی غروش معاش ایله
مفید اولق صاغ وصول قول ملوزملرینك رتبه سیله اشبو دوت نفر تیمارلو هندسلرك رتبه سی
مساوی اعتبار اولنمق وبودوت نفر هندسلرك تیمارلی ودوت نفر ملوزملرك قرق بشر آقچه
یومیه لری اولمغله بوندن بشقه معانی ترتیب وقعیدی اقتضا ایتمیه فقط اوجاغ مزبوره مربوط طبلرینه
بنا تیمارلو هندسلرك بهرینه یومیه ایکیشر جفت ناں وماهیه بکرمیشر غروش تعیینات بهر
وملوزملرك هربرینه دخی یومیه بردجفت ناں وماهیه اوتوز غروش تعیینات لوند جفتکی
اوجاغی طرفندن ویریلمیوب ملوزمتده تیمار وزعامت توجیه اولنجه دك قرق بشر آقچه یومیه لرینه
اوجاغی طرفندن خلل کلمامك وبوندلوند جفتکنه مربوط ومخصص اولدیغندن سائر نفرات مثللو
جفتلك مزبوره اقامت ویموت متاهل اولدقری واولایسه هفته ده برکیسه خانه سنه
عزیمته وخدمت ویرلك وباموت اولدقده عیالی جفتلك جوادنده کائن خانه لرده برینه نقل واسکان
ایلمك ولوند جفتکی نفراتی برمجموعه مأمور اولدقلرنده اشبو هندس وهندس ملوزملری دخی تعیین

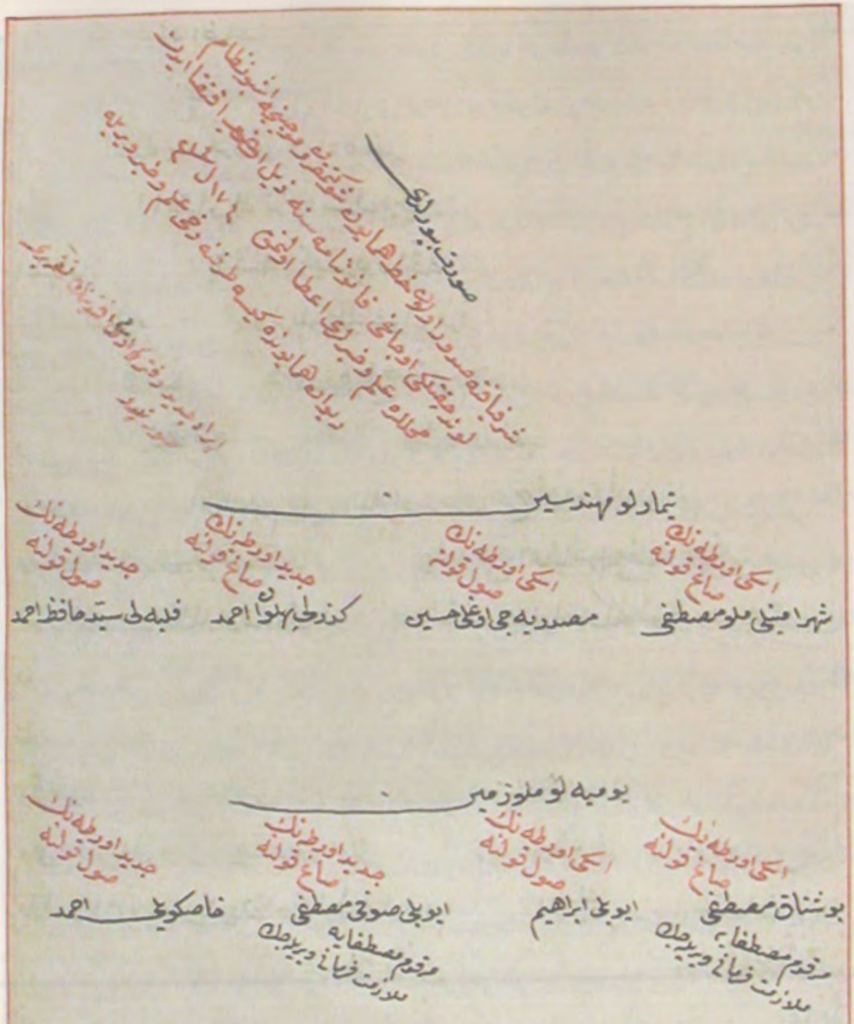

لوندجقلکی نفراتک کثرت ضابطان ایله علی الدوام تعلیم وتعلم ایلمرینه اهتمام ووقت اولنه دق
ان شا الله تعالی بیوردقی کثیر وتوفیرینه سعی وغیرت اولنور انجق بو مقوله تعلیملو ومرتب عسکر
ایچلرنده معین ومخصوص ہندسلر بولنمق لوزمه دن اولوب بالخصوص بویله مرتب عسکرك برمحله مامور
اقتضا ایلدکده اردو وقورمق وفرضی مفرایتمك وذخایر وہمات وجبه خانه جی نفراتی قیاسا توزیع
وتقسیم ایتمك وبوندی برمحدن برمحله نقل ایتمك ولدی الوقتضا کوپری قورمق وهضم اودینه توجهله
ونه وقته هجوم ایتمك وطرفین عسکرینك کیت وکیفیتی موازنه وموسم جنگی ومواقع حربی عسکره
اداله ایتمك وارض وهوا ومیاهی کشف ومعاینه ایتمك والحاصل بو مقوله فن هندسه یه دائر
وقایقی سفر ومضروره اجرا ایتمك ایچون الحاله هذه هندسه خانه ده موجود اولان تمار لو ہندسی ویومیه لو
ملوزملرك مستعد لرندن عالوه هندسه خانه خواجه سی عبد الرحمن افندی معرفتیله درت نفر تمار لو ہندسی

بشقه بهر علوفه اخراجنده دخی بیاده اوجاقلرندن یالکز بیاده قلمنه عوائد نامیله بر بومیه
ویرلمك قاعدهٔ قدیمه دن اولوب انجق فی الاصل بو مقوله توجیهاتده دوس قلمنده دوس
70a همایون باشنه بر دغروشی ویاده مقابله سنده مثلو فرق اتجه براسامیدن یدی
اتجه سی ابتدا اعتباریله تذکره سندن ایکیوز اتجه وماعدا اوتوز اوچ اتجه سی ترقی
اعتباریله بهر اتجه باشنه ایکیشر بوز اتجه النوکلکله بو دفعه ذکر اولنان اوجاقلرك
قلمه بر بومیه اوله رق ویرلوکلری عوائد مرفوع اولدیغندن بشقه اوجاقلری
نفراتندن دخی سابقی وجهه اوزره خرج اقلوم ویرلمك لوزم کلمکله اکثری حسله لری
وقوعیله ایکلرندن توجیهاتلری اکسك اولمیه جغنه بناءً هواعتدالدن زیاده اولمغله
بو صورتده هم خلقای اقلوم محتاج الیه اولدقلری خرج قلمدن مأیوس اولمامق وهم نفرات
وضابطانك دخی توجیهاتلری وقوعنده زیاده خرج اعطاسیله فسادلری تجویز اولنمامق
صورتلری ملوحظه اولنه رق شو وجهله استصواب اولنوركه طوبجی وعربه جی
اوجاقلرندن بو دفعه ترتیب جدید اوزره تحریر اولنان نفراتك ابتدا یدلرینه ویریله جك
تذکره لردن بر دفعه بهر اتجه سنه ابتدا اعتباریله دردر پاره وبعده سنه سنه هر
وقوعیله ترقی خرجکه انجق ترقیسنه اونر پاره ویرلمك واغا وکتخدا وسائر ضابطانك
دخی انخللری وقوعنده معین اولنان معاشلرندن بهر غروشده بر پاره واوجاغ قیودی
نفاعدلك ویریلوبلرندن ومحلول اولدقده اخباریه الندقده بهر اتجه سنه اونر پاره
النوب بو وجهله تنظیم اولنان خرجلك برخمسی دوس طرفنه وماعداسی دخی قیدلری قنغی
قلمده ایسه اول قلمك خواجه لری وکیسه دار وسائر شاکردانی بیلنده عادتلری
اوزره توزیع وتقسیم اولنمق خصوصی دوکی کون باب عالیده مذاکره اولنمغله بو رابطه
ونظام موافق رأی عالیلری ایسه فیمابعد بو وجهله مرعی ومعتبر طوتلق ایچون
دوس همایون طرفنه قید واقفنا ایدن محلده علم وخبرلری اعطاسی لوزم کلدیکی
معلوم سامیلری بیورلدقده امر وفرمان دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرندر

صورت بیورلدی

نفر بر بوجقه تنظیم اولنه دیو خط همایون شوکتفرون شد دیباجه صدور اولنان
نفسلری اوزره دفتر تنظیم واتفنا ایدن محلده بشقه علم وخبری
اولمق اوزره ۱۲۸۶ ذ سنه
اعطا اولنمق
مصطفی رشید افندیك نفریه
صوکره تبدیل

برات ایله طوپخانه عامره ده روزنامه جی وانبار امینی وکاتب وشاکردلرك دوکه ماده سندن
عوائدلری وطوبجی اوجاغندن اسامیلری اولوب نظام جدید شروطنه تحسنه سی اوزره
اسامیلری خزینه مانده اولنوب دوکه ماده سی دخی مقطوع وجهیله رابطه ویرلدیکندن
مداومعاشلری منقطع اولوب مرقوم قوللری لیل ونهار خدمت کتابت ایله مشغول
اولدقلرندن مداومعاش تعیینی لزومه دن اولوب معتلرنده اولان کاتب وشاکردلردن
بوندن صکره چند نفری انتخاب ومداومعاشلری ترتیب واستیذان اولنمق اوزره اولوب
انجق اون بش یکرمی سنه دن برو روزنامه جی اولان عبدالرحیم افندی ایکی سنه دن برو علیل
اولوب امورینی برادری انبار ناظری مصطفی افندی رویت ایتمکله مومی الیه روزنامه جیلکدن
اخراج وانجق حیاتده اولدقجه متصرف اولمق شرطیله سنوی بشیوز غروش معاش تعیین ویرینه
برادری مصطفی افندی روزنامه جی نصب وروزنامه جیلره مخصوص اولمق اوزره سنوی
بیك غروش معاش تعیین واجماله داخل اولمسنه اراده سنیه لری تعلق ایدرایسه
امر وفرمان دولتلو سعادتلو سعطفتاغم حضرتلرندر

صورت بیورلدی
نفر بر بوجقه تنظیم اولنه دیو خط همایون شوکتفرون شد دیباجه صدور اولنان
نفسلری اوزره دفتر تنظیم واتفنا ایدن محلده بشقه علم وخبری
اولمق اوزره ۱۲۸۶ ذ سنه
اعطا اولنمق
مصطفی رشید افندیك نفریه
صوکره تبدیل

دوکاه عالی طوبجی وعربه جی اوجاقلرینك اغا وکخدا وضابطان ونفراتدن حل وقوعنده
رؤس همایون وبیاده مقابله سنه معتاد اوزره برمقدار خرج قلم ویرلیوکلدیکندن

69a

وفروخت بولنان در سکز سنه لکدن نقصانه مقاطعات فروخت ولنماق شرائطنه کمال اعتنا ودقت اولنه
یعنی برمقاطعه محلول اولوب فروخت اولنه جق اولدقده بهرحال اقل اوتوز کون مزایده اولنمق واکر زیاده
منقطع اولمایه دخی زیاده مزایده اولنمق وعین مزایده ده هرکیم بش غروش زیاده ویرمایه اکا ویرلمك
قانون قدیم اولمغله بوتقدیرجه سکز سنه لکدن نقصانه برو جهله مقاطعه ویرلیوب زیاده طلب اولان
اولورسه التماس ورجا وشفاعت خاطره رعایتاً یله سکز سنه لکنه دیه رك اخره ویرلمك اصلا
جایز اولیه والحاصل هرکیم بش غروش زیاده ویرمایه اکا ویرله لر اقل اوتوز کون مزایده انمق وویرلمه
قالدیکی اندرون وبیرونده کی المزایده شروط مذکوره اوزره مقاطعه انلره حال معجله کی تسلیم ایدوب
برات ایدرمزلرسه تاریخ قائمه دن قرق کون مرورنده تکرار مزایده قائمه سی ویرلمك باخط همایون
شوکتمقرون ویریلان نظامدن اولمغله نظام مذکوره کماکان رعایت اولنه وفانضی مجهول اولان
ویاخود مسافه بعید اولوب ضبطی متعسر اولان دیاربکر ورقه حلب وشام وطرابلس شام وتوقاد
ودیموی عینتاب قلاعندن وسائر بعض توابعدن اولان مقاطعات وقطوعاتدن وقوع بولان محلولات
اوتوزدن برو مزایده اولنه رق قانون قدیم اوزره دفترا ولوب عرض اولونکله بوقوله توابعات کاغدی انسابق
مزایده اولوب بشقه جه دفترا یله عرض اولنه وبونلرکدخی مزاده قائمه لری دفترعرضنده اخراج اولنوب
اولبابه اشبو نظامه رعایت اولنه ومقدما اسهام قصر یدیدن میری یه انحصاری نظام جدید شروطنه
داخل اولوب انجق فسوانه مقاطعات ویرلسی اوته دن برو منع اولنمغله اولمغله نسوان مقوله جهتلر اخراجه
مدار تعیش تدارکندن عاجز ودرمانده اولدقلرینه بنا عامه یه مبذول اولان مراحم اشفاق شاهانه
بیدریغ بوردیلوب بعدازین اسهام قصر یدی تعمیم قلنمسنه اراده سنیه تعلق اتمکله وجال نسوانندن
اسهامه متصرف اولنلر حصه لرینی دیلدکلری کسنه یه شرط مالکانه اوزره قصر یایلری جائز اولمق
فقط محلول اولان اسهام حصه لری کماکان ایراد جدید خزینه سنه ضبط اولنوب اوج سنه لك
معجله میری یه خزینه عامره یه ویریلمسی ایسه ضبخانه معموره یه ایراد جدید خزینه سندن تسلیم اولنه
اشبو بالاوده مذکور ماده لرك بوو جهله شرائطه وبنی واصل قانون قائمه همایون ذیل قلنمی
استحسان واستصواب بیوردیلوب ایسه نظام سابقدن مندرج شرائط سائره نك مجری کماکان مرعی
اولوب اوزره اشبو تقریر بالاسی خط همایون شوکتمقرون ایله توشیح بیوردیلوب مالکانه یه قید ایله
افقفایدن محلده علم وخبرلری ویرلمك افقفا ایلدیکی معلوم دولتلری بیوردقده اولبابه امروفرمان
دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرینکدر

فرخت اولنه جق مقاطعات میریه محلولرنه تقاضا تنزیل اولوب ثلث اخری اولدن بعده الی بش یل
ایچون بش غروش بهرسنه ایراد جدید خزینه سندن کما فی السابق ماهیه اعتبار یله خزینه عامره یه
ویرلمك طونمك فاضلی حد معیندن زیاده اولوب ایراد جدید خزینه سنه ضبط اولنمق حرمیین مقاطعاتك 68b
بش سنه لك مجلك خزینه عامره یه تسلیم اولنمق اقتضا ایدوب انجق مقاطعات محلوله حقنده شیوع
وساعده دن مرام سایه شاهانه ده جمله بنكات مرفه الحال اولمق اراده خدیویه سی مقتضاسنه بو بابده
شروط قویه ورابطه وثیقه دن اولمغله اولوب شو یله که اولنه دن برو برمقاطعه محلول اولدقده مزاد قائمه سی
اخراج وداول باشی یه اعطا واولدخی دفتریه قید وقائمه یی حفظ ایدوب باب عالیه وباب دفتریه
بهرکون فرخت اولنه جق مقاطعاتی عین صوت بلند ایله ندا ایدوك بین الناس دفعاتله مزایده یه قویوب
رغبات منقطع اولدقده اول اولان بوجه اله قرار بولدن مقاطعات دفتریه عرض اولنمق قانون قدیم یکی
برمدتدن برو اشبو رابطه یه خلل کلوب اکثری الدن ویریلوب کلمکله فیما بعد میری وحرمین مقاطعاتدن بر مقاطعه
محلول اولدقده مزاد قائمه سی یدك مزاده علم خبری ویریلوب مالکانه ضبطه سعی اول مقاطعه نك
دفتر ده قیدی محنه مزاد حکدکدن صکره علم خبر وجیجه داول باشی دفتریه اوجل المزایده قید ایدوب
ذکر اولنان علم وخبر ایراد جدید دفتر داری افندی یه ارسال واولدخی مقاطعه نك صانیلوب صانیلمیوب
بعد التحقیق طونمك فاضلی زیاده اولمغله ضبط اولنه جق مقوله دن ایسه ضبط اولنه جقنی شاوش تایدکی
اول علم خبر وجیجه ایراد جدید ضبط اولنمق واکر فرخت اولنه جق ایسه اول علم خبری داول باشی
حفظ ایدوب بعده قراری بولوب دفترداره مقاطعات عرض اولنه جق وقت مزاد قائمه سی اخراج
ونظام سابقی اوزره ایراد جدید دفتر داری افندی قائمه سنه قرخمق تحریر وتحریر یجون علم وخبر یله
قائمه ایراد جدید دفتر داری افندی یه ارسال واولدخی علم وخبری شق وقرخمق قائمه یه تحریر ه
وتحریر یدکدن صکره مزاد قائمه سی دفتر یله رکاب همایونه عرض اولنه والحاصل دفتر عرض اولنمق
اول مزاد قائمه سی باز ظامق ویریلمك اساسی نظام اتخاذ اولنه وبوجه اله صانیله جق مقاطعات
داول باشی معرفتیله قانون قدیم اوزره کونده برکره باب عالیه وباب دفتریه عندالذهاب دفعات
وکراته لااقل اوتوز کونده مزایده اولدقده صکره تمام رغبات ناسی منقطع اولدقده کرك اول
وکرك اخر طرفدن طالب دیکری ظهور ایتمه دن قرار بولدقده اول مقاطعه نك فاضلی وبدلی
کوستریلدکده بوجه اله اوچ یل مقاطعه مجتمع اولدقده دفتر اولنوب دفتریه مزاد قائمه سی رکاب همایونه
عرض اولنه فیما بعد مزاد اولنمدقده وبعد المزایده رغبات ناسی منقطع اولدقده مقاطعات محلولی
هر طرفدن طلب ظهور ایسه ویریلمك وکاب همایونه عرض اولنان دفتره ادخال اولنمق
وفاضلی تحقیقدن صکره اول دفتر داری کمال تحری ودقت ایدوب داول باشی تحقیقه یاغلمق

68a

صورت خط همایون
بوجه قانونه ذیل اولوب مقتضایله
عمل وفاولوندی عندا ولنه

فرنکو دفتر دار افندی

اشبو تقریر کز وبالوسنه ثبت یافته صدور اولان خط همایون شوکتمقرون موجبنجه فیمابعد فاضلک محلولری اولوب تکرر ایدن زیاده اولان محلولات ایراد جدیده ضبط اولنوب ماعدا سی بالزایده فروخت اولنمق وکذلک سنه لکدن نقصان ویرمامک واسهام قصر یدی جاز اولوب محلولوق کافی اولدقده ایراد جدید ضبط اولنمق شروطی وتقریر کرده محرر شرائط مشروحه قانون نامه همایونه تذییل وکتبه قیدیله دیوان همایونه واقفا ایدن محلده علم وخبرلری اعطاسی تنظیم اینه کزیو زیر عالی صادر اولمغله موجبنجه محتوی فید وبالوسی خط همایونی اصل تقریر وفرمان عالی مضمون اولوب قانون نامه مشار الیه ذیل اولمق بیورلدی دیوان همایونه اشبو علم خبر ویرلدی ٩٧٦ ٢٧ ٢٧

وقوف علیه نک معارف یاردیمیله غائب اولمقده ماشی بعض منافع میریه رفته رفته جیب المال سلمیه ارجاع واسرافات معارف یولیله قطع اولنه رفته ان شاءالله تعالی ایراد معروفه نخمینه اتمسنه اقدام تام اولنمق لازم ودن اولدیغنه بنا بالخصوص بو جهاره سی کورلدکده وجین حاجنده سفر معارفه کافی وافی جیب موجود ومذخر اقچه بولنمق اجون اتفاقا بایله ایراد جدید خزینه سی تعیین وبعض مادهٔ ترتیب وتخصیص اولنمقده بشقه طونمک فاضلی سنه ده اون کیسه دن زیاده اولان میری وجزیین مقاطعه لرینک تمامی ویاخود حصه سی محلول اولدقجه فروخت اولنمیوب ایراد جدید خزینه سنه ضبط اولنمق واون کیسه دن دون اولدیغی تکرر سنه لک مجموعه طالبدیه فروخت اولنمق خصوصی وجی تنظیم اولنمیدکجه الحاصل هذه ایراد جدید خزینه سندن ضبط اولنان مقاطعات میریه نک جدیدن محلولی اولدقجه یوز بش سنه لک حسابله برسنه مقابله اولدیغنه نظرا سنوی خزینه عامره یه دون یوک یمش بکی بیک یوز یکرمی اوچ غروش مقدرها وجزیین مقاطعاتنک محلولی برموجب شرح سابق ضبط اولنوب تحقیق اتحاد فاضلنه کوره یه یوز سنه لک اعتباریله مجموعی ضبط خانه عامره یه مستمر ایراد جدید خزینه سندن تسلیم اولنمقده اولوب لله الحمد والمنه ایراد جدید خزینه سنک ایرادی فی الجمله کثیر اولدقدن طونمک فاضلی اون کیسه یه دک وقوع بولان محلولات فیمابعد ایراد جدید خزینه سندن ضبط اولنمیوب شرح سابقه اوزره بالزایده طالبدیه فروخت اولنمق طونمک فاضلی اون کیسه اقچه دن زیاده اولان محلولات برموجب نظام ایراد جدید ضبط اولنمق مخصوصنه ماعدا سنه اوزاقی بیورلمغله بو تقدیرجه مجموعی سنوی خزینه عامره یه مالیه اعتباریله ویرجوکلاری مالیغ سالف البیانک ثلثانی اولان مالیغ بروجه محرر اون کیسه دن اون بش کیسه دن

ترتیب ضابطان عربه جیان سوادیان

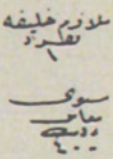

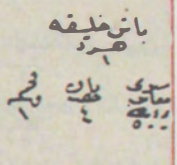

بر طوب ویرجیه خانه عربه سی ترتیبی

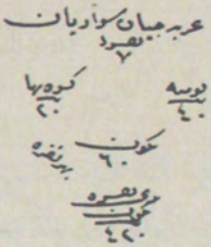

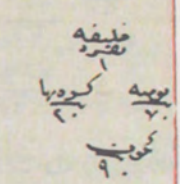

درگاه عالی طوبجیدی اوردهلرنن سواری سردکجدی طوبجیدی ترتیب اولندیغنه بنا طوب عربه جیدی دخی ترتیب اولنوب مقتضا ولمغله طوب عربه جیدی اوجاغنده محفوظ قانونناه همایونن مسطور شروط وقیود بولندقدن صکره دخی جاری اوله رق مستدیلک بالاده تحریر اولندیغی وجهله اون طوب ترتیبی اولدرق مع کوه‌ها معاش ویوصیه ایله تحریر تقیید قلم اولندقده طوبجیلر کریمی طوب ترتیبنه ابلاغ اولندقده عربه جیلر دخی ابلاغ اولنوب ویرطوب ایله ویرجیه خانه عربه سنه داره ایلک اوزره مع خلیفه مامور طوبدن ترتیبی التی نفر اولوب سواری طوب عربه جیدیلک ترتیبی یکی نفر زیاده سیله مکمل نفر اولمغله وعربه جیلرک یدلرنن اولان طوب ویرجیه خانه عربه سی قفلی طوب اوستنه سنلک ایکی اول اوستنه قفلی کوچک نامور اولوب عربه جی دخی اولویرجیه حرکت ایدوب طوبجیلرن سواریدی سرایلی طوب عربه جیلرده دخی جاری اوله

٩ ١٢٤٢ هـ
٢ ١٢ ٤

67a

اینوجهله ده وزیرنج کورد طوبجی وگربرجی سواریلری ترتیبه یازیلمق اولنان تقریر بالاسنه شرفاتنه
صدور اولان خط همایون موجبنجه تقریر اولنمشدر

تقریر بوجهله تنظیم اولنوب قانوننامه لرینه ذیل اولنمشدر

ترتیب ضابطان طوبجیان سواریان

سواری سردکجی یاغاسی — نفر ١ — علیواری — نفر ١ — باش طوب اوسته سی — نفر ١

سنوی ٢٠٠ — یاپان ٢٠٠ — فحمه — سنوی ٢٠٠ — سنوی ٢٠٠

برطوب ترتیبی

سواری طوب اوسته سی — نفر ١ — سواری یماق — نفر ١ — طوبجیان سواریان — نفر ١

بیمه ٢٠٠ — کجه ورها ٢٠٠ — بیمه ٢٠٠ — کجه ورها ٢٠٠ — بیمه ٢٠٠ — کجه ورها ٢٠٠ — کون ٢٥ — اون بصره ٢٥٠

درکاه عالی طوبجیلری اوجاغنده کشون اولنان یکرمی بش اردله یه بالغ وشاهی وابوس وسرعت اوله رق بهر اردله اون طوب ترتیب وضابطان ونفراتی طوبلره کوره تنظیم اولنمق ولوب حین افتضاده بعض محلده عجاله طوب تیندرملک وصحراده یمین ویسارده یاخود محدود برفرقه دشمن ظهور ایدرایسه دوکل واروب مدافعه سنه اقدام ایلمک وسواری اوله رق استعمالی ممکن اولیلن محلده سائر طوبجیلر منطویاده اوله رق استعمال ایلمک وپیاده طوبجیلرنک طوب اوسته سی یماق وطوبجی اوله رق بهر طوبه اون نفر یعنی اونمش ولوب سواری طوبجیلرینک باركیر اداره لری اولدیغندن یکی نفر ضم ایله بهر طوبه مع اوسته ویماق اون یکی نفر ترتیب اولنمق وبنا علیه باركیر اینی کندولری یتمایدوب کرکی کبی محافظه ایلمک واکر کندی باركیرلرینه تفویض یوکلری بغله من سائر یوکلر امثالی حرکت ایده باركیرلری سقط اولدیغی یرینه باركیرلرندن بهاسنه برمقداری کندی مواجبندن کسوب اولمق واوجاغ معموره ده محفوظ قانوننامه همایونی شروط وقیودی بولندیغی حفظنده وبوجاغ اولمق اوزره سواری سردکجیلری طوبجیلری اوله رق بهر اردله یه برنفر طوبجی یکرمی بش طوب ترتیبی مع اغا وضابطان ضم اولنوب سمت یاد تعلیم ایدلدکدن مع اغا وضابطان اون طوب نفراتی مع کشوه معاش ویومیه لریله بالاوده ترتیب اولنمق وجمله تحریر وبعد تعلیم وتعلم اولندقجه یکرمی بش طوب ترتیبنه ابلاغ اولنمق نفرات مرقومه نک حسب الوقضا بر اردله ایله برکله طلوب اولنمق ایجاب ایدرایسه سائر اردله لرده اولان سواری سردکجیلری طوبکیلری مامور اردله یه یماق ویریله واکر برقاچ طوبلک بر اردله ایله اوسالی اقتضا ایدرایسه طوبدار ویاخود باش طوب اوسته سی یاسوغ اوله رق یکرمی بش طوبلک برقاچ کون ظرفنده عجاله برکله اوسالی اقتضا ایدرایسه یقینا تدارک کندولره ویریلوب بارکیرلری ویاخود محله نک قصه جه طلوبی اقتضا ایدرایسه سائر اردله لرده اولان باش قره قولقچی وسقا وقره قولقچی تحریرا اولنوب مستقل سردکجیلری بیرانجی اوله

فی ١٢ ح سنه ١٢٦٧

وراتما نفراتك جمیع اهالی خلیفه لری تحری وخلیفه لرباشی خلیفه لره وباشی خلیفه لر دخی تجاوزنی وعلیداره وکلدار
وعلیدار دخی کتخدالره وکتخدالر دخی اغالره انها واغیار اتمك واغا وکتخدا وباشی چاوشی وکلدار فقط
خلیفه لرك انهاسنه منظر اولیوب نفراتك حالنی کندولری دخی بالذات تحری وتفحص ایدرك احوالی اولمامق
وخلقا وکتخدا وضابطان سائره تباعلرینه واقف ایکن اغالرینه اخبار اتمیوب کتم ایدرلرایسه اومقدم
ضابطان دخی تادیب اولنمق واغالرتدن وضابطلردن کیمنك واهی استدعاسیله خود بخود رکاب همایونه
ودیوان عالی یه عرضحال تقدیم ایدرك اولورایسه اومقوله لر دخی تادیب اولنمق خصوصلرینه اراده
علیه م تعلق اتمکین مخصوصاً اشبو امر شریفم اصدار ویدیکم اعطا اولنمشدر ایمدی بالاوده بسط وبیان
اولنان نظام وشروطك دائماً ومستمراً اجراسنه اهتمام ودقت تام اولنمق مطلوب قطعی شاهانم ایدوکی
وخلافی وقوعنه جسارت ایدن ودرخصت ویرنلرك تادیبلری ایفاسنده دقیقه فوت اولنمیه جنی دلیو خصوصی
خبره جی باشی یه دخی بشقه امر شریفله تنبیه اولنمش اولدیغی سنکی تیوجی باشی سویلیه سن معلومك اولمغله
بروجه مشروح نظام مذکورك علی الدوام انفاذ واجراسنه اهتمام ومفهوم فرمان همایونی ادراج مرتومك
ضابطان ونفراتدن افتقنا ایدنلره کرکی کبی افاده وافهام بوله بعدازین مغایر نظام ومنافی تنبیهات خسروانم
مقدار ذره حالت وحرکت وقوعه کلمامسنه کمال اعتنا وسعی مالوکلام وخلافندن غایة الغایه اجتناب تام
اولنمق بایده

بر صورتی

درکاه معلام تیوجی باشیلرندن خبره جی باشی سلیمان بك دام مجده یه بروجه محرر

66a

اشبو ذيل قانونناميه همايونده مسطور شرائط حرفي بحرفي اجرا واصل قانونناميه همايونده محرر شرائط مقرره دخي كما ينبغي ايفا اولنمق مطلوب قطعي اولمغله برماده وقوعنده اولوا صل قانونناميه همايون شرائطنه امرا نظر دقت وبعده اشبو ذيل شروطنه مراجعت وقتضي شرطه توفيق وتطبيقي اقتضا ايدر ايسه بلا تاويل تطبيق وخلافي تجويز دن مباعدت اولنه هر يوندن بويله ايجاب اوقات حسبيله بعض خير لو نافع شرائطك دخي الوقتضا قانونناميه همايونه ذيل وعلاوه سي جائز اولور ٩٦ ٢٤

بو رقعه فرخي دلخي اوجاقلرينه ويرلمش نظام اوزره خبيه جي ودلجي باشيلر زيراداره لرينه اولديغه نظراً قباحتلري وقوعنده وكيل ضبط وبارم مهرلو مكتوب ايله قلعه بنده ايجلرينه خصوصي جاري بدلرينه اعطا اوظان طرفالي اوارسينه كل صورتيله يرر

دركاه معلام قبوجي باشيلرندن لفجي باشي مصطفى دام مجده يه

خبيه جي ودلجي اوجاقلرينك قرين انتظام اولسي مطلوب ومراد پادشاهانم اولديغي بديهي ومتحقق دك نظام بولماسنك برسبب نفراتك ضابطانه عدم اطاعتي وضابطانه دخي ضبط وربط نفرات خصوصنده عدم دقتي ماده سي ايدوكي واضح واشكار اولغله خبيه جي ودلجي اوجاقلري دولت عليه مك قديم اوجاقلرندن اولوب ضابطان ونفرات ومتعلقاتي مبني اوزره بنيد عرض واد بلريله مقيد واوجاقلرينك شانه يقشيه جق الحوادثدن مجتنب اولملري لازم ايكن بو مدتدنبري ضابطلرينك اغماض وتكاسللريله مبني ايجلرندن بعضلري فترع شريف ومغايراً مر ودعاهر كاتدن عالي اولدقلري وتسليم محلنه كتمكدن امتناع ايدكلري بالاخبار معلوم اولوغله اولمقدن ناشي بعد اذين كرك تيمارلو وكرك بويله لو خبيه جي ويا خود لفجي اوجاغي نفراتندن ومتعلقاتدن بريسي خلاف شرع شريف ومغايراً مرودعاهر كاته بادرت وبويله ويا خود فاريجدن اغرلنه ايله تازعه ومنافشه يه جسارت ايدر ايسه درحال اقاليمي معرفتيله اخذ وقتل لرنده حبس واكر وكيل ضبط اصلاح نفس ايده جكي محرز ايسه ساعة اوجاقلرينه عودتي ترتيب اولنوب ضابطاً مواجهه سنده قباحتكوره علناً وكيل ضبط واكر قلعه بند اولنمسي لازم كلور ايسه بارم مهرلو مكتوب تحرير اولنوب قلعه يه كوندرلمك

سنقیه اولنلر استانه نوبتی دفترینه ادخال اولنوب ولایتنه کیده جك نفرات متاوبه سنه
ادخال اولنمرق بوخصوصلرده یعنی سفرسز وقلرده لشکره نفیس اولنه جق نفرات
خصوصنده ترجیح بلامرجحدن اتفا اولنوب هرحالده عدالت وحقانیت لوزمه سی اجرا اولنه

اوجاغ مزبوره توانا اولاد صاحبی اولدن علیل وعلماذه لردن نایاره سی رضا سیله
توانا صحیح صلبی اوغلنه قصر ید ایمك مراد انلر اولدلریله دیوان عالی یه جیفوب اثبات وجود
ایده لر بومقوله لرایجون دخی ناظرلری شهادتی مشروطن نفر تیمارلولردن محضرا لوب
محضری کندوعرضیله معًا باب عالی تقدیم ایلیه واصدار اولنه جق برائه شاهدلرك اسم
وتیمارلری دخی درج اولنوب بعده کذب ودروغلری ظهوراید ایسه جمله سنك نایاره لری
رفع وتادیبات لایقه لری اجرا اولنه وتیمارلوعلماذه لردن رضالریله تقاعدلکه طالب
اولنلر دخی بروجه محرر دیوان عالیده اثبات وجود برله متقاعد اولوب حین وفاتنده نایاره کن
باش ملازمه توجیه اولنه

لفجی اوجاغنی دولت علیه نك معتنا اوجاقلرندن اولوب تیمارلو ویومیه لونفرات وملازملرینك
یول وارکان بیلاری وعلی الدوام عرض وادبلریله مقید اولدقلری واجبه دن اولغله خلاف شروط
ورضا حرکاته جسارت ایدنلری اولورایسه اغالری دکنك ضربی ویادم مهرلو مکتوبی ایله استقصانه
کوره تأدیب وقلعه بندایلیه

نایاره لونجی نفراتنه خلیفه لرنصبی هرنقدر قانوننامهٔ همایونده مسطور دکل ایسه دخی نفراتك
ضبط وربط واعمال واستخداملرینه مدار اولق ایجون هرطقوز نفر توانا تیمارلونجی یه بردنفر
خلیفه نصب اولنه

وهمدسمخانه همایونك باش ملازملری بالاستحقاق تیمارلدقده تیمارلونجیان زمره سنه داخل
اولوب برلرینه ملازملردن تخلیلری مستعد ایسه بالامتحان باش ملازم نصب ویدینه فرمان
عالیشان اعطا وملازملره نقصان طاری اولدقجه برموجب شروط یومیه ایله خارجدن
مستعد ملازملر تحریر اولنه باش ملازم نصبنده اسکیلك معتبر اولنوب وبها وشفاعت
وغاطه وکوکله رعایت اولنیوب قنده ماهری کیم ایسه بالامتحان انتخاب وباش ملازم نصب اولنه

65a

اقتضا ایندکده دخی ناظرلری لاجل الاهتمام اون نفر تیمارلودن محضرالوب کندوعرضیله معًا
اول محضری باب عالی یه تقدیم ایلیه اولاد ترکیله وفات ایدن ضابطانك فی الاصل متصرف
اولدیغی نانیاره سی ولدی برنفر ایسه تمامًا ومتعدد ایسه اوچ اولاده دك علی السویه مشترکًا
توجیه والحاقًا اوزدنده بولنان تیمار یرینه نصب اولنان ضابط جدیده الحاقًا اعطا واگر بلاولد
فقط اصل نانیاره سی باشی ملازمه والحاقی یرینه نصب اولنان ضابط جدید الحاقه محتاج ایسه کما
الحاقه محتاج دکل ایسه تیمار مزبور دخی تیماره مستحق اخر باشی ملازمه توجیه اولنه وبرقید
نانیاره ایکی ویاخود اوچ نفر اولاده توجیه اولندقده طولی برنانیاره عدا اولنوب ایجاب ایدن برک
بلاولد فوت اولدقده بابای وفاتنده حصه الماشی دده دیکی وبشیکی قرنداشلری وارایسه
ترتیب اوزره انلره یوغیسه کبیری تقدیم اولنه دق مشترك قرنداشلرینه الحاقًا توجیه واولدخی
بلاولد فوت اولدقده اوزدنده بولنان حصه لردیکر قرنداشنه الحاقًا اعطا وطولی برنفرك
اوزدنده جمع اولنه دق قیده اصلا خلل کلیه اولدخی بلاولد فوت اولوب الحاقه مستحق
مشترك اقربکر فالمزایسه نانیارهٔ مذکور یوغیسه لوباشی ملازمله شروطیله توجیه اولنه
ومشترك قرنداشلردن برک اولاد ترکیله وفات ایدکده بوفاعده اوزره حصه سی اولادلرینه ویرلیه
انلردخی بلاولد وفات ایدنلرك نانیاره لری اجانبه ویرلیوب مشترك عیسی ویاخود عیسی اولادلرینه
الحاقًا توجیه اولنه سائر اولاد ترکیله وفات ایدن دعاقتلو وتیمارلولغجی نفراتندن دخی اولادلرینه
نانیاره لری توجیهنده بوفانونه رعایت اولنه واوجاغ مزبوردده اولاد ترکیله وفات ایدنلرك
توانا وصبی اولادی فاج نفر ایسه صحیح صلبی اوغلری اولدیغنه وقرنداش واقربایه تیمارالحاقی عرض
اولندقده دخی صحیح قرنداشی. حلوزبادن اولدقلرینه شهادتی مشعر ناظری کزلك اون نفر تیمارلودن
محضرالوب کندی عرضیله معًا اول محضری باب عالی یه تقدیم ایلیه ومذکور تیمارلولرك بعده
کزبلری ظهور ایدرایسه نانیاره لری اوزدلرندن رفع وطاقیمله تادیب اولنه لر

ایام حضرده صنایع هندسیه اوزره لغ باغلق فنّی اقتضا ایدنلره تعلیم ایجون بعض محللره لغجی نفراتی
ارسالی لازم کلدکده بالاوده بیان اولندیغی اوزره یکرمی نفر مقدارینه دکین استانهٔ سعادت
نوبتجیسی اولان تلاندن وزیاده سی طشره مناوبه سنده اولان تلتاندن نوبت ایله تعیین اولنه جق
اولفعله نوبتلرنده مناوبه تکون ایتمامك ایجون زعامت وتیمارلرینك هاصلاتنه یاخود مهارتلرینه
وعدم مهارتلرینه والحاصل اقتضا سنه کوره جمله معرفتیله نوبتلری ترتیب وتعیین اولندقدن
محللره برسنهٔ کامله اوای خدمت ایتدکده یرینه اخر نوبتلوسی کونده یلوب ومدت مأموریتی

وملازمیی دخی بشقه جه دفتر اولنوب بجنبه کوفی ایکنجی نمازینی قشلالرنده ادا ایدنلرک جمعه کجه سی استانبول وجوار استانبولده کائن خانه لرینه عزیمت وبیتوتت وفرداسی یوم تعطیل اولدیغنه بناءً لوازم بیتلرینی تدارک ایجون خانه لرینده اقامت و وقت عصر تقرب ایدکده هر قشلالرینه وهندسخانه یه ورود وجمعه کونی ایکنجی نمازینی یه قشلالرنده ادا وخدمات لازمه لرینه قیام ایده لر وثلث ثلثان وجریه عنادیه ولویلرینه کیدوب کله جک یمار لردن اهل وعیالنی بوجانبه نقل ایدنی اولورایسه طشره عنادیه سندن اخراج وهفته ده برکره بوطرفده واقع خانه لرینه کیده جک نفرات وملازملرنوبتله ارخالی اولنه وتقدم ووظیفه وضع اوطه شرائطردن ضابطان ونفرات وملازمینک زعلرینه منحصر اولوب خدمات دائر شرائط اوجاق کاتبی معرفتیله برکاغده درج وتحریر وبهرماه بالجمله ضابطان ونفرات مواجبه لرنده قرأن وشروط مذکوره اوزره حرکت ایتلری تنبیه وتأکید اولنه

اوجاغ مزبور نانیاره لری بموجب قانوننامهٔ همایون ایکیوز قیده تنزیل اولنیغیله دک بلاولد وشه جک محلولردن بری یومیه لوباشی ملازمه توجیه وبری دخی ایراد جدیدهایونه ضبط وبعضًا دخی نفراتدن نانیاره سی بحاصل اولنلره الحاق اولنه اوجاغ مزبور نانیاره لری ایکیوز قیده تنزیل اولنرقدن صکره دوشن بلاولد محلولردن بلا تفریق قنده ماهر باشی ملازملره توجیه اولنه رق ایکیوز قیده زعامت ونیارایجلرنده دوران ایله واوجاغ مزبور ضابطانک فی الاصل اوزدلرنده بولنان زعامت ونیارلری اوجاغ مذکورک ایکیوز قیده نانیاره معینه سندن معدود اولوب الحاقلری کرک ضابطان الحاقی نیارلری اعتبارا اولنه رق قیود معینهٔ مزبوره دن تعداد اولنیه وباشی ملازملره محلول نیارعرض اولنمق لوزم کلدکده اولاً استعداد واستحقاقی هندسخانه خواجه سی افندیدن تصحیح وتحقیق اولنرقدن صکره اوجاغ مزبورک نیارلو سندن اون نفر کسنه استحقاقنی بیان ضمننده ناظرلری افندی یه محضر تقدیم ایدوب ناظرلری دخی اول محضری کذلک وعرضیه مع الباب عالی یه ارسال ونیار توجیه اولنه جق ملازم دخی دیوان عالیده اثبات وجود ایله وحل وقوعنده نصب اولنه جق جدید ضابطان وخلفایه الحاقًا نیار توجیهی لوزم کلدکده کرک فی الاصل متصرف اولدیغی نیارلرک وکرک الحاق اولنه جق نیارلرک برسنه لک بدل الرامی ناظر واغالری طرفندن کذوبه تسلیم ومذکور نیارلر برسنه ناظر واغالری طرفلرندن تفتیش وضبط مقدم خبره ویرلیکی حاصلاتک مقدار ی صحیح ظهور ایدرایسه الحاقًا توجیه وخلافی ظاهر اولدیغی صورتده اوزدنده اولان اصل نانیاره لری دخی رفع اولنه ضابطانه الحاق نیارعرض اولنمق

64a

عتیق وجدید تیمارلو وزعامتلو لجی نفراتی ومهندسخانه همایونه مربوط تیمارلو ویومیه لو
ملازملرهفته ده ایکی کون تعطیل اولون صالی وجمعه کونلرندن ماعدا نوبت ایله کل یوم
مهندسخانه همایونده وقتلولرنده تعلیم وتعلم ایله قلرنده کسب مهارت ایلیه لر وتحصیله
مامور اولدقلری قلرنیه دائر مهندسخانه ده رسملرجیزوب قتلولرنده عمله یه تفهیم ه
وارائه ایله الجیدن واغاجدن صغیرجه نمونه لرانشا ایتدیره لر ویابلون نمونه لردن
تحسینه شایان اولدقری بعضًا ناظرلری رسملرایله معًا باب عالی یه حضور حضرت صدر اعظمی یه
تقدیم ایلیه وایام صیفده نفرات مرقومه مناسب اولدن محللرده لغم اتمق ومترس الحق
وارد ومحللی تخصیص ایتمك قلرینی دخی فعلًا اجرا ایده لر ومهندسخانه همایون خواجه لر
افندی تحصیل ایده جکلری معارفه دائر مفید رساله لرتالیفیله فنون مذکوره یی اطرافیله ه
اقتضا ایدنلره علی الدوام تعلیم وتفهیم ایلیه وحلول ایده جك اشبو دوز حضرده یوقله
اولوب مهندسخانه همایونده ناظر واغا ومهندسخانه همایون خواجه سی وسائر حضورلری
لوزم کلان اصحاب فن وطرف حضرت صدر عالیدن مامور بیوریلدن برایکی نفر معتمد کسنه لر
مواجهه لرنده موجود اولون نفراتدن قلرینی قواعدی استفسار ودرجهٔ معلوماتلری استشعار
اولندقدن صکره رسملرجزدانلرینی والجی واغاجدن بعضی نمونه لر بایریلوب قلرینك
عملیسنده اولان هنرلرینی معاینه وامتحان اولنوب فنون مرقومه نك علم وعملیسنه
واقف تیمارلو وزعامتلو لجیلر بشقه ویومیه لو ملازمین دخی بشقه دفتر وحضور حضرت
صدر اعظمی یه تقدیم وباش محاسبه یه قید وتحویل ودفترخانه عامره یه علم وخبرلری
اعطا وبونلرن بویله هرالتی ایده برکره یعنی دوز قاسم ودوز حضرانشا لرنده وجه محرر اوزره
یوقله وامتحان مراسمنه دقت واعتنا وکذلك هرامتحاندهماهرتلری ظاهر اولدقدن دفتری
حضور حضرت صدر اعظمی یه تقدیم واقلام مذکوره یه قید اولنه ویوقله وامتحان
وقلری حلول ایتدکجه ناظرلری باب عالی یه تقریر تقدیمیله اخطار واستیذان ایلیه
وبونلرن بویله طشره لو واستانه لو اوجاغ مزبوره دخول ایده جك تیمارلو ویومیه لو نفرات
وملازمینه اولوا جراسی دخلرینه واجب اولوجق شرائطك مجموعی یکان یکان تفصیلًا افاده
وبیان وبعده اسم واشکال وشهرتلری اویلجه دفتره قید برله اقتضا ایدن سندلری یدلرینه
اعطا اولنه

اوجاغ مزبوره استانه لو واستانهٔ سعادتده تزوج ومناهل اولون تیمارلو ویومیه لو نفرات

63b

دفتر دار عصر اولنلرك تخصيصله اولديغى مثللو دفتر مذكور دفتر دار افندلرك تخصيصله هر
باش محاسبه يه قيد وتحويل ودفترخانه عامره يه بشقه بشقه علم وخبرلرى ويرلوكه نصكره
ولوتيلرينه كيده جكلرى رخصتى شامل باش محاسبه دن اوجاق طرفنه صورت دفتر ويرلوكه
برنفرينه ولوينه كتخدا ناظر واغا وكتخدا وسائر ضابطان رخصت ويرميه لر وايرتسى سنه
مناوبه سى تمام اولوب كله جكلر جلب وكيده جكلره رخصت ويريله جك اولدقده كذلك ينه
بويله دفترى ترتيب وباش محاسبه دن تطبيق اولنوب هرسنه كيدوب وكلوب وولوتيلرنده قلرك
بوجهله معلوم اوله وولوتيلرندن جلب اولنه جق يمارلوتلك توانا نفرات تمامًا كلدكجه بوطرفدن
ولوتيلرينه كيده جكلره رخصتى مشتمل باش محاسبه دن صورت دفتر اعطا اولنيه وولوتيلرنده
اولدن صبيلردن اون بشر ياشنه بالغ اولنلرك جبه لوارى رفع اولندقده ولوتيلرنده هر
متأهل ايسه لر سائر توانا متأهللرندن مناوبةً درسعادته آمد شد ايدوب زعامتلو ويمارلو
توانا نفراتدن اولوب تركله وفات ايدنلرك نايباره لرى اولدلرينه توجيه اولندقده اولوارى
توانا وولوتيلرنده متزوج ومتأهل ايسه لرانلردخى سائر توانا متزوج ومتاهللرمناوبه سنه
داخل اوله لر واكر صبى ايسه لر توانا اولنجه دك ولوتيلرنده اقامت ايده لر وبوطرفده
بولنان صبيلردخى ايرشوب توانا اولدقلرنده اوجاق خدمتنه دوام ايليه لر متأهل تعيين
مراد وراثتى كذويه انتقال ايده جك ولوتيلرنده يقين اقربا سى اولدن يمارلو نفرات اولمغله
بومقوله لر متزوج يمارلولردن معدود اوله لر لفجى اوجاغى زعامت ويمارلرى ايكيوز
قيده تنزيل اولندقدنصكره دخى توانا وصبى طشره مناوبه سى ترتيبى يله ايشبو شرطله توفيق
وتطبيق اولنه لفجى اوجاغندن برمحله يمارلو نفرات ارسالى لوزم كلدكده يكرمى نفره دك
درسعادته موجود اولنلردن انتخاب وارسال اولنوب مقدار مذكوردن زياده اقتضا
ايدر ايسه طشره مناوبه سنده بولنان يمارلو لفجى نفراتندن دخى نوبت ايله ترتيب وعلاوه
اولنمق جائز اوله اوجاقلرى طرفندن كندولرينه خبر واصل اولديغى كبى حركت ومحل مأموريتلرينه
عزيمت ايده لر عزيمتده تردد واختيار وبطالت ايدنلر ايسه نايباره لرى رفع وتأديب اولنه لر

زعامتلو ويمارلو لفجى نفراتى ويوميه لو لفجى ملازملرى ايكى صنفه تقسيم ايله برصنفى لغم باغلمق
فنينه دائر صنايعى مشق وتعلم ديكر صنفى كوپرى وطابيه وقلعه وطوپ قونداغى وتكرلك
وخبره قونداغى وجسر طوپ نازى يايمق ومتريس المق واردو محلنى تخصيص ايتمكه متعلق صنايع
بحاريه وفن هندسيه يى تحصيل ايلمكى قانونامه همايونده مشروط اولمغله برموجب قانونامه همايون

63a

اشبو ذیل شروطه شرفیافتهٔ صدور اولان خط همایوندر

اشبو شرائط دخی قانونلرینه ذیل اولنوب موجبنجه عمل
وحرکت وخلافنی تجویز دن مجانبت اولنه شر

لفجی اوجاغی قانونه ذیل اولان شرائطدر

لفجی اوجاغنه مقدما وضع اولان قانوتنامهٔ همایونده مسطور شرائطدن بعضلرینك شرح وتفسیر
ومجددًا بعض شروط ناقصه درج وعلاوه اولنه‌رق قانونناملهٔ همایون برقات دخی تزیین وتنویر قیلنمغله
بوردفعه اداءهٔ کرامت افادهٔ حضرت تاجداری تعلق ایلدیکنه بناءً ذکری آتی شرائط دخی علی طریق التفسیر
والتفصیل قانونناملهٔ همایونه تذییل اولنمغله مضمونی الی ماشاءالله تعالی دستورالعمل طویله شر

لفجی اوجاغنده اولدن متزوج ومتأهل اصحاب زعامت وتیمارك تسهیل امورلری ایچون وقت حضرتده
ثلث غلمان وجبهله منادیهٔ ولایتلرینه کتملرینه رخصت ویریلمغله توانا وصبی لفجی اصحاب
زعامت وتیماری شمدیلك هرقاچ نفرایله اوچ طاقه تقسیم وبهرسنه صبیلرك عددینه
ولدی الوقتقضا المشره بعض کلفه مأمول قلنان نفراتك مقدارینه نظراولنه رق صبیلر ومأمورلر
اوزرینه اقتضاسنه کوره توانا نفرات علاوه وایکی ثلثه ابلوغ وولایتلرینه کتملك اوزره اذن
اعطا وماعدا برثلث تمامجه بوطرفده قشلولرنده ابقا وبرسنه کامله مرورنده ینه صبیلرك
ومأمورلرك عددلرینه نظر وصبیلردن ومأمورلردن ماعدا بوجانبه جلب اولنه جقلر قاچ نفرلر
جلب اولنوب کلدکلرنده کذلك صبیلر اوزرینه اقتضاسنه کوره ضم وعلاوه ایله ولایتلرینه کیده جك
دیکر ثلثه اذن ویریله ووقت سفرده منادیه مرعی اولمغله غیرازصبیان بالجمله توانا زعامتلر
وتیمارلو لفجی نفراتی سفرده ومأمور اولدقلری محللرده موجود بولنملر کرك حلول ایده جك
اشبو دوز حضرده وکرك سنیی ایکنجی دوز حضرلرنده بهرسنه ولایتلرینه کیده جك
وبوطرفده قشلوده قالرجق وصباوتلری جهتیله ولایتنده وبوطرفده بولنه جق بالجمله توانا وصبی
لفجی اصحاب زعامت وتیماری دفترلرینه حضور حضرت صدرعالی یه تقدیم وبعده توجیهاتی

قنفاندن نوبتله تعیین اولنه اولمغله نوبتدرنده منازعه تحرک ایتمامک ایچون زعامت وتیمارلرینک حاصلدنه یاهود مهارت وعدم مهارتدرینه والحاصل اقتضاسنه کوره جمله معرفتیله نوبتدی ترتیب وتعیین اولنه قاری محدده برسنه کامله ادای خدمت ایتدکده برینه آخر نوبتلوسی کونده بلوغ وصدق مامولیچی منقضیه اولنجه استانه نوبچی دفترینه ادخال اولنیوب ولوبتمه کیده جک نفراتک مناوبه سنه ادخال اولنه رق بوخصوصده یعنی سفرسز وقتده طشره لره وصعب ویسیر خدمتده تعیین اولنه جق نفرات خصوصنده ترجیح بلوغ مزبورک اتقا اولنوب هرحالده عدالت وحفاظت لوزمه سی اجرا اولنه

بالاوده مسطور اولدیغی وجهله شمدیکی موجوده ایراد جدید همایونکدن علاوه بیوریلمه جق تیمارلردن ماعدا روم ایلی ایالتک ودسعادتله قربتی اولان پاشا سنجاغنده واقع صوفیه وفیه وفاقاوبازاری ودیمتوقه وادرنه ومناستر وشهرزور ووداعه وایبصاله ومعلقره وکشان وجسراوکنه وسلانیک سنجاغنده کائن نفس سلانیک ووددنه وقره فریه وکوستندیل سنجاغنده نفس کوستندیل قضالرندن اباعن جد برلوردن واربابک استعدادن اولق اوزره اوجاغ مزبوره اصحاب تیمار تحریر اولنوب اوجاغ مزبورک تیمارلوسی بشیوز قیده بلوغ اولنه

اشبو ذیل قانوننامهٔ همایونده مسطور شرائط حرف بحرف اجرا واصل قانوننامهٔ همایونده محرر شروط مقرره دخی کما ینبغی ایفا اولنق مطلوب قطعی اولغله برماده وقوعنده اولا اصل قانوننامهٔ همایون شرائطنه امرا ونفر وقت وبعده اشبو ذیل شروطنه مراجعت بله قفی شرطه توفیق وتطبیقی اقتضا ایدرایسه بلوتاویل تطبیق اولنه بونده بویله ایجاب اوقاف حیله بعض مفید لوونافع شرائط دخی خاطره کلدکده اشبو ذیل شروطه تذییل وعلاوه سی جائز اولمله

٩٦ ن ١٢١١

62a

الی عدد خمیره یه لزوی مقداربر میه لو نفر وملزوم تحریر اولنه یعنی الی عدد خمیره نك مع خلفا
تیمارلو ویرمیه لو توانا نفرات وملزومینی فانوتنامه همایون مضمونی اوزره جمعاً بیرینه الی نفری
شمبلك تجاوز ایتمیه

اوجاغ مزبوره وه توانا اولوب صاحبی اولدیغی محل وعملی نه لردن ناشاده سنی وضاسیله توانا
صحیح صلبی اوغلنه قصد ایتمك مراد ایدنلر اولورلر یله دیوان عالی یه جیقوب اثبات وجود
ایده لر بو مقوله لرایچون دخی ناظرلری شهادتی مشعر اولدن نفر تیمارلو دن محضر الوب اولمحضری
کندی عرضیله معاً باب عالی یه تقدیم ایلیه واصدار اولنه حق برانه بناهدرلك اسم وتیمارلری
دخی درج اولنوب بعده کذب ودروغی ظهور ایدرایسه جمله سنك ناشاده لری اوزرلرنده
دفع وتادیبات لایقه لری اجرا اولنه وتیمارلو عملی نه لردن وضالریله نقاعد لکه طالب
اولنلردخی بروجه محرر دیوان عالیده اثبات وجودیرله متقاعد اولوب حین وفاتلرنده ناشاده لری
قدنه ماهر بر میه لونفراته توجیه اولنه

خمیره جی اوجاغی دولت علیه نك معتنا اوجاقلرندن اولوب تیمارلو ویرمیه لو نفرات وملزومیندن
بول واركان بلدری وعلی الدوام عرض واویرله مقید اولدری واجبه دن اولمغله خلوص
شروط ودضاحر کاته جسارت ایدنلری اغالری وکتخدا ضربی ویاوم ویرلو مکتوب ایله اقتضاسنه
کوره تادیب وقطعه بند ایده

اوجاغ مزبور نفراتندن وقت حضوره برمحله بلوهادن لزومی مقداخمیره جی ارسالی لزوم کلدکده هر
دوسعادتده وطشره مناوبه سنده بولنانلردن ناظر واغالری معرفتلریله انتخاب وارسال اولنمق
ووقت سفرده خمیره لردن برینی محلدن قالدیرده اول خمیره نك نفراتی اوزرنده دیکرلرینك محلوك
اولان یرلك خمیره خدمتنه تعیین قلنمق وبرخمیره نك اثنای محاربه ده بشی التی نفری احراز وتیره نهادت
ایتدکده آخر یرلك خمیره لر نفرلرندن یردا یکیشر آدم تفریق ومعین اولدقلری محلده تعیین قلنمق
جائز اولمه والحاصل کرك وقت حضوره وکرك وقت سفرده جمیع خمیره جی نفراتی اداره اولنه یغی
وجهله اعمال واستخدام اولنه لر وایام حضوره سرحدلرده وبعض لزومی محلده کرك خمیره آتمه ایچون
وکرك تعلیم ایچون خمیره سیله یاخود خمیره سز نفرات ارسالی اقتضا ایتدکده یالوده بیان اولندیغی اوزره
التی نفر مقدارینه وکیس استانه سعادت نوبتچیلرندن اولدقلری وزیاده سی طشره مناوبه سنده اولانلر

لو جل الوهتمام اون نفر تيمار لودن محضر الوب كندى عرضيله معاً اول لحضرى باب عالى يه تقديم
ايليه وزعامتلو تيمار لو ضابطاندن برى اولو دتركيله فوت اولدقده تحى الوصل كندوسنك نفقه
اولديغى فانياده سى ولدى برنفر ايسه تماماً وسعددايسه اوچ اولوده دك على السويه مشتركاً
توجيه واوزرنده بولنان الحاقى برينه نصب اولنان ضابطه اعطا اولنه ووفات ايدن ضابط
بلو ولد ايسه اصل فانياده سى بلو تفريق قيدنه ماهر يوميه لو نفراته توجيه والحاقى برينه نصب
اولنان ضابط الحاقه محتاج ايسه الحاقاً والحاقه محتاج وكل ايسه تيمار ده مستحق اخر يوميه لو
نفراته توجيه اولنه وبر قيد فانياده ايكى ويا فوق اوچ نفر اولوده توجيه اولندقده طوغى
بر فانياده عد اولنوب برى بلو ولد فوت اولدقده بابالى وفاتنده حصه الماشى دد ديكى
وشيخى قرنداشلرى وداييسه حيازه بولنانده اعطا بوغيسه حصه محلوله كبيرى تقديم اولنرق
مشترك قرنداشلرينه الحاقاً توجيه اولنه واولدخى بلو ولد فوت اولدقده اوزرنده بولنان
حصه لرديكر قرنداشنه الحاقاً توجيه اولنه واولدخى بلو ولد فوت اولوب الحاقه مستحق
مشترك اقربالى قالمز ايسه فانياده مذكور دك طوغى اولباب هنز واستعدادون يوميه لو نفراته
كذلك بالوتخان توجيه اولنه ومشترك قرنداشلدون برى اولو دتركيله وفات ايتدكده قاعده
مذكوره يه توفيق اولنه رق اوزرنده بولنان حصه سى اولو دلرينه ويريله اندن وخى بلو ولد
وفات ايدنلرك حصه لرى مشترك عمجى وعمجى اولو دلرينه الحاقاً توجيه اولنه رق فانياده مذكور دك
طوغى تديكى برنفر كسنه نك اوزرنده جمع ايتديريله سائر اولو دتركيله وفات ايدن زعامتلو
وتيمار لو حضره جى نفراتنك اولو دلرينه فانياده لرى توجيهنده وخى بوفاتونه دعايت اولنه واولو
تركيله وفات ايدن تيمار لولرك فانياده لرى اولو دلرينه توجيه اولنق لزوم كدكده متوفانك اولو دى
تاج نفر ايسه صحيح صلبى اوغلدرى اولدقدرينه وقرنداشى واقربايه تيمار الحاقى عرض اولندقده وخى صحيح
قرنداشى واقربادن اولدقدرينه شهادتى مشروط لرى كذلك اون نفر تيمار لودن محضر الوب كندى عرضيله
معاً اول لحضرى باب عالى يه تقديم ايليه ومذكور تيمار لولرك بعده كذلك ظهور ايدن ايسه فانياده لرى
اوزرلرندن دفع وطاقيله تأديب اولنه لر واوجاغ مزبوره شمديكى موجود اولانلر تواناتيمار لو نفراتى
وبولندن مكره اوخال اولنه حق تيمار لولر هرحضره به على السويه تقسيم وتخصيص اولنه لر وبر موجب
قانونامه هما يون اوجاغ مزبوره شمديلك ترتيب اولنان الى عدد حضره دن هرحضره دك مع خليفه
اون بش نفر اداره جيسى اوله جغنه بناءً كرك شمدى وكرك بوندن بويله تديكى قيود اتى تيمار
بشيوذه ابلوغ اولدقده غيراز صبيان فانياده لو تواناحضره جيلر هرحضره يه قاچر نفر تقسيم
اولنورايسه هرحضره دك اداره جيسى اون بشر نفره ابلوغ اولنق ايجون غيراز تواناتيمار لو صبيان

61a

خانه لرینه عزیمت وبیوتت وفرداسی یوم تعطیل اولمغله لوازم بیتنی تداول ایچون خانه لرنده
اقامت ووقت عصر تقریب ایتدکده قشلر لرینه ورود وصالی کونی ایکنده نمازینی یه قشلر لرنده ادا
وخدمات لوازمه لرینه قیام ایلیه لر ودیکر برطاقمی دخی جمعه کیجه سی شروط مذکوره ایله آستانه
سعادت وهوالیسزه اولان خانه لرینه کیدوب فرداسی ینه قشلر لرینه کله لر وضابطه اولدینلر
کیدوب کله جک تیمار ولولردن اهل وعیالنی برجانبه نقل ایده فی اولوایسه طشره منا وبه سندن
اخراج وهفته ده برد فعه بوطرفده خانه لرینه کیده جک آستانه لونوبتنه ادخال اولنه
ومقدم ومؤخر وضع اولنان قوانین وشرائطدن ضابطان ونفرات وملوزمنك برموجب شروط
زمتلرینه متحتم اولان خدمانه وائر شرائط اوجاق کاتبی معرفتیله برکاغده درج وتحریر وبهرماه
مواجبه لرنده قرأت وشروط مذکوره اوزره حرکت ایتمدی تنبیه وتأکید اولنه

اوجاغ مزبور ضابطانك فی الاصل کندی نانپاره لری اوله رق اوزر لرنده بولنان زعامت
وتیمار نانپارهٔ معینه دن معدود اولوب الحاقدن کرك ضابطان الحاقی تیمار لری اعتبار اولنه رق
قیود معینه دن تعداد اولنمیه والحاقی اولیان ضابطاندن بری وفات ایتدکده تیماری اولدینه توجیه
وبرینه نصف اولنان خفیفه دك تیماری بیحاصل والحاقه محتاج ایسه بعد ازین دوشه جك بلد ولد
محلردن الحاق اعطا اولنه وشحنه دك الحاق الماشی خلفا وایسه انده الحاق وقلرنده
بهارقی ظاهر اولنان یومیه لرنفراته دخی موجب شوق وغیرت اولمق ایچون خاصه ضبط اولمش محلول
خبزه جی تیمار لری مناسب اولنده توجیه اولنوب وزیرده مسطور محلردن کوجلو وقوتلو ارباب تیمار
تحریر وادخال اولنه رق خبزه جی اوجاغی اصحاب نانپاره سی بشیوز قیده ابلوغ اولنه وبرنفره محلول
تیمار عرض اولمق لوزم کلدکده اولو استعداد واستحقاقی مهندسخانه مواجه سی افندیدن تصحیح وتحقیق
اولندقدن صکره اوجاغ مزبور لك تیمار لوسندن اون نفر کسنه استحقاقنی بیان ضمنده ناظر لری
افندی یه محضر تقدیم ایدوب ناظر لری دخی اول محضری کندی عرضیله معاً باب عالی یه ارسال وتیمار
توجیه اولنه حق ملزوم دخی دیوان عالیده اثبات وجوه ایلیه ودیوان دفعه بعض خلفا یه الحاق
برلدکده وبونلرن صکره حل وقوعنده جدیدا نصف اولنه حق ضابطان وخلفا یه الحاق تیمار توجیهی
لوزم کلدکده فی الاصل متصرف اولدقدی تیمار لری والحاق اولنه حق تیمار لرك بدل التزامی ناظر
واغالری طرفلرندن ویریلوب مذکور تیمار لر بسنه ناظر واغالری طرفلرندن تعشیر وضبط وبرد وکلری
حاصلدقدی مقدار لری صحیح ظهور ایدوایسه الحاق توجیه خلوفی ظاهر اولدینی صورده اوزر لرنده اولان
اصل نانپاره لری دخی دفع اولنه ضابطانه الحاق تیمار عرض اولمق اقتضا ایدکده دخی ناظر لری

60b

ضابطی تعلیم و تعلم ایلیوب و بر مرجب قانونامهٔ همایون یعنی صالی و جمعه هفته ده ایکی کون
ایام تعطیلدن ماعدا عتیق و جدید تیمارلو و زعاملو و بومیه لو خمیره جی نفرات و ملوزمینی نوبت ایله
مع ضابطان کل یوم مهندسخانهٔ همایونه مداومت و تحصیل دقتلرینه واجب اولوب فنون علم مهندسخانه
و عملهٔ دخی ایام صیفده بعضیری نوبت ایله تعلیم محلنده و بعضیری قشلولرنده تحصیله وقت و ایام
شتاده دخی عکسینی مهندسخانه ده و عکسینی قشلولری دوروندہ اتخاذ اولنان تعلیم محلنده مشق
و تعلم و بو وجهله فنون آتشبازیده علماً و عملاً کسب مهارت ایده لر و مهندسخانهٔ همایون خواجه سی
قواعد لوزومه یی مشتمل رساله لر تألیفیله فن هندسه اوزره خمیره اتمق صنعتی اقتضا ایدنلره علی الدوام
تفهیم و تعلیم ایلیه و ملول ایده جك اشبو دوز حضرده خمیره جی اوجاغنده یوقمه اولوب
مهندسخانهٔ همایونده ناظر واغا و مهندسخانهٔ همایون خواجه سی و طرف حضرت صدر اعظمیدن
مامور و قلنه جق معتمد آدملر و سایر حضوری لوزم کلن اصحاب فن مواجهه لرنده موجود اولمق
ضابطان و نفراتك فنلری قواعدی استفسار و وجه معلوماتلری استشعار اولندقدن صکره
بر مناسب محله فنلرینك عملیسنه اولنه هنرلری دخی معاینه و امتحان اولنوب فن مذکورك
علم و عملیسنه واقف تیمارلو و زعاملو خمیره جیلر بشقه و بومیه لو نفرات و ملوزمین دخی بشقه
دفتر و حضور حضرت صدر عالی یه تقدیم و باش محاسبه یه قید و تحویل دوفتر خانهٔ عامره یه
علم و خبرلری اعطا و بوندن بویله هرالتی ایده برکره یعنی دوز قاسم دوز حضرا تناسنده وجه محرر
اوزره یوقمه و امتحان مراسمنه دقت و اعتنا و کذلك هر امتحانده مهارتلری ظاهر اولنلرك فنلری
حضور حضرت صدر عالی یه تقدیم و اقلام مذکوره یه قید اولنه و یوقمه و امتحان و فنلری
ملول ایدنجه ناظرلری باب عالی یه تقریر تقدیمیله اخطار و استیذان ایلیه و بوندن بویله
طشره لو و استانه لو اوجاغ مزبوره دخول ایده جك تیمارلو و بومیه لو نفرات و ملوزمینه اولا
اجرای فنلرینه واجب اولوب شرائطدن مجموعی یکان یکان افاده و بیان و اسم و اشکال و تهرلری
اویجه دفتره قید بر له اقتضا ایدن سنه لری بدلینه اعطا اولنه و نفرات مرقومه بعید فنلرده
خمیره انداخته و اتقلری خمیره لری فشانه اصابت ایندرمکه و دقت و اهتمام ایده جك اولدقلرینه
ایام صیفده تعلیم کونلری بعضاً اوق میدانده دخی بو وجهله خمیره انداخته اومان و اقدام ایلیه لر

خمیره جی اوجاغنده استانه لی و استانهٔ سعادت و جوارنده متزوج و متأهل اولان اصحاب
نانپاره و بومیه لو نفرات و ملوزمین دخی ایکی طائفه تقسیم ایله بشقه جه دفتر اولنوب برطائفی
باروت و ایرشی کوفی ایکنجی نمازدن قشلولرنده اوا ایندکلرندن صکره صالی کیجه سی استانبول و جوارینده

60a

دفتر دار عسکر اولندق تخصیص اولدیغی مثللو دفتر مذکور دخی دفتر دار افندیلرک تخصیصی ایله باش
محاسبه یه قید و تحویل دفتر خانه عامره یه بشقه بشقه علم و خبرلری اعطا اولندقدن صکره ولویتلرینه
کوره جملکه رخصتی شامل باش محاسبه دن اوجاق طرفنه صورت دفتر ویرلدیکجه برنفرینه ولویته کوره کمکه
ناظر و اغا و کخدا و سائر ضابطان رخصت ویریله لر و ایرتسی سنه مناوبه سی تمام اولوب کله جکلر جیب
وکیره جکلره رخصت ویریله جک اولدقده کذلک بنه بویله دفتری ترتیب و باش محاسبه دن تطبیق
اولنوب هر سنه کیدوب و کلوب و ولویتلرینه قدر بو وجهله معلوم اولله و ولویتلرندن جیب اولنه حق
ثلث یمادلو توانا نفرات تماما کلدیکجه بوطرفدن ولویتلرینه کوره جکلرلن برنفرینه اذن ویریلیکه
توادد ایده جکلردن برنفری کیدویه قالنق لوزم کلوایسه اولدخی دوداتمدیکجه بوطرفدن ولویتلرینه
کوره جکلره رخصتی مشتمل باش محاسبه دن صورت دفتر اعطا اولنیه و ولویتلرنده اولان صیغیردن
اون بش یاشنه بالغ اولندق جیه لولری رفع اولندقده ولویتلرنده متأهل ایسه لر سائر توانا متاهللر
مثللو مناوبه دوسعادته امد شدایه لر و توانا نفراتدن اولوب ترکیله وفات ایدنلرک نائباده لری
اولوب لرینه ترجیه اولندقده توانا و ولویتلرنده تزوج و متأهل ایسه لرکذلک مناوبه دوسعادته
امد شدایدوب و اکر صبی ایسه لر ولویتلرنده ساکن سائر صبیان مثللو توانا اولنجیه دک ولویتلرنده
اقامت ایده لر و بوطرفده برنفر صبیدخی ایربشوب توانا اولدقدنصکره اوجاق خدمتنه دوام
ایدیه لر متأهل تغییرندن مراد ولویتلرنده دوانتی کنوبه انتقال ایده جک یقین اقربای اولمق
نفرات اولمغله بومقوله لرمتزوج یمادلودن معدود اولله لر خبره جی اوجاغندن برمحلله دوت
عدد مقداری خبره ها دفی ارسال اولنق لوزم کلدکده اقتضا ایدن یمادلو نفرات دوسعادته نفرلرنده
مناوبه ده برلنجق ثلث خبره جیلرندن ترتیب وارسال اولنوب دوت ها دوندن زیاده اقتضا ایتدکده
طشره مناوبه سنده بولنان یمادلو نفراتدن نوبت ایله ترتیب وارسال اولنه و لوزم کلدکده محلده هر
خبره جی ارسالی ها دون ارسالنه مخصر اولیوب بلوها دون نفرات ارسالی لوزم کلدکده دفی دوت عدد مقداری
ها دفی اداره ایده جک خبره جی نفراتدن یمادلوسی دوسعادته برلنه جق ثلثدن وزیاده طشره مناوبه سنده
اولنان ثلثدن نوبت ایله ترتیب وارسال اولنه اوجاقلری طرفندن کنولرینه خبر واصل اولدیغی کیی
حرکت و محل مأمورلرینه عزیمت ایدوب ایکیدنده تردد و بطالت ایده جک اولوایسه نائباده لری رفع اولنه

هنکام حضرده یازکوندنده کثرت اوزره بهرکون خبره جی نفراتی تعلیم محضره خلیفه لری و سرخلیفه لری ایله
مناوبه موجود بولنوب و ماعدا نفرات دخی اضاعه وقت ایتمیوب خبره جی اوجاغی فنون حربیه یی شامل
اولدیغندن ایرسی تعمیر اولنور طوبلری توپری تعلیم ایتمك و متریس المق و فن هندسه اوزره خبره انمق

اشبو ذیل شروطه شرفیافتهٔ صدور اولدن خطها یوندر

اشبو شرائط دخی قانونلرینه ذیل اولنوب موجبنجه عمل
وحرکت وخلافی تجویزدن مجانبت اولنه

خبره جی اوجاغی قانونته ذیل اولق اوزره قیمه النان شروطدر

خبره جی اوجاغنه مقدما وضع اولنان قانوتنامهٔ همایونده مسطور شرائطدن بعضیسنی شرح
وتفسیر ومجدداً بعض شروط نافعه درج وعلاوه اولنه رق قانونتامهٔ همایون برقات دخی تزیین
وتنویر قلمنه بودفعه ارادهٔ کرامت افادهٔ حضرت قاجداری تعلق ایدیکندن بناءً ذکری آتی شرائط
علی طریق التفسیر والتفصیل قانوندینه تذییل اولنمغله مفروض الی ماشاءالله تعالی دستور العمل اولمق اوزره

خبره جی اوجاغنده اولدی متزوج ومتأهل طشره لو اصحاب زعامت وتیمارك تسهیل امور لریچون
وقت حضوروده ثلث ثلثان وجهیله مناوبهٔ ولوندینه کمندینه وخدمت سنیه احسان بیورملغله
فیمابعد توانا وصبی خبره جی اصحاب زعامت وتیماری هرقاچ نفرایسه اوچ طاقمه تقسیم وبهرسنه
صیرلق عددینه ولدی الاقتضا سرحدلره وبعض محلده مامور قلنان نفراتك مقداریه نظر
اولنه رق صیرلو ومامور لراوزرینه اقتضاسنه کوره توانا نفرات علاوه وایکی ثلثه ابلوغ
وولوندینه کتملك اوزره اذن اعطا وماعدا برثلث تمامجه بوطرفدن تشلر لرنده ابقا وبرسنهٔ کامله
مرورنده ینه صیرلق ومامور لرك عددینه نظر وصیرلدن ومأمورلردن ماعدا بوجانبه
جلب اولنه جقلر قاچ نفرایسه جلب اولنوب کلدکلرنده کذلك صیرلو ومأمور لراوزرینه اقتضاسنه
کوره ضم وعلاوه ایله ولوندینه کیده جك ویکرثلثه اذن ویریله ووقت سفرده مناوبه مرعی
اولمامغله غیاذ صبیان ومأمورین باجمله توانا خبره جی نفراتی سفرده ومأمور اولدقلری محلده موجود
بولنه لرکن حلول ایده جك اشبو روز حضرده وکرك سنین آتیه روز حضر لرنده بهرسنه ولوندینه
کیده جك وبوطرفده تشلرده قاله جق وصباوتدی جهیله ولوینده وبوطرفده بولنه جق باجمله توانا
وصبی خبره جی اصحاب زعامت وتیماری دفتر اولنوب حضور حضرت صدر عالی به تقدیم وبعده توجهاتی

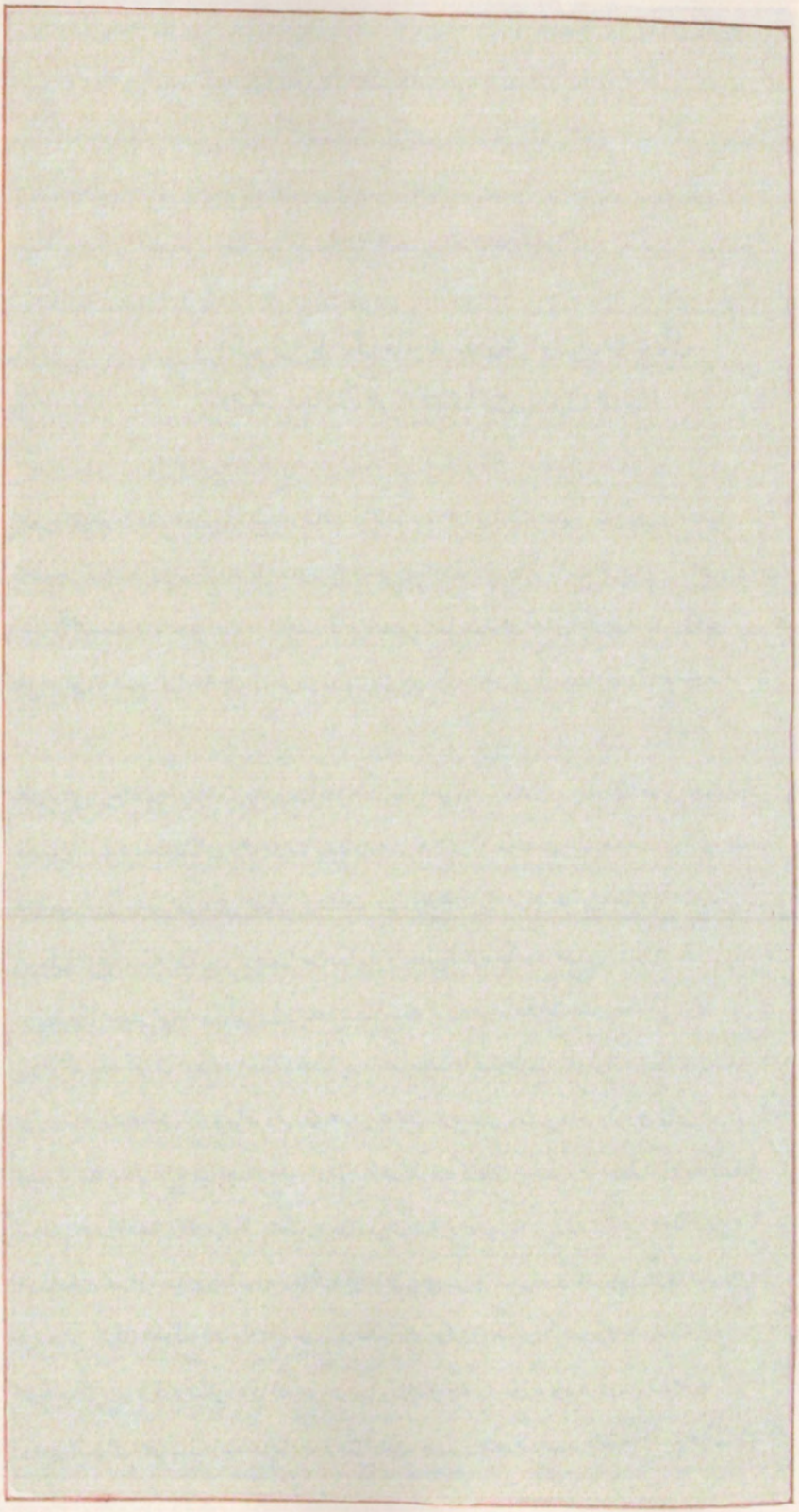

ایراد جدید دفتر داری اخذ ایلک تقریری معمول دکلدر

معمول بیورلمق

تقریر مبنی بر مجمله قانونامه همایونه ذیل اولنمق

اقتضا ایدن مطالعه علم وخبر لری اعطا اولنمق

اه جنابلرینه

لونر حفتکی اوجاغنك معاشلو ضابطان ویومیه لو نفراتدن قانونامهٔ همایونده مذکور اولدیغی اوزره تقاعدلکه مستحق اولدقده تقاعدلك توجیه اولنمسنه مساعدهٔ همایون بیورلمش اولمغله بونلرك علوفه وتعیینات وکسوه لری ایراد جدید همایون خزینه سندن ویرلمکده اولدیغی مثللو مقتضای قانونلری اوزره متقاعد اولنلرینك وظیفه لری دخی بنه ایراد جدید همایون خزینه سندن تعیین وتخصیص برله لونر حفتکی اجمالنه ادخال وسار اشکنجیانك علوفه وتعیینات بهالریله معاً ماه بماه ایراد جدید خزینه سی طرفندن اعطا وتوزیع اولنمق اقتضا ایدوب لکن سار اوجاقلر مثللو بونلرك متقاعد لری محلی اولدقده وظیفه لری اولوده ویرلمیوب تماما خزینه مانده اولنمق وتصریده مادهٔ سی کلیاً ممنوع اولمغله آخره دکل اولوده دخی تصریده جائز اولمامق وبوزمره دن تقاعد اولنلر طشره ده وهرنحوده ساکن اولورایسه ماه بماه وظیفه سنی المغه بالنفس کلیوب بعض سیادتلی ایله ویرلمك لوزم کلدوکی ایسه حیاتده اولدیغی تصحیح اولنمقجه ویرلمامك وذکر اولنان متقاعدلر اولوده ترکیله وفات ایدنلر ایسه اولودینه مرحمت مراد اولنقده مرحمهٔ اولوده ویرلمکده جك وظیفه وآخر اوجاقلر مثللو متقاعد محلولنك ایکیشر اقچه اخبادیه سی کرکلرون توجیه اولنمق ایدی ایراد جدید خزینه سنه بومثللو وظایف تحمیل اولنمامق شرایطی لونر حفتکی نفراتك قانونامه سنه ذیل قلمسی لوزم کلدیکی باتقریر دکاجه همایونه عرض اولنقده موجبنجه تنظیم اولنمق بابنده خط همایون شوکمقرونی شرفیافتهٔ صدور اولمغله فیمابعد لونر حفتکی نفراتك متقاعد لری حقنده اشبو شرایط لوزمه یه رعایت اولنمق خلوصدن مجانبت اولنمق ایجون قانونامهٔ همایونه ذیل الحاقیه اوجاق کاتبی طرفنه ویاده مقابله سنه علم وخبر لری اعطاسی بابنده امر وفرمان دولتلو سعادتلو سلطانم حضرتلرندر

58a

اولوب فيما بعد اوجاق كتخداسندن ماعدا اوجاغ مزبوره خاصكى اولماق وبونلر بويله
اوجاق كتخداسى اولمق خاصكيلك اعتباريله جمله بيك باشيلردن ممتاز اولوب اوجاق
اغاسندن غيرى منحى بولنماق

بو صورتده هر اوردويه بركتخدا نصبى اقتضا ايتمكله قانون قديمه بيك ايكيوز الى
غروشى معاشى ايله بيك باشينك اللرنجى اولان كتخدالق اعتبارى فيما بعد رفع والغا بله كتخدالق
ياكز اوجاق كتخداسنه منحصر اولمق وبونلر بويله اوجاق كتخدالغى منحل اولدقده بيك باشيلردن
اسكى ايسه بولوك كتخدا اولمق وبيك باشيلق منحل اولدقده اغا يمين ويسارلردن كذلك تنغيصى اسكى بيك باشى اولمق
وبونلرك جمله سى بردوجه مشروح بولنله اسكيه كوره ترفيع اولنوب اكراهيت واستعفاى يوغيسه
مادونى مستعد بولندقده تقديم اولنمق واستعفادى مساوى بولنورايسه اسكيلكى سببيله ترجيح اولمق

واشبو معلم عسكرك قانون قديمه مذكور اولديغى اوزره نفراتدن برى ضابط اولدقده
لونى ونوعى معلوم اولمق اوزره بر طاقم لباس ويريلوب بعده اقتضا ايتدكده لباس مذكورى
كندو معاشندن تجديد ايتمك وبو صورتله لونفراته سنه ده بر طاقم كسوه ويرلمك مقتضاى
نظامدندر اولمغله بونده ويريلك كسوه نك نصفى قرمزى ونصفى ماوى اولوب انجق بو دفعه
يكى اوردويه ترتيب وبالطبعه تعالى تنظيم بيوريلوب كسوه اعطاسى لزوم كلدكده بر اوردويه قرمزى
ويكرمى اوردويه دخى ماوى كسوه ايله تميز اولنوب يعنى بيك باشى وصاغ وصول ضابطان
ونفرات ومهتر خانه وسائر لرينك جمله سى يكرنك ويكرمى اوردويه دخى رنك ويكرمى ايله بتون
اوجاق ايكى رنكه منحصر اولمق شرائطى بو دفعه شرف افزاى صدور اولان خط همايون شوكتمقرون
موجبنجه قانوننامه همايونه ذيل اولنوب اوجاغ مزبوره علم وطبل اعطاسى خصوصنده اوردويه
دولمه سعادتلو سلطانم حضرتلرينك

لوندجفتلکدن موجود معلم عسکرك اوجاق اوله قوهیی تنظیمنده براغاو برکاتب واوده ایکی
بلوك اعتباریله مع ضابطان بیك التوز ایکی نفردن عبارت اولمق اوزره براودطه تنظیم
اولمغی اولوب الحق نفرات مرقومه نك بعدالله تعالی بوندن بویله کتخدای ولواغل
اوده ایکی بیك نفره بلوغی قانوننامه همایونده مندرج ومذکور اولدیغندن غیری بونوع
معلم عسکرك دولت علیه یه هربار لزومی درکار ویاخصوصی بودفعه جمله عدنده تجریه سی
نمودار اولمقدن ناشی عنایت حضرت رب العالمین ایله ترتیب بیوریلان اشیو اوجاق نفراتك
یوماقیوماکتخدای خصوصنه اهتمام ودقت جمله وکلوی سطوت سنیه یه واجبه ذمت اولغین
ان شاالله تعالی نفرات مرقومه نك فیمابعد لوندجفتلکدن ماعدا قانون قدیمده مذکور
اولدیغی اوزره اوردنه وجودلی وسلوری حوالیلرنده اولوب همایون اولوب بعض جفتلك
وباغچه مثللو کلرده وسائر مناسب اولان ولوه معینلرنده وفی ترتیب وتنظیم وتحریر وخصوصنه
بالمذاکره قرار ویرلمك اوزره شمدیلك طشره دن ترتیب اوطان جدید نفرات
کلدیکچه الحاله هذه جفتلك مذکوره موجود اولان قدیم اوطه دن ماعدا دیگر براوطه نك
وفی بحد ذاکنادینه دخصت برله اقتضا ایدن ضابطان ونفراتك شروط نظامدری
موجبنجه ترتیب وتحریرینه ارادهٔ خیریت افاده شاهانه تعلق ایتمش اولمله اشبو جدید
اوطه نك ضابطان ونفراتی قدیم اوطه نك ترتیبی اوزره تحریر ومعاش وبومیه وتعیینات
بهاری ماه بماه ایراد جدید همایون خزینه سی طرفدن اعطا وتوزیع اولمق

بروجه محرر بودفعه مجدداً براوطه دخی ترتیب اولندیغندن الحاله هذه اوطه متعدد
اولمله اوجاغ مزبوره مجدداً برکتخدا نصب اولنوب قاچ اوطه اولوب ایسه جمله سنه
حکمی وتعلیمی جاری اولمق واشبو اوجاق کتخدای بیك باشیلرك نوکرندن واوجاق اغاسنك
تحتنده ضابط مطلق اوله رق باشبوغ اولوب سنوی اشبو اوجاق کتخدای سنه الی بیك
غروش معاش وتعینات بهاترتیب اولمق واشبو اوجاق کتخدای قاعده خاصکیلرندن

57a

لونده حفظکنده موجود معلم عسکری اوجاق اولمق اوزره رابطه سی خصوصنه اراده شاهانه تعلق
وقدیم اوجاق اولان بوستانیان خاصه اوجاغنه تحق اولمه دن بوستانی تفنکجیسی اوجاغی اولوجب اوجاغ
مزبورك ضابطان ونفراتندن خروج قیلم مطالبه اولنماق ایجون ذکر اولنان ضابطان ونفراتك معاش
وبرمیه لری توجیه اولنه قده دوس وزیاده قیلدینه قید ودوس وتذکره لری تحریر وماه بماه مواجبلری اعطا
اولنمق ایجون زیاده مقابله سنه دن اجمالی وبر بلوجکری سنداد وکرك اجمال خرجی اولمق اوزره دوس وزیاده
قیلدینه بك البوزاقی نفرینك عباوت اولان برادرلری اخی دوس همایون فحمه بکری وزیاده خواجه سنه بکری وبانی
خیفه به اون واکجی خیفه به یدی واوجی خیفه به اوچ وشاکردانه معمله دینه کوره تقسیم اخی وزوغرلوسکه
جمعاً ماهیه بوزوغرلوش خروج قیلم اجمالنه اوخال اولنوب عساکر مرتومه دن خروج قیلم مطالبه اولنماق اوزره دهر
اشیوفرمان عالی الی ماشاالله تعالی دستور وتحمل طوتلق اوزره دوس همایونه قید وبرمثوال محرر زیاده مقابله
سنه واوجاقلری طرفنه ونافری طرفنه دخی بشقه بشقه علم وخبر فاعه لری اعطا ویرلدکده ٨ ربیع الشریف تاریخنده صادر
اولان فرمان عالی دوس همایون طرفنه حفظ اولنمغله وجه مشروح اوزره زیاده مقابله سنه واوجاقلری طرفنه
ونافر موی الیه طرفنه بشقه بشقه علم وخبر ویرلدی

لونده حفظکنده موجود بوستانی تفنکجیسی اوجاغی قانونامه سنده یوزون صکره خیر لو ماده لری قانونامه
همایونه ذیل اولمق مشروط واوجاق ضابطانی تعلیم فرونه صرف اولنان ایله کب مهاوتی ایلری اوزره حالدن
اولدیغنه بنا اضابطلقدن برینك محلول اولدقده قانون اوزره یرلیله یرینه کله جك کسنه ده مهاوتی اولمیوب
ماهوتی مستعد ایسه تقدیم جائز اولوجب اخی اوجاغ مرقوم ضابطان ونفراتندن تحصیل فن وکب مهاوتی ایلری
مطلوب اولدیغندن بو وجهله کنه ولره حصر وقصر اولنوب خاوجده مستعد لری ضابطلغه اوخالی ممنوع اولدقده
تحصیل فنده وکب مهاوتده بطالتلری محرز اولدیغندن هم کنه ولرینی ترغیب وهم اوجاغ مزبور ضابطانی فنده
ماهر برلنمق ایجون برضابطلق محلول اولوجب ماهوتی مستعد بولنمیوب خاوجده مستعد بولنوب ایسه امتحان اولنوب
خاوجده اولان کسنه فنده ماهر ظهور وایروب ایسه ضابطلغه اوخالی جائز اولمه وبرایراد جدید وقید واری
ومعلم عسکر نافری غرتدر مصطفی وشیرافنه لری تقریر عینه عیای ملوکانه یه عرض واستیذان اولندقده هر
تقریر موجبنجه اشبو شروط لونده حفظکی قانونامه سنه ذیل اولمق وبر فط همایون شوکتلوسی شرفیافته صدور
اولمغله موجبنجه محتوی قید وقانونامه همایونه ذیل اولنوب ناظر موی الیه وزیاده مقابله سنه علم وخبر لری
وبرلدکده وبرغره ذوالحجه تاریخنده صادر اولان فرمان عالی دوس همایون طرفنه محفوظ قانونامه همایونه
ذیل ونافر موی الیه وزیاده مقابله سنه بشقه بشقه علم وخبر لری ویرلشدر

اوجاغ مزبور اخوات وضابطان ونفراتنه بتوجهله تعاش وبويه وتعيينات بها
ترتيب اولمقدن مقصود ترتيب اولنان براورطه نك بيك البتوز نفر ضابطان ونفراتى
تكميل اولوب حين اقتضاده برمحله مامور اولدقلرنده تكميل واوب خدمتى بولندى معلمخانه
مبنى اولوب اكر ترتيبه كوره نفراتى تكميل ايتمز ايسه باخود بعض اسبابه بناء شروط نظاميه
مغايرحركته تصدى ايدر ايسه اولوجهله بالكز ايكى يوز نفر ايچون بوقدر ضابطان معاشى
يرسوده اولمغله اغا وكاتب وضابطانك معاشندن قطع ايله صورتى آخره اقرانى جائز اولمه

ضابطان ونفراتك وقت مضده عمامه لرى براطه اولوب لكن وقت سفرده براطه كيملرى
مشقتى موجب وعلى الخصوص حين محاربه ده وشدتلى روزكاردده باشلرنه طوربه صيغى برشى
اولديغندن وقت سفرده وحين مامور بلرنه براطه يرينه يك نسق اولمق روى مناسب بركوز عمامه
ويريلوب آنى كيملرى جائز اولمه

ضابطان ونفراتدن خرج قلم مطالبه اولنامق ايچون ذكراولنان ضابطان ونفراتك معاش
وبويه لرى توجيه اولندقن روس وپياده قلملرينه قيد ووروس وتذكره لرى تحرير وماه بماه
مواجبلرى اعطا اولنمق ايچون قلم مزبوردن اجمالى ويريلوب كرك سنداتى وكرك اجمال خرجى
اولمه افندم روس وپياده قلملرينه بيك البتوز ايكى نفردن عبارت اولان براورطه ايچون
ماهيه بوز غروش خرج قلم اجماله ادخال اولنوب عساكر مرتومه دن خرج قلم مطالبه انامق

نفرات مرقومه آستانه ده اولدقجه علوفه وتعيينات بهالرى ماه بماه ايراد جديه خزينه سندن
ويريله كلوب لكن برمحله مامور اولدقلرنده نان عزيز شهير ميمان جانب ميريدن ويريلوب علوفه
وتعيينات بهالرى ينه ماه بماه اعطا وقلم ايله حسابى روئت وايراد يمصرف اولمه شرطيله
ايراد جديه خزينه سندن على الحساب مقدار كفايه انچه اعطا اولنمق

اوجاغ مرقومه اولرك معاشلرى ضابطانك تعليم وسائر خدمت لوزمه لرينى تاديه ده قصورايتمامك
لوزمه تأهله طالب اولدقلرنده رخصت ويريلوب لكن نفراتك على الدوام قشلرلرنده قيام ايتملرى مجرد
اولمرى لوزمه دن اولمغله شرفياقته صدور اولى فرمانلرى شوكمقدون بوجهله مادة مرقومه دخى
اشبو قانوننامه همايونه ذيل اولمشدر

56a

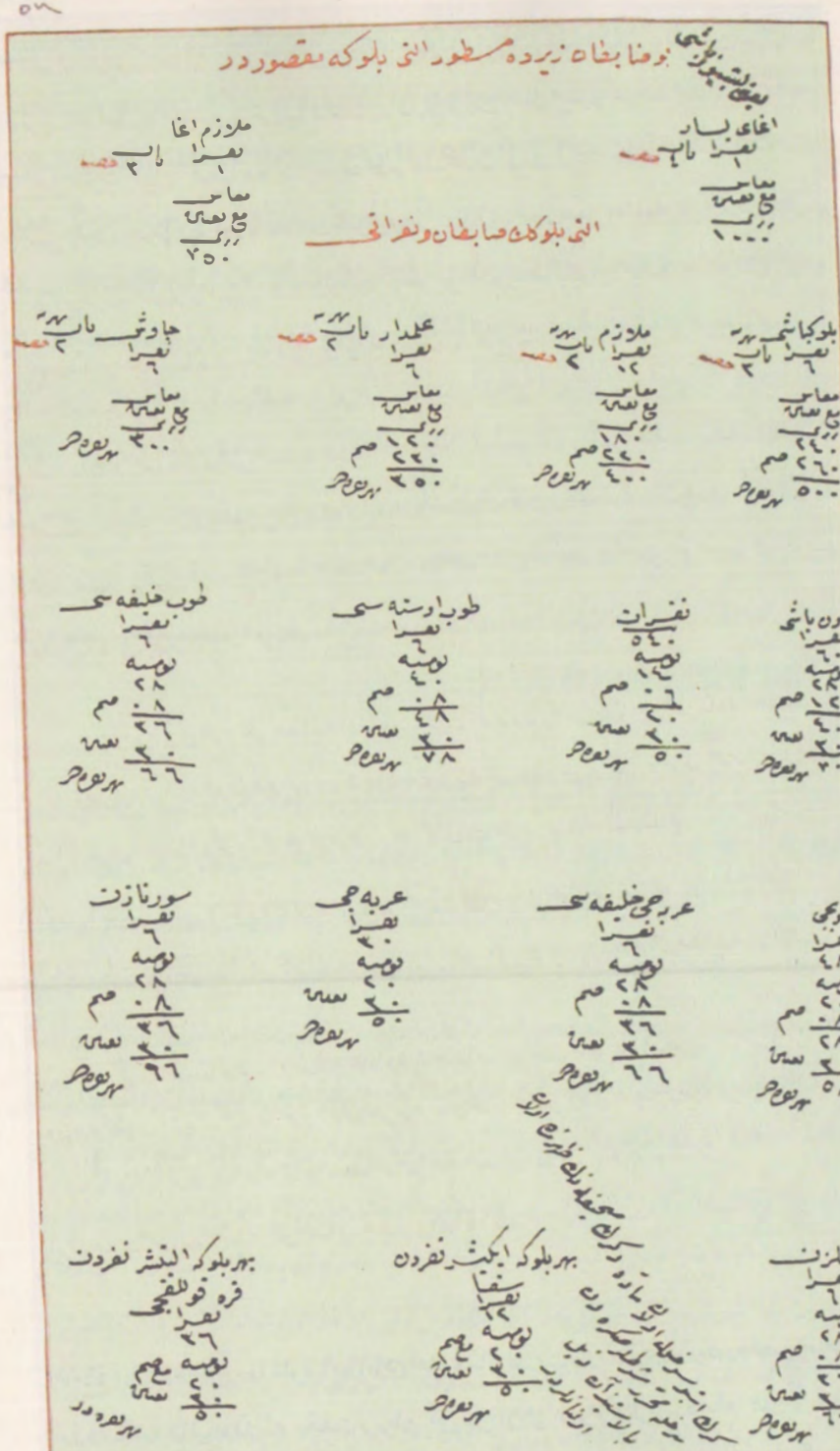
بوضا بقاق زیرده مسطور الی بلوکه مقصوددر
الی بلوکات صابقان ونفراتی

بو ضابطان زبرده مسطور الی بلوکه مقصوردر

الی بلوکات ضابطان ونفراتی

55a

مخصوص اولەرەك جورلى وسلورى وادرنه هوالیلرنه املاك همایون اولاق
بعض جهتلك وبنجه مثللو محللرده ومناسب اولدقلرى معينه ترتيبى خصوصى يله مجلس عقد بلده
مذاكره وتحقيقات نفرايله تحرير ومحللرده ترتيبى نظم كلور ايسه ايرادى تخصيص اولنه رەك قرار ويرلدكدن صكره
ترتيب وماده مرقومه قرار كيرا ولنجيه دك حيرلو مقتضى اولان شرط وقيود بالاستمداد علاوه وتذييل اولنمق

اوجاق اغاسى وكاتبى زيرده مسطور ضابطان ونفراتدن مفرز اولمله قاج اورطه زياده
اولور ايسه دخى بونلرك زيادەسنه اولور

اوجاق اغاسى	اوجاق كاتبى	كاتب يماغى	نفر كاتبى
يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه
تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه

بوضابطان زيرده مسطور ايكى اورطه يه مقصور در

بيك باشى	كخيا	لوجه باشى	چاوش
يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه
تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه
عربه جى باشى	چاوش	جبه جى باشى	چاوش
يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه
تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه
جبه خانه جى نفراتى	جبه جى قره قوللقجيسى	بهر بلوكه بر ر نفر دن امام	
يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه	
تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه	
		وظيفه يوميه	

بهر باشى	سرسور نازف	بلوك نظم	سرطيلزف
يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه
تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه
بلوك نظم	سرزلزف	بلوك نظم	سرفقاره زن
يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه	يعاش يوميه
تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه	تعيين يوميه

انتخاب وشروط موجبه علی ما تبهم نصب اولنمق واوجاغه دائر عرضلری نافرایه اخبار ایتمه
ایدوب ایکیسنك مری جمع اولمه قچه یانکز برینك مهریله اولمق عرضه اعتبار اولنمامق
وبو صقوله عرضلر اوجاق کاتبی خلفه یازیلوب عرض ایدن براقچه النماسی وبالجمله امورات دونمه
نافرمستقل ولوب جمیع امور اوجاق نافرایله اخبار تفویض اولنمق وضبط دربط نفرات
اخبارك واداره امور مواجب ومصارف کاتب معرفیله نافرلك برنجی اولمق

مقدار کفایه

یومیه لواولنلره برر نان عزیز ومعاشلویه دخی نرخ اولنه بقیه کوره سفرده وبهر یولغ مقدار
نان عزیز وبر یلوب حضرده معاشلویه مقدار کفایه وبرلمك وبهر نان عزیز ایکیوز قرق درهم
اولمق ووقت حضر وسفرده قنطار قدر زیت ومموم ومطبخ وصویه لرایچون حسب کذلك
تیمارلرحاصلاتندن اوله روه ایراد جدید طرفندن اعطا اولنمق
نفرات یومیه سی نهایة النهایه یکرمی بشر پاینی تجاوز اتماهش بیان واجمال ونوانا یکده حسن
رضایله توجیه اولنوب نقد رحمدیه السنه یه دخی تحریری جائز اولمق وبونلره بویله بویله
وارکان تخصیص وضابطه یه تیمارلر حاصلاتندن معاش ونفرات کتابلو یومیه ونقیبان
نوجهی ونقاعد کتابیه بو وجهله رعایت اولنمق علی الدوام قنطار قدر وناموس اولنلری
محلده موجب اولوب تعلیم وتعلم ایله صنایع حربیه یی کال اتدده تحصیل ایلمك وجمله سی صف واحد
مکنه کبر ملك ووقت سفرده یازده مذکور اولدیغی اوزره سردار اکرم دیرلکلر معتبرلریله
وقلاع خافانیه محافظه سنه تعیین اولنه قلرنده صفات وشجاعت وحرب وضرب ومحافظه
خصوصلریله بذل مقدرت اتملك وصیف وشتاده برنفری نقصان بولنماموه اداده سنه سنی
اولنله حین تحریرلرنده کمال تقید واهتمام ایله تعهد وکفالته بولنوب اون باشیلر نفراتیه دیوز باشیلر
اون باشیلره وبشیوز باشیلر یوز باشیلره وبیکباشی بشیوز باشیلره واغالری دخی بیکباشیلره
کفیل اولمق صورتیله روابط قویه بنا اولنوب فکره خلوف نظام هرکیمین تکامل وقصور ظهور
ایدرایسه درحال تادیبی اجرا اولنمق وبیکباشیلر وضابطان سائره یومیه لونفراتی
خدمتکارلرینی اخذ اخراج اخذ منکار قوللنمق وخدمتکار کسوه سی نفرات کسوه سی کبی اولمق
فقط براطه کمك
لونچفتلکنك ترتیبات لنه حسب نفرات مادکی قربه خدام اولدیغی فکره مقایسه ایله
ایرادی بولنه روه طشره لرده بحسب ترجیح اقتضا ایدکجه انا طولیده بعض مناسب ایالتلرك
والی معینلرینه وجبارزاده ومعدن مثلو محلده دروم ایلیده دخی لونچفتلکی کبی

54b

54a

بر نفر نفصان اولورایسه یکباشی یوزباشی ویوزباشی واون باشیسنه دردینك بردن تادیلری
اجرا اولنمق ویوزدن زیاده سی وقت حضره مخصوص اولوب وقت سفرده خسته اولنمدن ماعدا
جمله سی سفره ومأمور اولدیغی محله اشمك وحیف وشتاده سردا کرم وبرعکر معتبر ومأمور
اولدیغی محلده موجود بولنمق واغا وکتخدا لرندن ماعدا ضابطانك وجی وقت حضره جمله سی
بلدیه مساغ ورخصت یاسی اولمیوب لکن یولده نفرات مثللو منازیله طریقیله معتبر اولیه
لری الوقضا اون ویدیلرکون اوچ ماه مدت یعنی اولنمق وانقضای مدتنه کیاندری جبراکتور ویاخود
وسائف الذکر ضابطان ونفراتدن بری اوجاغه کیدیکی تاریخدن اوچ سنه مرورنده تجارت ویا
مملکتده حفت پیدا ایروب زراعت وحراثته اشتغال اتمك ویاخود ولایتنده مورد ولی
وفات ایروب تارلاری وتیماری قالوب اداره لرینه قادر اقربایی اولیه رق کندولك ضروری
کتمسی اقتضا ایتمك مثللو مصلحتله دیرکندن بکیوب اوجاغی نزك مراد ایلدکده اوروله لرك اوجاغه
کیرمکی علوفه وتعیینات وکسوه ودن هرنه الش ایسه حلب واسندیه اولدقدن صکره اغا وناظر
وضابطانك اذن واجازتیله اوجاقدن اخراجنه مساعده جائز اولمق ونفرات وضابطاندن
رخصت ویرلمك اقتضا ایتدکی وکرك بعد الاذن ختام مدتنه کیاندکی وبر وجه مشروح دیرکندن
کیوب علوفه وسائر الدیعنی ویدیلیه اجازت ویریلندکی ناظرلکی باقریاب عالی یه افاده ایروب
اولوجهله اقتضاسی اجرا اولنمق

وقت حضره اوجاق خدمتی سبقت ایدرلك معاشه متصرف اولدقدن اختیار ویاخود عجز اولورایسه
متصرف اولدیغی معاشك ثلثی ایله ینه یتمادلرحاصله تندن ویرلمك اوزره بابرات تقاعدلك توجیه
اولنمق واکر سفرده مجروح اولوب عملدن ساقط اولدیغی جرحی الیامندن صکره متحقق اولورایسه
معاشنك نصفیله ویاخود جرح واستحقاقنه کوره وجی زیاده جه یله تقاعدلك جائز اولمق
وکذلك یومیه لو نفراتدن بری وقت حضرده اختیار وعجز اولورایسه یومیه وتعیینات
بهاسنك نصفیله واکر وقت سفرده مجروح اولوب جرحی الیامندن صکره عملدن ساقط
متحقق اولورایسه تمام یومیه وتعیینات بهاسیله ویاخود جرح واستحقاقنه کوره وجی زیاده سیله
تقاعدلك توجیهی جائز اولمق ومعاشه متصرف اولدقسواری اولوب یومیه لو نفرلرك جمله سی
پیاده اولمق وسواری اولدقجه معاشلی ضابطانك حین مأموریتده دواب ومواشیسنی
کندولری رویت ایروب فقط تعیناتی جانب میریدن ویرلمك

طوبجی وعربجی اوجاقلری مثللو ناظر واغا موقتلریله اشیو اوجاغك باجمله رجال وضابطانی

معاشندن تجدید ایتمك وابتدا بركسنه تفنك اندازی نفری اولوب بعده یوزباشی
وبعده چاوش وبعده محضردار وملازم وبلوكباشی وبعده ملازم اغا وبعده بلوك اوطه سنه
بشیوزباشی كچنده اوچ اغای یمین وبلوك نائبی ایسه اغای یسار اولوب بعده كچنلر وبعده بیكباشی
واوجاق اغالغی ضمن اولدقده بنه قوجی باشی اغالردن مناسب بری نصب وباخود بیكباشیلردن عاقل
وكاركزار وصداقتكارلرندن برینه قوجی باشیلق علاوه وبیله توجیه اولنمق وترتیب اوزره یولی تلمسی
اسكیلك اعتباریله اولوب انجق فتنه مهارتی واستعدادی ذمی یوغیسه اشاغیده ارباب استعدادلر
تقدیم جائز اولمق وكذلك ابتدا بركسنه طوبجی نفری اولوب بعده اسكیه رلی طوبخانه سی وطوب
اوسته سی وبعده چاوش وبعده طوبجی باشی اولمق وكذلك ابتدا بركسنه طوب عربه جی وطوب بعده عربه جی
خلیفه سی وچاوش وعربه جی باشی اولمق وكذلك ابتدا بركسنه جبه جی قره قوللغجی وبعده نوزاولوب بعده
یوزلیه اسكیه رلی جبه جی چاوشی وبعده جبه جی باشی اولمق وكذلك ابتدا بركسنه سورنازن
وطبلزن اولمق اسكیه رلی یوزلیه قنغی طرفه ایسه ملازم وبعده سرسورنازن وباخود سرطبلزن
اولوب بعده مهتر باشی اولمق ویونلرلی جمله بروجه مشروح یوزلیه اسكیه رلی ترفیع اولنوب
اكر مهارت واستعدادی یوغیسه مادونی مستعد بولنلره تقدیم اولنمق واستعداد وسعادتی
بولنوب اسكیلكی سبب ترجیح اولمق وشبوادن بكی بلوكلك هر برینه برطوب ترتیب اولنمق
ونفرات مرقومه یل ونهار قشلاسنده موجود وتعلیم وتعلم ایله مشغول اولوب ضابطانه اطاعت ایلك
ونفرات مرقومه دن برینك نهمتی ظهورنده جرم وقباحتنه كوره تادیب واكر بربرینه وباخود ضابطانه
سلاح چكرایسه اقتضاسنه كوره تادیب اجرا اولنمق وبرمدت رضا واختیاریله اوجاغ مذكوره
خدمت ایدوب حكمه قرا بدرایسه بهرحال بولدیغیلوب كذلك تادیب اجرا قلنمق وسنه ده بولدقدن
وقف حضرده ولدیتی قریب محرمی ایسه التی ماه قدر وبعد محرمی ایسه سكز ماه قدر حواله یه كیدوب سائر
ایشنی كوردوب بنه قشلاسنه كلمك اوزره بش نفرده برینه عنادیلر نفیله اذن ویرلمك جائز اولوب
اذن مستحق خدمتدن اولمق جهتی ایله كرك ضابطان ناظر واغالرك امضا ومهرلری وكاتبك خطیله مدتی
مصرح اذن تذكره سی ویرلمك واذن اولوب كیدنلردن مدت سنه سی انقضاسنده كلوب اثبات وجود
ایتمیانلره اغماض اولنمیه رق بولندقی قشلاسنه احضاریله تادیب اجرا واكر حواله بهانه سیله
كیدوب عودت ایتمز ایسه مباشر تعیینی به علی ای حال بولدیریلوب كذلك لازم كلانك تادیب اجرا اولنمق
وماداموناً حواله یه كیدوب وقتیله اوجاغنه عودت ایدنلرك كذشته یوزیله لری كلدكرنده تمامجه
كندولره اعطا اولنمق وبوصورتده یوز ضابطان بیك ایشوزایكی نفردن عبارت اولدن بیكباشیلك
عسكر بیك وقف حضرده ماداموناً زده ماعداسی موجود بولنوب بشیوز دن زیاده یه رخصت ویریلمك

واذن تذكره سی ویرلمك ایچون
برباده خرج اغماض

53a

زیاده ترتیب اولنمق وطشره لرده ترتیب اولنمیه تعلیم وتعلم ایجون لونرجه تفتیش لزومی مقدار
معلوم ارسال اولنمق وزیرده دفتر کونه ترتیب اولنیغی افنده بیلک البوز اکی نفر ضابطان
ونفراتدن عبارت اون اکی بلوک اولمق وبو اورطه اعتبار واوجاق اغاسندن ماعدا اورطه
مذکور ایچون اربای استخفاظدن اویغی وجمله بیکباشی وکتخدا واغای یمین ویسار اولمق اوزره بشیوز
باشبلر وملازملر وطوبجی باشی وعربجی باشی وجبه جی باشی وطوبجی وعربجی وجبه جی وجباوشلری
وبلوکباشی وملازم وعلمدار وضابطان سازه سی تخصیص وهر بلوکه ایکیشر نفر سقا ترتیب ولباسلری
نفر مثلو تنظیم وفقط سقالره مخصوص اولمق جهتیله وفاجی یه تمییز اولنمق وذکر اولنان نفراته
قره قولقجی لازم اولمغله کذلک هر بلوکه الیشر نفر قره قولقجی ترتیب اولنوب بونلرده تمییزی بوستانجی
اوجاغنه مخصوص اولمغی ودوه اشجی کلوجیه اولمق وبشوقره قولقجیلرک اسامیلری نفرات اسامیسیله
مساوی وکنزولری ملازم حکمنده اولمه ون قره قولقجی نفرات اولمق ونفرات مرقومه اوقات خمسه نوبتی
جماعتله ادا ایلدکری ویرکوی رسالکی وعموما لازم اولمه جق مقدار مسائل دینیه تعلیمی ضمننده مواظبت
امامله تعیینی لازم اولمغله ذکر اولنان اون اکی بلوکلک هر بریته زیرده مذکور وظیفه وتعیین ایله
برر امام نصب وتحریر اولمق وبیکباشی مع ضابطان بیلک البوز اکی نفردن عبارت اولان اون اکی بلوکلک
ضابطی وبشیوزباشی حکمنده اولوب اغای یمین ویسار یه بیوزکسکانیدی نفردن عبارت اولمق
اکی بلوکلک دیوزباشی یوزاوتوز نفردن عبارت اولوب بر بلوکلک ضابطی اولمق وزیرده اشارت اولنیغی
اوزره ضابطان تیمارلرحاصلاتندن معاش ترتیب ونفراته رتبه یومیه توجیه ومناصب عزیز تعیینات ندری
عیناً ویرلوب بدل لحم وقوق بهالری علوفه لریله معاً ماه بماه اعطا قلنمق ونفرات مرقومه نک
یومیه وتعیینات بهالری ماه بماه ایرادجه دفترینه سندن ویریله جلک اولوب انجق میری قاعده سنجه برآیلغی
اوتوز ویرآیلغی کرمی قطوز کون حساب واعطا اولنمق مجدداً یازیلوب تنظیم ربط اولنمق معلم عساکر
نزم علوفه لریله برآی تمام وبرآی نقصان ویریله یورزخمته دوشوب شوق وغیرتینه فتور ایراث ایده جکی
احتمالدن بعیداولمغله جانب میریه رعایت کرا ولنماسی وبینالعساکر نزاعتمال مندفع اولمق ایچون
بونلرده شمدیکی ترتیب اولنان یومیه وتعیینات بهالریله ایکیشر اوچر آچه زیاده ویریله جلک ایکی
بهرماه اوتوز کون حساب وآیلغی صورتیله ویریلمک ایچون شمدیکی مقداره ابدع ترتیب اولنمغله برمنوال محمد
ماه بماه علوفه وتعیینات بهالری آیلغی اعتباریله اوتوز کونلک حساب واعطا اولنمق تکلیف اذکر
یومیه لو نفره روزخضره برطاقم کسوه ویریمکی ویرجزمه یمار لرحاصلاتندن اولمه ون
ایرادجه برطرفدن واسلحه لری وجباب میریدن اعطا اولنمق ونفراتدن بری ضابطان اولدقجه
لونی ونوعی معلوم اولمق ایچون برطاقم لباسی بریلوب بعده اقتضا ایدکجه لباس مذکوری کندو

شبونظام مرغوب نفرات مرقومه حفظ قانون همایونم اولمق
بروقتده خلافنه جواز کوستریلمیه دائماً علی الدوام شرایط
مقرره سی اجراسنه بالاتفاق اهتمام واقدام اولنه
شبونظام انقضا ایدن محلده قید وعلم خبر لری وجی اعطا قلنه

الحالة هذه تونجه فتفلکده توجه معلم عسکرك اوجاق اولمه اوزره رابطه سی خصوصنه اراده خیریت
حضرت جهانداری متعلق اولوب اویله خطوط همایون تحتنده مکتوب صحیفه بیای صدور اولدیغندن بشمه
مقتضی عمیه ایرتی لدوامك مرتبه معلم عسکری بولنمق لری لازم قضا صیف وشتاده معیت سردار اکرم بشمه
وعساکر سائره یه معین اولمه رده فواید عظیمه یی موجب اولمه جهتله شبهه اولماغله اساس نظامی دائره
ومذاکره واصول وقرعی مطالعه اولنوب شروحه تحریرینی مستوجب اولمشدر

دولت علیه نك قوانین قدیمه سندن خارج اولمامق ایچون شبو عسکر قدیم اوجاق اولدیغی بوستانیاك خاطر
اوجاغنه ملحق اولمه رده بوستانی تفنگچیسی اوجاغی اولوب رجال دولت علیه دن برناظر ودرکاه عالی
قپوجی باشیسندن براغا نصب ایله بالجمله امور وخصوصاری ناظر واغا موفق ایله اتفاقاً رویت اولنمق
خواجگاندن برکاتب وایکی کاتب یمانی وایکی نفر کاتبی یعنی قلفه دیونوع معلم عسکرك اقل اولدیغی
یکه ابلغی طبیعت مصلحتدن اولمقدن ناشی زیرده بیان اولنیغی وجهله مع ضابطان بیاك اوتوز
ایکی نفر بوستانی تفنگچیسی اولدیغی وماعداسی ناطولی ودروم ایلیه مناسب کلمکده هر
اقتضاسنه کوره یکرمیشر اوتوز نفر ترتیب وتعلیم اولمق اقتضا ایدر حسبیله اول امرده اولدیغی تفنگچیلکنه
تخصیص اولنان سالف الذکر بیاك اوتوز ایکی نفر تتمم ومصارفی تنظیم ایله تحقیق اولنوب قصوریاك
مصارفی مقابله ایله معلوم اولدقدن ایرادی بولنوب تخصیص وبعد محشوه لرده عسکر ترتیب ایله
رفته رفته اقل اولدیغی ایکی یکه ابلغ اولدقده قصکره استصواب اولنور وایرادی بولنورایسه

بیاك التیشر اوتوز یاخود قصکی اولدقده
عسکر اوتوز

52a

درجه بعيد محلده عربت ايدكلرى تحقيق اولنمغله نفرات مرقومه نك هيچ بروقنده لباس مخصوصلرينى
تغيير ايتمكلرى جائز اولمديغى وخدمت وبونلرى اولمديغى كونلرده فانونلر بناء مساغى اولديغى
درجه كاروكسبه مواظبتكار اولدقلرى اولوايسه كاروكسبلرينى تبديل هيئت وقياف ايتمكسزين
طوب عربجيلرينه مخصوص لباس ايله طوبخانه وحوالسنه وطوبخانه يه بعيد اولمياق يعنى قشلرى
قشلايه ايرشمه لرى ممكن اولمياق سائر محلرده ايروب هرانتظام قشلايه كله يه جكلرى بعيد برلرده
انجه لر وفانونلرك مساغ اولدقلرى كاروكسبلرى اوجاغه مغايرا ولمياق مقوله يه محصور اولمغله مغاير
شان اوجاغ اولورسه كاردن وبروقت وبرمحل وجهاتن اوجوه تبديل قياف وتغيير لباسدن كمال مرتبه
مجانبت ايله لر شويله كه نوبتجى اولدقلرى كون كارينى بهانه ايدوب تعليم ايجون نوبتنه كلمز ايسه
هم كيلر نفر وهم عربه خليفه سى وخصوصا اورتسى ضابطانى مواخذه برله تاديب اولنه
ونوبتجى مساغ اولديغى كاربونلرك سائر اصناف بيكمان كارلرينه اشتغال ايجون اولجوب خدمت
لزومه لرزمه قصورى وعربه جيلقده تحصيل مهارت كامله ايلمدكجه تكاسل وفتورك
موجب اولمياجق وشاوش نظام اوجاغه مقدار نوبته مثل ويرميه جك درجه اولمغله مساغ
شروط بولدرجه دن عبارت ايكن بونلرك اصناف بيكمان كاروكسبه مشغول اولوب مصلحت تجارتنى محافظه فكريله
شاوش اوجاغه وعربه جى نظامنه مخالف معاملات واطواره اجتسار يعنى امورينى فقط كاريچون ايله سفر وحضره
واجبه دستى اولديغى طوب عربجيلرى وفروقاتى اولدقلرى خدمتنده قصور اظهار ايتمكى موجب اولمغله جى درجه
كاره اشتغال ايدرلرايسه بوشللرى ضابطان على الدوام تجسس بالمنع ودفع ومنوع ومدفع
اولمياندن وعربجيلرى هرنه خدمتلرى شروطى كاروكسبى زعم ايتمدكن وخدمتلرينى خلل وفتورى حركت ايتمياندن
وكاروكسبهانه سيله ايله مخصوصه لرينى خلق فانون تبديل وتغيير ايدرا ولورايسه يا بنحوى وقوعه كلدكده
درحال اخذ وكرفتى كبى تاديبلرى اجراسى خصوصنه طوب عربجيباشيلغا وضابطان سازه كركه كبى
اعنا ودقت ايله لر ومعلم عسكر ناظرى اولدقرى دائما تحرى وتفتيشده ودقت ايدوب
اوقوله عربه جيلردن تبديل بهانه واشبو شروطك مغايرى حركته واوجاغك شانينه
يافتيه جى كاره وكارينى عربه جيلغه ترجيحه واختام قشلايه كله جك درجه
بعيد برلرده كسبه جسارت ايدرا ولورايسه زنهار وزنهار اغماض اولجوب بلا امهال ضابطلرى
مرقومه به تاديبلرينى اجرا ايتدرمكه اقدام ايله وفايه نظامه صرف مقدرت ايله لر

١٢٠٨
ح ١٩

ایرشه لری ممکن اولدیغی سائر محلردده ایردب هر اخشام قشله یه گلنجه یه قدر بیلرده و انجیه لر
وقانونلرینی مساغ اولدیغی کاروکب شان و جاغه مغایر اولمیان مقوله یه محصور اولمق مغایر شان
اوجاغ اولدوغی کاردن و بروقته و برمحلده و جمیع الوجوه تبدیل قیافت و تغییر لباسدن کمال مرتبه
مجانبت ایلیه لر شویله که نوبنجی اولدقلری کون کاریی بهانه ایدوب تعلیم ایچون نوبنجه گلن رایه
هم گیاسنه قدر وهم طوب اوستاسی وخصوصا اورته سی ضابطانی مواضع برله تادیب اولنه
وشروطده مساغ اولدوغی کاردن سائر اصناف گبی همان کارلریله اشتغال ایچون اولجه خدمت لوازمه سنه
قصوری وطوپچیلقده تحصیل مهارت کامله ایلدیکی تکاسل وفتوری موجب اولیه جغی وشان و نظام
اوجاغه مغایر دوشه جگی خلل ویرمیه جک درجه لرده اولنجیه مساغ شروط بودرجه دن عبارت اکن
بولنه اصناف گبی کاروکسبه مشغول اولوب مصلحت بکارنی محافظه فکریله شان اوجاغه و طوپچی
نظامنه مخالف معاملاتدن واطوار و اجتناب یعنی امور بی فقط کار و حصر ایله سفر و حضرده
واجبه دقتی اولوب طوپچیلق وظیفه سنی خدمتنده قصور اظهار ایتمکی موجب اوله جق درجه کاره اشتغال
ایدرلرایسه بوشلوقلری ضابطانی علی الدوام تحریص برله منع و دفعه و ممنوع و مدافع اولیاندن و طوپچیلق
هذیانه خلل شروط کاروکسبی ترجیح ایتمکدن وشروطان خلل فی حرکت ایتیاندن وکاروکسب
بهانه سیله البسه مخصوصه لرینی خلل قانون تبدیل وتغییر ایدرلورایسه یالنجی اولمقوله لرن و حال
احتمالده وگرگی گبی تادیبدی اجراسی خصوصنده طوپچیانجی اغا وضابطان سائره گرگی گبی اعتنا وقت ایله
ومعلم عسکر تامری دلندرمی دائما تحری وقضارت وقت ایروب اولمقوله طوپچلقدن تبدیل لباسه
وانتیه شروطان مغایری حرکت واوجاغک شانه یاقیشه جق کاره وکاریی طوپچلقه ترجیحه واقدام
قتلنه یکه یه حیات درجه بعیده برادده کسبه جسارت ایدرلورایسه زنهار وزنهار اغماض اولنیوب
بلا امهال ضابطدی معرفتیله تادیبنی اجرا ایدرکه اقدام ایله وقایه نظامه صرف مقدرت ایدیلر

۱۹

صورت خط شریف

قانونلرینه ذیل اولنوب مقتضاسیله عمل وحرکت
وخلل گتدن محافظه اولنه

طوب عربه جی اوجاغنه بونان افندم تحریر اولنان نفراتک بعد خدمت لوازمه لرینی قیام ودوام
ایلمیلریچون قشله لرینی بیوت ایلدی وکاروکسب بهانه سیله خدمت مأموره لرینی قصور وتعاوت
وتبدیل لباسه جسارت ایتمامدی شروط قانونلری مقتضاسنده اکن نفرات مرقومه دن بعضیسی
بونبجی اولدقلری گونلرده کاروکسب وسیله تبدیل لباس وهیئت واخشامدی قشله یه ایرمیه جک

51a

اولدیغنه بناءً هر برینك ضبط وربطلری وتادیب وکوشمالری منصب اولدقلری اورطه‌لر
ضابطانه مفوض اولوب انجق فقط جمله سی تعلیم محلنه کلدکلرنده تعلیم وتعلمدنه نظارت
وتعلیم هنکامنده خطالری واقع اولدقجه ایقاظ وفوق تفنك اندازی یی یولیله اراءت
ایچون بولندره برسرکرده تعیینندن اولبدا ولغه کسوه مخصوصه وسنوی بشیوز غروش معاش ایله
برکسنه انتخاب وجمله تفنك اندازلرنه اورنه تفنکچی باشی نصب اولنه وبعد ازین
تفنکچی باشیلق منحل اولدقجه خارجدن تفنکچی باشی نصب اولنیوب تفنك اندازلرندن
سن وسال ومهارت ولیاقت جهتیله ارجحی هرکیم ایسه ایجلرندن یاپلو انتخاب تفنکچی باشیلغه نصب
وتعیین قلنه وبیر وعمل مازن اولدقجه تقاعد کلری قانون نامه همایونده مسطور
چورباجی تقاعد کلری مثللو اوله قالدیکه تفنك اندازلرینك مشقلری
خوب اوسته لری مثللو اولوب ساز تفنك اندازلرنه کبی طوبجی نفری اولمدقجه تنزل اولغه
بولندره رغی عملدارلغه یولی اشملك ایچون تفنك اندازلرنه رغی وخوب اوسته لریله
مساوی اوله رق کندی اورطه لری عملدارلغی منحل اولدقجه خوب اوسته لریله تفنك اندازلرنه
اوسته لرندن قیفسی اکی یاسه اولاسکی بولنان خوب اوسته سی ویاخود تفنك اندازلرنه
اوسته سی بولنمغی اورطه یه عملدار نصب اولنه

صورت خط شریف

قانونلرینه ذیل اولنوب مقتضاسیله عمل وحرکت
وخلاف قنده مجازات اولنه

طوبجی اوجاغنه بولندقدم تجربه اولنان نفراتك بنمابعد خدمت لوازمه قیام ودوام ایتملرینچون
قتللرنده بیوت ایتملری وکار وکسب بهانه سیله خدمت ضایعه ودلرنده قصور ورخاوت وتبدیل لباس یله
جسارت اتماملری شروط قانونلری مقتضاسنجه ایکن نفرات مرقومه دن بعضیسی نوبنجی
اولدقلری کونلرده کار وکسب وسیله سیله تبدیل لباس وهیئت واخشامدی قتللرینه بریشه بنه جلت
درجه بعید کلدکلرنده عزیمت ایتملکدی تخفی اولنغه نفرات مرقومه نك هیچ بروقته لباس مخصوصلریی
تغییر اتمدی جائز اولمدیغی وخدمت ونوبتدی اولمدیغی کونلرده قانونلرینك ساغ اولغی درجه
کار وکسبه خواهشکار اولدقلری اولوبله کار وکسبلرینی تبدیل هیئت وقیافت اتمکسزین
طوبجی مخصوص لباسلریله طوبخانه وحوالیسنده وطوبخانه یه بعید اولمیان یعنی اخشامدی قتللرینه

وقت ابده لر اولمق دلرینه افراز وتوجیه اولنان مقدار نقصانی متوقفانك یرینه نصب اولنان
مناطه بعض بلده ولایتده اولدقلرندن محلولدرندن علاوه وتکمیل اولنه اشبو لفجی وخمیره جی
اوجاقلری زعما وارباب تجاری حقلرنده محلولدری اولدیغنه توجیه اولمق خصوصنده بودفعه سنوح
وظهور ایدن مساعده بهتیه حضرت قاجلری ذکر اولنان اوجاقلرك باخط همایون توسیع وتنظیم ولنان
قانونلرنده مندرج کافه شرایطك حرف بحرف ومادة بمادة تماماً وکاملاً اجرا وحینات لوازمه ایفاسیله
بلده حضورا یفاسی شرطیله مشروط والحاصل بو عنایت ومساعفه یه مظهر تبدل هر بریك برمقتضای
قانون ونظام عمل وحرکته اقداملرینه منوط اولمغله بو مساعده وعنایتك لوازم شکرینی ایفا ضمننده
ارباب تجار وزعامتدن اولان نفرات علی الدوام مقتضای قانونلری اوزره حینات لوازمه لزوم
قیامه مبادرت وایجابندن خالی شروط حرکته جسارت ایدن اولورایسه یکدیگره اخبار ویرمکلرینی
تحذیر وانذار وعلی الخصوص مناطلرینه کیفیق اشعار ایله مناطلری معرفتیله اومقوله مغایر شروط
بی ادبانه حرکت ایدن یولسوزلرك تأدیبلرینه بذل مقدرت وجمله سی خارج از قانون ادنی مرتبه
حرکت ردیه دن مساعدت ایدلر

صورت خط همایون

یودجهله قانونلرینه ذیل اولنوب
مقتضاسیله عمل وحرکت اولنه مر

بوزن اقدر طوبجی وجاغنه وضع اولنان قانون جدیده اوجاغ مزبوره تحریر اولنه جق طوبجی
نفراتی تکمیلنه نصکره سرعت طوبلرینك بهرینه اونر نفر تفنکجی تحریر اولنق واشبو تفنکجی نفراتك
یومیه وکسوه بهالری یکرمی بشر اقچه اولمق مشروط اولوب صکره دن قانون جدیده بعض خیر لوازمه
علاوه سنه جواز درکار اولمغله طوبجی ترتیبی مثللو اشبو تفنك انداز دخی بهر طوبه برنفر اوسته
وبرنفر یماق وسکز نفر تفنك انداز اوله رق ترتیب اولنمق واوسته ویماقلرینك یومیه وکسوه
بهالرینه بر مقدار ضمنله نفرات سائره دن ممتاز قلمق خصوصی خاکپای حضرت جهانداریدن
بعد الاستیذان شرفیافته صدور اولان خط همایون شکوتفرون جنیجه تفنك انداز نفراتی
اوسته لرینه مع کسوه بها العشر اقچه ویماقلرینه مع کسوه بها اوق بشر اقچه وماعدا نفراته
برموجب شرط یکرمی بشر اقچه تحریر اولنمق اوزره رابطه وبریلوب رابطه مذکوره قانون جدیده
تفنك انداز فقره سنه ذیل اولنمق اولمغله اشبو تفنك انداز نفراتی یکرمی بش اوطه دن

اولیقه

صورت خط شریف

بو وجهله قانون نامه یه ذیل موجبنجه عمل و حرکت اولنه

لغجی و خمبره جی اوجاقلری زعما و ارباب تیمارینك ناپاره لری خدمت ایکی یوز ملو یه سیله وفا ایدنلره زعامت و تیمارلری اولاده ویرلمیوب کتخدا و جاوش و عمدا رمثلو ضابطانك درجه کفایه یه ابلوغ ایجون یا تیمارلرینه الحاق و علاوه ویا خود جانب سریدن ضبط اولنمسی قانونلری تعلیمی اثنا سنده اراده و شرایط قانونلرینه درج و تسطیر اولنش اولوب انجق یالوت عسکری تعبیر اولنان اشکنجی زعما و ارباب تیمارلرینك محل اولان زعامت و تیمارلری اولاده ویرلمك مقتضای قانونلرندن و بو مساعده یه نك حقلرنده جاری اولمغله خمبره جی و لغجی اوجاقلری زعما و ارباب تیمارلری اوشلو ناپاره لری اولاده ویرلمك مساعده سنه سندن محروم اولمق روا داشته طبع حضرت جهانداری اولما مغله بو بابده یعنی وفات ایدنلرك محل اولان زعامت و تیمارلری اولادلرینه ویرلمسی خصوصنه منبع مراحم و اشفاق اولان قریحه صبحه جناب ظل الهیدن مساعده عطیه شاهانه ارزان بیورلمغله یالوت عسکری حقلرنده جاری اولان مساعده مثلو بعد ازین خمبره جی و لغجی اوجاقلری زعما و ارباب تیمارلرندن دخی اولاد و ترکیله وفات ایدنلرك زعامت و تیمارلری اولادینه توجیه اولنمق جائز اولمغله وزعامت و تیمار توجیه اولنان اولاد صبی ایسه جبه لو و بروب ایرلشوب توانا اولدقده بابا سی مثلو خمبره و لغم فنی تحصیله و کسب مهارت ایتمکه اقدام و اگر توانا ایسه توجیه اولنمغی کوندن اوجاغنده برموجب شروط خدمات لازمه سندن قیام ایده اگر اولاد توانا ایسه توجیه کوندن و اگر صبی ایسه توانا اولدیغی کوندن بریچه سنه یه دك تحصیل فن ایتمز ایسه یالوده مسطور شروط اجرا اولنه قالدیکه ایاك عسکرنده تقاعدك ناپاره سی اولاده ویرلمك جائز اولمغله بولندقده دخی تقاعد اولنان ناپاره لری محل اولدقن اولاده ویرلمك جائز اولیه خمبره جی اوجاغنك کتخدا نك فی الواقع متصرف اولدیغی تیماری حاصلاتی فیصل ایسه دوشن محلولدن ضم و علاوه اولنه رق سنوی حاصلی درت یوز یلك بشیوز وجاوشلك ایکی یوز یلك و عمدا رلك یوز یلك بشیوز و سرخلیفه لرلك یکرمی و یاغی خلیفه لرلك یدی یوز یلك الیشر غروشه و یالوقفا دخی زیاده یه و لغجی اوجاغنك لغجی باشیلك بشیوز یلك و کتخدا و جاوش و عمدا رلك دخی درجه کفایه یه ابلوغ ایچون قانونلرنده مسطور و مندرج اولمغله بو مثلو صکره دن علاوه قبول ایتمی ضابطانك تیمار و زعامتلرندن بری محل و اولاده و برلمسی لازم اولدقن صکره دن علاوه اولنان مقداری متوفانك برینه نصب اولنه جق ضابطه و یرلوب متوفانك قبل النظام اوزرنده اولان زعامت و تیماری هر مقدار ایسه اولمقداری اوغلنه توجیه اولنه بو خصوصه نافذ و اغالرك بغایت اهتمام

عربه جی اوجاغی قانون نامه سنه
مکرره دن ذیل اولنان عاده در

الیوم عربه جی اوجاغی بش اورته اعتبار اولنمش اولغله هر اورته یه درت مرانفوز و ایکی چلنکیر
و ایکی سراج و درت نفر نفلبند دن برر اورته یه اون ایکی نفر و بوترتیب اوزره بش اورته یه التمش نفر
ترتیب اولنه و اشبو عمله الیوم اوتوز بش قرق پاره اجرت ایله اعمال اولنمقده اولد وغندن
بونلرك ضعفندن ماهر اولنلردن بالامتحان انتخاب اولنه دن ناظری و عربه جی باشی
و ضابطان سائره معرفتلریله یومیه التمیشر اقچه ایله التمش نفر تحریر و ذکر اولنان بش اورته یه
برروجه محرر تقسیم و اورته نك نفرات سائره سی مثللو تعیینات ترتیب قلنه و بونلرك التمیشر
اقچه یومیه و یرلسی سفر و قوغرغ اورته لریله معاً تماماً سفرده بولنمق ایجون ایلچیلغنه حضرده دخی
برلسی کارخانه دن مشغل اولیوب اوجاغلك خدمتی وار ایسه اوجاغه باشقی کوروب اعمال
اولنه قدری کون یومیه لری اولوب التمش اقچه نك اوزرینه رایج وقتنه ایسه اولقدر یومیه
و یرلیه رك التمش اقچه سی رایج وقتنه ابلاغ اولنه و اشبسز وقلرده بونلرك عشره ده شلسی
جائز اولیوب داخل کارخانه ده کندو کارلریچون ایش ایشلدری تجویز اولنه و محلولری وقوغرغ
یومیه لری نا اهله کتخدالك ایچون ناظر و اغا و کاتب و ضابطان حضورلرنده کرکی کبی
امتحان اولنوب محلول مزبور یومیه جه بالامتحان اهلنه و یرلیه و حضرده علوفه الوب
سفره کیتمیان و یاخود قرایدن اولوریله اومقوله نلك حضرده الدیغی علوفه تماماً ورد
و مقتضای نادیبی اجرا اولنه و ایش وقتی یومیه سکز زیاده اقچه و یرلمك عاده سی
سراج و مرانفوز و چلنکیره منحصر اولوب بو بابده نفلبند مستثنا اولمه و بونلرك جمله سی
اهل اسلام دن اولمق شرط اولیوب اهل ذمتدن دخی جائز اولمه

49a

شد قبانه‌ء صدور اولان خط همایون ذیل
موجبنجه اخبو تقریر قانون جدید محلده علم وخبرلری
اولنوب اقتضا ایدن محله دیو فرمان عالی بیورلری
اعطا اولنمه
١٣٠٩
٩ ن

طوبجی نفراتی تکیلدن مکره سرعت طوبلرینك بهرینه اونر نفر تفنکجی تحریر اولنمق اکرچه شروطی مذکور اولوب انجق هراوطه دن برر تفنکجی نفراتی اوسنه لری تحریر اولنمه وخدمتلرینی بلوجب بعده نفرات تحریر اولنه قرار اندره تعلیم ایدلك خصوصنه اراده عیه تعلق ایدوب لکن قانون جدیده تفنك انداز نفراتك بوسبله وکسوه بهاری یکرمی بشر قچه تحریر اولنمق اولوب اما بعض علاوه سی مقتضی خبرلو ماده لرك علاوه سنه قانونده جواز اولمغله طوبجی ترتیبی مثللو برنفر اوسنه وبرنفر یماغه وسکز نفر تفنك انداز ترتیب اولنه رك تحریر اولنمه رایحه ایی موجب اوله جغندن بخله برنفر اوسنه یه مع کسوه بها التمش قچه وبرنفر یماغه مع کسوه بها قرق بش قچه وماعدا سکز نفره شروط موجبنجه یکرمی بشر قچه بوسبله تحریر اولنمسی تقریر بندکی استیذان اولنوب وکاب همایونه عرض اولندقده تقریر موجبنجه تنظیم اولنه رك یوخط همایون شوکتمقرون شرفیافته صدور اولدیغی مبنیه فرمان عالیلری صادر اولمغله تفنك انداز نفراتی اوسنه لرینه مع کسوه بها التمش قچه ویماقلرینه قرق بش قچه ونفراتنه یکرمی بشر قچه ترتیبی صادر اولوب خط همایون شوکتمقرونه بناءً قانون جدیدلرك تفنك انداز نفرات سنه ذیل بوریلیوب رؤس همایونه قبد وپیاده مقابله سی وطوبخانه عامره طرفلرینه وطرف بندکیه علم وخبرلری اعطا بیورلمه بابنده امر فرمان دولتلو سعادتلو افندم حضرتلرندر

استعداد نیه باقیلوب قیمتی مستعد و دوکم قدر ماهر ایسه اول ماهر و مستعد اولدن سکز نجی
مقامنه وبعده کتخدا مقامنه تعیین اولنوب بو وجهله کله رك دوکیجی باشی اوله
وبو ترتیب ارباب استعداد حقنده جاری اولوب غرضی بولی کلسه دخی فائده مستعد اولدیغی
صورتده آت طرفنده مستعد بولنان تقدیم اولنه وترتیب مذکور اوجاق اودطه اعتبار یله
حل الهی وقوعنه دکین بو یله معتبر اولوب کتخدالق منحل وسکز نجی کتخدا اولدقده برینه نصب
اولنه جق کمسنه یه خلیفه ثانی دینلوب اولوقده ایکی اودطه اعتبار اولنه وکرار کتخدالق
منحل اولوب خلیفه ثانی کتخدا مقامنه کلدکده خلیفه اول تسمیه اولنوب اولزمان جوربا جیلر
دوکیجی باشی اولمق اوزره جمله سی بر اودطه اعتبار اولنه وکتخدا وسکز نجی قوتا اولدقده برینه
تعیین اولنه جق خلیفه ثانی یه وخلیفه اوله بو دفعه ترتیب اولنان معاشدن نصفی ویریله
ودوکیجیلره بو وجهله آغراسامی ترتیبنه مقصود اصلی خدمتلرنی اقامت ایلمك ودائما تحصیل
فن ایلیوب استحقاق اولدقجه کدوکه کچرلمامك واصاغه ایلدکلری طوپلر یاپمق واعلا
وندرسز اولمق مصلحتی اولغله بعدازین اصاغه اولنان طوپلرك عذری ظهور ایدرایسه معرض
عتابه اوله لر وبوطریق صنعت یولی اولغله نفرات مرتومه دن عدم قابلیق سببی ایله
برسنه یه دکین تحصیل فن ایده میانلر ایچلرندن طرد اولنوب برلرینه مستعد اولمق تحریر اولنه
وبو زمره دن خدمتنده بولنه رق عمل واختیار اولنلر اویقی وجهله تقاعد اولمدی جازاوله
وعمل واختیار اولیوب دوکیجیلکدن دخی قالمسی تجویز اولنیان ویختکان نفراتی حالو تحریر اولنوب
طوپجیلغه رغبت ایدرلرایسه طوپجیلر اشکیجیلرندن فی الاصل آغراسامی یه متصرف اولنلر
حقلرنده اولان معامله بونلرده دخی جاری اوله ویختکاندن دوکیجیلکه وطوپجیلغه تورپیان
ورغبت ایمیان کمسنه لرله بو یله لری خزینه سانرز اوله وبونلرده دخی طوپجی وجاغی ناظری افندیلرك
نظارت شاهانه سی اولوجهله تفتیش ودوکیجیباشیلرینك اخبار ومعرفتلریله طرد واخراج وتحریر
واورا جیلری ناظر مومی الیهك انضمام رای ونظارتیله نشیت بوله

۱۲۷۰ / ۱۴ و

48a

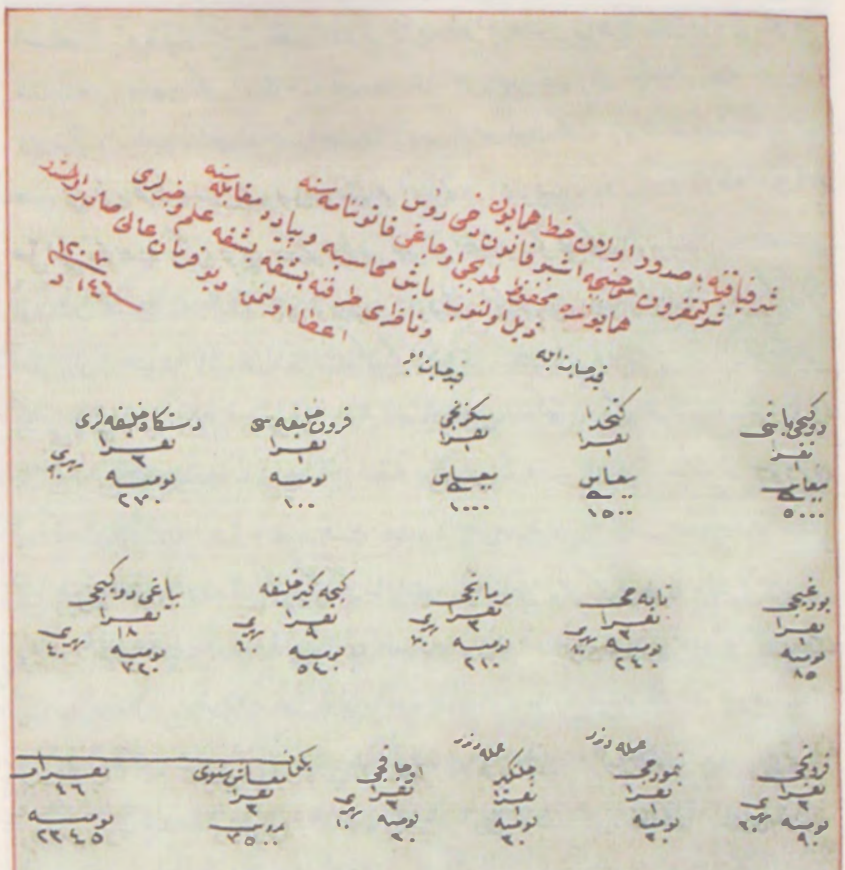

لوجاخانه، عاشره کارخانه سنن لوب اصاغه سنه تخصیص قنان دویکجی نفراتی مقدار کفایه دت
ازبداولدقدن بشقه تقلیات زمانیله باقیسه دوه دوت بیاك دورتیوز سکزیجی اچه بومیه لو
حسان اوج نفر مقداری دویکجی علوفه لرینك اکثری نك اهله ویرلش وخدمت اربابی الده فقط
ثلثی وبلکه ایکی ربعی قالمش اولوب دعاکوی وظیفه لری کبی خلقه ماکل وخدمت لوازم لری
معطل ویوز وجهله امور وقت مختل اولمه ملابسیله بو خصوص دخی بر نظامه محتاج اولدیغنه بنا
بعدازین دویکجی نفراتی منابطلریله معاً بحوعی قروه لطفوز نفر ومعاش ویومیه لری
اشبو ترتیب اولدیغی وجهله یدی بیاك بشیوز غروش معاش وایکی بیاك اوچیوز قروش اچه
بومیه لری اولوب نفرات مرقومه دن قروه اچه یومیه سی اولدیغی بویله اسکیدکجه کیجه کیر خلیفه
بعد سرمانجی بعده تابه جی وبعده استعدادی وار ایسه بورغجی اولوب استعدادی
یوغیسه اك طرقده مستعدی بورغجی وبعده اوج نفر دستکاه خلیفه لرندن سکزنجی
خلیفه سی وبعده کتخدا خلیفه سی وبعده اغا خلیفه سی وبعده قروه خلیفه سیله اغا خلیفه

بعده نفرات تحریر اولنمق انلره تعلیم ایلمك خصوصنه اراده علیه تعلق ایروب لکن قانون
جدیده تفنك انداز نفراتنك یومیه وکسوه بهالری یکرمی بشر اقچه تحریر اولنمق اولوب
امّا بعض علوفه سی مقتضی خیلو ماده لرك علاوه سنه جواز اولمغله طوبجی ترتیبی مثللو نفر
اوسته وبرنفر یماق وسکز نفر تفنك انداز ترتیب اولنه رق تحریر اولنمق رابطه یی موجب اولمغین
بخشه برنفر اوسته یه مع کسوه بها التمش اقچه وبرنفر یماغه مع کسوه بها قرق بش اقچه وما عدا
سکز نفره شرطلو جبخانه یکرمی بشر اقچه یومیه تحریر اولنمق باتقریر مبارك وکاب همایونه عرض
اولندقده تقریر مبنجه تنظیم اولنه دیو خط همایون شوکتمقرون شرفیافته صدور اولدیغی
مبتین فرمان عالی صادر اولمغله تفنك انداز نفراتی اوسته لرینه مع کسوه بها التمش اقچه
ویماقلرینه قرق بشر اقچه وفراته یکرمی بشر اقچه ترتیبی صادر اولوب خط همایون شوکتمقرون نفاذ
قانون جدیدرك تفنك انداز فقره سنه ذیل بیور یلوب رؤس همایونه قید وپیاده مقابله سی
وطوبخانه عامره واوجاغ مزبور ناظری اقدی طرفلرینه علم وخبرلری اعطا اولنمق بابنده ناظر
مومی الیه عزتلو مصطفی رشید اقدی باتقریر انها ایتمکله شرفیافته صدور اولوب خط همایون
شوکتمقرون مبنجه اشبو تقریر قانون جدید ذیل اولنوب اقتضا ایدن محلله علم وخبرلری اعطا
اولنمق دیو ۱۲۰۹ تاریخنده صادر اولوب فرمان عالی رؤس همایونه قید اولنوب اقتضا ایدن
محلله علم وخبرلری ویرلمشدر

طوبخانه عامره اوجاغی اوطه لرینك ابدستلك کیملرینه باشی استیدان
باش قره قولقجیاری جوقه ابدستلك وطوبجی ناظری باشنه خط همایون
اکتسا ایده کلدریله کافی اله ول جوقه ابدستلك اکتسا اتماری باشنه اشبو محله قید اولندی
رخصت سنیه ارزانی بیورلمغی اوجاغ مزبور اولغین شوکتمقرون مبنجه
انمایه صدور جوقه رؤس ابدستلك شرفیافته صدور اولوب خط همایون
شوکتمقرون مبنجه محلله علم وخبرلری اعطا

طوبجی وجاغنك سرعت طویدرنه بورنك اقدم ترتیب وتحریراتی اوزره نفر تفنك انداز لرك برنفری اوسته وبرنفری یماق
وسکز نفری یاغی نفرات اولق اوزره ترتیب واوسته لرینه مع کسوه بها یومیه التمش وبماغنه دخی قرق بش وما عدا
سکز نفر یك بهرینه مع کسوه بها اکرچه یومیه یکرمی بشر اقچه ترتیب وقانونامه همایونه ذیل اولمغی اولوجاغی
قره توپلقچیلرك یومیه لری اوتوز اقچه اولمغله تفنك انداز لرك مشقتلری اندن زیاده اولدیغندن قره
توپلقچی یومیه لری مثللو تفنك انداز نفراته دخی بشر اقچه ضم ایله اوتوز اقچه یه ابلوغ اولمق خصوصی
ناظر اقدی تقریر یله وکاجه همایونه عرض واسیتدان اولنرده اولوجه یله مساعدهٔ شاهانه اولمان بیورلدیغی
مقتضی مبارك خط همایون شوکتمقرون شرفیافته صدور اولدیغنه بناءً قره توپلقچی مثللو تفنك انداز
نفراتك دخی کیسوه بها یومیه لری اوتوز اقچه یه ابلوغ اولنه وعلی الدوام ضرباق مامور لرنده
قیام ومقتضای قانوندی اوزره عمل وحرکته اهتمام واودنی قصوردن انفار تمام ایله لر

رؤس همایونه قید اولنه اولنه دیو فرمان عالی صادر اولمغله

براى جراحين اوجاغ طوبخانه عامره

طوبخانه لى عبد اللطف جراح اول ماهيه بيعانه	غلطه لى عبد الله جراح ثانى ماهيه معاش	طوبخانه لى الحاج ابوبكر جراح ثالث ماهيه معاش	غلطه لى اغا جراح رابع ماهيه معاش	غلطه لى السيد محمد جراح خامس ماهيه معاش
٢٠	١٨	١٧	١٥	١٤
نائب ١ مقصب ٦ لحم ١٢	نائب ١ مقصب ٤ لحم ١	نائب ١ مقصب ٤ لحم ١	نائب ١ مقصب ٤ لحم ١	نائب ١ مقصب ٤ لحم ١

طوبخانه عامره اوجاغنده چند نفر جراحين موجود بولنمدى اهم والزم اولمقدن ناشى تخصيص قلنه جقدى محلده وتعليم يرنه دائما بولنوب مجروحلره يتمار ايتمك اوزره برنفر جراح باشى ودورت نفر جراح خليفه سنك ترتيب وتنظيمى خصوصى اوجاغ مزبور ناظرى عزتلو مصطفى رشيد افندى ايله بالمذاكره باتو دوتحرير اولنمغى اوزره جراح اول وثانى وثالث ورابع وخامس عباريله فن جراحتده ماهر وكامل بشنفر جراح انتخاب وماهيه معاشلرى ويومميه لحم وناننك تعيناتلرى اساميلرى تخته تحرير وماهيه وادويه بها اوله رده ومجروحلره اقتضا ايدن استمداد مقدارى تخمين وقياس ايله معلوم اولدوقده دن اولما منله حسب الوقتضا مجروحلره صاريله حق استمداد موى اليه ناظر افندى معرفتيله جبه خانه دن اقتضا سنه كوره اخذ اولنه جغى مثلو لوازم كلوى ادويه دخى اقتضا ايتدكجه ناظر موى اليه معرفتيله تدارك اولنمق اوزره تنظيم ومرتب بشنفر جراحدن هرقيسى بارالله تعالى قوت وياخود اخر طريقيله برى منحل اولوب ايسه تخدم بولنان سوفاناك يرينه وانك دخى تخدم بولنان كذلك انك يرينه خاصه وارنجه ترتيب اوزره حركت وخاص اوله جق كسنه خاصه جراح باشيسى معرفتيله لدى الوستحفاظ نمايان اولدقده عرض وانها سيله اولمق ونفرات مزبوره دن ليل ونهار خدمتلرى محلنده ايكى نفرى موجود وتعليم وتفلنزم جبه سى موجود بولنمق شرطيله محلنه قيد وتوزيم كلوى سندانى اعطا بيورلمق بابنده سرجراحين خاصه الحاج على افندى اعلام اتمكله شرفيافته صدور اولان خط همايون شوكمتروز واعادة موبحنه غيراز ادويه بها معاش وتعيناتلريله توجيه وبيادة قيد وتذكره لرى اعطا وباشحاسبه واقتضا ايدن محلنه علم وخبرلرى وبرلمك ٩٦ ١٧٠٨

طوبجى نفراتى تكميل نفكره سرعت طوبلرينك بهرينه اوتر تفنكجى تحرير اولنمق اكرچه شروطده مذكور اولوب انجق اودفعه دن برتفنكجى نفراتى اوسته لرى تحرير اولنمق وخدمتلرينى بيلوب

حلك طريق ونفى وتأديب اولنمق واصحاب ادب لوحه وسائر اصحاب مناصب قضالرينه تحصيلدار زيادم
شهريه وخرج باب المامور ونائب اولمق كسنه ويرملك حالاتنه اهتمام تام ودقت فوق الغه هركيم
عمل وحركت ايدرايسه بعد التفحص نائبلريله معاً تأديب اولنمق ودخى روم ايلى والناطولى قضالرى
طريقلرينه براولى نااهل كسنه لرك دخول واولدقضاة وعمادن بيچه سنه واختيار كسنه لره تقدم
وتصدر ايدرك حسب التوبه اولوز قرق سنه ده قطع مسافه طريقه اين بيله جكلرى ستّه ربيه سنه
رجا وشفاعت ايله مدّت قليله ده وصول وبو وجهله اهل اولمق رجال طريق مفقود ولملريله
باعث انكسار دودن اولديغندن ماعدا زمرهٔ قضاة بش التى بيلو نفره بالغ اولوب كثرت ووفرتى
حدد ن افزون اولمغله وجه لايقى وزده تحت نظامه ربط اولنمق لزم اولوب فيه بناءً
روم ايلى والناطولى مناصبدن شيخ الاسلام وقت اولنلره اوچر منصب ومعزولينه ورروم ايلى
والناطوليده معزول صدوره وبالفعل صدرين اولمكز ولرينه ايكيشر منصب واسلامبولدن
معزوللره بردر منصب حكومته مقتدر امكدار اولمجون رجا وشفاعت ايلدكلرى حالده اعطا
اولنمق بونلردن ماعدا رجا وشفاعت ايله هركيم اولورايسه اولمق برقرده منصب ويرلمامك
وآحاددن براحره بلا امتحان ملازمت ويرلمامك وبلا امتحان طريقه دخول ايتدرمامك
وفيما بعد رتبه سى وفوقنى منصبه وهوايه قدر ايله قطع مراتب ايتدرمامك وهركس مقتضاى
طريقلرى اوزره اوج آيين برواقع اولمق ديوان قاضيعسكريه الوقدرمرفا لو قدم قواعد قديمه سى
اوزره رتبه لرى ايصال ايلديكى منصب ايله بكام اولمق وبالاده تفصيل وبيان اولنانلردن بشقه
برقرده رجا وشفاعتله والدن برمنصب دخى ويرلمامك ومحلوله اولمق مناصب معوقلرى
كيملرايسه تبجيز وهركيم خلق امرعالى حركته متجاسر اولورايسه تأديب مايليقلرى اجرا
اولنمق اوزره بالاسى خط همايون عدا التمغروتمه معنون ومزين برقطعه مؤكد امرعالى شامم
صدور ديني سنكر مولانماى مشاراليه سن تقرير كله التماس ايلدكده بناءً وجه مشروح اوزره
عمل وحركت اولنمق ايچون خط همايون شوكمتمغروتم مرقوم صدور اولمغين مخصوصاً اشبو امر عالى شانم
اصدار اولنمشدر ايمدى بوبابطه ونظام وقايه ناموس شريعت غرا وتحصيل آسايش
فقرا وضعفا ايله عمار ممالك وانحايى موجب اولمغله اشبو امر شريفمك مضمونه اطاعتمقرونى
الى ماشاءالله تعالى وستور العمل اولمق اوزره دوام واستقرارى وانفاذ واجراسى خصوصنه مراقبه
واخلو فكرجا يلرنده على الدوام نظارت ووقتاً من الاوقات وسبباً من الاسباب خلونى
حركت تجويز اولنامسنه بغايت اعتنا ودقت اولنمق بابنده امرعالى صادر اولمغله

46a

امر حقدن عدول له وفرمان عالیشانی عدم قبوله جسارته مؤدی اولمقدن کندولرینی
صیانت ایچون فیما بعد انجق خدمت شاهانه مده اولمدقلری مکرمه پایه‌سی احسان همایونی
اولمغه اراده علیه جهاندارانه‌لری تعلق ایدرایسه خط همایون عنایتمقرونمه توجیه اولنوب
بلا عذر شرعی قبول اتمیوب کتمدن امتناع ایدنلره قطعا مکرمه پایه‌سی ویرلمیوب
ویدلرنده اولان ارپه لقدرینه ضمیمه ارپه لق ویرلیوب هرسنه نوبتی کلوب کتمیانلره تکلیف
اولنرق نکول ایدرایسه مادونلرینه توجیه اولنه دیو شیخ الاسلام ومفتی الانام اولان
محمد مکی افندی حضرتلرینک اشارتلری وجهیله امر عالی یازلمشدر ۱۲۸۶

سماحتلو افندی داعیم
فیما بعد بو وجهله عمل وحرکت والی ماشاالله تعالی دستورالعمل اولوتیله
بر وقتده خلو فندن کمال مرتبه مجانبت اولنمق اوزره اشبو امر شریفی
اقتضاسیدن محلده قید ودوام نظارت ایله سز هر وجهله اجراسی
وانفاذی سزدن مطلوب قطعی شاهانه مدر

بالفعل شیخ الاسلام ومفتی الانام اولان درسی زاده السید محمد عارف ادام الله تعالی فضائله
حکم کرامالله محروسه روم ایلی وانا طولیده واقع قضالرده اولان حکام شرعیه‌نک بعضیلری کروه
جهله دن اولمق حسبیله اجرای احکام شرع شریفه عدم اقتدارلری دولت علیه‌ده وجود ایدن سنوات
نامشروع وحرکات ناسزالرندن ظاهر وهویدادر وبو لقدری قضالرلک اعیان وارکانلری طرفلرینه
واقعه اولان دعاوی شرعیه‌دن ترویج امورلریچون اعیان وارکان طرفلرینه متعلق اولمق
اوزره ترجیح وخلوف شرع شریف حکمی اختیار ایله ابطال حق صریح ایلدکلری خلقک امر بازک
ومغایر رضای همایونم اولدیغندن مخل نظام عالم اولمغله دوام وثبات دولت علیه وقیام بقاء
سلطنت سنیه‌م دفع مظالم وتعدیات ایله تعظیم ورعایت شریعت مطهره واجرای احکام الهیه‌یه
منوط ومربوط اولغین بنابرین حکومت شرعیه ایله طشره مالکنه کیدن قضاة ونواب عالم بالمسائل
اولوب حق وعدل اوزره اجرای احکام شرع شریفه صاحب اقتدار ودیندار اولمق اهم والزم اولمغله
ارپلوه ومعیشت اصحابی اولدیغدن طرف شیخ الاسلامیدن ورود مناصبی اصحابنه روم ایلی
قاضیسکری وانا طولی مناصبی اصحابنه انا طولی قاضیسکری طرفلرندن فیما بعد حکومت
شرعیه یه اهل ولدقری تعیین ایلدیکجه اولی الیق وشدید تنبیه وتخویف اولنمق وبعد الیوم
حکام بلده دن برینک خلاف شرع شریف ظلم وتعدیسی مسموع اولمیوب احتمالی اولورایسه بعد التحقیق

بو وجهله ایراد جدید قانونه ذیل اولنه

اشبو ایراد جدید قانونك ایراد جدید وشق ثانی دفتدارلغی ومعلم عسكر نظارتی شمدیكی حالده معتمدان رجال دولت علیه دن برینه حواله ایله جمله سی اول ذاته اداره ایتدرلمك اوزره مسطور اولدیغندن بناءً خدمات مذكوره اعاظم رجال دولت علیه دن رشید مصطفی افندی یه احاله اولندی لكن بو وجهله جمله سنك بودفعه یالكز موی الیه احاله سی مصالح مذكوره نك اوائلی اولدیغندن شواغلی یكدره كثیر اولماق حسبیله ایدیكی وكبدرك اوجاقدن ایراد جدیدك شواغلی تكثر ایلدیكندن جمله سنی برآدم اداره ایده میه جكی ظاهر وشق ثانیلك ایله ایراد جدید دفتدارلغی بربرینه مربوطاً بشقه وطوپخانه وبحر جیلر اوجاقلری نظارتلری دخی كذلك بربرینه مربوطاً بشقه وتعلیملو عسكر نظارتی دخی شمدیكی حالده بواوجاقلر نظارتنه مضاف اولوب بونلر نصكره مصالح خدمات مذكوره متكثر وجمله سنی برذات اداره ایلمسی تعسر اولدیغندن ذكر اولنان اوجاقلر وتعلیملو عسكر نظارتلری ایراد جدید وشق ثانی دفتدارلغندن آیریلوب بشقه برینه احاله سی جائز اوله اشبو اوجاقلر نظارتیله تعلیملو عسكر نظارتی دخی برآدم اداره ایده میه جك درجه یه وارد ایسه تعلیملو عسكر نظارتی دخی اوجاقلر نظارتلرندن آیریلوب كذلك بشقه آدمه حواله اولنمق قرین مساغ اوله وبونلر بروجه محرر اقتضا حسبیله هرنوقت آیریلوب بشقه بشقه آدملره تفویض اولنوریسه قانون مذكوره مطور یوزكیسه معاش اقتضاسنه وخدمتلرینه گوره اول آدملرك حصه حصه تخصیص اولنه اشبو شرایط دخی بالاده مسطور ایراد جدید قانوننك ذیلی اولمق اوزره اعتبار ومرعی قلنه

مسلینه رفاهیت کلمک ایچون جمله اتفاقیله فائضی اون کیسه دن زیاده اولوب مقاطعاتک
ومجموع اهالیک محلول اولدیغجه جانب میریدن ضبطنه نظام ویرلمکله بونرده بویله
سیاقاً من الاسباب ووقتاً من الاوقات بعض بهانه ایله ویاخود بومادّه عباد اللهه
اولدی بکجنه جک قالمدی خلق نه یاپسون دیو صورت توهم وحقاً یتدن کلنه رك
بونظامی بوزمق ویاخود آخره سرایت ایتمامک شرطیله نظامك خلافی برینه مقاطعه
وسهم ویرلمک مثللو حالت وقوعنه بولنق لازم کلور ایسه نعوذ بالله تعالی
بونی تجویز ایدنلر دولتك اضمحلالنی موجب اولدیغندن بناءً قطعاً احقاد اعتبار
اولنمیوب اگر بو تکلیفه جسارت ایدنلر جواب ویریله میه جك ومخالفت اولنه میه جق
محل ایسه اشبو نظامك احدائی نه حکمته مبنی اولدیغنی وخلافی حرکت دولته
خسارت عظیمه اوله جغنی بلدرمك ایچون قیدلری اخراج وصدر اعظم طرفندن
رکابه عرض ایله اشبو نظامك الی ماشاء الله تعالی دستور العمل طوتلمسنه اهتمام
وخلافندن زیاده سیله اتقا اولنه

۱۲۰۷ ه‍ ۱۷ ق

مکه مکرمه ومدینه منوره مولویتلری ارکان دیندن اولوب حج شریفی منضمن جاه والا
مولویتلرینه نوبتی کلنلر اکثری اعذار واهیه ایله قبول اتمدکلرینه بناءً شیخ الاسلام اسبق
صالح زاده مرحوم محمد امین افندینك سوق ورایی ایله حرمین محترمینه نوبتی کلوب قبول
ایتمیانلره مکه مکرمه پایه سی ویرلسون دیو قطعی خط همایون صادر اولمشکن بعضیلر
هم کتوب استانه علیه مده قالوب وهم برتقریب ایله مکه مکرمه پایه سی تحصیل اتمکله
هزار مشقت طریق ایله کیدنلره بحسب الطریق تقدم ایدوب مع هذا مکه مکرمه ده جده
کمرکی مالندن حرمین قاضیلرینه عودتلری مصارفنه وانی وکافی اون اوجر یلك غروش
وظیفهٔ معینه ومصرفاهره دن غلول وسائر مالزمه وحرمینده موجود مدارس وقاقزن
وفهودات حرمینده مدت اقامتلری مصارفنه کافی اولدیغندن ماعدا حرمین محترمین
کندولره توجیه اولنمق استانه علیه مده بشر یلك ایکیشر یوز اللیشر غروش میریدن
هر برینه اعطا اولنمغله وجوب حج شریف قدرت میسره متحقق اولور هر برینه مبلغ مزبور
تمیلك اولندیغی آنده برمبادرتی وجهی اولمسه احجاج حج هر برینه فوض عین اولمشکن اطاعت

ترجمه

ایراد جدیدی یوق فرض ایدوب نظام مذکوره خلل کلمامسنه وسهو وخطا وقوع بولمامسنه
کمالیله دقت واهتمام ایلیه لر ایتمز لرایسه مسئول ومعاتب اولهلر
45a
وفائضی اون کیسه دن زیاده اولون مقاطعه لك تمامی یاخود برحصه سی محلول اولدقده
ناظر مومی الیه طرفدن الزام واداره اولنق قانون اصلیمی مثللو فائضی اون کیسه دن دون
اولون مقاطعه لك تمامی ویاخود حصه سی محلول اولدقن سکز سنه لك فائضدن
نقصان معجله ایله فروخت اولنماتی دخی قانون قدیمله مقاطعاتك فائضلری تحقیقنه
زیاده سیله دقت اولنه ومعاذ الله تعالی سکز سنه لکدن نقصانه مقاطعه
فروخت اولنق ومقاطعاتِ مجلوله دن برینك فائضی اون کیسه دن زیاده ایکن تحریرده
قصور حسبیله نقصان خبر النق یاخود مرعی الخاطر برطرفدن فائضی نقصاندر
دینلدیکنه مبنی تحریره مسامحه اولنق واون کیسه دن نقصاندر عدیله رجاوشفاعت
وخاطره رعایت ویاخود شفیع مجبرك درجه نفوذ واعتبارندن خوفله تبعیت ایله
ویلك لوزم کلورایسه بوحالت دفتر داده عظیم تهمت اولمغله بروجهله اعذاری قطعاً
قبول اولنیوب مظهر مؤاخذه شدیده اولهلر وفائضی تصحیح اولنیه رق برتقریب
دون معجله ایله مقاطعه صاحبلق لازم کلورایسه الون وویرن مسئول ومعاتب
اولهلر فامّا الدیغی وقته مقاطعه لك فائضی قلیل ایکن کندی اداره سی سبیله
یاخود مقاطعه یی معمور ایلمك تقریبی ایله فائضی مقاطعه زیاده یه چیقارایسه
مظهر تحسین وآفرین قلوب وخیص بها ایله المش دیو تقرض اولنیه وبو بابده خلاف
انها یه مبنی صاحبیله حق مقاطعه لك سکز سنه لکدن دون معجله ایله ویرلمسی موجب
ویاخود فائضی اون کیسه دن زیاده اولنق حسبیله میریدن ضبط اولنه حق مقاطعه لك
اون کیسه دن نقصاندر دیو اخباره مبنی فروختی مستوجب خطهمایون دخی صدور ایدرایسه
دفتردارلر صدر اعظملر دخی عتبهٔ علیای ملوکانه یه عرض ایدوب
بوصورتله دخی قانون جدیدك خلوفی حرکت اولنماسنه دقت اولنه
واشبو مقالمعات واسهام خلقك بلدیکی کبی کسنه لك حقی اولیوب غزا وجهاد وجمیع
امور دولتله وعساکر منصوره یه صرف اولنق اوزره بیت المال مسلمین ایکن
هرکسك حق صریحی کبی بیت المال مسلمین تحت تصرفلرنه کچمکله کیدوك دولتك ایرادی
آزالوب مصارفی چوغالوب دولت علیه ظلماً اتجه جمعنه مجبور اولمقدن ناشی
یوکیفیت خرابی، مملکته باعث اولدیغندن ایما بعد ایراد دولته تدریجله وسعت ویرن المال

روزنامچه همایوندن تعیین اولنان کاتب اون ایکی آیلق دفتری مفردات افنده یه دفتره
کچیرو ب اول دفتری ناظر مومی الیه تسهیر و باش دفتردار صبح ایلیوب برقات دخی باش محاسبه
و روزنامچه همایونده اولان قیدلریله تطبیق و میزان اولندقدنصکره باش دفتردار و ناظر
مومی الیه حضور صدر اعظمیه کلوب دفتر مذکوری ارائه و صدر اعظملرک دخی وکاب همایونه
عرض ایلیه بهر سنه اشبو ایراد جدیدک مقداری معلوم همایون اولدقدنصکره غیر از
مصارف فضله سی قواراسی خزینه سندن قالدریلوب ضربخانه عامره ده بشقه جه
آماده ایدیلدکدن صکره خزینه یه نقل اولنوب باش دفتردار و ناظر مومی الیه وضربخانه ناظرلری
خزینه نک قپوسنی محکم تسهیر ایلیه لر وبو خزینه نک بویله بشقه افرازی دشمن اودیسنه
سفر وقوعنده بالاده بیان اولندیغی اوزره لااقل یوز الی بیک کیسه وبلکه دخی زیاده
اقچه جمع اولوب وقوع سفرده خزینه فکری کلیتاً برطرف اولوب اردو خزینه سنده
وبورادہ بالغاً مابلغ اقچه بولنمق وسفرهر نقد دستمر و متماری اولوب ایسه دخی اقچه
یوقدرجه عسکره واربابسفره فتور کلمامک ارادۂ خیریه سنه مبنی اولمغله یونک برقچه سی
محل آخره صرف وتلف اولنما مخصوصه هر عصرک وکلاسی کمایله اعتناودقت ایده لر
واشبو مقاطعات واسهامات فیمابعد نظام جدید شروطی موجبنجه جانب میریدن
ضبط اولنمسی اتفاق آرا ایله باخط همایون شوکتمقرون قرارداده اولمش موادندن اولمغله
بونظامات معاذالله تعالی بوزلمسی اضمحلال دولتی موجب اولدیغندن بناءً بونلرک خلافنی
تجویز وخیال خاطره کتورنلر دخی مظهر لعن اولدلر واشبو نظام تاریخنه کلنجیه یه دک
کرک قول مواجبی وکرک امنا مرتباتی وقالیونجی مواجبی وبونلرک امثالی مصارف مهمهٔ سائره
اصول وادوات میریه وظهور اتدن میری خزینه سنه عائد اموالدن اداره اولنوکلوب الحالده هیچ
مقتضای نظامات جدیده یه نظراً خمرجی ولغمجی ولمونجی اوجاقلرینک مصارف سابقه سنه
تزاید کلوب معلم عسکری دخی اختراع اولندیغندن غیری قالیونجی نفراتی وضابطانی
ضابطه اخری یه ادخال اولنمغله بوجهتلره بومادہ لرک مصارفنی تزاید قبول ایتدیکی
ظاهر اولمغله کرک اشبو تزاید قبول ایدن مصارف مذکوره نک وکرک قانون جدید مقتضاسنجه
اولدقجه بونلرک عسکره اختراع اولنه جق مصارف لوازم خزینه نک جمله سنک اداره سنه
میری خزینه سی ساعد اولدیغی تحقق ایلدکدن باخط همایون اشبو ایراد جدیدن مادہ سی
ومقداری ومحل صرفی تصریحیله اعانت اولنمق جائز اوله ودفتردارلرک جمیع بیت المال
مسلیه نظارت عامه وشاملهلری اولمغله بومادہ یه دخی کمانظارت جمیع مصارف فضه

44a

فائض مقاطعات دیقا جغنه بناءً زجریه مالی اولوقت بتون بتون ایراد جدیده اوله رق قید
اولنه وبو خزینه ایچون روزنامچهٔ همایون قلمدن بشقه جه برکاتب ومیری وزنه دار باشی
واوجاقلوسی کفالتیله برمعتمد وزنه دار تعیین اولنوب بونلر وناظر مومی ایلیه برمعتمد وصادق
آدمیسی علی الدوام خزینه مذکوره نك خارجنده تخصیص اولنان محلده اقامت ایلیه لر
وبرکاتب دخی ناظر مومی الیه معیتنده دفتر طوتمق وناظر مومی ایلیه امرورأییله تمسکات وتقاریر
ومکاتیب یازمق ایچون باش محاسبه دن تعیین اولنه وخرج باب خرج تمسك میری یه عاید اوله
ومقاطعات وبوده لرنن وسائر عمال وتحصیلدن هدیه نامی وسائر وجهله برنسنه یه ناظر
وخدمه سی طمع اتمیوب ایدرلایسه تحقیق وتضمین ومؤاخذه اولنه وناظر مومی ایلیه
مأمور اداره سی اولدیغی مادهٔ لردن کندویه تعیین اولنان معاشی ایله شق ثانیده معین اولان
خاص اچه سی برکدیلوب خدمات مذکوره ده بعضاً بخشش وعطا یاسنه وبونلر امثالی
مصارفه مدار اولمق ایچون مبلغ مزبور یوزکیسه یه ابلاغ اولنه ومرور زمان ایله بومادهٔ لردن
مخفی اچه الحق مثللو طمعه تبعیت وجلب منفعت قیدینه دوشرلایسه عزل ومظهر اشد
تأدیب اولوب یرینه بومقوله مکار هدن مجتنب برصادق ذات انتخاب ونصب اولنه
وباش محاسبه دن مأمور کاتبك اشبو مأموریتی قلمدن اولاً اخذ مت طریقینه وقلمدن کسنه
مانع اولمیه جغنه بناءً بومصلحتدن براچه خرج المامو ترطیله میریدن سنوی بیك بشیوز
غروش وکذلك روزنامچهٔ همایوندن تعیین اولنه جق کاتب دخی قلمچه طریقنه خلل
کلمامك شرطیله وانما تخصیص اولنان خزینه ده بکلیه جلك وبراچه خرج الیه جق اولدیغنه بناءً
سنوی بیك بشیوز غروش ووزنه دار دخی کذلك طریقنه خلل کلمامك شرطیله بتون کون
بکلیوب تعداد نقود ومحافظهٔ خزینه خدمتنی رؤیت ایده جك اولمقدن ناشی اکا دخی
یاکزبیك غروش معاش تعیین اولنه وبونلر برشیدن طوغاوکرهاگ براچه خرج وعوایدی
الیه لر خزینهٔ مذکوره یه کلوب اچه یی نقصان کتورمك ودوبرکاری وقدره نقصان
ویرمك مثللو رتکابلری ظهورنده تأدیب اولنه لر وروزنامچهٔ همایونن تعیین اولنه جق
کاتب کل یوم ضبط اینه جکی ایراد ومصارفك برپوصله سنی ناظر مومی ایله وبرپوصله سنی باش
دفتردار ویره وهرای باشنده برکره دفتردار وناظر برپره کلوب یومیه پوصله لرینی
تطبیق ایلدکدنصکره اوج قطعه آیلق دفتری یازدریلوب ناظر مومی الیه تمهر وباش دفتردار
صحیح ایلدکدنصکره برقطعه سی باب عالی یه تقدیم وبرقطعه سی دخی باش محاسبه یه ویرقطعه سی
روزنامچهٔ همایونه قید اولنه ونظام تاریخدن اعتباراً یله تمام برسنه مرور ایلدکدن

بش سنه لك واسهام محلوله نك اوج سنه لك حسابنجه معجله لرى باش محاسبه دن ويريله جك
مرهون ومقضى صودت بوجنسجه ميرى خزينه سنه وقصر يد اولنه جق اسهامك بش سنه لك 43b
معجله لرى ويريله جك صودتلر بوجنسجه فارغلرينه تسليم اولنه فقط بونلر ايجون بشقه
خط همايون طلب اولنميه وبر مقاطعه محلول اولدقجه بر طرفدن باش دفتردار وبر طرفدن
ناظر موميا اليه فائض سنويسى تصحيح وتحقيق واولبابه برر لرينى تصديق ايلدكدن صكره
بش سنه لك معجله سى زجريه مالندن ميرى خزينه سنه ويريله ومقاطعاتدن محلول اولان
حصه لرك فائضنى تصحيح خصوصنده ياكز متوقانك الله كلدكى فائضك مقدارينى
تصحيح ايله اكثفا اولنميه مقاطعه نك طوپنى اداره ايدن حصه دار وملتزم فائض
وقپوجى وهديه نامى ونام آخر ايله صحيحا ايتديكى منافع حسابيله فائض ويرر ايسه حصه محلوله
دن كسنه يه الزام اولنميه سائر مشتركلر ومتوفى شو مقدار آلوراديى ميرى دخى بو مقدار آلسون
ديركنه قطعا اعتبار اولنميه وزجريه مقاطعه سنلرك شرايط نظاميه سنى جامع
ويريلوب تعليمنامه همايون بوجنسجه ناظر موميا اليه زجريه امينارى اوقدرلرينه مخصوصه نظارت
ايدوب امين موميا اليه يدنده همان اون بيك غروش مجتمع اولدقجه يدندن اخذ وخزينه مذكوره ده
حفظ اولنه ومقاطعاتك ضبطى نظامنامه شروعى تاريخى اولان ايكيوز يدى سنه سى
جمادى الآخر ينك سنه آتيه جمادى الآخرينه قدر برسنه ظرفنده تمامى اون كيسه دن زياده
فائضلو اولدقلرى محلول دوشوب مقدمجه ويريلدن نظام جديد موجنجه ناظر موميا اليه طرفندن
ضبط واداره اولنه جق مقاطعات وحصه لرك فائضلرى بعد التحقيق بش سنه لكى
مقدارى معجله زجريه اتجه سندن خزينه عامره يه تسليم اولنه وبو صورتله تاريخ نظامدن
سنه سى ختامنه دكين برسنه ظرفنده ضبط اولنان مقاطعاتدن قاچ كيسه فائض حاصل
اولمقدار فائضلك بش سنه لك حسابيله خزينه عامره يه ويريلوب معجله سى قاچ كيسه يه
بالغ اولدغى ختام سنه ده حساب وميزان اولندقده فرضا فائض يوز الى كيسه اولوب معجله
يديوز الى كيسه يه مى بالغ يوخسه فائض ايكيوز كيسه اولوب معجله بيك بيك كيسه يه مى رسيده اولدوغى
بلندكدن صكره سنين آتيه سنه مقياسى اولوب فيما بعد اولمقدار اتجه سنه بسنه زجريه دن
ناظر موميا اليه يديله دفتردارلره تسليم اولنوب دوشن مقاطعاتك معجله حسابنه باقيه
يعنى سنين آتيه ده محلول دوشوب ضبط اولنه جق مقاطعاتك زياده ونقصانى اولسى
مساوى اوله وكيدرك ابتداكى سنه ضبط اولنان مقاطعات معجله سى مقدارى
فائض حاصل اولدقجه قياس مذكور اوزره سنه بسنه ميرى خزينه سنه ويريله جك معجله
فائض مقا

43a

قصور وتكاسلى ظهور ايدرايسه مؤاخذ اولنه وقبل النظام ضربخانه ده اولان جمين مقاطعه
ماعدا شمديه دك ضربخانه دن ضبط اولنان كرك ترسانه مصارفنه مربوط ومخصص وكرك غيرى
مجموع مقاطعات ودرياز عامت وتيمارلرى هرنه ايسه وحلاطرف ميريدن اداره اولنقده اولان
رسوم وجهيه وسائر مقاطعات ايكيوز كسر سنه سنه واسهام محلولاتى اشبو نظام تاريخندن
اعتبارايله مجموعى وكذلك قانون جديد مقتضا بخصوصا نفى اون كيسه دن زياده اولوب
ضبط اولنه جق ميرى وجمين مقاطعه لرى واسهامى وخمبره جى تيمارلرى بجملتها ناظر مومى اليه
معرفتيله الزام واداره اولنه وحاصل اولون مبالغى قبوا راسنده برمخصوص ومستقل
كاركير خزينه ده ميرينك وضربخانه نك واندرون همايون خزينه سنك اخذ واعطاسنه قطعا
قارشو دفتريه رق بشقه جه حفظ اولنوب بلوخط همايون براتجى بر محله صرف اولنميه وناظر
مومى اليه الزام واداره ايده جكى مقاطعاتك اموال ميريه وقيميه لريني خزينهٔ عامره يه ومحلرينه
ادا ايدوب فائضتى كندوسى حفظ ايده جك اولمغله معتمد صراف وكفيل المغه دقت واهتمام
ايدوب اموال ميريه يى مفلسده وجبابره يه قايدر مقدن غايه الغايه اتقا ايليه واموال ميريه يى
بووجهله محافظه يه وصاغلغه مامور اولدقلرى مثلو نظام ملكى دخى حفظ ووقايه ايتمك
وظيفه حالى اولمقدن ماعدا شمدى زياده يه طاليدرديو فقرانك جكرينى سوكه جك ظلمه يه
مقاطعه وبرميوب وديعة الله اولان فقراى رعيتى من كل الوجوه تعديادن صيانت ايليه
خدمتى تحسين اولنمق ملاحظه سيله انكسار قلوب فقرايى تجويز دون توقى ومجانبت ايدوب
هرحالده حق اعتداله رعايت ايليه وبر مقاطعه يى درعهده ايلدكده ويردكى دملك
اسم وشهرتنى وجميع شرايطنى ويره جكى تمسكده بيان ايدوب اول تمسكى باش دفتردار لرشروط
وقيودينه تطبيق ايلدكدن صكره اوزدينه تلخيص يازوب بجنجه ضبطيجون فرمان ويريله
ومقاطعاتك مالكانه لك وجهيله اداره سندن خرج اله كلون كتاب وجاوشلغى
وباشبا قيقولى اغالرايجون يقين وقلمنه قيد اولنان خرج قلمدن ماعدا ملتزمندن
فرد واحد براتجه الميوب خرج مذكورى دخى ناظر مومى اليه اخذ واصحابنه توزيع ايلدكدن صكره
فرمان عالى يى ناظر اولدقلرى ملتزملره كندولرى تسليم ايليه لر والتزام اولنه جق مقاطعاتك
بدل التزامندن خرج النميق يالكز فائضتى نقد رايسه فائضدن الندكده وفائضتى بكرمى يك
غروشدن زياده اولون مقاطعاتك زياده سندن ومير يسندن بووجهله خرج النميه
وحين احداثندن اعتبارايله زجريه حاصلاتنك مجموعى سرمايه اولەرق ناظر مومى اليه
يدنه حفظ اولنيق نظام جديد بجنجه ميريدن ضبط اولنه جق مقاطعات محلولەلرنك

ان شاء الله تعالى ايراد مصرفه غلبه ايلمسنه اقدام تام واوجاقلرك قوانين
قديمه لرينى احيا وبالجمله رؤسا وطوايف عسكريه يى حالا للوحالنجه ترفيه واغنا
مصلحتى شمديكندن بشقه لواقل كرمى بيلك كيسه ايراد جديده وسفرا يجون شونجه
حاضر وموجود بولنمق اوزره يوزالى بيلك كيسه وبلكه دخى زياده نقد اقچه يه محتاج اولمقدن ناشى
باى حالدچارسى بولنمسنه سعى مالا كلام اولمق مصلحت خيريه سنه شمديدن شروع
ومباشرت اولنمق ايجون بوندن مقدم وزراى عظام وعلماى اعلام ورجال دولتك ذوى الاحترام
اتفاقيله قرارداده اولدغى افزده فيما بعد طوبيلك فائضى سنه ده اون كيسه دون زياده
اولمامسى وهرسين مقاطعه لرى وحصه لرندن محلول اولدقده فروخت اولنمق ميرى يه
ضبط اولنمق نظامنك محافظه ووقايه سنه حالا مامور دخل وخرج اولان باش دفتردار افندى
وضبجباشى عامره ناظرلرندن بشقه اعاظم رجالدن برينك قدرو شانى ترفيعى ايله
مامور تيندن لابد وبوخدمت زيرده بيان اولنغى افزده تعليملو بياده عسكر ناظرى
اولمق جوز اتك عشره سنه احاله ومراتب جليله دولتدن برمنصب قديم دخى بومنصبه
الحاق اولنمق مناسب اولديغندن بناء شو وجهله قانون جديد وضع اولنمشدركه
فيما بعد دولت عليه نك محتاج اولغى تعليملو عسكر نظارتنه صدق ودوتيله موصوف
اعاظم رجالدن برى مامور اولمقجه بناء اشبو عسكر نظارتى مامورتيت جهاديه
اولمق حسبيله ناظر اولمقدن باعث نفوذ واعتبارى اولمق ايجون كوزه قبلواوست
كوركى ايله ديوان همايونه كلوب قبه التنده صدر اعظم حضورنده باش دفتردارك
الت يانده قعود ايلدى ويدك كوتورملرى قانون اوله وفى الاصل شق ثانى
دفتردارلرى بومقامده قعود ايده كلدكلندن غيرى امور استيفانك برشقنى دخى
ايكنجى دفتدارلر رويت ايلمك قانون قديم اولديغنه بناء شق ثانيلك منصبى دخى
نظارت منصبنه الحاق وعلاوه اولنه وشق ثانى دينلمش بومنصب جليلك
اسمى تعليملو عسكر نظارتى اوله وايراد جديدك اداره ومحافظه سى دخى
بروجه آتى ناظر مومى اليهك عشره سنه تفويض واشبو خدمت برمنصب جليل
اعتبار اولنمق توجيهات همايون دفترنده شق ثانيلك وايراد جديد دفتدارلغى
انضمامينه تعليملو عسكر نظارتى ديو قيد اولنه وكذلك خطاب اولدقده تعليملو
عسكر ناظرى عزتلو افندى تعبيرى يازيله تعليملو عسكر نوجهله نظارت
ايده جكنى مبين نشان شريف عالیشان ايله معنون يدينه تعليمنامه ويرلمكله عمداً

قصد

42a

مجدداً عربه انشا سيجون اقتضا ايدن مرانقوز وجنكيه وسراج وحيوانات ايجون
نعلبند نفر آتك واوسته لرينك صورت رابطه نظاميه لرى طوبجى اوجاغى ركتخانه
صكره دن ذيل اولة جغى مثللو بونرن صكره بالمذاكره نوجهله قرار كيراولوراييسه اجبو
قانوننامه يه تذييل ودخى بعض شروط اقتضا ايدر ايسه علاوه قلنه ٢ عرة

بعونه تعالى اتفاق آرا ايله قرار كيراولان اشبو قانوننامه
همايونم اقتضا ايدن قلمره قيد والى ماشا الله تعالى
مقتضاسيله عمل وحركت وبروقتن خلاف قدن
مباعدت اولنه جسارت ايدر اولورايسه
بلا امهال حقندن كلنه

هرحالدة رسوم حزم واحتياطه رعايت جمله يه فريضه ذمت ايكن سكسان ايكى
تاريخندن برو واقع اولان سفرلرده اقواى وسائل حروب اولان خزينه وذخيره ومهمات
مادة لرينه برخوشجه تقيد واهتمام اولنمين خزينه بولندغى وقتلرده ذخاير ومهماتده
نقصان وانلر بولندغى زمان خزينه ده فقدان علتدى دولت عليه ومملكة سلطانيه نك
نه حاله قودغى عقل ودهى ربابنه معلوم وبونرن بويله دخى قصور وتكاسل اولنمق
كال غفلت ايدكى آشناى امور اولنده كوره مجزوم اولدوغنه بناءً ومهمات وذخيره نك
لدى الاقتضا خزينه ايله تدارك ممكن اولمق جهتيله وقت حضرده سفر ايجون جمع خزينه اقدم
تدابير اولمق لازم كلديكنه بناءً فيما بعد اسباب حضور واراميسله اتفاقات ايله
اضاعة وقت وزمان اولنمين عسكر وخزينه وجهات سائره ايله دولته وسعت وقدرت
كلديكى حالاته نصب نفس اقدام مرتبه وجوبن اولمغله ايمكى اصول وادوات ميريه دقت بشقه
قليل وكثير كرك شمديه دكين اتفاق آرا ايله تنظيمنه ابتدار اولنان وكرك بونرن بويله
بالمذاكره جمله نك اتفاق واستصوابيله تداركنه همت اولنه جق زوائد منافع هرنه ايسه
هنكام حضرك دخل وخرجنه قارشو رعايه رق بشقه جه حفظ والحاله هرن دولت
عليه نك مصارفى ايرادينه غالب اولمقدن ناشى اجانبه مأكل ومشرب منافع ميريه
رفته رفته بيت المال مسلمينه ارجاع واسرافات مصارف يوليله قطع اولنه رق

عربه جی باشی اغایه

معاش عروس ۱۵۰۰۰ — لحم ۱۰ — نان حقه ۴

عربه جیلر کاتبی افندیه

معاش عروس ۴۰۰۰ — لحم ۵ — نان حقه ۲

عربه جیلر اوجاغی کتخداسنه

معاش عروس ۴۰۰۰ — لحم ۵ — نان حقه ۲

کتخدا یرینه

جور باجیلو معاش وتغیناتدن ماعدا

معاش عروس ۷۵۰

چوربا جی یه

معاش عروس ۷۵۰ — لحم ۲ — نان حقه ۸

تغیبات غیر از چوربا جی

لحم ۲ — نان حقه ۸

چاوشه غیر از چوربا جیلق

معاش عروس ۲۵۰ — لحم ۲ — نان حقه ۸

فیوجو قوداری

فیوجو قوداری ایله طبلخانه طبلی معاش عروس ۵۰۰

برطوب عربه سنك ترتیبی

عربه خلیفه سی

نفر ۱

یومیه ۴۵ — کسوه بها ۱۵ — لحم حقه ۶۰

عربه جی نفراتی

نفر ۳

اوتوز اکیدن وقه وارنجه یکیشر اقچه

تفاوت ایله یومیه وکسوه بها

یکدیگر ۱۸۰

براوطه نك ترتیبی

طوب عربه سی

چوربا جی

۱

اوطه باشی

نفر ۱

یومیه ۲۵ — کسوه بها ۱۵ — لحم حقه ۹۰

وکیلخرج

نفر ۱

یومیه ۵۵ — کسوه بها ۱۵ — یکدیگر ۷۰

بیراقدار

نفر ۱

یومیه ۵۰ — کسوه بها ۱۵ — یکدیگر ۶۵

عربه خلیفه سی

نفر ۱

یومیه مع کسوه بها ۱۴۰۰ — یکدیگر ۱۴۰۰

عربه جی نفراتی

نفر ۱

یومیه مع کسوه بها ۲۶۰۰ — یکدیگر ۲۶۰۰

اشجی

نفر ۱

یومیه ۴۵ — کسوه بها ۱۵ — یکدیگر ۶۰

باش قره قوللقجی

نفر ۱

یومیه ۲۵ — کسوه بها ۱۰ — یکدیگر ۴۵

سقا

نفر ۱

یومیه ۱۳ — کسوه بها ۱۰ — یکدیگر ۴۰

قره قوللقجی

نفر ۱۰۰

بهر نفره یومیه مع کسوه بها ۲۴ — یکدیگر ۲۴۰۰

براوطه ناله

یکون یومیه ۵۴۱۰

براوطه نك

یکون یومیه مع چوربا جی یکون نفراتی ۱۲۲۰

قوللقجی

نفر ۹

اجه سوم ضربه یکدیگر ۲۰ — یکدیگر ۱۸۰

باش قوللقجی یه

یومیه ۵۵ — کسوه بها ۱۵ — یکدیگر ۷۰

تفصیل معاش عروس

عربه جی باشی اغایه	۱۵۰۰۰
عربه جیلر کاتبی افندیه	۴۰۰۰
عربه جیلر اوجاغی کتخداسنه	۴۰۰۰
کتخدا یرینه	۷۵۰
چوربا جیلره	۲۷۵۰
چاوشه	۷۵۰
فیوجو قوداری	۵۰۰
	۲۸۷۵۰

مجرد

41a

عمل مانده واختیار اولنمیه رکوب ونزوله قدرتی اولیه ویاخود مجروح اولوب اینه یرامیه جقی
متحقق اولورایسه اولوقت تقاعد اولمه وتقاعد اولدیغی کسنه صدر اعظم لرك بالنفس
منظوری اولمدیچه أبدی تقاعد لك توجیه اولنمیه تحریرات ایله تقاعدلك توجیهی جائز
اولیه وبو مقوله کرکدن ویریلدن تقاعد نامه لرینك متصرفلرنزد فوت اولدیغی
بیلنملك والنوب صاتلمق خصوصنه وقت لوزمه دن اولمغله اشبو قانون تاریخنه قدر نصکره
کرکدن تقاعد وظیفه سی توجیه اولنا نلرك وظیفه لری هرنه ایسه علوفه اخراجنده
ناظر معرفتیله طوبدن کمرکدن کتوردیلوب اشکنجی مواجبی توزیغدن نصکره ناظر ایله عربه جی باشی
حضورلرنده اشکنجی نفراتی مواجبی مثللو تقاعدلرك وظیفه لری وقتی توزیع اولنمق اعطای
وظایفلرنده اهتمام اولنه اثنای سفرده ناظر وعربه جی باشی سفره کتدکلرنده استانه ده
قاله جق ناظر وعربه جی باشی وکیلی کذلك تقاعد وظیفه لرینی مواجب اخراجی عقبنده کمرکدن
طوبدن کتوردیلوب سرکی قرشیله توزیع ایدیلر عربه جی تقاعدلری وظیفه لری کمرکدن
حواله اولنمق جهتیله اوجاقدن جقمش اولمیه نه وظیفه لری اوجاقنه ویریله جکنه بناءً وقت
سفرده استانه ده اولان اوجاق خدمتی کما فی القدیم عربه جی تقاعدلری رؤیت ایدیلر
وحلول وقوعنده درحال ناظر واوجاقدن طرفدن اخبار اولنمیه ایکی اچه اخباریه سی توجیه
وتصوری خزینه مانده اولنه واشبو تقاعد وظیفه لری قطعا النوب صاتلمق مشروط
اولمغله اکربری صاتوب اشکنجی الغه آخری وارد ایسه ویرلمیه درحال خزینه مانده
اولنه وصتان واکدن مظهر عقوبت اولنه

ذکر اولنان اورطه لرك چوربا جیلری طشره یه مأمور قلنمیوب براورطه ده اولان عربه جی
نفراتنك مأموراولدقلری طوبلردن بعضیلری برمحله کوندرلمك لازم کلدکده معین اولان
عربه جی نفراتی وقتی مناسب سرکرده تعیین ایله تسییر اولنه اکر طوبجی اورطه لرندن
بش اورطه برمحله کتمك اقتضا ایدرایسه اولوقت ترتیب اولنیجی اوزره بش طوبجی اورطه سنه
ملحق اولان عربه جی اورطه سی مکمل چوربا جی وضابطانیله تعیین قلنه
اشبو نظام اوزره طوبجی اورطه لرینك طوبلری اون قطعه یه بلوغ ویاخود وقتی زیاده
ختم ویاخود مجدداً طوبجی اورطه سی کشاد اولندقده عربه جی نفراتی وقتی ترتیب مذکوره
قیاساً نکیشر وطوبجی اورطه سی یکرمی بشه تجاوز اتمك لازم کلدکده طوبجی قانونی کبی
اول وقت بش اورطه دن فضله مجدداً عربه جی اورطه سی کشادی جائز اولمه
وجمله اوجاغلرینه مواجب وضابطاً معاشی وتعیناً تلری وجه آتی اوزره مرعی اولمق

آخر غیر تکش نفرات وضابطان تارك اولنه متقاعد لرك یومیه لری
محلول اولدقده بلاکتم اخبار وخزینه مانده اولنه متقاعد یومیه محلولنی خبر ویره نه
قانون اوزره ایکی اچه اخباریه سی فیما بعد کسرکدن توجیه اولنه محلول صاتمقدن عربه جی
باشیلر حذر ایده لر کرك اشکنجی وکرك تقاعد فیما بعد براسامه النصب صاتلیه
واکر ضابطان اولورایسه بلا امهال علی ای حال حقندن کلنه ویا لکز آلاتلك وضابطك
تأدیبی ایله اکتفا اولنیوب خلاف قانون حرکت وقوعنی تجویز ویاخود استخبار ده قصور
ایلدیکی بجون ناظر وعربه جی باشی وسائر ضابطان مظهر تأدیب اولمقجلری مقرر اولمغله
اشبو محلولوت ماده سنه ناظرلر وعربه جی باشیلر وضابطان وچوربا جیلر کمالیله
دقت ودائما تحتی ایده لر ومتقاعدلرك مواجلری اعطاسنده صاحب اسامه
اوزرینی کرکی کبی تحقیق اولنوب اویله جه علوفه سی ویریله واوجاق ضابطانی یدنجی
اشبو قانون جدیددن مقدم بولنان اشکنجی ومتقاعد یومیه لرینی کندو رضالری
وعربه جی باشی معرفتیله ناظر تسلیم ایدوب خزینه مانده اوله نظامد نصکره اومقوله ضابطان
یدنجی اولدن اسامه لری ویرمیوب کتم ایلدکی نمایان اولورایسه اوجاغندن طرد ومظهر اشد
عقاب اوله واوجاقده خدمتی سبقت ایدرك امکدار وبیرواختیار اولنوب عمل مانده اولدن
نفراتك یومیه سنك نصفی مقدارینه وارنجه وکتخدایه یوز وچوربا جیلره التمش
اچه یه دك کسرکدن تقاعد وظیفه سی ویرلمك جائز اوله واکر بونلر محاربه ده مجروح اولوب
فیما بعد خدمته لیاقت واقتداری قالمیه رق عملدن ساقط اولنی جرحی الیامندن حکمی
متحقق اولورایسه مرحمةً دخی زیاده تقاعدلك وظیفه سی ویرلمك جائز اوله
یعنی تقاعد اوله جوهضابط ونفرك آمك واستحقاقنه نظر اولنوب قابلیتی ایله مقادیر
مذکوره یی تجاوز اتمك شرطیله مقدار مناسب کسرکدن تقاعدلك وظیفه سی ویریله
بروجه مشروح نهایت استحقاقلری مقدار مذکور اوله وبو وجهله نفرك بری تقاعد
اولدقده اسامه ، سابقی یرینه تحریر اولنه جوهنفرك اسمنه تصریح ایله ناظر وعربه جی باشی
عرض ایلیه وکذلك وقت حضوره خدمت لازمه سنی رؤیت ایدرایکن قضاءً سقط
ووقت محاربه ده دشمن قارشوسنده مجروح وعملماندہ اولان نفراتك یومیه سی مقدار
کسرکلردن تقاعدلك وظیفه سی احسان اولنه وتقاعدلك مادتی غایت دقت اولنه جوهر
امورندن اولمغله سابقدن اولدیغی کبی الیق الیق کمسنه یه رجا وشفاعت ومعه
تبعیةً مادونندن اچه اخذ ایله تقاعدلك ابدی ویرلمیه مکر وجه محرر اوزره

عملماندہ

وجوربا جی بالجمله اشبو حیوانات مادّه سنه کافیدن دقت وعربه جی یا شیلدخی نفرات
وضابطانك بارکیرلره خدمتلری نوجمله در بالنفسی نظارت ایله ونفرات مذکوره عربه تعمیر
40a وانشاسی صنعتنی تعلیم ایدوب اول صنعتده تحصیل کمال ایلك لازمه ذمت ثامودیلرك
اولدیغی مثللو کرك نفرات وکرك قره قولقجی عربه لرك قوشمه لرینی دخی مجدداً یاپمق وقاپلرینی
اولورایسه تعمیر ایلك ایچون سراجلك صنعتنی دخی تحصیل ایله خارجدن سراج جلبنه
محتاج اولمامغه جد عظیم ایلیه لر هرطوبجی اورطه سنه بالاده مبین اولدیغی وجهله
شمدیکی ترتیب اولنه جق بشر طوبدن در دینی عربه ایله عربه جی نفراتی اداره ایده جك اولغله
بوتقدیرجه بش اورطه نك یکرمی طوبنه اشبو ایام حضرده ایکیشر بارکیردن اقتضا ایدن
قرق بارکیر شمدیللق بعد عربه جی اورطه سنه ویریله بوترتیب اوزره عربه جی قشلاو سندن
ایکیوز رأس طوبکشان بارکیری لازم کلمکله ایام سفرده موجود اولان طوبه کوره ترتیبی مقتضی
عربه لرك در در بارکیر ایله اقتضای مقداری یدك حیوانات نظریی دخی کوزه دوب تیمار ویرمك
ویبه جکلرینه وبالوجوه کافه خصوصلرینه صداقت اوزره خدمت ایلیه لر
طوبجی اورطه لرینك اوقات حضرده صالی وجمعه کونلرندن ماعدا بهر یوم برش اورطه سی
بالجمله نفراتلریله بالمناوبه تخصیص اولنان محللرده تعلیم ایده جکلرینه مبنی تعلیمه کیدن طوبلره
مامور عربه جی نفراتی وضابطانی دخی برابر طوبلری تعلیم محلنه نقل واعمال ایلیه لر واقتضاسنه
ناظر وعربه جی باشی وکاتب وکتخدا وکتخدا یری مناوبه تعلیم محللرنده موجود بولنوب نظارت
ودقت ایده لر ونوبتلری اولدیغی کون دخی قشلاولرنده موجود بولنوب لدی الاقتضا
طوب نقلی وعربه تعمیری وبارکیرلرك کبی باقمه خدمات لازمه سنه دقت ایلیه لر
تعلیم کونی نوبتجی یکی مانع شرعیسی اولیوب موجود بولنیان عربه خلیفه سی وسائر ضابطان
ونفرات باتی وجهٍ کان تأدیب اولنه لر والحاصل اداء الوی اوامر خدمتی لازمه سنی ادا ایدنلر
واتیمیانلر تعلیم محللرنده یوقلنوب وکرکه کبی تحری اولنیوب ناموجود لرك تأدیبلرنده بروقده بروجهله
اغماض جائز اولمیه بالجمله عربه جی ضابطان ونفراتی اشبو خدمتلری اوقات حضرده وخصوصا
هنکام سفرده کرك اثناء راهده وکرك محل اقامتده تماماً اداء صرف مقدور ایلیه لر
ومحاربه محللرنده ومحال سائره ده هر بار مربوط اولدقلری طوب ایله برابر بطریق ثبات ودوام
ایده لر معاذ الله ثم معاذ الله تعالی محاربه ده برطوب اسیر اولورایسه اول
طوبك طوبجی نفراتیله چوربا جی وضابطان سائره سی مظهر عقوبت اولمقجی مثللو اول طوبه
مامور اولان عربه جی نفراتی واورطه سی ضابطانی دخی قرین عقاب وجزا اولمق یرلرینه

اول اوجاقدن زنهار قبول واستصحاب اولنميه وبو مقوله دون برى خلاف شرع ايدكده
مقتضاى شريعت غرا بهرحال اجرا اولنه واوجاق طرفندن شرع شريفك خلافى صورت
تجويز وقبول اولنميه واخذ وحبس وتاديبنه سائر اوجاقلردن مداخله قلنميه
عربه جى وجاغنده بلوكباشه نفر اولمايجق مشروط اولمقدن ناشى فيما بعد اسامه سز
بولدا شلق ادعا ايدوب بومقوله لردن برى قباحت ايله اخذ اولنورايسه اقتضايدن تاديبنه
عربه جى اوجاغندن قطعا مداخله وبر وجهله تعصب اولنميه كرك ضابطان وكرك
نفرات ساره حقلرنده اشبو وجهله جارى ومرعى اولدجق عنايت عليه لرينه ايفاى تشكرى
ضمننده بالجمله شروط لازمه يى اجرايه دقت وعلى الخصوص ايام محاربه واثناى ترتيب
صفوفده مردانك وغيرتكشانك وناموس دولت واوجاق غيرتنى يرينه كتوروب
ابدى چشمندن يوز چويرمامكه تعهد والتزام ايده لر واثناى محاربه ومقاتله ده مامور اولدقلرى
طوب معتقده اظهار شجاعت وابراز بسالت ايدنلرك اسامه لرينه ترقى ويرلمك جائز اولمه
تفنكى طوب برمحل تعيين اولنورايسه عربه جى نفراتى دخى ابدى طوبكيانندن ايريلميوب
صيف وشاده مامور اولدقلرى محلده على الدوام مقتضاى مامورتى اوزره اقامت
ايليه يعنى اردوقشلايه كيدى ديو عربه جيلردن برنفرك استانبه كلمسى بوجهله
جائز اولميه وسفر وقوعنده اسفار سابقه مثللو اوردله سنى ترك ايله خدمت لازمه سنى
براغوب فرار املك احتمالى اولورايسه امقوله لرك بولندقلرى محلده بالتحرى جزاى
ترتيب اولنه طوب عربه جى نفراتنك وضابطان وجورباجى واشحاصل بالجمله طوب
عربه جى وجاغنك خدمت مخصوصه لرى مجرد طوب وجبه خانه عربه لرينى اداده اولمقدن ناشى
عربه اعمال واداره سى ديمك انجق عربه انشا وتعميرينه وعربه قوشوب اعمال ايلمسى بلكه دن
وبار كيرلرينى كوزتمكدن وَيمنه اوتنه وصونينه بقمقدن وتيمار اتمكدن عبارت اولمغله
بروجه محرر اشبو خدمات لازمه لرينك تاديه سنه كركى كبى دقت ايليوب طوبكشانك
بار كيرلرينى اخر خدمتده استخدامدن كمال تحاشى ومباعدت ايليه لر وحيوانات بقيموب
تيمارلرنده تكاسل ويم وبيه جكلرنده قصور اتمك واوتنه يمنه طمع ايلمك وطوبكشانك
بار كيرلرينى اخر خدمتده قوللنمق وياخود بنمك واخرى بندرمك مثللو حركته جرات ايدن
نفر بولنورايسه ضابطلرى معرفتيله تاديب اولنه وضابطان دخى طوبكشان بار كيرلرينه
ايجى سوار اولمقدن اتقاء تام ايليه لر بومقوله خلاف رضا حركت بولنان نفراتى
تاديب وكوشمالده تكاسل ايدن ضابطان دخى تاديب اولنه نفرات وضابطان

39b

39a

تلف وسرقدن صيانت خصوصنه ناظر اولنلر لويقى افنده اهتمام ايده لر شويلكه اومقوله اموال
بيت المال ناظرلرك علمايى لحوقيله اورطه لرك لدى الاقتضا معارف سفريه لرينه صرف ايجون
اوجاقدن مرهوراً حفظ اولنه نفرات يولى كيده رك اورطه باشى ولق واندن مأفوقنه
وصول بولنق قضيه سى بالاده مسطور شروطدن ظاهر واورطه باشيلر متأهل اولماق اوجاقلرك
قوانين قديمه سندن ايدوكى باهر اولمغله اشبو قانون جديد تاريخندن صكره مجدداً يازيلدى
نفرات تأهل اتمك لازم كلورايسه اورطه باشى اولديه جغى ومأفوقنه واصل اولديغى
نفراكده قاله جغى مقرر بيله لر يعنى اوجاقده يولى كملك مجرد اولمغله موقوف اولديغنه بناءً
يولى كملكى استيانلر جورباجى اولدقجه تأهل ايتميه لر وعربه جى وجاغندن فى الاصل متأهل
بولنانلر تحقيق اولنوب انلردن ماعدا مجدداً تحرير اولنه جق نفرات مجرد لردن يازيلوب
اهل وعيال صاحبى اولندن تحرير اولنميه بوخصوصه ناظر وعربه جى باشى وضابطان
داعماً دقت ايده لر وعربه جى يازيلوب برمدتدن صكره رضاسيله يوميه سندن كفايد
وخدمت لوزمه سنى ترك ايدنلر اولورايسه يوميه مرقومه دن اومقوله نك الديغى علوفه
تماماً استرداد اولنوب خزينه عامره تسليم اولنه واشبو مقدار مع كسوه بهاسى يوميه لرايله
تحرير اولنان عربه جيلر حضرتدن علوفه سنى يوب سفرده اورطه سنى براغوب فرار
ايدرايسه هيچ براوجاقه قبول اولنمديغندن غيرى باتى وجهله كان بولدريلوب درحال
جزاسى ترتيب اولنه وبويله خلوف نظام حركت ايدن نفراتى ضابطان هربار تحريرنده
ناظر وعربه جى باشى يه اخبار ايليه وبو مقوله لرى وبويله محل نظام ماده لرى اخبار
اتميان ضابطان مظهر عقوبت اوله عربه جى اوجاغنك شرايط نظاميه سى قانونيه
محرر وجمله مرعى الحق مطلوب قطعى اولمغله حين اعطاى مواجبده ناظر اولنه تحرى ايدوب
عربه جى باشى وكتخدا وضابطان وجورباجيان واورطه باشى وبيراقداران يدلرنده
وتوابع وتعلقاتى للرنده ومطلقا اصناف واتباعده اشكنجى عربه جى يوميه سى بولنوب ايسه
درحال رفع اولنه ومحلول وقوعنده ضابطان اتباعنه يوميه ويرلميه يوميه لو
عربه جى نفراتى بو وجهله ترين امتياز واعتبار اولمغله اهل يوميه لو عربه جيلردن
برينى بر تصحت ايله اخذ اولندقده قانون وقاعده اوزره برمحلده اليقونليق طوتمرى
عربه جى اوجاغنه ارسال اولنه اوجاغه كلدكده نصكره جرم وقباحتنه ايسه قانون
وقاعده اوزره لازم كلانى تأديب ضابطى معرفتيله اوجاغنده اجرا اولنه
اشبو يوميه لى عربه جى نفراتندن برى فرار ايدوب سائر اوجاقلردن برينه التجا ايدرايسه

اورطه اورطه ایر یلوب ناظرك زیرید محافظه سنده اولمه رق اول اورطه نك امور مصارفی
کورلمك ایچون اقتضاسی مقداری اورطه نك وکیلخرجنه تسلیم ومومیلایه زمنده حساب ورویت
وبرمکدن دیکر سرکی نوشته رك مصارفدن فضله هرنه مقدار نسنه قالور ایسه اورطه مالی
اولمق اوزره علی الدوام ناظرك حفظنده اولمه کذلك دیکر مواجب اخراج اولنه رق انکدخی
ایلروکی مواجبه دك مصارفی فرونهاده اولدقدن صکره فضله سی سنوال محرره اوزره اداره
اولنوب فضله لری اورطه نك چوربا جی وضابطانی وعربه جی باشی واقف اولمه رق اوجاق
کاتبلرینك دفترینه قیدایله ناظرك حفظنده اولمه اشبو فضله سرکی یه ناظر وعربه جی باشی
وکاتب وکتخدا وچوربا جی واورطه باشی وبیراقدار وضابطان سازه طمع اتمیه لر طمع فکرنده
اولمه تأدیب اولنه لر واشبو معین اولان فضله سرکیدن ماعدا نفرات یومیه سندن براقیجه
تنزیل وتنقیص اولنمیه هرکیم مواجبی تنقیصه جسارت ایدرایسه حقندن باتی حال کلنه
قره قولجی واشجی وسقا وبیراقدار ووکیلخرج واورطه باشیلرك معین یومیه لری اولغله
مواجب توزیعی اثناسنده بخشش وطاس اقچه سی نامی وسازوسیله ایله برنفردن وبرکسنه دن
براقیجه طلب اتمیه لر اخذوعطا ایدری اولورایسه اولان ویرن ورخصت اراسه ایدن باتی حال
تأدیب اولنه لر بوخصوصه ناظروعربه جی باشی وکاتب واوجاق کتخدا سی دقت ایده لر
وبالجمله مواجب نفراتك کذویدلرینه تسلیم اولنه وسپارش وحواله دیه رك برنفرك
علوفه سی آخر برنفره ویرلمیه ومواجب وقتنده خسته لك وباخود عذر شرعی ایله
بولنمازی اولورایسه مواجبلری دفتریله ناظر علی الاحق اولمه رق کاتب یزده امانت حفظ
اولنوب مواجبی بولنمدیغی خسته لکی واقع وعذر شرعیسی اولدیغی وخدمت لازمه سندن
تکاسلی اولمدیغی ناظرعندنده تحقق اولورایسه صاحبلرینه تسلیم اولنه
وخدمت لازمه لرینده دوام وثباتلری اولیوب همان مواجب وقتنده علوفه سنه الحق ایچون
اثبات وجود ایدنلری ناظروعربه جی باشیلر دائما تحری وتدقیق ایدوب بومثللولرك
یومیه لری رفعی واوجاقدن طردی ایله اکتفا اولنوب بلکه الدیغی علوفه نك ردیله دخی
سازه عبرت قلنه ورفع اولنان یومیه مرقومه تصدر فنك یرینه ملازمدن نفر یازیلوب
آنك یرینه خارجدن برعجب شروط ملازم یازیله توزیع مواجبی باجمله نفراتك علوفه لری
سرکیده کذویدلرینه تسلیم اولنه جفه بنی بوجهله یوقلمه صورتی حاصل اولغله نامه وجودلری
ناظر اولکاتب معرفتیله یشقه جه دفتر ایدوب باب عالیه بعد العرض برلرینه یازلنفرات
تدارك وتحریر اولنه بوخصوصده قطعا اغماض وتکاسل اولمیه واوجاغه بیت المال دخی
تلفدو

38a

عربه جی اسامه سنه متصرف اولندن ایجلرنده مهارت ولیاقت اصحابی اولدقجه ضابط نصب وتعیین اولنوب اشبو ترتیبه کوره یومیه وکسوه بهالری اویدیریله واشبو قدیم اشکنجی عربه جیلری کلوب اوجاقلرنده خدمتلرنه لزومه قدر مقیم اولمالر فیما بعد عربه جی نفراتنك اسامه سی اولوب ایکی اچه ایله قرق اچه یومیه جیندن واز اولدیغنه بناء عتیق اشکنجی عربه جیلرك اغر یومیه لی کسنه یومیه سی زیاده اولمقله ایله نفر کده استخدام اولنسه عذر بولنمیه امتیاز وجه محرر خدمتنده قیام اتمکله لزم کلدیکنه بناء اشبو عتیق اشکنجیلردن کلی وجزوی یومیه یه متصرف اولندوجاغنه رغبت وقشلاسنه دوام ایلمز وتعلیمه کلمز وبولنديغی کاری ترکه راضی اولمازایسه وحشره ده بولنوب استانه یه کلمز ویاخود فوت اولوب یومیه سی محلول اولورایسه بومقوله نفاه اسامه سی خزینه مازه اولنوب برینه ملازملردن بری ابتدا نفرك دخول ایه جکی اوتوزایکی اچه یه سع کسوه بهایومیه ایله نفر تحریر اولنه بومازه یه کرکی کبی دقت اولنوب خلاف شرط وقانون حرکته کسنه جزات اتمیه ومقوله عتیق اشکنجی اسامه لو نفراتدن علیل واختیار وخدمته یرامازمقوله سی اولورایسه حضور رحمت اولنوب ناظر وعربه جی باشی معرفتله تحری اولنه اقتضاسنه کوره مناسبی مقدار تقاعدلك توجیهی جائز اولیه ذکر اولنان نفرات عتیقه دن ماعدا اقتضایدن مذکور المقدار نفراتله ناظر وعربه جی باشی وانتخاب اولنه جق اوجاق جالی معرفتیله مجددا تحریر وترتیبه شروع ومباشرت اولنه سالف الذکر طوبلرایچون بومقدار عربه جی نفراتی وافی اولدوغنه بناء فیما بعد طاشلقچی نامی وسائر اسملرایله اوجاقره اسامه کسنه نفرات اولیه واسامه کسنه یه عربه جی دینلیه ناظر وعربه جی باشی وکتخدا وسائر ضابطان اوجاق اتباعنی اسامه لونفردن استخدام اتمکه آبدی جائز اولیه هرکس استخدام ایدیجکی اتباعی خارجدن اسامه کسنه مقوله دن استخدام ایلیه لر کرك اوجاقلو وکرك وجاق وغیریدن قبیحه کسنه عربه جیلردن برنفری تصحیح اتمیه بوخصوصه علی الدوام نظارت ودقت اولنه مسامحه واهمال جائز اولمیه خلافنه جسارت ایدرایسه تادیب اولنه

اوج آیده برمواجب اخراج اولنوب کاتب اولمق سائر مامورلرایله معا دیوان همایوندن مواجبی قانون قدیم اوزره اخذ وطوغری عربه جی قشلاسنه ایصال وحفظ ایلیوب عربه جی باشی وکاتب حاضر اولدقدری حالده سرکی قرشی اونی ناظر معرفتیله توزیعنه شروع ایلیه لر وتوزیع وتکمیلنه دك مواجب اچه سی ناظر ذایله کاتبلرك حفظنده اوله سرکیدن بعض فقرایه صدقه وعطیه اولدرمق ویرلمك معتاد اولمق مصرف سرکی نصف یومیه یی تجاوز اتمامك اوزره صرف اولنوب ماعدا فضله مواجب هربار ورطه یه یومیه لرینه کوره نمقدار اقتضا ایدیسه

نقل وتحویل ایله طوبجی قشلاسی جوارنده نفرات مذکوره یه دائی عربه جی قشلاسی تقسیم ایتمکله
دائما قشلاقده موجود بولنه لر چودباجی یه ویریله جك تعیناتدن ماعدا اوطه باشی ودکلنجی
وبیاقدار وآشجی وباش قره قوللقجی وسائره قره قوللقجیلر ونفرات ایچون اوطه باشی دخی تعینات
ترتیبی اوزره کلوب لکن نفراتك ترتیب وتحریرینه هنوز شروع اولنه جغی اولمغله بونلرك دخی قشلاده
موجود لرینه کوره طوبجیلر مثللو درت اوسته تعیناتلری ویریله واشبو تعینات قشلاده موجود
کوره ناظر وکاتب معرفتیله ترتیب اولنوب نفرات مذکره سیله محسوب اولمق عربه جی باشی وچودباجیلر
اشبو اوطه باشیلر یته دست ودامنلرینه ایتمکلرایدرلرایسه تادیب اولنه لر

طوب عربه جی ضابطان ونفراتك طوبجی مثللو کسب تمیز ایلمسی مطلوب اولمغله چودباجیلرك
اثواب دیوانیه لری کوزجوقه قراجه اولوب حضر وسفرده صیف وشتاده چوقه عنتاری
وچوقه جبه وقرمزی قپوط اکتسا ایدیه لر وهنگام صیفده عنتاریلری طوبجی مثللو بیاض
بوغاصیدن اولمه جائز اولمه بودفعه اکتسا ایده جکلری لباسلرینك نمونه سی اولمق اوزره
طرف همایونه پیش نفر چودباجی یه بش قات لباس احسان بیورلمغله فیما بعد البسه لرینك اشبو نمونه
اوزره کندولری تنظیم ایلیه لر ایام شتاده شدت برد ودن محافظه ایچون مجبور اولدقلری اولورایسه
زغه سز انا طولی نافه سی جبه کورك کیملرینه دخی جائز اولمه قرمزی قپوط وچوقه عنتاری
وچوقه جبه یه هیئتلری مخصوص وبنحصر اولمغله بو وجهله قرین امتیاز اولمه لر واوطه باشیلری
واوطه باشی وبیاقدار وکلنجی دخی سورچوقه دن سرحدلی اکتسا ایلیه لر ونفراتدن تمیز ایچون
عربه خلیفه لری یشل چوقه دن وماعدا عربه جی نفراتی مانی چوقه دن یمتن وعلی التسویه
مانی چوقه پوتور کیوب وجمله سی قرمزی قوندره سیاه پوشی صاره لر سالف البیان
عربه خلیفه لری وسائر نفراتك دخی بهر مواجبده اعطا اولنمق اوزره زیرده بیان اولنه جغی وجهله
کسوه بهالریچون معین یومیه لری اولمغله کذلك نمونه اولمق اوزره ابتدا ترتیبن بر دفعه ویریله جك
البسه ، مخصوصه یه فیما بعد لباسلرینی کسوه بهای معینه لرندن کندولری اویدوره رق تنظیم
ایده لر وقره قوللقجیلرك هیئت اصلیه لری الویرمکله تغییر اولنوب قرنفلی چوقه یمتن
کیه لر حالا موجود اولوب اشکنجی نفرات هرنفدارایسه برکسته یه غدر اولمق
اراده سیله اشکنجی عربه جیلرده یومیه سی اوتوز اکیدن دون اولدری برموجب شروط خدمتی
لوزمه سنه رغبت ومداومت ایدر مقوله دن ایسه یومیه وکسوه بهالری اوتوز اکچی یه
ابلاغ ویومیه لری اوتوز اکیدن زیاده وقرقدن دون اولدری قرقه وارنجه ترتیب مذکوره
توفیق اولنه وقرق اتجه دن زیاده یومیه لی اولمق اشبو قانون تاریخندن مقدم اشکنجی

اداره سنده اولان نفرلری معین اولوب غیری خلیفه‌نك نفریه قارشمیه ومربوط اولدیغی طوب
اوسته سنده یاتدن ایریلمیه اول طوب اوسته سنده نشانی نایسه عربه‌جی خلیفه‌سی دخی
37a اول نشانی کوه سنده اودطه‌سی نشانیله معاً وضع ایدوب نفرلری دخی اودطه وخلیفه سنده
نشاندیغی بشقه بشقه کوه لرینه وضع ایلیه‌لر شویله بونلردن بریسی کوردکجه خلیفه‌سیه
فلان طوب اوسته سنده ونفراتی دخی فلان خلیفه یه مربوط اولدیغی بیلنه وهر خلیفه نفراتیله معاً
ثاموراتی یعنی طوب عربه سنده یاتدن ونفر خلیفه سندن وخلیفه‌سی نفردن ایرلمیه جاز اولمیه
عربه خلیفه‌سنك زیرده مفردات اوزده بیان اولدیغی وجهله یومیه‌یه کوه بها الی اچه اولوب
ماعدا بش نفرك اکیسی هرکیم ایسه قرق اچه وکیسی دوز اکی اچه یومیه‌لی وکوه بهالی اوله
بو وجهله اوتوز اکیدن قرقه قدر نفرات یومیه‌لری ترتیب اولنه واشبو یومیه‌لر ترتیبی ماده سنده
جهت رجحان مجرد استعداد اولمغله ناظر عربه‌جی باشی ایله برابر ترتیب نفراته دقت ایلیوب مستعدی
واکیسی یومیه‌لی وغیر متفق وجدیدی مادولی اولمق اوزده ترتیب ایده‌لر مستعد اولیانلری
ارباب استعداده ترجیحدن بغایت احتراز ایده‌لر وسالف الذکر قره قولقجیلردن دخی مع کوه بها
یومیه‌لری یکدیگری دوردیکچه اولیوب بونلرده اودطه‌لره ملازم اولدیغیله قره قولقچی قوشمه یعنی کوندن
بر حال عربه‌جی اوجاغنه مخصوص خدماته دقت ایله کسب مهارت ایلمری مشروط اولمغله
بالمناوبه علی الدوام تحصیل مهارته سعی ودقت ایلیه‌لر بالجمله اوجاق رجالندن
قید ضرورتدن تخلیص وعلی الدوام وفاه حالری استحصالیچون معاشلری خصوصندن تنظیمی
لزوم اولدیغنه بناءً عربه‌جی باشی یه سنوی اون بیله وعربه جیلر کاتبنه دوت بیله وکتخدایه
ایکی بیله بشیوز وکتخدا یرینه نیچریلردن چورباجیلق بشیوز وچاوشه نیچریلردن چورباجیلق یدیوز الی
چورباجیلق بشیوز غروش سنوی معاش ویریلوب کرك بونلرك یقیناتی وکرك سائرلرك یومیه
ویقیناتلری بروجه آتی ترتیب اولنمغله ویریله جاك تعیینات اتمکتلك هرجمعتی یارمشر وقیه اوله
اشبو معاشلرك تکثیرندن مرادمز بطانك حضر وسفرده قدرتلو بولنمالری مصلحتی اولمغله ایام حضرده
تعزز وترفه فکریله سفاهت واسراف وادیلرینه ویرلمیوب اولوقیله قناعت ایدرك سفر وقتنده
خرجلغه محتاج اولمیه‌جی وجهله مقتدر بولنه‌لر واشبو وضع بطانه تعیین اولنان معاش
مواجب اجمالنه ادخال اولنمیه لکن مواجبات حین ترتیبنده بودخی طوبجیلر مثللو برابر ترتیب
اولنمق دیوان همایوندن مواجب اخراج اولندیغی کون خزینه همایوندن برقطعه اقتضا ایدن
معاش دخی هرنه ایسه درحال اوجاغه ایصال اولنه ناظر موقیله اصحابنه اعطا وتوزیع
اولنمق وکتم وتاخیر اولنمامق خصوصلرینه دقت اولنه بودفعه عربه‌جی قشلاسی طوبجانه یه

یا کز کذ و متصرف اولدیغی اشکنجی اسامه سنه شرح ویریلوب حالدریله ابقا اولنه لر ولیاقتی اولمیان
سربلوکلرك متصرفی اولدقدری یا کز کذ و اشکنجی اسامه سی هر قاچ اتجه ایسه اوجاغه کچن خدمتی مقابلی
اونوب بر اتجه ضم ایله تقاعد اولنه وعربه جی اوجاغنده طوبخانه مثللو قوللقچیلر استخدامی
لازم اولدقده برنفر باش قوللقچی وطقوز نفر قوللقچی ترتیب اولنه اشبو باش قوللقچی قوللقچیلردن
اولمغله محلول اولدقچه ترتیب ایله اکیسی باش قوللقچی اولنه عربه جی اوجاغی مقتضای خدمتدری
اوزره طوبجی اوجاغنك یماغی مثللو اولوب طوبجی اوجاغی قانوننامه سنده بیان اولندیغی اوزره هر
یکرمی بش طوبجی اوزرینه بر طوبه لرینك هر بریله دورت سرعت وایکی ابوس وایکی شاهی وایکی بالیمز
طوبی اولمق اوزره جمعاً اون طوب تعیین ایله شمدیلك ایکیشر اوجر طوب ترتیبندن باشلمق نفراتی
تکمیل اولدقچه رفته رفته برر ایکیشر طوب علاوه سیله اون قطعه یه بلوغ اولنجه وبعده دخی زیاده
ترتیبی لازم کلدکده اقتضا سنه کوره نفرات کثیری ویا خود مجدداً اوردو کشادی ایله رابطه ویرلمك
اوزره تنظیم اولنمش اولمغله بالیمز طوبلری ایچون نوایجاد اولمق روبوزدن بویله اختراع اولنه جق
یاردمچی تکرکلو عربه لرانشا وتنظیم اولنجیه دك ذکر اولنان بالیمزلرك نقلی سابقی اوزره
طوبجی نفراتنك وظیفه سی اولوب سالف البیان عربه لرانشا وتنظیم اولنه قدر عسکره بالیمز
نقلی دخی عربه جی اوجاغنه مخصوص اولمغله وبوزن بویله مارالذکر سرعت وابوس شاهی طوبلرینك
نقلی وعربه حیوانات ولوازم سائره سنك ادارسی عربه جی نفراتنك خدمتی اولمقدن ناشی هر بر طوبجی
اوردوسنده بش طوب قرمیه بر قطعه بالیمز طوبندن ماعدا ایکی سرعت وبر ابوس وبر شاهی جمعاً
درت قطعه طوبلك وهر طوبه مخصوص بر قطعه جبه خانه عربه لرینك اداره لریچون هر بر طوبه بشر نفر
عربه جی ایله بر عربه جی خلیفه سندن لزوملو وجه یله بو ترتیب اولنده هر طوبه مع خلیفه الیشر نفردن
برطوبجی اوردوسنده اولوب درت قطعه طوب وجبه خانه عربه لرینك یکرمی درت نفری اولمق اقتضا ایدر
الحالة هذه ترتیب اولنان یکرمی بش طوبجی اوردوسنه بوحساب اولنده غیر از بالیمز لازم کلان یوز قطعه
انواع طوبلك الیتوز عربه جی نفری اولمق مقتضی اولمغله اشبو نفرات بالاوده بیان اولنان بش عدد عربه جی
اوردوسنه توزیع ایله هر بر عربه جی اوردوسنه برجورباجی وبر اوردو باشی وبر بیراقدار وبر یکیچری
وبر آشجی وبر سقا وباش قره قوللقچی ایله اون نفر قره قوللقچی ویوز یکرمی عربه جی نفری ترتیب اولنه
وهر بر طوبجی اوردوسنه کوندریله جك یکرمی درت عربه جی نفری اوندرلنه ضابطان مرقومه دن
بر دستقل ضابط تعیین قلنه وبالیمز عربه لری تنظیمی حصوله کلدکده بالیمز بایراقداری
زیاده اولمق ملابسه ایله انلرایچون دخی اقتضا سنه کوره دیکر طوبلرنفراتندن زیاده جه عربه جی
نفراتی ترتیب اولنه هر طوب عربه سی خلیفه سنك بش نفری اولمغله اول خلیفه نك زیر

اشبو چوربا جیلردن قفقیسی مستعد و کارکذار و صداقتکار ایسه انتخاب و نصب اولنه
وکذلك طوبجی اورطه لری مثللو اورطه باشی و کیلجی و بیرقدار وضابطان سازه سی دخی بو وجه
اوزره اربابندن انتخاب قلنه واشبو اوجاق توجیهاتنك بر یسنه رجا و شفاعت و خاطره رعایت
بو وجهله جائز اولیه واشبو انتخاب اولنه جق ضابطان اوجاق لیاقت و استعداری اربابندن نمیدر
وکلیدر ناظر لر تحری و تحقیق ایلیوب ضابطلکه احق و لایق اولانی نمایان ایسه ناظر ایله معا
عرض جی باشی عرض ایلیه بالجمله اوجاغلك صورت توجیهاتی دخی شو وجهله اولمق
عرض جی باشیلق سخل اولدقده کتخدا عرض جی باشیلغی اداره یه اهل و عاقل و دیندار تحصیل
رضای دولت علیه یه سعی ایدر اربابندن اولوب خارجدن عرض جی باشی نصبنه حاجت مس اتمدکی
صورتده کتخدا عرض جی باشی اولوب کتخدالری کتخدا و باش بلوکباشی کتخدالری اوله چوربا جیلق
سخل اولدقده اورطه سنك اورطه باشیسنه چوربا جیلق توجیه اولنوب و کیلجی اورطه باشی
اوله کذلك و کیلجیلق سخل اولدقده علمدار و کیلجی اوله و علمدارلق سخل اولدقده اول
اورطه نك عرضه خلیفه لریله اشبو جیسنك طریقنه باقیلوب مرتفیسی اکی ایسه اول اسکی
بولتان بیرقدار اوله عرضه خلیفه لکی سخل اولدقده نفراتنك زیاده مهارت کسب اتمشی
انتخاب و خلیفه نصب اولنه و مهارتده مساوی نریلك بولنورایسه بو صورتده اسکیسنه اعتبار
اولنه بو وجه محمد چوربا جیلردن انتخاب و نصب اولنان اوجاق چاوشنك اوجاقچه طریقی
چاوشلق جهتیله یورویوب چوربا جیلق اعتباریله یورویه یعنی ما فوقیته وصول چوربا جیلقده
اولان اکیلیکیله معتبر اوله بو وجهله چاوش اولدقدخی تعیین اولنان معاشیله قناعت ایدوب
خدمات دولت علیه ده صادقانه سعی و دقت ایده طعمه تبعیت ایله خلاف قانون جدید حرکتده
بولنمیه بولنورایسه تادیب اولنه بو دفعه طوب عرضه جی اوجاغنی
بشی اورطه اعتبار اولنمغله ذکر اولنان بشی اورطه نك بری اغا اورطه سی دیکری کتخدا
اورطه سی اولدیغندن شمدیلك بشقه چوربا جیلری اولمامغله بو دفعه طوبجی اوجاغنه
قیاسا اشبو ایکی اورطه یه دخی بشقه چوربا جیلر نصب اولنه واشبو بشی اورطه نك
چوربا جیلری یرنده مشروح اربابلیاقتدن اولمق و اوجاقچوربا جیلر اورطه لرنده موجود
بولنمق اورطه نك امورنی اداره و رویت ایچون ایکی باشنه بولنمق خصوصلری شرط قوی اوله
واغا و کتخدا اورطه لری یرنه اغا و کتخدا اورطه سی اوله رو مذکور اوله اشبو بشی اورطه نك
بشی نفر چوربا جیلرندن ماعدا تصور قاچوب مرتبلو کلردن لیاقتلی اولدقجه بعد زیاده اورطه کشادی
اقتضا ایلدیکی زمان اولوقت بشدن فضله کشاد اوله حق اورطه یه چوربا جی اولمق اوزره

ناظر اشبو طوب عربه جی اوجاغنه دخی ناظر تخصیص اولنوب ناظر دعربه جی باشی معرفتلریله بالجمله
اوجاق رجال وضابطانی انتخاب وبعد الاستیذان نصب اولنه وبالکلیه امور اوجاق ناظر
وعربه جی باشی ایله اتفاقاً رویت قلنه ولدی الحاجه بعض اقتضایدن خصوصلرده طوبجی
باشیلر ایله دخی مذاکره ایدرلر اجرای شروطه لویقی اوزره دقت اولنه وعربه جیلر کتابی دخی
خواجگانزن متدین وکارکذار برکسنه یه توجیه اولنوب اوجاغه دائر اقتضایدن عرضلر انلر
خطیله یازلوب شرط قلنه واشبو عرضلر ایچون براقچه المیه وبو مقوله عرضلری ناظر ایله
عربه جی باشی برابر تحریر ایده لر ایکیسنک مهری جمع اولدقچه یالکز برینک مهریله عرض اولنور ایسه
اعتبار اولنمیه وناظر مومی ایله طوبجی اوجاغنه اولان مأموریتی مثللو عربه جی اوجاغنک کافهٔ
امورنیه دخی ناظر مستقل اولدیغنه بناءً بالجمله عربه مهماتنه وسائر اوجاغک لوازم جزوّیه
وکلیه سنه وعربه جی نفراتی امورنیه نظارت وهر برینه کرکی کبی دقت ایلیه جمیع امور اوجاق
ناظر ایله عربه جی باشی یه تفویض وضبط وربط نفرات عربه جی باشینک واداره امور مواجب
کاتب معرفتله ناظرلک مستقلاً وظیفهٔ مأموریتلری اولوب مواجب دفترلرینه وتوزیع مواجبه
ناظر وکاتبدن غیری اوجاقلودن کسنه تعرض ایتمیوب کاتب معرفتله توزیع مواجبده ناظر بالکلیه
مستقل اولمه رسید دفتری وشهرت دفتری ایکیشر نسخه اولوب بری کاتبده ودیکری ناظرده
بولنوب مواجب امورینه ناظر لردقت ایلیه اکر نظامله مخالفی برحالت مشهودی اولورایسه
عربه جی باشی معرفتله دفعنه ولدی الاقتضا باب عالی یه افاده سنه اهتمام وخاطره رعایة
کتمدن بیاعدت واتقاءً تام ایلیه وکتم ایدرایسه مسئول ومعاتب اولمه اوجاق مواجبی
موجود اولوب واشکال محرره لرینه موافق نفراته توزیع ایلدکدنصکره فاضله ایرمیوب موجود اولان
علوفه سنی اخذ ایدوب جمله سنی باز بخزینه ایتدردوب شو مصرف ایچون بومصرف ایچون
دیه رک براقچه سی اوجاقده ابقو المیه وعربه جی باشیلر مستمر اولدقچه مثللو کاتبلر دخی
مادامکه امور لوازمه سنی تکاسل ایتمه یه بلوب اوچ سنه دن اول عزل اولنمیوب بهرسنه توجیه اتده
عربه جی باشیلر وکاتبلرک بلوجاغزه وعوایدقاعده قدیمه اوزره ابقا اولنمری جائز اولمه
نصب اولنان ناظر وعربه جی باشی معرفتلریله اوجاق رجالنک امکدار وایشکذار واصحالیا قدرت
عربه جی اوجاغنه متفرع خدماتک تادیه سنه قادر هرفقیسی وارایسه انلردن کتخدا وکتخدا یری
اوجاق چاوشی انتخاب وباب عالیدن استیذان ایدرلر یلویرنه تعیین اولنه
وعربه جی اوجاغنه منتمی اولدقدن اهل عرض وصداقتکار وضبط وربط نفراته صاحب اقتدار
اولمقله جورباجیلری ترتیب اولنوب برزن براقچه جائزه وعوایدالمیه ونوکرانلری اوجاقده وباشی

35a

غروشدن معاش ترتیب اولنه واشبو ایکی نفر کاتبك استصحابلری والویرمیوب تبدیلری لوزم کلدکده تبدیل اولنمری ناظرایله کاتبك معرفتیله اوله ریخته نفراتنك نظامی بوندنصکره بشقه جه سویلیشیلوب قیله النه جق طوبجیخانه مهماتی ترابطنده بشقه ماده اولمق اوزره رابطه سی ویریله وطوپلریجی نفراتی هیئت اصلیه ونظام سابقلری مرعی اولهرق علی حاله ابقا اولنه واشبو طوبجی اوجاغی مادهسنده بولندرمق ماعدا بعض فائده لوولوملو شرایط واستقرار نظامی مشعر روابط خاطره کلوب بعد العرض والاستشاره تصویب اولندیغی حالده اشبو قانوننامه یه زیلی جا ئز اوله ــــ ۱۰۵۲ ب سنه ۱۲۰۷

اشبو قانوننامه همایونم اتفاق آرای علما وارباب شوری ایله ترتیب اولنوب مقبول همایونم اولمغله الی ماشاالله تعالی دستورالعمل طوتلمق اوزره محلنه قید واقفنا ایدن محلده واوجاغه برروصولی اعطا اولنه وبروقتی خلوتی حرکت وقوعه کلمیه ایدر اولورایسه حقلرندن کلنه

عربه جی اوجاغی نفراتی طوبجی اوجاغنك یمانی مثللو اولوب هربر اوجاغك خدمتلرینه نظراً بربرینه مخلط اولدیغی حسبیله طوبجی قانونی مثللو اشبو عربه جی اوجاغنك تنظیم احوالی دخی لوزم کلمکدن ناشی نظام ورابطه سنه شو وجهله قانون وضع وترتیب اولنورکه عربه جی باشی اولنلر عاقل ودیندار وذی عرض ووقار وسفرده وحضرده ضبط وربط واعمال نفراته صاحب اقتدار کسنه لردن اوله وجوایز وعوایدوهدیه ورسومه دائر عربه جی باشیلردن بروقده برکسنه الیه وسرحدات افرازاتی وسائر بومقوله منافع کلیتاً رفع اولنمغله بومقابله ده سنوی دائره سنه وقت حضرده وقاایلدکده نصکره سفرظهورنده دخی اسباب سفریه سنی اداره یه کفایت ایده جك مقداری معاش تعیین وتخصیص قیلنمقدن ناشی عربه جی باشیلردخی کتخدا وسائرضابطاندن ویرکسنه دن قطعیابرکسنه الیه وعربه جی باشیلرك اشبو قانون جدیدکشروطنی اجرایه صرف مقدوراید کلری نمایان اولدقجه بلاجرم عزل اولنیه وعربه جی باشی بولنانکسنه نك خلوتی رضا ومغایر قانون اولدقلری قصوری ظهوراید رایسه بلاتاخیرلازم کلانی تادیه اجرا قیله وکبرای رجال دولت علیه دن طوبجی اوجاغنه تعیین اولنانه

اغا اورطه سنه مخصوص زیاده اولاً قره قوللقجی
نفری ۲۰
بهر نفرینه یومیه مع کسوه بها
۴۰
یکی
۶۰۰

بوجمله اورطه لردن ماعدا کارخانه وطوبخانه خدمتنده اولوب اوزره ترتیبی اقتضا ایدن نفرات

سراج باشی	۱
یومیه	۲۵
کسوه بها	۲۵
یکی	۹۰

قوللقجی	
نفری	۲۰
بهر نفره یومیه مع کسوه بها	۴۰
ملازمله بهر نفره یومیه مع کسوه بها	۵۰
یکی	۸۰۰

معاش اوجاق

	غروش
اغا	۳۰۰۰۰
ناظر	۰۷۵۰۰
کاتب	۰۶۰۰۰
کتخدا	۰۷۵۰۰
کتخدا یری غیر از چوربا جیلق	۰۱۵۰۰
	۵۷۵۰۰
چاوش غیر از چوربا جیلق	۰۱۵۰۰
قیوجو قداری	۰۰۷۵۰
تجرمی بش نفر چوربا جیان	۲۵۰۰۰
	۷۹۷۵۰

ترتیب مذکور اوزره هربر اورطه یه اون طوب ویریلوب هر اورطه نك اتجی وقره قوللقجی واورطه باشی وسائر ضابطانیله نفراتی من حیث المجموع یوزیکرمی ایکی وبالکز اغا اورطه سنك یوزقرق ایکی نفری اولمغله یکرمی بش اورطه نك اوج بیك یتمش نفری وقوللقجی ایله بالجمله طوبجی اوجاغی ضابط ونفری اوج بیك یوزیکرمی برنفره بالغ اولور وهربر اورطه یه اون طوب ویریلوب درت قطعه سی سرعت طوبی اولدیغی صورتده هر سرعت طوبنه اون نفر تفنك اندازدن بر اورطه یه قرق نفر تفنك اندازضمّ ایله جمله سی اغا وکاتب ویاقلرندن ماعدا درت بیك یوزیکرمی بر نفر اولق اقتضا ایدر

طوبخانه ده فی الوصل مهمات ضبط وتحریرینه مامور اولاً روزنامچه قلمك روزنامه جیسی ودرت نفر شاکردانی اولمغله بونلرك دخی رابطه: نظامدری ریختکاه نظامیله معابونفر نفر مذاکره وتنظیم اولنه ویکرمی بش اورطه نك تعلیم کونلری نفراتی یوقلیوب تعلیمده بولنمات وبولنمیانلری تحریر ایچون اوجاق کاتبی معیّنه ایکی نفر کاتب تعیین اولنوب بونلره سنوی بشر یوز

غروشدن

34a

برطوبك ترتيبى

طوب اوسته سى

نفر ١

يوميه بهر ٢٥ — كسوه بها ١٥ — يكيف بهر ٩٠

طوب اوته سى يماغى

نفر ١

يوميه بهر ٥٠ — كسوه بها ١٠ — يكيف بهر ٦٠

طوبجى نفراتى

نفر ٨

اوتوز التدن الى يه وارنجه ايكيشر اقچه نفاوت ايله يوميه وكسوه بها

يكيف ٢٤٤

براورطه نك ترتيبى

اورطه ١

لمونب ١٠

چوربا جى

اوطه باشى

نفر ١

يوميه بهر ١٠٥ — كسوه بها ١٥ — يكيف بهر ١٢٠

وكيلخرج

نفر ١

يوميه بهر ٨٥ — كسوه بها ١٥ — يكيف بهر ١٠٠

بيراقدار

نفر ١

يوميه بهر ٨٠ — كسوه بها ١٥ — يكيف بهر ٩٥

طوب اوسته سى

نفر ١

يوميه مع كسوه بها

يكيف بهر ٩٠٠

طوب اوسته سى يماغى

نفر ١

يوميه مع كسوه بها

يكيف ٦٠٠

طوبجى نفراتى

نفر ٨

يوميه مع كسوه بها

يكيف بهر ٢٤٤٠

اشجى

نفر ١

يوميه بهر ٢٥ — كسوه بها ١٥ — يكيف بهر ٩٠

٨ ٤٤ ٤٤

باش قره قوللقجى

نفر ١

يوميه بهر ٥٠ — كسوه بها ١٠ — يكيف بهر ٦٠

سقا

نفر ١

يوميه بهر ٢٥ — كسوه بها ١٠ — يكيف بهر ٤٥

قره قوللقجى وسائر ملازمان

نفر ١٥

هر نفره يوميه مع كسوه بها

نفر ٨٠

يكيف بهر ٤٥٠

اون طوب ترتيبه كوره

براورطه نك مع چوربا جى

يكون نفرات ١٢٢

اون طوب ترتيبه كوره

براورطه نك يكون

يوميه سى بهر ٥٩٠٠

هربراورطه یه اوزطوب ترتیب اولنوب ترتیب مذکور دخی تفصیل اولنمغله ذکر اولنان طوبلر کفایت
ایتمدیکی حالده مقتضای حاله کوره زیاده قلتمسی لازم کلدیکی امر اشکار اولوب انجق اولمقدار نفراتك
تکملی وقته توقف ایتمکله شمدیلك ایکیشر اوجر طوب ترتیبندن باشلنوب نفراتلری تکمل اولندقجه
رفته رفته برر ایکیشر طوب دخی علاوه ایله نفراتی تدارك واکمال اولنه رق بو وجهله اوزطوب ابلوغ
ودخی زیاده ترتیبی لازم کلدکده ان شاءالله جمله طوبلر یشیوزه ابلوغ قلنمق اوزره رابطه سی
ویریله اشبو نظام هربراورطه یه اوزطوب اعطاسی وضیله اولوب دخی زیاده طوب علاوه سیله
اول طوبلره نفرات تحریری اقتضا ایلدکده بروجه آتی ملازم اولنه رق توللجیلرك دخی
بو ترتیبه توفیق ایله تکثیری لازم کلمکله بو صورتله اوزره هربراورطه نك طوبجی وقره توللجیلری
ایکیوز اللی یه بالغ اولوب دخی زیاده طوب علاوه سیله نفرات تحریری اقتضا ایلدکده براورطه نك
بوندن زیاده یه تحملی اولمیه جغی ملاحظه سنه مبنی اولوقت مجددا تکثیری بشدن فضله اورطه کشادی
جائز اولمه وجهله اوجاغنك یومیه مواجب وحنابطان معاشی وتقیناتلری وجه آتی اوزره مع اولمه

طوبجی باشی اغاسیه

معاش عروش	لحم	خبز	حفب
٤٠٠٠٠	٢٠	٨٠	

طوبجی اوجاغی نائبنیه

انجق معاش

عروش
٣٥٠٠

طوبجیلر کاتبی افندیه

معاش عروش	لحم	خبز	حفب
٦٠٠٠	٨	٢٢	

طوبجی اوجاغی کتخدا سنه

معاش عروش	لحم	خبز	حفب
٣٥٠٠	٨	٢٢	

غیراز جوربا جیلق کتخدایری

معاش عروش	لحم	خبز	حفب
١٥٠٠	٢	١٢	

جوربا جی

معاش عروش	لحم	خبز	حفب
١٠٠٠	٢	نان	٨

غیراز جوربا جیلق چاوش

معاش عروش	لحم	خبز	حفب
١٥٠٠	٢	نان	٨

قوجو قداری

انجق معاش

عروش
٣٥٠

وقت حضرده خدمت لوزمه سنی رؤیت ایدرایکن قضاءً سقط و وقت محاربه ده دشمن قاچوب
مجروح وعمل مانده اولان نفراته یومیه سی مقدار کرکدن تقاعدلك وظیفه سی احسان اولنه
وتقاعدلك مادام که غایت وقت اولنه جق امور دن اولمغله سابقده اولدیغی کبی ارالوق
کسنه رجا و شفاعت وطمعه تبعیةً مادام که اجه اخذیله تقاعدلك ابدی ویرلمیه
وتقاعد اولنه جق کسنه یه صدر اعظملرك بالنفس منظوری اولمدجه ابدی تقاعدلك
توجیه اولنمیه تحریرات ایله تقاعدلك توجیهی جائز اولمیه بو مقوله کرکدن دیریلدن تقاعد ایسه یلرك
تصرفدن فوت اولدی بالجمله والنوب صاتلمامو خصوصه وقت لوزمه دن اولمغله اشبو قانون
تاریخ نظره کرکدن متقاعد وظیفه سی توجیه اولنادرك وظیفه لری هرنایسه علوفه اخراجنده
ناظر معرفتیله طوبدن کمرکدن کتور دیلوب شکبجی مواجبی توزیعدن عسکره ناظر ایله طوبجی باشی وضابطان
اوجاق حضورلرنده شکبجی نفراتی مواجبی شلو متقاعدلرك وظیفه لری وقتی توزیع اولنوب
اعطای وظایفلرنده اهتمام اولنه اثنای سفرده ناظر وطوبجی باشی سفره کندکلرنده استانه ده
قاله جق ناظر وطوبجی باشی وکیلی کذلك تقاعد وظیفه لرینی مواجب اخراجی عقبنده کرکدن طوبدن
کتور دوب سرکی فرشیله توزیع ایدیلر طوبجی تقاعدلری وظیفه لری کرکدن حواله
اولنوق جهتیله اوجاقدن چقمش اولیوب رسنه وظیفه لری اوجاقده ویرلمه جکنه بناءً
وقت سفرده استانه ده اولان اوجاق خدمتی کما فی القدیم طوبجی تقاعدلری رؤیت ایدیلر
ومحلول وقوعنده درحال ناظر واوجاق طرفدن اخبار اولنوب ایکی اجه اخباریه سی
توجیه وقصوری خزینه مانده اوله واشبو تقاعد وظیفه لری قطعا النوب صاتلمامق
مشروط اولمغله اکربری صاتوب اشلمشی المغه آخری وارایسه ویرلیوب درحال خزینه مانده اوله
والاون صاتان مظهر عقوبت اوله ذکر اولنان اوطه لرك چوربا جیلری لمشروحه یه
نامور قلنیوب اکر نامور یتی اقتضا ایدرایسه مکملاً مع ضابطان اوطه سیله تعیین
اولنه ویرلمکله مکمل اوطه تعیینی اقتضا ایتیوب برایکی اوج قطعه طوب ارسالی لازم کلورایسه
اول طوبلرك نفراتی اوزرلرینه اوطه لری ضابطاندن مناسبی سرکرده انتخاب ونصبیله تعیین
قلنه هربر اوطه یه ویریله جاه اون قطعه طوبله یوز دفعه اتیله جوه مقداری بارود
ویوارلقلری وجبه خانه مهماتی ولوازم سائره سی هرنایسه اوطه سیله برابر اولوب
اول یوارلق ومهمات هربر طوبله لوازمی بشقه بشقه تفریق اولنوب وداسندن ابدی ایریلمامق
شرطدر اوله وطوب عربه جیلر اوجاغی طوبجیلرك یاغی شلو اولمغله هربر طوبه اقتضا ایدن
عربه جی نفراتی عربه جی اوجاغی قانونیله درج اولنه جق اولمغله موجبیله حرکت اولنه برحسب المشروح

وکاه فیودان پاشار و دفتر دار افندی تعلیم محتشم و اروپ مختلفی تماشا یله مهارتلری ظهوره ایدنلر
مظهر التفات واکرام اولوب تعلیم ایدن طوب اوسته لری دخی سکرم وسلفت اولمه وطوب اوسته سی
خسته اولوب ویاخود مانع شرعیسی ظهوریله تعلیمه کله مزایسه یمانغی اوسته سی مقامنه قائم اولمق
نفراتی قومانده وخدمت لازمه سنی رؤیت ایلیه تعلیم کونی نوبتجی کون مانع شرعیسی ایلیه بوجود
بولنیان طوب اوسته سی وسائر ضابطان ونفرات بای وجهله کان تادیب اولنه لر والحاصل اولوجه
خدمت لازمه سنی ادا ایدنلر ویتیمانلر تعلیم محلنده بوقنوب وکرکی کبی تحریر اولنوب تاموجود لرك
تادیبلرنده بر وقته برو جهله اغماض جایز اولمیه کرك بالبیز وکرك عسکری وسائر بالجمله طوبجی نفراتی
اولدیغه اوجاق خدمتی ساوات اوزره رؤیت ایلیه لر متقاعدلرك یومیه لری محلول اولدقده
بلوکتم اخبار وخزینه ماموره اولنه متقاعد یومیه سی محلولنی خبر ویرمه قانون اوزره کی اجیه
اخبار تیسی فیما بعد کرکدن توجیه اولنه محلول صاحتقدن اغاری حضوره ایدنلر کرك اشکنجی وکرك
تقاعد فیما بعد براسامی الوب صاحبلیه والور صاحبان اولورایسه بلوا اهالی علی ای حال متقاعد
کلنه ویاکز الانلك وصاحبانلك تادیبیله اکتفا اولنوب خلاف قانون حرکت وقوعنی تجویز
ویاخود استخبار ده قصور ایدنلر بحق ناظر واوجاق اغاسی وسائر ضابطان دخی مظهر تادیب
اولمه جقدری مقرر اولمغله اشبو محلولات مادده سنه ناظرلر واغالر وضابطان وجوباجبار
کمالیله دقت ودائما تحری ایلیه لر ومتقاعدلرك مواجبلری اعطاسنده صاحب اسامی اولدقلری
کرکی کبی تحقیق اولنوب ویلجه علوفه سی ویریله واوجاق ضابطانی یدنده اشبو قانون جدیدن
مقدم بولنان اشکنجی ومتقاعد یومیه لرینی کندو رضالری واغالری معرفتیله ناظره تسلیم ایدوب
خزینه ماموره اولنه نقاره نصکره اومقوله ضابطان اسامی ویرمیوب کتم ایدنلر نمایان اولورایسه
اوجاغندن طرد ومظهر اشد عقاب اولمه واوجاقده خدمتی سبقت ایدوك اکدار وبیر واختیار
اولوب عمل ماموره اولدقلری نفراتك یومیه سنك نصفی مقدارینه وارنجه وکتخدا یه یوز کرمی اجیه یه
وکتخدا یرینه طقسان وجوباجیله سکسان اجیه یه دك کرکدن تقاعدلك وخلیفه سی ویرملك
جایز اولمه واکر بونلر محاربه ده مجروح اولوب فیما بعد خدمته لیاقت واقتداری قالمیه رق عملدن
ساقط اولدقلری جرحی الیاصه نصکره متحقق اولورایسه مرحمةً دخی زیاده تقاعدلك وخلیفه سی
ویرملك جایز اولمه یعنی تقاعد اولمه جوه ضابط ونفرك اسمنه واستحقاقنه نظر اولنوب قابلیتی
مقادیر مذکوره یی تجاوز ایتمامك شرطیله مقدار مناسب کرکدن تقاعدلك وخلیفه سی ویریله
بوجه مشروح نهایت استحقاقدی مقدار مذکور اولمه وبو وجهله نفرك بری تقاعد اولدقده
اسامی سابقی یرینه تحریر اولنه جوه نفرك اسمنه تقدیم ایله ناظری واغاسی عرض ایلیه وکذلك

32a

اوجاق غیرتنی یرینه کتورو ب ابدی دشمندن یوز چورمامکه تعهد والتزام ایده لر واشنای محاربه
ومقاتله ده دفع مضرت اعداده اظهار شجاعت وابراز بسالت ایدنلرك اسامیلرینه ترقی وبرلمك جائز اولوب
وتفنکچی طوب واورطه برلکه تعیین اولنوب ایسه نفراتی ابدی طوبچیان یاندن آیرلیوب صیف وشتاده
مامور اولدقلری محله علی الدوام مقتضای مأموریتی اوزره اقامت ایده یعنی اوردو قشلاسنه کیردی زمان
طوبچیلردن برنفرك استانبوله کلمسی بروجهله جائز اولیه کفروقوعنده اسفار سابقه مثللو اورطه سنی
ترکله خدمت لازمه سنی براغوب ذرا تمام احتمالی اولوب ایسه اومقوله لرك بولندقلری محللرده بالتحری
جزالری ترتیب اولنه وهر طوبچی نفراتی مربوط اولدقلری طوب خدمتنی مدار معاش بیلوب بهرحال
محافظه سی وظیفه مفروضه وبوطوبه خدمتندن غرض اشته بویله کوندرده اعمال ایروب دشمن
اوجاغنه آتش اورمق وبغزینی یاقمق مصلحتدر دیو بویله جه بیلدرك علی الدوام متعاقبا بولوناجقه
متریس ومیدان جنکلرنده وقلعه ده وقلعه محاصره سنده وطابور جنکلرنده تمام یکیلك
نامنی یرینه کتوره لر معاذالله ثم معاذالله تعالی محاربه ده برطوب اسیر اولوب ایسه اول طوبچیان
نفراتی ایله اورطه سنك جورباجی وضابطان سائرسی مظهر عقوبت وجزا اولوب برلرینه
اخر غیرتکش ضابط تدارك اولنه ومعاذالله تعالی براورطه یه ویریلن طوبلرك جمله سی
اسیر اولوب ایسه مواعید مذکوره نك اجراسندن بشقه اول اورطه یرینه قالدیریلوب
نام وشانی بروقتی مذکور اولیه هراورطه یه درت سرعت وایکی ابوس وایکی شاهی وایکی
بالیمز طوبی ویریلوب جمله اورطه نك اون طوبی اولمغله بووجهله هراورطه یه درت نوع طوب
ویریلکدن مراد انجق جمله نفرات وقت حضرده انواع طوب اعمالنی تعلم اتمله وحین اقتضا محاربه
هرنوع طوبی قولنمق غرضی اولمقدن ناشی اثنای سفروحین محاربه ده اشبو اورطه لره هرنه کونه
طوب ویریلور ایسه مثلا براورطه یه سرعت ودیکر اورطه یه بالیمز وشاهی وابوس طوبی اعطا
اولنور ایسه بنی بالیمزجی یم یاخود سرعتجی یم وابوسجی یم دیموب کندولرینه ویریلن
طوبی اعمالن تردد ایتمه لر وقت حضرده صاغ وجمعه کوندزدن ماعدا یاماده بهرپوم بش
اورطه بالجمله نفراتلری واجناس طوبلری ایله بالمناوبه تخصیص اولنان محللرده تعلیم ایده لر
اشبو اورطه لرك ضابطانی ذمهلرینه تعلیم محتده بولنه واقتضاسنه کوره ناظر واغا وکاتب وکتخدا مناوبه
تعلیم محتده موجود بولنوب تعلیم وتعلمدرینه نظارت ووقت ایده لر سرعت اقتضا ایدرایسه کله لی
ویاخود توری صقلی وبالیمز وشاهی وابوس طوبلر کله لریله تعلیم اولنه ونوبتلری اولمدقجه کون
قشلولرنده باروتسز ساده جه توری سرعت طوبی تعلیم وتعلم ایده لر وبروجه محرر مناوبه طریقیله
هراورطه بهرحال هفته ده برکره تعلیم محتده موجود بولنه وارالق ارالق کاه صدراعظم حضرتلری

بجدداً یازیلون نفرات تأهل ایتمك لازم کلورایسه اوطه باشی اوله میه جغنی ومأمور قینه واصل
اوله میوب نفر لکده قاله جغنی مقرر بیله ر یعنی اوجاقده یولی کلمك مجرد اولمغله موقوف اولدیغنه بناء
یولی کلمکی استیانلر جوربا جی اولدقجه تأهل ایتمیه لر وطوبجی اوجاغندن تقی لاصل متأهل بولنانلر
تحقیق اولنوب اندن ماعدا مجدداً تحریر اولنه جق نفرات مجرد اولدقلرندن یازیلوب اهل وعیال صاحبی اولنلرک
تحریر اولنمیه بوخصوصه ناظر واغا وضابطان دائما دقت ایدرلر وطوبجی یازیلوب برمدتدن صکره وفات ایدن
یومیه سندن کفید وخدمت لازمه سنی ترك ایدرك اولورایسه یومیه مرتبه سندن اولمقوله فلك
الدینی علوفه تماماً استرداد اولنوب خزینه عامره یه تسلیم اولنه وبو قدر یومیه ایله تحریر اولنان
طوبجیلر حضر وقتنده علوفه سنی بیوب سفرده اوطه سنی برغوب قرار ایدرایسه هیچ بر اوجاق قول
اولمدیغندن بشقه باشی وجه کافی بولمدیغندن درحال جزاسی ترتیب اولنه وبویله خلوف نظام
حرکت ایدن نفراتی ضابطان هربار تحری برله اغا ونائبلره اخبار ایلیه وبو مقوله لری وبویله
مخل نظام مادهلری اخبار اتمیان ضابطان مظهر عقوبت اوله طوبجی اوجاغندن شرایط نفاذیه
قانونیه سی هر وجهله مرعی اولمه مطلوب قطعی اولغله حین اعطای مواجبده ناظر اولنلر تحری ایدوب
اغا وکتخدا وضابطان وچوربا جیان واوطه باشی وبیراقدارانی یدلرنده وتوابع ومتعلقلری للزوم
ومطلقا اصناف واتباعده طوبجی یومیه سی بولنورایسه درحال دفع اولنه ومحلول وقوعنده
ضابطان اتباعنه یومیه ویرلیه ویومیه لو طوبجی نفراتی بوروجهله قریج امتیاز واعتبار اولغله
اصل یومیه لو طوبجیلردن برلیسی برتهمت ایله اخذ اولندقده قانون وقاعده اوزره برمحلده الیقونیلیوب
اوغری طوبجی اوجاغنه ارسال اولنه اوجاغه کلدکده نصکره جرم وقباحتی نایسه قانون وقاعده اوزره
لوزمه کلدکده تادیب ضابطی معرفتیله اوجاغنده اجرا اولنه اشبو یومیه لی طوبجی نفراتندن برینك فرار ایدوب
سازاوجاقدن برینه التجا ایرایسه اول اوجاقدن زنهار قبول واستصحاب اولنمیه وبو مقوله لرینك
خلوف شرع حرکت ایلدکده مقتضای شریعت غرانات بهرحال اجرا سی لازمه دن اولغله قانون اوجاق
اجرای شریعته مانع اولیه واوجاق طرفندن شرع شریفك خلافنه صورت تجویز وقبول اولنمیه
اخذ وحبس وتادیبنه سازاوجاقلردن مداخله اولنمیه وطوبجی اوجاغندن بدلاسامی نفراتك ملحق
مشروطه اولمقدن ناشی فیمابعد اسامه کزیولدقلرنده عاستدن اولندره اعتبار اولنمیه یعنی مثلا بومقوله
اسامه کزلردن برینك قباحت ایله اخذ اولنورایسه اقتضا ایدن تادیبنه طوبجی اوجاغندن قطعا مداخله
وبروجهله تعصب اولنمیه بوماده یه استانه ده وطشره ده دقت اولنه کرك ضابطان وکرك نفرات
سازه حقلرنده اشبو وجهله جاری ومرعی اولمه جهتله عنایات علیه نك ایفای تشکری ضمننده بالجمله شروط
لوزمه یی اجرایه دقت وعلی الخصوص ایام محاربه واثنای ترتیب صفوفده مرد لك وغیرتکشلك وناموس

واجبدن

31a

فرونهاده اولندقدر نصکره فضله سی منوال محمد افندی اداره اذهب فضله لری اورطه لرك جوربا جی
وصنابطان واوجاق اغاسی واقف اوله رق اوجاق کاتبلرینك دفترینه قید ایله ناظرلرك
حفظنده اوله اشبو فضله سرکی یه ناظر واغا وکاتب وکتخدا وجوربا جی واورطه باشی وبیراقدار
وصنابطان سائره جمع اتمیه لرجمع قدرنده اولنلر تأدیب اولنه لر واشبو معین اولان فضله سرکیدن
ماعدا نفرات یومیه سندن براقیه تنزیل وتنقیص اولنمیه هرکیم مواجبی تنقیصه جسارت
ایدرایسه حقندن باب حالی کلنه قرق قوللقجی وآشجی وسقاوبیراقدار ووکیلخرج واورطه باشیلرك
معین یومیه لری اولمغله مواجب توزیعی اثناسنده یخشش وطاس اقچه سی نامی وسائر وسیله ایله
برشی ویرمکسزین وبرکسنه دن براقیه طلب اتمیه لر اخذ واعطا ایدرایسه اولورایسه آلانی ویرن ورخصت
ایراد ایدن باب حالی تأدیب اولنه لر بوخصوصه اغا وناظر وکاتب واوجاق کتخدا سی دقت
ایلرلر وبالجمله مواجب نفراتك کندو یدلرینه تسلیم اولنه وسپارش وحواله دیه رك نفراتك
علوفه سی آخر یومنده ویرلمیه ومواجب وقتنده خسته لك وياخود عذر شرعی ایله بولنمازی اولورایسه
مواجبلری دفترینه ناظر علی الاحق اوله رق کاتب یدنده امانةً حفظ اولنوب مواجبده بولندیغی وخسته لکی
واقع وعذر شرعیسی اولدیغی وخدمت لازمه سنده تکاسلی اولدیغی ناظرعندنده تحقق اولورایسه
صاحبلرینه تسلیم اولنه وخدمت لازمه لرنده دوام وثباتلری اولیوب همان مواجب وقتنده
علوفه سنی المق ایچون اثبات وجود ایدنلری ناظر اولنلر واغالر دأما تحری وتدقیق ایدوب بوسنلرك
یومیه لری رفعی واوجاقدن طردی ایله اکتفا اولنیوب بلکه الدیغی علوفه نك دگدیه دخی سائره
عبرت قلنه ودفع اولنان یومیه مرقومه متصرفلرینه ملازملرندن نفر یازدیلوب آنلرینه
خارجدن برموجب شروط ملازم یازدیله توزیع مواجبده بالجمله نفراتك علوفه لری سرکیده کندو
یدلرینه تسلیم اولنه جغنه مبنی بووجهله یوقلنمه صورتی حاصل اولمغله نامحصولدری ناظر اولنلر
کاتب معرفتیله بشقه جه دفتر ایدوب باب عالی یه بعدالعرض برلرینه یازدیغی نفرات تدارك وتحریر اولنه
بوخصوصده قطعا اغماض وتکاسل اولنمیه وطوبجی اورطه لرندن بعضلرینك مستعفا اولمسی وقفلری
ونفقه موقوفه لری اولمغله ناظر اولنلر بوکا دخی نظارت ایلیوب مقتضای شرط واقف هرنه ایسه
اجرا ایتدرلسنه دقت ایلیه واوجاغلك بیت المالنی دخی تلف وسرفدن صیانت خصوصنه
ناظر اولنلر لایقی وزده اهتمام ایده لر شویلکه اموال بیت المال ناظرلرن علمدری لحوقیله اورطه لرن
لدی الاقتضا مصارف سفریه لرینه صرف ایچون اوجاقده مهور گحفظ اولنه نفرلرك یولی کیده رك اورطه باشی
اولق واندن مأفوقینه وصول بولق مقتضیته سی ایدیکی بالاده مسطور شروطدن ظاهر واورطه باشیلر
متأهل اولمامق اوجاقلرك قوانین قدیمه سندن ایدیکی باهر اولمغله اشبو قانون جدیدیله تحدید یکره

تفنك اندازی تعلمنه حصر اولوب اراقده طوب اندا حتی فنی دخی تحصیل سعی واقدام ایلیه لر
اشبو تفنك اندازانك بومیته وکسوه بهاری یکرمی بشر اقچه اوله واشبو تفنك اندازنفراتی طوبلره
مخصوص نفرات تکیلند نعسکره تحریر اولنه اثنای سفرده براورطه یه باجمله سرعت طوبی ویرلمك
اقتضا ایدیکی حالده دیکر اورطه لرده اولان سرعت طوبلرندن ویرلمك لازم کلدیکنه نظراً اول البوزباشی
محافظه سنه مامور تفنك اندازنفرات طوبلرایله برابر لونمق مقتضای مامور بتدرندن اولمغله
ذکر اولنان تفنك اندازنفراتی سرعت طوبی ویریلدن اورطه یه یماق اوله رق استخدام اولنه
یعنی بوتدسرعت طوبلرینك محافظه ری اولدیکه سرعت طوبلری تحمله کیدرایسه سرعت طوبلرینك
یاندرندن بروقت ایرلیه لر بعد ختام الخدمه سرعت طوبلری ترتیب سابقی اوزره اورطه لرینه
رجوع ایلدکده تفنك اندازنفراتی دخی اصل یولداشلرینه رجوع ایلیه لر
طوبجی وجاغنه اشبو ترتیب اوزره بومقدار طوبلره نفرات مرقومه وافی اولدیغنه بناءً فیمابعد
طاشلیجی نامی وسائر اسملرایله اوجاقره اسامیسز نفرات اولیه واسامیسز کمسنه یه طوبجیلك
ویرلیه ناظر وطوبجی باشی وکتخدا وسائر ضابطان اوجاق ایتاعنی اسامیلو نفردن استخدام اتمك
ابدی جائز اولمیه هرکس استخدام ایده جك ایتاعی خارجدن اسامه مرقومه دن استخدام ایلیه لر
پادشاه قولینك خدمتکاری اولنه بروجهه رضای همایون اولمامغله کرك اوجاقلو وکرك رجال
وغیریدن بیقرد طوبجیلردن بعضی خدمتکار اتمیه لر بوخصوصه علی الدوام نظارت ودقت اولنه مسامحه واهمال
جائز اولمیه خلافنه جسارت ایدراولورایسه تادیب اولنه
اوج آیده برمواجب اخراج اولنوب کاتب اولان سائر مثلو لرایله معاً دیوان همایوندن مواجبی قانون قدیم اوزره اخذ
ومتوغری طوبخانه یه ایصال وحفظ ایلیه ناظر وطوبجی باشی حاضر اوقدری حالده سرکی فرش برله
توزیعنه شروع ایلیه لر وتوزیع وتکمیلنه دك مواجب اچنجی ناظرلرایله کاتبلرك حفظنه اوله
سرکیدن بعض فقرایه صدقه وعطیه اوله رق وبرلمك معتاد اولدن مصرف سرکی نصف یومیته یی
تجاوز اتمك اوزره صرف اولنوب ماعدا فضله مواجب هربراورطه یه یومیته لرینه کوره تمقدار
اقتضا ایدرایسه اورطه اورطه ایریلوب ناظرلرك زیریدن محافظه لرندن اولنه رق اول اورطه نك
امور مصارفی کورلمك ایچون اقتضای مقدارنجی اورطه نك وکیلخرجنه تسلیم وهراورطه ده
ایقاد اولنه جق قندیل وشمع وچاروب وحصیر وکمور ومناکولات ولوازم سائره لری بهاری
ذکر اولنان فضله سرکیدن وکیلخرج معرفتیله اداره اولنه وموسم لازمنده حسابی رؤیت وبرکیدن
دیکر سرکی فرشنه دك مصارفدن فضله هرنمقدار نسنه قالورایسه اورطه مالی اولق اوزره علی الدوام
ناظرلرك حفظنده اوله کذلك دیکر مواجب اخراجنده انکدخی ایلرو کی مواجبه دك مصارفی

30a

اولنلرك الى يه وارنجيه دك ترتيب مذكوره توفيق اولنه والى اچيدن زياده يومیه لى وله رق اشبو
قانون نادیخلاف مقدم اشكنجی طوبجی اسامیسنه متصرف اولنلرك ایجلدن مهارت ویلیاقت اصحابی اولنلر
ضابطه نصب وتعیین اولنوب ترتیبه كوره یومیه وكسوه بهالری اوبدیریله واشبو قدیم اشكنجی طوبجیلردن
لیاقت وهنری اولیانلر نفراولهرق تعلیم فن ایتمك ایچون داخما تعلیم محلنده موجود بولنوب كسب صنعت
وهنر ایتمكه بذل مجهود ایلیه برسنه یه دك تحصیل هنر ایده بیلورایسه نفر لكده تقریراولنوب یولی
كلدكجه ترتیب طریقدری اوزره اشبو قانون جدید نظامنه تطبیق ایله حقنده معامله اولنه اومقوله نلك
زیاده یومیه سی بولنمق شرط مذكور اوزره نفر اولمقلیقنه مانع اولمیه یعنی نفرلك اسامیسی یومیه سی
اوتوز اقچه ایله الی اقچه بینلرنه داخل اولغنه بناءً بویله صنعت تحصیلنه میل ایدن اشكنجی اغه یومیه لی
كسنه یومیه سی زیاده اولمقلیق ایله نفر لكده استخدام اولنمسنه عذر بولنمیه امامشروط مذكور
اوزره تحصیل فن ایتمسی لازم كلدیكنه بناءً اشبو عتیق اشكنجیلردن كلی وجزوی یومیه یه متصرف
اولنلر بویله معتبر ومنظور اولوجاغنه رغبت وتحصیل هنره میل اتمزایسه وتعلیمه كلمز وقشلو سنه
دوام ایلمز وبولندیغی كاری تركه راضی اولمازایسه ولشكره ده بولنوب استانه یه كلمزایسه ویاخود
فوت اولوب یومیه سی محلول اولورایسه بومقوله نلك اسامیسی خزینه مانده اولنوب یرینه ملازملردن
برى ابتدا نفرلك دخول ایده جكی اوتوز التی اقچه مع كسوه بهایومیه ایله نفر تحریراولنه بومادهیه
كریه كبی دقت اولنوب خلاف شرط وقانون حركته كسنه جزات ایتمیه اومقوله عتیق اشكنجی اسامه لو
نفراتدن عمل وخدمته یرامز مقوله لكی اولورایسه سبقت ایدن خدمتنه مكافاتاً حقنده مرحمت اولنوب
ناظر واغا موفقدریله تحری ودقت اولنه رق افتقاسنه كوره مناسبی مقدار تقاعدلك توجیهی جائز اولمه
ذكر اولنان نفرات عتیقه دن ماعدا افتقا ایدن مذكور المقدار نفرانلك ناظر واغا وانتخاب اولنه جق
اوجاق رجالی معرفتدریله تحریر وترتیبه شروع ومباشرت اولنه سرعت طوبلری متریس طوبجیلر اولیوب
صنف جنكزه مستعمل اولوجهتله هرنقدر سائر اوجاقلرده پیاده لری صفلرنده استعمال اولنه جق ایسه دخی
طوبجیلردن ماعدا اینه طوبجی وجاغی نفراتی اولمق اوزره بشقه جه تفنك انداز محافظه نفراتنه محتاج اولغی
وارسته قید اشكال اولمغله هرسرعت طوبنه مخصوص اولمق اوزره سرعتجیلردن ماعدا اوزنفردخی تفنك
انداز نفرات تحریر وتعیین اولنه جق معلملر معرفتدریله تفنك اندازلق فنونی تعلیم اولنه بولندن خبرتلری
مربوط اولدیغی طوبلره محافظه سیله تفنك اندازلق اولمه براوطه دن طوبجی نفریلك برى بخصل
اولدقده اوطه سنده ملازملریله اشبو تفنك انداز نفرات بیلدرنده طوب انداختن صاحب مهارت
كیم ایسه اول كسنه نفراولوب یرینه خارجدن ملازم یاخود تفنك انداز یازیله بوصورتده اشبو
تفنك انداز نفرات دخی طوب فنده مهارت كسب اتمك مقتضای طریقدرندن اولمغله وقاریتی یالكز

نفراتِ مذکوره یه وافی الماق جمیله بو دفعه قشلاقلری توسیع وافضاسنه کوره مجدداً انشا سی تعمیم
اولنمقدن ناشی نفراتِ مذکور مقشلرنده ارام ایمیه چوربا جیه ویریله جلد تعییناتدن ماعدا اوطه باشی
ووکیلخرج وبیراقدار واشجی وباشقره توللقجی وسائرقره توللقجیلر ونفراتِ ایچون اوطه لره دخی تعییناتِ تبی
لازم کلوب لکن نفراتك ترتیب وتحریرینه هنوز شروع اولنمه یوزلرجه دخی قشلاده موجود اولدیغی
کوره درت اوستنه تعییناتلری ویریله واشبو تعییناتِ قشلاده موجودینه کوره ناظر وکاتب معرفتیله ترتیب
اولنوب ناظرلر تذکره لریله محبوس اوله اغاوچورباجیلر وبرکسنه اشبو اوطه تعییناتنه دست دراز اولیوب
اتمیه ایدرلرایسه تأدیب اولنه طوبجی اوجاغندن دولتِ علیه یه کلی خدمت مأمول اولدیغنه بناءً
طرف حضرت سلطانی وجانب جناب جهانبانیدن کذلره التفات وعنایت تامه دکار اولمه حسبیله
طوبجی ضابطان ونفراتنك کب تمیز ایچی طلب اولنمه چوربا جیلرك اثواب دیوانیه لری اُلْ سایه
چوقه دن شمسه لی بوُلْ یکلو قراجه اولوب سفر وحضرده صیف وشتاده چوقه عنتاری وچوقه جبه
وسایه قپود اکتسا ایلیه لر وهنکام صیفده عنتاریلری بیاضی بوغاصیدن اولمق جائز اوله
بو دفعه اکتسا ایده جکلری لباسلرینك نموذجسی اولمق اوزره طرف همایونوزدن کرمی بش نفر چوربا جی یه
کرمی بش قات لباس احشا بیورلمغله فیمابعد لباسلرینی اشبو دفعه نمونه اوله دن اعطا بیورلمق اُلْ یه
موافق تنظیم ایلیه لر ایام شتاده شدتِ برد ودن محافظه ایچون مجبور اولدیغی ایسه زعفر
انا طولی نافه سی جبه کورك کیمك دخی جائز اوله سایه قپود وچوقه عنتاری وچوقه جبه وصیفیه
بوغاصی عنتاری یه هیئتلری مخصوص ومنحصر اولمغله بو وجهله تزیین امتیاز اوله لر واوطه اغجیلری
واوطه باشی وبیراقدار ووکیلخرج دخی یشل چوقه دن سرجه لی اکتسا ایلیه لر ونفراتدن تمیز ایچون
طوب اوستنه لری کوزچوقه دن یمتن ویماقلری فشدقی چوقه دن یمتن وماعدا طوبجی نفراتی
یشل چوقه دن یمتن وتفنك اندازنفراتی مورچوقه دن یمتن وعلی التسویه مائنی له چوقه سندن
پوتورکیوب وجمه سی قرمزی فس افندینه استانبول کاری سیاه بوشی صارلر سالف الذکر طوب اوستنه
ویماغی وسائرنفراتك بهرمواجبه اعطا اولنمق اوزره بروجه مأتی کوره بهاریچون معین یومیه لری
اولمغله کذلك نمونه اولمق اوزره ابتدا ترتیب بو دفعه ویریله جلد البته مخصوصه یه فیمابعد لباسلرینی
کسوه بهاییلرندن کذولری اویدوره رق تنظیم ایدرلر وقره توللقجیلرك هیئتِ اصلیه لری اولوبمکله
تغییراولنیوب اُجق مائنی چوقه یمتن وباشقره توللقجیلری اقتضاسنه کوره قرمزی تلی مقدم صارنسوزلر
حالا موجود اولدیغی اشکینجی نفراتِ هرنمقدار ایسه برکسنه یه غدر اولماق اوزره اشکینجی
لجیلرده یومیه سی اوتوز اُلیدن دون اولدیغی برجهتِ شرطِ خدمتِ لازمه سنه رغبت ومداومت ایدر
مقوله دن ایسه یومیه وکسوه بهالری اوتوز التی یه ابلاغ ویومیه لری اوتوز اُلیدن زیاده واُلیدن دون

اولدیغی

29b

29a

وضع اولنه سفر وحضرده بویله جه اولمق دستور اولمه محاربه انشاسنده عراوسته نلك یدینه ویریلوب
طوب اوزرنده یاغلو بویایله بروجه محرر موضع اولمق اورطه نشانی یانه اول اوسته نلك کذوبه مخصوص
رقم نشانی وضع کذلك یاغلو بویایله وضع اولنه وعراوسته نفراتیله معا طوبلك یاندن ونفر اوسته
واوسته سی نفردن ایرلق جایز اولمیه طوب اوسته سنلك یومیه سی مع کسوه بهاطقان اتجه وعیال غنلك الی
کذلك مع کسوه بهایومیه سی التمش اتجه اولوب ماعدا سکز نفرك اشکیسی مرکم ایسه الی اتجه وکیسی اوتوز
اتجه یومیه لو وکسوه بهالی اولمه بو وجهله اوتوز الیدن الی یه دك نفرات یومیه لری ترتیب اولنه
واشبو یومیه لر ترتیبی مادهٔ سنده جهت رجحان مجرد استعداد ذاتی اوزره اوجاق ناظری طوبجی باشی یه
برابر ترتیب نفرانده دقت ایلیوب ماهری واشکیسی یومیه لی وغیر متقن وجدید مادولتی
اولق اوزره ترتیب ایدلر مستعد اولمیانی ارباب استعداده ترجیحدن بغایت احتراز ایدلر
عراوسته یه اشجی وباش قوه توپلغی وسقادن ماعدا اون بش نفر قوه توپلغی واغا اورطه سنه اوتوز
بش نفر قوه توپلغی تخصیص اولنوب مع کسوه بهایومیه لری اوتوز اتجه اوله ویوزباشی اورطه لره ملازم
اولمدیکه قوه توپلغی قوشلدیغی کوندن بهرحال طوب اتمق فنده مهارت کسب ایلمکی مشروط اولوب
بالمثابه علی الدوام تحصیل فن ایتمکه سعی ودقت ایلیه لر بالجمله اوجاق رجالنك قیدمرور زمان
تخلیص وعلی الدوام رفاه حاللری استحصالیچون معاشلری خصوصنك تنظیمی لابد ولازم اولوب بناءً
اوجاق اغاسنه سنوی اوتوز بیلك ناظره یدی بیلك بشیوز کاتبه التی بیلك کتخدا یه یدی بیلك بشیوز
کتخدا یرینه جورباجیلغدن ماعدا بیلك بشیوز چاوشه جورباجیلغدن ماعدا بیلك بشیوز
قپوجوقدارینه یدیبوز الیغروش معاش تعیین واوجاق اغاسنه کرمی تیه لحم وکسمان جفت نان
وسائر زیرده بیان اولنه بغی وجمله تعیینات ترتیب اولنه وترتیب اولنان نان عزیزك هرجفتی
یارمشر وقیه اولمه اشبو معاشلری بو وجهله تکثیری ضابطه نلك وقیله سفر مصارفیچون اول امرده
تحصیل رفاه وثروت واتخاذ ایدرك نائل غنا ووسعت اولمدیکی مدتجه اولنمه ایام حضرده تعفن
وترفه فکریه سفاهت واسراف وادیلرینه دوشمیوب اولویه قناعت ایدرك سفرایچون ذخایر
ایلمکه سعی وغیرت ایده لر شویله بوراده ومقصودلك مغایری تلف وصرف ایدرمقوله لری زهدونه
منع وتحذیر اولنوب متنبه اولمیانلر تادیب اولنه لر علی الدوام لباس ومعاش ومسکن وماوالزمه اعتدالله
رعایت ایدوب اسرافدن احتراز ایلیه لر واشبو ضابطه تعیین اولنان معاش مواجب جمله اوجاقلرینه ادخال
اولنمیه لکن مواجبلك حین ترتیبنده بو وجهی برابر ترتیب اولنوب دیوان همایوندن مواجب اخراج اولندیغی کونه
خزینه همایوندن برقسطده اقتضا ایدن معاش وجهی هرنه ایسه درحال اوجاغه ارسال اولنه ناظر معرفتیله
اصحابنه اعطا وتوزیع اولنمق وکتم وتناخیر اولنمامق خصوصلرینه دقت اولنه قدیمدن اولوقشلاوت

اشکنجی اسامیسنه شرح ویریلوب جالدیله ابقا اولنه ویاقی اولیانلرك متصرفاتدن قلری اشکنجی
کندو اسامیلری قاچ اقچه ایسه اوحیاغه کچن خدمتی مقابلی اونده بر اقچه ضمیله تقاعد اوله طوبجی وجاغی
سراج باشی وقوللقجیلر استحداثی وقتی کلنجه برنفر سراج باشی واوتوز نفر قوللقجی وکری نفر
ملازملری ترتیب اولنه اشبو سراج باشیلر قوللقجیلردن اولوب اوچ سنه خدمت ایلدکده نصکره کرکدن
التمش اقچه توجیه ایله تقاعد اوله اوچ سنه دن اول ابدی تقاعدلك توجیهی جائز اولمیه
تقاعد اولان سراج باشی فوت اولوب یرینه سی محلول اولدقده ساز تقاعدلرکبی اکی اقچه اخبار تیسی ویریلوب
ماعدا خزینه مانده ایتدیریله بومقوله وبالجمله اوجاقدن متقاعد اولان اسامی اصحابنك حیات
وممات تجسس واخبار ناظر واغا وکاتب وکتخدای اوجاغنك وظیفه لری اوله سالف الذکر
اورطه لرك هربرینه اونر طوب توزیع ایله جمعاً ایکیوز الی طوب اولمق اوزره ترتیب اولنه ونفراتی دخی
انده قیاس ایله هربرطوپه اونر نفر اولمق اوزره تعیین اولنوب شاهطوبلرك دخی سرعت طوپنی کبی سریعاً اعمال
اولنمق مراد اولمغله فیما بعد نفرات مرتومه شاهطوبلری دخی سرعت مهمایله اعمال ایلکی مشق وتعلیم ایله
وهر طوب اوسته سنك برنفر یماشیله سکز نفر جمعاً طقوز نفری اولمغله اول اوسته نك زیاده سنه اون
نفرلری معین اولوب غیری اوسته نك نفرینه قارشمیه وهراون نفر مستقل ومخصوص اولوب وقتی نفر
قتی طوب اوسته سنه مربوط ایدکی بلنمك ایچون هربرطوب اوسته سنه اورطه سی نشاندن ماعدا مخصوص
برعلامت دخی تخصیص اولنوب اول علامت طوب اوسته سی ونفراتی اورطه لری نشانیله معاً عامل اولمه
لوزم اولمغله اولاً اورطه سی نشانی قاجیغی اورطه اولدیغنك رتبه سنه کوره لرینه وضع ایله ر
بوندن ماعداهر اورطه ده ترتیب مذکور اوزره اون طوب اوسته سی اولمغله اول اوسته لره فلاونجی
اورطه نك برنجی ایکنجی اوچنجی بوسطال اوندرد طقوزنجی اونجی طوب اوسته سی اولنوب
کوره لرینه وضع ایده جکلری اورطه نشاندینك اشاغیسنه قاجیغی اوسته اولدیغنك رتبه سی دخی
کندوسی نفرلری وضع ایله ر بالاده مذکور مخصوصه علامت اشبو رتبه ده عبارت اوله شویکه بوندن
برسی کورلدکی کبی طوبجی اوجاغنك فلاونجی اورطه سنده فلاونجی طوب اوسته سی ویاخود نفر پر دیو معلوم
اوله وهر اورطه یه ویریلان طوبلرده اول اورطه نك نشانی حکمنه وضع اولنمق اکرچه لوزمه دن اولوب
لکن اورطه لرك هربرینه سرعت وابوس وبالیمز وشاهطوبلری مخلوطاً ویریله جك اولوب چون حاجتره
براورطه نك طوبلری برجنس اولمق اقتضا ایلدکده براورطه نك طوبی دیکر اورطه یه ویرلمك لوزم کلوب
بوصورتده طوب اوزره حمل ایله نشان بولنمق طوبلك اخر اورطه یه ویرلسنه مانع اوله جغی ظاهر اولمغله
طوبلرك نشانی حکمنه وضع اولنمیوب اورطه لره ویرلدکچه یاغلو بویا ایله وضع اولنه رك اورطه نك
اورطه یه طوب ویرلدکن اکی نشانی امحا اولنوب یرینه ویرلدکی اورطه نك نشانی ینه یاغلو بویا ایله

وضع اولنه

28a

صنایعطبانِ اوجاق لیاقت واستعداد اربابندنیمدر دکلیدر ناظر اولنلر تحری وتحقیق ایلیوب صاحبطلکه
احق وآیق اولانی نمایان ایله ناظر ایله معاً اغاسی عرض ایلیه بالجمله اوجاغك صورت
ترجیهاتی دخی اشبو وجه آتی البیان اوزره اولمه یعنی اغالق منحل اولدقده کتخدا طوبجی باشیلغی
اداره یه اهل اولوب خارجدن طوبجی باشی نصبنه حاجت مس اتمدیکی صورتده کتخدا اغا
اولوب کتخدایری کتخدا اولمه وباش بلوکباشی کتخدایری وسائر جوربا جیلر آشچیلکی ترتیبی اوزره
باش بلوکباشی اولمه جوربا جیلق منحل اولدقده اول اوردهنك اوطه باشیسنه جوربا جیلق
توجیه اولنوب وکیلخرج اوطه باشی اولمه کذلك وکیلخرجلق منحل اولدقده علمدار وکیلخرج اولمه
وعلمدارلق منحل اولدقده اول اوردهنك طوب اوستهلریله آشچیسنك طریقنه باقیلوب
هر قنطیسی اسکی ایسه اول اسکی بولنان بیراقدار اولمه طوب اوسته لغی منحل اولدقده
طوب اوسته سی یماغی طوب اوسته سی اولوب طوب اوسته سی یماقلغنه باقی اول طوب اوسته سی
نفراتنك زیاده مهارت کسب ایتمشی انتخاب وتعیین اولنه ومهارتده مساوی شریك بولنور ایسه
بو صورتده اسکیسی اعتبار اولنه بروجه محرر جوربا جیلردن انتخاب ونصب اولنان
اوجاق چاوشنك اوجاقچه طریقجا وشلق جهتیله یورویوب جوربا جیلق اعتباریله یورویه یعنی
مأفوقنه وصول جوربا جیلقده اولانی آشچیلکی ایله معتبر اولمه بو وجهله چاوش اولنلر بروجه آتی
تعیین اولنان معاشیله قناعت ایدوب خدمات دولت علیه ده صادقانه سعی ودقت ایلیه
لمعه تبعت ایله خلاف قانون جدید حرکت بولنمیه بولنور ایسه تادیب اولنه وچاوش معتمد
بولنق اوزره برقوچ قداری دخی زمرهلرنده مناسب برکسته قوچ قداری نصب وتعیین اولنوب
اشبو قوچ قداری اینجه جوربا جیلردن اولمیه حالا کشاده اولوب کرمی اوچ
اوردهیه ایکی اوردهدخی علاوه ایله جملهسی کرمی بش اوردهیه ایلاوغ اولنوب هر بر اوردهنك
جوربا جیلری برسوال مشروح ارباب لیاقتدن اولق شرطیله تعیین اولنه یعنی فضله دانما جوربا جیلر
اوردهلرنده موجود بولنوب اوردهنك امور بنی اداره ورؤیت ایچون ایش باشنده اولمالری
لابد ومهم اولمغله اغا وکتخدا اوردهلرینه دخی برر بشقه جوربا جی نصب وتعیین اولنوب وینه
اول ایکی اوردهنك مربوطیتلری اغا وکتخدایه اولمه لکن جوربا جیلری بشقه اولوب یالنز جوربا جیلر
نوجهله امور نفرات واوردهیی اداره ورؤیت ایده جکلر ایسه اویله جه رؤیت ایدهلر اوردهلرینه
اغا وکتخدا اوردهسی اطلاق اولنه اشبو کرمی بش نفر جوربا جیلردن ماعدا قصورلرینه
سربلوکلردن لیاقتی اولنلر فیما بعد کرمی بش اوردهدن زیاده اوردهکتخدالری اقتضا ایدیکی زمانده
اولوقت کرمی بشدن فضله کتخدا اولمه جبه اوردهیه جوربا جی اولمه اوزره یالکز کندو تصرفلرینی

آتلك خصيله يازيلوب عرض ايجون براقجه لريه واوجاق ناظرى بولنانلر بالجمله طوبخانه يه
متعلق امور ده ناظر مستقل اولديغنه بناءً كرك تنظيم ضابطان ونفرات وكرك قديمدن طوبخانه
ناظرلرينك وظيفه لرى اولان طوب دوكمى واوجاغنك جمله مهماتنه حاصلى جزوى وكلى بالجمله طوبخانه
وطوبجى امورينه بتوابعها نظارت وهر برينه كرك كبى دقت ايليه واشبو طوبجى اوجاغى
نظارتى منصب اولمق مأموريت مخصوصه مقوله سى اولغله آخر منصبه مانع اولميه
جمله امور اوجاق ناظرايله اغايه تفويض وضبط وربط نفرات اغانك واداره امور مواجب
كاتب معرفتيله ناظرلك مستقلاً وظيفه مأموريتلرى اولوب مواجب دفترلريه وتوزيع مواجبه
ناظر وكاتبدن غيرى اوجاقلودن كمسنه تعرض ايتميوب توزيع مواجبدن كاتب معرفتيله
اوجاق ناظرى بالكليه مستقل اولمه رسيد دفترى وشهرت دفترى ايكيشر نسخه اولوب
برنسخه سى كاتبده ودىگر نسخه سى ناظرده بولنوب بالنفس مواجب امورينه ناظر اولندقده ايليه
اكر نظامله مخالفى برحالت مشهودى اولورايسه طوبجى باشى معرفتيله رفعنه ولدى الاقتضا
باب عالى يه افاده سنه اهتمام وخاطره رعايةً كمندف مباعدت واتقاء تام ايليه وكتم ايدايسه
مسئول ومعاتب اولمه اوجاق مواجبنى موجود اولوب واشكلى محرره لريه موافق نفرات توزيع
ايلدكدن صكره ظهور ايدن ناموجودلك علوفه سنى اخذ ايدوب جملهسنى بازبخزينه ايتدرمك نوعمدن
ايجون بومصرف ايجون ديه رك براقجه سى اوجاق اليقونيله واغا رستم اوضباشى مثلو كايار دخى
مادامكه امور لازمه مكمل تكامل اتميه بلوسبب اوج سنه دن اول عزل اولنميوب بهرسنه
توجيهاتده اغاوكايارك بلاجائزه وعوايد قاعدهٔ قديمه اوزره ابقا اولنمرى جائز اولمه
نصب اولنان ناظر واغا موقديه اوجاق رجالك امكداوايشكذار واصحاب ياقدن طوب قنده
مرقيسى وارايسه يالانتخاب كتخدا نصب وكذلك كتخدا يرى واوجاق چاوشى انتخاب وباب عالينك
استيذان ايدرك برلوريه تعيين اولنه واوجاق رجالى جمع واستشاره اولنه رق اوجاقلونك
اهل عرض وذى حيا اولندرن وقنده مهارت اربابندن وضبط وربط نفراته مقتدر اولرندن
اوطه چور باجيلرى ترتيب اولنوب برندن براقجه جائزه وعوايد النميه وذكر اولنان اوجاق چاوشى
اشبو چوربا جيلرك مستعد وكاركذار وصداقتكار اولرندن انتخاب ونصب اولنه هرخدمت اهلنه
ويرلكده بغايت دقت اولنه كذلك اوطه باشى ووكيلخرج ويراقدار وضابطان سائره دخى
بووجه اوفده اربابندن انتخاب قلنه واشبو اوجاق توجيهاتك برنسخه رجا وشفاعت
وخاطره رعايت بروجهله جائز اولمق زاده لكه دخى اعتبار اولنيه وجه ترجيح وانتخاب مجرد
لياقت ذاتيه اوله هنرى وارايسه زاده لكى دخى مانع نصب اولميه واشبو انتخاب اولنه حق

ضابطان

27a

اشبو قانون نامهٔ همایون تراتفاق آرای علما واربابه شوری ایله
ترتیب وتنظیم وپسندیدهٔ ملوکانه م اولغله الی ماشاء الله تعالی
دستور العمل طوتلمق اوزده اقتضا ایدن محلاره قید اولنه
وقانونم اولغله بروقتده خلوفنه جسارت وقوعه کلیه مغایری
حرکت ایدن اولورایسه حقلرندن کلنه

بناءً طوبجی وجاغی وجاغنك معتبر اوجاغی اولوب وطوبجی اغمالی برفق لازم الاعتنا اولدیغنه
ابتدا طوبجی اوجاغنك عند الدوله قدر ووقعی درکار ومشمول لحاظ اعتبار اولدیغی بیان
اولنق اراده سیله طوبجی وجاغنه جبه جی اوجاغی مثلو برطوغ احسان اولنه وطوبجی اوجاغنك
کمال اعتباری اشاعه واعلان ایچون طوبجی باشیلر جبه جی باشی مثلو سراسره قپلو اوست
کورکی ودیوان رختی استعمالیله تعیین امتیاز اولنه لر وفیما بعد طوبجی باشی اولنر عاقل ودیندار
وذی عرض ووقار وسفر وحضرده ضبط وربط واعمال نفراته صاحب اقتدار کمسنه لردن اولنق
قانون اولنه وجوائز وعوائد وهدیه ودسومه دائر طوبجی باشیلردن بروقتده برنسنه
التمیه وسرحدات اقرازاتی وسائر یومقوله منافع کلیتاً رفع اولنمغله بومقابلده سنوی
دائره سنه وقت حضرده وفا ایلدکده نصکره سفر ظهورنده وحی اسباب سفریه ینی اداره یه
کفایت مقداری برروجه اتی معاش تعیین وتخصیص قلنمقدن ناشی اغنار وحی کتخدا وسائر
مضابطاندن وبرکسنه دن قطعا برنسنه المیه وطوبجی باشیلرك اشبو قانون جدید
شروطنی برروجه اتی اجرایه صرف مقدور ایلدکلری نمایان اولدقجه بلوجرم عزل اولنیه
وخلاف رضا ومغایر قانون اولنی قصوری ظهورایرایسه برقصه سی سهو وخطایه حمل برله
عفو ایله معامله اولنوب دفعه ثانیه سنده بلا تأخیر لازم کلانی تأدیب اجرا قلنه
ورجال دولت علیه نك کبراسندن معتمد وکارکذار وعاقل ودیندار وصاحب عرض ووقار
بری اوجاغه ناظر نصب وتخصیص اولنوب ناظر واغا معرفتدیله بالجمله اوجاق رجال وضابطانی
انتخاب وبعد الوستیذان نصب اولنوب بالجمله امر اوجاغه ناظر واغا ایله اتفاقاً رؤیت اولنه
وفیما بعد سرعت نظارتی وطوبجیلر کاتبی ایکیسی برآدمه توجیه اولنه واوجاغه دائر
اقتضا ایدن عرضلری ناظر ایله طوبجی باشیلر برابر تحریر ایده لر ایکیسنك مهری جمع اولمدقجه
یالکز برینك مهریله عرض اولنورایسه اعتبار اولنمیه وبومقوله عرضلر طوبجیلر کاتبی هریکم ایسه

فيما بعد قپوكتخدالق تبديل وتفويضي اقتضا ايلدكده اشبو انتخاب اولنان اثنى نفردن برينه احاله اولنوب
آخره ويرلسي ممنوع اوله ويوالتي نفردن فوت اولندقده برلرينه بالاده مذكور اوصافي ايله متصف
خدمه دولت عليه دن معتمد وصادق كمسنه لر بالانتخاب تخصيص قلنه والحالة هذه
موجود اولان قپوكتخدالرندن برينك تبديلي لازم كلدكده حقانيت اوزره حسابي كورلوب صحيح
مطالبي هرنه ايسه ياخلفي طرفندن قبول ويا خود پاشا سي طرفندن اداء اولنمق وجهه خَلَفِنَه اِلْبَاسِ خلعت
اولنميه وزراى عظام ومير ميران كرامك اول امرده اشبو قانون نامه مفهومي
معلوم مدارى اولق ايجون اقتضا سنه كوره بر صورتي اخراج وطرفلرينه نشر وابعاث اولنوب ولاة كرامه
منصب توجيه وابقاسنده جائزه لرى تقليل ورشوت وسائر كونه هديه وقپوكتخدالرينك
تسلطلرى دفع وبونجه بهانامى وسائر صورتلرايله كافة مطالبات رفع اولندقجه بلد رملك
وبوندن بويله قديمي ولاة خاصمدارى وحضرتلرندن يخى معاف اولنرى صورتله يه افراغ
اولنمق واستانه ده قپوكتخدالسى وماكفانه صاحبلرى معرفتلريله ويرلسي مرتب اولان حضرتلرى حصه لرى
صورتله اصليسي وزده ولاة معرفتلريله محذر تحصيل اولنمق اوزده نظام ويرلمك وسفيلرندن مستمر اولمق
قانون قلنمق لوازم نفوذ واستقلاللرى استكمال اولنمغله بونر نصكره جمله سنه كيفيتلرى بعد التحقيق
وزراى عظام ومير ميران كرامك متصرف اولدقلرى ايالت وسنجاغه كوره وجهت معاشلرى تكثير وتوفير
اولنمق ايجون اشبو قانونناميه متعاقب ترتيب قلنه جق دفع مظالم مادة سنده رابطه ويريله جك
قانون نظامينك حين مذاكره سنده ولاة كرامك يخى كما ينبغي اقدار ونقويه لرى خصوصى مذاكره وتنظيم
وصورتله معاشلرى هربر ايالت ولوائك كيفيتنه كوره تسويه وترتيب اولنمق اوزده بالاده مذكور
شرايط حسنه فيما بعد قانون جديد اوله دق مرعي ومعتبر طوتيلوب خلوفنه بر درلو عمل وحركت اولنميه

اليوم موجود اولان وزرا قپوكتخدالرندن فيما انحلال وقوعنده
قپوكتخدالق احاله سيجون انتخاب اولنان قولرى

خواجكاندن سابق شهرامينى سيد محمد افندى قولرى

خواجكاندن كفان افندى قولرى

خواجكاندن حسن افندى قولرى

خواجكاندن راشد افندى قولرى

قپوجى باشى حلبلى زاده احمد اغا قولرى

خواجكاندن مكلف زاده مصطفى بك قولرى

قپوجى باشى سفيان اغا قولرى

خواجكاندن سيد صادق افندى قولرى

26a

زوائه تخصیص ولنوب مجهول الاحوال کسنه لر قپوکتخدالغه تقریب اولنیه وفیما بعد وزرا قپوکتخدالغی
التی نفره منحصر اولوب زیاده اولماق خصوصنه دقت اولنه ومیرمیرانلک امورلری دخی السبو وزرا
قپوکتخدالرینه منحصر اولوب خارجدن کسنه نلک مداخله سی تجویز اولنیه وقپودان پاشالرلک اکثر
اوقاتلری آستانه ده بولنوب قپوکتخدالرینی بعضاً کندولرینه دعوت ایدرک استخدام ایدوکلری وبو اصولله
قپوکتخدا سنه محتاج اولدقلری ظاهر اولغله قپودان پاشالرلک شو قپوکتخدالغی ماده سندن مستثنا
اولمله لر قپوکتخدالرینلک بهرحال مصارفلری متزایده اولمغله جغله پاشا دوم ایلی والی طرابلس وبغداد وشام
ومصر والیلری طرفلرندن مصلحتلری ایراد اینه کوره ویوسنه وموره وارضروم وصیدا وسائر
ایالات وسنجاق مقرلری طرفلرندن دخی حاصلات مصلحتلرینه قیاس ایله اجرمثل یولله مصارفلرینه مدد
ایجون قپوکتخدالرینه مقدار مناسب سنه تعیین ایدولر وبعد التعیین مقدار معینی رابطه یولوب
صورت ویرلدکده تشریفاتله قید ایدریله وقپوکتخدالری حد اعتدال اوزره وزرانلک تعیین ایدوکلری
سنه دن زیاده دخی طلب اتمیه وقپوکتخدالری ولوتلک انجق منصب امورینی وولایت مصالحی مخدومنلک
تحریراتیله رؤیت وانهی امورلرینی اوفنده وارد اولان تحریراتی باب عالی یه اعطا وارسال ایتمک سؤال
واخطار ایله عاده فی اوتدر میرجوابنی اخذ ومخدومنه ارساله مقصور اولمله منصب توجیه وابقاسنه
باب عالی یه ویریله جلب جوایز وعوایدلک مقدارلری مقید ومعین اولغله قپوکتخدا بر موجب تشریفات
اعطا ایدلکده جوایز وعوایدلک دفترینی باب عالی یه درحال کوندروب مخدومی قپوکتخدا سنک مطلوبی
موجودی وارایسه اول اثر ارسال ایله یوغیسه اول باول ظهور ایدن حاصلاتدن تأدیه ایتمک ایله
قطعاً وقاطبةً او مقوله مصارف انجق بعض اوقات تأخیر اتمیه لر ووکلاء طرفدن قپوکتخدا سنک مطلوبی
ارسال اولنمقده تأخیر وبطئات اولنورایسه دخی عجله طرفدن باب عالی یه الاجقلری تحصیل اولنه وآرای
دیندن قطعاتها ونلری جائز اولمیه قپوکتخدالری سنه ده بر دفعه جائزه ویره جکنه بناءً وزرا ایله
سنه ده بر دفعه حساب کورملری اقتضا ایتمکله بهرحال سنه ده بر دفعه حسابلرینی رؤیت
وقطع واتمام ایدرلر حساب کاغدلرینی هر عصرده کتخدای صدر عالی اولنلر رؤیت ایدوب جائزه وعوایدی
مستحق اولدقده بیان ایدرک دفترلرینی مناسبی اولدقده تمهیر ایله صدر اعظم کتخدالرینلک تمهیر ایدوکلری
دفترجیخانه ویره جکلرینی وزرا اداره تأخیر وبطئات اتمیه لر قپوکتخدالرینلک وزرا ومیرمیران
مطلوبی اولان اوجغی اخذ واستیفا ایلکزین مدیوناً فوت اولدقلرنده اول امرده مال متوفادن
تماماً ادا اولنه قطعاً بوبابده تهاون اولنیه قپوکتخدالری وفات ایدرایسه الاجقلری وزرادن
تحصیل وورثه سنه علی ای حال تماماً ادا ایدریله قصور وبطئات ایدرلنیه وشمدیکیلرده بولنانلر
قپوکتخدالرینلک بلوموجب اخراجلری غدری موجب اولوب بودفعه ایجلرزن التی نفری انتخاب اولنمغله

ایچ اغاسی ودلیل وتفنکچی وقوه قوللقچی وبالجمله اتباع اوقلری دائره لرده دوام اوزره هر
عرضلریله مقید اولوب حق خدمات لازمه لرینه قیام ایدوب خود بخود مفارقت ایدمیه لر وایجازه
قعقعت وقباحتی ظهور ایدنلری مخدومی تادیب وکوشمال ایدوب مُتَأَدِّب ومتنبه اولیانلری وارایسه
سرّدوطره وفیمابعد بر محلده قبول ونماسق ایچون یدلرینه اذن بیوردلدیسی دخی ویرلیسه ویرنده اذن
بیوردلدیسی اولیان اتباع بردائره ده قبول اولنمیوب اومقوله دون سرّی کشت وکذار ایدنلری
بلدورایسه قفی سجاق وایالت داخلنده ایسه حکام وضابطان معرفتلریله اخذ وتأدیب اولنوب
ایچون بو ماده لر اقتضاسنه کوره محالات محروسه یه نشر اوامر عالیه ایله تنبیه وتأکید اولنه
واکر بروزیرك دائره سی کثیر اولوب کیده جکی منصب اولقدر اتباع اداره سنه وافی اولمدیغی صورتده
تقلیل جمعیته محتاج اولدقجه بناءً لزومی اولیان اتباعی آخر محله انتقال ایچون هر قاچ
نفر ایسه اقتضاسنه کوره یدلرینه ایالت مهریله مهور اذن بیوردلدیسی اعطا ایلیه
اومقوله اعطا اولنه حق بیوردلدیلرده مأذون اولدقلرینه مفارقتی تاریخی یازیلوب
بیوردلدینك تاریخی محنه کوره ایکی اوج آیی متجاوز اولمیه ایسه اعتبار دون ساقط اولوب وتاریخی
عتیق بیوردلدی ایله والی معیّنته وارد قده عدم قبولندن غیری بیوردلدیسی دخی یدندن اخذ
وشق اولنه زیرا اذن بیوردلدیسی الدقده نفکره کری اطراف واکنافده اذن بیوردلدیسی بدستی
موجود ودکسته مخالفت ایلمز جوکشت وکذار ایلدری محتمل اولمقدن ناشی بیوردلدیلرده تاریخ
قویلوب تاریخ بیوردلدی ایکی اوج آیی تجاوز ایلدکجه اعاده بیوردلدی یدلرنده ضابطان معرفتلریله
اخذ وشق اولنه واومقوله مأذون اولوب منصبی متحمل اولوقده دائره سنده الیقونیلق اتباعلق ودرحال یازلدقدن
بیوردلدیلری الله وشق اولنه منصبی متحمل اولوقده قبول اولنرده اومقوله مأذون اولوقده خدمه نك قبولنده تردد الجمیه
وزرا قبولندن اذن ویرلمش اتباعلق بوجه کشت وکذار لری تجویز اولنوب واردقلری متحمل قبول اولده اخذ اولنه
وزرا قپوکتخدالقلری براز وقتدن بروسرجا وشفاعت وخاطره رعایتله بعض مجهول الاحوالی
کسته لره احاله اولنوب انلردخی خدمتلرنده اولدقلری وزرانك رؤیت امورنده صرف ایلدکلری مساعی
دفترلرینه ایکی قات تحریر ایلدکلرندن بشقه مرابحه ضمیمه دخی بروزیرك بولندیغی منصب ایرادندن زیاده
قپوکتخدالری مطلق ابراز یله دفتر تقدیم ایدوب وزرای عظام اوقلری منصب حاصلاتنی قپوکتخدالرینه
ویرسه لردخی ایفای دین ممکن اولیه جغندن ضروری نمالور منصب ظهوریه تعلیق ایله قپوکتخدالرینی اسقاط
وانلردخی درعلیه یه خلی جائزه وعرض مجبوریت واطرافه التجا ایله بروزیرلك عهده سنده اولان منصبی
بوقت الوب آخره ویرمکه تشویق وترغیب ایدوب بو وجهله وزرانك منصبلرنده عدم دوام وقرارلرینه باعث
اولمقله فیمابعد وزرای عظام ومیرمیران کرام قپوکتخدالقلری خدمه دولتدن معتمد وصادق صاحب اقتدار

وستمه وسيله قويه اولمه كلدكجه‌دن بعد ازين اشبو مباشر ماده سنه وزراى عظام ومير ميران كرام
زياده سيله دقت ايدوب بلا اقتضا بر محله مباشر كوندرميه لر ومباشر تعيين وتبديل اقتضا ايلدكده مسوده
25a تعيين ايلدكلرى مضبوط ومجرلو ماده لر ونمش كمش وبرقاج دفعه شرعه رؤيت اولنمش وياخود اعتمادى ممنوع
عتيق خصملر وياخود بحضرتلرى اوبهتان مقوله سى امورايچون مباشر كوندرمكدن وجود لدى تحريريله م
سكنه مملكتى اضرار وتزياد وسيله اتخاذ اولنه برماده ايچون برعرضحال تقديم اولندقده اول امرده
تحقيق ماده ايلمكسزين مباشر كوندرليه وتخصيص اتباع خدمتلملك ايچون مباشر كوندرمكدن زياده
اجتناب اولنه وحسب الضرور مباشر كوندرلملك لازم كلدكجه حالده وحى اكريكده حكم ماده برقريه وياخود
برقضا وقصبه وشهره متعلق ايسه مصلحت ختام بولدقجه قرب وبعد ينه كوره خدمت مباشريه برجه اعتدال
ويرلمه قريه دائر ايسه قضايه مباشريه طرح اولنيه وشهر وقصبه يه متعلق ايسه قريه لره توزيع اولنيه
مباشرلك مدت قراردهء اولنش تنبيه دلاله مناكولوني اقتضا ايدن طرفدن ويريلوب غير يلرتشريف قلنيه
واكر ماده بركسنه نك ذاتنه متعلق ومخصوص ايسه مكتن مصرفى وخامنده مباشريه سى اولمكسزين
طرفدن ويريلوب قصبه وقضا وقوايه حصه طرفدن توقى قلنه واكر مدعى متمرد ايسه شروطى اوزره
مباشريه مدعيدن زجرا تحصيل اولنه مدعى عليه معاند ايسه كذلك مباشريه اندن تحصيل اولنه
اشبو مباشريه ماده سنه كمال اوزده حقانيت وانصافه رعايت ايتديريه برمحله مباشر كوندرلركده
كثرت نفرات ايله كوندرليه جبر وتضييقه وسيله اولمه حق زياده نفرات كوندرلملكدن الحذر مجانبت قلنه
واثناء راهده كيدوب كلنجه قوندقجى قونا قلرده زياده برهيز كارلق ايدوب انجق قوناق صاحبلرينك ويركلرى
ماحضره قناعت ايليه اهاليدن كوندردكلرى محله قونوب فقرا خانه سنه قونميه لر وقوندرليه
برمحله شقاوت ويا خود خلق رضا لخيافى ظهور ايتمش بركسنه بلوزايسه دون عيه يه تحرير واستيذان ايله
وقت مرور ايدوب اول مقوله طاغيلمك وجهيله جهتى ظاهر اولمدايسه مكون اولمغى صورتده اول مملكت
اهالى ورضا بطائله خبر ايشوب عسكر ونفرات كوندرمكسزين مقتضاى شرع اوزره حقندن كلنه
ضرورى نفرات عسكريه كوندرلملك لازم كلورايسه قدر واقعى نفرات ابعاثيله خلاف شرع ورضا
حركت ايدن اول ظالملك تاديبنه مبادرت ايليه لر وزراى عظام اتباعى على الدوام اهل عرض
ورضا برود ومرومجله خدمات لايقه يه قابليت اصحابندن اولمه كلشكين برازوقدن برواجناس مختلفه
وزواخذ متداوله قبول اولنديغندن ايچلرينه اجلوف مقوله سى دخول ايتمكله اومقوله دن خلوف رضا
وضعه جسارت ايدن واولدقلرى دائره يى ترك مشلوم ايتكده بولنان معدود ايكن بونلرك بوضعلرى
سائر اهل عرضه دخى عزو واسناد اولنمغله وزواداره سنك برشاتلغى واهل عرض مقوله لرينك
عدم نظام حالرينى مستجب اولمقدن ناشى شيما بعد وزراى عظام ومير ميران كرام دائره لرنده بولنان

زیاده اولمیه وبصره وشهرزور ایالتلرینك آخره توجیهی وانا به طرقه اقتضاسیله وزارتدن برینك
تعیینی لازم کلدکده یکرمی اوچ عدد اینك انحصاری مانع عد اولمیوب ذکر اولنان محال ثلثه یه دخی بشقه
وزارتلر نصب وتخصیصی جائز اولمه وحل اخی وقوعیله اشبو ترتیبه نقصان کلوب برینه مجدداً رتبهٔ وزارت
توجیهی لازم کلدکده میرمیرانلق وسائر دولت علیه نك مجربی وتربیت کردهسی اصل ومنشائی معلوم اولوب
طشره لرده اجرای احکام وتسویهٔ مهامه قادر حق وباطلی فرقه مقتدر عاقل ودیندار وامکدار منصف
ومعتدل وصادق وستیم زوانه ویریلوب نااهل ودونتی بلزدره بکی ودلیل باشی مقوله لرینه ور
مجهول الاحوال واهل ومنشائی بلنمز کمسنه لره برو قته رتبهٔ وزارت ومرتبهٔ سامیه دولت
ویرلمك بوجهله تجویز اولنمیه بوخصوص کرچه ارادهٔ سنیهٔ خسروانه یه تعلق ایدر مواددن اولوب
انجق نااهله وزارت توجیهنك مضرات عدیدهسی مشهود اولدیغندن اشبو قانوننامهٔ شاهانه نك
اجراسنه علی الدوام کامله رعایت اولنوب طرف شاهانه دن برینه وزارت توجیهی اراده اولندقده اول
وزارت توجیهی اراده اولنان کمسنه اشبو شرطلك خلوفی نااهل مقوله سندن ایسه شرط قانوننامه یه منافی
اولمیق ایچون کیفیت وکاب همایونه عرض ایله افاده اولنه وجب الوقفا وزیر اعظم طرفندن
بالمذاکره برینه رتبهٔ سامیه وزارت اعطاسی تصویب اولندقده اول زمانك اوصاف مذکوره ایله
اتصافی وکذلك وزارت توجیهی شروط قانوننامه یه موافق اولمیق صورتده قانوننامه نك بوفقره سی
وشرط قانوننامه یه موافق صدر اعظم طرفندن حضور ولیع النور شاهانه یه عرض اولنوب نزد همایونده دخی
قانونه مطابق تحقق ایلدیکی صورتده توجیهی رای همایونه موقوف اولمه امّا قانونه موافقت خصوصنده
وزارت توجیهی مراد اولنان کمسنه نك ذکر اولنان اوصاف ایله اتصافی تأویل ایدرلر ایسه غرض وباطنی
ظاهره رعایت ایله تحریر وبیان اتیه لرحاصلی بوبابده قطعاً غرض خفی کوزدلمیه ومجدداً رتبهٔ
میرمیرانی توجیهی لازم کلدکده میرمیرانلقدن دیوسامحه واغماض اولنمیوب عینی ایله وزارت
توجیهنده اولدقجه اهتمام واعتنا مثللو شروط محرره مذکوره یه رعایت اولنه

ممالك محروسه ده ساكن عباد الله جانب رب عزتدن طرف حضرت خلوفتناهی یه ودیعه
وامانت اولمقدن ناشی وزرای عظام دخی وکلای دولت علیه اولوب داخل منصب زده اولدقلرینه
اهالی مملکت وعامهٔ سکنه ورعیت غنی وفقیر مسلم وذمی جانب شاهانه دن ولوهٔ کرامه
امانت قضیه دملری ونفسلری ومال وعرضلرینك صیانتی بر مقتضای امانتکاری وصداقت
کندولرینك وظیفهٔ ذمت ولوزمه عهده امانت ودیانتلری اولمقدن ناشی محافظهٔ دماء عباد الله
وبیاده وسیله دقت وخلوص شرع شریف حرکتدن بغایت مجانبت ایده لر مصالح عباد الله ی رویته وسیلهٔ
سهولت اولمق ایچون حسب الاقتضا اطرافه مباشر تعیینی بعضاً اکرچه لازم کلوب انجق مباشر تعیینی ظلم

وسنه

اسباب تجویز اولنمیه یعنی دواب ومواشیی کثرت اوزره اولدقلرندن ماعدا سنه ویریله واشبو منصبلرک
اقفصال ایله اناطولی ورومراییلیدن منصب ویریله جکلرینه دفعهٔ دواب ومواشی تراکی تعلقندن
24a وارسته اولق ایچون سواحل منصبلرندن مناسبی ویریله وزرایه مخصوص اولوب ایالتلرک حاملو
جزیه بعضیسی بعضیسندن دون اولغله اوچ سنه ویاخود پنج سنه برولی نمادن منصب ضبط ایلدکده
بعده اول منصب نمادن منصب ضبط ایدن والی یه گوجیه ایله اقدام اولنه بوخصوصده موجود اولوب اولمایه گوره
وکلای دولت علیه دائما نمادن منصب ضبط ایدن ولایتلک حالنی واهلیتنی تحری ومطالعه ایله توجیهاتلری
وقوعنده دقت ایلیه لر ووزرایه منصب توجیهی خصوصی بیان اولنمغله میرمیران کرامه ذوی سیاق
مشروح اوزره توجیه منصب ولنمق لزوم کلمکه بوبابده ذوی وزرای عظامک تزاید نفوذ واستقلال یه گوره
ولایات داخلنده اولان سنجاقلرک اشبو قانون اوزره توجیه ویاخود ابقالری موسمی گلدکده
ایالت والیلری عرضلریله اولمه ومیرمیرانلک کثرتی اولغله منصب متصرفی اولوب بوشده اولان
وملکنده اقامتله قدرتی اولمیان میرمیران لوایقی اوزره وزرا معیتنه تعیین اولنمق ایچون
استانبوله جلب اولنجه ذاتلری معلوم اولدقده نظر منصب اولنوب وزرا معیتلرینه اقتضا سنه گوره
تعیین وارسال اولنه لکن جمله میرمیرانک استانبوله جلبی صعوبتلی وعبث اولمغله جفنه بناء
ایجلرنده مجهول الاحوال اولدقی استعلوب اولنه حالدی ورفتار وکردارلری اکملشلی مجرب
میرمیران کرامک جلبلری مقتضی اولمامغله اکا گوره حرکت اولنه واشبو میرمیران والیلر معیتلرنده
اقامت ایدوب داخل ایالتده اولان سنجاقلرک مقرقلری اوچ ویاپنج سنه مرور ایتدیکجه مناوبه اوزره
یاقلرینه گوره اول سنجاقلری اشبو معیتلرینه گوندریلوب باشاره عرض ایلیه لر وبلا منصب میرمیرانک
وزرایا تنزع گفدالق مثللو خدماتره استخدامی جائز اولمه

اناطولی ورومراییلیده اولان ایالتلرک سکز منصبدن عبارت اولوب ایالت مذکوره شونلردرکه
بیان اولنور مصر وشام وبغداد وبصره وشهرزور وحلب وقرمان ورقه ودیاربکر وادنه
وصیدا وموصل واناطولی وارزروم وارضروم وچلدر ووان وقارص وارزش وسیواس وچنق
وطرابلس شام وکرید وروم ایلی وسلستره وبوسنه ومودره وایالت جزایر اشبو یکرمی سکز
ایالتدن قارص وارزش وادنه بشقه بشقه وزیر متحمل اولیوب اصل ایله طرابلس شام ذکر اکثر یکدیگره
ویرلدیکندن مناصب مذکوره یکرمی اوجه تنزیل اولوب الحاله هنوز شهرزوره بصره ایالتلری ذوی
بغداد والیسنله عهده سنده بولنمغله اشبو شهرزور وبصره ایالتلری تفریق واخر وزیرلره توجیه اولنجه دولتلو
شمدیکی حاله وزرایه مخصوص مناصب یکرمی برایالته وبغداد وودین سرحدلرینه منحصر قالمغله وزرا
کثرت اوزره اولوب الیوم موجود اولمه اشبو مناصب کفایت امتداد یکندن نیما بعد وزرای عظامک عددی یکرمی اوچدن

شوکتمقرون تشریفات ایدایتدیریلدن نظام جدید مقتضاسنجه التمسی لازم کلون جائزهٔ معینه دن بشقه
زیاده جائزه وعبودیت ویوغنجه بهاو سائر برفسنه خفی وجلی مطالبه اولنمیه وجائزه معینه دخی 23b
سنه ده بر دفعه توجیه ویاخود بقالرنده اتوب سنه سی تکمیل اولنمقزین حسب الوقضا عزلی لازم کلدوقده
کندویه دیکر منصب ویرلدکده مقدما ویرلدیکی جائزه اول منصبك جائزه سنه تقاضی اولنوب
بشقه جائزه مطالبه اولنمیه وسابقده اولدیغی مثلوفدای عظامك منصبلرنده عدم دوامی
واستقراری هرایالتك اختلول امورینه بادی اولدیغندن بشقه محله برایکیسر ده بکی
وثلثه مقوله سنك فرجه یاب اولمسنه وفرانك بیهوده یاخود خیراخسار اولمدینه باعث اولدیغی
وزرای عظام منصبلرنده مستمر ومستبد اولدقده عمر والی کندوایالتی بتی مناسب سندهٔ اتخاذ
وکندیکجه احوال فقرایه کب اطلاع ایله ثلثه مقوله سنك قادیلرینه تحصیل نفوذ واقتدار
ایده جکنه بناءً بعد الیوم وزرای عظام ومیرمیران کرام اولدقلری منصبلرنده اقل مرتبه اوچ سنه
نهایت بش سنه دن اول عزل وتبادلی موجب جرمی ظهور ایتمکسزین عزل اولنمیه وبو مقوله بش سنه
برمنصبده دوام افاده اقامت ایدن بر والیدن اهالی خشنود اولوب کندوسنك دخی طرز وطوری
موافق رضای دولت علیه اولدیغی وابقاسی مخصوص ومحذور اولدیغی ورتبه علیه وفقرایه نفعی
ظاهر وعمار مملکتی موجب اولمه جغی یاهراولدیغی صورتده بومقوله یدی سنه یی تجاوز ایتدی دیلیوب منصبی
ابقا اولنمیوب جائزه اولمه ووزرای عظام ومیرمیران کرام برمنصبدن دیکر منصبه نقل وتحویل اولندقده اون بش
قوناق مسافه یی یمین ویساره انحراف وفقرایی تجریم وتغریمه ابتدار ایدرلر اوتوزقرق کونده قطع ایدوب
بو وجهله خلق طریقی تصدی ایلدکلری مظالمه بناءً وزرا ومیرمیران مرور وعبورلرینه بیهوده بیچاره مکلفلر
خرابه وارمغله فیما بعد بومادده یه دخی کمالیله رعایت اولنوب بالاوده مذکور مدت معینه مقداری
برمنصبی ضبط ایدوب دیکر منصبه نقل وتحویلی لازم کلوب ولاة کرام اثنای طریقده اولان فقرایی
صیانة مسافهٔ بعیده اولان منصبه تحویل اولنمیوب اوچ یدی منصبلك جوارنده مناسب منصب
قفقیسی ایسه اکا نقل اولنه سفرهمایون وقوع بولدیقجه ویاخود ضرورت ملکیه مس ایتدکجه
اناطولیده منصب متصرفی اولنلره رومایلی منصبلری توجیهی ایله اناطولیدن رومایلی یه وکذلك
رومایلیدن اناطولی یه امرارلری بروجهله تجویز اولنمیه وقدیه وحانیه ودسیمو وحیدره کبی
منصبلر کثرت دوابه ومواشی اصحابی اولان وزرایه ارالقده توجیه اولندیغندن بالضروره
تفرق دائره ودفع مواشی ایله بعده اخر منصبه چقمسی لازم کلدکده اول والینك بوکیفیت
ضعف حالنی موجب اولمغله بومقوله مناصبدن فی الاصل وزرایه مخصوص منصبك
توجیهاتی وقوعنده بودقیقه مطالعه اولنوب وزرانك موجب پریشانی نظام حالی اولاجق
اسباب

صورت خط شریف عنایت ردیف

23a

بو وجهله قانون اوله وقتلمه قید اولنوب وکلوی دولتم مقتضاسیله حرکت ایلیوب
زنهار خلو قدن مباعدت بوله انشاء الله تعالی دستور العمل طوتیله مغایری حرکت
ایدر اولورایسه بلوتوقف حقلرنده کلنه جکی مقرر بیله لر وایراد ومعاش وزرا
بوندن صکره دفع مظالم ایله تنظیم اولنوب قاعده اشبو قانونه ذیل اولنه

وزرای عظام ایادی سلطنت سنایه سنده اولوب دولت علیه نک اجرای احکام وتسویه مهامی
وزرای عظامدن نفوذ وقدرتلریله حاصل اولمه جغندن رتبهٔ والای وزارت دولت علیه نک
من کل الوجوه محترم وتربیت کرده سی اولوب هرحالده معتمد وشایستهٔ خطاب دستوری اولان
ذواته مخصوص ایکن براز وقتدن بروسفرا تقریبیله حسب الاقتضا وزرای عظام تکثر ایدوب
الیوم موجود اولدری اداره یه وافی مناصب چتند یکندن فی الاصل میرمیران ایله ضبط اولنان مناصبک خی
اکثری وزرای عظامه توجیه اولنوب بو تقریب منصبلری متحمل اولمیان وزرا اولدقلری منصبده اداره
دائره دن عاجز وبوشده اولان میرمیران دخی منصب کفایت ایتمد یکندن پریشان حال ومضطرب
اولدقلرینه بناءً سفر محضره دولت علیه نک وزرای عظام بدلریله کوریله جک مصالحی
وزراده عدم قدرت ونفوذ حسیله معطل قالوب باخصوص امتداد اسفار ایله طشره لرده پریشان
ورعایا فقرا سی من کل الوجوه مفقود وشایستهٔ مراحم واشفاق ایکن بعض ظلمهٔ مقوله سی خوف
وخشیتی سلب ایله کوچی یتدکلری محللری تخریبه اجتسار ایدوب بو مقوله ظلمه نک دفعی وزرانک
نفوذ وقدرتلرینه موقوف اولمغله وزرانک نفوذ وقدرتلری دخی تمامیله منصب ایله رفاه حال وثروت حصوله
غوایل معاشدن وارسته اولمرینه ووزرانک تمامیله منصب ایله قابل لبسی الیوم موجود اولان
مناصبه کوره یا التقری وزرای تقلیله توقف ایلدکیندن باعث نظام ملک وسلطنت اولان اشبو
امرلهم واقدمده اداره پرکار افکار ایله شویله قانون جدید ترتیب اولنوب فیما بعد وقتاً من الاوقات
خلوفی تجویز اولنمامق شرطیله مقدمات شروط وقیودی بسط وتمهید ینه شروع اولنورکه
براز وقتدن بروزرای عظامدن قدیمی معتاد اولان جوائز وعوائده قناعت اولنیوب کلی جایزه
وعبودیت وبوغجه بها التمغله انلردخی منصبلرینک قبل التوجیه اکثر حاصلاتی اول منصبی تحصیل
ایدنجیه دک ویرمکه مجبور اولدقلرندن وارد قلری منصبین ظلمهٔ بادی اولمقدن ناشی فیما بعد
وزرای عظام ومیرمیران کرامه منصب توجیه وابقاسنده کندولرندن بو دفعه باخط همایون

بعد التحری در سعادتہ عرض وتوجیہ اولنق وزعیم وسپاہیلرندن نفراتی وسائر جملہ نشین
عسکری مقولہ لرینک علوفہ واسامیلرینہ میل ورغبت ایدرلرایسہ وعلوفہ لوا اولدن نفراتدن وحی 22b
برنیسی برتقریب زعامت وتیمار الورایسہ درحال اسکی درکی اوجاق ملوزمی ومستحق اولمغلہ شروط
وقانونلری اوزرہ عرض وتوجیہ اولنوب بو بابدہ حمایہ وستر اولنمامق وبعد الیوم لوائین مزبورینک
زعامت وتیمارلری توجیہندہ سمندرہ شروطی جنبجہ صیف وشتادہ علی الدوام سنجاغی داخلندہ اقامت
والای کیسی بیراغی التندہ محافظی معیتندہ خدمات علیہ دہ بولنمق شرطی برائلرینہ درج اولنمق وفوت
اولدقلرنک زعامت وتیمارلری شفاعت ورجا ایلہ اجنبی بہ ویرلیوب وتفریق والحاقہ دخی مساعدہ
اولنیوب متوفانک نابالغ اولاد ذکورینہ بوغیہ قلیجہ قادر قزداشنہ بوغیہ اقربا سنہ
بوغیہ بلوغ دللک وقلیجہ قادر سنجاق ملوزملرندن هرکیم اقدم واحق ایسہ اکا ویرلمک ولوائین
مزبورینک زعیم وسپاہیلرندن شروط مذکورہ نک خلوفہ حرکت واخر دیارندہ تأهل واقامت وبایمود
غیر کار وطریقہ سلوک ومباشرت ایدرلرایسہ زعامت وتیمارلری غیظ وغرضدن عاری
الای بکلری ومحافظلرینک عرض وانہالریلہ اوزرلرندن رفع اولندقدن کذکری اولادواقربا سی
من بعد دعوایہ صالح اولیوب واکر دعوایہ تصدی واصرار ایدرلرایسہ حالدن عرض اولندقدن صوکرا اولنہ
اولدقلری تبین اولدقدن رد ودفع اولنمق وبوبابطہ ونظاملہ تطرق خللدن وقایہ سی مطلوب بولنمغلہ
خوتین وبندرلن محافظی بولنان وزراومیرمیران کذواتباعنی قایرمق فکریلہ بومقولہ محلوزندن
سنجاق ملوزملرینہ غدری ارتکاب والای بکلرہ جبراً عرض ایتدروب سنجاغندہ ساکن اولنہ حق
خدمہ مقولہ سنہ نابالغہ توجیہنی قلمہ کتورمکدن اجتناب ایلمک شرایطی مندرج ومسطور اولوب
نظام مذکور نفس الامرده نظامات مرغوبہ ومقبولہ دن اولمغہ بنیہ فیما بعد دخی لفظاً بلفظہ
مرعی اولنق اوزرہ اشبو رابطہ حسنہ وضابطہ مستحسنہ یہ الی ماشاء اللہ تعالی کمال
دقت ایلہ نفاذ ومرجب ومقتضاسی علی الدوام لوائین مزبورین زعما وارباب تیماری حقلرندہ
اجرا اولنمق ایچون دیوان همایون قلمندن کیسہ طرفنہ قید وثبت اولنوب اشبو صورت بندر محکمہ سی
سجلاتنہ قید اولنمق ایچون ویرلدی ۱۲۰۷ ر ۱۵ ح

برصورتی دخی خوتین محکمہ سی سجلاتنہ قید وثبت اولنمق ایچون یازلمشدر

تقریر وتفهیم ایلک اولنوب مالوده مذکور شرایط مستحسنه الی ماشاالله تعالی دستورالعمل طوتیلوب
سوره جزیره سنه واز کاقه مصالحده مراجعت وموجبیله حرکت اولنمق ایچون بالاتفاق رابطه
پنیراولمغله بولندن بویله وجهناً من الوجوه خلاقه بردر لوحرکت تجویز اولنمیه

بارات خط شریف صورتی

اشبو شرایط محللرنیه قید وثبت ولفظ بلفظ
دستورالعمل طوتیلوب مقتضاسیله حرکت اولنه

خداوندکار سابق مرحوم مغفرت فشان عجم سلطان عبدالحمیدخان حضرتلرینک زمان سلطنتنده
بیک یوز مقسان برسنه سی رجب شریفنک اون برنجی کونی تاریخنده بندر وخوتین سنجاقلری زعما وارباب تیماری
حقلرنده ویریلوب تنظیم بندر وخوتین سنجاقلرنده اولان زعامت وتیمارلرحین تحریرلرنده بوسنه وسمندره
مشارالیه رابطه یه بنداولنوب وسفر عقیده دخی مجدداً قاله رق الوی بکلرینک عرضلرینه اعتماداً توجیه
رابقاری جریان اتمکله متصرفلری بکلردر وشروط مرحمت اولنده جمله سی سنجاقلری داخلنده مقیم وموجود اولوب
بوجهله اسملری موجود وجملری مفقود اولوب الوی بکی وسائرلره ماکلمی اولمشدر نامعلوم وبولندرایسه سوری
عسا کردن اولوب سائر سنجاقلرتیمارلولری کبی سنجاقلرندن خارج محلده مامور اولمه کلمدکلرندن دائما لوالری
داخلنده قرارایدوب لدی اقتضا درحال سرحد محافظی معتبرلرالوی بکلری بیرقلری التنده خدمات دینیه
وملکیه یه قیام وبذل اقتدارایلمک وظیفه ذمتلری ایدوکی امرمجزوم ایکن حالدرنده رابطه ونظام
اولمامق حسبیله وقوعیافته اولدن سفرلرده کرن لوالری داخلنده وکرک خارجده شوحدمتی دخی
بندر وخوتین سپاهیلری کوردیلر وشو محلده محافظه ده بولندیلر دیه جلب برات وبرقرد مشاهده
اولندیغندن زعامت وتیمار تصرف ایلری عجب مقامنه قائم اولمقدن ناشی بهرحال یوقلنوب مامور لری
تحقیق وجملهسی موجود قلنمق وسمندره زعما وارباب تیماری کبی شروط نظام حسنه یه ربط اولنمق
لزومه احالدن اولوب انجق سمندره سنجاغی مثلو توجیهلری خصوصی محافظده تفویض واحاله اولنه
وقتده کتخداسی وتیمار دفتداری وتذکرجیسی وچاوشلر کتخداسی کبی لزومی اولمق ضابطانك وضع وتعیینه
وحالدرنه کوره حاصلدار زعامت وتیمار توجیهنه محتاج اولوب بندر وخوتین سنجاقلرنده سمندره
قیاسا حاصلداری کثیر زعامت وتیمارلر اولدیغندن ماعدا دفترخانه عامره دن نوقطه ایچون ویریلوب صورت دفترلر
جمیعالیوم بندر وسنجاغنك قوق سکز قید وخوتین سنجاغنك یوز الی بش قید زعامت وتیمارلری اولمغله
اومقوله ضابطانه محتاج اولمایوب ایچون فقط توجیهلری مادمکه الوی بکلرندن سرحد محافظه سنه
ومحافظ دخی عرض اتمهسی نامیله قلیل وکثیر برانچه وبرقسمه مطالبه واخذ اتمکدرین الاتی کیمسی عرضی

برقاج مادّه برمباشره تخصیص ایله ارسال اولنه ویاخود اولطرفده مباشر بولنوب ایسه اکا کوندرلمك
وکوندریلن مباشرك مادّه سی اکر والی یه دائر ایسه اومثللو مباشره خدمتی حدّ اعتدال اوزره موده والیلکی 21b
خزینه سندن ویروب وعودتنه دك والیلر تبدیلوب بوبهانه ایله وجهی فقراء دن اتجه التماق وطلب والتماق
واکر مباشر برقضا خصوصیون کمتش ایسه اومقوله مباشرك حدّ اعتدال اوزره مباشرتی سبی قضا اهالیسی طرفندن
ویریلوب اول قضانك دفترینه عینیله ادخال اولنوب قاضی وویوده وتوجه باشیلر کندولریچون
برنسنه ضمنندن احتراز برله بروجه استقامت حرکت اولنمق واکر مباشر برادم براومدن دعوا ایلدیکی
مصلحته کمتش ایسه مباشرتی سبی حدّ اعتدال اوزره شروطی وجهله مدّعی متمرد ایسه متمرد اولنوب مدّت تعیین
وَمُدَّعَیٰ عَلَیْهِ معاند ایسه مدّعی علیه طرفدن اعطا اولنمق واومقوله مباشرلر مباشرتی شروطی
بوجهله اجرت مباشریه کیملك طرفدن ویرلمك لازم کلور ایسه عودتلرینه دکین انلك طرفندن تَسْلِیْب
قضا تکلیفی دفترینه بووسیله ایله حبّه واحده وضع اولنمق وبرمادّه ضمننده برقضایه والیلر طرفندن
مباشر تعیین اولنمق اقتضا ایدر ایسه حدّ اعتداله تطبیق ایله مباشرتی ویرلمك مشلوهر بر ساعته برغروش
ومادّه نك تحمّلنه کوره ایکی ویاخود اوچ غروش اوله رقه کذبکی محل قاج ساعتلك ایسه اولمقدار اتجه
ویریلوب حاصلی حدّ اعتدال واقتصاده علی الدّوام رعایت اولنمق خصوصلرینه کمال اهتمام ودقت اولنه
وموده جزیره سنده اولان قلعه وقَسْتَلْدَه کرك بالجمله تیمارلو مستحفظ وکرك اسامیلو یولنفراتی
هرنقدر ایسه برنفری تارك ومحلّ افرده ساکن اولمیوب قلعه لرنده خدمات لازمه لری هرنه ایسه جمله سی
ایفاسنده باشنده موجود بولنمق لازم دن اولمغله یوقلنوب ناموجود لری نمقدار ایسه یرلرینه خدمات
لازمه لرنده قیام ایدر ارباب استحقاقه توجیه ایله تکمیل نفراتی سعی اولنه وموده وَمِزِشْتِرَه سنجاقلرینك
اصحاب زعامت وتیمارلرینك سنجاغنده ساکن اولمدکلری لازم اولمغله اشبو ایکیوز یرمی سنه سی روز خضر
محفوظ موده یه یوقلمه جی کیده جکنی وسنجاغنده ساکن اولیانلرك نا پاره لری مستحقینه توجیه اولنه جغی
مبیّن شمدیدن الای بکلرینه اوامر شریفه کوندریلوب بعده مدّت مذکوره حلولنده یوقلمه جی معرفتیله
سنجاغنده ساکن اولیانلرك نا پاره لری فیما بعد بروجب شرط علی الدّوام سنجاغنده ساکن اوله مبق
ارباب استحقاقه عرض ایدرلمك اوزره نظامنه ومحافظه شروطه کما یله رعایت اولنه
اشبو قانون جدید شرایطی شامل موده یه لازم القصد وراولان اوامر علیه نشر اولنه قدرتصکره هربرقضانك
والیلر ووبوده لرطرفلرندن درعهده یه کله جك مصارف دفترلری یوقلنوب اشبو نظامنامه خارج دفترده
برپاره محرر ایسه اشاغی وارلق اوزره حال درعهده نك اصحاب تمیز وتدقیقندن بری بوطرفده مامور
قلنوب بروجه مشروح دفترلرواردولدقه اول امرده مومی الیه معرفتیله تمیز وتدقیق وفاحش وخلاف
نظام اولان مادّه لرتحقیق برله جسارت ایدن تأدیب اولنمق ایچون مامور اولدن مومی الیه بابعالی یه

تقریر

بر وجهله وسیله بولنور لرایسه درحال حقلرنن کلنه وفیما بعد ارنود مقوله سی ویرلو وغیریدن
ظلمله کروهی مورد قضالرینه ویوده نصب اولنیه واصل جزیره مزبوره نك عموم مصارفی نامیله
21a قیمابعد والیلر طرفندن واعیان وویوده وتوجه باشی وترجمان طرفلرنن قلیل وکثیر مادّه ایجون دفتر
لوتیلوب خرج ولایت نامی کلیتاً دفع اولنه ویوندن بویله هربر قضانك جزیه وعوارض ومنزل وامرعالی ایله
وارد اولان تکالیفی بهرالتی آیده بر دفعه غایت تحری واعتدال اوزره دفتر اولنوب بوجهله مصارفی تعدیل وتسویه
وجهیله توزیع وتحصیل اولنوب والی واعیانی ویوده وتوجه باشی وترجمان ایجون دفتر توزیعه برابجه ادخال
اولنیه ویوده دفتر توزیع وترتیبی معرفت شرع واعیان ووجوه بلده وتوجه باشیلر واختیاران رعایا
معرفتلریله اولنوب والیلر وویوده لر وجهاً من الوجوه مداخله ایتمیه لر واشبو دفترك مفهی ومحتوی
بروصورتی بعد التوزیع والیلر طرفنه وبروصورتی دخی ویوده لر طرفندن اصحاب مالکانه جانبنه کوندریلوب
والی مملکت واصحاب مالکانه دخی باب عالی یه تقدیم ایده لر وذکر اولنان دفترلر لدی الورود دولت علیه
طرفندن دخی نظر اولنوب اکرایجون فاحش برمصرف وارایسه اوّلی اولنوب ایجون اولدیغی وکیم ایتدیکی
بالتحقیق ایدنلرك محکم حقلرندن کلنه وجزیره نك مصارفی واسمی موجود جسیمی نا موجود سکبان
علوفه سی دینله رك شمدیه دك علی الدوام مورد دفتریه مبالغ کثیره ضمّ وعلاوه اولنه کلمکله بالکلیه
جزیره نك عموم مصرفی دفتری مرفوع اولوب حسبیله سکبان علوفه سی دخی فیما بعد رفع اولنوب
دفتر توزیعه ادخال اولنیه وقدیمدن مورد قضالری اهالیدن قضالرینی حیدود وحرامزاده
تسلّطندن نوجهله حمایت ایده کلمشلرایسه فیما بعد دخی کسته نك مالنه وجانینه وعرضنه اشقیا
طرفندن تسلّط وقوعه کلمك ایجون بالجمله قضالرینی اشقیا وحرامزاده تسلّطندن وقایه
ایدوب بروجهله اغماض ومسامحه ایتمیه لر وبرقضا واخلنده اشقیا ظهور ندده بروجه محرر اولوجه قضا
اهالیسی دفع شقاوت اشقیایه مقتدر اولمیوب والی طرفنه مراجعت ایدکلرنده مورد والیلری اقتضای
حاله کوره نفرات ارسالیله دفع کید اشقیایه واخذ وتأدیبلرینه اقدام ایجون علی الدوام مورد والیلری
قولری خلقنی تکثیر ایدوب وارایسی نتظم اولمیان واشقیا تسلطی دفعی برقضادن انها اولندقده سریعاً
دفعنه اقدام ایلدیکی تحقیق اولنان ولاة مؤاخذه ومسئول اوله ووالی بولنانلر حفظ وحراست
مملکت وحمایت وصیانت رعیت واجرای اوامر عالیه وانفاذ احکام شرعیه یه دقت ایدوب بوجهله
مسئولیتی ایله قضالره مباشر ارسالی وقضادن قضایه وجرایم اخذی شلوحالة جسارت ایتمك
وخلق حرکت اولنوب ایسه تأدیب اولنمق خصوصنه دقت اولنه ودفع عیه طرفندن وکرک موردی
والیلری جانبندن کثرت اوزره قضالره مباشر ارسالی رعایایه برنوع بشقه جه ظلمی موجب اولمغله
فیما بعد دفع عیه دن کثرت اوزره مورد یه مباشر کوندریلیوب حسب الاقتضا بعض مهم ماده لرظهورنده

وبر تقریب سربستیت تحصیل ایدن قضالرك سربستیداری فیما بعد معتبر اولمیوب جمله سنه موره والیلرك
حکمجاری و بیورلدیسی نافذ اولمق اوزره بو مقابله ده موره والیلری مصارف موره و ممنوع اولان مواد دن
کف یدلیوب انجق حضریه لریله دائره لرینی اداره و اختیار قناعت ایده لر وموره والیلری تبدل ایدوب 20b
منصبلرینه حین دخوللرنده وسیله، منفعت اولمق اوزره ابتدا دائره لرینه لزومندن برقاچ قات زیاده
ذخیره دفتری ترتیب ایدوب اول دفتر مجنبه ره داشتی اولان کوردوس و انابولی وایابتروس وطرابولیچه
قضالرنده ذخیره ومکاری وتمار اقچه لری نامیله کلی مبالغ الدقلرنده بشقه تکرار جزیره یه دخی طرح
وتوزیع وتحصیل اتمدیله فیما بعد موره والیسی منصبنه حین دخولنده کورد وسده برکیجه وارخوسده
وایابتروسده برکیجه بیتوتت ایله طرابلیچه یه وصوله مسارعت ومصارفه لازمه لرینی کندوطرفلرندن
اداره ووثیت ایدوب مصارف مذکوره مقابلی ذکر اولنان درت عدد قضا فیما بعد موره والیلری
ابتدا منصبلرینه کلورایکن فقط بر دفعه مقطوعاً بیکرغروش ویروب زیاده برنسنه ویرمیه لر
ووالیلر دخی المیه لر وبراز وقتدن برو اقورزمنا کی تعبیریله موره والیلری بهروقدن کاه برر
غروش وکاه دخی زیاده هدیه بهاصورتنده بلاتوزیع فقرای رعیتدن جبراً مبالغ کلیه تحصیل
ایلدکلرندن غیری یاخط همایون ممنوع اولان روغن ساده وشعیر وصمان بهاوسائر وسیله لرایله
تحریم اهالی یه ابتدار اوزره اولمدیله بوندن بویله کرك اوفوز اقچه سنه کرك روغن ساده وشعیر وصمان
مطالبه سی وسائر مظالمك جمله سی منع اولنوب مواد مرقومه کلیتاً مرفوع الدفعه خلق فنه بردرلو
حرکت اولنمیه وهرقضانك دیودیسی اعشار شرعیه ودسومات مقیده قدیمه دن ماعدا فقرادن
براقیله وبرحسبه الیوم خلاف حرکت ایدرلرایسه لدی التحقیق بلاامان جزالری ترتیب ایله سائره
عبرت قلنه لر وقضاة ونوابه مملکت امورینجون ویردکلری اعلامات خرج وتوزیع دفتری
امضالی نامیله سنوی هرقضانك اوواقی باشنه بش باره تخصیص اولنوب سنه ده ایکی دفعه
اوله حق توزیع دفترینه ایکیشر بچق باره وضع اولنوب زیاده توزیع وتحصیل اولنمیه وموره جزیره سی
قضالرینك اکثرنده بواوانده قوجه باشیلر تعدد کسب اتمکله بوتقریب فقرایه تعدی واذالری زیاده
وهربری برطرفی التزام ویکمی والی ویکمی ویوده واعیان طرفیله اتفاق ایدوب بوجهله فقرایه ظلملری
آشکارا ولمغله بوندن بویله قضالرده برر دن زیاده قوجه باشی اولنیه واندك دخی فقرایه بروجهله تعدیسی
وقوعه کلمك ایچون هربارحاللری تحری اولنوب شبو قانون شروطنه مخالف حرکتی ظاهر اولان قوجه باشیلرك
حقلرنده اجرای سیاست اولنه وجزیره مرقومه ده براز وقتدن برو ترجمانلرك بالجمله موره یه مداخله
وسلطه لری اولمقدن ناشی استدلری کبی ظلم وتعدی یه جسارت ایده کلدکلریله فیما بعد ترجمانلق
خدمتندن ماعدا موره ترجمانلری برمصلحته قاریشورلرایسه ظلم وتعدی یه وفقرانك جلب اموالنه

20a

اولمقده ایدیکی برار وجزیره مذکوره تک فیما بعد ذکر نظامنه باقلیوب حالی اوزره ترک اولنمق لازم
کلور ایسه مملکت مزبوره کلیاً خراب اولوب نیجه نیجه محاذیر تکوئی درکار اولمغله فیما بعد موره جزیره سنک
اذیرلرنه عمار یجون بجدداً اشبو قانون نامه مستحسن ترتیب اولنوب مقدمات نظامیه سی بیانه شروع اولنور
شروع المقدمه ایکیوز برتاریخندن برو موره جزیره سنک مال الجزیه وعوارضی بالاده بیان اولندیغی
مقاطعاته ربط ایله جانب میریدن تحصیل اولنمق حسبیله جزیه وعوارض بقایاسی دیه رک ولاته موره تک
ظلم وستمندن وجزیه لرک اوزرینه ولاتک ضم ایتکلری تکالیف ومصارف ولایت نامیله حددن افزون
واقع اولدیغی تقدیرلرنده موره رعایاسنک خلاص اولمقدن ناشی موره جزیره سنک جزیه وعوارضی کاکان مربوط
اولدقری مقاطعاتده ابقا اولنمسی میری یه اهون اولوب انجق جزیره مذکوره تک بوندن بویله کثرت وقلت
رعایاسنه واراضی ومزارعنک وواردات وعائداتنک کیفیاتنه وقوف تام استحصال اولنمق لوازم
مقتضیه دن اولمغله ان شاء الله تعالی وقتیله موره جزیره سنه بر تحریر جدید بحجیه دفتر
ایکیوز برتاریخنده استدعای اهالی یه مبنی رابطه پذیرا اولدیغی صورت مذکوره اوزره حرکت اولنه
وموره جزیره سنده اولان بالجمله رعایا پادشاه رعایاسی اولوب جمله یه سیان اولله رق معامله اولنمق
مقتضای انصاف وحقانیت ویوقصانلاتنک مقاطعه سی وچفتلکی وفلاتنک قمغی وخامیدریو
حمایت واغری اوتقریب قرین جور واذیت اولمق منافی شیمه عدالت ومغایر شفقت سلطنت اولدیغنه بناءً
فی الاصل دفترخانه ده قدیمی مقید وقانوناً سر بستیتلری معتبر اولان اجمالی لوزعامت وسلاطین عظام
اوقافی وخواص همایوندن ماعدا صکره دن برو تقریب مغایر قانون استحصال سر بستیت ایتمش وحین
تحریرده معاف قیدا اولنانلردن ماعدا کذلک برو تقریب تحصیل معافیت ایلمش وتکالیف مختلفه
مقطوع ایتدرمش هرنقدر سلاطین عظام واوقاف مقاطعاتی وخواصی وقراوچفتلک واراضیسه
جمله سنک سر بستیتلری واومقوله محدث اولان معافیتلری وتکالیف مقطوعه یلری فیما بعد مقتضیسنجه
اولیوجه امر علیه ایله واردهاولنوب تکالیف ومنزل مصارفی وسائر امور مهمه یی حال وتحلارینه کوره
علی التسویه قبضنه مأمور له اداایلیوب تکالیف شروطی حجیجه عمل وحرکت اولنه وموره والیلرینه
جزیه معاشی وظلمیه یه بدل اداره یه یجون مقدما تخصیص اولنان طفسان بیلک ایکیوز درت غروش
حضریه ترتیب مذکور اوزره تحصیل اولنمق والحاصل فزن بیولدی ومباشر اوسالیله کتخدائیه ومباشریه
وخرج باب دیه رک ایکی قاچی تحصیل اولنمغله فیما بعد ذکر اولنان حضریه دن هرقضانلاه حصه سی اهالی ایله
وقضا بینده املاک واراضیلرینه کوره تعدیل وتسویه شروطنه رعایت اولنه رق ویوده لرک
طرفدن تحصیل ووقت وزمانیله والیلره تسلیم اولنوب والحاصل فزن بیوده قضالاره مباشر اوسالیله
بلوموجب رعایا فقراسی مباشریه وکتخدائیه وخلوصیه وخرج باب فامیله برقات دخی تجویم اولنمیه

قتی وار اچه ضم واول امرده کند ولرینك ضم ایتدکلری اچه یی ایچندن چقاروب اخذ واصل
جزیه ماندن اولان اچه یی جزیه بقایاسی دیه رك جسته جسته تحصیل ایده کلدکلرینه بناءً حین عزلده
جزیه بقایاسی وله رق رعایا اوزرنده کیلو بقایالری قالوب جانب دولت علیه دن طلب اولندقده مورد
قضالرینی کوسترد کلری وعزل ونصب وقوعنده اموال جزیه یی خلف سلفه خلف خلفه ذمتده
قالدی دیه رك برینی کوسترو ب اراقده جانب میری یه غدرلری آشکار اولدیغندن ماعدا مورد
والیلرینه ویاخود موده یه دائر بعض خصوصه مأمور تیله کیده دولت علیه مباشرلرینه ومواد سائره یه
مصرف اوله رق ولایت مصارفی نامیله دفتر ترتیب اولنوب بلکه اعتداله مائل اولدن ولی اوج قاتی اولله رق
توزیع وتحصیل اتمکله مثلا اصل مصارف یوزکیسه ایسه اوچیوزکیسه طرح وتحصیل وبالجمله مصارف
وخلیه اولامرده تحصیل اولنوب جزیه ومال عوارضینه نا تحصیل وبقایا قاله رق علی الدوام بقایا تحصیله
موده قضالری رعایاسی بقایا ویرمکدن امان وارالق بوله میوب علی الاتصال مدیون ووسائل مذکوره یه
مبتلای انواع عجز وحالری یکرکون اولمقدنا شی بعض قضالر کندولرینی سلامته چقارمق ایچون
بورتقریب ایله جزیه لرینی موده دن افراز وقضالری مقاطعه سنه ربط ایله سلامته رسیده
وموده والیلرینك تکالیف خلیه لرندن وارسته اولوب انجق بو معوله یه ضمنا اولنه جق خلیه تکالیف
سائر قضالره تحمیل اولندیغندن رعایای موده بغایت مغدور اولمغله موده رعایاسنك مظالم وتعدیاتدن
تخلیصلری وخرابه یوز طوتان موده جزیه سنك اعماری اراده سیله ایکیوز برسنه سنده موده قضالرینك
جمیع جزیه لری اهالینك رضا واستعدادیله مقاطعه ربط اولنوب موده والیلرینه وخی جزیه معاشی
وخلیه یه بدل اولاده دائره سیجون طقسان بیك ایکیوز درت غروش حضریه ترتیب وتخصیص قلنمش اولمغله
نظام مذکور هم میری یه وهم رعایایه وجوهله اهون ایکن موده والیلرندن جائزه وبونجه بهادر عبودیت
اولنه رق نظام مذکوردن تصکره کلی اچه اخذینه جسارت اولنیغندن والیلردن وخی حضریه مذکوره سنه
قناعت اتمیوب ولایت مصارفی دفترینه ویلدکلری مقدار اچه ضمیله جبراً وقهراً رعایادن تحصیله اقدام
واولکی کبی جزیه وعوارض ومقاطعات یدلرنده اولدیغندن عقله کلمز مظالم وتعدیاته ابتدار
ایلدکلرینه بناءً هر بر قضا اهالیسی برو جهله سمت سلامتی جستجو یه ذاهب اولمغله بادیه
قضاسی مثلو سربستیت نامه تحصیلنده وبعض قضالر سلاطین عظام حضرتلرندن عهدنامه لرینی اولمغله
انلردخی استقلول وسربستیت اوزره امرلراصدارینه دسترس اولوب موده والیلرینك خلیه لرینی
تحمیل ایده جك فقط بنی التی قضا قالوب ماعداسی موده دن مفرزکبی اولمغله سربستیت نامه تحصیلیله
ممتاز اولوب سلاطین عظام مقاطعاتی رعایالری دخی طرفلرندن منصوب ویوده لرك ظلم وستمندن ابتدا ایله
لحالة هذه موده نك برطرفی والیلرك خلیه وطرف دیگری ویوده لرك غدر وتعدی وستمیله خراب ودویران

19a

باش رئیسلرندن هرقضیه‌ی مستعد و متفنن واحق و الیق ایسه سنجاق قپودانلری معرفتلریله لدی الامتحان
اکا توجیه اولنمق وبو صورتله منحل اولمق باش رئیسلك کدوکنخدا ینه اولسنیه‌نك یلکنجیسی و یاخود
ایکنجی و اوچنجی رئیسلری احق و جمله دن الیق ایسه ینه مومی الیهم معرفتلریله اهل‌اولوسی یاله انتخاب اکا باش
رئیسلك ویریلوب وکل ایسه لرسنجاق کیلری و سائر سفاینك ایکنجی و اوچنجی رئیسلرندن احق و الیق
اولانه ویرلمك وکذلك برکینك طوبجی باشیلق کدکی محلول اولسه اردکینك طوبجی باشیسی
اهل ایسه اکا وکل ایسه سوده غابولرندن فن طوب اندازیده متفنن و مهارتی ظاهر اولانه ینه
سنجاق قپودانلری معرفت واتفاق واخبارلریله بینه برلك ویرلمك والحاصل کدکلونك محلولاتندن
هرماده‌کم اولکینك ایچنده منحل اولان کدکدا اهل و مستحق آدم بولنه لدی الامتحان اکا ویریلوب
خارجدن کینك کدکلوسندن تقریب اولنامیوب وجمیع ازمانده منحل اولون کدکلر خاطر وکوکله رعایت
اولنمق فلانه ویرلنوب وبو کدك فلونه مختص اولسون دینیوب بالجمله سنجاق قپودانلرینك عزلندن
عادی اتفاق واخبارلریله متفنن و ایشکذار و آلی ایاغی طوتر ارباب استحقاقه ویرلمکده نهایت
دقت وتحری اولنوب الحذر ثم الحذر اهلنه ویرلمامك وبو وجهله صیف وشتاده ستمادی ترسانه معموره
وسفن دونمای همایونه خدمتی سبقت ایدرك امکدار و بیر واختیار اولوب عمل مانده اولون
کدکلوسنه ثلثانی وکذلك وقت حضرده خدمت لازمه‌سنی رؤیت ایدرایکن قضاءً دوشوب سقط
وعملدن ساقط اولنلرینه یومیه‌لرندن قدیمه سی قدر ووقت محاربه ده اعدا قارشوسنده مجروح
وعمل مانده اولنلره دخی بعد ضم یومیه سی قدر کمکلردن تقاعد لك وظیفه سی عنایت واحسان
بیورلمق وبو قدر عنایتله نفکره قپودانلری دخی کدکلولرینه خدمت لازمه لرینی کورمکده و
قصور و رخاوت ایدرلرایسه مؤاخذه و تادیب اولنمق واشبو کدکلولرك بیلك ایکیوزیری
سنه سی روزنامه‌لرینه اعتبار ایله تحریرلرینه شروع و مباشرت اولنوب مابالوده بیان اولنانی
اوزره لازم کلانه قیش علوفه‌لری وعینی تعیناتلری ویرلمك اوزره تنظیم واشبو نظام باشمحاسبه‌یه
قیدا ولنوب قالیونلر روزنامچه سنه علم وخبری اعطا بیورلمق بابنده

سورت خط همایون شوکمقدوندر

محلنه قید وصورتی موده یه ارسال اولنوب وتسجیل ودستورالعمل
اولسنه سعی جمیل اولنوب خلافی حرکت ایدنلر مظهر تادیب قلنه لر

موده جزیره سنك بالجمله جزایر اوراقی ازقدیم موده محصلی بولنان وزرانك عهده لرینه قید اولنه کلدکلرینه
معرفتلریله جبایت وتحصیلنده رعایایه تعدی اولنه کلدکینه بناءً بهروقه برغروش والیلرمقامنه
ضم برله آخروجهله تعدی اولنماموا وزره نظامه ربط اولنمشیکن شمدی ایسه بوطایفه رعایانك جزیه‌لری مالنه

ولابدینه عودت ایدر کلری جمله نك معلومی اولمغدن ناشی فیما بعد اشبو کدکلو رعلی الدوام صیف وشتاده
کرك ترسانه معموره ده وکرك سفربر بکلری حالنده خدمت لازمه لریی برسنه کامل تادیه ورویت
ایدوب مقتضای فنلری ایسه تعلیم وتعلم ایله لدی الاقتضا هر سفینه ده متفنن کدکلو وضابطان اولمق
وکون بکون قالیونجی وجاغی ودونمای همایون سفاینی معمور اولمق ایچون الیوم طشره محلده درست انشا
اولنان مراکب بحریه دن ماعدا کرك مرسای ترسانه معموره ده مربوط وموجود وکرك عوذ حمقه عدد قدیمه
ترسانه ساحه سنده نزول ایلیوب اولان قالیون جدیدایله معا بالجمله قالیونلر وایکنه براورفرقه نلرك تمام کدکلوسی
دفتر ایدرلدکده اوچ بیك نفر قدر ضابطان رسیده اولغله بونلرك ایچندن باش رئیس ویلکنجی وایکنجی
واوچنجی رئیسلر وکیاغاسی وطوبجی باشی مثللو یعنی اوتوز رتبه دن زیاده یومیه لو سنه ثلث واوتوز رتبه لو سنه
وخی اثاغیسنه نصف مواجب ضم واضافه اولنمق ولکن یومیه قدیمه لرینه خلل کلمك ایچون
زیاده مذکوره یه ضم اعتبار اولنیوب کرك سفربر وکرك مائه مربوط اولان سفاین طاقمنه دونمای
همایونك حین عزیمتنده برمعتاد قدیم ویریلوکلو مواجبلری کویا روز حضردن روز قاسمه دکین
اعتبار اولنه رق اعطا اولنمق وضمایم مرقومه دونمای همایونك عود تنده روز قاسمدن روز حضره دکین
معاش شتائیه تعبیری قالیونلر روزنامچه سی اجمالنده وقتی علوفه سی نامی آلینه عسکریه
مذکور اولمق سالف البیان ضمیمه نك اجمالی تکرار تنظیم وقاسمدن یکرمی اوتوز کون صکره برکی قرشیله
توزیع اولنوب نصفلری نفرات تك یدلرینه اعطا ونصف اخرلری حواله وضع وبعده مادت حلولنده
اشبو حواله قولیدن نصف باقیلری دخی یه باشرکی نفراته ویریلوب ایجنده محلول ظهور ایدرایسه
باقیسی بخزینه قلمق وینه شتائیه اولمق اوزره التی آیلق تعیناتلری دخی عیناً ویرلمك
قالدیکه اشبو کدکلو وضابطانك فی الحقیقه خدمتلری اغر اولدیغندن مع ضم تنظیم اولنه حق
علوفه وتعیینات ایله مطلوبلری کبی مطیب اولمیوب اظهر صورتله دخی ترغیب وتشویقدن اولبد
اوج یغندن غیری بولندن مقدم بحه تنظیم اولنمش اولان قپودانلق ماده سنده مندرج اوچ یغی اوزره فیما بعد
قپودانلق محل اولدقده مطلقا قپودانه همایون باش رئیسی بولنانلرکیم ایسه انکا قپودانلق توجیه
اولنمق وبو ترتیب اوزره بطرونه باش رئیسی قپودانه یه ودیاله باش رئیسی بطرونه یه وقره وله
رئیسلرندن برمستعدی دیاله همایونه باش رئیس اولمق شروطی دخی چندان مناسب اولمیوب
زیرا باش رئیسلك فن خدمتی اولغله سائر دونمای همایون قالیونلرنه استعداد ذاتی حسیله
جمله دن زیاده متفنن وماهر باش رئیس بولنمق اغلب احتمالدن ایکن محلول اولمه جوه قپودانلغنه
من غیر استثناء قپودانه همایون باش رئیسنه ویلسی رنجهان واستحقاقی ظاهر اولان مستعبلنك
فتورینه باعث اولدیغی اجلدن شرط مذکور رفع اولنوب فیما بعد قپودانلق محلول اولدقده دونمای همایون
باش رئیسلرنده

18a

بعد التقرير كيفيت وكيتى مستبان اولمه جغى اشبو مادة لر ترسانه عامره نك جميع مواد

نظاميه سنى محيط و شامل اولمق فقط قيود اتلقلرى عزل و نصبلرينه دائر مهماتك نظامنه مقصور اولمغله بونرك بويله ترسانه نك جزوى وكلى واصول وفروع سائر مواد نظاميه سنى دخى تضمين ايدوب شاملانه اولمغين ان شاء الله تعالى برويرو قبله التوب عرض اولنه جغى لدى العرض ترسانه عامره نظامنه دائر شرفيافته صدور اولان خط همايون موجبنجه بونرك صكره قاليونجى عسكرى نظامنه و برحسن صورت انواع اونمسنه بكثرت اولمق اوزره قيود نامك عزل و نصبنى و مهماتك محافظه سنى و ذخاير و سائر اصول و فروعك نظامنى حاوى عرتللو قيودان پاشا حضرتلرى طرفندن تقديم اولنان مضبطه دروننده مندرج اولمغله شرايط مذكوره نك على الدوام اجراسنه مبادرت اولمق ايجون مضبطه مذكوره نك بعبارتها مباشرت محاسبه بعد القيد قيود اتلق مأمور ايجون قيود انك مشار اليه ترسانه عامره امينه و قيود اتلق طرفلرينه بشقه بشقه ويرلمك اوزره قاليونلر روزنامچه سنه و مخزن سرب وچوبه قيد اولمق ايجون كذلك بعبارتها برصورتى اخراج وارسال و فقط ذخايره متعلق مادة دلردن ارزور جملك خصوصجون مفتح عامره امينه و روغن زيت ايجون ياغجى باشى يه و بكسماد ايجون بكسماد جى باشى يه و قاليونلر خبازنه اقتضاسنه كوره علم وخبرلرى اعطا اولمق بابنده صادر اولان فرمان عالى موجبنجه قيد اولنوب اقتضاسنه كوره محال مذكوره يه علم وخبر ويرلمكله قيودان مشار اليه ترسانه عامره امينه و قيود اتلق بشقه بشقه ويرلمك اوزره قاليونلر روزنامچه سنه و اشبو علم وخبر قائمه سى ويرلدى

صورت خط همايون

قانون اولمق اوزره محلنه قيد اولنوب دستورالعمل طوتيلهٔ

دونمای همايون قاليونلرينك كرك سوارى و ملازم قيود اتلقلرى وكرك مدار معاشلرى وادوات و مهماتك محافظه سى خصوصلرى بونرك اقرجه تحت رابطه يه بند و توثيق اولمغين بحالة هذه بالجمله سفن مذكوره نك غير از نفرات تمام كدكلوسى وضابطانى دخى ترتيب اولمق يعنى صيف و شتاده خدمتلرينه لازمه لرينه على الدوام بولنوب باشى يا غلو اولمق اوزره تعيينه امر و ارادة عليه تعلق و اولنيازه بياض اوزرينه مبارك خط همايون شوكتمقرون صدور ايتمكين ناشى اشبو كدكلونك نظامى مادة سى سياق قيود اتلقلرى و سائر رجال ترسانه عامره نك ارباب وقوفيله بالمذاكره و خاكپاى ولى النعملرينه دخى استيذان اولنه رق شو وجهله قرار كير المشدر كه

دونمای همايون قاليونلرى اوزيارده تجهيز و اخراج و نفرات و ضابطانى سفربرلو اولدقلرنده قاليونلر روزنامچه سنه مقيد اولديغى اوزره عسكره على العموم ذو قرقط مواجبلرى و التيشر آيلق يعنى انلرى اعطا اولنوكلوب انجق قاسم حلوشره دونمای همايون عودتلرينك معتاد اولمغين بوصورتره مدت خروج وعودلرى التى ماه ايكن برسنه لك مواجب الدقلرى وبعد العوده كدكلو و نفراتدن كسنه قاليوب

قپودان دریا ایله باب عالی یه انها و تکلیف و مدافعه لری منع اولنمق اوزره محلنه قید و مطمح عامره امینی طرفنه
علم وخبر لک اعطاسی ونفرات مرقومه ایجون ترسانه عامره یا انجی باشیسی طرفندن ویریلدیکی 17b
روغن زیتلک یوز وقیه ده بری وقیه نقصان ویرلسی مقدما بالمذاکره قرارکیر نظام اولمشکن یا انجی باشی بوکا قانع
اولیوب دخی نقصان ویرملک و روغن ایچنه بعض نسنه قاریشدیرمق کبی حیله لره تصدی ایلدیکی کذلک انها اولنمغله
بو ماده دخی سویلشلدکده فیما بعد روغن زیت دخی مشار الیهم طرفندن تعیین اولنه حق معتمد علیه آدمی معرفتی
ویرمک قنطار جسیی بدیله وزن قنطار اولنه رق قپودانلر طرفندن تعیین اولنه حق خواجه و کلجی جلرینه مولوم
طرهلری اخراج اولنه رق تسلیم اولندقده مقدما قراویرلدیکی وزنده بوز وقیه ده بری وقیه سی قطع اولنوب
زیاده قطع اولنماق ویا انجی باشیلر و بردکاری روغنی صاف ویرمک مخلوط و مغشوش ویرملک واکر بوزندن زیاده
قطع ایدیلم دیرایسه ویا خود بو نظامه مخالفتی احساس اولنورایسه قپودان دریا طرفلرندن انها ویا انجی باشیلک
تادیبی اجرا اولنمق اوزره محلنه قید اولنوب یا انجی باشی مرقومه علم وخبر ویرلسی

قالیونلر ترخانلری معرفتیله قطع و دونمای همایونه اعطا اولنان یکمه دخی ارز و مرجملک مثلو مشار الیهم حضرتی
طرفلرندن معتمد آدم معرفتیله معتمد قنطار جی یه وزن وجوال طره لری تماجه اخراج اولنه رق تماجه ویرملک
ونقصان ویرمکدن حذر و مجانبت ایلک وقپودانان سفر برلر اولدقلری حالده کندولرینه معین اولنان وکلالرینه
یکمه لرینی خانه لرینه نازعزیز و دقیق ویرملک اوزره توقیف ایدوب کیلرنره یولدیلرینی یکمه لرینی کلجی ایدوب کیلدیریه
نجابعد اولوالسامیلرینک یکمه لرینی توقیف ایتیوب کیلرنره کندولری کلوایلمک اوزره اخذ وقطع حین
سفر برکیلرنره معین اولان یکمه لرینک محلی قیدی ترقین ایله ویرلیوب وحین حضر لرنره ویریلوکلو برمعاد
نالری قطع اولنماق واشبو نظامدن صکره نقصان ویرلدیکی تحقیق اولنورایسه تادیب اولنه جغی سرد
وبیان اولنه رق ترخانلرینک طرفنه علم وخبر اعطاسی

وذخایر مذکوره فی محللرنره و بارووتی بارووتخانه عامره دن نقل ایچون اقتضا ایدن ماعونه لرک اجرتلری
قالیونلر طرفندن ویرلمکدن ناشی بهرسنه متفرد اولدیقه بونلرینه قپودانلره ماعونه کراسی ویرلیوب
ایجاب ایدن اجرتلری جانب میریدن ویرلمک اوزره جبه خانه وطوپخانه وساز بومقوله خدماتره کدی لجاجه
استخدام اولنه جق لری مثلو کتخدالری معرفتیله ذخیره ایچون کفایت مقداری ماعونه وبارووت خلیجون
آت قایغی دیوان تذکره لریله تعیین وذخایر وبارووتلری سفینه لرینه نقل ایتدیرملک

ضبط معاشات وارسته اولوب خدمات مامورهلرنک کمال صداقت واستقامت امتدی شرطیله قپودانلرینک
استدعای عنایت ایلدکلری مقدار معاش وقومانیه بهالری وترسانه عامره ده مربوط اولنه حق سفن همایون
قپودانلرینک معتبرلرنره مستخدم اولمق ایچون مقتضی اولدیکی وجهله اتفاقیله ترتیب واشبو سنه
مبارکده بو ترتیب اوزره اقتضا ایده جلک زیاده مصارف حساب وایکی قطعه دفتر تنظیم ایدیلمکله دفتر مذکوره

بولنقر

17a

ورتبسن ليمان مذكورك تذكرسيله اولوب مثلاً دونمای همايون سفينه لرندن بركينك غومانه سی كهنه
اولديغن قودانی اخبار ايلدكده موميه اليهم معاينه ايليوب فی الحقيقه كهنه بذيره اولمش ايسه تبديل
وكذلك ساز آلاتی قرسوده اولدقده ليمان رئيسنه اخبار اولدقی ترساخانه امينه افاده وبالاتفاق
بعد المعاينه هر قاچ قولاچ وقاچ قنطار اوزات اقتضا ايدر ايسه لزومی مقداری وبريلوب زياده ويرلمك
واكر غومانه واوزات سازه سی دكرده قطع اولمش ايسه پارچه لرينی ليمان رئيسی وامين وناظر موميه اليهما
معاينه ومساحه ايليوب بعده جديدين اعطا ايلمك واكر قطع اولان آلاتك پارچه لری دكرده
كمش ايسه ملازم قودانی وباش رئيسی ويلكنجيسی وسائر كدكلوردن تصحيح وتحقيق اولندقجه جديدی
ويرلمه وبونلردخی خاطره دعايت وياخود طمعاً شهادت ايتمش اولدقدی خفيةً نفراتدن تصحيح
اولندقدن جمله سی تأديب اولنمق وكذلك سخن مذكوره نك بادبانلرندن بری كهنه ايدوكت
قودانی لدی الاتهانه موميه اليهم معاينه ايدوب اول بادبانله ايچندن بر قاچ پيراغنی تعمير ايله
استعمال ممكن اولور ايسه اولمقداری تعمير ايله اكثا اولنوب زنهار تجديد اولنماق
وتعمير ايله قوللانلق ممكن اولماز ايسه اولوقده تجديد اولنوب عتيقی لزومی اولان محله صرف ايچون
مهمات مخزنده حفظ اولنمق بهر كينك غومانه وآلات وبادبانی وسائر مهماتی وتجديدی
مقتضی اولانلك قاچ پيراق ونمقدار كرباسی اقتضا ايدر ايسه حسابيله اولمقدار كرباسی ويريلوب
ديكيلدكدن نصكره مينه موميه اليهم معاينه ومساحه ايدوب مطابق كلديكی صورتده قصور اقتضا ايدن
كرباسی قودانندن مطالبه واخذ اولنمق ويلكن وغومانه سفينه سنك ذراعنه كوره قاچ
قنطار وقاچ قولاچ وقاچ پيراق ونمقدار اولور مقيد ومسبوق ومعلوم اولمغله كيفيتاندن اولغين
سابقی واقتضای اوزده تنظيم اولندقده قودانلرك بيوجه عذر وبهانه لری وقودان پاشالره سنجاق
قودانلرينه شكايتلرينه بروجهله حواله، سمع واعتبار اولنماق
ومطبخ عامره انبارندن دونمای همايون نفراتيچون اعطاسی فرمان بيوريلدقده ارز ومرجمكك بهر كيله سندن
ايكيشر وقيه ودخی زياده نقصان قاچمش ويرلدكين قودانان قولاری انها برله بوخصوصك رفعی
برحسن نظامنه ربطنی استدعا اتمكله اقتضای نظامی درميان مذاكره اولندقده
فيما بعد قودان پاشالر حضراتی طرفلرندن برمعتمد عليه دم تعيين ودويوان تذكره سيله قنطار امينی
طرفندن برستقيم قنطار مهر تخصيص اولنوب حق وعدل اوزده وزن قنطار وجوال وزنبل طره لری
اخراج اولنه رق قودانان طرفلرندن تعيين اولنه حق خواجه ووكيل خواجه نه تسليم اولندقده بهر كيله ده
بر وقيه نقصان راضی اولدكلريله بر وقيه دن زياده قطعی تكليف اولنماق وبروجه محرر تعيين
اولنه حق قنطار جنبلك وزن ايله سيچون مدافعه قلنماق وتكليف مدافعه اولنور ايسه تقرير

بلدوتوقف اجرا اولنمق وبو مقوله جنحه یه جسارت ایدنلری جمله دن اول سنجاق قپودانلری اخبار
ایلمك وبونلرك اخبارینه مترتب اغردن تصحیح اولندیغی صورتده عدم اخبارلریچون بونلردخی
صاحب جنحه اولمالری قپودان ایله معا مظهر تادیب قلنمق ویرینه سومحی ایچون سنجاق قپودانلری اتفاق 16b
واختیارلری ومشارالیه حضرتلرینك رأی واراده لریله ملزوم قپودانلردن بری نصب اولنمق
ومحلول وقوعنده دخی بو وجهله تنظیم اولنمق وجنحه سی ظهور ایدن اگر سنجاق قپودانلرندن ایسه
کذلك جرمینه کوره مظهر تادیب وسیاست قلندقدن صکره یرینه اقتضا ایدن نظام مذکور اوزره
قپودان پاشا اختیار ایلمك واصحاب جنحه نك تادیب وسیاستلرینه اغماض اولنورایسه قپودان
پاشالرمعاب اولمق ومتحمل اولمالری ملزوم قپودانلق قپودانلرینه همایون باش رئیسنه نوجه اولنوب
بعده بطرونه باش رئیسی قپودانیه ودریاله باش رئیسی بطرونه یه علی وجه التسلسل نقل ایلوب سائر
کیدن باش رئیسلرندن برسعدی جمله قپودان ودوسامعرفتیله انتخاب ودریاله یه باش رئیس
ویرمك وخالی قالان باش رئیسلك کدوکنه ایکینجی رئیس ویلکیلرندن کذلك جمله معرفتیله برای ایصال
وانك یرینه دخی اوچنجی رئیس وطوبجی باشی وسائر کدکلولردن کیم مناسب ایسه بعد الامتحان
استحقاق ولیاقتی نمایان اولدقده تعیین وتخصیص وبروجه محرر امتحان اولنه جقلردخی
درجه به استحقاقده مساوی اولورایسه احد همانك قپودان زاده ویاخود آبا واجدادی ترسانه
عامره خدامی اولسی اسبابیله ترجیحدن عدا اولنمق وعلی الدوام بوسلسله ونظامه رعایت قلنه رق
قپودانلق مرقوم ترسانه عامره یه خرستی سبقت ایتامش فنّ دریاده مهارتی اولمیان اجانبدن
آدملره رجا ایله ویرلمامك واجانبدن اولوب فنّ دریاده مهارتی نمایان درجه به استحقاقی ظاهر وعیان
اولدیغی حالده اومقوله یه قپودانلق ویرلمکده شروط مذکوره یه مغایر دیرلیوب اهلیت واستحقاقی
جهتیله قپودانلق ویرلمك وسفر برّ اولدقجه ورود لرنده سفینه سنك طوب وغوغه وبارود باتّ
وسائر اخراج وتسویه سی معتاد اولان مهمات وادوات سفینه یی نفراته اخراج ومحللرینه وضع ایدرمدکچه
جوالدری کشاد اولنوب علوفه لری ویرلمامك ونفرات علوفه لری ابتدای تحریرده اولدیغی مثللو ماموریه
معرفتلریله دفتره تطبیق اولنه رق یوقلنوب نفرات ناقصه نك جوالری اولان علوفه لری میری یه عاید
وباز بخزینه قلنمق نفراتدن قطع نظر برسفینه نك کدکلوسی کندو واراده سیله سفینه سنی براغوب
آخر سفینه یه کدکلو یاخود نفر قیدا اولمق مراد ایدرایسه قپودانی قبول اتمامك مکر قپودانی برکدکلوسندن
خرشود اولمیوب رودیاده وطرد ایدرایسه قپودانك اذن واراده سیله آخر سفینه قپودانی قبول ایلمك
وسواری قپودانلرندن قواعد ترسانه یی بیلوب ومجددا سفینه تجهیزینه مقتدر مجرب ومستقیم اوقودر ویاخود
برسی یمان رئیسی اولوب بالجمله مصادر ترسانه نامور اولدقجه کسنه نظارتی وترسانه عامره امینی معرفتی

باش محاسبه یه اعطا ایلمك وبجره عزیمت وعودت ایلدکده ماموریر معرفتیله یوقلنوب مهماتك
کیت وکیفیتی صحتی اوزره تحقیق وظاهره بعد الاخراج مصروف وکهنه پذیرا اولدیغی وجه مشروح اوزره
تبدیل وتکمیل وقیودانه اویلجه تسلیم ایتدیریلوب هرنه زمان دریایه خروجی امر اولنورایسه جمیع مهماتیله
حاضر وآماده بولنمق وهرقیودانك سفینه سی مهماتیله کندویه تسلیم اولندقده نصکره کندونك معرفتیله
لیمان رئیسلری حفظنده اولوب چشمدده هربر سفینه لازمه سی بربرلرینه قارشدیریله رق بشقه بشقه
وضع اولنوب مثلا برسفینه نك آلوق زیرینه ومقره لری اوزرینه ویکنجی دخی اوزرینه وضع ولنوب
عربه لری یانه قونیلوب حین اقتضاده برر برر دده بلا نقصان بولنمق وباد بانلرندن تمنالك اولندیغی
وارایسه کشایش هواده اچوب قورتمق ومانده اولان سفینه لرلك وآلوت لازمه سنلك کوزه دلنسه
ونفراتنك تیمارینه وخطوط سازه سنه لیمان رئیسلری ناظر اولوب تکاسللری ظهورنده قیودانی
جزایه مظهر ولیمان رئیسی معاتب اولمق وغومانه وآلوت وسائر ادوانی مقتضای فحی فنا پذیر اولمقدن
صیانت ایچون دائما کوزتمك وهرقیودان سفینه سنی پاك سیلدیروب وسپوردوب وصولا دقت
باالجمله تیماردن خانه سی وملکی مثلو حالی اولمق وسفینه سفردن کلوب تخلیه وربط اولندیغی هنگامده
قره لرین وجام چارچوبه لرینی وتفنك تعلیق اولنه جق تمور لرینی وبولندك اشالی شیلرینی
ومانقه لرینی بوزمق بهانه سیله سفینه نك مقتضی ولازمه سندن اولدیغی سوکوب تلف ایتمکی
یرمدتدن بروعادت اتمدیه هرسفینه نك کردك وفنار وفوجی وظرفدادینه وارنجه ماموریر معرفتدیه
یوقلنوب دفترلره تطبیق اولنه جق اولمغله بولندردن برشی یعنی برتخته سی نقصان کلورایسه قیودانه تضمین
ایتدیرلمك وهنگام عزیمتده پرنج ومرجمك وزیت یاغنی وکچمادی زیده ربط اولنان
شروط اوزره ویریله جك اولمغله نفراتدن بعضیلری فوت ویاخود فرار وغیری صورتله نقصان اولدیغی
واقع اولورایسه ترسانه عامره یه حین ورودلرنده ماموریر معرفتدیه یوقلنوب نفرات ناقصه نك فصله قدر
پرنج ومرجمك ودوغن زیت وکچمادی جانب میریه ردوتسلیم ایتدیرلمك واکر فوت وضایع
اتمك لازم کلورایسه بعد التحقیق موجود اولان تادیب حقلرنده اجرا اولنمق ومانده سفینه قیودانلرینك
معیتنه تعیین اولنه جق مقدار کفایه کدکلوسیله کل یوم برسفینه سنده ومهماتی اوزرنده اولوب بروجه محرر
سفینه لرینی تیماردومهماتنی تلف وسرفدن محافظه یه صرف مقدور ایتمك واکر سواری قیودانلردن
بری سفینه سنی تیمار اتمکله ویاخود مهماتی اتلاف اتمکله ایتدیرملو ویاخود بلا عذر هرکون کلوب
اقتضاسنه کوره ترسانه ده وسفینه ده بولنمامق ویاخود نفراتنك تشقیفنه ومواجب ومانکولاتنه دائر
وسائر برکونه حیله یه جسارت اتمکله کبی جنحه سی ظهوراید یکده لدی التحقیق سفینه سندن نزع واخراج
وجنحه سی درجه سنه کوره تادیب وسیاستی حقنده لازم کلانی هرنه ایسه بروجه حمایت اولنبوب

دونمای همایون قپودانلریک قپودانلری وعزل ونصبلری ونقران ومهماناریله توشیعه قایدنامه اولنان قپودانلر اموری ودخایر تعیناتلری نظام جدیدی محیط درشامل اولمغله بعضی قپودانلر ایچون وبیلدون علم معلومات مخصوصه ایله دخی قاعده سنک صورتیدر

دونمای همایون قپودانه سی وبطرونه سی ودیاله سی ولیمان ریسلرینک محلول وقوعی وباخود جنجه لری ظهورنده حین عزل ونصبلرنده قپودان پاشا بولنان ذات کرام حضراتی فی الاصل اولدرغی مثلو باب عالی یه باتقریر سواری قپودانلردن فتنه ماهر وصداقت وشجاعتده واهلیتی ظاهر احق واصلحی کیم ایسه اول نصب وتعیین اولنق وسائر دونمای همایون سفینه لرندن قالیونلر وفرقاتیز وشبسیه وسائر قپودان ارکانینه وفیمابعد سفربرلرلولغه شایسته اولنلرینه سنجاق قپودانلری ولیمان ریسی مشورت واتفاقلریله وجه مناسبی اوزره سواری قپودانلردن برری تخصیص وملزم قپودانلر دخی اقتضا ایدن سفینه لره ملازم قپودانلردن برری انتخاب وانها وینه قپودان پاشا حضرتلرینک رأی وارادهٔ سنیه لری وباب عالی یه باتقریر استیذانلری ایله نصب وتعیین بیوردلنق وسواری اولهجق قپودانلردن انجق استحقاق ولیاقتنه وثقی درجاده کمال مهارتنه باقلوب نهارا طراف رجاسیله وخاطره رعایت اولنماق ومیج برندن جائزه وعبودیت وعوایدالتماس فیمابعد قپودان پاشالر سواری قپودانلردن جائزه ورشوت وعوایداخذ ایتمیه جکلرندن غیری دولت علیه طرفندن قپودانانه بلغا مابلغ اکرامیه ترتیب واعطا اولنه جق اولهله قپودانان دخی سوار اولدقلری سفینه نک قصاب وقهوه وبولنده داثر خدمتلری سابقلرده مزادیله فروخت ایتدکلری کبی هاتیموز سفینه نک ریس ویلکنجی وطوبجی باشی وذکر اولنانلری وسائر بوسثلو کدکلولردن استحقاق واهلیتی ظاهر اولنلره انجه سزترتیب وتخصیص ایلدرینی واکر بوسثلو کادنی کدن وخدمتلردن قپودانلرنی کدکلولرینه علی مراتبهم انجه سزترتیب وتخصیص ایلمزلرایسه بلوقصوریتادیب اولنق وجنجه لری اولنجه بلوموجب تنزیل وعزل اولنیوب سفینه لری سفربرلولغه اولدقره معاً عزتیت وترسانه عامره ده قالدقده طشره کیتیوب وبرکون ترسانه دن وسفینه لرنظارتندن منفک اولماق وهربرسواری قپودانه سفینه سی مهماتی ناموراوله جوه آدم وترسانه عامره امینی ولیمان ریسی معرفتلریله تحریر وتسلیم اولنوب مهمات مذکوره حافظ وقابضی قپودان اولنق وسفرویرده عودت ایلدکده وباخود ترسانه ده طورد ینی برده محافظه قپودانک قصوری حسبیله اولیوب یااستعمال وباخود مرورزمان ایله مهمات مذکوره دن ناقص قیدولنوب اولندی وخی کذلک ناموراوله جق آدم نظارتی وترسانه امینی ولیمان ریسی معرفتلریله اقتضاسنه کوره تحریر وتسلیم وینه قپودانه تسلیم برله یدلرندن مهرومحتملک اخذ ولیمان کاتبنه حفظ ولیمان دفترینه قید اولنوب کاتب مرقوم برصورتی قپودانی یدینه ودفترک برصورتی قپودانک دیوانی بولنان ذوات کرامه وبرصورتی نظارته ناموراوله معرفتیله دفتردار وقت اولنلره بعدازان

15a

خمیره اتمق واکار اثر صنایع آتشبازی وفنون حربیه یی خمیره جی نقراته ولغم باغملق واکار آثر
صنایعك علیسیتی وعلیسیتی لغمجی نقراته وفن هندسه اوزره متریس جفر ایتدرمك وطابیه
انشا ایتدرمك وقلعه طابیه سی یاپدرمق واردر ومحلنی تخصیص اتمك وطوب قونداغی وتکرلك
وخمیره قونداغی وجسر طومبازی یاپدرمق واکار اثر صنایعی لغمجیلردن فن هندسه یی تحصیل
ایده جك مهندسلره علی الدوام مشق وتعلیم ایلیه لر وذکر اولنان دورت خلیفه کفایت
ایمیوب اشبو ترتیب ونظامله شروعدنصکره خلیفه لرك زیاده اولمسی اقتضا ایدرایسه
برقاج دخی خلیفه تعیینی ایله هربرینك اقتضاسنه کوره سنوی میریدن معاشلری تنظیم اولنه
وکذلك معاشلرینه معادل زعامت وتیمار ویرلدکده معاشلری رفع اولنه والیوم
ترسانه ده تعلیم وتعلم اوزره اولان مهندسلر اشبو مهندسخانه یه نقل اولنوب لدی الامتحان
بروجه مشروح فنون مذکوره ده کسب هنر وکمال ایدنلردن خلیفه لکه شایسته اولنلر
خلیفه لکه تخصیص اولنوب مستعد اولنلری یومیه ایله تحریر اولنه حق ملازمینه ادخال ایله
یومیه لو ملازمه محلول تیمار ویرلمك لازم کلدکده انلرباش ملازمدن اعتبار اولنمق اوزره هم
یدلرینه ملازمت امری ویریله ولغم باغلایجی ومهندسلره اقتضا ایدن آلات وادوات
هندسیه ومعماریه وبویا وکاغد وکتاب وتعلیم وتعلمده سائر لازمه لری وعمله
هریار ناظر معرفتیله اقتضاسنه کوره میریدن تدارك اولنه ونفرات مرقومه قشلاو لرنده
ایقاد ایده جکلری قندیل وشمع بها وچاروب وحطب وکمور وسائر لازمه لریچون
اعانه محتاج اولدیغندن سنوی اکی بیك غروش بومقوله مصرفلریچون میریدن
تخصیص اولنوب قشلاو لری انشاسنده قاج اوطه تنظیم اولنورایسه مبلغ مزبور ناظر معرفتیله
هراوطه یه ترتیب تقسیم اولنه واشبو لغمجی ومهندسلردن کرك سفرده وکرك حضرده
مجروح وعمل مانده اولنلرك خمیره جی شروطنه تطبیق ایله تقاعد اولمری جائز اولمه انجق
بروجه مشروح تقاعدلکی اقتضا ایدنلر تیمارلودن ایسه مناسبی وجهیله اخر محلدن جهت معاش
ویومیه لودن ایسه اخر مقاطعاتدن حضرده یومیه لری مقداری وسفرده یومیه لرینك نصفی
مقداری وظیفه توجیه اولنه سفر وحضرده منوال مشروح اوزره تقاعدلکی لازم کلنلر حضور آصفیده
اثبات وجوده براه لدی المعاینه بالکلیه عمل مانده اولدقلری ظاهر وتحقق اولمدتجه تقاعدلکی اعتبار اولنمیه

اتفاق آرا ایله قرارداده اولدن اشبو نظام مستحسن الی ما شاء الله تعالی دستور العمل
اولمق اوزره اقتضا ایدن محلده قید ایله بعدها وکلای دولت علیه طرفلرندن شرایط لازمه سنه کمال
دقت ودوام واستقامتیله سعی ودقت اولنوب خلاف نه بر درلو حرکت اولنمیه

وخدمت لازمه سندن ثبات ودوام ايتمين متمادی بلا عذر برماه ترك ايدرايسه اومقوله لرك يمارلری وبوميه لری رفع وبرمرتب شروط تنظيم اولنه وبومثللو لرابقاجاسنده اولورلرايسه فيمابعد ابقاقبول اتميه وهنكام سفرده كرك يمارلو وكرك بوميه لو لغمجی نفراتندن مجموعی سفرده اغالری بياغيله عجوز بولنوب اقتضا ايدرايسه حسب الوقت اراده عليه بيورلدقده مقداری آخر محله مأموريت ملوحفله سنه بناءً استانه ده قشلو لرنده قالمری جائز اولمه وبونلر استانه ده اولدقجه ينه تعليم وتعلم لرينی ترك ايتميوب كماكان تحصيل فتارينه سعی ايليه

وبهرماه مواجب اعطا سنده علوفه لی ملوزملريوقلندجيغی مثللو يمارلو لردخی ناظرواغا معرفتلريله هرآيده بركره بوقلنوب اغاوسائرضابطان اتباعنه لغمجی دركاكی ويلماملك وضابط اولنلرنفراتدن اتباع استخدام ايتمك واغاوضابطان اتباعنده لغمجی دركاكی بولنورايسه رفع اولنوب ويمارلو اوتردن بروسواری اولمغله علوفه لی ملوزملر بياده اولمق خصوصلرينه ناظرواغاوسائرضابطان دقت ايليه لر وبعض محلده اقتضا ايدن لغمجی ومهندس ارسالی لازم كلدكده ايجلرندن اراده سنيه بيورلدجيغی مقداری بامرعالی مأمورقلنوب ارسال اولنه اومقوله مأمورلرك نظام سابقی اوزره قيدلرينه شدع وبرسيجون ناظرايله اغابالو شتراك مهرلرينی تقديم ايله محلنه قيد ايتدره لر

والحاصل هنرترسانه ده اولان مهندسخانه كبی خمپره جی ولغمجی قشلو لرينك جوارنده برمهندسخانه دخی انشا اولنوب صنايع مذكوره تعليم وتعلمنه اقتضا ايدن آلوت وادواتی ناظرمعرفتيله ميريدن تنظيم برله اول مهندسخانه يه برخواجه ودرت خليفه تخصيص اولنه وسنوی ميريدن خواجه يه اكی بيلك غروش وباشخليفه يه بيلك بشيوز وخليفه ثانيه بيلك اكيوز اللی وخليفه ثالثه بيلك وخليفه رابعه يديوز اللی غروش حقمعاش تعيين اولنه ولغمجی يمارو زعامتلرندن اولمه اوزره ناموجود وترك خدمت ومحلولدن بومعاشلره معادل بونلره بشقه بشقه زعامت ويا خود يمار برکدريلوب ترتيب مذكور اوزره تنظيم اولندقده اولوب معاشلری رفع اولنه وبونلردن بری فوت اولدقده طريق اعتبارايله خارجدن وداخلدن هنر وكمالی لدی الامتحان ظاهر اولنلره توجيه اولنه واشبخواجه وخليفه لرفنون مذكوره نك علميسنه وعمليسنه واقف اولمه شرط قلنمغله علميسنه واقف اولوب عمليسنه وقوفی اولميانلرعمليسنی تحصيل ايتدكجه خواجه وخليفه اوليه لر اقتضا ايدرايسه آخر محلدن قلنره ماهراستاد خمپره جی ولغم باغاوبجی ومهندسلرجلبيله عمليسنی انلردن تحصيل ايليه لر واشبخواجه وخليفه لر

خمپره جی

14a

محلنه قید اولنمغله لغجی زعامت ویتمارلری بوندن بویله قطعا قصر ید اولمیه وتیمارلو
لغجیلردن سفره اشمکه طالب اولدقلرنده لزوم اخراج ایله یرلرینه اشکنجی تیمار صاحبی
لغجی زمره سنه ادخال اولنق من کل الوجوه ممنوع اولوب بر دولو مساعده اولنمیه ولغجی باشی
نصب اولنه جق اغایه سنوی بش بیلک غروش حاصلی برزعامت تخصیص اولنه قویدت
عهد سنده اولدن فاپاره سی بیلنوب اکا کوره نامزد ومحلولوندن برکدیرلوب اولمقدار حاصلی
زعامت تنظیم اولنجیه دلک میریدن اولمقدار حصه معاش ویریله ویلوندن بویله اغالره سنوی
بیلک ایکیوز الحی غروش بدل تعیینات ویریله وضابطاولدن کخدا وچاوش وعلمدار دخی
تیمارلری بیحاصل اولدیغی صورتده علی مراتبهم اقتضا سنه کوره الحاق اولنه رق تیمارلری حاصلی
درجه، کفایه یه ابلوغ اولنه ویومیه لولو زمله باعث شوق اولق ایچون یومیه یوزدرهمدن ایکیشر اتمک ایله بشر پاره فائق بهامیریدن تخصیص اولنوب بهرماه مواجیلریله معا فائق
بهالری واغالک بدل تعییناتی ناظرلرقندن بالوسته عامیریدن ناظره اعطا اولنوب
ناظرهی قتلوده سرکے ایدوب اغالک بدل تعییناتی اغایه ویردکدن صکره علوفه لی نفراتک
مواجیلریله فائق بهالرینی دفتره تطبیق ایدرك هربرینك یدلرینه تسلیم ایلیه وسپارش
وحواله دیه دلک برنفرك علوفه سنی آخر برنفره ویرمیه ومواجب وقتنده خسته لك وياعذر
شرعی ایله بولنمازی اولورایسه مواجیلری ناظریدنه امانةً حفظ اولنوب اونقوله زمان حین مواجیه
بولنمیقلری خسته لکه وعذر شرعی یه مبنی اولوب خدمت لوزمه سنده علی الدوام تکاسلی اولدیغی
ناظرهعندنده متحقق اولورایسه صاحبلریه تسلیم اولنه وخدمت لوزمه لرنده دوام وثباتلری
اولیوب همان مواجب وقتنده علوفه سنی آلق ایچون اثبات وجود ایدرای اولورایسه ناظر اولدر
تحری وتدقیق ایدوب بومثللولرك بومیه لری رفعیله برلرینه برموجب شرطی مجددا رغبتی اولنلرك
ملوزم تحریر اولنه وتعلیم وتعلمده تکاسل ایدوب خدمت لوزمه لرنده ثبات ودوامدری
اولیان نفراتی لغجی باشی اولنلرده خی هربار تحری ایله ناظره اخبار ایلمك لازم ایکن دقت ایلمدکلرندن ایچون
لغجی باشی دخی تادیب اولنه وسفر وحضرده نفرات مرقومه دن فرار ایدری اولورایسه
بولنلرقدری محلده اخذ وتادیبلری خصوصنه دقت اولنوب بروجهله اهمال وتکاسل اولنمیه
ومقدم ملوزم مایزیلوب برمدتر نصکره حسنا سیله یومیه سندن کف ید وخدمت لازمه سنی ترك
مرادایدری اولورایسه یومیه، مرقومه نلك حین توجیهنده بروالدیغی علوفه تماما واومقوله لرك استردادلری
وخزینه، عامره یه تسلیم اولنه کرك یتمارلو کرك یومیه لودن بعد الیوم تعلیم وتعلمده

وعمدی جمله عندنه نمایان اولوب ارباب استحقاقدن لغجی باشیلغه احق والیقی کیمسه ایجلرنده
وياخود خارجدن نافذ معرفتیله بعد التحری استحقاقنه اغا نصب اولنه وکذلك ارباب استحقاقدن
درایتلو واعمال نفراته قادر نفوذ اصحابندن اوجاق کتخداسی وبری جاوش وبری علمدار نصب وانتخاب 13b
اولنه وکتخدا وجاوش وعلمدار ایجلرنده اولمق لازم اولوب انجق اشبو ضابطان نصبنده دقت وتحری
بر له ارباب استحقاقدن اولمیانلر بر درلو ضابطه تجویز اولنیوب احق والیقی نصب اولنه
وخمبره جی وجاغنه کاتب تعیین اولنان کمسنه لغجی وجاغنك وخی قفنا ایدن کاتبی خدمتنده
بولنمق ایچون لغجی یه وخی کاتب تخصیص اولنه وبونلك ایچون بشقه معاش ویرلیه وتیمارلودن ماعدا
اوتوزدن اتجه یومیه ایله مجدداً رغبت ایدن مستعدیندن نافذ واغا معرفتیله الی نفر ملازم تحریر
اولنوب یدلرینه ویریله جك سندده هر بریك اسکالری واسم وشهرتلری وکیملك اوغلی کیم ونجلدن
متولد اولدقلری وخدمات لوزمه لری درج وتحریر اولنه واشبو ملازملرك تفنگی صنفنه میل ورغبت
ایدرلرایسه یکرمی بش نفری اولدیکی صنفنه ادخال ایله اندن وخی تعلیم وتعلم ایله لر وتیمارلو
لغجیاندن فوت اولدقده وبر موجب شروط دائمی ستا بولده قشاولرنده اثبات وجود اتمیوب زائد خدمت
ایدنلرك وایکی سنه یه دك تحصیل فن ایده میانلرك نابنارده لری محلولدن ودفعدن اخره ویرلمیوب
تیمارلو ایکیوز قیده تنزیل اولنجیه دك خاصه ضبط اولنه وتیمارلو ایکیوز قیده تنزیل اولنقده
محلول اولان لغجی تیمارینك حاصلی بیلنیوب ذکر اولنان ایکیوز تیمارلودن قدیم تیماری بیحاصل اولنرطالب اولورایسه
لدی الامتحان شتنده مهارتی ظاهر اولدقده محلول مذکور اول قدیم تیمارلویه توجیه اولنه
وآنك بیحاصل اولوب نابنارده ذکر اولنان الی ملازمدن کذلك امتحان ایله استعدادی ظاهر اولوب
ملازمه ویریلوب اول ملازملك برینه مجدداً رغبت ایدنلردن اخنجی ایله یومیه سی اکا ویریله
لغجی درلکی محلول اولدقده اولوده ویرلمك قانون اولیه متوفانك اولادی توانا اولوب ملازمته
رغبت ایدایسه اوجاقلرنده سلسله وقوعنده ملازمته ادخالی جائز اولمه ووقوع بولدقده ترجیحاً قاعده
قدیمه افنده اغالری عرضنه مربوط اولوب نافذ ایله باشقالرك عرضلریله لر وعرض اتجه سی وسائر وجهیه
برلسنه مطالبه اولنمیه وفیما نافذ اولنلر تحری ایدوب رجا وشفاعت واحتساب وانتجا ایله اخنجیه
ونا اهله عرض ویرلمامخصوصنه دقت ایله ودفتدار عصر اولنلرك لغجی وجاغنه نظارت
شامله لری قاعده قدیمه اوزره دفتدار اولنلرك تخصیصی ولدقده ساده عرض اوزرینه
توجیهلری بیورلیه والیوم دفترخانه عامره ده مقید اولان لغجی تیمارلری اشبو یلك ایکیوز
یکرمی سنه سی محرمندن اعتبارایله فیمابعد بر سبب تصرید یکجا ملك وبر تقریب لغجی لغی رفع اولدقده

محذوف قید

13a

واستعداد واستحقاقی اولمیانلرك رفع اولنمق لازم ایکن بوندن بویله تعلیم وتعلم ایله کسب مهارت ایلدی
مامولنه مبنی اومقوله لرك شمدیلك ناتپاره لری رفعی تجویز اولنمیوب انجق فیمابعد لغمجی نفراتی ضابطه یه
معاد اتمی قشلولرنده مقیم اولمق وولویتلرینه کتمك واخر کار وکسبه مشغول اولمامق شرطیله هر
علی الدوام تعلیم وتعلم ایلدی قانون قلمغله اومقوله قلدرنده مهارتی اولمیانلر دا تمی استانبولده
قشلولرنده اقامت وتعلیم وتعلمه رغبت ایله کسب هنر ایلمکه سعی ایدرلر ایسه اوزرلرنده اولان
ناتپاره لری نهایت ایکی سنه یه دك اکتساب مهارت ایدنجیه دك کاکان استحکاماً ابقا قلنه
وبو مدت تکملنده تکرار عموماً یوقلنوب لدی الامتحان تحصیل فن ایده میانلرك ناتپاره لری
رفع اولنه وبونلرحین یوقلمه ده اسم وشهرتلری وولویتلری ونحله متولد وکیمك اوغلی کیمسه
ایدیکی تصریح اولنه رق شهرت شایعه لری ایله اشکالاری تحریر اولنه رق دفتر اولنه ودفتر مذکوری
ناظر ایله اغا بالاشتراك تمهر ایدوب محلنه قیدایله بدلرینه استحکاماً بشقه بشقه ابقا براتلری ویریله
ولغمجی نفراتنك فیمابعد علی الدوام استانبولده موجود بولنوب تعلیم وتعلم ایله کسب مهارت
ایلدی اساس نظامدن اولمغله حمده حمی نفراتیچون انشا اولنه جق قشلو جوارنده بونلره دخی
یوزکره بشر نفره وافی بشقه بشقه ایکی قطعه قشلو انشا اولنوب لغمجی نفراتی بعدازین ایکی صنفه
تقسیم ایله برصنفی لغم باغلمق قبیلندن دائر صنایعی مشق وتعلم ایلمك ودیگر صنفی کوپری وطابیه
وقلعه یاپمق ومتریس المق مثللو صنایع معماریه یی وفق هندسه یی تحصیل ایلمك اوزره هر
ذکر اولنان قشلولرك شبو ایکی صنفه تخصیص اولنه، وبو ایکی صنفك هرنقدر قشلولری بشقه بشقه
تخصیص اولنمش ایسه دخی تعلیم وتعلم ایده جکلری فنون وصنایع تواًمر اولوب جمله سی قدیمدن
براوجاق اعتبار اولنمغله قدیمی اوندہ ایجلرندن وباخود فن مذکوردہ ماهر خارجدن مستقیم
ودیندار وضبط وربط نفراته صاحب قدار بری اول امرده لغمجی باشی اولمق اوندہ اغا نصب
وانتخاب اولنه، وشمدیه دك لغمجی باشی اولان مجهول الاحوال اشخاص جلب بریسی فیمابعد لغمجی
باشیلغه التزام اولنمق دکل اوجاغه دخی تقریبلری تجویز اولنمیه وبونلرك اوزرلرنه زعامت
وتیمار وارایسه قیدلری اچیلوب سنجاغنده ساکن اولمق شرطیله اشکنجی اولمه لر وقتاً من الاوقات
لغمجی باشیلردن جائزه وهدیه نامی وسائر وجهله براتجه وبرجه النیوب ماداکه شروطه مغایر
برحرکتی ظهور اتمیه اغا لقدن تنزل اولمامق اوزره دائمی متمتع اولمه واکر خلاف شرط لغمجی باشی اولنلرك
ادنی برحرکه جسارتلری ظاهر اولورایسه ناظر طرفندن تحری وتدقیق ایله اخبار اولندقده عزلیله
اکتفا اولنیوب ترتیب جزا ایله سائره عبرت قلنه ویرینه یه فنون مذکوره ده کسب کمال ایدن مهارت

ایتمیانلرك اوده تو غانلری یداعلایه کرفتار اولدقده یرینه تدارك ایتدکلری تو غانلرینی
سائر اوده لرمیانده علناً اظهار و نقل و اعمال ایده ماملری سابقده مرعی اولمغله
اشبو خمیره جی نفراتنك دخی مأمور اداره و محافظه و اعمالی اولدقلری خمیره لردن بری
معاذ الله تعالی وقت سفرده دشمن یدینه کچمك احتمالی اولوب ایسه قطعی خمیره ایسه اول
خمیره نك نفراتنه محافظه ده قصور لریچون الی الابد نشانلرینی اظهار اتمك جائز اولیوب
سائرلری میانده بو وجهله معیوب اولمالر

صورت خطّ شریف بنت ردیف

اشبو شروط دستور العمل طوتلوب اوزره قانون جدیره الحاق اولنوب
خلافنه حرکت بروقته جائز اولیه جسارت ایدن اولورایسه حقلرنده کلنه

لغمجی نفراتی اوته دن بروفق هندسه و سائر صنایع معماریه یی تعلیم و تعلم ایله لغم باغلق
وبوکا متفرع فوائدی ماهراولمق شرایط نظامیه دن ایکن وفق الاصل ایکیوز قیده منحصر اولوب
تعلیم و تعلم ایله فنّ مذکوری تحصیله استعداد و استحقاقی اولیان اجنبی یه محلولری عرض اولنمق
شروطی نظامیه دن مغایری ایکن لغمجی زعامت و تیمارلری محلول اولدقجه رجا و شفاعت
وطمعه تبعیت ایله اکثریا نااهله توجیه اولنه رق الحاله هذه لغمجی نفراتی ترتیب قدیمه یی
تجاوز ایلدیکندن بشقه حین حاجتده لغم باغلیه جق وفق مذکوره دائر صنایعی اجرا ایده جك
ایجلرنده ارباب استعداد قالمیوب وموجودلری دخی تعلیم و تعلم ایله فنلرینی تحصیله میل و رغبت
ایتمیوب بو وجهله اوجاغ مزبورك حین احداثنده ربط اولنان شرایط نظامیه سنه خلل کلی
تطرق ایلدیکندن بعده لغمجی اوجاغنك برتحت نظامه ادخایله مجدداً احیاسی امرینه
اراده قاطعه شاهانه تعلق ایتمکله ایمدی خمیرجی و جاغنه بو دفعه ربط اولنان شرایط
جدیده نك اجراسیچون عظمای رجال دولت علیه دن معتمد و صداقتکار بریسی ناظر نصب
وتعیین اولنه جغندن بناءً اول ناظر اشبو لغمجی و جاغنه دخی نظارت اتمك اوزره مأمور اولمله
ولغمجی نفراتنك دفترخانه عامره دن قیدلری اخراج ایله دفتری ناظرموی الیه تسلیم اولنوب
لغمجی نفراتی هر قاچ قیدایسه اشبو بیله ایکیوز یدی سنه سی روز خضرنده ك مدت معینه
تخصیص برله روز خضرده یوقله اولدجغی شمدیدن اخبار اولنوب مدت مذکوره تکمیلنده یکایکا
استابوله ناظرموی الیه واغالری معرفتیله یوقلنوب ناموجود لرك ناپاره لری ترك خدمتدن رفع
وضبط اولنه وموجود اولنلر امتحان اولنوب استعداد و مهارتی اولنلرك درکلری

12a

محکم وقوی اولسنه وقت اولنه وسفرلرده هر خبره نلك اللیشر اتم مهماتی خبره وجاغیله برابر
بولنق وبو مقدار مهماتی خبره نفراتی استصحاب ایلمك وبو طاقلری تحمیل واستصحاب ایچون هر خبره یه
بر قطعه جبه خانه عربه لری اتخاذ اولنق خصوصنه دقت اولنه زیاده مهمات اقتضا ایدر ایسه
جبه خانه دن آلنه وخبره مهمات نه جبه خانه عربه لرندن ماعدا لازم کلان عربه لر حتی قوی
وجوانلری توانا اولنق اوزره میریدن اتچه سیله تدارك اولنوب وقت سفرده خبره جی وجاغنه تسلیم اولنه
وسرعدلره وقالیونلره خبره جی اقتضا ایدنجه خبره جی وجاغندن اقتضا سنه کوره ترتیب اولنه
اشبو اتفاق آرا ایله قرار داده اولان شرایط شتانك ادنی برماده سنه وقتاً من الاوقات وسبباً
من الاسباب نقص وخلل ایراث ایده جك حالاته هرکیم جسارت ایدر ایسه دین ودولت علیه یه
ایقاع مضرت ایتمش اولدیغندن بناءً مظهر لعن اولوب وزر ووبالی بوینونه اولمغین
بو دفعه مجدداً ترتیب وتحریر اولنه حق بشیوز نفر اساسیلو خبره جیانك اوزنفری برطاقم اعتبار
اولنمغله ابتدا دخول ایدن یکرمی درت اتچه یومیه ایله تحریر اولنوب یوزیله طقوزنجی اولنجه دك
ترقی الله رق یومیه ی قرق اتچه یه بالغ اولوب یومیه ایکیشر آقچه ایله بشر پاره تعیین وماهیاً
اعطا اولنوب بعده یولی کلدکده برکیسه ایکی کیسه دخی زیاده فاضلو تیمار توجیهله خلیفه
واونبجی اولوب طقوز نفره ضابط اولوب یکده دك دخی زیاده مهارت کسب ایدر ایسه دخی اغری
تیمار ایله سرخلیفه وچاوش وکتخدا واغا اولور دولت علیه نك بو وجهله نعمت وعنایتنه
واعتبار ورتبه لرینه نائل اولورلر لکن تحریر اولنه حق نفرات اولور اولماز کسنه لردن
وناخلف کروهندن تحریر اولنمیوب اهل عرض وکوجلو وقوتلو وقدرتلو واستعدادلی
دلاور لردن تحریر اولنه وحین تحریرده دائما قشاده سنده بولنق وتعلیم وتعلم ایلمك وضابطنه
اطاعت ایلمك وبریه نزاعی واقع اولسه ضابطنه افاده ایدوب قباحت قیفیسنده ایسه ضابطی
تعزیز وتادیب ایدوب اول کسنه ایله غوغا اتمملك واکر ضابطنه خبر ویرمیوب غوغا
ایدر ایسه ضابطی معرفیله تادیب اولنق وضابطنه اطاعت ایتمز ایسه تادیب اولنق
واکر برخصوصده ضابطنه سلاح چکر ایسه اقتضا سنه کوره سائره عبرت ایچون
تادیب کلی ایله تادیب اولنق والحاصل بالاوده مسطور انعامات وخدمت لازمه لری
وتادیبلری وضابطان اطاعتلری ولیل ونهار دوام واستقرارلری تحریر اولنه جق نفراته
اول امرده افاده اولنوب بو شروط اوزره حرکت ایدوب خلاف حرکت اتمیه جکنه یمین ایلدکدن صکره
دفتر تحریر واوجاغه ادخال اولنه والا قبول اولنمیه

صورت خط همایون

بو وجهله شروطه نیه ذیل اولنه

عسکری اوجاقلرك اورته لرندن اسقاط سابقه ده اثنای محاربه ده اظهار ثبات وثبات

خلیفه اولنلر کندو نفرینی بهر یوم یوقلیوب خدمت لازمه لرینه ثبات ایلملرینه دقت ایده لر وخمبره جی
نفراتنك بوزن بویله تیمار لوسی سواری اولوب بومیه لوسی پیاده اولق قانون قدیمخاله تیمار لودن ماعدا
بومیه لوخمبر جیلر وملازملر سفر وحضرده سواری اولیوب پیاده اولملری خصوصنه غایة الغایه
مراعات اولنه وبعضاً سفر لرده خمبره اعمال اینجك محل اولمه میوب ضروری خمبره جی نفراتی معطل قالمغله
بویله وقوع بولمیجاق ایوس طوبلری لری لا قضا خمبره اتمق ایچون احداث اولنمش اولدیغندن
خمبره جی نفراتی ایوس طوبلری اعمالنده استخدام اولنوب خمبره جی خدمتی دکلدر دیه رك اعتذار اولنمیه
وهنکام حضرده بهرکون اون خمبره نك نفراتی تعلیم محلنده خلیفه لری وسر خلیفه لریله مناوبه اوزره
موجود بولنوب تعلیم وتعلم ایلیه لر وخالی کونلرده اصناعه وقت ایمیوب خمبره جی اوجاغی فنون حربیه یه
شامل اولدیغندن طوب اتمق وتفنك اتمق ومترس الملق وفن هندسه وسائر صنایع جدیده حربیه یی
تعلیم ایلملری خصوصنه ناظر واغا اولنلر دقت ایلیه لر ونفرات مرقومه دن علیل واختیار
وعمل مانع اولنلری وهنکام حضرده تعلیم اثنا سنده قضاءً مجروح وعمل مانع اولنلری کرکدیرمیوب
واخر مقاطعاتدن یومیه لری مقداری وخلیفه ایله تقاعد اولمه لر وسفرده دشمن قارشو سنده
محاربه هنکامنده مجروح وعمل مانعده اولنلر یومیه لری هر نمقدار ایسه ضعفی مقداری دیلدکلری مقاطعاتدن
وخلیفه ایله تقاعد اولملری جائز اولمه وحضاً بطاندن سفر وحضرده مجروح وعمل مانعده اولنلر
واختیار اولوب اداره امورده قدرتدن عاطل اولنلر هر بار تحری وتحقیق اولنوب مناسبی وجهله حالنه کوره
اخر محلدن جهت معاش تعیینله تقاعد اولملری خصوصنه دقت اولنه انجق کرك سفرده وکرك حضرده
بروجه مشروح تقاعد لکی اقتضا ایدنلرك بالذات حضور آمیزه اثبات وجود برله عمل مانع اولدقلری
معاینه اولنمدنجه تقاعد لکی اعتبار اولنمیه وهنکام حضرده احتیاطاً الی خمبره یه ایکیشر بار کیردن
یوزر اسن بار کیردانمی خمبره جی قشلاسنده موجود بولنوب یمه ویه جکلری ومصارف سائره لری میریدن رویت
اولنه واشبو بار کیرلر قفی خمبره لره تخصیص اولنوب ایسه اول خمبره نك علامتی ایله تمغالنوب هر بش خمبره نك
اونر اس بار کیرلری سر خلیفه اولنلره تسلیم اولنوب اکریمه ویه جکلرینه وتیمار لرینه باقمیدیغندن تلف اولمش
لوازم کلور ایسه بهاسی اول سر خلیفه نك تیماری حاصلندن تضمین اولنه ومعین اولان عدد بجیلر بار کیرلرك
تیمار لرینه وتیمار لرینه اهتمام ایلیه لر وایکیشر بار کیر چابلری زیاده اولمق خمبره لره کفایت اتمکله سفرده اولدقده
زیاده سی تدارك اولنه وخمبره لرك عربه لری وسائر طاقملری خمبره جی قشلاسنده موجود بولنوب لدی الاقتضا
برمحله یه خمبره ارسالی لازم کلدکده همان بار کیرلرینی عربه لره قوشوب وخمبره یی عربه لرینه وضع وسائر مهمات
لوازمه سنی استصحاب ایله ورحال عزیمت ایلیه لر وخمبره جی اوجاغنك کافه مهمات لازمه سنی فاخر معرفتیله
ضمنلرنده ماهر استاد عمله لر تدارکیله میری فیسیله اولیه رق خمبره جی قشلاسنده انشا اولنوب هر برینك

محکم

وبشر پاره قاتق بها بیرمک تخصیص اولنه واوتوز بر وخمبره جیانه مخصوص لباس اوزره سنه
برکره عینی کسوه لری وخی میرمک دکدیریلوب هر برینه اعطا اولنه واشبو کسوه انجق یومیه لو مخصوص اولمش
خمبره جی ایله ملازم کسوه لری متفاوت اولمه وبونلرك قاتق بهالریله مواجبلری واغاوکاتبك بدل
تعیناتی ماه بماه میرمک ناظر اولنه اعطا اولنوب ناظر اولدن وخی اغاوکاتبك بدل تعیناتی میرلرینه
اعطا ایلدکدن صکره علوفه لی نفراتك مواجبلرینی خمبره جی قشلاسنده سرکی یروب اغاوکتخدا وچاوش
وعلمدار مواجبه لرینی کاتب سرخیله هر نفرك یدلرینه تمامجه تسلیم ایلیه وسپارش وحواله دیه رك
هر نفرك علوفه سنی آخر برفره ویرمیه ومواجب وقتنده خسته لك یاخود عذر شرعی ایله بولنمازی اولورایسه
مواجبلری دفتریله دیکر مواجب وقتنده دلی ناظر یینه امانةً حفظ اولنوب اومقوله لرك حین مواجبده
بولنمدقلری وخسته لکی عذر شرعی یه مبنی اولدیغی وخدمت لازمه سنده تکاسلی اولمدیغی ناظر عند تحقق
اولورایسه صاحبلرینه تسلیم اولنه وخدمت لازمه لرینه دوامرو وثباتلری اولیوب همان مواجب وقتنده علوفه
المق ایچون اثبات وجودایدمدکلری ناظر اولنلردن تحری وتدقیق ایروب بومثللولرك یومیه لری رفع وبرموجب
شروط لازمه کلوب عرض اولنه وسفر وحضرده نفرات مرقومه دن قرابدری اولورایسه بولندقلری محلده اخذ
وتادیبلری خصوصنه دقت اولنوب بروجهله اهمال وتکاسل اولنیه ومقدم خمبره جی یازیلوب برمدت
رضاسیله یومیه سندن کف ید وخدمت لازمه سنی ترك مرادیدری اولورایسه یومیه مرقومه نك حین
توجیهنده بروالدیغی علوفه تماماً اومقوله لردن استرداد اولنوب خزینه عامره یه تسلیم اولنه وبویله خدمت
نظام حرکت ایدن نفراتی خمبره جی باشی اولدقده بار تحری برله ناظر اولنده اخبار ایلیه واکر خمبره جی باشیلر
بومقوله محل نظام مساده لری اخبار ایتمیوب ناظر اولمدن بعد تحری وتدقیق ایلدکلرنی خمبره جی باشی ولجه خبر ویروب
کتم ایلدکی انجون مظهر عقوبت اولمه وهر خمبره نك نفرات وملوزملری قشلاده اوطه لرینه ایقا اینه حکلری
قندیل وشمع بهاوچاروب وحطب وکورد وسائر مالزمه لریچون اعانه محتاج اولدقده هراوطه یه
بومقوله مصارف ایچون سنوی یوزغروشدن بشیوز بك غروش میرمک بشقه جه تخصیص اولنوب اشبو اوچ
ناظر واغامعرفتلریله خزینه لرینه تسلیم ایله زیرادره لرینه اولنوا اوطه لرك بومقوله مصرفلرینی اداره
ایلیه لر وخمبره جی باشی وکتخدا وچاوش وعلمدار بوخصوصه ناظر اولمه لر خمبره جی اوجاغنك
یالاده بسط اولندقده وزه شرایط نظامیه سی هروجهله مرعی ولمعه مطلوب قطعی اولمغله بودفعه وبوزمن
یوقلمه لرده ناظر اولدقده تحری ایدوب اغاوکتخدا وضابطان اتباعندن خمبره جی ناپاره سی بولنورایسه
درحال رفع اولنمق ومحلول وقوعنده ضابطان اتباعنه خمبره جی دیدکلری ویرلمامك وضابط اولدقده
نفراتدن اتباع استخدام ایلمك خصوصلرینه کمال دقت اولنه وبهرماه مواجب اعطاسنده عموماً
نفراتی یوقلمه قانون اولمه وهر خمبره نلدن خلیفه کندونفراتی آیرکه برکره یوقلمه اکتفا ایتمیوب

10b

وعامتلری یدیشر یوز الیشر غروشه ایلا وغ اولنوب شبو ضابطانه بو مقدارجا حاصلی زعامتلرده فالیمی
صورتی اقتضاسنه کوره علاوه اولنمق جائز اولمه والیوم خمبره جی اولمق اوزره مقیدا اولان
زعامت وتیمارلرك اشبو بیان ایکیوز یدی سنه سی محرمندن اعتبارا ایله فیما بعد برلیسی فصر ید کجه مالك
وبر تقریب خمبره جیلق قیدی رفع اولمامق اوزره دفترخانه ده قیدلری محلنه ثبت اولنمغله خمبره جی
زعامت وتیمارلری یوندن بویله قطعا قصر ید اولمیه وفی الواقع خمبره جی ایکن سفره اشمکه طالب اولنر
زمره لرندن اخراج ویرلرینه رضالریله خمبره جیلغه طالب اولنان شکنجی تیمارجیلری خمبره جی زمره سنه
ادخال اولنمق ممنوع اولمه واسافلدن برینك تقریب خمبره جی باشیلغی تحصیل ایله کلی اختلاله باعث
اولوب عمرو زید ومصطفی وسائر بو مقوله اوجاقه بولنوب کندولرندن صداقت وخدمت شاملری اولمیانلر
بوندن بویله بر وجهله اوجاغه ادخال اولنمیوب بولندقلری اوزره لرنه یومیه وتیمار هرنه ایسه ناظر معرفتیله
بالتحری تحقیق وضبط ضبط اولنه بالاوده بیان اولندیغی اوزره زعامت وتیمار تخصیص اولنان ضابطانه
ماعدا یومیه لو نفراتك فیما بعد یومیه لری زیاده ونقصانی قول اتمامك اوزره شو وجهله ترتیب اولمه که
هر خمبره تك خلیفه سندن ماعدا مثلو طقوز نفر یعنی اوّلینه یکرمی دردر اقچه ثانی یه یکرمی التی اقچه
ثالثه یکرمی سکز اقچه رابعه اوتوز خامسه اوتوز ایکی اقچه سادسه اوتوز درت سابعه اوتوز التی
ثامنه اوتوز سکز تاسعه قرق اقچه وبش نفر ملازملری یومیه لری علی السویه یکرمیشر اقچه اولمه
وعیق یومیه لو نفراتك یومیه لری ترقین ایله حین ترتیبده نوجهله تحریر اولنان یومیه لری
بو ترتیب اوزره تنظیم اولنه وبو دفعه یوقلمه ده نصکره ترتیب اولنه جق خمبره جیلرك اسم وشهرتلری
واشکالری وولایتلری تصریحیله کمال اوغلی کیم ونحمده مُتَوَلّدُ الحجی ایفاع اولنه ده یدلرینه
ویریله جك عرضلرده بیان اولنه وقاعده قدیمه اوزره دفتدار عصر اولنان خمبره جی اوجاغنه
تظارت شاملرلری اولمغله یه دفتدارلرك تلخیص ولدیقچه ساده عرض اوزرینه توجیهلری سویلنیله
وحین یوقلمه ده زعامت وتیمار اصحابی اولان خمبره جیلرندن برموجب شروط دائمی قشلو لرنه
اقامته رغبت ایدوب تحصیل فنه استعدادی ظاهر اولندن ماعدا بطلغه شایان اولندقلری بالاوده مذکور
ترتیب اوزره اقتضاسنه کوره ضابط نصب اولنرق مقصود لری هر خمبره یه علی السویه یماق ترتیب
اولنه فیما بعد ضابطانه غیری خمبره جی نفراتی تدریجی یومیه لو اولمق وزعامت وتیمار ضابطانه
مخصوص اولمق قرارکیر اولمغله اومقوله زعامت وتیمارلو خمبره جیلرندن حین تحریرده هر خمبره تقسیم ایله
یماق تحریرا اولنالرندن محلول وقوعنده یاخود یولیله کلوب خلیفه اولدقده یاخود خدمتلرینی ترك ایله
ناشباده لری رفعی ایجاب ایلدکده زعامت وتیمارلری ضبط اولنمق برلرینه ترتیبی ایله یومیه لو نفرات
ادخال اولنه وتیمارلودن ماعدا یومیه لو خمبره جی نفراتی وملازملرینه بهریوم یوزده محمدی اکچه

10a

استانبول اغالری معیتنده موجود بولنمق وعلی الدوام قشلاولرنده ساکن اولمق شرطیله قوی اولغله
خمبره جی نفراتنه مخصوص اوله رق انشا اولنه جق قشلاولرنده هر خمبره نك مع خلیفه یمانی وملازمینه
براوطه وبر مطبخ وهر سرخلیفه نك زیرادره سنده اولان خمبره نفراتیچون بشقه مطبخلریله اوطه لرینی دارا
اولوب اول دائره ده سرخلیفه ایچون دخی مخصوص براوطه واول بش خمبره یه احتیاطاً موجود بولنمق ایچون اکبشر
باركیردن اون ژاس باركیره وافی براخور وذكر اولنان قشلاجوارنده الی خمبره نك عربه لرینی ولزومی درجه
مهمات وباروت وسائر لوازمنی محافظه یه جسبتناسب مخزنلر واوقات خمسه یی جماعتله ادا ایتمك ایچون
برمسجد انشاو مسجد مذكوره برامام ونفراتنه علم حالدینی اوكرتمك ووعظ ونصیحت ایلمك ایچون
برخواجه تعیین اولنه وامام وخواجه یه مناسبی وجهله یومیه ترتیب اولنه وخمبره جی نفراتی
هنگام حضرده قشلاولرنده ووقت سفرده اردوی همایون معیتنده ویاخود سائر مامور قلعه لرده بلا قصور
موجود بولنمقلری اعظم شرایط نظامدن اولغله وقت سفرده امامله ری وخواجه لری دخی اغالری یه تابع
بالمعیه موجود بولنه لر وفیما بعد خمبره جی باشی نصب اولنه جق اغالرنده ونفوس صاحبی اولمق
لوزم كلدیكنه بناءً مصارفنه مدار ایچون سنوی میریدن یدی بیك بشیوز غروش معاش وایكی بیك
بشیوز غروش بدل تعینات ترتیب اولنه وعهده سنده خمبره جی زعامتی ویاخود تیمار وارایه
خاصه ضبط اولنه وخمبره جی نفراتی بوترتیبدن زیاده اولمق لوزم كلورایسه اغالرنه دخی
تزاید مكنت ونفوذینی موجب اسبابی استحصال ایچون معاشنه مناسبی وجهله ختم اولنمق جائز اوله
وكاتبه دخی سنوی میریدن بیك بشیوز غروش معاش وبشیوز غروش بدل تعینات تخصیص
اولنه وناظر عظمای رجال دولت عیه دن اولغله بشقه تعینات بدلی اقتضا ایتمیوب
فقط نظارت مصارفنه مدار اولمق ایچون سنوی التی بیك غروش میریدن معاش وریله
واوجاق كتخداسنه وچاوشه وعلمداره واون نفر سرخلیفه لره والی نفر خمبره خلیفه لرینه علی مراتبهم
نما لوجه زعامتلر تخصیص اولنه وبوندن بویله خمبره جی اوجاغنك زعامت وتیمار تخصیص اولنان
سالف الذكر مضابطانندن ماعدا عتیق تیمار لوخمبره جیانن محللری وقوع بولدقجه آخره ویرلمیوب محلولر ضبط اولنه واولاده ویرلمك قانون اولمیه
انجق بومثللو مضابطان اولادی رغبت ایدرایسه سلسله وقوعنده ماوزم اولدیغی جائز اوله وضابطانه تخصیص اولنه جق زعامتلر نما لوجه اولمق
لازم اولغله بونلرك فی الواصل وقوللرنده بولنان زعامت وتیمارلرینك حاصلاتی ناظر واغامز قلعه یه تحقیق
اولنوب حاصلی قلیل اولنلره ترك خدمت ونا موجود دن ضبط اولنه جق تیمار وزعامتلردن اقتضا ایدن كوره
یرلكدیلوب كتخدانك زعامتی درت بیلك بشیوز غروشه وچاوشك زعامتی ایكی بیلك غروشه
وعلمدارك زعامتی بیلك بشیوز غروشه وسرخلیفه لرك زعامتلری بیكر غروشه وخلیفه لرك

وبولندن بشقه يئه ايجلرزن درايتلو واحمال نقزانه قادر نفوذ اصحابندن بری اوجاق
كتخداسی وبری چاوش وبری اوجاغه علمدار نصب وانتخاب اولنه واصحاب استقامتدن
صادق برکسنه ناظر موقتیه خارجدن انتخاب برله اوجاغه کاتب نصب اولنوب وقوع بولان
توجیه وملوزمت عرضلری وسائر تحریراتی اول کاتب قیللره تحریر اولنه واشبو ضابطان اوجاق
بلوجب عزل ونصب قبول ایمیوب خلاف شرط برکونه حرکتی وخیانتی مشهود ایتدکجه عزل اولنماموذوجه
دائمی ومستمر اولمله لر شروطمك خلافنی حرکت وخیانتی ظاهر ومتحقق اولندعزل ایله اکتفا اولنمیوب مظهر سیاست
قلنمله لر وکاتبدن ماعدا ملوزمدن خمبره جی باشیلغه وارنجه فیما بعد جمله سی اوجاقدن خدمت ایدرك
وتعلیم وتعلم ایله کسب مهارت ایلیه رك یولیله کلمك اوزره ترتیب طریقدی شویله مرعی اولمله که
خمبرجی باشی اولان اولدقده ویاخود نظامه مخل حرکت ایله ترتیب جزا اولندقده ویاخود
اختیار وعلیل اولوب اداره نقزانه عدم اقتداری حسبیله تقاعد اولمق لازم کلدکده یرینه اوجاق
کتخداسی خمبرجی باشی وچاوش کتخدا وعلمدار چاوش اولوب علمدارلق ترکه اولنان سرخلیفه لردن
مقتضای طریقی اوزره اسکیسنه واول سرخلیفه لك کذلك یولیله اول سرخلیفه لك نك زیاده سنه اولق
بش عدد خمبره خلیفه لردن اسکیسنه وخلیفه لك یولیله یماقلردن لازم کلانه توجیه اولنه بوصورته
برخمبره یه تعیین اولنان یماقلردن بری خلیفه اولدقده فی الاصل مرتب اولان یماق قاچ نفر ایسه
ترتیبنه خلل کلمامك ایچون ملوزملردن ملوزم اول یماق اولوب خارجدن رغبت ایدنلردن بری
مجدداً ملوزمته ادخال اولنه وملوزملك حین تحریرنه بری قره قولقچی وبری آشچی وبری سقا
وایکیسی عربه جی یازیلوب عربه جیلردن مستعدی باشی ملوزم ودیکری ملوزم ثانی وسقا ملوزم ثالث
وآشچی ملوزم رابع وقره قولقچی ملوزم خامس اعتبار اولنه واکر خمبره نك چاپه زیاده اولق
ملوزملردن دخی زیاده اولمسی لازم کلور ایسه بوترتیب اوزره اقتضاسنه کوره تنظیم اولنه
واشبو ملوزملردن یولیله باشی ملوزم یماق اولدقده ماعدا ملوزملك ترتیبلرینه رعایت اولنه
وخمبره جی ایله ملوزم بشقه عدا ولنوب مربوط اوجاقلری خمبره خدمتنده جمله سی مشترك اولمغله حین
حاجتده وهرجاده بربرلرینه اعانت ایدملر ولبولندك حسن وتأدیبلری اغالری وضابطاری
معرفتیله اقتضاسنه کوره اجرا اولنه واکی نفر عربه جیلردن خدمتی اول خمبره یی عربه سنه وضع ایله
برمحله کوتورمك لازم کلدکده بارکیرلرینی قوشوب عربه یی چکمك وبارکیرلره باقمق اولمغله خدمتنده
تکاسل ایدنلرك یومیه لری رفعله اوجاقدن طرد اولنه لر وخمبره جی وملوزم یازیلرك
تیمارلو وکرك یومیه لو نفراتك یرلرینه ویریله جك براتلرده ترتیبلری درج وتصریح اولنه
ایالتلو سنجاغی داخلنده ساکن مولق مشروط اوجاغی کبی یومیه لو وتیمارلو مجموع خمبره جی نفراتی دخی

تعليم وتعلم ايله كسب مهارت ايلمدى مأمولنه مبنى اومقوله لرك شمديلك نانپاره لرى
رفعى تجويز اولنيوب انجق فيما بعد خمبره جى نفراتى ضابطلريله معاً دائمى قشلولرنده مقيم اولمق
9a وولو يتلرينه كتمامات واخر كاروكسبه مشغول اولمامق شرطيله على الدوام تعليم وتعلم ايلمك
قانون قديمله اومقوله امتحان اولندقدن مهارتلى اولميانلر شرط مذكور اوزره تعليم وتعلمه رغبت
ايدوب تحصيل فنه سعى ايدرلر ايسه اوزرلرنده اولان نانپاره لرى نهايت بر بچوق سنه يه دك
اكتساب مهارت ايدنجيه دك استحكاماً كاكان ابقا قلنه وبو مدت تكميلنده تكراً عموماً
يوقلنوب امتحان اولندقدن تعليم وتعلمه سعى ايله كسب مهارت وتحصيل فن ايده ميانلرك
لدى الامتحان نانپاره لرى رفع وضبط اولنه ويوقمه اثناسنده فى الواقع متأهل بولنانلر
تحقيق اولنوب فيما بعد ضابطاندن غيرى نفرات مجرده وبكار اولمق شرطيله مجرد اولميان اهل وعيال
صاحبى اولنلر مجرداً اوجاغنه بر وجهله ادخال اولنميه بو خصوصه ناظر خمبره جى باشى وضابطلر دائما
دقت ايده لر والحالة هذه يمارلو ويوميه لو خمبره جى نفراتى قاچ قيد ايسه بهر خمبره نك
چايلريله كوره اعمال واداره سنه وافى نفراتى بعده ناظر واغا معرفتيله وتوفى اولندقدن بالتحرى
تحقيق ايله اقتضاسنه كوره ترتيب اولنمق شرطيله شمديلك الى عدد خمبره يه بشيوز نفر
خمبره جى وايكيوز الى نفر ملازم تقدير اولنوب حين يوقمده اثبات وجود برله دائمى قشلولرنده
اقامت وتعليم وتعلمه رغبت ايدن يوميه لو ويمارلو عتيق خمبره جيلاردن ماعدا يديوز الى نفره
وارنجه تصورى مجرداً ناظر واغا معرفتلريله كوجلو وقوتلو وقدرتلى تحصيله ميل ورغبت ايله
استعدادى ظاهر اولانلر مجرد وبكار كيملردن يوميه ايله تحرير وتكميل اولنه وبونلرك رابطه لرى
شو وجهله اولوكه فرضا بر خمبره يه اون بش نفر لازم ايسه اون نفرى خمبره جى وبش نفرى ملازم
ترتيب اولنوب اون نفر خمبره جيلك برينى خليفه وطقوزى يماق اوله واون بش نفرلك جمله سى
قفى خمبره يه مربوط اولمق بلمك ايچون هر خمبره يه بر برينه مشابه اوليه رده بر رعلامت
وضع اولنوب هر خمبره نك علامتى نه ايسه نفراتى دخى اول علامت ايله معلم اوله وبر محله بر خمبره
كوندرلمك لازم كلدكده معينن اولان نفراتى درحال اول خمبره نك لزومى مقدار مهماتنى
مالا ستصحاب كاملو كيدوب برينى مربوط اولديغى خمبره معينده موجود بولنمامق لازم كلور ايسه
درحال اوجاقدن فراد ونانپارينى رفع وبرترتيب شرطو مستحقينه توجيه اولنه وهر بش
خمبره نك نفراتى اوزرلرينه ايچلرندن ضبط وربطه قادر وقدرتلى ماهر صداقتكار كسنه لر
سرخليفه نامله ضابط نصب اولنوب اول بش خمبره ايله معين اولان خليفه لرى ونفراتنك
اعمال واستخداملرى اول سرخليفه نصب اولنه حق ضابطلك زيرادده سندن اوله

اولق اوزره اشبو احوال ثلثه اساس نظام قلنوب اعاظم رجال دولت علیه دن معتمد ومأمون
بری دخی خمیره جی اوجاغنه ناظر نصب وتعیین اولنق خصوصنه اراده ملوکانه تعلق ایتمکله
خمیره جی اوجاغی کمال اعتنا واعتباره شایان اولیغدن بو وجهله شروط مؤکده بیانته شروع اولنورکه

فیمابعد خمیره جی اوجاغنه اساس نظام عدّ اولنان احوال ثلثه یه رعایت وهر ماده سنه دقت ایله
متحیزان رجال دولت علیه دن معتمد وصداقتکار بریسی ناظر نصب وتعیین اولنه واشبو نظارت شاموزیک
بروقته منصب اعتبار اولنمیه کرک تیمار لو وکرک یومیه لو خمیره جی نفراتنک بشقه بشقه دفترلری
قلمدن اخراج ایله اول ناظره تسلیم اولنه واشبو نظام شروطنک دخی بر عینی ناظر
وخمیره جی باشیلرک یدلرینه ویرلیوب دائما مطالعه ایله اجراسنه سعی ایده لر وبر تقریب صنایع
اولوایسه برصورتی تکرار مطالبه ایلیه لر وشمدیه دک خمیره جی باشیلق رتبه سنی اختلاس ایدرن
اشخاصی ارتکاب وافسادی اعتیاد ایتمکله بریسنک خمیره جی اوجاغنه تقریبی تجویز اولنمیه رق
اخر مستقیم ودرینداد وضبط وربط نفراته وشرایط نظامی اجرایه صاحب اقتدار بر متعین کسنه
خمیره جی باشی اولق اوزره خمیره جی اوجاغنه اغا نصب اولنه ووقتاکه من کلا وقات خمیره جی
باشیلردن جائزه وهدیه وسائر وجهله براقچه وبرجیله المیوب واولدخی نفراتدن وضابطاندن
المیوب شروطه مخالف برحرکتی ظهور ایتمدکچه عزل اولنامق وجهیله اغالقده دائمی ومستمر اولهٔ
ووقوع بولان توجیهاتی برموجب شروط ناظر معرفتیله اغالری عرضنه مربوط اولوب ناظر ایله باشیلرک
عرض ایدلر وعرض اتجه سی وسائر وجهله برنسنه مطالبه ایتمیه لر واکر خلاف شرط خمیره جی باشی
اولدقدن برحرکته جسارتلری ظاهر اولوایسه ناظر طرفندن اخبار اولنوب تحقیق اولندقدن
عزل ایله اکتفا اولنیوب ترتیب جزا ایله سائره عبرت قلنه لر واکر ناظر دخی خاطره رعایت ایله
جنبه ویرمایه ناظر دخی مؤاخذه اولنه وعموما خمیره جی نفراتنک علی الدوام استانبولده
موجود بولنوب تعلیم وتعلم ایله کسب مهارت ایلمری اساس نظامدن اولغله خمیره جی نفراتنه
مخصوص اولهٔ برق اوق میدانی ویاخود کاغدخانه ده برخمیره جی قشلاسی انشا اولنوب صنایع خمیره
وآتشبازی یه واقف قلفزه ماهر استاد خمیره جیلر تدارکیله سائرلرینه تعلیم وتعلم ایتدیریله

واشبو بیلک ایکیوزیدی سنه سی روز حضرنده کرک یومیه لو وکرک تیمار لو مجموع خمیره جی نفراتی
استانبوله اثبات وجود برله لرف دولت علیه دن نصب اولنان ناظر واغا معرفتلریله یکدیکرینه
یوقلنوب موجود اولیانلرک یومیه لری خزینه مانع وتیمارلری ضبط اولنه ویوقله ده موجود بولنانلر
قانون وقاعده لری اوزره امتحان اولنوب استعداد ومهارتی ظاهر اولنلرک ناپیاده لری ابقا وضابطلقه
شایان اولنلری ضابط نصب اولنه ومهارتی اولیانلرک ناپیاده لری رفع اولنق لازم ایکن یوقلنوب یومیه

تعلیم

8a

اشبو شروط دستور العمل طوتلمق اوزره قانون جدیدین الحاق
اولنوب خلاف فنه حرکت بروقتده جانب اولیه جسارت ایدن
اولورایسه حقلرندن کلنه

اوته دن بروخبره جی نفراتی دولت علیه نك صنوف عساکر مقتدیه سنك اولدوغنه بناءً فن هندسه
وصنایع خبره وآتشبازی یی کب هنر وکمال ایتمش استادلردن مشق وتعلم ایله واقع اولان اسفار همایونده
مواقف عسکریه ده سائره دن زیاده اعمال ادوات حرب وقتال واجرای صنایع آتشبازی وجداً
ایلدری ملاحظه سنه مبنی زعامت وتیمارلو خبره جیلردن ماعدا مجدداً یومیه ایله دخی نفرات تجدید
وترتیب اولنمکین شروط نظامیه رعایت اولنمدیغندن اکثر خبره جی درکاری طرفندن رجا
شفاعت ورجاخبره جی باشیلره مراجعتاً والتجا ایله خدمه مقوله سنه وناسخق کسنه لرك جلب
اومقوله لردخی قلتی تحصیله میل ورغبت ایلمکلرندن اوجاغ زبورك حین احداثنده
ربط اولنان شرایط نظامیه سنه خلل کلوب الیوم شروط نظامیه نك کلیسی متروك ونادری
اولمقدن ناشی الحاله هرده خبره جی اوجاغنده باشلو باشنه خبره طولدیریلوب نشانه اصابت اتمك
وجهیله خبره آتمقه مستعد اولنلری مفقود واکثری خدمات لازمه لرینه نامأنوس اولوب بالخصوص
سفرلرده ایسه برایه جق خبره جی بولنمدیغندن یومیه دین صنایع آتشبازی اجراسیله اکثر محلده
غلبه واستیلایه قرصتیاب اولدقلری بالتجربه ظاهر خبره جی باشی اولنلردخی حین نصبنده
تحری اولنمیوب برو مفلیس ومجهول الاحوال کسنه لرك اطرافه رجا وشفاعت ایله برو تقریب خبره جی باشیلغی
اختلاس ایلدیکندن انلردخی اوجاغ زبورك شرایط نظامیه سنه رعایت ایتمیوب طمعه تبعیت
وجلب منفعت داعیه سیله وقوع بولان محلولاتی بلوا متحانا اهله عرض اتمك وفدینی تحصیله استعداد
واستحقاقی ولیاقتی تکمیل تمام صاحلرندن اتجه اخذیله خبره جیانه ادخال ایلمك ومحلول ونادرك خدمت
اولان خبره جیلق یومیه لرینی کتم اتمك ویومیه لو خبره جیلرك مواجیدینی حین توزیعده نقصانك
اعطاسیله اکل وبلع ایلمك مثللو خلوف رضا اطوار وحرکاته جسارت ایلدکلری باهر اولوب
بوکیفیت خبره جی اوجاغنك کلیاً اضمحلالنی موجب اولمغله برمقتضای وقت وحال خبره جی اوجاغنك
برتحت نظامه ادخالیله مجدداً احیاسی زمت همت شاهانه یه لازم کلوب فیمابعد خبره جی باشی
بلا موجب عزل ونصب اولنامیوب ومجموع خبره جی نفراتی آستانه سعادتده ساکن اولوب علی الدوام
تعلیم وتعلم ایلمك ووقوع بولان توجیهاتدن عرضحال ورجا وشفاعتله اولیوب تحقیقه اغلری عرضی ایله

دفتر لرینه ثبت وتحریر واشبو شروط الی ما شاء الله تعالی دستور العمل اولق اوزره وقتاً من الاوقات
وسبباً من الاسباب ووجهاً من الوجوه خلاف فنه رضا وجواز کوستر لمیه والوی بکلرك عرض کلوب
دفترخانه عامره یه درکناره وارد قوع دفترخانهٔ عامره کتابی نظر تدقیق ایله باقوب بالوده یازیلان 7b
شرایطه تطبیق ایدلر واشبو شروط نظام مستقراً اولنجیه دك نظارت ایجون رجال دولت عالیدن
بری مامور اولوب شروطه والوی بکلرك احوالنه نظارت ایله ودفترخانه کتابی شرایطه مغایر
بر حالت فهم ایدرلرایسه درکنار ایتمیوب شرایطه مغایر درج ودفترامینه تلقین ایدلرو دفترامینی
اولوجهله رئیس الکتاب اول عرضی تبلیغ ایلیه ورئیس الکتاب دخی صدر اعظمه عرض وافاده ایلیه هو
واکر کلای بکلك خطاسی دفترخانه ده فهم اولنمیوب مهر اولمکار اولغله بیوردیلوردیسه بیوردیلدی تحویله
وارد قوع دیوان همایون کیسه داری دائما دقت وتحری ایدوب شروطه مغایر اولون حالاتی رئیس الکتابه
تفهیم ورئیس الکتاب دخی وزیر اعظمه عرض ایدوب اولقوله الوی بکلك جزای ترتیب اولنه
بونظام حسن عون وعنایت رب عزت ایله اعدای دین ودولت علیه اولون دشمنلرینه ایتمك
اسباب دن اولدیغندن ماعدا معضادین ودولتلك تقویتی وعسکرك تزاید قوت ومکنتی ایجون
اختیار اولنمش برامر مستحسن ومنافع وفوایدکثیره سنی ظاهر ومبرهن اولدیغنه بناءً ثبات واستقراری
ودوام واستمراری خصوصنه ارادهٔ راسخهٔ همایونم تعلق ایدکجه وجهله وکلای دولت علیه نك بوتهم
جلیل واجب الاهتمامله انفاذ واجراسنه ودائما وقایه وصیانتنه سعی واقداملری فریضهٔ ذمت
صداقت ودیانتدری ایکن معاذالله تعالی لمع خام وخامات انجامه میل وتبعیت وعدول حمایه
وجهلریی ارتکابه جواز وجسارتله مقدار زده خلاف فنه تصدی وبوقوانین وشرایط معتبره نك
بوزلمسنه سعی وتصدی ابدرایسه ﴿ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ
يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ نص کریمنه مندرج اولان وبال عظیم ووزر جسیمه مبتلا اولمق
وبوشرایط معتبره نك برصورتی یازیلوب رئیس الکتاب ودفترامینلرینك ختملریله مختوم قلنه قدن صکره
الوی بکلرك یدلرینه ویریلوب سلفدن خلفه تسلیم اولنه رق حفظ وضبط اولنه قضاءً ضایع
اولورایسه تکرار برصورت اخراجنه طالب اولدقلرنده ولوه ووکلانك وکرك الوی بکلرك

ترا وعنا احوالنی تجسس وتفحص ودرد ولتمداره وارد اولنوب
عرضلری دخی دائما نظر تحری وبصیرت ایله تدقیق اولنوب
مغایر لمور استقامت سقامت وخیانتلری مشهود
اولنورایسه وبالاری بیونلرینه حقلرنده
ترتیب جزا مصمم ومجزوم در
٩٨٠٧
ف ١٢١

اشبو

7a

ارخانه سنوط اولمغله ١ ومقوله زلال عهده لرنده بولنان كدك وملوزمتلر رفع وذكر اولنان ديوان
ودفتر خانه قلملرنده بلوكدك وملوزمت مداوم ومستخدم بولنان زعامت وتيمارلره الحاق اولنه بو وجهله ديوان
همايون قسملنه بوزاون نفر ودفتر خانه نك التمش نفر كدك وملوزمتدى قلملرينه ادخال اولنمش اولنه واشبو تعداد
ديوان ودفتر خانه كدكلو وملوزمتدى بو وجهله رابطه بولدقده عهده لرى اشبو قانون جديد تاريخندن
اعتبارا اولنه يعنى بر نيك وفاقى وزعامتك ايكى اوچ نفر اولادينه ويرسى نفر جيله اصلى بر زعامت ويوز
اون عدد اولق جهتله زياده اولمش دينليه وبروجه محرر خارجدن قضيه اوزره لزوم بولدقده كدك وملوزمتلرى
رفع اولنمادن خواجگان ومكتوبجى صدر اعظمى وكاتب كتخدا اوطه لرنده وبعضاً دفترى قلملرنده
مستخدم ومداوم اولنلره عهده لرنده بولنان نا پياده لرى وكذلك تعداد اولنان صوف اوزه لرنده
بلوكدك وشرح بولنان زعامت وتيمارلرى دفتر خانه: عامره دن كركى كبى وقت وتحرى اولنه رو دفتر
اولمش اولوب بومقوله دن ماعدا سى دفتر مذكوره ادخال اولنماش اولغى وهر بريكيم ايروكى كتخداى صدر عالى
ودفتر دار ورئيس الكتاب ودفتر امينى بولنانلرك علمدارى لاحق اولنه رو بوشلولر قاچ نفر ايدكلرى
بيلنمك وفيما بعد زياده قبول ايتمامك ايچون موحى اليهملك هر برى بشقه بشقه دفترى امضا وتمهر اتمش
اولدقلرندن غيرى برنسخه سى ديوان همايون قلمنده ويكر نسخه سى دفتر خانه: عامره ده حفظ اولنمغله
اشبو دفتر ده مسطور اولنلر حياتلرى اولدقجه سنجاغنده ساكن اولمق تكليف اولنيه والوى بكيلرى هر
كوندريله جلب جبه دفتر لرندن خارج قاله وايچلرندن بر فوت اولدقده بلا ولد ايسه سنجاغى اولوى بكيسنه
كتخداى صدر عالى طرفندن مكتوب ايله انها اولنوب سنجاغى ملوزملرندن برموجب شرط اولوزم كلدكده اولوى بكيسنه
عرض ايليه واكر ولد ذكورى وار ايسه توانا ايسه سنجاغنده ساكن اولدقجه مغى افاده اولنوب مغى اولوزم ايسه
التمغاى ختامنه دك سنجاغنه واوب ساكن اولمق شرطيله توجيه اولنه واكر اولادى متعدد ايسه
اوچ نفريه اشتراكا شرط مذكور اوزره توجيه اولنه واكر اولادى صبى ايسه جبه لو بدليه ايسه توجيه اولنز
توانا اولدقده سنجاغنده ساكن اولمق شرطيله بومقوله نك توانا سى وقت توجيهنده التى آيه دك وصبيان
بعد البلوغ سنجاغنده ساكن اولمازايسه الوى بكيسى ملوزميندن لازم كلنلره تركندن عرض الحال ايچون
وقت توجيهنده كذلك الوى بكيسنه انها اولنه وبالاده تعداد اولنان صوفدن ماعدا يعنى خواجگان
ومكتوبجى صدر عالى وكاتب كتخدا اوطه لرنده ودفترى قلملرنده مستخدم ومداوم اولنلردن ماعدا
فى الاصل كدكلو وملوزمتى وسائر وجهله قدرلرى مشروح الوب بو دفعه كدك وملوزمتى وشرطلرى رفع
اولنانلر اشبو قانون جديد مضمونى تاريخدن برسنه يه دك سنجاغنه كيدوب ساكن اولمق ياخود ساكن اولمق
مقوله يه قصر يد ايلمك شرطى بونده رعايت اولنه كتخدا وقصر يد ايتمز ايسه الوى بكيلر ملوزميته هر
عرض ايليه بالاده تحرير اولنان قوانين وشرايط من اوّله الى آخره ديوان همايون ودفتر خانه عامره

کدکلولرینه اون بش کتابت واون بش شاکرد کدوکی واوتوز ملازمت من حیث المجموع دیوان
همایون کتابنه یتمش کدك وقرق ملازمت ودفترخانه عامره کتابنه اوتوز کدك واوتوز ملازمت
تعیین وتخصیص وافضله بومقدار دن زیاده ونقصان قبول ایتمیه وزمره کتاب اشرف خدمه دولت
واعزه رجال سلطنتدن اولغله ذکر اولنان کدکلولر وملازملر فنده ماهر وخط وانشا وامور مهمه
تحریرینه قادر اولوب کیجه وکوندوز قلمه مداومت وملازمت ایدوب کچه قدر واعتبارلری ملتزم
وقانون توجیهاتلری بوجهله راسخ ومستحکم اوله که کتابك بری فوت اولدقده برقاچ اغلی اولوب جمله سی
کتابته قادر ایسه بابالری زعامتی اشتراکا وکدوکی کدوکی مستحق اولان بیوك اوغلنه ویریلوب
کدکلری قالدیغی اوغلی کدك تدارك ایدنجیه دك قلمه ملازمت ایتمك شرطیله بخاغنده ساکن اولوب تکلیف
اولنیه واکر اوغللرینك ایچندن بری کتابته قادر وسائری آخر صنعته مشغول بولنور ایسه کتابته
مستعد اوغلنه زعامت وکدوکی ویریلیر کتابت بلیاقت اوغلنه مشترك اولوب ومستقلا ویرلمك
جائز اولمیه واکر ولدذکوری صبی بولنور ایسه جبه لو ویرلوب کتابت ومعرفتی کسب وتعلم ایتمك
شرطیله ینه زعامتی توجیه اولنه واکر اولاد ذکوری یوغیسه کاتب وشاکرد وکتاب ملازمینك
زعامت وتیمارلری قطعا خارجدن اولان کمسنه لره ویریلیر ملازملردن طالبی ظهور ایدر ایسه
طالب اولان ملازمك کتابت ومعرفتی جماعت قلم بینده مسلم ومعتبر ایسه اولمقوله ملازمه ویریلیر
واول ملازمك اوندن بولنان زعامت وتیمار دوسلی شاکردلردن قلمه مداومت اوندن اولوب
مستعد واحق هرکیم ایسه اکا ویریله واکر ملازملردن طالب ظهور ایتمز ایسه ینه قلمه مداومت ایدن
مستعد واحق دوسلی شاکرد اولنلره ویریله وجهامن الوجوه کاتب زعامت وتیماری اخره ویریلوب قلمه مداوم
اولان مستعد کاتب زاده لره ومعرفتو ملازمینه ودوسلی شاکردانه ویریله وکدکلو کاتبلر وشاکرد
وملازملر کیجه وکوندوز قلمه مداومت ایدوب امور مهمه تحریرانه مشغول اولق شرطیله قوی اوله بلا اعذار
وعلل قلمه کلمز ایسه زعامت وکدوکی مداومت ورغبت ایدن ملازمینه مستعدینه ویریله
وکتاب ایچون بسط اولنان شرایط کرکی کبی وفایت اولنوب معتبر اولمش رجال قلملری غرضندن زعامتی
اخبار لریله بالجمله توجیهاتلری وسائر نقاملری رئیس الکتاب لرك ودفترامینی بولنانلرك رأی وعرضنه
موقوف اوله انجق قلمه امکی سبقت ومداومت ایتمش کتابدن بریسی سپاه وبحدار کتابتلری درجه ده
منصب ایله احراز رتبه ایلمك وبیر وعمل مانده اولنق تقریبیله خانه سنده اقامت ایدر ایسه سبقت ایدن
امکنه اکرامنا اومقوله کتابك زعامت وکدوکنه دخل وتعرض اولنمیه ذکر اولنان یوزاون نفر جوان همایون
والتمش نفر دفترخانه کدك وملازمتلرندن بعضیلری قلمه مداومت اتمامش خارجدن بعض خدمه
وسائرلری عهد لرنده اولغله ذکر اولنان نظام کتبه نك اجراسنه ری بومقوله نك وجهی برضابطه

بو مقوله عرضلردن براقچه خرج ایله ودرگاه عالی متفرقه وجاوش کدکلولری ایکیوز دف
درتیوز قیه منحصر اولمغله بونلره دخی شو وجهله قانون اولنور کر ذکر اولنان متفرقه وجاوش کدکلولرنن
برسی سفره حضر ده فوت اولدقده قطعا آخره ویرلمك جائز اولیوب اولاد ذکوری وارایسه زعامتی
اشترا کا وکذلکی کدوکه مستحق اولان بیوك اوغلنه ویرلیوب کیچیز قلوب اوغلرینك حصه لری قاچ
سنجاقده بولنوب ایسه تفریق جائز اولیوب. دیدکلری سنجاغك برنده ساکن اوله لر دخی سنجاقده
ساکن اوله جغی استبعاد المنهی اول سنجاغك الای بکیسنه فرمان ایله اخبار اولنه اکر سنجاغنده
ساکن اولمغله رغبت ایتمز ایسه حصه لری کدکلو اولان مشترك قرنداشنه ویریله ومشترك قرنداشلرنن
بری فوت اولوب ولدی ذکوری بولنمز ایسه حصه سی آخره ویرلیوب. بنه مشترك قرنداشلرینه ویریله
واکر فوت اولان کدکلو نك براوغلی وارایسه زعامتی تماما توجیه اولنوب آخره ویرلمك وتفریق اولنق
جائز اولمیه وکذلك شروطنه بالغ ومستحق ایسه کدوکی دخی زعامتیله معا ویریله وصبی ایسه جیبه لویه
وتوانا اولدقده سنجاغنه کیدوب ساکن اوله واکر فوت اولان کدکلونك ولد ذکوری یوغیسه زعامتی
هرکیمه فرمان همایون بیورلور ایسه اکا توجیه اولنه اندرون همایون خدمه سنك چراغلقدری
خصوصنه وسعت کلمك وایالت عسکری اعتبار اولنان اکنجیلرك زعامت وتیمارلری فیما بعد
بونلره توجیه اولنماق اوزره اناطولی وروم ایلیده واقع الویه دن یتمش عدد زعامت وتیمار
انتخاب وبشقه جه دفتر اولنوب قپی سنجاقلردن ایسه الای بکلرینه بر رقعه علم وخبرلری
کوندرلمش اولمغله اشبو اتمکدر کرن اندرون همایون خدمه سندن وکرك ژلفلیان
وتبردارلرن اوجاقلرندن چراغلقه شایسته اولنلره باخط همایون توجیه اولنق اوزره
مخصص اولدیغندن بونلرك توجیهلری الای بکی عرضنه محتاج اولمیه والای بکلر بموجب شروط
بونلردن ماعدا ایی عرض ایله واشبو اتمکدایله چراغ اولنلر اوجاقلرنده سنین عدیده خدمتلری
مقابله سنده اولمغله بونلره سفر وسنجاغنده ساکن اولمق تکلیف اولنمیه وبشقه جه یتمش عدد
کدکلو ترتیب اولنوب هرکدك ایچون جانب میری یه بیك غروش ویرلمك اوزره ذکر اولنان دفتر لو
زعامت وتیمارلر اصحابنه کدکلك مذکور دفتر دار عصمه اولنلر عرضیه لحاق اولنه واشبو یتمش نفر
کدکلو لر سفر وقوعنده متفرقه وجاوش کدوکی کبی سنجاغ شریف معتقده بولنق اقتضا ایتمیوب
متفرقه وجاوشان سفرده بولنمق تقریبیله بونلره دخی سفره کمك وخدمتده استخدام اولنق تکلیف
اولنمیه وسفره اشتهامدی تقریبیله اولادلرینه ویرلمك قانون اولیوب قطعا اولاده ویرلمك جائز اولمیه
ونشان ورؤس وتکلیك وامدی اولمه لرنن عبارت اولان دیوان همایون کتابی
کدکلولرینه الحق کتابت وبکرمی شاکردلله کدوکی وزوق ملازمت ودفتخانه عامره کتابی

6a

حاصلی بشیوز غروشدن نقصان اولون تیمارلری بشر یوز غروشه ابلاغ قضیه سی اولمغله قلیچ جعلی اگرچه
جائز اولیوب لکن اشبو یارم کیسه دن دون حاصلی تیمارلرده جعلی جائز اوله وبو وسیله ایله الای بکلرك مقداری
مذکوردن زیاده الحاق عرضنه جسارت ایدرایسه لدی التحقیق الای بکلیك مظهر مجازات اولمق
وبو یله الحاق قلرده تیمارلرك حاصلاتی ستویدیلری نه ایسه مقداری الای بکی عرضنده تصریح اوله
وبو مقوله یارم کیسه دن دون حاصلی تیمار اصحابندن تصریدیمراد ایدنلر اخره عرض اولنوب بینه حاصلی
یارم کیسه دن دون اولان مشترك واجمالی سنه عرض اولنه ، وبالجمله زعما وارباب تیمار بینلرنده
بالتراضی تصریدجائز اولوب الای بکلر عرض ایدرلر لکن تصریدذکی سخا غنده ساکن توانا اولادینه
وسفره اتمکه مقتدر اقربا سنه وملازمینه جائز اوله یوخسه خارجدن اولاکسنه لری زعامت وتیمار
تصریدی زنهار وزنهار اولیه وتصریدایدنلره تکرار محلولدن زعامت وتیمار ویرلیه وفیما بعد
علی الاطلاق مبادله جائز اولیه وزعما وارباب تیمار دون بری متصرف اولدیغی ناپاره سندن
بلا بدل کندو رضاسیله کف یدایدرایسه ملازملردن برموجب شرطی لازم کلنلره عرض اوله
واول کف یدایدن حقنده تصریددن اخرناپاره المق ورغبت ایدرایسه ملازمت ویرلمله جائز
اوله ، وزعما وارباب تیمار دون بری بجروح وپیر وعمل ماندہ اولوب رکوب ونزوله اقتدری اولدیغی
ظاهر ومحقق اولمدقچه تقاعد عرضی ویرلمیه اکر بو شروطه مغایر حمایه وشفاعت ورشوت ایله
برسی تقاعد اولورایسه ملازملردن بری خبر ویرمکله صحتی معلوم اولدقده اولمقوله خلوتی شرطی تقاعد
اختیار ایدنلره وعرض ایدن الای بکلره جزا ترتب اولنوب زعامت وتیماری خبر ویرن ملازمه ویریله
بوخصی ملازمت امرنده درج اولنه وهنوز جنك وحربه یراراکن حمایه ایله بونرلی اقدم متقاعد
اولمش رایسه اشکنجی اولمق اوزره عرض ایده لر متقاعد اولنلر فوت اولدقده اتمکی اولادینه ویرلمامك
قدیمدن قانون اولمغله قانون مذکور فیما بعد معتبر اوله والای بکلرك مصارفلرینه مدار واستقامتلرینه
وسیله اولق ایجون فوت ورفع وتصریدالحاصل ملازمت عرضنده غیری هرنمقوله عرض ویرلرایسه
هرزعامت وتیمارك سخا قلوسی بنده مشهود ومتواتر اولاحاصلنك خمسی مقداری عرض اقچه سی
اللهٔ اکبر مثلا بشیوز غروش حاصلی مشهور ایسه یوز غروش عرض اقچه سی النوب بوساق اوزره مراعاة اوله
والحالة هذه کرك صدراعظم وکرك سائر وزرای عظام شرحلولری مخصوص خطهمایونم ایله رفع اولنوب
بعد الیوم صدراعظم وسائر وزرای عظام شرحلوسی اولمایوزه قانون جدید رفع الخفه فیما بعد
حج شریفه کیدنلردن ماعدانك قیدلرینه شرع ویرلمیه وحجه کیدنلره ذخی برسنه لك شرع ویریله
کوفر وقتنده حج شرعی ویرلمیه وزعما وارباب تیمار دن بریسی کندو محلخدمتجی آستانه سعادتده اخر محله کتك
افتضا ایدن الای بکیدن اذنی مشعر محلق ومدتی تصریحیله عرض المدقچه کتك جائز اولیه والای بکلر

درجه‌ٔ بیتی اون بش سنه یه بالغ اولنلرك جبه لولری رفع اولنمش اولمغله بر وجه محرر
جبه لولری اجیلا نلردن ماعدا حین توجهنده کذب و دروغ ایله بیتی نقصان قید اولنوب حالا
5a توانا ایکن قیدسز صبی قالمشلر و رایه کنه ولری استدعا ایله جبه لولرینی رفع ایتدروب سنجاغنه
کیدلر بو مقوله لرسنجاغنه کیدوب ساکن اولمازلر ایسه ملازملر ولای یکیلر تصحیح ایدوب
متصرف اولدقلری نا تباره لری رفعلرنی سنجاغنده ساکن ملازملره برموجب شروط مقرر
اولنه وبو دفعه جبه لولری رفع اولنانلر وقیدسز صبی قالنلرك دفتر لری لای یکیلره
کوندریله وبو مادّه لری یوقله جیلرکی تحری و تحقیق ایلیوب اوزره مأمور اولهلر زعما
وارباب تیمارك سنجاغنده ساکن اولدقلری فوائد کثیره یی مستلزم اولدیغندن غیری اعمار مملکته
وحمایت رعیته وسیله اولهجق حالات مرغوبه دن اولمغله فیما بعد اشکنجی زعما وارباب تیمارك تحقیق
وجدیدجه سنجاغنده ساکن اولق وبرمحله مأموریتلری امری وارد قدم اوج بش کون مقدم الوصولی
بیراغی التزم اجتماع ایتمك مادّه سنه لای یکیلر وسنجاقلو نلك زعما وارباب تیماری وملازملرینك غایة الغایه
اهتمام وکتم وحمایه دن احتراز ایلهلر وسنجاغنده ساکن اولهلر میانلرده اشبو قانون جدید
تاریخدن اعتبارا یله برسنه مهل ویریلوب اول مدتده زعامت وتیماری سنجاغنده ساکن اولمو
وسفره مقتدر مقوله یه قصر ید ایلیه سنه سی خاتمنده قصر ید ایتمدکی وسنجاغنده ساکن
اولدقنی تحقیق اولندقده تیمارلرنی حکمنده اولمغله سنجاغی اولای یکیسی برموجب شروط
لازمه کلوب مستحقینه عرض ایلیه وفیما بعد اومقوله زعامت وتیمار صاحب اولنلره ابقا
قبول ایلیه وایالت عسکریك محاربه ومعاتله یه تشویق واغرا لرینه سبب کلی اولمغله ایجون
زعامت وتیمارلرینه الحاق بالکلیه منع اولنیوب سفره مأموریتلری اوقاندده محاربه ومحاصره لرده
ایجلرنده شجاعت وغیرتلری ظاهر ونمایان اولوب دل وکلهلرینه کتورنلر استعداد واستحقاقلرینه
کوره بیك اقچه دن التی بیك اقچه یه ودخی زیاده یه وارنجه یه دکرینه ترقی امری ویریلوب
وویریلوب امر مقداری ترقی یه مستحق اولمغله اوشلولره یدلرینه ویریلوب امر عالی مقداری
الحاقه ساعده الذهب قانون قدیم اوزره اجمالی وسی ومشترکنه الحاق اولنه
وایالات والویه ده بعض تیمارلرك حاصلاتی تیمش سکسان یوز غروش وبلکه دخی نقصان
اولوب اومقوله نلك متصرفی سفره اشکده محتاج اعانت اولدیغنه بناءً حاصل ستنویسی یازدم کیسه
اقچه دن دون اولوب تیمارلرك محلولاتی وقوعنده بنه حاصل ستنویسی یازدم کیسه دن دون اولوب مشترکی
واجمالی وسنه الحاق اولنوب جائز اولهلر وبو بهانه ایله حاصل ستنویسی یازدم کیسه دن زیاده اولوب
تیمارلرینه مقدار مذکوردن زیاده حاصللی تیمارلره الحاقنه جسارت اولنیه والحاصل بودن مقصود

ناپاره بیننده تجنید اولنه اگر مقتولك ناپاره سنه ملازم اول طالب ایسه آکا دخل ایسه
مقتولك ملازم ثانی یه عرض ایدیکی ناپاره خبر ویرن ملازم اوله ومقتولك محلولی دخی ملازم
ثانی یه ویریله وملازم اول بو بابده خلوتی ارتکاب ایدیکی تحقیق اولنوب ایسه اومقوله ملازم دخی
تأدیب اولنه واشبو شرط فیمابعد ویریله جك ملازمت امرلرینه درج اولنه فرضا اوج اتمك
برکونده دفعةً محلول اولدقده زیاده تماً لوسی ملازم اوله وماعدونی ثانی یه بومنوال اوزره
ویریله بو دخی ملازمت امرینه درج اولنه ۷ وبابای فوت اولدیغی وقت والده سی قرنداشلرینه بولنان
اولاده زعامت وتیمار اولیه وبابای فوتنده اولمی اوزره اخر دیلدن بولنوب ایسه ذرکی اولدن اوغلنه
ویریله ملازم قرنداشنه وقرنداشی یوغیسه سائر ملازمینه ویریله وبابای فوتنده یارافرده بولنان
اوغلنه خبر کوندریلوب کلنجیه دك تاخیر وکلدکده عرض اولنه وکلنجیه دك محصولنه موقوف تعجیز
ایتمیه وخبر کیدوب کلنجیه دك مسافه سنه کوره تخمین اولنان وقت ظرفنده کلمزایسه ملازمینه
عرض اولنمه وایام حضرده محصولنی یوقسه سفر اولدقده ترك خدمت ایدنلرك تیماری رفع اولنمغله
قناعت اولنوب جزا ترتیب اولنه وشمدیه دك اغماض سبیی ایله الای کیدن وبعض کسنه لرك
مأکل ایدیکلری سپت تیمارلرینی الای کیدن وبعضلرك زعماو ارباب تیماری کتم واخفا ایتیوب
ملازمیندن رغبت ایدنلره عرض ایده لر ملازم بومقوله سپت تیمارلرینی الای کیدن عرض ایتیوب
ویرمزایسه کلوب دولنه شکایت وانها ایله تحقیق اولندقده الای کیدنك حقندن کلوب یرینه اولان
الای کیدن اول سپت تیمارینی ترتیبه رعایت ایتیوب خبر ویرن ملازم مذکوره عرض ایله بو دخی
ملازمت امرینه درج اولنه واشبو قانون تاریخندن صکره زعامت وتیمار توجیهی ایچون الای کیدن قلندن
عرض ویریلدکده کسنه لرباالنفس حضور امنی یه کلوب بدلرنی اولدن عرضداری دیوان عالی یه
کندولری تقدیم بر له اثبات وجود ایدنلر براتلری تنظیم ایلدکده شرط قوی قیمنده خلاقه حرکت ایتمیه
ولدی اولدقدا عسکر مقیدینه ایاللو تعیین اولندقده فیمابعد توجیهاتلری عسکرلره حواله ایتمیه
بعدازین مادامکه حاصلوت سنویسی اقل مرتبه یارم کیسه اقچه دن دون اولیه قلیچ جمعی
قطعا جائز اولمیوب ویوندن مقدم جمع اولندی دخی تفریق اولنمیه وسنه ده برکره دفترخاقانی
قیدلری یوقلنوب قید جنجه قوانا اولنوب صیدلری جبه لری رفع وکذلك الای کیدینه اخبار اولنه
صبی یه زعامت وتیمار توجیه اولندقده درجه سنی اخباره اختیار کذب ودروغ اولنوب فرضا المقوله
یاشنه ایکی اوچ یاشنده قید ایدیلدکده واکذ یاسنك معداری اچوب بالغ اولدیغی تحقق
وتجزم اولنمغله فیمابعد الای کیدن بوخصوصه دقت ایدوب صبینك درجه سنی تحقیق وتصریح
ایدنلر عرضداشت اولنوب خلوتی ارتکاب ایدنلر ایسه الای کیدن مظهر جزا اوله لر وبو دفعه برمرتبه قید

درجه سنی

4a

وسفرده ملازمدن غیری خارجدن برکسنه نك یارلغی ظاهراً وقوع بعده ملازمدن فوت اولدیغی
یله حدِ معینه تنزیل اولنوب شرطله بجرد وقت سفرده اومقوله شجعاً طرد اولنمیوب اشکال واسم ورسم
وشهرتی یعنی محلد مُتَوَلِّدُ ونه اولغی دیکله مُشْتَهَرُ اولغی درج ایدرك ملازمت عرضی ویریله
وملازمینك بریله بسط اولنمق قانون اوزده زعامت وتیمار عرض اولنوب اتقنا ایلدکدن بعده اولانلر
ملازمت امری الای بکی عرضیله معاً کلوب قلمی بطّال اولمق اوزده حفظ اولنه والای بکیلر هرنه مقوله
عرض ویرمك اتقنا ایدرایسه هربرناحیه نك جری باشیلری مستقیم ودیندار برقاچ نفر زعما وارباب
تیمار یله مذاکره ومشاوره ایتدکجه عرض ویرمیدلر وکیملر یله مشاوره ومذاکره ایدرایسه دروغ
عرضی اسم ورسملریله زعامتنك باشی قلمی تحریر وتصریح وعرضلرده تاریخ تحریر ایلیه لر تاریخسز عرض ویرن
الوی بکی تادیب اولنه والای بکیلر طرفلرندن توجیهات ایچون ویریله جك عرض درونده اسملری
تحریر ایلدکی سنجاقلرنك مهرلریله مهور بشقه محضر کونه کاغدلری الوی بکیلری عرضلریله معاً
درسعادته ارسال اولنمق شرطِ قوی اوله واشبو محضر اصحابنك تطبیق مهرلری طلب اولنوب قلمده
حفظ اولنه وزعامت وتیمار متصرفلرینك بریسی کرك سفرده وکرك حضرده فوت اولوب کرك
قلیجه قادر وکرك صبی متوفانك اولاد ذکوری وارایسه کبیرلری اولون اوج نفر اوغلدی
رغبت ایدرلرایسه اشتراکاً ویریله اوجدن زیاده مشترك ویریلمیه وبراوغلی وارایسه تماماً بشی
تصریح یله عرض اولنه قانونی اولوب دینه ماعدای آخر کسنه یه ویرلمك قطعا جائز اولمیوب
اولاده منحصر اولمق قانونِ قوی اوله اکر اولاد ذکوری اولمیوب سفرده فوت اولمش ایسه مر
اول سفرده یانمده ملازمت ایله موجود قرنداشی بولنورایسه قرنداشنه ویریله وبومقوله سفرده
یانمده بولنان ملازم قرنداشی حقنده ترتیبه اعتبار اولنمیوب همان رغبت ایدرایسه ملازم اولون
قرنداشنه عرض اولنه واکر قرنداشی سفرده موجود بولنمازایسه آخر محلده بولنان قرنداشنه ویریلمیوب
سفرده موجود سنجاغنك ملازم اولنه عرض ایدرلر ملازم اول رغبت ایتمزایسه ثانی یه وثانی
رغبت ایتمزایسه ثالثه بوسیاق اوزده ویریله وملازملردن رغبت ایتمیانلرك عدم رغبتلرینی مشعر
یدلرنون الای بکیلر سند الوب اول سندی عرضلریله معاً درسعادته کوندرملرلر وملازم اول
موجود وطالب ایکن الای بکی طرفاً وحمایةً ماداونه عرض ایدرایسه ملازم اول کلوب باعرضحال
انها ایلدکده کرکیمزی اولوب صحتی متحقق اولدیغی صورتده جسارت ایدن الوی بکینك
جزاسی ترتیب اولنوب برینه نصب اولنان الای بکینك ناپاره مذکوره یی اولون ملازمدن وقوع
وملازم اوله عرض ایله وملازم اول طالب ایکن طرفه مبنی ثانی یه محلول عرضی ویرن
الوی بکینك جزاسی ترتیب اولنه قس مقتول اولدن الای بکینك ناپاره یی ایله ملازم اوله خبر ویرمکی

وشهرت شایعه سی نا اولدیغنی الای بکلر عرضحال ویرمکله تحریر و بیان ایدرلر بنه ملازمت امر شریفی
ویرلمك ایچون عرض ایلیه لر و آخر محلده ساکن اولدقده و عرضحال ایله طلب ایدلدکده و اسافل مقوله سنك
حرب وضربه غیر مقتدر اولدقده ملازمت ویرلمیه و ملازمت حکمی ویرلدکده تصکره آخر محلده ساکن اولوب 3b
زعامت و تیمار محلول دوشدکده بن ملازمدم دیو طلب و ادعا ایدرایسه اولمقوله بیراغی السنه
بولنمیان و سنجاغنده ساکن اولیان ملازمدم زعامت و تیمار ویرلمیه و ملازمدن فوت اولدقده سنجاغنده
ساکن اولیانلر ملازمت امرلری اعتبار دن ساقط اولق و قیدی ترقین اولنق ایچون الای بکیلر
عرض ایلیه لر هر سنجاغك الای بکیسی انتخاب و بدینه استخدام امری و قانون جدید شروطی
ویرلدیکی هنکامده اول سنجاغك داخلنده متفرقه و چاوش و کتاب کدکلوری و کتبه ملازملری
و کدکلویان جدیده دن ماعدا قاچ عدد اشکنجی و متقاعد زعامت و تیمار دارایسه برقطعه جبه و دفتری
دفترخانه عامره دن اخراج و بدینه تسلیم اولنه و ذکر اولنان الای بکی دفتر مذکور دهکور اشکنجی
و متقاعد نا پاره لرزن هر بریندن حاصلاتی سنویسی تمقدار ایدیکینی اول سنجاغك جری باشی و جری
سوربجیلری و اختیاران و سوزمه صاحبلری و سائر اصحاب وقوفی معرفتلریله تحقیق و بشقه جه دفتر
ایدوب جبه دفتریی یدنده حفظ و حاصلاتی دفتریی دفترخانه عامره یه وضع ایچون درعقبه یه ارسال
ایلیه لر و اشبو قانون تاریخندن برسنه تمامنده سنجاقلرك موجود و نا موجود لرینی یوقلیوب
ویوقلمه اثنا سنده داخل سنجاقه اولان نا پاره لرك حاصلاتنی دخی تحقیق تمك ایچون طرف دولت
علیه دن یوقلمه جی و محرر اوله رق معتمد و موثوق بر رکسنه تعیین اولنق مضمم اولمغله محرر
مذکورك حاصلات دفتریه الای بکینك دفتری موافق ظهور اتمز ایسه الای بکینك مظهر
مجازات اولمسی مقرر اوله جغی بیشینجه کندوله بلدیریله و هر سنجاغه موجود و نا موجود یوقلمه سی
هر اوچ سنه ده بر دفعه یوقلمه جی تعیینی اساس قانون جدیدك اولان مواد ثلثه یه مادهٔ رابعه اولمه
شویکه ذکر اولنان یوقلمه جیلر بالکز تیمار و زعامت متصرفلرینك داخل سنجاقده یوقلمه هنکامنده
موجود دیتلری ایله اکتفا اتمیوب داخل سنجاقه تمکن ایتمشیدر و مسکن و مأوای تحلرده در
علم یقین حاصل ایده جك درجه ده تحقیق ایلیه و محل اخرده ساکن ایکن سنجاغنه یوقلمه جی
عزیمتنی خبر الوب فقط یوقلمه جی آنده ایکن اثبات وجود ایده یم دیو حکره بنه اولدیغم محلده کیسه یم دیو
ارتکاب حیله ایدنلری و رایسه انلری بشقه جه دفتر ایدوب صحتی وزده درعقبه یه انها ایلیه
ویوقلمه جینك تحقیق ایده جکی مأموری الای بکیلر مقدمجه خبر ویرمدکلریچون مظهر جزا اولمدری
مقرر اوله و آخر سنجاقه تمکن ایدنلری یوقلمه جی تحقیق ایلدکده او مقوله لرك زعامت و تیماری
سنجاغنده ساکن اولمدیغی ایچون رفع سنجاق و ملازملرینه عرض اولنق اوزره دفتری الای بکیسنه کوندریله

وسوزده

3a

عبرة للناظرين قتل ايله مجازات اوله جقلرى اول امرده هر برينه تفهيم اولنه وخلاف شرطه حركتنه بناءً الاى بكلردن برى قتل اولندقده خائن اولمى حسبيله مقتول اولان نائبناره سى اولادينه ويرلمه برموجب شروط سنجاقلونك انتخاب اين جقلرى الاى بكلرى اولمقدن لازم كلان سنجاق ملازمتنه عرض اولنه والاى بكلردن غيظ وغرض ونفع وعوض ايجون كندولره ودیعة الله اولان توجيهات خصوصنده جادهٔ حقدن عدول وانحراف وطريقهٔ استقامتدن نكول وانصراف ايله ناحق يره بعض كسنه لره غدر وبعضيلره حمايه وجهى اوزره زعامت وتيمار رفع وابقاسنى متضمن جلوس واقع وبربرلرينه مخالف چتال عرضلر وبرميه لر وايالت عسكرى يرولمى معتنه مامور اولدقدن طرف دولت عليه دن فرمان عالى ايله كندولره اذن كلمدكجه والى بولدقلرى وسائر وجهله عودت اتميه ايدوب ايسه الاى بكلرى وجرى باشيلرى وايالتلودن جسارت ايدنلرى تحقيق الموجب بلا امان مظهر سياست قلنه لر ولدقرى الوقتضا مشتايه تعيين اولنان ايالتلو طرفندن مشتايه بعد الدخول همراون نفرده برنفرى انتخاب وخرجلقجى اوله رق ولايتلرينه ارسال اولنمسى قانون قديم اولمغله خرجلقجى ايله قانوندن زياده برنفرينه رخصت ويرلميه وبولندقلرى محلده قاسم دخول اتمدكجه خرجلقجيلرينك دخى عودلرى تجويز اولنميه وخرجلقجيلر دخى قاسمدن ولايتلرينه كتدكده روز حضرده تماماً عينه بيرغى اللهدن موجود بولنه لر وبومقوله ولاة معتنه حسب الاقتضا مامور قلنان ايالت عسكرى كرك طرف دولت عليه دن بافرمان عالى عودلرينه اذن ويرلدكده وكرك مشتايه توقيف برله ولايتلرينه خرجلقجى ارسال ايلدكلرنده معتنه مامور اولدقلرى ايالرك الاى بكلرى وسنجاقلونى تضييق ايله كلى انچه الدقلرندن واتلدخى تفرقه وسيله اولمق ايجون طوعاً وكرهاً ويردكلرندن ايالت عسكريلك برتاقلغه وعدم ثباتلرينه باعث اولمغله فيمابعد ولوندن واخوردن هركيم ايالت خلعتندن كرك بافرمان عالى اذنلرندن وكرك خرجلقجى ارسالندن طمعه ميل ايله انچه اخذ ايدوب ايسه تحرى اولنمق لدى التحقيق بلا امان تاديب اولنه والاى بكلردخى بوكيفيتى خبرويرميه كتم واخفا ايدوب ايسه كتمدى ووالى طرفنه انچه عرضيله خلل رضا حركت ايدوب ترتيب جزا اولنه لر وايالت خلعتى ازقديم سفرلرده نيجه بوز اقلمدى ايدوب انواع شجاعت اظهار ايلدكلرندن بشقه متريس قازمق ولدى الوقتضا متريسه كيرملك وطابيه يامق وسبت اودمك وطيراوه طاشيمق وخندق تطهير اتملك وطوب نقلى خدمتنده بولنمق قانون قديملرى اولمغله بوخدمتلرى وبولنمك امثالى خدماتى رؤيتده جان وباش ايله سعى ايده لر ووقت حضرده قانون قديم اوزره جنك وحربيارى عسكرى واوجاق زاده لردن هرسنجاقدن قديملك عشرى مقدارى ملازملرى انتخاب وسفر وحضرده سنجاغيله بولنمق شرطيله اشكالرى واسم وشهرتلرى كركى كبى ايضاح اولنه رق كيملك اولى كيم ونجلهٔ متولد

دولت ابد مدت عثمانیه نك بویله ممتاز ومعتنا عسکری مختل الاحوال ومشرف درجهٔ اضمحلال
اولدیغی واصل سامعهٔ هما یون وزمرهٔ مزبوره یه بو وجهله ضعف ووهن تطرق ندن نظامل ری بوز لمسنك
ضرر وخسارتی مطلقادین وطرف علیه یه راجع برکیفیت دوتیه اولدیغی محاط علم صوابنمونم اولمغله
ایمدی الای بکلرلك نظام وانتظامل ری وزعامت وتیمارل توجیهاتی الای بکی عرضنه منحصر اولمق
خصوصی وهرکیم اولورایسه اولسون نفس واحده حمایت اولنمیوب زعامت وتیمار متصرفلری بالنفس سنجاغنده
ساکن اولدقلری احوالی کما بواجب مادهٔ اساس نظام قانونیه برصورت مرغوبهٔ مستحسنه یه افراغ اولنمق
اقتضای مراد خسروانه وغایت مافی الفؤاد خدیوانه اولدیغندن غیری بو نظام بتوفیق الله تعالی
مقدمات غلبه ونصرت واسباب فوز وقوت اولوب لکن بو مهمهٔ جلیله نك حصولی بجرد وکلای دولت علیه نك
مزید اهتمام ودقت برله حرکتلرینه وعلی الخصوص اجمل واکمل احوال اولتوبرهیز وعفته ثبت ایلهٔ
منشأ مکاید ومفاسد اولان حرص وطمع وخیمهٔ العاقبتدن مجانبتلرینه موقوف برمعنا اولمغله ولاة وکلای
والای بکیلر وزعما وارباب تیمار وصفار وکبار تبدیل وتغییرینه برودرلو رخصت ومساعده بورمیوب
علی الاتفاق حفظ وحمایت وتنفیذ ووقایت ایتملك شرطیله بو وجهله شروط مذکره بیانه شروع اولندوکه
فیمابعد الای بکیلکلرایچون والی ولا یتلر ومعتلرینه مامور بولندقلری وزرای عظام جانبندن
عرض اتجه سی وساز عواید وفوایدنامیله براتجه وبرجبه الماس شرطیله الوی بکیلك هرسنجاغنه زعمادن ارباب
تیمارندن خدمتکار ووقارصاحبی واعمال نفراته وتسویه وتمشیت امورده قادرصداقتکار ومعتمد
ومستقیم الاطوار وصاحب نفوذ وقوتی الاقتدار اولیوب زمره سنك مستحق وغیرتشعاری وجوده سنك
بالاتفاق منصوب ومختاری اولان اهل حق والای بکیلکه هروجهله احق واليق هرکیم ایسه کرکی کبی تفحص
وزیاده تحری وتجسس اولنه رق سنجاقلوسنك بالاتفاق رای واستصوابلری وطلب واستحسانلری
وجهله سنك عرضنه عادی اخبارلریله اولمقوله کمسنه لرایالت واليلرینك ویاخود حسب الاقتضا
معتلرینه مامور بولندقلری وزرای عظامك عرضلری وسنجاقلوسنك دخی بالاتفاق محضر
صداقت اثرلریله الوی بکی نصب اولنه وزعما وارباب تیمار دخی عرضلرینه تبعیت ایله فلانی
الوی بکی استرزدیمیوب وایکی فرقه اولمیوب جمله سی برودن ذکر اولنان اوصاف ایله الوی بکیلکه مستحق اولان
کمسنه یی اختیار وکمال مرتبه اطاعت وانقیاد ایدرلر وولی ولایت دخی برطرفی حمایت ایتمیوب
سنجاقلوناك مختاری اولوب محضرویردکلری کمسنه یه عرض ویره رك والای بکیلر خدمت لازمه سنده
قصور وتکاسلی وتوجیهات مادهٔ سنده تغیر وحمایه کبی سوء حرکت وارتکابی ظهوراتمدیکجه وبو مثالو
کیفیاتده دخی قول واحده عمل اولنمیوب استکشاف حاله تقیدبرله کرکی وسیله رتبه نصحت ویصدر
اولمدقجه عزل اولنمیه وبو مقوله حرکات غیرمرضیه سی ظهوردن یاکز عزلیله اکتفا اولنیوب

مغایری حرکته جسارت ایدنلرهرکیم اولورایسه اولسون دین ودولته خیانت ایتمش
اوله جغی شکارا ولدیغنه بناءً اومقوله لرك بلا امان جزالرین ترتیب ایدرم وبونو مضمر
خاطره وکوکله دیاخود طمعه مبنی فسخنه ویا تأویل وحیله ایله باطلی حق صورتنه قویمغه
جرأت ایدن اولورایسه الله عظیم الشأنك ورسول اکرمك لعنتنه مظهر ودنیا وآخرتده
عذاب الیمه مبتلا اولمغله اشته بوقانون جدید بونده نصکره الی الابد ودیعة القدر
تنبیهات وتأکیدات ولعنت وتهدیدانی بیلوب وایشدوب هرکس اکاکوره عمل وحرکت
وخلافندن حذرایلسون

دولت علیة ابدی الوستمرار اقبال جنود غیرتشعار وجیوش حمیت کردارندن سفر وسرحد لرده
ومأمور اولدقلری محافظه لرده اوتدن بروکلی خدمتلری وغیرت وبهادرلقلری ظاهر وجهان دار وافتوای کل
کثیر الاقتدارندن اولان ایالات والویه زعماواربابتیمارلری هروجهله مسلم ومعتاد وهرحالده اعتداوعتاد
شایسته وسزاولدقلرندن ناشی ایتدکلری خدمت عجیبه من زعامت وتیمار وضع اولندیغی زمانلرده دائما تنظیم
وتجمع ومقتدر بولنملری ملاحظه سیله الای بکیلك ارباب استحقاقه مربوط وزعامت وتیمار توجیهاتی
الای بکیلرك عرضلرینه منحصر ومنوط وزعماواربابتیمار بالنفس سنجاغنده ساکن ولالای کبی بیراغی التنده
موجود بولنمق اوزره مشروط قانونلرینك بوحکملرینی تلفظ نظام قانونلرینك اساس کلیسی اولوب علی الدوام شرائطنه
اهتمام ورعایته وجوبن کلان مهامدن ایکن اساس قوی اولوب احوال ثلثه یه رعایت اولنمدیغندن اختلال کلی حاصل اولوب
دوم ایلی وانامولیس واقع ایالات والویه زعماواربابتیمارلری بووقته کلنجه مأمور اولدقلری سفرلرده ومحافظه
ومحاربه لرده وقلاع تعمیری خدمتلرنه بولنملری تقریبی یله اولزره ویرلزره قرار وزعامت وتیمارلرینی کثیر وزی
ضبط وتصرف واموللرینی کرکی کبی رؤیت ممکن اولماتوجیله کسب ثروت ویسار واکتساب قوت وقدرت
ایده مدکلرندن احوالری زیاده مکدر وپریشان اولدیغندن غیری الای بکیلکلرینی مدت وافره دن برو
بعض نااهل کسنه لره مأکل ووسیله جلب نفع اولمغله حمایت وشفاعت ورجاوقوت مالیه وارثانه
ادانی واسافیدن نظامه رعایت ایتمزبعض کسنه لره ویریلوب وهرایکی اوج آیده برانجق جزء منفعت ایجون
بلا سبب عزل وتبدیل اولندقلرندن اولقوله احلافندن اولوب دوام وبقالرندن مأمول الفائده اولمیان
الای بکیلرینی سنجاغی خلقنك زعامت وتیمارلرینی ناموجود ونرك خدمت وسائرجهاته یله غیر واقع
ومضامینی کاذب عرضلرایله رفع وابقا ایتدرمکی عادت مستمره ایدکلرندن واستانه سعادتمدن دخی
عرضحال ایله وقضاة ونواب عرضلریله اجابتدن اولاً خدمه واشخاصه زعامت وتیمار توجیه اولنمه
کلدیکندن ووزراومیرمیران واعیان ورجال دولت اتباعلرندن بعضیلرعرضحال ایله زعامت وتیمارات
وقت حضرده سنجاغنده ساکن اولیوب ووقت سفرده الای کبی بیراغی التنده موجود بولنمدیغندن

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

سلطنت سنيه ملك صنوف عسكريه سندن باشي باغلو ورابطه لوسي ايالت خلقي
اولوب شروط وقانونلري بروقته دلي مرعي ايكن باقليه رق مختل اولديغنه بناءً عمم
وقتده شروطلري تجديد وفيما بعد خللدن صيانتي وعيد ايله تأكيد اولنمشيكن عدم دقت
وبلكه ارتكاب رخاوت حسبيله اولكندن زياده مختل اولوب في الاصل بوقدر ممالك
تسخير ايدن يوز أقلقلري ايمش بويله منظم عسكرك برايشه يرامايوزدرجه لرينه وارد قلري
بوسفرده ظاهر اولدي بونلرايچون الى ماشاء الله تعالى بوزلميه حق برقانون جديد
وضعي مراد قطعيء شاهانه م اولوب شمديكي حالده سفر برطرف اولغله اتفاق آرا ايله بوقانون جديد
وضع ايلدم وتجديد شروط وكل قانون مستبد ايتدم بوكوندنصكره مادة بمادة وحرف بحرف
الى ماشاء الله تعالى دستورالعمل طوتيلوب وكلاي دولت وخيرخواهان سلطنتم فرضه رعايت
ايدركبي رعايت ومن كل الوجوه الى الابد تنفيذ واجراسنه دقت ونظارت ايده لر شويلكه
بوقانون جديد دين ودولته خير محض اولغله عمم وقتده مختل اولديغي كبي برمادة سنك
اختلالي وقوعه كلماسي طرف شاهانه مدن ملتزم در وكلاي دولتمدن دخي نده مقداري

مغايري

1a

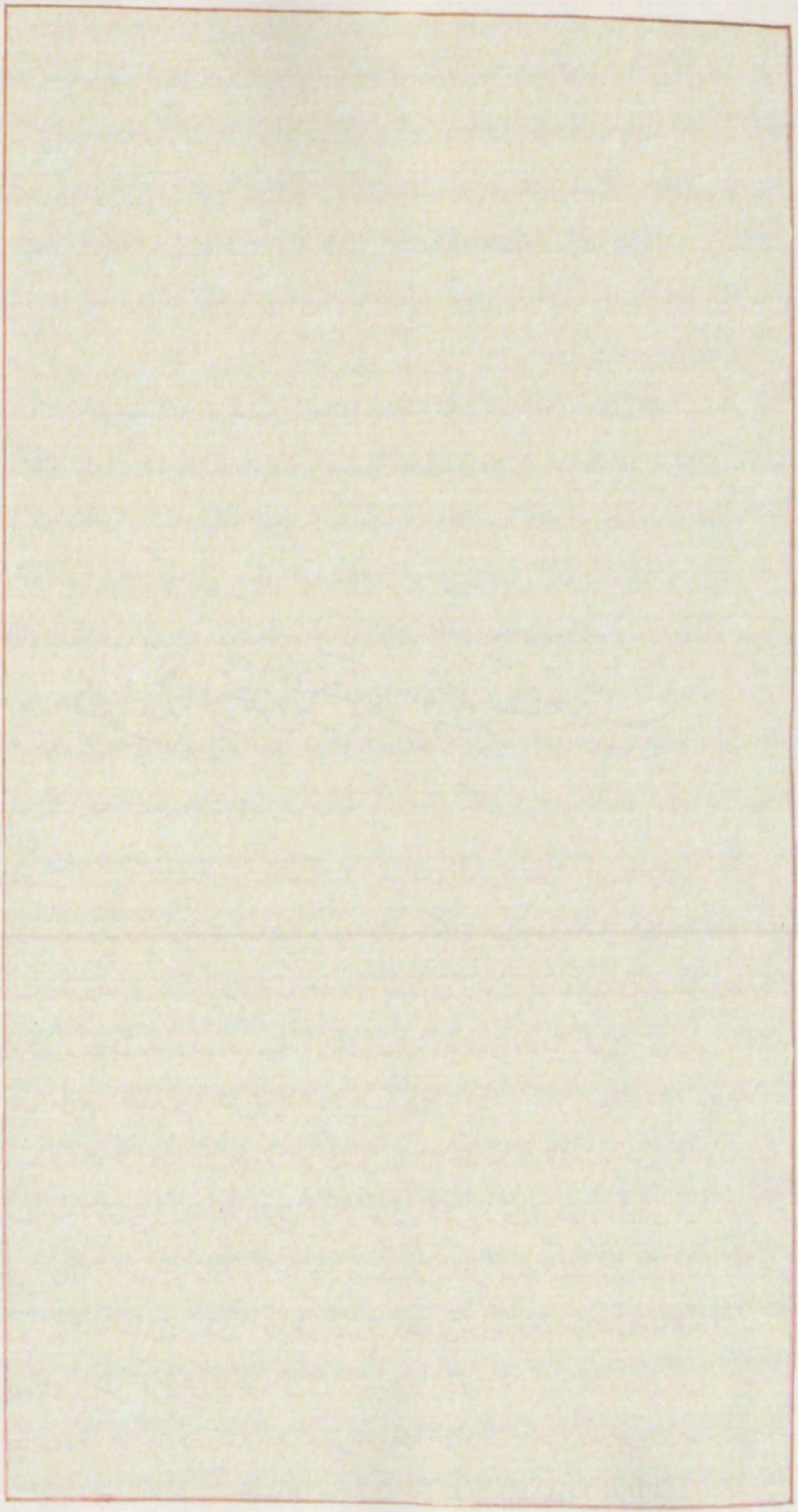

خرج جدید قانونچه ذیل	۹	ه	۱۱
مخارج قانونچه ذیل	۹	ه	۱۱
طوبجید حقنه نظام	۱۴	ح	۱۲
مقاطعات ایراد جدید ضبطی	۲۷	ل	۱۲
طوبخانه روزنامچه ستاد تقاعدی	۲۸	د	۷
طوب عربجیلریه دائر	۲۸	د	۷
● اوزیقلکی وجاغی قاعدتنامچه ذیل	۱۷	ل	۱۴
دفعه	۱۸	دا	۱۵
دفعه	۲۱	را	۱۵
دفعه	۷	ر	۱۵

ik/c

ik/b

فهرست القوانين

تجارت ورخصت قانونی	۱۳۰۷	
مجرم جدید قانونی		
لفجی قانونی		
دوخانه قانونی	۱۳۰۶	
ضابطه نه بحریه ایجاده قانونی	۱۳۰۷	
سرده جزیره سی حقنده قانونه	۱۳۰۷	
حوتیه و بنده تجار لوان حقنده	۷	
شروط ورزارت طوبجی اوجاغی حقنده	۷ ۱۵	
عربه جی اوجاغی حقنده	۷ ۶	
نظام ایراد جدیده	۷ ۱۷۷	
ذیل نظام مذکور		
نظام طریقه قضا	اواسطی ۷	
جراحیه اوجاغی طوبخانه	۷ ۹	
تفنك اندازان طوبجیانه	۷ ۹	
بنه تفنك اندازانه طوبجیلر	۸ ۷۱	
ذیل قانونه طوبجیلر	۷ ۱۴	
سرعت تفنگچیلری	۷ ۹	
عربه جی قانونه ذیل		
لفجی و مجرم جی قانونه ذیل		
طوبجی اوجاغی قانونه ذیل	۸ ۷۵	
دفعه	۸ ۱۹	
طوبجی عربه جی قانونه ذیل	۸ ۱۹	
معلم عسکر قانونه ذیل	۹ ۷۱	
دفعه	۹ ۷۴	
دفعه	۱۴ ۵	

ik/a

تورلغ تاریخ انجمنی
۷۰

مرحوم سعید بیگ خانہ تالیف زیارت نظم اردو نامہ قوانین